

שאלה א חזית איש מהיר במלאכתו אינו מתגדר לפני מלכים יתנצב מציב לו יד בעשר ידות בכל מדה ומדה שמנו חכמים מהקול ומהקור בתריפתו ובקיאתו הרים עוקר ומקדר יצא לו מוניטין של כתב בכתביו והלכה כר"מ בגדרותיו גודר גדר ה"ה אהו' מחותני הרב הגאון הגדול שנתגדל בשם טוב לדידן ולאחריו אחריו יאיר נתיבות עולם משוש דור נדור נ"י ע"ה פ"ה כ"ש מהור"ר מאיר נ"י אב"ד ור"מ יצ"ו: זה לי עידן עדנים הרבה שלא קדמתי פניו כי אמרתי אטרוחי בכדי למה לי באשר ידוע לי שאיננו מופנה מלימודו הכרחי וכי קאי רבי בהא מסכת' וכו' אמנם פעת באתי בשאלה אחת אשר גדולה היא אלי בדין אחד מעיקר שבת והוא ע"ד שמתקבצים פעמים בשנה קיבוץ גדול ליהודים בעיר קרעמו ושוכרים מנכרים הפיפות ובתים שמניחים שם סחורתם והיהודים מפוזרים בפל עיר זה בכה וזה בכה והבתים והכיפות מיוחדים לסחורות שלהם מה משפט העיר שהוא לעגנו טילטול בכל העיר בשבת פי לפי הנראה בעליל מפשט לשון הש"ע בסי' ש"ע ובסי' שפ"ב דאורחים אוסרים מיז זה על זה אין ספק שיהודים אורחים אוסרים מיז זה על זה ובאמת מיום נסעי לשם ללבי שמתתי ולכולם לא הראתי ועשיתי עירוב משלי וזכיתי ע"י אחר לכל המתקבצים שמה אף היתי כשחוק לרעים ולעגי לי בלעגי שפה והשבוני כי מיום שנסעו לשם זה שנים רבות לאין מספר לא שמענו פוצה פה ולמה חכמת אז יותר ולכולם שאלתי ופורש אין לי באשר הדין פשוט כנ"ל לפע"ד ובהוסדם יחד עלי אמרתי להם כי ניקל הוא להבליע השכירות באשר תמיד ניתן דבר מה למושל העיר ועיר מוקפת חומה פנודע ואף גם בעיני פליאה נשגבה לא יוכל לה למה נהיתה דבר זה שמצד תמי' זו כמעט נסגותי אחר ולומר הנח להם לישראל מנהגו ואני אמרתי כחפשי בשו"ת אחרונים ומצאתי נידון זה פהווייתו בשו"ת רמ"א סי' ק"כ ובהגה' שם ע"ש שו"ת מהרש"ל ומה שמצאתי ראיתי הצ"ע בזה לפי עניות דעתי והוא מה שהקשה הב"י בסי' שפ"ב וז"ל כתב המרדכי ר"פ הדר בשם רש"י חצירו של פותים הרי כדיר של בהמה פי' ומותר לישראל המתאכסי שם להכניס ולהוציא ואם יש שם ישראל אחר אוסר פי' אוסר לאורח להוציא מבית פותים לחצר אבל אותו ישראל מותר להוציא מביתו לחצר דאין ישראל האורח אוסר עליו עכ"ל ובתרימת הדשן סי' ע"ו כו' ותמיהני עליו שדברים הללו לאו לדברי ראב"י דקיימ"ל פנותיה איתמר אלא לדברי ר' מאיר דלא קיימ"ל פנותיה כו' וכיון דלא קיימ"ל כר"מ א"כ נקטינו דשניהם מותרים דאין ישראל הדר שם אוסר על האורח ולא האורח על ב"ה עכ"ל הב"י ואני שמעתי ולא אבין מנ"ל זה דילמא מ"ש רש"י לדברי ר"מ ה"ה לראב"י דכמו שהדין הוא לר"מ ביחידי ישראל ה"ה לראב"י בשני ישראלים הדרים ונכרי ליתוהו דאז ישראל אחר הבא לשם אינו אוסר על שנים הדרים ושנים הים אוסרים על האורח ולכאורה הי' אפשר לי לומר פיון דקיי"ל שאין היחיד נעשה אורח אצל היחיד אבל רבים נעשים אורחים אצל רבים כדאיתא בב"י סי' ש"פ וב"י הביא בשם הרב המגיד והרשב"א יע"ש וא"כ לדברי ראב"י לא שייך זה פיון דשנים דרים בקבע בחצר היחיד נעשה אורח אבל לר"מ דייחיד דר שם אז אין היחיד נעשה אורח ושפיר הקשה אמנם הרי כתב הש"ע ע"ש תרימת הדשן ש"ע דאפילו רבים נעשו אורחים בזה אצל היחיד וכש"כ יחיד אצל יחיד וא"כ י"ל הוא הדין לראב"י ועוד צריך עיון אצלי אמאי שכתב בשו"ת רמ"א סי' ק"כ לישב דאורחים לא אסרי אב"ה והא דכתב רש"י להאי פונדק דהוי דייורי בי' תרי ישראל ונכרי אחד וכו'

א"כ איפא למימר דעיקר האיסור לא הי' מפת אכסינאים רק מפת ב' ישראלים דהוי דרי
בי' עכ"ל ע"ש היטב ויקשה לכאורה דמ"מ מוכח דאורח אסר ונלא בטיל לגבי ב"ה שקהרי
אלו שנים דהוי דרו בנדאי הי' שוכרים רשות מנכרי כראב"י וא"כ למה ליה לר' חגיגא
ולריש לקיש לשפוך שוב מהמשפיר בשלמא אם אורחים אסרי ונלא בטלי לגבי ב"ה
שפיר הוצרכו לשפוך ונדאי הנה מערבים ג"כ עם אלו תרי דהוי דייורי דחשיבי דירתן
בפני עצמן והנה אפשר לומר דהוי סביר' להו דצריף לשפוך לכל אהד ואהד שקהרי קאמר
בגמ' שם דף ס"ו שוכר כמערב דמי מאי לאו מה מערב מבעוד יום אף שוכר מבעוד יום
ומשני לא מה מערב אהד מערב לכולם אף שוכר אהד שוכר לכולם ואינהו שקהרי יראים
שמא יבוא הנכרי בשבת וקשה הוי להו לשפוך בשבת כשיבא אלא צריף לומר דהוי
סביר' להו מה מערב מבעוד יום אף שוכר מבעוד יום ונלא מקיש לקולא מה מערב אהד
מערב לכולם אף שוכר אהד שוכר לכולם ובזה יבוא היטב על נכון אמנם האמת יורה
דרכו אף דקי"ל אהד שוכר לכולם היינו למי שהי' שם בשעת השכירות אבל אלו תרי
דהוי דייורי בקביעות לא אסקי דעתו על אלו אורחים משא"כ בצייבור וקהל הדרים
כדאימא בט"ז אבל אי נימא ללשון ראשון בפ"י רש"י דאורחין' לא אסרי ובטלי לגבי בעל
הבית למה הוצרכו לשפוך ואין לומר דס"ל דצריף לשפוך בכל ערב שבת וכיון דלא הוי
נכרי התי' לא אסר על ב"ה רק אורחים כדפ"י רש"י לדבר ר"מ אם יש שם ישראל אהד
אוסר היינו שאוסר בית הנכרי על האורח הפא לשם ונלא על בעל הבית כיון דליתוהי
ואם ה"ה לראב"י בדד"י תרי ונכרי ליתוהי אוסר בית הנכרי על האורחים כמו
שהקשתי לעיל על הב"י בזה ליתא דא"כ למה פ"י רש"י והי' חוששים שייבוא הנכרי
בשבת שקהרי אפילו לא יבוא אוסר על האורחים לדברי ראב"י וכו': ועוד דכבר איפסקא
הילכתא דאין צריף לשפוך בכל ערב שבת וזה שפ"י רש"י ריש פ' הדר וקשה עליו
לשפוך בכל ערב שבת כבר כתב הרא"ש ז"ל בזה יעיון שם ולי נראה עוד לפרש בצירוף
מה שתמוה לפרש"י ריש פ' הדר דף ס"ב בד"ה אליפא דפשע והפסידהו חכמים לישראל
הדר עמו כדי שיקשה בעיניו ליתן שוכר בכל שבת ושבת עכ"ל הרי בגמ' קאמר להדיא
וכותי לא מוגיר משמע שמהאי טעמא יצא ישראל משם משום דכותי לא מוגר ונלא כפי'
רש"י ונראה לי דנדאי אימת שייף לומר שחושש הנכרי שייחזיק הישראל ברשותו אם
משפיר לו רשותו לעולם אבל אם יראה הפותי שישראל צריף לשפוך בכל שבת בנדאי
לא יחוש שישראל יחזיק ברשותו שקהרי הוא משפיר לו בכל שבת והכי קאמר בגמרא
וכותי לא מוגיר בפעם אהד לכל השבתות משום דסבר שמא יחזיק ישראל ברשותו אף
הפותים מוגר בכל שבת ושבת וזה לא יעשה ישראל ויקשה עליו לשפוך בכל שבת ויצא
משם אבל באמת אם משפיר לו לזמן מרובה מהני וק"ל: וזה הצ"ע בדינים הנ"ל לפי
עניות דעתי ואמרת אערוך אליו משפטי פי הוא מותיב ומפרק ויש לאל ידו להנחני
בדרף אמת עכ"פ לכ"ע אורחים הבאים באין בעל הבית קבוע אוסרים מיד זה על זה
באין פיקפוק ומה שחתרתי למצוא כזה באשר שמבשלים בישולם במקום אהד אצל גאר
קנה ומקום המוגרים וכעין מה שכתב בש"ו מהרש"ל הנ"ל ומפח זה נהגו העולם כו'
הגם שהיתר זה חלוש מאוד דאלו מבשלים לפעמים במקום דירתם בבית הנכרי אף גם
לפעמים יש שם שנים גאר קוכין ויותר אני בעניי אין לאל ידי למצוא היתר בזה ע"כ
אמרת לחרות פניו אפי רב רבי נא יודיעני דרכיו וינחני במעגלי צדק להשביני מלא דבר

ומן השמים שָׁכְרוּ כְּפוּל כַּמְדוּבָר כְּנֹשֶׁר יַחֲדָשׁ גְּעוּרָיו וּבְכַחוֹ יִגְבֵר מִבְּרַפְת הַדְּיוּט אֲנִי הַגָּבֵר
כְּלִי רִיק וְנִשְׁפָּר דַּשׁ"ת כ"ד הַקְטָן צָבִי יִכְנֹה הִירָשׁ בְּלֹא"א הַר"ר יוֹסֵף בִּי"ח ז"ל ה"ה.

תְּשׁוּבָה עֲטַרְת צָבִי וְקִרְנֵי רָאֵם לוֹ וְעֲטָרָה עֵיטוֹר סוּפְרִים סִפְרָא דִּיּוֹקְנָא וְתַנָּא תוֹסֵפ' ה"ה
אִהוּ מְחֻתָּנֵי הַחֲרִיף וְהַשְׁנוֹן זֵית רַעֲנָן כְּבוֹד מֵהוֹר"ר צָבִי הִירָשׁ נר"ו: הִנֵּה פְתָבוּ קִבְלָתִי
בְּיוֹם א' הָעֶבֶר וּבִקְרָאֵי שְׁנָיִם וְשָׁלֹשׁ דְּלָתוֹת רְאִיתִי שֶׁהוּא מְפָלִיג בְּעִירוּבִין וּמֵרְאֵה פְּנִים
לְכָל צַד הַשְׁוֶה וּשְׁאֵלְתוֹ כְּשֵׁאלַת הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁדִּבְּרוּ בְּדִין זֶה ה"ה מְהֵרָשׁ"ל וְרַמְ"א פֶּאֶשֶׁר
הַזְּפִיר מִכְתָּב בְּכַתְּבוֹ וְאִם אֶמְנֵם שֶׁם סְבִיבוּנִי וְהַקְפוּנִי שְׁרָדוֹת עֵיווּנִים גָּדַר מִזֶּה וְגָדַר מִזֶּה
לְחֲדָשׁ לְבָנִי יִשְׁיבְתִי מ"מ לְרוֹב אֶהְבֵּתוֹ הַפְּסֻקִי בְּאַמְצַע הַפָּרָק לְהַשְׁיבוֹ עַל כָּל דְּבָרָיו וְעַל
כָּל סְפִיקוֹת וְקוֹשְׁיוֹת שֶׁנִּתְקַשְׁהוּ לוֹ וְאָבּוֹא עַל סֵדֶר קוֹנְטְרִיסוֹ רֵאשׁוֹן תְּחִילָה נֹאמֵר שֶׁפְתַב
מכ"ת שֶׁעָשָׂה עִירוֹב מְשָׁלִי וְזָכִיתִי ע"י אַחַר וּלְכָל הַמְתַּקְבְּצִים שָׁמָּה תָּמָּה מָה הוּאִיל זִיכָּה
שָׁלוֹ הַלּוֹא אֵין עִירוֹב וּבִיטוּל בְּמִקוֹם נְכָרִי וְאֶפְשֶׁר שֶׁזֶּה בְּכָלֵל מָה שֶׁפְתַב וּבַהֲנוֹסְדָם יַחַד
עָלִי אִמְרָתִי לָהֶם כִּי נִיָּקֵל הוּא לְהַבְלִיעַ הַשְׁכִּירוֹת כְּאֶשֶׁר תָּמִיד נוֹתֵן דְּבַר מָה לְמוֹשֵׁל הָעִיר
עכ"ל אֶפְשֶׁר שֶׁהִקְשָׁהוּ לוֹ דְּבַר זֶה וְהַשִּׁיב לָהֶם כִּי נִיָּקֵל הוּא לְהַבְלִיעַ הַשְׁכִּירוֹת וְכו' אָבֵל
מ"מ הַלְשׁוֹן אֵינוֹ מְתוּקָן שֶׁקוֹדֵם כֹּל הִי לוֹ לְהַדָּר לְהַבְלִיעַ הַשְׁכִּירוֹת מִן הַנְּכָרִי וְאַח"כ
לְזוֹכוֹת לְכָל הַמְתַּקְבְּצִי אָבֵל מְלִשׁוֹנוֹ מִשְׁמַע שֶׁזִּיכָּה תְּחִילָה וְדָבַר זֶה הִי טִירְחָתוֹ לְרִיק אָבֵל
דְּנָתִי מכ"ת לְכַף זְכוּת כִּי בּוֹדָאֵי דְּבַר זֶה לֹא נֶעְלַם מִמֶּנּוּ וּמִסְתַּמָּא עָשָׂה תִּיקוֹן שֶׁל שְׁכִירוֹת
ג"כ דְּקִימ"ל דְּאֶחָד שׁוֹכֵר ע"י כְּנֹלָם: אִף מָה שֶׁפְתַב מכ"ת וְנִתְפַלֵּא עַל הָרֵב ב"י שֶׁתָּמָּה
לָמָּה לֹא דָחָה בְּעַל תְּרוּמַת הַדָּשָׁן וְסִתֵּר הַפְּסֻקָּה הַמְרַדְּכִי בְּזִרְוֹעַ גְּטוּי' מִפְּנֵי שֶׁדְּבָרִים הַלְלוּ
לָאוּ לְדְבָרֵי רֵאב"י דְּקִימ"ל כְּנוֹתִיָּה אִינְתָּמֵר אֶלָּא אֵלִיבָא דר"מ דְּלֹא קִימ"ל כְּנוֹתִי' וְכו'
וְכַתֵּב מכ"ת וְז"ל וְאֲנִי שֶׁמְעַתִּי וְלֹא אָבִין דִּילְמָא מָה שֶׁפְתַב רש"י לְדְבָרֵי ר"מ הַה"ד
לְרֵאב"י דְּכִמּוֹ שֶׁהָדִין לר"מ בִּיחִידִי יִשְׁרָאֵל הַה"ד לְרֵאב"י בְּשָׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים הַדְּרִים וְנָכִי
לִיתוּהִי וְכו' וְרָצָה לִישֵׁב כִּינּוֹן דָּאֵין יַחֲדִי נַעֲשֶׂה אֲנוּחַ אֶצֶל הַיַּחֲדִי וְכו' אֶמְנֵם הָרִי פְתַב
הַש"ע בְּסִי' ש"ע דְּאֶפִּילוּ רַבִּים נַעֲשִׂים אֲנוּחִים אֶצֶל הַיַּחֲדִי וְכו' כִּי יַחֲדִים אֶצֶל יַחֲדִי
עכ"ל וְאֲנִי אוֹמֵר גְּבָרָא קָא חֲזִינָא וְתִשׁוּבָת' לֹא קָא חֲזִינָא כְּשֶׁנִּבִּין דְּבַר זֶה יִתְרַצוּ כָּל
הַסְּפִיקוֹת שָׁלוֹ דְּהָא נּוֹדַע לְכָל בִּי רַב הָא דְקִתְנִי בְּמִתְנִיתִין רֵאב"י אוֹמֵר לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר
עַד שִׁיְהִי שְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים אוֹסְרִים זֶה עַל זֶה מִשׁוּם גְּזִירָה שְׁלֵא יִלְמּוּד מִמְעַשְׂוֹי אֶמְרוּ רַבָּנִין
אֵין עִירוֹב מוֹעִיל וְאֵין בִּיטוּל רְשׁוּת מוֹעִיל בְּמִקוֹם נְכָרִי עַד שִׁישְׁפּוֹר וְנְכָרִי לֹא מוֹגִיר
מִשׁוּם דְּחִינִישׁ לְכֻשְׁפִּים וּבְרִייתָא דְּפִלִּיג ר"מ וְרֵאב"י דְּאָמַר ר"מ חֲצִירוֹ שֶׁל נְכָרִי הָרִי הוּא
פְּדִיר שֶׁל בְּהֵמָה וּמִתָּר לְהַכְנִיס מִן הַחֲצִיר לְבֵתִים אִם יֵשׁ שָׁם יִשְׂרָאֵל אַחַר אוֹסֵר וּלְפָנֵי
רש"י הָאוֹרַח אִסוּר אָבֵל הַנְּכָרִי אֵינוֹ אוֹסֵר עַל בֵּיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְרַמְיִן מִתְנִיתִין אֶבְרִייתָא
וּמִשְׁנִינִין דְּבְרִייתָא מִיִּירֵי דְלִיתָא לְנְכָרִי וּלְכֹף לֹא אִסִּיר עַל בְּעַל הַבַּיִת אָבֵל הָאוֹרַח אִסוּר
לְהוֹצִיא מִבֵּית הַנְּכָרִי וְעַל זֶה פִּלִּיג רֵאב"י בְּבְרִייתָא וְאָמַר לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר עַד שִׁיְהִיָּה
שְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים אוֹסְרִים זֶה עַל זֶה וְע"כ אֶפִּילוּ בְּדַעֲיָרְבוּ מִיִּירֵי דָּאֵי לֹא עִירְבוּ פְּשִׁיט'
שְׁאִסוּרִים זֶה עַל זֶה דְּהוּי שְׁנֵי רְשׁוּיוֹת וְק"ו שֶׁהָאוֹרַח אִסוּר לְהוֹצִיא לְחֲצִיר אֶלָּא ע"כ
בְּשֶׁעִירְבוּ מִיִּירֵי אוֹ בִּיטְלוּ רְשׁוּת זֶה לְזֶה וְהוּי רְשׁוּתָם רְשׁוּת אֶחָד אוֹסֵר הַנְּכָרִי עֲלֵיהֶם עַד
שִׁישְׁפּוֹרוּ אֶפִּילוּ אֵין הַנְּכָרִי בְּבֵיתוֹ דֹּאל"כ שֶׁאֵינוֹ אוֹסֵר עֲלֵיהֶם אֶלָּא עַל הָאוֹרַח אִמְאֵי פִּלִּיג
ר"א בֶּן יַעֲקֹב אר"מ מֵאֵי שְׁנֵי בְּעַל הַבַּיִת אֶחָד דִּי"ל דָּאֵין אוֹסֵר הַנְּכָרִי עַל ב"ב אֶלָּא עַל
הָאוֹרַח מ"ש שְׁנֵי בְּעַלֵי בֵתִים שֶׁעִירְבוּ אוֹ שְׁבִיטְלוּ רְשׁוּת כְּאֶחָד דְּמִי דָּאֵין כָּאֵן אֶלָּא רְשׁוּת

אָחַד אֶלָּא ע"כ דְּפָלִיג רַאב"י אַדְר"מ וּסְבִירִי לִיה דְּאָחַד אֵינּוּ אוֹסֵר אֶפְיָלוּ עַל הָאוֹרַח וּבִשְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים אוֹסֵר הַנְּכָרִי אֶפְלוּ עַל בְּעָלֵי בָּתִּים הַדְּרִים וּפְשִׁיטָא עַל הָאוֹרַח אֶפְיָלוּ אֵין הַנְּכָרִי בְּבֵיתוֹ אוֹסֵר וְשִׁפִּיר הַקְּשָׁה הַב"י שֶׁהִי לְתַרּוּמַת הַדְּשָׁן לְדַחוֹת פְּסַק הַמְּרָדְכִי בְּזֵרוּעַ גְּטוּיָהּ בְּדָבָרִים הֶלְלוּ לָאו לַרַאב"י אִיתְמַר אֶלָּא לְדָבָרִי ר"ע דְּלֹא קִימ"ל פְּנוּתִיהּ וּלְרַאב"י בְּיִשְׂרָאֵל אָחַד אֵינּוּ אוֹסֵר הַנְּכָרִי לֹא עַל הָאוֹרַח וְלֹא עַל הַבְּעַל הַבֵּית: וּבָזֶה מִיָּנֻשׁב כַּמָּה תְּמִיחוֹת גְּדוּלוֹת אֲשֶׁר הִקְשׁוּ הַתּוֹס' עַל פִּי רַש"י בְּדָף ס"ה ע"ב וְרִישׁ לְקִישׁ וּר' חֲנִינְאֵי אִיקְלָעִי לַהֲוֹא פְּנוּדָק דְּלֹא הָוִי שׁוֹכֵר וְהָוִי מְשִׁכִּיר אֶמְרוּ מֵאֵי לְמוֹגֵר מִיָּנֻשׁ וּפִי רַש"י וְהָוִי יִרְאִים שְׁמָא יָבוֹא הַנְּכָרִי בְּשַׁבַּת וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ר"ל דְּאֵם לֹא הִי בָּא לֹא הִי אוֹסֵר וְהָיִינוּ כַּר' יְהוּדָא וְאֵע"ג דְּפִסְקִינָן לְעִיל דְּהִלְכָה פֶּר"ש וְכו' וּבְדִיבּוּר הַמַּתְחִיל דְּאֵתִי נְכָרִי דְּפְנוּדָק בְּשַׁבַּת כַּתְּבוּ הַתּוֹס' פִּי בְּקוּנְטָרְס דְּמֵאֲתָמוּל לֹא הָוִי מְצִי לְאִיעָרוּבֵי דִּיּוֹרִים דְּיִשְׂרָאֵל הָוִי בְּיָה מְשׁוּם דְּנְכָרִי אוֹסֵר עֲלֵיָהּוּ אֵע"ג דְּלִיתְהִי וּדְבָרֵיו תְּמוּהִים שְׁפִי סוּגְיָא זֹו דְּלֹא פְּהִילְכַת' דְּקִימ"ל דְּאֵין הַנְּכָרִי אֶלָּא הִיכִי דְּאִיתְנִי כְּדִפְרַשְׁתִּי לְעִיל וְכַדְפִּירֵשׁ נְמִי בְּקוּנְטָרְס בְּהִיא עֲוֹבָד' דְּלְעִיל וּבְפִי רַש"י אַחֲרִים מְצִאתִי דְּמֵאֲתָמוּל שְׁפִיר מְצִי לְאִיעָרוּבֵי דִּיּוֹרִין דְּיִשְׂרָאֵל הָוִי בְּיָה מְשׁוּם דְּנְכָרִי לֹא אֶסוּר עֲלֵיָהּוּ הִיכִי דְּלִיתְהִי כו' עכ"ל וּפִי רַאשׁוֹן רַאשׁוֹן דְּאִית' בְּפִי רַש"י עַל הָאֶלְפִסִּי וְתַמִּי גְּדוּלָה לְמָה הַקְּשָׁה הַתּוֹס' עַל רַש"י שְׁפִי סוּגְיָא זֹו דְּלֹא פְּהִילְכַת' הָוִי לְהוּ לְאֲתָמוּהִי אִיךְ יִסְתַּר דְּבָרֵיו תּוֹף כְּדִי דִּיבּוּר וְלִי נִרְאָה דְּאֵין מְקוּם לְקוּשִׁיּוֹת הַתּוֹס' וְדָבָרִי רַש"י בְּלִשׁוֹן רַאשׁוֹן בְּרִירִין אַחֲרֵי שְׁנַבְרֵר דְּבָרֵי הַרְמְב"ם שְׁהִבִּיא הַטּוֹר בְּסִי שַׁע"א וְז"ל וְהַרְמְב"ם כַּתְּבוּ שְׁנַבְרֵי אוֹסֵר פִּינוּ שְׁיָכוּל לְבוֹא בְּשַׁבַּת וְהוּא מְמַשְׁנָה בְּפ' הַמְשַׁתְּחַתְּפִין הַמְנִיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהִלְךְ לְשַׁבּוֹת בְּעִיר אַחֲרַת אָחַד נְכָרִי וְאָחַד יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה אוֹסֵר דְּבָרִי ר"מ ר' יְהוּדָא אוֹמֵר אֵינּוּ אוֹסֵר ר' יוֹסִי אוֹמֵר נְכָרִי אוֹסֵר וְיִשְׂרָאֵל אֵינּוּ אוֹסֵר שְׁאֵין דְּרָף יִשְׂרָאֵל לְבוֹא בְּשַׁבַּת ר' שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֶפְיָלוּ מְנִיחַ בֵּיתוֹ וְהִלְךְ לְשַׁבּוֹת אֶצֶל בְּתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעִיר אֵינּוּ אוֹסֵר שְׁפִכֵר הַסִּיעַ מִלְּבוֹ וּבְפִלּוּגְתָּ דַר"י וּר' יוֹסִי פְּסַק הָרַא"ש כַּר' יְהוּדָא מְשׁוּם דְּהִלְכָה פְּדָבָרִי הַמִּיקַל בְּעִירוֹב אֶבֶל הַרְמְב"ם פְּסַק כַּר' יוֹסִי וְנָתַן הַרְבַּ הַמְגִיד טַעַם לְדָבָרֵיו וְכַתְּבוּ עוֹד שְׁנַרְאָה מְדָבָרִי הַרְמְב"ם שְׁאֵין הַנְּכָרִי אוֹסֵר אֶלָּא אִם כֵּן הוּא בְּמְקוּם קָרוֹב דְּהָיִינוּ מִהִלְךְ יוֹם אָחַד שְׁיָכוּל לְבוֹא בְּשַׁבַּת אֶבֶל אִם הִי רְחוּק יוֹתֵר אֵינּוּ אוֹסֵר שְׁיִישׁ שְׁפַתְּבוּ כֵּן וְכַתְּבוּ הַב"י שְׁזֶה דְּבָר פְּשוּט דְּהָא בְּרִישׁ פ' הַדֵּר עֲלֵה ס"ב מוֹקְמִינָן לְאוֹסֵר דַּר"מ דְּנֻקָא דְּאֵתִי בְּיוֹמָא כְּלוּמַר אֶבֶל אִם הִיָּה בְּמְקוּם רְחוּק שְׁאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לְבוֹא בְּיוֹמָא לֹא אֶסִּיר וּמִמִּילָא נִשְׁמַע לַר' יוֹסִי דְּלֹא בָּא לְהַחְמִיר עַל ר"מ בְּנְכָרִי דַּא"כ הָוִי לִיה לְפָרוּשֵׁי עכ"ל הַב"י בַּס"ס שַׁע"א וְעֵין בְּעֵין נִרְאָה שֶׁהִי לְפָנָיו גִּירְסָא בְּדָף ס"ב לֹא קִשְׂיָא הָא דְּאֵתִי בְּיוֹמָא הָא דְּלֹא אֵתִי בְּיוֹמָא וְהַמְעֵינָן בְּדָבָרֵי הַרְבַּ הַמְגִיד יִרְאָה לְהַדְיָא דְּפּוֹסַק כַּר"ש דְּתִלּוּי הַפֶּל הַפֶּל בְּהַסִּיחַ דְּעַתּוֹ דְּאֶפְיָלוּ הִלְךְ לְשַׁבּוֹת אֶצֶל הַנְּכָרִי אֵינּוּ אוֹסֵר וּבְדִין הַנְּכָרִי פְּסַק כַּר' יוֹסִי וְכַר' יוֹחֲנָן דְּאֶמַר בְּפ' מִי שְׁהוּצִיאֻ דַר' יוֹסִי וּר' יְהוּדָא הִלְכָה כַּר' יוֹסִי אֶפְיָלוּ בְּעִירוֹבִין וְכַ"כ דְּהָוִי לְהוּ ר"מ וּר' יוֹסִי תְּרִי לְגַבִּי ר' יְהוּדָא בְּאֶסוּר נְכָרִי וְהָוִי לְהוּ ר' יְהוּדָא יַחֲיד לְגַבִּיָּהּוּ יְעוּיָין שָׁם: וְאֵנִי אוֹמֵר דִּישׁ לוֹ רְאָיָה בְּרוּרָה מִן הַש"ס דְּפִסַּק כַּרַב"י כִּי דְּפָלִיג אַדְר"מ גַּבִּי יִשְׂרָאֵל אָחַד אֶבֶל בְּשְׁנֵי יִשְׂרָאֵלִים אֶפְיָלוּ לֹא אִיתְהִי לְנְכָרִי בְּבֵיתוֹ אוֹסֵר עֲלֵיהֶן וְלֹא מְהִנֵּי עִירוֹב לְבִיטוּל רְשׁוּת וְס"ל לְהַרְמְב"ם דְּהָנִי פְּסַקִי לֹא סְתָרִי אֶהְדְּדִי דְּהָא דְּפִסְקִינָן כַּר"ש מְשׁוּם דְּתִלּוּיָהּ הַפֶּל בְּהִסָּח הַדְּעַת אֶבֶל בְּנְכָרִי שְׁיָכוּל לְבוֹא בְּשַׁבַּת אוֹסֵר אֶפְיָלוּ אֵינּוּ בְּבֵיתוֹ: וּבָזֶה יְהִי נֹחֲמִים דְּבָרֵי רַש"י דְּהָא הַנְּחָה זֹו שְׁפַתְּבוּ

הב"י אמת הא דנכרי אוסר אף שאינו בביתו היינו דוקא שאינו רחוק כ"כ שיכול לבוא בשבת אבל אם הי' רחוק כ"כ שאינו יכול לבוא בשבת אינו אוסר והנה ריש לקיש ותלמידי דר' חנינא איקלעו לההוא פונדק דלא הוי שונה והוי דייורי תרי ביה תרי ישראל והנה בספק דרבנן קימ"ל לקולא ולא ידעו אם הנכרי רחוק מהם כל פה שלא יוכל לבוא בשבת ואינו אוסר עליהם וא"כ מצד הדין הי' יכולים לערב והי' מותרים לטלטל דתולין באיסור דרבנן לקולא אבל הם הי' מתיראים שמה יבא הנכרי בשבת ויתברר הדבר שהי' במקום קרוב שהי' יכול לבוא ואוסר עליהם ולא יהני להם העירוב בלא שכירות ולכה היו מהדרים לשפור מן המשפיר כדי שיהנה להם עירוב או ביטול רשות והיינו כר' יוסי וכראב"י דס"ל דכל היכי שהיה הנכרי במקום שהיה יכול לבוא בשבת אף שאינו שם אוסר אבל ר' יהודה ס"ל דאינו אוסר והם פסקו כר' יוסי וכראב"י דפליג אדר"מ וחששו שמה יבוא נכרי בשבת ורצו לשפור מן המשפיר לנכרי כדי שיהא פולם מותרים ע"י עירוב ודלא כפי' התוס' שפירשו דעבדו כר' יהודה אלא לפי דעת הרמב"ם עבדו כר' יוסי וכראב"י והשתא בעובדא דאחי נכרי מרי דפונדק בשבת פי' רש"י דמאתמול לא הוי מצוי לערובי דירין מישאל הוי ביה משום דנכרי אסור עלייהו אע"ג דליתא ר"ל דמסתמא פיון דאחי בשבת לא הי' רחוק מביתו שהי' יכול לבוא בשבת והיה להם ידיעה שלא נתרחק מביתו שהי' יכול לבוא בשבת ולכה היה אוסר עליהם וכשפא בשבת נסתפקו אם מותר לשפור ממנו בשבת אם שוכר כמערב דמי וצריף לשפור מבעוד יום או לא: ובה מתורצים כל קושיות התוס' פמה שפכתו בד"ה דאחי נכרי שדברי רש"י תמוהים שפירש סוגיא זו דלא פהילכת' דקי"ל דאין נכרי אוסר אלא היכא דאיתא פבר פירשנו שהיא פהילכתא ורש"י למד כפי' הרמב"ם וכל היכי דיוכל נכרי לבוא ביום השבת אוסר אף שאינו שם וכו' ביבי וגם דברי רש"י אין סותרים זה את זה הא דמשמע לעיל שהיו יראין שלא יבוא הנכרי בשבת משמע דאי לא פא לא היה אוסר היינו מן הסתם דאזלינן לקולא לומר שהוא במקום רחוק שאינו יכול לבוא בשבת וכל זמן שלא פא היו מותרים לטלטל ע"י עירוב אלא חששו שמה יבוא ויתברר הדבר שלא היה במקום רחוק ליבטל עירובם ולכה רצו לשפור מן המשפיר לנכרי ובהיה עובדא דאחי מרי דפונדק בשבת פי' רש"י דלא מצוי לערובי דנכרי אוסר עליהם אע"ג דליתא משום פיון דאחי בשבת מסתמא לא הי' רחוק והיו יודעים שלא הרחיק נדוד מביתו ולכה לא מצוי לערובי פיון שהיה יכול לבוא בשבת נכרי אוסר עליהם אע"ג דליתא: ולפ"ז מצינו למימר הא דכתב בספרים אחרים כפי' רש"י דמאתמול הוי מצוי לערובי משם דנכרי לא אסור עלייהו היכי דליתא אינו מחולק עם פי' רש"י בספרים ישנים בדין אלא כפי' דשמעון דס"ל אף שאחי מרי דפונדק בשבת הם לא ידעו שהי' במקום קרוב שיכול לבוא בשבת א"כ מן הסתם אינו אוסר עלייתו דאזלינן לקולא במילתא דרבנן בקניות רשויות והי' יכולים לערב ולא הי' אוסר עליהם הנכרי אלא עכשיו שפה היה המעשה שפא מרי דפונדק בשבת ורצו לשפור ממנו עכשיו וליבטל רשות לגבי חז ובפירוש קמא שפי' רש"י דלא מצוי לערובי משום דנכרי אוסר עלייהו רצה לפרש אף שיידעו שהנכרי במקום קרוב שיכול לבוא בשבת ואוסר עלייהו ולכה לא יוכלו לערב ושני הפירושים אינם מחולקים לענין הדין ולפ"ז על פרחינו צריכין אנו לפי' השני שפי' רש"י ולא עירבו מאתמול מ"כ מחמת התרשלות או שכחה לא עירבו.

ועתה אבוא על סדר גונטרסו קושיא ראשונה שהקשה על הרב הב"י שתמה ע' תרומת
הדשן פבר כתבנו שאין מקום לקושיתו על הב"י ומה שכתב מכ"ת ועוד תמי' אצלי
אמש"כ בשו"ת רמ"א סי' ק"כ לישוב דאורחים לא אסרי אב"ה והא דכתב רש"י להאי
פונדק דהוי דרו בי' תרי ישראל ונכרי אחד וא"כ איכא למימר דעיקר האיסור לא הנה
מפח אכסנאים רק מפח ב' ישראלים והקשה מכ"ת דמ"מ מונח דאורח אוסר כו' עד
דניחא לי' לומר דס"ל דצריף לשפוך לכל אחד ואחד מדקדקו יראים שמה יבוא הנכרי
בשבת וקשה הוי להם לשפוך בשבת פשיבא אלא צריף לומר דהוי ס"ל מה מערב מבעוד
יום אף שזכר מבעוד יום ולא מקיש לקולא: ואני אומר דאי משום הא לא אינן דהא
כתבו התוס' שם דנכרי הבא בשבת מבטל עירוב ואלא סגי אלא בבטול לגבי חז' וכמו
שפי' רש"י בד"ה דאתי נכרי בשבת ולפ"ז י"ל דלכך רצו לשפוך בערב שבת ממשפיר
כדי שיעיל להם העירוב לכל אחד ואחד ויהיו פולם מותרים משא"כ אם לא ישפירו
ויבוא השוכר בשבת אף שישפירו בשבת מ"מ יבטל עירובם ולא יהי' מותרים פולם אלא
צריכין לבטל לגבי חז' ונראה לי דפשוט וברור הדבר דס"ל לרמ"א דאם יש בעל הבית
קבוע אין האורח אוסר עליו והוא רצה להוכיח שאם אין בעל הבית קבוע וכולם אורחים
אוסרים זה על זה והקשה לו מנ"ל הא דילמא פולם אורחים נמי אינם אוסרים והא
דאסירי הקא משום בעלי בתים שדרו שם בקבוע ולא משום אורחים ומיירי שלא הי'
שוכרים מחמת איזה סיבה או שלא הנה השוכר רוצה לשפוך להם כמו שאנו צריכין
לומר בעובד' דאתי מרי דפונדק בשבת לפי' שני של רש"י דאין הנכרי אוסר בדלית'
והוי מצי למיערבי ולא עירבו מאתמול וקשה למה לא עירבו וע"כ צריכין אנו לומר
באיזה סיבה ע"י שכחה או ע"י התרשלות ק"ו בדבר שתלוי בדעת אחרים איך התחיל
מכ"ת שפנדאי הי' שוכרים אלו שנים רשות מנכרי די"ל דלא שפרו או משום דלא רצה
השוכר לשפוך אותם או משאר מניעות שכחה או התרשלות ורצו עכשיו לשפוך
ממשפיר ובזה יכוננו דברי רמ"א בשו"ת וישפתינו ברו מללו ואין אנו צריכין לכל
הדחוקים שפנדק מכ"ת ונעלה בדעתו דהני תרי לא אסקו אדעתיהו על אלו אורחים דזה
ליתא דלעולם אם יש בעל הבית קבוע אין האורח אוסר עליו ודוק כי הוא ברור בדברי
רמ"א בתשובה ונהדין דין אמת דאורח אינו אוסר אפילו אורחים רבים וב"ה אחד קבוע
אינו אוסר אבל אם פולם אורחים אוסרים זה על זה פנזכר בס"ס ש"ע ואחד שוכר
בשביל פולם פנזכר בסי' שפ"ב ס"ט ולענין השאלה דשאל קמן מבואר בש"ע דאורחים
אסרי אהדדי ותרומת הדשן ותשובת רש"ל לא הי' לפני ומי יבוא לחלוק על הכרעת
רמ"א ויפה עשה מכ"ת שחש לעצמו שלא לטלטל אם לא ע"י עירוב משכירות עכ"פ
ע"י הפעלה מן הנכרי ומה שמכ"ת רצה לצדד להתיר ע"י שמבשלים אצל האגר קנה
פבר תבר מכ"ת לגזיזא בעצמו שטעם זה חלוש מאוד בין בהא נחתא ובהא סלקא לצאת
די שמים כל ירא ה' לא יטלטל עד שישפוך רשות מזהפתי אף ע"י הבלעה ולערב אף
ע"י זכוי לכל היהודים אבל למחות לעמי הארצות שלא יטלטלו על זה ועל פיוצא בזה
אמרו חכמים מוטב שיהי' שוגגים ואל יהיו מזידים ולפי עניות דעת פוננתי בעזרת ה'
דרה אמת ברש"י ע"פ שיטת הרמב"ם והצלתי אותו מתמיהת התוס' ושלא להוציא חלק
לישב תמיהת הב"י על תרומת הדשן: ו"ל לישוב דלכך לא סתר פסק המרדכי בזרוע
נטו' דהא ע"כ איכא למידק למה לא הזכיר המרדכי דהא דאורח אוסר וב"ה מותר מיירי

שָׂאִין הַנְּכָרִי שֵׁם כְּמוֹ דְמִשְׁנֵי הַש"ס אֶלָּא נִרְאָה בְּרוּר דַּס"ל לְהַמְרָדְכִי הָא דְפְּלִיג רַב"י עִם ר"מ בְּבִרְיָתָא הֵינְנוּ פְּשָׁאִין הַנְּכָרִי שֵׁם אֶבֶל פְּשָׁנְכָרִי שֵׁם מוֹדָה רַב"י לר"מ דְּאָף בְּיִשְׂרָאֵל אֶחָד אֹרַח אָסוּר וּב"ה מְוֹתֵר וּלְכָף לֹא דָחָה סְבָרָא אֵלִימָת' הִיא לְחוּשׁ לְדַבְּרֵי הַגְּאוּנִים וְהַנְּרָאָה לַפּע"ד פְּתַבְתִּי וְה' יִרְאֵנִי נְפִלְאוֹת בְּתוֹרְתוֹ: כ"ד הַיּוֹם יוֹם ה' ר"ח טַבַּת תַּצ"ו לַפ"ק.

נְאוּם מְאִיר שְׂאֵלָה ב בְּמוֹתָב תְּלַתָּא כְּחָדָא הַוִּינָא שְׂבָאוּ לְפָנֵינוּ הַנְּעֵלָה כְּמַר מִשָּׁה בְּר יִחִיאֵל ז"ל וְהַב"ח כְּמַר יִשְׁעָי' בַּהַר"ר יְהוּדָא יצ"ו שְׂרָאוּ אֵת הַמַּעֲשֵׂה הַאִיף נִשְׁקַע בְּמִים כְּמַר שְׁלֵמָה בְּעֵלָה שֶׁל הָאִשָּׁה מוה' שְׁמֻחָה וְכֵן אֶמְרָה בְּזֵה הַלְשׁוֹן: בְּיוֹם ו' עַש"ק ח' תַּמוּז תַּצַּד"ל אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם לַעֲרֵף ג' שְׁעוֹת אִיז כ' שְׁלֵמָה בְּעֵלָה שֶׁל הָאִשָּׁה מ' שְׁמֻחָה וּשְׂאָר אֲנָשִׁי קְהֵלְתֵּינוּ גְּדוּלִים וְקִטְנִים זְעֵנִין גִּיגָאנְגֵעֵן לְנֶהַר טוֹנִיא בְּאֲדִין זָנָא כ' שְׁלֵמָה הַנְּ"ל פֶּר עֲרִשְׁטָן אַרְיִין גִּשְׁפְּרוֹנְגֵעֵן אָנֹן הָאֵט אָן גַּפָּאנְגֵן צוּ מְאָכְנִין פְּאָסְטִין דְּעֵן שְׁווימֵעֵן זָנָא זַיִן שְׁוואגֶר כ' מִשָּׁה ב"י הַנְּ"ל אוֹיף אֵיְהֶם גְּשְׁרִיגְעֵן לְמַעַן הַשֵּׁם וְאוּס מַעֲכֹסְטִי דְיָא בִּיזַט נְאָף גִּיט בְּוּרְסֵט דַּס וְאוּסֶר זָנָא עַר כ' שְׁלֵמָה הַנְּ"ל מְיִשְׁבֵּן גּוּוּעִזְעֵן דְּרָף שְׁחֹק וְהַתּוּל טִיט אֵינְיף זַעְהַר פְּאַרְכְּטִין אִין דְּעֵן וְאוּסֶר וּוְעֵלֵט נְוִיט זַיִן אֶלֶס מַעַן עַק וּוְעֵלֵט הַיִּצוֹן דְּאָס וְאוּסֶעַר זָנָא עַר זַיִף דְּוִיָּדֶר וְוִיָּטֶר אַרְיִין גִּלְאִזַּט מִיט שְׁווימֵעֵן אוֹן זַיִף אוֹיף דְּעֵן רְוֶן גְּלִיגְט אִין גְּשׁווימֵעֵן אִין אִיז הַיִּנְטֶר דְּעֵן וְאוּסֶעַר גְּבִלְיָבְעֵן אִין דְיָא הָאָנֵט אִין דְּעַר הַיִּיף אַרוּיס גּוויזְעֵן זָנָא גִּיסוֹ כ' מִשָּׁה הַנְּ"ל אוֹיף אֵיְהֶם וְוִיָּדֶר גְּשְׁרִיגְעֵן וְאוּס מַאֲכֹסְטִי פֶּר אֵינִין פְּאָסְטִין דְיָא בִּיסַט גִּיט בְּוּנְאָסְט דְּאָס וְאוּסֶעַר זָנָא דְיָא אַנְדֶּעֶרִי הָאָבִין אָן גְּפֶאַנְגְעֵן עַר מְאָכַט וְוִיָּדֶעַר קִינְצֵעֵן וּבַתּוּף רַגַע כְּמִימְרָא וְוִיָּדֶר אוֹיף אֵיְהֶם גְּשְׁרִיגְעֵן זָנָא וְוִיָּטֶר אֵיְהֶם גִּימֶר גְּזַעְהֵן זָנָא כ' מִשָּׁה הַנְּ"ל גְּשְׁרִיטֵן לְמַעַן הַשֵּׁם רַבּוּתִי לְאֲזִין מִיר זַעְהֵן וְאוּס דְּעַר אִיזַט בַּעו"ה עַר אִיז דַּע טְרִינְקִין גּוּוֹאַרִין זָנָא זְעֵנִין מִיר גְּלִינְיף אַוּיס דְּעֵן וְאוּסֶעַר אַרוּיס אִין גְּלֶאפְעֵן אָנֹם דְּעֵן וְאוּסֶעַר זָנָא מִיר גִּיט קַעֲנֵן מְעַר עַר זַעְהֵן.

וְתַכְרָף וּמְיָד קוֹדֵם הַכְּנָסַת שְׁבַת בֵּין גְּלֶאפִין צוּ דְּעַר פִּיִּשְׁר אֶלְז זַיִא זְאֵלִין זַעְהֵן וְוִיא מְעַן קִרִיגֵן קָאָן זַוִיא מִיר הָאָבִין מְשִׁיב בְּוּוּפֶהֵן אֶלְז זַיִא הָאָבִין צוּ גְּזַעְהֵן אוֹיף דְיָא אַנְדֶּר זַיִט בְּיָא דְּעֵן וְאוּסֶעַר וְוִיא עַר אִיז אַרְיִין גְּשְׁרִינְגְעֵן אִין גְּלִינְיף אֵינִין פְּאַלְשִׁין טְרִיט גַטָּאן הָאֵט אִין צוּ מִיר גְּזַאָגְט בְּזֵה הַלְשׁוֹן עַר הָאֵט וְוִאֵהֵל דְיָא קוּנְץ גִּלְעַדְנִיט אַבְעַר גִּיט רַעֲכַט אַזְוִי דְּעַר פִּיִּשְׁר אֵינְיַעַר צוּ דְּעֵן אַנְדֶּרִין גְּזַאָגְט דִּיזַעַר יְהוּדִי קוּמַט שְׁוִין גִּיט אַוּיס דְּעֵן וְאוּסֶעַר אַרוּיס אִין דְּאָס הָאֵט גּוּוּעֶרַט בְּיָא דְּעֵן וְאוּסֶעַר נְאָף זַיִן דְּעַר טְרִינְקֵן יוֹתֵר אֶלֶס בַּג שְׁעָה אִין מִיר זְעֵנִין הִין אִין הָעַר גִּלְאפֵעֵן אִין פֶּר מִינְטֵט מִיר וְוְעֶרֶן דְּעַר זַעְהֵן שְׁווימֵעֵן זָנָא זַיִן מִיר הַפֶּל אַוּוּעַק גְּנְגִין אִיז שְׁוִין גּוּוּעִזִין לַעֲרֵף ה' אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם כָּל זֶה הַמַּעֲשֵׂה רָאוּ וְכִמוֹ כֵּן אֶמְרוּ כָּל הַנְּ"ל בְּפָנֵינוּ.

הַיּוֹם יוֹם ו' טַבַּת תַּצַּה"ל שְׁלוֹם מַטְרִיבַט"ש: וְגַם זֶה מִן הַשְּׁמוּעָה שְׁשִׁמְעֵנוּ מֵהֶם כְּמָה רִנְחָב הַמִּים הִי בְּאוֹתוֹ הַפַּעַם שֶׁהִי הַנְּהָר גְּדוּל מְרַחֵיב וְהוֹלֵף אֲזִי הִי הַרְנֻחָב לַעֲרֵף י"ב אַמוֹת בְּצִימְצוּם וְכָף הֵמָּה מְשַׁעְרִים לְפִי אֲנֻמְדֵן דְּעֶתָן שֶׁהִי בְּאוֹתוֹ פַּעַם וְכָל זֶה אֶמְרוּ כַּנְּ"ל הַנְּעֵלָה כ' מִשָּׁה בְּר יִחִיאֵל ז"ל וְהַב"ח כ' יִשְׁעָיָה בַּר יְהוּדָא יצ"ו הַיּוֹם יוֹם כַּנְּ"ל הַקֶּטֶן שְׁלוֹם מַטְרִיבַטְשׁ.

יהודה ליב בן הר"ר יוסף ו"ל מק"ק פ"ק פה מלמד בק"ק ק"ב ונאום יודא בהר"ר צבי ו"ל ש"ץ ונאמן דק"ק ק"ב יצ"ו: במוטב תלתא ב"ד בתדא הוינא ואתא קדמנא כ' וואלף שמש מק"ק ק"ב בר' יצחק ו"ל ושאלנו אותו בעונש אילו"ע ואמר לנו בזה"ל אחר חמשה או ששה ימים לאחר שפאבד כ' שלמה חתן נטעל מק"ב דהיינו כ' שלמה האט זיך גבאדין אין דער טונא אונ' איז נאנד גווארין זא איז דער הלטר מק"ב חמשה או ששה ימים אח"כ לשם קימן אונד גיזאנט ער האט גיהערט דאס איין יהודי מפאן איז דער טרינקן גווארין ווען מאן איהם וואס גיבט אזו וניל ער ווייזן ווא ער ליגן טוט האט טען איהם פו שפראכין איין דוקאטין ציא שטנקין זא האט ער גזאגט וואס פאר איין ארט דאס מאן איסם זוכין זאל זענין לייט אהין האבן אבר נישט גפונדין.

אח"כ איז דער הלטר זעלבן מיט הין אונד ג"כ נישט גיפונדן זא בין איך אחר חצות לילה אויף גישטאנרין אונד נעבין דער טוני גיאנאגין האב ג"כ נישט גפונדן זא האב איך איזה נכרים גזעהן בייא ויין דארף האב איך גיפרעגט האט עטץ קיין יהודי דא גיזעהן ליגן איין דער טרונקנין יודן זא האט איינער גיזאגט ווען איהר געסטן קומען ווערט העט איהם אן גיטראפין איך האב איין דער טרונקנין גפונדן ליגן זא האב איהם דען קאפף אויף גהויבן האב איך גזעהן דאס עס איין יהודי איז גיועזין ער האט איין שווארצין בארט גהאט אונט שווארצי האר דא דראן האב איך גוויסט דס ער איין יוד איזט האב איך עס דען הלטר גזאגט ווען איך גוויסט העט דס איינער פון ק"ב דער טרונקן איז גווארן ווא ווער איך אנגיין גנגין אונד איך גזאגט אח"כ דס הנכרי דאס גזאגט האט ווא האב איך גזאגט להנכרי ווייס מיר דאע ארט וואס דיא איהם גפונדן האסט האט ער מיך גיפירט אונט גוויזן דאס שווארץ האר אן איין שטוידן גהנגן זענין אונ דער בייא האט מיר דער נכרי גזאגט דס דאס וואסער איז גוואקסן אונ דען דער טרונקנין אונעק גשווימט פל הנ"ל העיד פמר וואלף הנ"ל פ"ב כ"ז מנחם תצ"ה לפ"ק: שוב מעיד פמר מאיר בהר"ר גרשון בענש אליו"ע בחרם חמור בזה הלשון איך בין גיקומן אחר חמשה או ששה ימים אחר זה דס כ' שלמה איזט דער טרונקין גווארן אויף דען איבר פור בייא סמריין האב איך גפראגט אויב זיא קיין דער טרונקנין גזעהן הבין אבר איך האב נייט גזאגט דס ער איין יהודי איזט גוועזן האבן זייא מיך גשאפט כעבן דער טוני גיהן אונ פראגן איך ווער איהם בנודאי דער פראגן דען איז איינר גשווימען אבר זייא ווייסן נייט ווער ער איז גוועזן.

אח"כ בין איך גאנגן אין ערשטין דארף הייסט קלעדרין ווא האב אין דער ערשטי מיל אן גפראגט ווא האט מיר דער מילער גזאגט וואן איך ווער פו איין שעה קומן העט אותם קענין בקומן דען איז נאך קיין שעה דס איין יהודי איז נאקט פו בייא גשווימען אונר האט מיר אלי אותות ומופתים גזאגט אן איהם דהיינו קלייני שווארצי קרויז האר אונד איין שווארצן בארט אונ פול אין גיזיכט כמו ער גוועזן איז.

ואח"כ האט מיך דער מילר גשאפט פארן אויף ק"ש באדאק דען דאדין איז ער גשוואמן ווא האב איך מיר דען אנדרין טאג איין שפיל גינמן אונד בין נאך גפארין בין קומן צו קיש באדאקיר מיל ווא האב איך וויידר סתם גפראגט אויב זיא קינים גזעהן האבן שווימן ווא האט מיר דער מילר גזאגט ווען איך ווער פריא קומן העט איהם בייא זיינו מיל אן

גטראפן ער איז איך נאכט בײן זײן מיל גלעגן צו פריא האט ער גזעהן דאס ער איין יהודי איזט האב איך גפרעגט וויא ווייסטו דאס ער איין יהודי איז גוועזן זא האט ער מיר גזאגט דס ער נומול איז גוועזן און האט איין שונארץ בערטל נהאם אונד שווארצי קלייני קרויז האר אונד פול אין גזיכט משום הכי נוייל ער דער קענט דס ער איין יהודי איזט האט ער איהם פון זיינר מיל אונעק גשטוישן.

אח"כ איזט דער מילר מיט מיר גפארן מיט ג' שיקלה אוין ג' צדדים ער מיט זייני מין גונגן צו טיילט זון זון דער טרונקין זענין גפארן ביז ד' פרסאות אויף דער טונא וועם מיר האבן אן נטראפן האבן אלי גזאגט דאס זייא האבן איהם גזעהן שווימן זא זענין מיר גקימען ביז אשונאן זענין מיר אויף דיא טייטשי מיל צו קומען זא האב איך דען מילר גפראגט אויב ער האט קיינעם גזעהן שווימען זא האט ער גזאגט דס צו פריא איזט ער איבער דען וואסיר גפארין האט ער גזעהן איין יהודי נעבן זיין שיקעל פר בייא שווימען און מופתים הנ"ל גם כן גזאגט אונד מיר גזאגט ער איז אויף מעדווה צו גשוויאמען שם איז דיא טוני גנץ ענג שם ווערין מיר בונדאי איהם בקומן זא ביה נאף גפארן ביז מעדווה האט מיה בנינכס דער גאלד וואסר האט ער מיר גזאגט ער האט גזעהן איין יהודי שווימן און מיר ג"כ אותות ומופתים גזאגט אונד מיר גזאגט איך זאל ניט בחינם נאף פארין ער איז שוין אין דער גרוס טוני אננין קומן שם איז שוין אום מעגליך צו בקומן זא האב מיה משם אום קערט תצי פרסה פון ראב: נאף וויא איך בין בייא דיא ערשי איך פור קומן האט מיר איין פישר גזאגט ער האט גזעהן וויא ער איז דער טרונקן ער האט גזעהן דס איהם ניט צו העלפן איזט גוועזן דס ער אזו גארבייט האט און זיך נימר קענן העלפן אונד ער האט גזעהן דס ער נימר אזו לאנג טויארן קאן דס ער איהם צו הילף קומן קען לולי זאת ווער ער איהם צו הילף קומן איך העט גוויס טרינק געלד פר דינט כל הנ"ל האט דער פישר גזאגט צו מיר.

ואת העתק מגוף העדות שהוגד לפני ב"ד פה ק"ק פּרעשבורג הק' משה חונה בק"ק פ"ב: תשובה האשה קשת ריח ומרת נפש אשת כמר שלמה הנטבע נגשה לפנינו בקול נהי יגון ואנחה המשברת גופו של אדם וכפי' פרשות השמים ושופכת לב כמים והוא עגונה זה ימים שנתים וילדה ורפה ועגונה עדיין לא הגיע לעשרים שנים ובעלה לא הי' דר עמה כי אם חדשים שנים והיא סופקת כפים באמרה למה אהי' כעוטיה וארביץ בצהרים ודופק על פתחי בתי דיני ישראל ומשכנות הרועים רועה ישראל להנדק לזכריה פולה האי ואולי ימצאו לה היתר ע"פ עדים שלשה או שנים שראו בשעת טביעה במצלות מים ואחר זה הגידו כמה נכרים אשר מצאו גוף אחד מת צף ע"פ המים ובדקו אותו והגידו סימנים בשער ראשו שהי' קטנים ושחורות תלתלים וגם זקיבו קטן ושחור ושאר תמונות שהי' בבעלה כמר שלמה הנ"ל: והנה מתחילה אמרתי מה לי להכניס ראשי במים שאין להם סוף אשר הקמירו רז"ל ואמרו מים שאין להם סוף אשתו אסורה ומי יוכל להרהר אחר חוקם וגזירה אשר גזרו רז"ל אף מי יוכל לאטום אנו לשמוע לקול בוכים ואמרתי גילה בעיקבות ראשונים שעלה בדעתם להקל במים שאין להם סוף בהוא גברא דטבע בדיגלת ואנסיב ר' שילי לזביתהו שעלה בדעתו כיון דקני וקיימי במים שיש להם סוף דמי ולבסוף אמר שטעה דאמר גלי אשפלוהי וגם רב אשי עלה בדעתו לומר הא דאמרי רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה הני מילי באונס דעלמא אבל צורף' מרבנן לא

אי איתא דסליק קלא אית ליה וגם אמרינון בדר קכ"א דאנסבא ר' נחמן לדביתהו דחסא משום דחסא גברא רבה אם איתא דסליק קלא אית ליה למילתא ומסיק הש"ס וקלא היא לא שניא צורב' מרבנו ולא שניא גברא רבה דעבד אין לכתחילה לא ואיכא מה ראו הנהך גדולי אמוראי להתיר לאשה במים שאין להם סוף ע"פ סברת עצמם פיון דסתמא תנו מים שאין להם סוף אשתו אסורה ורב שיילי סבר לחלק פיון דקני וקנימי אשתו מותרת וכה רב אשי רצה להתיר אשת צורבא מרבנו וכן רב נחמן עלה בדעתו פיון דחסא גברא רבה אם איתא דסליק קלא אית ליה אע"ג דסתמא תנו מים שאין להם סוף אשתו אסורה אלא ע"כ פיון דמים שאין להם סוף מדרבנו אסורה ולכה עלה בלב כל אחד לחלק ע"פ סברת עצמו ואף שבעלי הש"ס לא הסכימו עמהם עכ"פ אנו לומדים מהם באם המצא ימצא איזה היתר ע"פ ראיות וסברות מהש"ס המצוה עלינו לחקור עד מקום שידינו מגעת פולה האי ואולי נוכל למצוא לה היתר למצוה יחשב ואנו מילין תבחון: וראשון לציון צריכין אנו לחקור בהגדות עדות רועה עיר ק"ב שאמר לפי תנמו שפמצא גוף אחד ערום בחוף הנהר אף שאמר לפי תנמו לא אמר שום סימן ולא ט"ע והנכרי השני ושלישי ורביעי שאמרו סימנים בשער ראשו וזקינו וגם אמרו שראו שמהול לא אמרו לפי תנמו וגם צריכין אנו לידע אי הוי סימנים פאלו סימנים מובהקים לסמוך עליהם וגם עדות נכרי האחרון גאלד וועשיר ממשמעות גביות עדות משמע שאמר לפי תנמו בלי שום שאלת ישראל אף יש לפקפק מה שנאמר שם שאמר להם שראה גוף אחד צף סמוך לספינתו והגיד אותות ומופתים כנ"ל ויש להסתפק אם הגיד כל הסימנים כמו שאמרו הראשונים בזקינו קטן ושחור ושער ראשו שחורות תלתלים ושאר תמונ' כפרצוף פנים או לא דיש לומר קצת אותות ומופתים ולא פולם ולברר כל הספיקות אמרתי הואיל ושקדו חכמים על תקנות עגונות אמרתי אפתח בזכות תחילה שמשמעות העדות משמע שאמר שלמה הנ"ל גטבע ברצועה המתפשטות מן הנהר הגדול טונא והיא רחבה בערה י"ב אמות והבצועה הולכת ומתפשטת בערה חמשה או ששה פרסאות ואח"כ חוזרת ושופכת לנהר הגדול טונא ועל הרצועה הנ"ל כמה בתי רחיים והעידו ששהו שם בערה ג' שעות והלכו אילך ואילך בשפת הנהר ולא ראו שם תמונת איש ששט על גבי המים וכן העיד לפני הר' ליב מק"ב שהלכו בערה פרסה על שפת הנהר ולא ראו שם תמונת איש ששט במים ואציע דברי לפני דייגי גולה דייגי ישראל: בפרק לא יחפור דף כ"ד איתא איתמר חביות שצפה בנהר אמר רב נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל מותר כנגד עיר שרובה נכרים אסורה ושמואל אמר אפילו נמצאת כנגד עיר שרובה ישראל אסור אימר מההוא דיקרא אתי לימא בדר' חנינא קמפלגי דמר אית ליה דר"ח דס"ל דרוב וקרוב הלוך אחר הרוב ומר לית לי' דר' חנינא ומשני לא דכ"ע אית ליה דר"ח והכי בהא קמפלגי דמר סבר דאם איתא דמההוא דיקרא אתי עקולי ופשורי הוי מטבעי ליה ומר סבר חרופא דנהרא נקיט ואתי ופי' רש"י מההוא דקורא שם מחוז על גהר פרת ואין ישראל מצויין שם והוא למעלה מפרת ויכולה חביות לבוא משם אצלנו עקולי ופשורי הוי טבעי להו הרבה מקומות יש משם ועד כאן שהמים מתעקלי ומתגלגלים כגלגל במקום אחד מתמת סלעים ארופים אל תוף הנהר והמים מכסים עליהם והספינות מתגלגלות שם וטובעת ופשורי השפרות שלגים הנקוים אצל הנהר וקני וקנימי אם תבוא חביות שם תעמוד אין הנהר מוליכו עכ"ל ופסק הרא"ש כרב באיסורי וע"כ צריכין אנו

לומר איך מקיל רב באיסור בשביל סבא כל דהו עקולי ופשוטי ולא אזלינו בתר רבא דאורייתא אלא ע"כ פיון דקורבא נמי דאורייתא אלא דרבא עדיף מקורבא' ובסבא כל דהו דמרעי לרבא שבקינן לרבא ואזלינו בתר קורבא ולכה מקיל רב ואמר חביות מותרת ושמואל סבר חריפא דנהרא מסייע לרוב ואזלינו בתר רבא ועד פאן לא פליגי רב ושמואל אלא היכו דאיפא עיקולי ופשוטי אבל היכי דליפא עיקולי ופשוטי אף רב סבר דאזלינו בתר חריפא דנהרא והיכי דחריפי דנהרא מועיל רבא אזלינו בתר קרוב וא"כ אם היינו פאנו לדון על חביות ר"נ הנמצא ברצועה וברצועה זו הי' דרים רוב ישראל לא הוי אזלינו בתר רבא דעלמא שפא החביות מנהר הגדול טונא במקום שרוב נכרים דהיינו אומרים אם איתא דאמי ההוא חביות מרוב נכרים הדרים למעלה בנהר הגדול טונא דרף חריפא דנהרא הוי אמי ולא הי' בא לרצועה קצרה זו וא"כ לפי תוצנה זו ליפא למיחוש דילמא גוף מחזה שפמא עדים מרבא דעלמא הדרים למעלה בנהר הגדול טונא דאם איתא דמעלמא אמי הוי אמי דרף חריפא דנהר ולא הוי אמי לתוף רצועה זו ואין לחוש דילמא פשפא הגוף הנטבע לכאן הרוח סערתו ע"י גלי הימ והולכתו לתוף רצועה זו דהא איתא שם בפסוג' רוב ומצוי ליפא למ"ד דאזלינו בתר רוב ולא בתר קרוב וא"כ פיון דנהר הגדול הולך פנרפו יום ולילה לא ישבת ונהר אשר לא יכזבו מימיו ורוב ומצוי הוא שהמים נגררים ארצה והולכים תמיד דרף הילכום ממעלה למטה ואפילו נגד קרוב שהוא דאורייתא לא אזלינו אלא בתר רוב ומצוי ק"ו שלא נחזיק ריעות' לומר שבעת שפא הגוף הנטבע לכאן רוח סערתו לתוף רצועה זו וכיון דמוחזק לן שלא טבע שום אדם בזמן ועת הנ"ל במחוז זה מסתמא אנו אומרים דניזיל בתר קרוב וזה הוא שננטבע ולא אזלינו בתר רוב עולם וכן משמע בפ' האשה שלום גבי ר"ג בר אחתי' דרב ביבי דהוי אזיל מקוטב' לאספמ' היכי דלא הוחזק דלא חיישינו לתרי יצחק וכן התיר הרא"ש בתשובה הביא הב"י בדין מכלוף בן מליל הנהרג קרוב לפס מטעם פיון דאין מכלוף בן מליל אחר בעיר איתתא שרי' להנשא ומסיים שם הב"י וז"ל אבל פלוגת' דאב"י ורבא דאי חיישינו לתרי יצחק צריכי להתעגן כל ימיה פסק הרי"ף דלא חיישינו לתרי יצחק דהרבה חשו חכמים לתקנות עגונות והתירוהו בעד אחד ועד מפי עד הרי אמה רואה שכמה קולות הקילו חכמים משום תקנות עגונות וגם סמכו על זה שמתוף חומר שהחמרה עלי' בסופו דייקי ומנסבא ולכה לא חש הרי"ף וז"ל להחמיר בכאן וכן ראוי לכל מורה לחזור על כל צדדים להתיר עכ"ל וא"כ בנידון דידן נמי פיון שהוחזק לן שלא נטבע שום אדם בעת ההיא אין אנו חוששין שפא בא אדם אחר ממרחקי' ורחץ בנהר ונטבע וגם לא חיישינו שפא נטבע זה מרוב המקומות העומדים על נהר הגדול טונא פיון דנוכל לומר דאם איתא דמאותן מקומות הי' דרף חריפי דנהר' הוי אזיל ולא הי' בא לרצועה קצרה ואזלינו בתר קרוב וכיון דאם ישראל העיד שפמא גוף אחד מת בשפת הנהר אף שלא אמר סימן היינו הולכים אחר הקרוב ואמרין שזה הוא הנטבע א"כ ה"ה בנכרי המסיח לפ"ת וכיון שאמר הרועה עיר ק"ב שפמא איש יהודי אחד מנח אצל שפת הנהר מסתמא אמרינו שזה הוא שננטבע ואף שאמר הרועה שיתנו לו איזה מתנה אז יראה המקום שפונח שם אין זה מזיק דלא דמי לנכרי שהנה מוכר פירות ואמר פירות הללו של ערלה הם כו' דלא מהימן משום דהתם אמרינו להשביח מקחו אמר בן ותוששין שהוא משקר וכן פי' רש"י בפ' האשה בתרא דף קכ"ב

אָבֵל בְּיָדוֹן דִּינֵן בְּנֵדַאי קוֹשְׁטָא קְאָמֵר שְׁהָרִי הוּא יוֹדֵעַ שְׂאָם לֹא יִמְצְאוּ כְּדַבְּרֵי שְׂלֵא יִתְּנוּ לֹו פְלוֹם א"כ מְסַתְמָא אָמֵר הָאֵמֶת וְהָא דְלֹא מְצָאוּ שְׂם הוּא כְּמוֹ שְׂאָמֵר הַנְּכָרִי הַשְּׂנִי מְחַמַּת שְׂנִתְגַדֵּל הַנְּהָר וְשׁוֹטִיפּוּ מִשְׂם וְכִי הִיכִי דִישְׁרָאֵל הִי מְעִיד הִי מְהַנִּי ה"ה בְּכוּתִי הַמְּסִיחַ לַפ"ת וְכְמוֹ שְׂפֶתֶב רַמ"א בַּהֲג"ה סוּף סִי' כ"ד דְּכָל הַסִּימָן דְּמַהַנִּי בְּיִשְׂרָאֵל הַמְּעִיד ה"ה בְּנְכָרִי הַמְּסִיחַ לַפ"ת וְכִינֵן דְּמִןחִזְק לֵן שְׂלֵא נְטַבֵּעַ שׁוּם אָדָם בְּרְצוּעָה זֹו בְּעַת הַהִיא אָמְרִינֵן מְסַתְמָא זֶה הוּא הַגּוֹף הַנְּטַבֵּעַ בְּקָרוֹב וְדוּמָה לְזֶה אָמְרִינֵן בְּפִסְחִים עַל וּבְדָק וְאַשְׁכַּח פְּלוֹגְתָא דְרַבִּי וְרַשְׁבֵּ"ג דִּתְּנֵן שְׂדָה שְׂנֵאָבֵד בְּהַ קָבֵר הַנְּכַנְס לְתוֹכָהּ טְמֵא נִמְצָא בְּהַ קָבֵר הַנְּכַנְס לְתוֹכָהּ טְהוֹר שְׂאֲנִי אֹמֵר קָבֵר שְׂאָבֵד הוּא קָבֵר שְׂנִמְצָא וּפִי' רַש"י נִמְצָא בְּהַ קָבֵר לְאַחַר זְמַן וְאִינוּ יוֹדֵעַ אִיזָה קָבֵר הָאָבִיד בְּהַ דְּבָרֵי רַבִּי רַשְׁבֵּ"ג אֹמֵר תְּבַדֵּק כָּל הַשְּׂדָה וְנוֹכַל לֹוּמֵר כִּי הִיכִי לַעֲיִל סֶפֶק עַל וְסֶפֶק לֹא עַל פְּלוֹגְתָא דַר"א וְרַבֵּן וּפִי' רַש"י וְגַבִּי בְּתִים אָפִילוּ רַבֵּן מוֹדוּ כִינֵן דְּבִדִּיקַת חֲמִיץ מְדַרְבָּנֵן תְּלִינֵן לְקוֹלָא א"כ ה"נ נֹוכַל לֹוּמֵר דְּבַדְבָר דְּרַבֵּן אַף רַשְׁבֵּ"ג מוֹדָה דְּאִזְלִינֵן לְקוֹלָא א"כ ה"נ בְּמִים שְׂאִין לְהֵם סוּף כִינֵן דְּמִילִי דְּרַבֵּן הוּא וְאַנֵן יוֹדְעִינֵן דְּלֹא נְטַבֵּעַ שׁוּם אָדָם בְּעַת הַהִיא וְרַבָּא דְּעַלְמָא אִיתְרַע מִפְּחַח חֲרִיפ' דְּנַהֲרָא אָמְרִינֵן מְסַתְמָא הַהִיא הוּא שְׂנֵאָבֵד בְּמִים אֵלוּ: אַף שְׂדָבֵר זֶה מִקְלֵתָא חֲדָתִי שְׂלֵא נִזְכַּר בְּשׁוּם פּוֹסֵק נְחַפְּשׁ וְנִבְדּוּק עַד מְקוֹם שְׂיַדְנֵנוּ מַגְעַת אַחַר שְׂאָר צְדָדִים אֲשֶׁר הַעִידוּ נְכָרִי אַחַר שְׂחֻקֵר וְדַרְשׁ אוֹתָם יִשְׂרָאֵל וְשָׂאֵל לְהֵם אִם לֹא רְאִיתָם גּוֹף הַצָּף בְּמִים וְהַשִּׁיב נְכָרִי הַרְאִישׁוֹן שְׁהוּא אָמֵר לְרוּעָה מְעִיר ק"ב שְׂיַגִּיד לְיִשְׂרָאֵל וְהַרְאָה לְהֵם הַמְּקוֹם וְעַדִּינֵן שְׂעֵרוֹת הִי נְאֻחִזִים בְּעַנְפֵי אֵילָן וְאָמֵר סִימָנִים שְׁהִי שְׂעֵר רֵאשׁוֹ קַטְנִים וְשַׁחֲרוֹת תְּלַמְלִים וְכֵן שְׂעֵר זְקִינוּ קֶטֶן וְשַׁחֲרוֹר וְגַם רְאָה שְׂנִימוֹל אִם יֵשׁ לְסַמְנָה עַל סִימָנִים אֵלוּ חֲדָא דְּלֹא הָוִי מַסְל"ת וְעוֹד דְּלֹא הָוִי סִימָן מְנוֹבְהָק וּפְסַק בַּש"ע סִי' י"ז סִי' ל"ב אִם נָפַל לַיָּם וְהַשְּׁלִיכֵהוּ מְצוּדָה וְהַעֲלוּ רִגְלֵ אֶחָד מֵאַרְבְּנוֹבָה וְלַמְעַלָּה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה אִין מְשִׁיאִין אֶת אֲשֶׁתוֹ שְׂאֲנִי אֹמֵר רִגְלֵ שְׂל אַחַר הוּא וּמִיָּהוּ אִם הִי בּוֹ סִימָן מְנוֹבְהָק בְּיוֹתֵר בְּרַגְלוֹ סוּמְכִין עֲלֵיו לֹוּמֵר שְׁהוּא שְׂל אִישׁ שְׂנָפַל הָרִי לְפָנֵינוּ דְּאַף בְּטוֹבֵעַ בְּמִים בְּעִינֵן דְּוּוֹקָא סִימָן מְנוֹבְהָק בְּיוֹתֵר מ"מ אֹמֵר אָנִי הוֹאִיל וְדָבֵר זֶה לֹא נְאָמֵר בְּפִי בַּש"ס אֵלָא דְּהַרְבַּב הַב"י לְמַד זֶה מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם עַל כֵּן מְנוֹכְרָחִים אָנוּ לְהַאַרְיָה וְלִבְרַר דִּין זֶה כְּנֻלָּה הִיא וְאוֹלִי אֲדַבְּרָה בְּעַדְתֵּיהּ נִגְדַּ מְלָכִים וְלֹא אַבּוּשׁ בְּהַלְכָה דְּאִיתָא בִּיבְמוֹת דָּף ק"כ מְעַשָּׂה בְּעַסְיָא בְּאַחַד שְׂשִׁלְשׁוּהוּ לַיָּם וְלֹא הַעֲלוּהוּ אֵלָא רַגְלוֹ וְאָמְרוּ חֲכָמִים מִן אַרְבְּנוֹבָה וְלַמְעַלָּה תַנְשָׂא וְכַתֵּב הַרְשֵׁב"א וְנ"י דְּמַסְתַּבְּרָא שְׂקִשְׁרוּהוּ בְּרַגְלוֹ וְהַעֲלוּהוּ אָבֵל אִם הַשְּׁלִיכֵהוּ וְהַשְּׁלִיכוּ מְצוּדָה בְּיָם וְלֹא עָלָה בְּיָדָם אֵלָא רַגְלוֹ אוֹ אָפִילוּ כָּל גּוֹפּוֹ בְּלֹא רֵאשׁוֹ אִין מְשִׁיאִין אֶת אֲשֶׁתוֹ דְּחוֹשְׁשִׁים שְׂמָא אוֹתוֹ הַלָּךְ מְמַקּוֹם זֶה וְרַגְלֵ זֶה מְאָדָם אַחַר הִזְיָה וְהַרְמַב"ם כְּתִב בְּפ' י"ג מַה' גִּירוּשִׁינֵדִין ט"ז וְז"ל וְכֵן אִם הַשְּׁלִיכֵהוּ בְּיָם וְהַשְּׁלִיכוּ מְצוּדָה אַחֲרֵיו וְהַעֲלוּ מִמֶּנּוּ אֶבֶר שְׂאִי אֶפְשֵׁר שְׂיַנְטַל מִן הַחַי וְיִחְיֶה הָרִי זֶה מְעִידִין עֲלֵיו שְׂמַת וּמְשִׁיאִין אֶת אֲשֶׁתוֹ עַכ"ל וְהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ פְּשׁוּט הַמְּשֻׁנָּה בְּשְׂלֵא קִשְׁרוּהוּ בְּרַגְלוֹ בְּשַׁעָה שְׂשִׁלְשׁוּהוּ וְכַתֵּב הַרְשֵׁב"א וְשְׂמָא בְּלֹא נִתְעַלַּם מִן הַעֵין עַד שְׂעַלְתָּה רַגְלוֹ בְּיָדָם קְאָמֵר הַרְמַב"ם וְהַנִּימוּקִי יוֹסֵף כְּתִב מְדַקְאָמֵר הַרְמַב"ם וְהַעֲלוּ אֶבֶר אֶחָד מִמֶּנּוּ נִרְאָה שְׂנִיכְר לְהֵם בְּנֵדַאי שְׁהִזְיָה אֶבֶר מִמֶּנּוּ דְּהִינֵנוּ בְּסִימָן מְנוֹבְהָק וְהַבִּיאוּ הַב"י וְע"פ דְּבָרִים אֵלוּ קְבָעוּ בַּש"ע לְהַלְכָה דְּבְעִינֵן סִימָן מְנוֹבְהָק בְּיוֹתֵר: וְאִם אָמְנָם שְׂאִין אָנִי כְּדַאי לְהַכְנִיס רֵאשׁוֹ בֵּין הַהָרִים הַגְּדוֹלִים מ"מ תוֹרָה הִיא וְלִלְמֹוד אָנִי צָרִיף וְאַקְוָה שְׂמַקּוֹם הַנִּיחוּ לִי אַבּוּתִי לְהַתְּגַדֵּר בְּדִין זֶה וְצָרִיף אָנִי לְהַאַרְיָה קִצַּת כְּדִי לְבַרֵר הַדְּבָרִים כְּשִׁמְלָה

דב"ש"ס פ' אלו מציאות מבע"ל לן סימנים דאורייתא או דרבנן מאי נפקא מיניה לאהדורי
גט אשה בסימנים אי אמרת דאורייתא מהדרינן ואי אמרת דרבנן פי עביד רבנן תקנתא
בממונא אבל באיסורא לא עביד רבנן תקנתא ת"ש חמור בסימני אןפך ומשני אימא
בעידי אןפך ת"ש אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החוטם אע"פ שיש סימנים בגופו
ובכליו ש"מ סימנים לאו דאורייתא ומשני אמרי גופו דאריה וגויז כליו דתיישינן לשאלה
ואי תיישינן לשאלה חמור בסימני אןפך היכי מהדרינן אמרי אןפך לא שאלו אינשי
וקאמר לימא פתנאי אין מעידין על השומא ואלעזר בן מהבאי אומר מעידין על השומא
מאי לאו בהא קמפלגי דת"ק סבר סימנים דרבנן ואלעזר בן מהבאי סבר סימנים
דאורייתא אמר רבא דכ"ע סימנים דאורייתא ונהא בשומא מצינו בכו גילו קמפלגי כו'
ואיבעית אימא דכ"ע סברי סימנים דרבנן ונהא בשומא סימן מןבהק הוא קמפלגי מר
סבר שומא סי' מןבהק ומר סבר שומא לאו סי' מןבהק הוא ע"כ הש"ס ובפ"א דמציעא
דף י"ח ע"ב קאמר רב גבי גטי נשים כגון דאמר נקב יש בצד אות פלוני ודוקא בצד
אות פלוני אבל נקב בעלמא לא משום דרב אשי מספקא לי' סימנים דאורייתא או דרבנן
ופי' רש"י מספקא לי' לרב אשי אפי' אי פשטת סימנים דרבנן יש לסמוך על סי' מןבהק
כזה למשרי אשת איש דאורייתא מספקא ליה לרב אשי סימנים שמתזירין בהו אבידה
אי דאורייתא אפילו באיסור דאורייתא סמכינן אסימן כל דהו כו' א"כ משמע מסוגיא זו
אפילו אי סימנים דרבנן סימן מןבהק הוי דאורייתא למשרי אשת איש ע"כ וסוגיא זו
איתא גם כן בפרק האשה בתרא ביבמות דף ק"ד ושם לא הביא הרא"ש אלא מאי דקאמר
רבא כ"ע סימנים דרבנן ונהא בשומא סימן מןבהק קמפלגי וכך הם דברי הר"י ב'פ'
האשה בתרא: אבל בפרק אלו מציאות פתב הרא"ש ונ"ל הא דאמרינן אי סימנים ושקיל
וטרני' בגמ' למפשט הא בבע"ל ולא איפשטי כו' הילכף לא מהדרינן גט בסימנים אלא
בסימן מןבהק דחשיב פעדים או לצורבא מרבנן בט"ע כו' וכתב הא דאמרת אין מעידין
עד דאמר כתב יש בצד אות פלוני לאו דוקא נקב יש בצד אות פלוני אלא ה"ה כף וכך
אצבעות אןרף הגט או כף וכך ונהבו עכ"ל הרא"ש ונ"ל וכתב הב"י על מה שכתב הטור
גבי אין מעידין על פרצוף פנים אפילו אם יש לו סימנים בכליו או בגופו אין סומכין
עליהם אם אינם מןבהקים שרה"י ונהרא"ש פתבו לישני דרבא דאמר דכ"ע סימנים
דרבנן ומשמע לכאורה דס"ל דאין משיאין אשה ע"י שום סימן כיון דסימנים דרבנן לא
סמכינן עליהו אלא לענין ממון אבל לא לענין איסור וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם
שכתב בהלכות גדולות פ"ז אם באו עדים שנפל לגוב אריות ונמרים או שראו צלוב ולא
הפירו פניו אבל הנה להם סימנים מןבהקים בגופו ונהפירו אותם בכל אלו הדברים וכיוצא
בם אע"פ שאין משיאין את אשתו יורדים לנחלה על פי עדות זו וכתב הב"י אבל קשה
מהיא דשני ת"ח דפרק האשה שלום דקאמר דסומכין אסימנים לכן נראה לי דיש
סימנים מןבהקים טובא לדברי הפל הוי דאורייתא ומשיאין לאשה ע"פ ולא נחלקו הני
תרי לישני דרבא אלא בסימנים מןבהקים קצת ובהכי הוא דפסקי הרי"ף ונהרא"ש
פלישני בתרא דסימנים דרבנן אבל בסימנים מןבהקים לגמרי לא נחלק בהם שום אדם
דהוי דאורייתא וכן הכריח זה מדברי רב אשי דאמר בפ"ק דמציעא גבי גט דאם אמר
נקב יש בצד אות פלוני עליהו הרי בהדני דאע"ג דרב אשי לא שרי באיסור
אשת איש ע"י סימנים דאבע"ל לן אי הוי דאורייתא או דרבנן מ"מ ע"י סימנים מןבהקים

לגמרי שרי וע"כ צריכין אנו לומר הָא דְכַתְּבַהּ הַרְמַב"ם בפ"ז מהלכות נחלות שאם הִיָּה לוֹ סִימָנִים מְוַבְּהָקִים בְּגוּפוֹ דְאִין מְעִידִין עָלָיו הֵינּוּ דוֹקָא בְּמִוּבְּהָקִים קִצָּת אַבְל סִימָנִים מְוַבְּהָקִים לְגַמְרֵי לִכ"ע הָיִי דְאוֹרְיִיתָא מְשִׁיאִין לְאִשָּׁה עַל פִּיהֶם וְכַתְּבַהּ הַב"י וְהַשְׁתָּא אִיפָא לְמִידָק לְמָה סְתָמוּ הַפּוֹסְקִים דְבְרֵיהֶם וְלֹא כְתָבוּ בְּפִירוּשׁ דְבְּסִימָנִים מְוַבְּהָקִים בְּיוֹתֵר מְשִׁיאִין לְאִשָּׁה עַל פִּיהֶם וְתִירָץ דִּי"ל דְהָרִי"ף וְהָרָא"ש סָמְכוּ עַל מַה שְּׁפָתְבוּ הֵהוּא עֲוֹבְד' דְשִׁנֵּי ת"ח דְפָרַק אִשָּׁה שְׁלוּם דְאִמְרִינָן דְאִסְיָמָנִים סְמְכִינָן וְכֵן סָמְכוּ עַל מַה שְּׁפָתְבוּ בְּפָרַק כָּל הַגֵּט הֵהוּא דְנִקְבַּיִשׁ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנֵי וְכֵן מְבֹאֵר בְּדְבָרֵי הָרָא"ש בְּתִשְׁבָּה הֵבִיא וְרַבִּינוּ בַס"ס קי"ח סִימָנֵי גוּפוֹ כְּגוֹן אֲרוּךְ וְגוּץ חִינּוּר וְסוּמָק לֹא הָיִי סִימָן אַבְל אִם הִיָּה חֶסֶר אֶחָד מְאִיבְרִיו אוֹ יוֹתֵר בְּיָדָיו אוֹ רְגְלָיו אוֹ שׁוּם שְׁיָנוּי בְּאֶחָד מְאִיבְרִיו הָיִי סִימָן מְוַבְּהָק עַכ"ל הֶרַב הַב"י הֶעֱתִיקָתִי בְּקִיצוֹר: וְהִגֵּה הַמְעַיָּן בְּדְבָרֵי הָרָא"ש בְּפָרַק ב' דְבָבָא מְצִיעָא יָבִין וְיִשְׁפִּיל שְׁהִיָּה נַעְלָם מֵהֶרַב הַב"י דְבָרֵי הָרָא"ש שְׁאֵלוּ הִיָּה לְפָנָיו דְבָרֵי הָרָא"ש בְּפָרַק אֵלוּ מְצִיאוֹת לֹא הִיָּה תָמָה עַל הָרָא"ש לְמָה לֹא כְתָב בְּפִירוּשׁ דְבְּסִימָנִים מְוַבְּהָקִים בְּיוֹתֵר מְשִׁיאִין לְאִשָּׁה עַל פִּיהֶם הָא שְׁפָתְיוּ בְּרָרוּ מְלָלוּ בְּפִירוּשׁ בְּפִסְקֵי שְׁם דְאִבְעֵי' דְסִימָנִים דְאוֹרְיִיתָא אוֹ דְרַבְּנָן לֹא אִיפְשְׁטֵי הִילְכָה לֹא מֵהֲדַרִּינָן גֵּט אֱלָא בְּסִימָן מְוַבְּהָק וְכַתְּבַהּ בְּפִירוּשׁ הָא דְקָאֵמַר נִקְבַּיִשׁ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנֵי לֹא דוֹקָא אֱלָא ה"ה כָּהֵן וְכָהֵן אֶצְבְּעוֹת אֲרוּךְ הַגֵּט כּו' וְאֵלוּ רְאָה דְבָרִים אֵלוּ לֹא הִיָּה צָרִיךְ לְהִבִּיא רֵא"י מְדְבָרֵי הָרָא"ש בְּתִשְׁבָּה מַה שְּׁפָתְבַהּ הָרָא"ש בְּפִסְקֵי בְּפִירוּשׁ וְעַכ"פ נִלְמוּד מְדְבָרֵי הָרָא"ש דְדוֹקָא בְּאִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא אֲזַלִּין לְחוּמְרָא וְאִין מְשִׁיאִין אֶת הָאִשָּׁה אֱלָא בְּסִימָנִים מְוַבְּהָקִים לְגַמְרֵי אַבְל בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן נוֹכַל לומר אֲזַלִּין לְקוּלָא וְכֵן מִשְׁמַע מְדְבָרֵי בְּעַל הַעֵיטוּר שְׁהִבִּיא הַב"י וְנ"ל מַה שְּׁפָתְבַהּ בְּמֵאֵמַר עֲשִׂירֵי גְבִי הַמְבִּיא גֵט וְאָבֵד מִמֶּנּוּ מְסַתְּבָרָא דוֹקָא נִקְבַּיִשׁ בְּצַד אוֹת פְּלוֹנֵי אַבְל תִּיבָה פְּלוֹנֵי לֹא דְמְסַפְקָא לָן אִי סִימָנִים דְרַבְּנָן אוֹ דְאוֹרְיִיתָא וּבְדְאוֹרְיִיתָא בְּעֵי סִימָן מְוַבְּהָק וְאֲזַלוּ לְחוּמְרָא עַכ"ל הָרִי לְהַדְנָ' דְמִשְׁמַע דְדוֹקָא בְּאִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא אֲזַלִּין לְחוּמְרָא אַבְל בְּסַפְקֵי אִיסוּר דְרַבְּנָן י"ל דְאֲזַלִּין לְקוּלָא וְכֵן מְצִאתִי בְּקוּוֹנְטֵרַס עֲגוּנוֹת לְהֶרַב מַה' חֵיִים שְׁפָתִי בְּדָף מ"ו ע"א הִיכִי שְׁנוּדַע שְׁטַבַּע וְהִיָּה הַטְּבִיעָה כְּרֵאוּי דְהָיִי מִים שְׁאִין לְהֶם סוּף דְאִינוּ אֱלָא אִיסוּר דְרַבְּנָן וְסַפְקֵי דְרַבְּנָן לְקוּלָא יְעוּזִין שְׁם: וְכֵן מְכַל דִּין דְאֶפְּלוּ אִם נִימָא דְפְּשׁוּט לָן דְסִימָנִים דְרַבְּנָן מִשְׁמַע דְבְּאִיסוּר דְרַבְּנָן סְמְכִינָן אִסְיָמָנִים שְׁאִינָם מְוַבְּהָקִים לְגַמְרֵי כְּמוֹ גְבִי אַבִּידָה מְדְקָאֵמַר סִימָנִים דְאוֹרְיִיתָא אוֹ דְרַבְּנָן לְמֵאִי נְפָקָא מִיָּנִיָּה לְאִהֲדוּרֵי גֵט אִשָּׁה בְּסִימָנִים אִי אִמְרַת דְאוֹרְיִיתָא מֵהֲדַרִּינָן וְאִי מְדְרַבְּנָן כִּי עֵבִיד רַבְּנָן תְּקַנְתָּא בְּמִמוּנָא אַבְל בְּאִיסוּרָא לֹא עֵבִיד רַבְּנָן תְּקַנְתָּא וּמְדְקָאֵמַר נְפָקָא מִיָּנִיָּה לְגֵט אִשָּׁה דְאִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא וְלֹא קָאֵמַר נְפָקָא מִיָּנִיָּה לְאִהֲדוּרֵי חֲבִיּוֹת שֶׁל סְתָם יֵינָם דְאִמְרִינָן לְעֵיל דָּף כ"ד ע"ב אָמַר רַב אִסִּי מְצָא חֲבִיּוֹת יֵין בְּעִיר שְׁרוּבָה נְכָרִים מוֹתֶרֶת מִשׁוּם מְצִיאָה וְאִיסוּרָה בְּהִנָּאָה בָּא יִשְׂרָאֵל וְנָתַן בָּהּ סִימָן מוֹתֶרֶת בְּשִׁתֵּי' לְמוֹצָאָה וְא"כ הָיִי לְהוּי לְמִימַר דְנְפָקָא מִיָּנִיָּה אִי סִימָנִים דְאוֹרְיִיתָא מוֹתֶרֶת בְּשִׁתֵּי' וְאִי סִימָנִים דְרַבְּנָן כִּי עֵבִיד רַבְּנָן תְּקַנְתָּא בְּמִמוּנָא אַבְל בְּאִיסוּרָא לֹא עֵבִיד רַבְּנָן תְּקַנְתָּא אֶפְּלוּ לְאִיסוּר דְרַבְּנָן וְלִיכָא לְמִימַר דְתַלְמוּד' בְּעֵי לְאִשְׁמוּעִינָן אִי סִימָנִים דְאוֹרְיִיתָא אֶפְּלוּ בְּאִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא סְמְכִינָן דְזֵה פְּשׁוּט דְמַהִי תִּיתִי שְׁלֹא נְסַמְךָ אִסְיָמָנִים בְּאִיסוּר דְאוֹרְיִיתָא כִּינָן דְסִימָנִים דְאוֹרְיִיתָא וְע"כ עֵיָקֵר נְפָקָא מִיָּנִיָּה דְקָאֵמַר הַש"ס אִי סִימָנִים דְרַבְּנָן אַע"ג דְעֵבִיד רַבְּנָן תְּקַנְתָּא דוֹקָא בְּמִמוּן וְלֹא בְּאִיסוּר וְא"כ הָיִי לִיָּה לְמִימַר רְבוּתָא טְפִי דְאֶפְּלוּ בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן לֹא עֵבִיד רַבְּנָן תְּקַנְתָּא אֱלָא ע"כ דְפְּשׁוּט

לבעל הש"ס דבאיסור דרבנן סמכינן כמו גבי אבידה אפילו אסימנים שאינם מובהקים לגמרי כדמשמע פשטי' דתלמודא גבי חביות יין בא ישראל ונתן בה סימן מותר בשתי' למוצאה משמע בסימן שמחזירין בה אבידה נמי סמכינן ואיסור דרבנן וזה פשוט וברור לפי עניות דעתי והשתא נפרש דברינו לפני כל יודע דת ודין בנדאי כל מקום דלא הוי עדות מן התורה אלא דחכמים התירו אשה ע"י עד אחד או ע"י אשה או ע"י נכרי מסל"ת ויש פאן ספק איסור דאורייתא אלא דחכמים הקילו בשביל חנוך שהחמירו בסופו וסמכו דאשה דייקי ומנסכי ניחא דלא סמכינן על עד אחד ואשה ונכרי מל"ת אלא אם אומר סימנים מובהקים ביותר אבל היכי שיצאה האשה מספק איסור דאורייתא פגון במים שאין להם סוף דחזו כמה סהדי שנטבע ואבד שמו וזכרו א"כ אינו אסורה אלא מדרבנן ראוי לסמוך על סימנים אמצעים ואף אם נימא דנפקא מיניה דקאמר הש"ס הוא גם כן אפילו באיסור דרבנן דלא ילפינן אפילו איסור דרבנן ממזונא מ"מ דלדברי הרא"ש אבע"י דלא אפשטי' הוא ובבע"י דלא אפשטי' קיימא לן בדרבנן אזלינן לקולא מלבד מה שהוכחנו דלא מספקא לן כלל באיסור דרבנן דאפילו אי סימנים לאו דאורייתא סמכינן באיסור דרבנן אסימנים אמצעים כמו גבי אבידה ולדעתי דברים ברורים הם ונכוחים למבין ועל פרחינו צריכין אנו לחלק הא דפסק בש"ע סימן ל"ב אם השליכו מצודה והעלו רגל אחד אם היה בו סימן מובהק ביותר ברגלו סומכין עליו מוכרחים אנו לומר דוקא שאין פאן שני עדים פשרים אלא עד אחד או נשים או נכרים מסל"ת בהא בעינן סימנים מובהקים ביותר אבל אם יש שני עדים שפול למים שאין להם סוף דאז יצא אשה מספק איסור דאורייתא סמכינן אפילו אסימנים אמצעים: וכן מה שכתב רמ"א בסימן כ"ד בשם פסקי מהר"א דאפילו ק' סימנים שאינם מובהקים אינם פלום אפילו להצטרף לשאר אומדנות המוכיחות אינו פלום מוכרחים אנו לומר בספק איסור דאורייתא אבל בספק איסור דרבנן סמכינן אסימנים אמצעים ואני אומר בטח שמקום הניחו לי אבותי להתגדר בזה וראיתי בספר לחם משנה בפרק י"ג מהלכות גירושין כמה שכתב אפילו שומא אין מעידין עליו והקשה דברי הרב המגיד אהדדי שכתב פאן דפסק הרמב"ם דסימנים דרבנן ובהלכות אבידה וגזילה פ"י י"ג כתב הרב המגיד דפסק הרמב"ם דסימנים דאורייתא והניחו בצ"ע אבל הפסך משנה בהלכות גזילה ואבידה כתב בטוב טעם ודעת דאף להרמב"ם הוא אבע"י דלא אפשטי' אי הוי דאורייתא או דרבנן אלא שיש חילוק בין ממון ובין איסור ע"ש: נחזור לנדון שלפנינו שקצת נכרי' אמרו שזקיננו היה קטן ושחור וגם שערות ראשו היו קטנים ותלתלים שחורות אף דזה פשוט דשער זקיננו שחור לא הוי סימן פלל דדומה לארוך וגוץ דהרבה חיוי ברייתא הכי אית להו כמו שמבואר בתשובת צמח צדק סי' מ"ה אבל מ"מ באיש אחד שיש סימנים אלו שער זקיננו קטן ושחור וגם שער ראשו קטנים ותלתלים שחורות דשני סימנים פאלו לא נמצאו באחד מני אלה הוי שפיר סימנים אמצעים דהא עדיפי מארוך וגוץ דפי' רש"י דהרבה ארופים וגוצי' יש אבל בהני סימנים דלא שכחי הוי סימנים אמצעים וכבר כתבנו דבאיסור דרבנן סמכינן אשני סימנים שאינם מובהקים לעשות מהם סימנים אמצעים להתיר אשה להנשא פינו דשני סימנים אינם נמצאים ברוב בני אדם הוי סי' אמצעי אף יש לפקפק באשר שלא הגידו לפי תנאים: אף מצאתי מה שהעתיק בב"ש בקונטרס עגונות מחלק שני מתשובת הרב המבי"ט דף נ"ו וז"ל דאשה זו יוצאת מחזקת א"א דאורייתא

דמשל"ס אינם רק מדרבנן וא"כ בדרבנן אפשר לסמוך על עדים אף שאין מסל"ת דהא אפילו בדאורייתא סמכינן לפעמים אקפילא וגבי ציצית תכלת אף דהתם הטעם דלא מרעי אמונתו היינו בדאורייתא אבל בדרבנן פי הכא סמכינן אנכרי אף שאינו מ"סולת עכ"ל אף שאין דבריו מוכרחי פאשר כתב בעצמו שם ופיקפק בזה מ"מ אומר אני דיש סמך לדבריו בנידון דידן פינו דאמרו זה שלא בפני זה כל אחד סימנים הנ"ל סמכינן עליוהו דמסתמא קושטא קאמרי דהא אמרינן בגיטין דף י"ט ע"ב בההוא שטרא פראסא דלא ידעי למקרי דנותני לשני כותים זה שלא בפני זה והביא הב"י גירסא בח"מ סי' ס"ח זה שלא בפני זה דהוי כמסיח לפי תומו וע"כ צריכין אנו לומר פינו שהגידו זה שלא בפני זה מסתמא קושטא קאמר והוי כמסיח לפי תומו והכי נמי בנידון דידן פינו שהגידו זה שלא בפני זה בסימנים הו"ל כמל"ת דהא מסיח לפי תומו לאו מפח עדות אנו סמכינן אלא דמחזקינן דקושטא קאמרי כמו שכתב ניומקי יוסף בסוף יבמות הביאו הב"י א"כ ה"נ פינו דג' נכרי אמרו זה שלא בפני זה סימנים אלו מסתמא קושטא קאמרי ואע"ג שכתב בת"ה סי' רכ"ד הביאו הב"י בשם א"ז דאין מסל"ת נאמן אלא כשאומר נהרג או מת משום דלא צריך ט"ע אבל נכרי המסיח לפי תומו על סימנים לא סמכינן עליוהו אפילו הם מובהקים מ"מ הא כתב הב"י בנכרי המפירו איירי אבל בנכרי שאינו מפירו ואומר פלוני שהיה בו אלו הסימנים נהרג נדאי סמכינן עליוהו עכ"ל ובנידון דידן הני פולה לפי משמעות העדות לא הפירו זה הנטבע וסמכינן אסימנים אפילו שאינם מובהקים לגמרי פינו שהוא איסור דרבנן ומתשובת המבי"ט הנ"ל משמע דאפילו עד אחד המעיד ננטבע במים שאין להם סוף יוצאה אשה זו מחזקת אשת איש דאורייתא יענין שם וע"כ צריכין אנו לומר פינו דהתירו רבנן עד אחד המעיד בא"א שמת בעלה א"כ יוצאת מחזקת אשת איש דאורייתא וכבר כתבנו שבאיסור דרבנן יש לסמוך אפילו בסימנים שאינם מובהקים לגמרי ואל ישיבני אדם ממה שהביא הר"ן והביאו הב"י שנסאל על מנימן מאלק"י שהיה בספינה שנטרפה זה כמה שנים ועתה בא כותי ואמר מסל"ת פי הוא היה מפיר מנימן מאלק"י והפירו על שפת הים והפירו בפרצוף פניו ובחוטמו וגם הסימן שהיה בראשו וסימן אחר צולקת ושאלוהו כמה ימים יש מנימן הטביעה עד שראו ואמר כמו שש שבתות כו' וסיים הב"י שראה מדבריו שאותו סימנים שאמר הפותי שהיה לו בראשו ובזרוע לא חשיבי סימנים מובהקים לגמרי דא"כ אע"פ שנסתהה הוי ליה למשרי אשה זו עכ"ל הרי דלא התיר אשה במים שאין להם סוף אף בשני סימנים שאינם מובהקים חשובה לזה דאינו דומה ספינה שנטרפה בים למי שנטבע במים שאין להם סוף שהביא הב"י בשם תשובת להרמב"ן סי', ק"כ שצריך לחקור אם ראה שטבע ממש ושהה כדי שתצא נפשו או שפא ראה ספינה מטורפת בים וחשבה להשבר או שראה נשברה בלב ים ויש הפרש גדול בין זה לזה אפילו במים שאין להם סוף אם נישאת בדעבד לא תצא אבל בזה שנטרפה אפילו בדעבד תצא פי שפא ניצל על ידי עץ או קורה כדרך שניצלים הרבה פעמים ואם נשברה נותנים עליו חוקרי חיים וחוקרי מתים עכ"ל.

ולפ"ז י"ל שגם בעדיו של הר"ן הנה כף ולפי שאם נשאת תצא לכה החמיר בסימנים שאינם מובהקים לדעתו אבל בנ"ד שהרבה עדים ראו הטביעה והלכו אנה ואנת ושהו כדי שתצא נפשו לכ"ע אם נישאת לא תצא סמכינן אף בסימנים אמצעים: ובהא נחתא

ובקא סלקא דהא לפי תשובת המבי"ט דס"ל דאפילו בעד אהד המעיד במים שאין להם סוף יצאת מחזקת איסור א"א דאורייתא וע"כ פ"ן דהימנוהו רבנן לעד אהד באשה יצאת מספק איסור דאוריית' ה"ה מן הראוי להקל לסמוך אפי' בסימנים אמצעים: וכן משמע פשיטת לשון הטור שגבי מצאו הרוג פתב אם יש לו סימנים מובהקים וגבי נפל למים שאין להם סוף פתב הטור ואם עד אהד מעיד ראיתיו מיד שהועלה והפכתיו ע"י סימנים שהיה לו בגופו נאמן הרי שלא פתב סימנים מובהקים ש"מ דסגי אף בסימנים אמצעים: וגם נוכל לומר מה שכתב נ"מ ויקי יוסף בסוף האשה בתרא באדם שהשליכו לים והשליכו מצודה והעלו רגל אהד מן ארפובה ולמעלה אין מעידין עליו אלא אם כן יש להם בו סימן מובהק שאני אומר רגל אחר הוא וכדמוכח מעובד' דההוא שני ת"ח דאסקינהו התם דאסקי' וזוניהו אמרי הני אחרינא ניהו ומיהו סימן מובהק ביזו או ברגלו אין לה סימן גדול מזה וזה מה שכתב הרמב"ם ז"ל שאם השליכו לים והשליכו מצודה והעלו אבר אהד ממנו שמשאין את אשתו דמדקאמר הר"ן ז"ל אבר אהד ממנו נראה שניכר להם בודאי שהיה אבר ממנו עכ"ל: והנה מה שכתב הנ"י סימן מובהק ביזו או ברגלו אין לה סימן גדול מזה על פתח מוכרחים אנו לומר דסימנים אמצעים קרי ליה סימן מובהק ואין לה סימן מובהק גדול מזה ר"ל גדול מזה שניכר ע"י סימן זה שאבר זה הוא מאותו שנשלה לים ותדע דהא בפרק האשה שהלכה במעשה דשני ת"ח דקאמר הש"ס דלאו עליהו סמכינן אלא אסימנים פתב הב"י דאי לאו סימנים דילמא אחרינא ניהו כו' וא"כ צריך סימן מובהק פתח שנותנים באבידה עכ"ל מדנקט סימן מובהק פתח שנותנים באבידה ש"מ דסימנים אמצעים נמי סימן מובהק קרי ליה דהא באבידה אינו צריך סימנים גמורים אלא סימנים אמצעים ובפ' האשה בתרא מביא ראיה מעובדא דשני ת"ח ש"מ דגם שם לסימנים אמצעים קרי ליה סימנים מובהקים ואין זה דוחק דכי היכי דמפרש הב"י בדברי הרמב"ם במה שכתב בפ"ז מהלכות גחלות אם באו עדים שנפל לגוב אריות ונמרים או שראו צלוב ועוף אוכל בו או שנדקר במלחמה ומת או שנהרג ולא הפירו פניו אבל היה לו סימנים מובהקים בגופו והפירו אותם כו' יורדין לנחלה בעדות זו אע"פ שאין משאין את אשתו שאני אומר שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור פרת והקשה ב"י דהא מוכח מדברי הרמב"ם ומדברי הש"ס דבסימן מובהק מעידין ותירץ דיש לחלק דיש סימנים מובהקים טובא ויש סימנים מובהקים קצת והא דכתב הרמב"ם שאם היה להם סימנים מובהקים לאו סימנים מובהקים לגמרי קתני אלא סימנים מובהקים דהיינו סימנים אמצעים וא"כ פי היכי דפי' הב"י לישני דהרמב"ם כף יכולים אנו לפרש דברי הנ"מ ויקי יוסף דאל"כ יסתרו דבריו אהדדי: אחרי פתבי זאת מצאתי בקונטרס עגונות להרב מוה"ר חיים שפתי בדרף מ"ט שהרגיש בקונשיא זו וכתב שדבריו סותרים זה את זה ולי נראה דבפרק האשה בתרא דמיתתי ראי' מדאמרינן ריש פרק האשה גבי טובד' דב' ת"ח דקאמר אסימנום סמכינן משום דהתם בעי לאדחויי דעד אהד במ"ם שאין להם סוף אינו נאמן וא"כ הוי איסור דאוריית' לכה בעינן סימנים מובהקים לגמרי כפי מאי דס"ד שם אבל בריש אשה שלום בעי לארוי לן לפי האמת דבמים שאין להם סוף דאשתו אסורה אפילו יש עדים פשרים שראו הטביעה דשמא צף במים יצא על זה דסימנים כו' וצריך סימן פתח שנותני' באבידה דהיינו סימני' אמצעים משום דמים שאין להם סוף הוי דרבנן לפי האמת בעד אהד וק"ל: וא"כ יש להתיר

באיסור דרבנן אפילו בסימנים אמצעים אלא שמדברי הרמב"ם מוכרחי' אנו לומר דס"ל
באיסור דרבנן לא סמכינן אלא אסימני' מובהקי' לגמרי דהא גבי גט התיר להחזיר ע"י
סימני' גמורים ובנפל לגוב אריות או שראו צלוב או שנדקר במלקחיה לא התיר ע"י
סימנים מובהקים ועל פרחינו מוכרחי' אנו לומר דסימני' אמצעים קרוי סימני' מובהקים
וא"כ לא התיר אשה לשוק ע"י סימני' אמצעים אף דשם אינו אסורה אלא מדרבנן דכתב
שלא החמירו בדברי' אלו אלא משום איסור פרת ש"מ דאינו אסורה אלא מצד החומר
וכן משמע מדברי הרמב"ם שהביא הנ"י בפ' האשה שהלכה ונ"ל עד אחד שאמר ראיתי
שנפלה עליו מפולת או שטבע בים הגדול ומת כיוצא בדברים אלו שרובם למיתה אם
אמר קברתי נאמן ואם לא אמר קברתי לא תנשא ואם נישאת לא תצא ומדכתיב אם
נישאת לא תצא ש"מ דמדאוריית' שרי אפ"ה למד הב"י מדברי הרמב"ם דבעינן סימני'
גמורים להעיד עליו במים שאין להם סוף מ"מ אומר אני שכיון שדבר זה אינו מפורש
בדברי הרמב"ם וראיתי שגדולי הדור נסתפקו אם דבר זה מדברי הרמב"ם וכן מצאתי
בקונטרס עגונות להרב מהר"ש חיים ובתשובת מזרחי סי' ל"ו דף מ"ג נסתפק בזה ונ"ל
מה שכתב בהלכות נחלות סימני' מובהקים מובהקי' משבשפתא היא ושבויש נפל בספרים
וכן תמצא בטור ח"מ שהביא לשון הזה של הרמב"ם ואינו פותב בו אלא ולא הפירו פניו
בלבד ואפשר לומר שלא היה לו סימנים פלל עכ"ל.

ולפ"ז אין לנו ראי' ברורה שסובר הרמב"ם דבאיסור דרבנן בעינן סימן מובהק גמור:
אומר אני בטח הראי' מה שהביאו מהש"ס דברבנן לא בעינן סימני' מובהקים לגמרי
רק פדדו שמחזירין באבידה וגם מדברי הנגמיקי משמע בהד"ל דמעידין במים שאין להם
סוף בסימני' אמצעים פדדו שמחזירין אבידה ואף שמדברי התוס' שכתבו בפ"ק האשה
שלום דף קט"ז ע"ב ד"ה וקאמרי סימנים ונ"ל ואי סימנים לאו דאורייתא איירי הקא
בסימנים מובהקים עכ"ל נוכל לומר דהתוס' פתבו זה לפי מאי דס"ד דעד אחד במלקחיה
לא מהימן וא"כ ק' נשים פעד אחד דמי ולא מהימן לא במלקחיה ולא במים שאין להם
סוף ואיכא איסור דאורייתא ולכך בעינן סימני' מובהקים גמורים אבל לדין דקי"ל
פהרי"ף דסבר דאבעי' אפשטי' מההיא דהאשה בתרא דההוא גברא דטבעי בריגלת
ואסקוהו אגישרא דשביסחנ' ואנסבוה רבא לדבייתהו אפומי' דשושבינא לבתר
חמשהיומין א"כ אפילו בעד אחד שראה הטביעה יצא מאיסור א"א דאוריית' ומתירין
ע"י סימני' אמצעים פסימני' אבידה ופשטיא בשני עדים המעידים שנטבע במים שאין להם
סוף דסומכין אפילו בסימנים אמצעים וכבר כתבנו בנידן דידן דהגידו שני סימנים פאיש
אחד שער ראשו קטנים ותלתלים שחורות וגם זקינו קטן ושחור הוי סימן אמצעי דעדיף
מארוד וגו' וא"כ לא מבעי' לדעת תשובות מבי"ט דהתיר במילי דרבנן אפילו לא הגידו
לפי תנאם ואפילו בעד אחד יצא מספק איסור דאוריית' דיש לסמוך בנידון דידן ופשטיא
לפי שכתבנו פיון שהגידו הסימנים זה שלא בפני זה דהוי כמסיח לפי תומו ויש לסמוך
עליהם: וגם מנכרי האחרון גאלד וישיר שבראה מדברי הב"ד שהגיד לפי תומו ונאמר
שם שהגיד אותות ומופתים הנ"ל מסתמא נפרש שהגיד כל פרט ופרט שהגידו הראשונים
והלבד נכרי הראשון הרועה עיר ק"ב שהגיד בראשונה היה מסיח לפי מותו והראיתי
פנים מסבירות ופנים מאירות מן הש"ס דנזיל בתר קורבא ומסתמא היינו האי שנטבע
כמו קבר שנטבד דאם איתא שפא מרוב העולם לא בא ברצועה קצרה כזו ואף שיש

מתעקשים ואומרים דילמא באותו עת הרוח בא מן הצד וסערתו לתוך רצועה זו כפר כתבתי תשובה לדבריהם דלא דקו כלל בזה דהא אמרינן בפלוגתא דר' חנינא רוב ומצוי ליכא למ"ד דאזלינן בתר רבא א"כ אפילו נגד קרוב שהוא דאורייתא לא אזלינן בתר קרוב אלא אחר הרוח ומצוי ק"ו בן בנו של ק"ו בנידון דידן שהנהר גדול הולך לפי דרכו כנהר שלא יכזבו מימיו ויום ולילה לא ישבות ממהלכתו ורוב ומצוי הוא איך ניהוש למיעוט' שבאותו רגע שבא הגוף הנטבע לכאן בא הרוח מן הצד וסערתו לתוך רצועה קצרה זו ולמה לא נילך בתר רוב ומצוי וא"כ אין לנו להסתפק אלא דילמא באורח רצועה זו נטבע אחר וכבר פתבנו שפיון שמוחזק לן שלא נטבע שום אדם באותו עת וזמן אמרינן ההיא הוא שנטבע ויש להקל באשה זו: גם ראיתי שהקשו על דברי וטרחו בטרחה דכדי באמרים שלא נמצא מעיר ונינא בנהר טונא עיקולי ופשוטי לא זכיתי להבין דבריהם אדרבה מטעמייהו דידהו ראיתי ברורה דזה סוגי' בש"ס דעד כאן לא פליג רב ושמואל אלא בדאיכא עיקולי ופשוטי אבל בדליכא עיקולי ופשוטי גם רב מודה לדברי שמואל דאמרינן דרק חריפה דנהר' הוי אתי וליכא לספקי דילמא מעלמא אתי דא"כ דרף חריפה דנהרא הוי אתי וכל פי האי מילת' לימא משמאי בשוקי ובבראי להקל במילי דרבנן מפל הסברות שפתבנו הנראה לפי עניות דעתי שהאשה זו מותרת להנשא לכל גבר דתצביין ובלבד שישפיוו בעלי תריסון לומדי התורה וה' ראני נפלאות בתורתו פתורת ר"מ שכתב בו פתגות אור באלף בינה ויפני לקרית חנה ואגב באתי כמזכיר שראיתי בספר בית שמואל סי' י"ז ס"ק קמ"ג על מה שכתב הרי"ף דאבעז' דעד במלחמה נפשטה מסוף פרק האשה בתרא והתם ליכא למימר דחזו סימני' מןבהקי' מדקאמר והני מילי דכי אסקוהי חזונוא בשעתא דאם אמר סימני' מןבהקים למה לי דחזו בשעת' והנה לא הנה צריף לזה דהא מתחלת דברי המקשה נמי מוכח מדקאמר איבעז' להו ר' יהודה לקולא פליג או לחומרא פליג וקאמר מ"ש מההוא גברי דטבע בכרמי וכן ההוא גברא דטבע בריגלת ואסקוהו מגישרא דשבסחנ' ואנסבי' רבא לביתהו אפומי דשושבינ' אי אמרת לקולא פליג איהו דעביד כרבי יהודה בן בבא אלא אי לחומרא פליג אינהו דעביד כמאן ואי מיירי ע"י סימני' מןבהקים א"כ מאי פריף אינהו עביד כמאן דילמא סמכי אסימנים אלא ע"כ דהתירו בלא סימנים וק"ל: פסחים ריש אלו דברים דאמר ר"א ועליה אני דן ר"ל על הזאה ומה אם שחיטה שהוא משום מלאכה דוחה את שבת הזאה משום שבות אינו דין שדוחה אמר לו ר"ע או חילוף הדברים כו' אמר לו ר"א עקיבא עקרת מה שכתב בתורה במועדו בין בחול בין בשבת א"ל רבי הביא לי מועד לאלו פמועד לשחיטה כלל אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשות מע"ש אינו דוחה שבת וכו' ופי' רש"י הזאה שבות משום דמחזי כמתקן גברא הבא לי מועד לאלו שיהיה זמן קבוע להם כמה שקבוע לשחיטה הילכך פיון דלא קביע לי זימנא ומצוי למעבד מאתמול לא דחי והזאה נמי לאו מגופו דפסח הוא ולא פתיב בי' מועד עכ"ל וזה דוחק דהא אף דלא כתב בי' מועד פיון דלא אפשר מאתמול א"כ נילף מק"ו משחיטה שידחה וגם מה שפי' רש"י הזאה שבות דמחזי דמתקן גברא נאני מתאבק בעפר רגלו דהא בדר' ס"ט ע"א מסיק הש"ס דהטעם משום גזירה שפא ויטלנו ויעברנו ד' אמות בר"ה והא דמחזי כמתקן איתא בפ' דביצה דף י"ח ע"א דטעמא דלא מטבילין פלי בשבת מפרש רבה גזירה שפא ויטלנו ויעברנו ד' אות בר"ה ור' ביבי מפרש גזירה שפא ויטלנו ויעברנו ד' אמר שפא ויטלנו ויעברנו ד' ודמי'

לתקנות מלאכה וגזר עלה מדרבנן ובסוגיא דפסחים רבא גופא מפרש טעם אחר דהא פריה שם והזאה מ"ט לא דחי שבת מפדי טילטול בעלמא הוא תדחי שבת משום פסח אמר רבה גזירה שמא יטלנו ויעברנו ד' אמות בר"ה ולר"א נעבריה דהא אמר ר"א מכשירי מצנה דוחה שבת ומסיק רבא אלא אמר רבא קסבר ר"א שוחטין וזורקין על טמא שרץ והוא הדין לטמא מת בשביעי שלו הזאה למאי לאכילה אכילת פסחים לא מעפבי הרי דרבא גופא לא רצה לפרש פמו שאמר הטעם בביצה דמחזי כמתקן מנא אלא נראה ברור דהטעם דמחזי כמתקן אין בו סרף שיבא למלאכה דאורייתא אלא דמחזי כמתקן מנא ואסור מדרבנן פמו מוקצה וכבר כתב הב"י בא"ח סי' ש"ח דאסרו חכמים לטלטל מקצת הדברים ונגעו באיסור זה אם הזהירו הנביאים שלא יהיה הילוכה של שבת כהילוכה של חול ק"ו שלא יהיה טלטול בשבת כטילטול של חול ועי' בלבוש סי' ש"ח ולפ"ז בנדאי היכי דליכא מצנה שפיר גזרו חכמים או במקום דיחוי מצנה לא אסרו רבנן וכן פריה גבי לולב ריש פ' לולב ועבריה מפדי לולב טילטול בעלמא הוא ולידחי שבת אמר רבא גזירה שמא יעברנו וכתבו התוס' אע"ג דחזי למצנה שייך בי' איסור מוקצה לטלטל ועל איסור מוקצה פריה שפיר ולידחי משום מצנה וכן פריה הכי מפדי הזאה טילטול בעלמא הוא לידחי משום פסח דמשום דיחוי מצנה לא הנה לרבנן לגזור איסור ותו לא שייך תירוץ דמחזי כמתקן מנא ותירץ רבה דחשש שיעברנו ד' אמות בר"ה ויבא לאיסור דאורייתא ולכך גזרו רבנן בשב ואל תעשה פמו גבי לולב ולפי זה יתישב ג"כ דברי ר"ע במתניתין דאמר רבי הבא לי מועד לאלו פמועד לשחיטה כלל אמר ר"ע שכלל זה אין לו חיבור ושייכות לתחילת דבריו דהא תחילת דבריו אינו מלאכה אלא שבתות אף לדברינו ניחא דהא ר"ע אית לי' בריש פרק מי שהיה טמא דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ואי היה סבר ר"ע במכשירי מצנה דוחין שבת הי' ראוי שידחה הזאה שבת בשביל מצות פסח וכוה ניחא דהזאה שבות הוא משום דרבא שמא יעברנו וכשהשיב לו ר"ע רבי הבא לי מועד לאלו פמועד לשחיטה וא"כ הרפכתו והבאתו אינו דוחה שבת שאינם זמנם קבוע והזאה גזרינן משום דרבא וכת' נעבריה דהא מכשירי מצנה דוחה שבת ולכך אמר ר"ע כל מלאכה שאפשר לעשותו מע"ש אינו דוחה שבת ושפיר גזרינן שמא יעברנו ד' אמות בר"ה וזה היה יכול לעשות מע"ש וזה פשוט וברור נאמת לאמתו של תורה: שאלה ג מן הרב המופלא מהור"ר לוי אב"ד מק"ק בילגראד מעשה שהיה כף היה איש אחד נפל למשכב מחולי אשר מת בה ולא היה לו זרע של קיימא ולו אח מאב במדינה אחרת רחוק ממדינה פעשרה ימים ויהי בהכביד עליו חליו דבר עם אנשי ביתו שירצה ליתן גט לאשתו כדי שלא תהיה זקוקה ליבום ובאו אנשי ביתו וסיפרו הדברים לאיזה אנשים מבחוץ והלכו האנשים האלה לבית החולה והתחילה לכנוס עמו בדברים עד שהגיעו לעגן הנ"ל ושאלו לו לאמר שמענו שאתה רוצה ליתן גט לאשתך והודה לדבריהם ואמרה הן ובפני' חזר ואמר רוצה אני ליתן גט לאשתי כדי שלא תהיה זקוקה ליבום ואז הלכו לביתו סופר אחד ושני עדים ואמר החולה להם אתה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים ואתה פלוני ופלוני חתמו גט ואתה פלוני תהיה שליח במקומי למסור הגט לאשתי פלונית בת פלונית וקנו מידם בק"ס על כל הדברים הנ"ל ויהי אחרי כן ביום מחר אמר הסופר שלא נסה לכתוב גיטין ואחד מהעדים הנ"ל אמר שאינו יודע לחתום בכתב מרובע והלכו לבית החולה

ואמרו לו פדברים האלה וקור ואמר החולה לאנשים אחרים ואמר לסופר אחר אתה פלוני כתוב גט לאשתי פלונית על תנאי על ג' חדשים אם אחיה מחולי זה ואתה פלוני ופלוני חתמו הגט ואתה פלוני תהיה שליח למסור הגט ליד אשתו פלונית פדלעיל ומסר החולי הנזיר והדין והקולמס פדין וכהלקה ליד הסופר במתנה גמורה וכאשר התחיל הסופר לכתוב הגט במקום מיוחד בעזרת בה"כ טעה בכתיבה וקור והתחיל לכתוב השני וטעה עוד כתב כמה גיטין בלי המלכות חולה הנ"ל בין גט לגט עד פעם השביעית יצא הגט פשר ונתנו הגט לאשת החולה הנ"ל ע"י שליח הנ"ל גט פשוט בלי שום תנאי ואין אנו יודעים אם החולי היה שפוי בדעתו וכתובת נתינת הגט אם לאו אבל בעת נתינת הגט מיד השליח ליד האשה ידענו בבירור בבדיקה שבדקנוהו את החולה והיה מטורף ולא היה שפוי בדעתו כלל וגם השליח לא נמצא עם הסופר לא בתחילה ולא בסוף הכתיבה ולא באמצעות הכתיבה ולא בשעת חתימת העדים זה תוכן המעשה שהיה בלי חסרון וכלי תרון ועתה ירינו מורינו ורבינו אם האשה מותרת לשוק או זקוקה ליבום: תשובה הנה מתוך כתבו משמע שציונה על תנאי עד ג' חדשים משמע פדין כל תנאי בגיטין ע"פ דת ודין תורתנו רק נסתפק כמה ספיקות שכתבו כמה פעמים בלי המלכת החולה בין גט לגט גם השליח נתן ליד האשה בלי שום תנאי וגם לא נודע אם החולה היה שפוי בדעתו ובעת הכתיבה ונתימה ובעת שמסר השליח הגט ידעו בבירור על ידי בדיקה שהיה מטורף ולא היה שפוי בדעתו וגם השליח לא נמצא עם הסופר לא בתחילה ולא בסוף ולא באמצע הכתיבה ואומר אני שאף בשאר ספיקות היה לנו לצדד להקל במקום עיגון אבל לזה שהשליח נתן לידה בלי שום תנאי אי אפשר לצדד שום היתר דמשמע מלשוננו שגם השליח אמר שיתן על תנאי והשליח שינה מדעת משלחו נחבל השליחות לגמרי ואם באנו לומר שנילה בטר פנויות המגרש שכל פנויותו שאם תמות יהי מעכשיו פדי שלא תזקק ליבום ועכשיו שמת א"כ נידול בטר פנויותו ומחשבתו ולהגוי גיטא מעליא זה אינו דהא מ"מ פיון דבשעת נתינת הגט שינה השליח מדעת משלחו נתבטל שליחתו לגמרי ורא' לזה דאמרינו בפ' כל הגט דף ל' ע"ב היכי דאמר ליה שקיל מינה חפץ ונהדר יתיב גיטא ואזיל איהו ויהיב גיטא ונהדר שקיל מינה חפץ ר' יוחנן פוסל בו וכל שפן בשלוחו והילכתא כר' יוחנן ש"מ אף שנתקיים מחשבתו וכוננתו שגייע החפץ ליד שלוחו אפ"ה לא הוי גיטא פיון דבשעת נתינת הגט ליד האשה שינה מדעת משלחו נתבטל השליחות ולא הוי גט פלל אף הכא נמי פיון דבשעת נתינת הגט שינה מדעת משלחו ונתנה לה בלא תנאי ואיכא קפידא טובי בתנאי ואף שאח"כ נתקיים פנויותו מ"מ בשעת נתינה נתבטלה שליחות מפל לכל: ובדבר שכמה פעמים טעה הסופר וכתב כמה גיטין בלי המלכת החולה בין גט לגט בשביל זה לא נפסל בדעבד דאמרינו בפרק האומר דף ס"ג גבי האי דהוי קרי לה נפאתה אזלי סהדי וכתבו תפסי אמר רבי יצחק בר שמואל בר מרתי עשו עדים שליחתן מתקני לה רבה מי אמר כתבו חספא והבו לה אלא אמר רבה נדאי אי כתבו סהדי גיטא מעליא ואבד עשו עדים שליחתן כו' וכתב הב"י בא"ה סימן קכ"ב וז"ל ומשמע דאפילו נמצא בו פיסול דרבנן כותבין גט אחר דכיון דפסיל אע"פ שאין פסולו אלא מדרבנן מ"מ חספא בעלמא הוא פיון שאין יכולה לינשא על ידו וכן כתב הרמב"ם בפרק ב' בין נמצא בטל ובין נמצא פסול כותבים גט אחר והרא"ש כתב וז"ל ומיהו אם לא נאבד ונסתפקו אם הוא פשר אם לאו מפמה חנומרות

שְׁנֵהֲגוּ לְהַחֲמיר דָּאִין לְהֵם שְׁנֵרֵשׁ וְעִיקָר מִן הַתּוֹרָה הָרִי עֲשׂוּ שְׁלִיחְתָּן לְפִיכָף טוֹב לְהִנְהִיג
שְׂיֵאמֵר הַבְּעַל לְעֵדִים וְלִסְוֹפֵר לִיכְתוֹב וְלִחְתּוֹם עַד שְׂיִהְיֶה גַט פֶּשֶׁר לְפִי דַעְתָּם בְּלִי שׁוּם
פְּיָקוּם וְכַתֵּב הַבִּי שְׂמַצָּא פֶתֶב בְּקוֹנְטֵרִסִים וְעַל שְׂנַמְצָא בְּשֵׁם רַבִּינוּ יְחִיאֵל וְר"י קוֹלְצָן
שְׂאִין לַעֲשׂוֹת פֶּן מְשׁוּם דְּתִלּוּי בְּפִלּוּגְתָא אוּ יֵשׁ בְּרִירָה מְדַאֲרִייתָא אוּ לֹא וְר"י לְטַעֲמָא
דְּפֶסֶק דִּישׁ בְּרִירָה אֲפִילוּ מְדַאֲרִייתָא לְכֹן דִּי שְׂיֵאמֵר לְסוֹפֵר שְׂיִכְתְּבוּ וְיִחְתְּמוּ כָּל גַּט שְׂיִרְצֶה
הָרַב אֲבָל ר"ת ס"ל דָּאִין הִלְכָה כְּרַאב"י יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְכֹן יֵשׁ לַבְּעַל לְחַזֵּר וְלַצּוֹת לְסוֹפֵר
וְלַעֲדִים בְּכָל פַּעַם גַּם הַפֶּל בּוּ פֶתֶב דִּישׁ מְגַמְגֵּם עַל דְּבָרֵי ר"י גַם בְּהִגְהוֹת מְרָדְכֵי פֶתֶב
דְּבָרֵי ר"י קְלָצוֹן וְאַח"כּ פֶּתֶב בְּהִגְהָ מִיְהוּ נִהְגוּ כְּפֶר"י וְאַע"פּ שֶׁהַפּוֹסְקִים סָתְמוּ דְּבָרֵיהֶם
כְּדְּבָרֵי ר"י נִרְאֶה לִי שְׂאֵם הַבְּעַל מְצוּי בְּעִיר טוֹב שְׂיִחְזוֹר לַצּוֹת בְּכָל פַּעַם וְלִמְיַחּוֹשׁ לְדְּבָרֵי
ר"ת הֵיכִי דְּאֲפֹשֶׁר עַכ"ל וְעַפ"ז פֶּתֶב רַמ"א בְּסִימָן כַּכ"ב בְּהַג"ה שְׂאֵם הַבְּעַל בְּעִיר שְׂאִין
לְסַמְּוֵה עַל זֶה כּו' א"כ בְּנִידוֹן דִּידוֹן לֹא מְבַעֲנִי אִם מְצָאוּ פְּסוּל גְּמוּר אֲפִילוּ מְדַרְבְּנֵן דְּמִתְר
לְהֵם לְכַתְּוֹב בְּלִי הַמְּלַכְתּוּ הַבְּעַל דְּלֹא עֲשׂוּ שְׁלִיחְתָּן אֲלֵא אֲפִילוּ אִם נִפְסַל מִחֲמַת חוּמְרָא
מ"מ פִּינֵן דְּנִהְיִגִין שֶׁהַבְּעַל נוֹתֵן רְשׁוּת לְכַתְּוֹב כַּמָּה גִיטִין עַד שְׂיִהְיֶה אֶחָד פֶּשֶׁר לְדַעַת הָרַב
א"כ אִין חֲשַׁשׁ בְּזֶה אַע"פּ שְׂאֵנוּ נוֹהֲגִין לְכַתְּחִילָה לְחֹוֹשׁ לְדְּבָרֵי ר"ת מ"מ בְּדַעַבְדּוּ סְמִכִינוּ
אֲדְּבָרֵי ר"י וְכֹן מְשַׁמַּע מְדְּבָרֵי הַמְּרָדְכֵי שְׂכַתֵּב טוֹב שְׂיִחְזוֹר לַצּוֹת לְעֵדִים בְּכָל פַּעַם לְחֹוֹשׁ
לְדְּבָרֵי ר"ת הֵיכִא דְּאֲפֹשֶׁר עַכ"ל מְשַׁמַּע בְּדַעַבְדּוּ בְּחַשְׁשׁ עֵיגוֹן שְׂפִיר סְמִכִינוּ אֲר"י דָּאִין
צָרִיף לְהַמְּלַכְתּוּ בְּעֵלִים בְּפֶרְטוֹת שְׂעֵדִיין לֹא חֲתְמוּ כְּמוֹ שְׂפָהֵב הַבִּי בְּשֵׁם הַרְשָׁפִיץ אָף
שְׂאֵנוּ נוֹהֲגִים אֲפִילוּ בְּכִי הָאִי גּוֹנָא לְחַזֵּר וְלַצּוֹת לְעֵדִים כְּמַבְּנֵאָר בְּהִגְהוֹת רַמ"א מ"מ
בְּדַעַבְדּוּ שְׂפִיר סְמִכִינוּ עַל הַנֶּף רַבְּנוֹתָא דְּלֹא צָרִיף הַמְּלַכְתּוּ בְּעֵלִים וְכָל זֶה נִרְאֶה לִי בְּרוּר
וּבְשָׂאָר סְפִיקוֹת נִבְרַר בְּעִנְרַת ה' בְּשָׂאֵלָה וְחַשְׁבִּיָּה בְּסַמּוּף שֶׁהַשְּׂבִתִי בְּנִדוֹן זֶה וְשֵׁם יִתְבָּאָרוּ
כָּל הַסְּפִיקוֹת: שְׂאֵלָה דְּמִהַרְבְּנֵי הַמְּוִפְלָא מִהוּר"ר פֶּרֶץ מַק"ק פ"ב ר"ח נִיסָן תַּצ"ו לַפ"ק.

שְׂבַחוּ דְּמַר מִי יוֹכַל לְמַלְלָא מְכַל חֲכָמָה וּמַדְעָה וּבִינָה נִתְמַלְא בְּלִימוּדֵי הַתּוֹרָנִי עִיקָר זִינָא
תְּלָא וּבָה נְגִידִים וְנִפְלְאוֹת נִשְׁמַע מִמֶּנּוּ הַפְּלָא וְפְלָא כַּד מְסִיק וּמְסִיִים בְּשִׁמְעָתָא כְּוֹלָם
נַעֲשִׂים כְּחַרְשִׁים בְּלִי נִשְׁמַע קְלָא אֲשֶׁרִי הַדוֹר שְׂשִׁמְעָתָא מִתְּבַרְרִין וּבְרִירִין מְכַל סִיג
פְּקִימְחָא נִהִילָא רְזִין עֲמִקִּין וְסִתְרִין מְגַלְהָ כְּמוֹהוּ בְּכָל הַעֲמוּדִים הָאֵלָה מִי כְּמוֹהוּ חֲכָם
יֹודַע פֶּשֶׁר דְּבָר מִי כְּמוֹהוּ מִטָּה אֵלֵה' בְּיָדוֹ לִיתָן בֵּינָם דְּרָף וְלִשׁוּם מִחְשׁוֹף לְאוּר בְּהִיר וְצָהִי
ה"ה אֲדוּנִי מו"ר הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִם יְחִיד בְּדוֹרוֹ אַב"ד וּד"מ פ"ה ע"י נ"י כ"ש
כְּמַהוּר"ר מְאִיר נַר"ו יְאִיר.

וּבְהִיּוֹת אַחַר הַשְּׂבַח רְאוּי לְהִיּוֹת הַתְּפִלָּה ע"כ אֲתַפְּלֵל אֵל ה' עַל הַעֲתִיד לְהַאֲרִיף יְמֵי מוֹרִינוּ
וְרַבִּינוּ נְשִׂיא אֱלֵהִי בְּתוֹכִינוּ וּשְׁנוֹתֵינוּ בְּטוֹב וּבְנַעֲמִימִים לְבָלוֹת עַד שׁוּבוּ ה' אֶת שְׂבוֹת צִיּוֹן
יְאִיר יִרְאוּ עֵינָיו וְעֵינֵינוּ בַּמ"ב אָמֵן: הִנֵּה מְקֻרֹב רְאִיתִי בְּיַד אַב"ד דְּקַהֲלֵינוּ נַר"ו מְגִילָה
עָפָה כְּתוּבָה פָּנִים וְאַחֲזוֹר מַעֲשֵׂה מְכַתֵּב אֲצַבְעוֹתֵינוּ בְּמַעֲשֵׂה מְכַתֵּב אֱלֵהִי אוֹדַת עֲגוּנָה דַּק"ק
קְדִילְבוּרָג וְשֵׁם רְאִיתִי אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשֵׁי כְּוֹלָה מִמְּתָקִים וּמִחֲמַדִּי הֵן הֵן הַדְּבָרִים שְׂנֵאָמְרוּ
לְמַשֶּׁה מְסִינֵי וְאַף שְׂבַרְאוּתִי מִתְּחִילָה גְּבוּיֹת עֲדוֹת בְּהַנְּטָבַע וְהַרְחַקְתִּי הַדְּבָר מְאוֹד לְמַצּוֹא
מִזֶּה הִתְרַם וְתְרוּפָה לְהַאֲשֵׁה אֲבָל אַדְמ"ו בּוֹרֵר וְלִכְּוֹן הַדְּבָר כְּשִׁמְלָה חֲדָשָׁה בְּנֹדָאֵי הַחוֹלֵק
עָלָיו כְּאֵלּוּ חוֹלֵק עַל הַשְּׂכִינָה כִּי מַה יָפָה וּמַה נַעֲמִים שְׂכָלוּ הִישֵׁר חוּמָה מִיְמִינוּ וּמְשִׁמְאָלוּ
רְאִיתִיו מוֹצָקִים עַל אֲדָנִי פְּזוּ וְחִי נִפְשֵׁי לוּלִי דְּתִלִּי בִּי טְפִלִּי לַעֲשׂוֹת לְהֵם כְּמַשְׁפֵּט הַלְכָתִי
בְּמַקְלִי וְתַרְמִילִי לְשִׁמְשׁ לְפָנֵי אַדְמ"ו בִּישִׁיבָה בְּקַרְקַע לְשִׁמּוֹעַ זְקוּקִין דְּנוֹרָא דְּנַפְקָא מִפּוֹמִי'

וזאת נחמתי כי הכרח לא יגונה בכן אעטר ממעלתו הרמה שלא למנוע הלכה מפי תלמידו
בזה אשר אני שואל מאתו כהיום הנה והעריף שלחן תחינותי לפניו אחרי אשר נדרשתי
להשיב לשואלי כגון הגביות עדות כאשר עיניו תחזנה משרים פה עמדו היום אי יש מזה
היטר לישא לשוק או זקוקה ליבום והנה אף שיש לפקפק הרבה בגביות עדות זה מ"מ
ראיתי לישא וליתן לפני רום מעלתו במאי דנראה לכאורה דאין מעכב בדעבד כדי שלא
להטרים לאותו צדיק רק בהכרחי והן הנה לפע"ד תמשה ספיקות אחד במאי דהזכיר
התנאי קודם בתיבת הגט וביותר הלשון שיאמר הש"מ כתוב גט לאשתי וכו' הוא שלא
כהוגן ב' במאי דלא הזכיר השליח התנאי בעת הנתנה ג' מה שלא היה השליח בשעת
כתיבה ונתימה א"כ אינו יוכל לומר בפני נכתב ובפני נחתם ד' שלא היה שפוי בשעת
הנתנה ה' מה שאמר הרב שתוכל להיות עם בעלה יש לספק משום גט ישן אם פו הי'
שקיתה מתקנת עמו: ואדון לפני אדוני מ"ו על דבר הספק האחד צריכים לפרש פוננתו
במאי דאמר לסופר אתה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד שלשה חדשים אם אחי
מחולי זה בודאי פינו עם עצמו ליתן גט לאשתו שלא תהא זקוקה ליבום וכמו שאמר ג"כ
בפירוש אף רצה שתהיה אגודה ביה אם יחי' כמו שאמר על תנאי עד שלשה חדשים אם
אחי מחולי זה והכי קאמר אם אחי לא יהיה גט ואם אמות יהיה הגט מעכשיו עד שלשה
חדשים ולא הזכיר בפירוש ואם אמות וכו' משום דלא רצה לומר פרענות לנפשי או
משום טרדות חוליו לא סיים דבריו דומיל' מה דקאמר ר"ש שזורי במתניתן דפרק האומר
דף ס"ה וילכו נקט דבתחילת דבריו דרוך קצרה כתוב גט לאשתי על תנאי וא"כ במאי
דאמר כתוב גט על תנאי בודאי לא קפיד שיהיה התנאי כתוב בתוכו אלא לפי פוננתו
שאם יחיה תהיה אגודה ביה וא"כ אף שאין התנאי כתוב בגט ויש עדים שכתבו על תנאי
אם לא נתקיים התנאי אסורה לעלמא כמו שמפורש בב"י בשם תשובת הרשב"א סוף
סימן קמ"ה יענין שם שכתב הרב הב"י וז"ל ואני תמה למה לא יהיה עדי הגט נאמנים
לומר שנתנו לה על תנאי וכו' ואני בער ולא אבין דנראה דהכי פירוש מה ששאלת אם
אין התנאי כתוב בשטר ונתרפא והיא מכחשת ואומרת שנתנה לה בלא תנאי פלומר
שאין פאן עדים שאומרים שנתן לה על תנאי רק הבעל בעצמו אמר שנתן לה הגט על
תנאי והיא מכחישתו ועל זה בא בשאלה אם עידי הגט ודאי אין נאמנים לומר שהבעל
הכתיבו על תנאי דהיינו שהזכיר התנאי בשעת כתיבה דאין חוזרין ומגידים ועדים אחרים
נמי אין נאמנים כו' והשיב דנשערים אחרים אומרים שהבעל הכתיבו על תנאי דהיינו
שצינה לכתבו על תנאי הוי ליה תרי ותרי וכו' אבל עדי הגט אין נאמנים פשכתב ידן
יוצא מקום אחר לומר שהבעל הכתיבו על תנאי דכיון שהגיד וכו' אבל באמת אם עדי
הגט אומרים שנתן לה על תנאי נאמנים וא"כ בנ"ד אם יש פאן עדים אחרים שאומרים
שהבעל הכתיבו על תנאי אם לא היה נתקיים התנאי אשה זו אסורה לעלמא וא"כ ליפא
לספוקי בהא פיון שהבעל צינה לכתבו על תנאי ולא עשו פן כי מ"מ נתקיים מחשבתו
דדוקא פשאמר אל תתניהו אלא בימין ונתנוהו בשמאל פסול אבל פשאמר תנוהו בימין
ונתנוהו בשמאל פשר דלא תלינו בקפידא כל זמן דלא נראה מלשונו דודאי קפיד וה"ה
הכא לא תלינו בקפידא וא"כ בעיקר הדבר מאי דהזכיר התנאי קודם כתיבה כפר כתב
הרב הב"י בסימן קמ"ז וז"ל ולענין הגט הנכתב ע"ת בעל פה ראיתי הלכה למעשה
שהוכא לפני הרב הר"א מזרחי וז"ל גט שהיה כתוב בו סתם כהילכתו אלא שבשטר

שליחות הנה כתב והגט הנזכר נכתב על תנאי כה וכה וכו' ופסלו הרב הנ"ל ונראה לי שהפריז על המדה שמאחר שרבו המתירין פדאי הם לסמוך עליהם עכ"ל ועל דבר ספק השני שהשליח לא הזכיר התנאי השליח עשה בזה בהנגן הואיל והבעל לא צינה להזכירו ומה שאין השליח יוכל לומר בפ"נ ובפ"נ יתקנים בחותמיו כמ"ש הרמב"ם פ"ז מהלכות גירושין ונ"ל ואם אין השליח עומד בשעת הפתיכה והחתימה לא ינתן לה אא"כ יתקנים בחותמיו: ומה שלא הנה שפוי בשעת הנתינה אבקש מאמ"ו מאוד אם יש לסמוך על תשובת הרשב"א שהביא הב"י שכתב בשם התוס' דאין קפידא אלא בשעת פתיכה ואשעת פתיכה איכא לאוקמי' אחזקת' כמו שהובא הב"י בסי' קכ"א ומשום גט ישן נתבאר דינו סי' קמ"ח ושם הובא הב"י בשם תשובת הרשב"א במסופן מה דינו וכ"ש הקא שנטרפה דעתו ממש גם מה שלא אמר מעכשיו נראה דמהני מה שכתב בגט מן יומא דגן ולעלם כמו שכתב הב"ש סי' קמ"ד סי' ד' והנה את כל זה כתבתי בתלמיד הדן לפני רבו ואת לבו לב ארי' ושלום בדבר יורני לי אומר ובטוח אני במדת חסדו וטובו וענותנות' להורות לי הדרך ישפון אור מאיר לעולם כ"ד אסקופה הנדרסת ומחזה קינה ארצה הקטן פריץ שליסלבורג ואתשובתו הרמה אצפה פעל כל הון יקר: תשובה פריץ וגדר כל שהוא והחזיק חזקה שיש עמו טענה טען ופרק פירוקא כבי' מדרשא של שם ועבר על פני וקריתי שאלתו כשאלת הראשונים מקלל דאיכא אחרונים ה"ה אהו' ידידי פנפשי החרף והשנון התורני הרבני פבוד מהור"ר פריץ נר"ו: הנה הגיע לדי מכתבו הנכתב בר"ח ניסן העבר והיתי טרוד בדריש יומא דכלה ואחר הפסח הקפוני וסבבוני טרדות עיונים בלימוד תחילת הזמן והתחלנו ללמוד בישיבה מסכתא ביצה גלל פן לא השבתי לו מיד וכעת אמרתי לבוא במגילת ספר ששאלה זו פבר נשאלתי מן הרב מהור"ר לוי אב"ד בק"ק ביליגראד והשבתי לו בקצרה לפי הבנתי שכתבו שמתחילה אמר החולה אמה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים ואח"כ שחזר ואמר לסופר אחר נאמר ונשנית אמה פלוני כתוב גט לאשתי פלונית על תנאי עד ג' חדשים אם אחנה מחולי זה ואתה פלוני ופלוני חתמו הגט ואתה פלוני תהי' השליח למסור הגט לאשתי ובפעם שנית הוסיף תיבות אלו אם אחנה מחולי זה גם לשון זה סתום וחתום מקל צד שלא פירש איזה תנאי הי' מתנה רק דברים שפבלב אנו רואים ויש לפרש לכמה גוונים כאשר אפרש אפי"ה ועלה מתחילה בדעתי שלא כתבו אלא גילוי דעתו אבל אח"כ עשו פתיקון רז"ל וכבר הביא רמ"א והלבוש בס"ס קמ"ה שאנו נוהגים בארצות אלו שלא ליתן שום גט על תנאי ואפילו בש"מ אנו נוהגים גט סתם בלא שום תנאי וש"מ שמצוה ליתן גט פדינו פדי שלא תזקוק ליבום ומתירא שמה לא תחזור אליו אחר כה משבעינו שניהם קודם הגט בשבועה חמורה או יתנו משכנות זה לזה כשיעמוד מחליו ויחזרו זה לזה ויעשו נשואין חדשים ואם המגרש הוא פהן או במקום שיש חשש לטירוף דעת החולה יש לגרש בתנאי פדרי שנתבאר והוא בסי' ה' ונ"ל לפיכך ש"מ שרוצה לגרש על תנאי כו' צריך שיאמר לה בזה"ל כשנחתן לה אם לא מתי לא יהנה גט ואם מתי יהנה הגט מעכשיו ואם לא מתי לא יהנה הגט והטעם מפרש בש"ס דאם לא מתי ראשון אינו אלא משום דלא יפתח פיו לשטן ולפי שבכל תנאי צריך תנאי כפול והן קודם ללאו הצריכו שיחזור ויאמר אחרי כן אם מתי יהנה גט מעכשיו ואם לא מתי לא יהנה גט דהוי ליה תנאי כפול והן קודם ללאו וכתב הב"ח בסמ"ק ב"ח ונ"ל כתוב בסמ"ק בהלכות

גירושין ונ"ל ומהר"ר יחיאל מפריז הנה רגיל להצריף בגט ש"מ לגרש לגמרי בלי שום תנאי כדי לאפוקי נפש'י מכל ספיקות וגמגום כו' וחי'דש הב"ח ונ"ל ואע"ג דבשאר גיטין מדינא אין צריף להחמיר לדקדק על הבעל שיאמר בפירושו דמגרש בלא תנאי מ"מ בגט ש"מ שמפיקסין אותו שיגרש כדי שלא תפול לפני יבום ולפי הנהגות שאר מלכות מגרשין על תנאי וכדאתקן שמואל וכדין התלמוד ויהיו העולם סוברים דמגרש על תנאי ואיכא לעז מפמה ספיקות וגמגום בלשון התנאים הילקף צריף לדקדק להצריכו שיאמר הבעל בפירושו דמגרשה לגמרי בלי שום תנאי לאפוקי נפש'י מכל ספק וגמגום ע"ש שהצריף: והנה בשאלת הרב הנ"ל לא הזכיר שקיבלו עליהם בחרם או שבועה או שנתנו בטחונות ועלה במחשבותי שאחר גילוי דעת של שכ"מ עשו פדת ודין התלמוד ולמדוהו שיצוה לסופר אח"כ לכתוב גט פשר בלא תנאי ולשליח אמר בעל פה שיתן על תנאי זה אם לא מתי ואם מתי כו' ואפשר שהיה זה ספרדי והם משאר מלכות שמגרשין על תנאי או מפני טירוף דעת של חולה והשליח מסר לאשתו בלי שום תנאי ועל ספק זה השבתי להרב הנ"ל פיון דשינה משליחות הבעל ונתבטל השליחות לגמרי: אף כהיום עיניתי בדברי מכ"ת בשאלתו וראיתי שפנה יסודו על דברי הש"מ נראה שהדברים הנה פהווייתו ולא נעשה שום דבר רק הש"מ אמר לסופר שיכתוב גט לאשתו על תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחולי זה ולפ"ז נשתנה הדין באשר אבאר א"ה ומתחילה: אשיב לדברי מכ"ת במה שרצה לפרש פונתו במאי דאמר לסופר אתה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחולי זה וכתב מכ"ת ונ"ל בודאי פיון עצמו ליתן גט לאשתו שלא תהיה זקוקה ליבום וכמו שאמר ג"כ בפירושו אף רצה שתהיה אגודה ביה אם יחיה כמו שאמר על תנאי עד שלשה חדשים אם אחיה מחולי זה והכי קאמר אם אחיה לא יחיה גט ואם אמות יחיה גט מעכשיו עד ג' חדשים ולא הזכיר בפירושו ואם אמות וכו' משום דלא רצה לומר פרעניות לנפש'י או משום טירדת חולי לא סיים דבריו דומ' דמאי דקאמר ר"ש שזורי במתניתין בפרק האומר דף ס"ה ולכך נקט בתחילת דבריו דרף קצרה כתוב גט לאשתי על תנאי וא"כ במאי דאמר כתוב גט על תנאי בודאי לא קפיד שיהיה התנאי כתוב בתוכו אלא לפי פונתו שאם יחיה תהיה אגודה ביה וא"כ אף שאין התנאי כתוב בגט ויש עדים שכתבו על תנאי אם לא נתקיים התנאי אסורה לעלמא כמו שמפורש בב"י בשם תשובת הרשב"א ס"ס קע"ה יעויין שם שכתב הרב הב"י ונ"ל ואני תמה למה יהיו עדי הגט נאמנים לומר שנתנו לה על תנאי וכו' וכתב מכ"ת ונ"ל ואני בער ולא אבין דנראה דהכי פירושו מה ששאלת אם התנאי כתוב בשטר ונתרפא והיא מכחישתו ואומרת שנתנה לה בלא תנאי פלומר שאין פאן עדים שאומרים לה שנתן לה הגט על תנאי רק הבעל בעצמו אומר שנתן לה הגט על תנאי והיא מכחישתו ועל זה פא בשאלה שעדי הגט נדאי אין נאמנים לומר שהבעל הכתיבו על תנאי דהיינו שהזכיר התנאי בשעת כתיבה דאין חזרין ומגידים ועדים אחרים נמי אינם נאמנים וכו' והשיב דכשעדים אחרים שכתבו על תנאי דהיינו שצינו לקותבו על תנאי הוי ליה תרי ותרי כו' אבל עדי הגט אינם נאמנים פשכתב ידן יוצא ממקום אחר לומר שהבעל הכתיבו על תנאי פיון שהגיד כו' אבל באמת אם עדי הגט אומרים שנתן לה על תנאי נאמנים וא"כ בנידון דידן אם יש פאן עדים אחרים שאומרים שהבעל הכתיבו על תנאי אם לא היה נתקיים התנאי אשה זו אסורה לעלמא וא"כ ליכא לספיקא בהא פיון דהבעל

צינה לכותבו על תנאי ולא עשו פן פי מ"מ נתקיים מחשבתו דדוקא פשאמר אל תתנו
אלא בימין ונתנו בשמאל פסול אבל פשאמר תנו בימין ונתנו בשמאל פשר דלא תלינו
בקפיידא פל זמן שלא נשמע מלשוננו דנדאי קפיד וה"ה הכא לא תלינו בקפיידא וא"כ
בעיקר הדבר במאי דהזכיר התנאי קודם פתיבה פבר פתב הרב הב"י בסימן קמ"ז על
הרב מהר"א מזרחי שהפריז על מדותיו שפסל גט פזה מאחר שרבו המתירין פדאי לסמוך
עליהם במקום עיגון ועל דבר ספק השני שהשליח לא הזכיר התנאי השליח עשה פזה
פהוגן הואיל והבעל לא צינהו להזכיר ומה שאין השליח יוכל לומר בפני נכתב ובפני
נחתם נתקיים בחותמיו כמו שפכת הרמב"ם בפ"ו מהלכות גירושין כו' עכ"ל של מכ"ת:
והנה מה שהתפלא מכ"ת על הב"י ומתוך פונתו משמע שהעיקר התמי' שגם הרשב"א
מודה אם עידי הגט בעצמם מעידים שנתנו על תנאי שנאמנים דדוקא לומר שהבעל צינה
לכתוב הגט על תנאי פינון שפכת ידן יוצא ממקום אחר פינון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד
לבטל הגט ואם זה הוא פונות מכ"ת אינו קושיא פלל על הב"י דהרב הב"י דיקדק מלשון
הרשב"א ששאלו ממנו אם אין התנאי נזכר בשטר ונתרפא והיא מכחישתו ואומרת
שנותנה לה בלא תנאי וא"כ אף שנתרפא הגט פשר נכתב השואל שעדי הגט בעצמן
אינם נאמנים פשפכת ידו יוצא ממקום אחר דאין חוזרין ומגידים ועדים אחרים אינם
נאמנים פשפכת ידן יצא ממקום אחר ועל זה השיב הרשב"א אע"פ שפכת ידן יוצא
ממקום אחר אלו היו באים עדים אחרים והעידו שהבעל הכתיבו על תנאי האשה אסורה
לעלמא דה"ל תרי ותרי ב' אומרים נתגרשה וב' אומרים לא נתגרשה כו' וא"כ ספק
מגורשת ואם היא אשת פהן אסורה וכן אם קיבלה קדושין מאחר אסורה לשניהם ומסיים
הרשב"א וז"ל מ"מ מסתברא שאם נתנה לה בפני עדים בתנאים אלו נדאי נאמני' שהרי
אין עדים אלו מכחישים את עדי הגט ולא עידי הגט מכחישים את אלו וא"כ לפ"ז אם
לא נתקיים התנאי שנתרפא הוי אשת איש גמורה ואם קיבלה קדושין מאחר אין הקדושין
תופסין בה ומדנקט דין זה דוקא בעדים אחרים ולא נקט בעידי הגט בעצמם שמעידין
שנתנו לה על תנאי ש"מ דס"ל להרשב"א דעידי הגט בעצמם אינם נאמנים לומר שנתנו
לה על תנאי ועל זה תמה הב"י וכתב ואני תמה למה לא יהיו עידי הגט נאמנים לומר
שנתנו לה על תנאי אע"פ שפכת ידן יוצא ממקום אחר דשני עדות הן אחד שפכת בלא
תנאי ועדות אחרת שנתנו לה על תנאי פודאי אם רוצים לומר שפכת על תנאי פזה
מבטלים הגט משעת פתיבה וכינון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד אבל אם מעידים שנתנו
לה על תנאי זה עדות אחרת וא"כ למה פכת הרשב"א דינו פשני פתי עדים אפילו פכת
אחת נמי איתא להאי דינא וזה פשוט וברור בדברי הב"י ועיין בח"מ סי' פ"ב סי' ר"ב
דאפילו עדי השטר עצמם נאמנים לומר שנעשה על תנאי אפילו אם פכת ידן יוצא ממקום
אחר וכתב הש"ך בס"ק ל"ד תימה על המחבר שהעתיק פאן בסתם פדברי הטור דברי
הרמב"ם והר"ן והרשב"א חולקין וי"ל דכשפכת ידן יוצא ממקום אחר אינו נאמנים ועי'
בסי' מ"ו ובסימן כ"ט הכריע הש"ך דכשפכת ידן יוצא ממקום אחר אינו נאמנים ועי'
פרי"ן בפ"ב דכתובות וע"י פרי"ן בכתובות דף י"ט עכ"פ נשמע מזה דס"ל להרשב"א
פשפכת ידן יוצא ממקום אחר אינם נאמנים לומר תנאי הי' דברינו ומשמע אפי' אם
אומרים שתחילה נכתב שטר מכירה פהוגן ואח"פ פשמסרו ליד הלוקח מסר על תנאי
מ"מ פינון דהשטר מכירה בטל על ידיהן אינם נאמנים פשפכת ידן יוצא ממקום אחר

וה"ה בגט פנין דעכ"פ הם בעצמן מבטלין הגט שהתמו באמרום שניתן על תנאי אינם נאמנים כשכ' ידן יוצא ממקום אחר והרב הב"י לא ס"ל פן ואין פאן מקום להאריך בדבר שאין אנו צריכין לגדון שלפנינו: ועתה אשוב על עיקר דבריו במה שרצה לפרש פונות הש"מ במה דאמר לסופר אתה פלוני כתב גט לאשתי ע"ת עד ג' חדשים אם אחי מחולי זה בנדאי פנין את עצמו ליתן גט לאשתו ע"ת שלא תהיה זקוקה ליבום כו' והכי קאמר אם אחיה לא יהיה גט ואם אמות יהיה גט מעכשיו עד ג' חדשים כו' תמה אני מאוד על דבריו ואם אמנם שבח"מ ס"ס ס"א הביא הב"י בשם משורים ופסק פן בש"ע ונ"ל פלל גדול בפנינו בכל תנאי שאדם מתנה עם חבירו אין להלך אחר לשון הכתוב אלא אחר הפוננה ואני הבאתי ראיה מפרק האומר בקדושין דף ס' ע"ב דתנן ע"מ שאראף בית פור עפר הרי זו מקודשת ובגמ' תאני לא נתפוננה זו אלא לראות משלו הרי לפנינו דלא אזלינן בתר דיבורו אלא בתר פוננה מ"מ כד דייקנין שפיר גבי גט לא אמרינן הכי דהא אפילו אם אמר בפירוש מהיום ולאחר מיתה אמרינן בפ' מי שאחזו דף ע"ב ע"א דגט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתנתקת משום דמספקא לן אי תנאי הוי מהיום אם אמות וכיון שמת נתקיים התנאי ונמצא שהוא גט משעת נתינה או חזרה הוי שחזר בו ממאי דאמר מהיום ואמר אחר מיתה יהי גט ואינו פלוס דאין גט לאחר מיתה ואף שסתם ש"מ שמגרש פל מגמתו וכוננתו שלא תזקוק ליבום אפ"ה מספקא לן משום פנין דלרחוקא קא אתי וקשה בעיניו לרחקה ולגרשה ולהני הדר ביה ממעכשיו וכמו שאמר בקדושין דף נ"ט ע"ב ובגיטין דף ע"ד ע"א טעם זה דלרחוקא וא"כ אפילו אמר בפירוש מהיום ולאחר מיתה מספקא לן ק"ו בנ"ד שלא אמר בפירוש לשון מעכשיו או לשון מהיום רק אמר על תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחולי זה נרצה מכ"ת לפרש פוננתו אם אחי לא יהי גט ואם אמות יהי גט מעכשיו מנ"ל לומר שפוננתו הי' מעכשיו דהא לא הזכיר תחילה שיהי' גט לא מהיום ולא מעכשיו דהא אפילו אם אמר בפירוש אם אחיה מחולי זה לא יהיה גט ולא אמר אם אמות יהיה הגט מעכשיו לא היינו מפרשים פוננתו שאם ימות יהיה הגט מעכשיו אף שנוכל לומר דמפלל לאו נשמע ההן ק"ו הכא שלא אמר בפירוש אם אחי שלא יהיה הגט אלא סתם אמר על תנאי עד ג' חדשים ודברים שבלב הן אידך נפרש שהוא מגרש מעכשיו אם ימות דילמא הי' פוננתו שתגרש לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה.

מיהו יש לצדד בנ"ד שאמר בפירוש שרוצה ליתן גט כדי שלא תזקוק ליבום הוי פנינים מוכיחות שפוננתו שאם ימות יהיה גט ואם לא ימות לא יהיה גט עיין לקמן בתשובה שהשבתי להרב מבוליגראד ושם פרשתי וברתי הדברים: ועוד תמה אני מה שכתב מכ"ת ולא הזכיר בפירושו ואם אמות וכו' משום דלא ר"ל פרעניות לנפש' או משום טירדת חליו לא סיים דבריו דומ' מאי דקאמר ר"ש שזורי במתניתין בפ' האומר ואני אומר מצדו תברא דהא אתקין שמואל בגיטא דש"מ אם לא מתי לא יהיה גט ואם מתי יהיה גט ואם לא מתי לא יהיה גט.

אם לא מתי לא יהיה גט דלא מקדים אינש פרעניות לנפש' ואם מתי יהיה גט ואם לא מתי לא יהי' גט משום דבעינן הן קודם ללאו ותנאי פפול כמו שזכר בדף ע"ה ע"ב ומשמע דאם אמר לא מתי בלבד לא הייתי מפרש דאם מתי שיהי' גט מהיום ואפילו למ"ד דלא בעינן הן קודם ללאו וגם לא בעינן תנאי פפול אלא הייתי מפרש דיוקא אם מתי יהי'

גט לאחר מיתה ואין פאן אוןמדינ' דעכשין קאמר משום דלרחוקא קא אתי דדונקא במסוכן
פינן דאמר פתבו אע"ג דלא אמר תנו אדעתא למיתב קאמר אבל ללמוד מדיוק דבריו
שתתגרש מעכשיו זה לא שמענו בכל הש"ס ובפרט דאנו בעינן תנאי פפול והו קודם
ללאו ולא אמרינו מפלל הו נשמע לאו ולא מפלל לאו נשמע הו וכן פסק הרא"ש פל
מקום שזנפר תנאי בגמ' צריף תנאי פפול והו קודם ללאו פדין התנאים ויש דברים דלא
בעינן אלא גלוי דעת אבל היכי דבעי תנאי בעי פפילות ואם לא פפל התנאי בטל והמעשה
קיים ע"ש ובגט ש"מ שתיקון שמואל איף שיאמר פדאית' בש"ס שמע מיניה דבעינן תנאי
פפול ולא אזלינן בתר אוןמדינ' וכןנתו: וגם נפלאתי על מכ"ת שפתב וז"ל וא"כ במאי
דאמר פתוב גט על תנאי בנדאי לא קפיד שיהי' התנאי פתוב בתוכו אלא לפי כוונתו שאם
יחיה תהיה אגודא ביה וא"כ אף שאין תנאי פתוב בגט ויש עדים שכתבו ע"ת אם לא
נתקיים התנאי אסורה לעלמא כמו שפירש בב"י בשם תשובת הרשב"א סוף סי' קמ"ה
כו' עד וא"כ בנ"ד דהי' תנאי אם לא הי' נתקיים התנאי אשה זו אסורה לעלמא תמה אני
דמשמע מדבריו אם נתקיים התנאי היתה מותרת לעלמא איף הכניס מכ"ת ראשו בין
הרים גדולים שפחלקו בו אבות עולם כאשר אפרש בעזרת ה' ובפירוש פתב הלבוש ריש
סי' קמ"ז הרוצה לגרש את אשתו על תנאי לא יאמר לכתחילה לסופר או לעדים פתבו
וחתמו גט לאשתי על תנאי כו' שפל שהוא זוכר שום תנאי קודם פתיבת הגט וכל שפן
תוף הגט קודם פתיבת התורף הגט שהוא נהרי את מותרת לכל אדם אין זה גט פרייתות
שקרי לא נכתב זה הגט לכורתה מפל וכל אלא על תנאי פך וכה"פ ואע"פ שנתקיים התנאי
אח"כ אין זה ספר פרייתות בשעת פתיבה כו' אלא הרוצה לגרש על תנאי פיצד יעשה
אותו אומר לסופר לכתוב סתם ולעדים לחתום סתם כו' ואח"כ כשנותן לה הגט אומר
לה הרי זה גיטך ע"מ פך וכה"פ וכן מותר לומר לעדים אחר החתימה או לשליח תנו לה
גט זה לאשתי ע"מ פך וכה"פ עכ"ל הרי להדי' דאם צינה לכתוב על תנאי אפילו בעל פה
אפילו אם נתקיים התנאי הגט בטל או ספק מגורשת לדעת הרמב"ם ומתשובת הרשב"א
שהביא הב"י בס"ס קמ"ה אין שום ראי' דס"ל דגם הרשב"א ס"ל דאפילו בעל פה אם
מתנה קודם פתיבת הגט בטל אף שנתקיים התנאי משום דלא הוי פרייתות פלל אלא
שהרשב"א השיב על שאלת השואל שהבעל אמר שנתן לה על תנאי בשעת נתינה שאם
יבריא לא יהיה גט והיא מכחשתו שלא נתנו לה בשום תנאי והיא מגורשת ממנו לגמרי
ועל זה השיב שאם יש עדים אחרים שהכתיב לה על תנאי א"כ הגט בטל מעיקרא והוי
ליה תרי ותרי וספק מגורשת אבל אם עדים אחרים מעידים שנתנו לה על תנאי בזה
אינם מכחישים עדות ראשונים והגט הוא פשר אלא שתלוי בתנאי בשעת נתינה וכשלא
נתקיים התנאי הרי היא אשת איש בלי שום ספק אבל יש לומר דמודה הרשב"א לאינך
פוסקים דאפילו מתנה בעל פה קודם פתיבת התורף דאפילו מקיים התנאי הגט בטל
משום דלאו פרייתות מפל וכל הוא ובש"ע ס' קמ"ז ס"ב מסיים המחבר וז"ל וכן אם
התנה על פה קודם פתיבת התורף הרי זה ספק גירושין וכתב הלבוש דדבר זה תלי ג"כ
בפלוגמ' אחרת אם יש ברירה או אין ברירה ורבו בזה הדעות הילכך נקטינן שאפילו
התנה על פה קודם פתיבת התורף הרי זה גם כן ספק גירושין וכתב הב"ש ס"ק ג' וז"ל
אפילו אם נתקיים מ"מ בעת הפתיבה אינו יודע אם יתקיים לא הוי ספר פרייתות ומסיים
נמצא תנאי דע"מ ונתקיים כשר לכל הפוסקים רק לרש"י ורמב"ם פסול ונפקא מינה

במקום עיגון יש לסמוך על רוב הפוסקים וכן פסק הב"י עכ"ל הרי לפניך דלדעת רש"י ורמב"ם אפילו בעל פה שהתנה קודם כתיבת התורף ואפילו נתקנים התנאי אין זה גט פרישות ולהרמב"ם הוי ספק מגורשת וא"כ תמה אני על מכ"ת בתרי תמי' שכתב מכ"ת ונ"ל וא"כ בנ"ד אם יש פאן עדים אחרים שאומרים שהבעל הכתיבו על תנאי אם לא היה נתקנים אשה זו אסורה לעלמא וא"כ ליפא לספוקי בהא פנין דהבעל צינה לכותבו על תנאי ולא עשו פי מ"מ נתקנים מחשבתו עכ"ל ותמה אני חדא מי הגיד לו שהם לא עשו פן דאדרבה מסתמא חזקה שלים עושה שליחתו ועוד אם לא עשו כמאמר הבעל פשיטא דהגט בטל מפל וכל אליבא דכ"ע שלא עשה הסופר והעדים והשליח שליחתו של בעל ואדעת' דהכי שיכתבו ויחתמו בלא תנאי לא צינה להם הבעל ובטל השליחות לגמרי גם מה שכתב אם לא היה נתקנים התנאי אשה זו אסורה תיפוק לי' אפילו נתקנים התנאי פנין שצינה לכותבו על תנאי לפני תורף לא הוי גט פרישות כלל וגם מה שכתב מכ"ת שמ"מ נתקנים מחשבתו כפר השבתי על זה להרב מהור"ר לוי היכי ששינו מדעת משלחו אפילו נתקנים מחשבתו הגט פסול גם מה שכתב מכ"ת דדוקא כשאמר אל תתנו אלא בימין אבל כשאמר תנוהו בימין ונתנו בשמאל כשר דלא תלינו בקפיידא כל זמן דלא נשמע מלשונו דנדאי קפיד ה"ה הכא לא תלינו בקפיידא עכ"ל תמה אני אין לה קפיידא גדולה מזו שהוא חפץ שאם יחי' לא יהי' גט פי קשה עליו לרחק את אשתו וא"כ הוי תנאי קודם לתורף שצינה לכותבו וזה פסול גמור אכן מה שכתב מכ"ת ונ"ל וא"כ בעיקר הדין מאי דהזכיר התנאי קודם כפר פתב הב"י בס"י קמ"ז שיש להכשיר במקום עיגון והתפלא על הרב מהר"א מזרחי שפסל גט וכתב עליו שהפריז על מדותיו בהא מודינא לי' אם התנה בעל פה כפ' שיש להכשיר במקום עיגון וכן פתב הב"ש בס' קמ"ז ס"ק ג' אף דמלשון הבעל משמע שצינה לסופר ולעדים לחתום משמע שצינה לכתוב תנאי זה בגט והם שינו מדעת הבעל ובטל השליחות פאשר פתבנו למעלה: אכן בגוף הגדון שפירש מכ"ת דברי הש"מ שאמר לסופר אתה פלוני כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים אם אחי מחולי זה ופי' מכ"ת שהכי קאמר אם אחיה לא יהיה גט ואם אמות יהי' גט מעכשיו עד ג' חדשים עכ"ל ואני לא כן אחשב ולבבי לא כן ידמה דהא יש לפרש ולדרוש לשון הדיוט כמה שאמר כתוב גט לאשתי על תנאי עד ג' חדשים אם אחיה מחולי זה דהכי קאמר אף שאהי' מתנונה והולך אם אחי' עד ג' חדשים יהיה גט ואם ימשוך החולה ואתנונה בחולי זה יותר מג' חדשים לא יהי' גט פי, עד ג' חדשים קיבל על עצמו טורח משאו לישוב בלא אשה אבל יותר מג' חדשים לא ניחא ליה להיות יושב יחידי בלא אשה ואין לו מי שישמשנו בחליו ואפשר שפוננתו שאם ימות בתוך ג' חדשים לא יהי' גט פי לא פורש התנאי בדבריו רק סתם ואמר על תנאי עד ג' חדשים ודבר זה נוגע באבעי דפ' המגרש דף פ"ג ע"ב דבעי רבא מר' נחמן היום אי את אשתי ולמחר את אשתי ופי' רש"י נתן לה גט ואמר היום לבדו יהי' גירושין ולמחר לא יהי' גירושין דשייר בגט וקאמר בתר דאבעי' הדר פשטא מסתברא פנין דפסקה פסקה ופי' התוס' דמגורשת לעולם והרמב"ם בפ' מ"ה גירושין דף ט' פתב דאין מגורשת והטור א"ה בס"ס קל"ז הביא מחלוקת הרא"ש והרמב"ם והכריע בש"ע דהוי ספק מגורשת אף מ"מ נראה דהכא לא כפלי' לתנאי אלא אמר על תנאי עד ג' חדשים ולא אמר בפירוש אם אחי אחר ג' חדשים לא להוי גט א"כ התנאי בטל ומעשה קיים ואם פן אף אם היה חי אחר ג' חדשים

התנאי בטל ומעשה קנים ועוד אני אומר אף אם באנו לילך בטר פנונתו שרצה לפטור
אשתו מיבום עכ"פ אמרי פיו ולשונו סותר פנונתו דמלשונו משמע על תנאי עד ג' חדשים
אם אחיה משמע אם אחיה יהי גט ובלבדו הי' בדעתו שלא יהיה גט אלא אם ימות יהי
גט ובכל התורה בעיניו שיהי' פיו ולבו שנים וכמו דתנן בפ' ג' דתרומות המתפנין לומר
תרומה ואמר מעשר כו' לא אמר פלוס עד שיהי' פיו ולבו שוין והביאו הש"ס מתניתין
בפסחים דף ס"ג דכל שפיו ולבו מכחישין זה את זה לא אמר פלוס: וגם אם נפרש פנונתו
כמו שפירש מכ"ת דהכי קאמר אם אחיה לא יהיה גט ואם אמות יהי' גט וא"כ הוי' לאו
קודם להן ובטל התנאי צריף להיות הן קודם ללאו ואם לא עשה פן התנאי בטל ומעשה
קנים: ועיקר הנידון שלפנינו נראה לי שזה דומה למה שכתב הטור ס"סקמ"ז שפסק
הרא"ש הלכה למעשה בגט שיהיה פתוב מעכשיו אם מתי מחולי זה קודם התנאי ולא
נכפל ואחר התנאי חזר וכתב אם לא מתי כו' והכשירו משום דלא חשיבי תנאי מה שכתב
מעכשיו אם מתי מחולי זה אלא הוי' פאומר מעכשיו ושעה אחת קודם למיתתו והכי
מפרש ליה תלמודא נעשה כאומר מעת שאני בעולם כו' ואפילו את"ל תנאה הוי' פיו
שלא נכפל ליתא לי' דינא דתנאה והגט קנים אע"פ שלא נתקנים התנאי נמצא שאין פאן
תנאי קודם התנאי כו' אלא קביעות הזמן למתי עכ"ל וא"כ בנ"ד אף אם פנונתו שאם
ימות יהי' גט ואם יחי' לא יהי' גט אין זה חשיב תנאי פיון דלא כפלו ועוד שמשמעות
לשונו הלאו קודם להן וא"כ אפילו אם כתב בתוכו לא חשיב תנאי ק"ו בנידן דידן שיש
לומר שלא נתפנון שיכתבו בתוכו אלא אמר להם בעל פה שאמר פן תכתבו ודומה לזה
כתב הב"י בסי' קמ"ה בשם תשובת הרשב"א ס' אל"ף ורמ"ח בגט שכתוב בו לאחר
פתיבת פל התנאי אם לא מתי מחולי זה לא יהי' גט פיון שלא הנפיר מחולי זה אם מתי
איזה ספק יש בזה פיון שמת מאותו חולי שאם באת להסתפק פיון שלא אמר מחולי זה
אם מתי ולומר שלא נכפל התנאי כ"ש שהתנאי בטל לדעת ר' מאיר והגט קנים אלא אם
מת מחולי אחר והיא באה לפטור עצמה מיבום ואומרת שתנאי בטל מחמת שלא נכפל
אין בדבריה פלוס כו' הרי לפניך דאם מת מחולי זה התנאי בטל וגט קנים אליבא דכ"ע
וגם כבר פשטה הוראה בכל ישראל דקימ"ל כר"מ כמו שפסק הרא"ש והביא קצת הב"י
בס' קמ"ז שפך חכמי אשכנ"ז וצרפ"ת עושים מעשה להצריף תנאי כפול אפילו בתנאי
דמעכשיו וא"כ חזרנו על פל צד וצדי צדדים ולא מצאנו שהי' בדברי ש"מ תנאי ע"פ
דת ודין תורתנו ובכל צד שאתה פונה אי אפשר לפרש אלא שגירשה מעת שהוא בעולם
ואין פאן תנאי והוי' גירושין גמורים ובדאי אם נתן הבעל בעצמו ואמר בלשון זה קודם
גתינה הוי' גירושין גמורין אלא בזה אני חוזר להחמיר פיון שצינה לסופר ולשליח אף
דלא כפלי' לתנאי אם השליח נתן סתם מ"מ עבר על דעת משלחו ומתחילה אמרתי דבר
זה מסכר' דנפשאי ואח"כ מצאתי להדיא שהביא הב"ח בסי' קמ"ד בסם הרשב"א והר"ן
דתנאי דהוי' על ידי שליח לא מצי השליח לשנותו ואם שינה בתנאי לא עשה פלוס דכל
מה שצינה לשלוחו אינו יכול לעבור אפילו שלא התנה פדין התנאים ועי' בב"ש סי'
קמ"ד סי' ק"ח וא"כ בנ"ד לפי משמעות השאלה צינה פן לסופר ולעדים וגם לשליח פי
השליח הנה בשעה שצינה לכותבו ומסתמ' על דעת זה עשה לשליח שיתן על תנאי ואם
הסופר שינה א"כ לא צינה הבעל לכותבו ואת"ל שהסופר כתב סתם וסמך על דברי
הבעל שאמר בעל פה ולא הי' פנונתו שיכתוב התנאי בגט מ"מ השליח שינה ולא הנפיר

התנאי בפשעת נתינה לאשה א"כ בטל שליחתו ומכ"ת כתב שהשליח עשה כדין שהבעל לא צינה לשליח שיתן על תנאי ומסתימת לשון השאלה לא משמע פן שהרי השליח הי' בעת שצינה הבעל לכתוב על תנאי משמעות לשונו שהקפיד על תנאי זה שימסרו לה על תנאי וצריף חקירה ודרישה על זה שאם אחר גילוי דעת הש"מ למדהו שיעשה כדין ועכ"פ שלא מסר ליד השליח שיתן על תנאי א"כ לא שונה מדעת משלחו והי' נראה לסמוך במקום עיגון שהגט פשר: ועתה חל עלינו לברר עוד ספק מה שכתב מכ"ת ומה שלא הי' שפוי בעת נתינה אם יש לסמוך על תשובת הרשב"א שהביא הב"י בסי' קכ"א דאין קפידה אלא בפשעת פתיכה ככר פתבתי במה שכתוב בשאלה שפדקנו את החולה והיה מטורף ולא הי' שפוי בדעתו כלל איך ידעו שלא הי' שפוי אם שלא היה יכול לדבר ולהשיב על דבריהם דזה הוי כמו שנשפתק היה ראוי להתיר בדעבד אף אם נשפטה לגמרי ולא הי' בו דעת צליתא אלא פשוטה יחשב א"כ פסול הוא והו' אמת שהרשב"א והר"ן פתבו שצריף שיהי' בדעתו בפשעת נתינה והביאו ראי' מירושלמי נתן לה את גיטתו ואמר לה לא יהי' גט אלא למחר ונעשה קורדייקוס פלוגת' דריש לקיש ור' יוחנן פלומר דלר"י צריף שיהי' בדעתו בפשעה שהגט גומר והקשה הרשב"א על זה דהא אמרינו לקמן בפירקן באומר מעת שאני בעולם דמשמע שאינו רוצה שיחול הגט אלא רגע אחרון שהוא בעולם ואותו רגע אי אפשר לבדקו ומדברי רבותינו בעלי התוספת נראה לי שאין מקפידין אלא בפשעת פתיכה שלא כדברי הירושלמי והתוס' וצ"ל עכ"ל וכתב הב"י ולגירסת התוספת שבידנו פשיטא דמקפי ים הם על שעת נתינה עכ"ל ואני אומר אף שכתבו התוס' ריש פרק מי שאחזו דף ע' ע"ב בד"ה מי אומר ר"י הכי והא דאמר שמואל שחט בו שנים כו' וא"ת השתא דמדמה לי לאחזו קורדייקוס תקשי לי ממתניתין דקתני מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא אומר פלוים והכא בפשיטא בו שנים ואמר כתבו הרי אלו יכתבו ויתנו ויש לומר דהא פשיטא לי דבפשעה שאמר כתבו אפתי דעתו צליותא היא אבל קודם שיכתוב ויתן יתחלש ויתקלקל ועל שעת נתינה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקוס וקשה לר"י דאמר אין כותבין ונותנים עד שישתפה כו' והזכירו התוס' פתיכה ונתינה וכן בד"ה התם דעתו צליותא כתבו וז"ל לא ידע ר"י עד מתי יחשב דעתו צליותא דליכא למימר דבדקוהו בפשעת נתינה דא"כ לא הוי פריף מידי לר' יוחנן ובגט שכיב מרע אומר ר"י דצריף ליזהר שלא יתקלקל בין פתיכה לנתינה כו' משמע דאנתינה גמי קפיד אבל האמת יורה דרכו שבתלמודים אינו מוכרח דקפדינן אשעת נתינה דהא ר' יוחנן לא הזכיר נתינה אלא אין כותבין אלא פשנשפתה משמע אפתיכה קפיד אלא שפחמת קושיות התוס' שהקשו דאמאי לא פריף משמואל דשחט בו שנים אמתניתין נוכל לומר כמו שפירצו התוס' דפשיט' ליה בפשעה שאמר כתבו אפתי דעתו צליותא היא אבל חפש הוא דילמא קודם שיכתוב יתחלש ויתקלקל ועל שעת פתיכה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקוס וקשיא לר' יוחנן דאמר אין כותבין אבל לעולם אם נכתב פשהו שפוי לא קפדינן אנתינה ונותנים כל זמן שהנשמה בקרבו וכן הרא"ש ריש פרק מי שאחזו לא הזכיר נתינה וז"ל והילכתא כר"י וצריף ליזהר בש"מ שצינה ליתן גט שתהא דעתו מיושבת עליו אף בפשעת פתיכה משום דחולה פעמים שדעתו מטורפת עליו ועתים חלים ועתים שוטה כו' וטוב ליזהר עכ"ל הרי שלא הזכיר אלא שעת פתיכה ולא כתב שעת נתינה משום דאינו מוכרח מש"ס דילן דקפיד ר' יוחנן אשעת נתינה אלא אפתיכה והטור

כתב לפיכך ש"מ ש'מצינה לכתוב גט לאשתו צריך לדקדק שיהי' שפוי בדעתו בשעת כתיבה ובעל העיטור כתב שאינו צריך אלא פיון ש'צינה לכתוב כותבין אפילו אם נשתתק וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה וטעמא דבעל העיטור כתב הב"י דלא דמי לאחזו קורדייקוס דדעתו שגישתא הוא אבל ש"מ שאמר כתבו ונשתתק כותבין ונותנים עד שעת נטילת נשמה דדעתו צליותא וכחישותא הוא דנקטי' ולא מחזקינן ליה בדעתא שגישתא וכתב ש'מעשה בא לידו בש"מ שאמר כתבו גט ונשתתק מתוך חליו והיה לו אח במדינת הים וכתבו ונתנו לה על פיו וכתב הב"י ז"ל ואפשר היכי שלא בדקו הש"מ וכתבו גט על פיו בדעבד מודים התוס' והרא"ש דכשר שטוב ליהרהר לכתחילה משמע ואפשר אפילו בנשתתק מתוך חליו ולא בדקוהו מודים דכשר בדעבד היכא דלא אפשר כעובד' דבעל העיטור והיכא שנתברר לנו שהיה מטורף בשעת ציוי או בשעת כתיבה ונחתימה בטל הוא לכ"ע ונראה דה"ה להיה מטורף בשעת נתינה לדברי המצריכים לבדקו בשעת נתינה מיהו מדברי התוס' שכתב הרשב"א שאינו צריך צ"ע עכ"ל ולפי דברי הב"י צריכין אנו לומר דלא פליג הרא"ש עם בעל העיטור אלא לכתחילה אם צריך לדקדק שיהי' שפוי בשעת כתיבה או בשעת הנתינה לדברי המצריכי' שיהי' שפוי בדעתו אף בשעת נתינה דלבעל העיטור אינו צריך לדקדק לכתחילה אלא פיון ש'צינה לכתוב כותבין אפילו בנשתתק ולהרא"ש צריכין לכתחילה לדקדק ומודה בדעבד אף בנשתתק כשר והיכא שנתברר שהיה מטורף כמו החולים שמדברים ואינם יודעים מה מדברים דישפארייר בלע"ז דכל שהוא מדבר כן הרי הוא פשוטה אף בעל העיטור מודה דגט בטל ומיהו כבר הוכחנו שמתלמודא דידן אינו הכרח דס"ל לר' יוחנן דקפדינן גם אשעת נתינה וכן מדברי הרא"ש והטור אינו מוכרח לומר דס"ל דקפדינן גם אשעת נתינה ותמהני על הלבוש שכתב בסי' קכ"א ס"ג לפיכך ש"מ ש'מצינה לכתוב גט לאשתו צריכין לדקדק בו שיהי' שפוי בשעת כתיבה וכ"ש בשעת נתינה מדכתיב ונתן כו' משמע דשעת נתינה חמירי ליה טפי משעת כתיבה ולפי דברי הב"י נראה דחמיר טפי שעת כתיבה משעת נתינה דהא לפי דברי הרשב"א לדעת התוס' קפדינן אשעת כתיבה ולא על שעת נתינה וצריכין אנו לומר דכתב לדעת אותן הפוסקים דקפדינן אשעת נתינה שלא יקשה אליביןיהו ולמה לא נקט ר' יוחנן שעת נתינה ועלה בדעתו לומר דכ"ש הוא משעת כתיבה דכתיב ונתן אף כבר כתבנו שהקשה הרשב"א קושיא חזקה על הנה פוסקים מדאמרין לקמן בפירקן באומר מעת שאני בעולם דמשמע שאינו רוצה שיחול הגט אלא רגע אחרון שהוא בעולם ובאותו רגע א"א לבדקו ואיך מכשרינן הגט מה שיש לספק שהוא בטל מן התורה וראיתי שהב"ח כתב דאף מי שאחזו קורדייקוס דקאמר ר"י אין כותבין אלא כשישתפה משמע הלשון דאין זה איסור אלא מדרבנן וכיון שהוא איסור דרבנן היה ראוי לסמוך במקום עיגון אהנה פוסקים דלא קפדינן אשעת נתינה ובהא נחמא ובהא סלקא אם הדבר ברור שהבעל לא צינה לשליח ליתן הגט על תנאי אלא עשהו לשליח שימסור הגט לאשתו סתם ולא הזכיר שום תנאי נכון לצדד להתיר בדעבד במקום עיגון: ובדבר הספק שאין השליח יוכל לומר בפני נכתב ובפ"נ כבר הספימו הרי"ף והרשב"ם שיתקיים בחותמיו וכן פסק בסי' קמ"ב ולענין חשש גט ישן יפה כתב מכ"ת שנוכל לסמוך על תשובת הרשב"א שהביא הב"י בסי' קמ"ח דאפילו בש"מ דעלמא אין צריכין עדים להיות מזוננים אצלם אלא כל שיש עמהם מי שאין לבה גס בה אין חוששין לה

משום קדושתו וכל שנה יוצא וזה נכנס אין לחוש בדבר וא"כ בני"ד נמי אם הי' הדבר פן אין חשש ונידונו בדבר הנלפע"ד פתבתי.

נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: ועיין עוד בתשובה שהשבתי להרב מוהר"ר לוי מביליגראד בסי' י"ב: ה ברכות דף טו תוס' ד"ה או ר"י וא"ת לעולם אימא לך ר"י הוא ונתקשו התלמידים בכוננות התוס' זה אומר בכה וזה אומר בכה ולפישראיתי שנתקבטו בדברי התוס' גלל פן פתבתי אף שלדעתי דברים פשוטים הם דנראה דכה הוא פוננת התוס' דס"ד דפריה המקשה דמתניתין דברפת המזון אתי דלא פמאן לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אלא ע"כ דמתניתין דתרומה אתי כר' יהודה דס"ל בדעבד יצא ולא לכתחלה אבל לר' יוסי דס"ל דאף בדעבד לא יצא דברפת המזון אתי כר' יהודה ולא כר' יוסי על זה הקשו וא"ת הא כר' יוסי מצינו לאוקמי שפיר מתניתין דברפת המזון אפילו את"ל דמתניתין דתרומות לא אתי כר"י משום דהתם תיקנו רבנן פועין דאורייתא אבל גבי ברפת המזון שהיא דאורייתא ולא פתיב בי' שמע למה לנו לתמן שלא יצא ועל זה תירצו פיון שתיקנו רבנן שצריה להשמיע א"כ אי הנה סבירא ליה לר"י דאף בדעבד לא יצא.

בק"ש ובמגילה א"כ ה"ה בברכת המזון וע"כ לא אתי אלא כר' יהודה דאמר דווקא תחילה לא הא דעבד יצא וברפת המזון אתי כר' יהודה ולא כר' יוסי דלר' יוסי פל דתיקנו רבנן פועין דאורייתא תיקנו דלא יצא בדעבד וכל זה דבר ברור ופשוט באין גימגום וראיתי שנקצת לומדים הוציא דברי התוס' לכוננה אחרת אבל דברים ברורים פמו שכתבתי נאום מאיר: שאלה מעשה שהיה כף הי' פנוי' לאה נתעברה והודית טובו של עובר זה מראובן הפהן שהי' רגיל אצלה בביתה וגם הוא הודה שממנו נתעברה ונחפץ לקחתה ובאשר שלא נתמלא רצונו בסוף הנהן ברח והלך לו ויהי פי ימלאו ימים ללדת ותלד את דינה ותלך לאה ובתה מפני הבושה והרחיקה נדוד למדינת הים ואס"פ גישאת לאה לשמעון הישראלי ושמעון מת ולא הניח אחריו זרע קיימא ונחלץ לה לוי אחי שמעון ואס"פ חזר ראובן הפהן ונחילל את פהונתו ונשא את לאה החלוצה ולא נשא אותם אנשי עירם לשבת עמם על שחילל את פהונתו וניקח ראובן הפהן את האשה לאה ובתם וילכו למסעיהם למדינה אחרת ושם לא נהג בעצמו שום דין פהונה רק הודה בדבר שהוא פהן ונחילל פהונתו בעבור שנשא חלוצה והנה פעת נשתדכה דינה בתו שהיא בחזקת פשרות ליהודה הפהן וכאשר הגיע זמן נשואין עמד המפקפק ואמר שאבי' ואמה אינם נאמנים על בתם שנולדה קודם שחילל את פהונתו ושמה נולדה אחר שחלצה ובתו חללה מדרבנן בכו יורינו מורינו ורבינו אם אבי' ואמה נאמנים עליה להכשירה לכהונה אם לאו: תשובה תמה אני על המפקפק בדבר שהוא ש"ס ערוף בפ"ק דכתובות דף י"ג ראיה מדברת וכו' היתה מעופרת ואמר לה מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן הוא ר"ג ור"א אומרים נאמנת כו' ובגמ' חזא להכשיר בה וחזא להכשיר בבתה אף שלא היה לה חזקת פשרות ופי' רש"י אם עובר נקיבה תנשא לכהונה ופסק הרא"ש כמ"ד דמכשיר בבתה וא"כ אפילו אם אין אב פאן ולא הודה לדבריה נאמנת על בתה להתיר לכהונה ק"ו אם הוא מודה פהיהא ארוס וארוסה דאתי לקמ' דרב יוסף היא אומרת מינייה והוא אומר אין מינאי א"ר יוסף למאי נחוש חזא דקא מודה ועוד הא אומר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג וכו' עד דמסיק הא לכתחילה והא דעבד והא נמי פדעבד דמי ופירש"י והא נמי פדעבד דמי שנתעברה ואתה פא לפסול העובר ולאוסרה על הארוס ואם אי אתה מאמינה

הרי אתה מוציאה מבעלה הרי להדי' שאפילו במקום ספק איסור נראה להתיר וכדברי הרא"ש פסק בש"ע בא"ה סי' ו' ובר מכל דין פנין דכהן שפא על החלוצה ולדה חללה מדרבנן ולפ"ז הוי ספק דרבנן אפילו לא אמרה אבי' ואמה וכל ספק דרבנן אזלינן לקולא וכן מוכח ביבמות דף כ"ד ע"א קדמו וכן' אין מוציאין תני שילא אפילו שניהם פהנים מ"ט חלוצה דרבנן הוא וספק חלוצה לא גזרו בהו רבנן ולפ"ז פנין דלא גזרו רבנן על ספק חלוצה ש"מ אף לכתחילה מותרת להנשא לה דהא כל ספק דרבנן לקולא פתב הש"ך בסי' ק"י סי' י"ח דספיקא דרבנן לקולא משום דבספיקא לא גזרו היינו דווקא בדבר שעיקר איסורו רק מדרבנן שגזרו אטו דבר אחר בלתי חשש איסור בגופו פגון ביצת גבילה וציר דגים כו' עכ"ל וכי היכי בספק ביצת גבילה או אם הוא ביצה שחיטה מותרת פנזפר ביו"ד סי' פ"ו וכתב הש"ך נ"ל דלא מפעיל' בספק אם זו הביצה הוא מתרנגולת גבילה או מתרנגולת אחרת דמותר כו' וא"כ ה"נ בולדה איפא לספוקי אם היא נולדה לאחר חלוצה או קודם חלוצה ולא הוי חללה אפילו מדרבנן אזלינן לקולא וכן אפילו בחלוצה גופא במקום ספק אזלינן לקולא כמו שכתב הש"ך דאפילו ידענו בודאי מאיזה תרנגולת היא אלא שהספק אם התרנגולת היא גבילה או שחוטת הביצה מותרת א"כ ה"נ גבי חלוצה אם ספק הוא אם היא חלוצה או לא מותרת לכהונה וכמו גבי קריעה שפנזפר בסי' ש"מ ס' ל' בקטן שמת אפילו ביום שלשים אין קורעין עליו ולפי שקריעה היא דרבנן וספיקא לקולא וכן הרבה ספיקות דרבנן דאזלינן לקולא אפילו לכתחילה ורש"י דנקט ביבמות דף כ"ד ונ"ל בחלוצה דאסורה לכהן מדרבנן והכא דכל חד אינו אלא ספק דשפא זה ייבום את יבמתו גמורה לא גזרו רבנן לאפוקי מספק משמע הא לכתחילה אסורה להנשא י"ל דרש"י קאי על מתניתין דשנים שקדשו שתי אחיות זה אינו יודע איזה קידש וזה אינו יודע איזה קידש ואח"כ מתו לזה אח ולזה אח זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן לזה אחד ולזה שתיים היחיד חולץ לשתייהן והשנים אחד חולץ ואחד מיבם קדמו וכןסו אין מוציאין מיבם וכן לזה שני אחים ולזה שני אחים וקדמו שני אחים של ראשון וחלצו לא ייבמו השני אחים מקדושי שני אלא אחד חולץ ואחד מיבם קדמו וכןסו אין מוציאין מיבם ועל זה הני שילי אפ"י היו פהנים מ"ט חלוצה דרבנן וספק חלוצה לא גזרו רבנן פדין כל ספק איסור דרבנן וכאן אי אפשר לומר שום לכתחילה דילמא פגע באחות זקוקתו לכהן נקט רש"י לא גזרו רבנן לאפוקי מספק דלא שייך לומר בהו לכתחילה אבל לעולם אימא לה כל היכא דאיכא ספק חלוצה ולא שייך בי' ספק זקוקה או ספק יבמה לשוק אפילו לכתחילה מותרת לכהונה ככל ספיקא דרבנן וכן משמע לי שני דש"ס דקאמר וספק חלוצה לא גזרו רבנן משמע דלא גזרי אפילו לכתחילה מותרת לכהונה פנין דלא גזרו מהי תיתי לחלק בין לכתחילה ובין דעבד: וכן משמע מדברי הרמב"ם בפ"ק י"ז מהלכות איסורי ביאה דין זה ונ"ל החלוצה אסורה לכהן מדברי סופרים פהן שפא ספק חלוצה אין מוציאין אותה מתחתיו והיא פשירה וולדה פשר מפני שלא גזרו על ספק חלוצה אלא על חלוצה ודאית עד פאן לשונו ומדנקט והיא פשירה וולדה פשר למה ליה למימר והיא פשירה הלוא כבר כתב אין מוציאין מיבם אלא ע"כ דאתי לארומי כמו דבתו פשירה לכהונה לכתחילה כמו שאמרו דהנשא שני' דבתה פשירה לכהונה ה"נ בספק חלוצה דבתה פשירה לכהונה וכמו כן הוא שפא עליה פהן לא נעשית חללה כלל ואם מת הפהן מותרת לכתחילה לכהונה כל היכא דליכא למיחוש

משום ספק אֲחוֹת זְכוּיָה וּתְחִילָה נִקְט הַרְמַב"ם מִיִּלְתָּא דְפָסִיקַת' כִּהֵן שְׁנַשְׂא סָפֵק חֲלוּצָה לְשׁוֹן דְּעֵבֵד הֵיכִי דְאִי אֶפְשָׁר לֹאמַר לְכַתְחִילָה פְּמַתְנִיתִין דְּאִיפָּא לְמִיחֻוּשׁ מְשׁוּם אֲחוֹת זְכוּיָה וְאִי אֶפְשָׁר לֹאמַר לְהַתִּיר לְכַתְחִילָה וּבְסִיפָּא נִקְט וְהִיא פְּשִׁירָה לְאַשְׁמוּעִינוּ הֵיכִא דְאִין חֲשֵׁשׁ אִיסוּר זִיקָה אוֹ מְשׁוּם יְבָמָה לְשׁוּק מְוַתְרַת לְכַתְחִילָה לְתַנְשָׂא לְכַהֵן וְכֵן סָפֵק חֲלָלָה שֶׁל דְּבָרֵיהֶם נְמִי מְוַתְרַת לְכַתְחִילָה לְכַהֵן פְּדִין כֹּל סָפֵק דְּרַבְּנָן וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּפ' י"ט מֵהִלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה וְז"ל כִּבְרַב בְּאַרְנוֹ שֶׁהַחֲלוּצָה אִיסוּרָה לְכַהֵן מִדְּבָרֵיהֶן לְפִיכָף כִּהֵן שְׂבָא עַל הַחֲלוּצָה הַרִי זֶה חֲלָלָה וְזַרְעָה מִכַּהֵן חֲלָלִים וְהַפֵּל מִדְּבָרֵיהֶם אֲבָל כִּהֵן שְׂבָא עַל אַחַת מִשְׁנֵיּוֹת הִיא כְּשִׁירָה וְזַרְעָה מִמֶּנָּה כְּשָׂרִים שְׂאִיסוּר שְׁנֵיּוֹת אִיסוּר הַשְּׁנֵיהֶם כָּל הוּא וְאִינוּ מְיֻחָד בְּפַהֲגִים כִּהֵן שְׂבָא עַל סָפֵק זֹנָה כו' אוֹ שְׂבָא עַל סָפֵק גְּרוּשָׁה הַרִי זֶה סָפֵק חֲלָלָה וְוֹלָדָה סָפֵק חֲלָל נִמְצָא הַחֲלָלִים שְׁלִשָׁה חֲלָל מִן הַתּוֹרָה חֲלָל מִדְּבָרֵיהֶם וּסָפֵק חֲלָל וְכֹל סָפֵק חֲלָל נֹתְנִים עָלָיו חֻמְרֵי כִּהֵנִים וְחֻמְרֵי יִשְׂרָאֵל אִינוּ אוֹכֵל בְּתֵרוּמָה כו' וְאִם אֲכָל אוֹ נִטְמָא מִכֵּין אוֹתוֹ מִפּוֹת מְרָדוֹת וְה"ה בְּחֲלָל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם עַכ"ל וּמִדְּנֻקָּט בְּסוּף דְּבָרֵיו וְה"ה בְּחֲלָל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם לֹא נִקְט סָפֵק חֲלָל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם ש"מ דְּבִסְפֵק חֲלָל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם אִין נֹתְנִים עָלָיו חֻמְרֵי יִשְׂרָאֵל דִּהְיוּ כִּהֵן גְּמוּר: אֲבָל רְאִיתִי בִּש"ע מ"א ה' ס' ו' ס"א שְׂפַתְב לְפִיכָף אִם עָבַר וְנִשְׂא סָפֵק חֲלוּצָה אִין צְרִיךְ לְהוֹצִיא וְכַתֵּב הַר"מ וְז"ל מִשְׁמַע אֲבָל לְכַתְחִילָה גְּזֵרוּ אַף עַל סָפֵק חֲלוּצָה וְכֵן כָּתֵב רִש"י בְּסוּף פ'י פִּיצַד דָּף כ"ד לֹא גְּזֵרוּ רַבְּנָן לְאַפּוּקֵי מְסַפֵּק עַכ"ל וְתַמָּה אֲנִי שְׂאִין הֶכְרַח מִדְּבָרֵי רִש"י לֹאמַר כֵּן דִּהָא רִש"י קָאִי עַל מַתְנִיתִין וְהֵתֵם לֹא שְׁיִיךְ אֵלָא דְּעֵבֵד: וְהַטּוֹר בְּס' ו' פְּתַב וְז"ל כִּהֵן הִבָּא עַל סָפֵק גְּרוּשָׁה אוֹ סָפֵק חֲלוּצָה הַרִי זֶה סָפֵק חֲלָלָה וְהוֹלָד סָפֵק חֲלָל וְנֹתְנִים עָלָיו חֻמְרֵי כִּהֵנִים וְחֻמְרֵי יִשְׂרָאֵלִים מִשְׁמַע דַּס"ל דְּסָפֵק חֲלָלָה הוּי אַף מְסַפֵּק חֲלוּצָה דְּרַבְּנָן וּמִשְׁמַע דְּסָפֵק חֲלָלָה נְמִי אִיסוּרָה אַף בְּסָפֵק חֲלָלָה דְּרַבְּנָן וּבִש"ע ס' ז' ס' כ' פְּסֵק הַמְּחַבֵּר כִּהֵן שְׂבָא עַל סָפֵק זֹנָה אוֹ עַל סָפֵק גְּרוּשָׁה וְהַשְׁמִיט סָפֵק חֲלוּצָה כָּתֵב הַבֵּית שְׂמוּאֵל הַמְּחַבֵּר הַשְׁמִיט סָפֵק חֲלוּצָה מְשׁוּם דְּמִשְׁמַע לִיה דְּהַרְמַב"ם חוֹלֵק עַל זֶה וְהַב"ח הַרְגִישׁ בְּזֶה וְז"ל כִּהֵן הִבָּא עַל סָפֵק גְּרוּשָׁה אוֹ עַל סָפֵק חֲלוּצָה הַרִי זֶה סָפֵק חֲלָלָה תִּימָא שְׂפָסֵק רַבִּינוּ דִּין זֶה בְּסֵתֵם הַיְפּוּף דַּעַת הַרְמַב"ם בְּפ' י"ט מֵהַל' אִיסוּרֵי בִיאָה שְׁלֵא הַזְּכִיר בְּסָפֵק חֲלוּצָה דְּהוֹלָד סָפֵק חֲלָל אֵלָא אֲדַרְבָּה מִשְׁמַע מְסוּף דְּבָרֵיו שְׂפַתְב ה"ה בְּחֲלָל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם דְּדוּקָא בְּוֹדָאִי חֲלָל שֶׁל דְּבָרֵיהֶם נֹתְנִים עָלָיו חֻמְרֵי כִּהֵנִים אֲבָל לֹא בְּסָפֵק שֶׁל דְּבָרֵיהֶם וְהֵכִי נְמִי מִשְׁמַע בְּהֶדְנִי מִמָּה שְׂפַתְב בְּפ' אוֹ מֵהַא"ב וְז"ל כִּהֵן שְׁנַשְׂא סָפֵק חֲלוּצָה אִין מוֹצִיאִין אוֹתָהּ מִתְחַתֵּיו וְהִיא כְּשִׁירָה וְוֹלָדָה כְּשֵׁר מִפְּנֵי שְׁלֵא גְּזֵרוּ עַל סָפֵק חֲלוּצָה אֵלָא עַל חֲלוּצָה וְדָא עַכ"ל מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן זֶה דִּהוּא כִּהֵן כְּשֵׁר לְגַמְרֵי וְאִינוּ אֶפְיָלוּ סָפֵק חֲלָל דְּלֹא גְּזֵרוּ עַל סָפֵק חֲלוּצָה וְצ"ע וְנִרְאָה לִישֵׁב דִּהָא דְּכַתֵּב הַרְמַב"ם דְּאִין מוֹצִיאִין מִתְחַתֵּיו סָפֵק חֲלוּצָה וְהִיא כְּשִׁירָה וְוֹלָדָה כְּשֵׁר דְּלֹא גְּזֵרוּ עַל סָפֵק חֲלוּצָה לְמַדּוּ מִמַּתְנִיתִין דְּפָרֵק פִּיצַד קְדָמוּ וְכִנְסוּ אִין מוֹצִיאִין מִיָּדָן וְסוּבֵר דְּבִינוּ דוּקָא כְּשִׁנְשָׂאוּ לֹא גְּזֵרוּ רַבְּנָן מִלְּהוֹצִיא מִתְחַתֵּם וּלְפִיכָף גַּם הִיא כְּשִׁירָה וְוֹלָדָה כְּשֵׁר אֲבָל כָּאֵן מִדְּבַר רַבִּינוּ בְּבָא עֲלֵי בְּזִנּוֹת שְׂפַתְב כִּהֵן הִבָּא וְכו' הֵתֵם דִּהְיוּ זְנוּת וְדָא הִיא סָפֵק חֲלָלָה וְהוֹלָד סָפֵק חֲלָל עַכ"ל הַב"ח וְז"ל וְתַמָּה אֲנִי שְׁהַקְשָׁה קוּשְׂיָא חֲזָקָה עַל הַטּוֹר אֲבָל תִּירוּצוֹ הוּא רַחוּק מְאוֹד דְּמֵאִין לָנוּ לְחַלֵּק בֵּין זְנוּת לְנִשְׂוֹאִין לְעַנְיָן חֲלָל דְּבַר שְׁלֵא נִמְצָא בְּש"ס דְּכָל אִיסוּר פְּהוּנָה עוֹשִׂי חֲלָלָה בֵּין בְּבִיאַת זְנוּת וּבֵין דְּרַבְּנָנְשׂוֹאִין וְגַם הָרַב הַב"י בִּש"ע הַשְׁמִיטוּ סָפֵק חֲלָל דְּרַבְּנָן וּכְבָר כָּתְבַתִּי שְׂאֵף בְּסָפֵק

חלוצה התיר הרמב"ם לכתחילה ואין ראי' כלל מדברי רש"י דנקט לשון דעבד דקאי על מתניתן וקתם לא שיניך למיתני לכתחילה ופשיטא בספק חללה דרבנן ושהספם גם הב"י דכהן גמור יחשב וא"כ בנידון דידן יש לסמוך אדברי הב"י וכן בספק חלוצה משמע מפשיטת הש"ס דלא גזרו אף לכתחילה היא מותרת לכהונה ופשיטא בנידון דידן שאבי' ואמה אומרים שנולדה מקודם שנאמנים ולית דין צריך בשש כלל ומותרת בפה לכהונה בלי שום פיקפוק בעולם וכן איתא בש"ע ס"ס ג' פהו הפא על הפנוי' ומודה שהוא בנו הפו פהו לכל דבר וכל פי האי מילתא לימרי משמאי בשוקי ובכראי היום יום ב' ט"ו אב תצ"ז לפ"ק.

גאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש ז תענית דף ל ע"ב תוס' ד"ה יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה פ"י דהיינו י"ט נראה דקשיא להו דקתני אמר רשב"ג לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב וכיום הפיפורים וקאמר הש"ס בשלמא י"כ משום דאית בי' סליחה ומחילה יום שניתנה בו לוחות אחרונות אלא ט"ו באב מאי היא אמר רב יהודה אמר שמואל יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה ויש לדקדק מאין חשיבות' דט"ו באב יותר משאר י"ט בשלמא י"כ ניחא דהוא י"ט מן התורה וגם יש בו יתר שאת משאר ימים טובים דאית ביום הזה סליחה וכפרה ויום שניתנה בו לוחות אחרונות לכך שמחו בו יותר משאר ימים טובים אבל ט"ו באב שאינו מן התורה וכי בשביל שהותרו שבטים לבוא זה בזה יהיה חשוב בעיניהם יותר משאר י"ט הכתובים ולכך כתבו התוס' דהתרחץ לא בא לומר דמשום זה הוא חשוב יותר משאר י"ט אלא דהמקשה הקשה שני קושיות אלא ט"ו באב מאי היא ר"ל מה הוא למה קבעו ביום זה י"ט ומה נשתנה יום זה משאר הימים ועוד למה שמחו בזה יותר משאר ימים טובים ועל זה תירץ רב יהודה אמר שמואל יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה ר"ל שרוצה לתרץ למה קבעו י"ט ביום זה וקאמר רב יהודה אמר שמואל בשביל שהותרו שבטים לבוא זה בזה וזה שכתבו התוס' פ"י דהיינו י"ט ר"ל בשביל זה קבעו י"ט בא לתרץ ולא בא לתרץ למה הי' חשוב יותר משאר י"ט והא דחשיב יותר בא רב יוסף לתרץ יום שהותר שבט בנימן לבוא בקהל ור' יוחנן אומר עוד טעם יום שפלו מתי מדבר ולזה ניחא דאמר הש"ס אמר ר' יוסף א' ר"נ יום שהותר שבט בנימן ולא קאמר רב יוסף אמר ש"מ דלא פליג ר' יוסף על רב יהודה אמר שמואל אלא שבא להוסיף על דבריו וכן קאמר הש"ס אמר רבה ב"ח אמר ר"י ש"מ דבא להוסיף ולומר דמטעם ראשון קבעו י"ט ונחשיבתו ושמחתו ביותר משום שהותר שבט בנימן וכלו מתי מדבר וק"ל ודבר פשוט הוא אלא שראיתי שנתחבטו בו התלמידים גלל פן פתבתי דבר פשוט: שאלה ח נשאלתי אשה שהיתה מקשה לילד ויצא ולדה דרף מרגלותי אי שרי לחתוף הנולד לאברים להציל את האשה תשובה דבר זה פכר הזכיר הרמב"ם בפ' א' מהלכות רוצח וש"ע בח"מ סי' תכ"ה סי' ב' וז"ל לפיכך העובר שהיא מקשה לילד מותר לחתוף העובר במעי' מפני שהוא פרוץ אחריה להורגה ואם הוציא ראשו אין נוגעים בו שאין דוחים נפש מפני נפש וזה טבעו של עולם והרב הב"י העתיק ראשו משום דבסנהדרין דף ע"ב איתא יצא ראשו אין נוגעין בו אבל גירסא שלנו במתניתין סוף פ"ז דאהלות האשה שהוא מקשה לילד מחתכין את הנולד ומוציאו אותו אברים אברים מפני שחיה קודמין לחייו יצא רובו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש וכתב הפרטנור' ומשיצא רוב ראשו שהוא משתצא פדחתו אין נוגעים משמע משום דהוי

פִּילוּד וּבְרוּב הַיּוֹלֵד נְמִי חָשִׁיב פִּילוּד דְתַנּוּן בִּפְּ הַמַּפְלֵת דָּף כ"ח ע"א יֵצֵא מְחֻתָּהּ אוּ מְסוּרָה
מִשְׁיֵצֵא רְבוּב הָרִי הוּא פִּילוּד יֵצֵא פְדָרְפוּ עַד שְׂיֵצֵא רְבוּב רֵאשׁוּ וְאֵיזָה רְבוּב רֵאשׁוּ מִשְׁיֵצֵא
פְדָחְתוּ וּפְיָ רֵש"י מְסוּרָה דְרָף מְרַגְלוּתִי הָרִי לְהַדְנִי דְרָף מְרַגְלוּתִי בְעֵינָן שְׂיֵצֵא רְבוּב
וּא"כ מִתְנִיתִין דְאֵהֲלוֹת דְקַתְנִי יֵצֵא רְבוּב אֵין נוֹגְעִין בּוּ מִשְׁמַע דְאֵתִי לְאֵשְׁמוּעִינָן אֶפְיָלוּ
דְרָף מְרַגְלוּתִי אִם יֵצֵא רְבוּב אֶסוּר לִיגַע בּוּ וְצָרִיף לְהַתְיַשֵּׁב אִם יְדוּעַ פְּשִׁיזָא דְרָף
מְרַגְלוּתִי שְׂשִׁנִּיהֶם יְמוּתוּ אִם מוֹתֵר לְהַצִּיל הָאִשָּׁה כַּמְעַשָּׂה דְשָׁבַע בֶּן בְּכָרִי שְׁפָתַב רֵש"י
בְּסִנְהֶדְרִין הִנֵּה רֵאשׁוּ מוֹשְׁלָף אֵלֶיךָ דְדַחֲוּ נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ הָתָם מִשּׁוּם דְאֶפְיָלוּ לֹא מְסוּרוּ
לוֹ הִנֵּה נִהְרַג בְּעִיר כְּשִׁיחְפְּשָׁנָה יוֹאֵב וְהוּ נִהְרַגְלִי עִמּוֹ מִשְׁמַע הֵיכִי דְשִׁנִּיהֶם יְמוּתוּ מִצִּילִין
וְדוּחִין נֶפֶשׁ מִפְּנֵי נֶפֶשׁ עֵי בְטוּר בְּפָרְק ו' דְאֵהֲלוֹת וְעֵי בִיּוֹ"ד סִי קנ"ו וצ"ע לְהַתְיַשֵּׁב בְּדִין
זֶה: שְׂאֵלָה ט מִשָּׁה מִשָּׁה לֹא פְסִיק טַעְמָא וְרִיחוּ לֹא נִמַר וּפְרַח צְרוּף ה"ה אֵהוּ יְדִידִי
כְּנִפְשֵׁי הַמְּנוּפְלָא בֵּר אֲבָהּוֹן וּבֵר אוֹרְיִין כְּבוֹד מֵהוּר"ר מִשָּׁה ג"ב נר"ו: הִנֵּה פְתָבוּ קַבְלָתִי
וְנִתְמַלְאָה בֵּיתִי אוֹרָה וְאִמְרָתִי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי כְבוֹד אוֹדוֹ בְּאֶחָד שְׂשַׁנְג וְלֹא הִנִּיחַ תְּפִילִין
שֶׁל רֵאשׁ בְּמִצְחוֹ וְעֵבֶר עַל מִצְנוֹת עֲשֵׂה דְלֶהֲרַמְבַּ"ם דְמִנְהַ תְּפִילָה שֶׁל רֵאשׁ בְּפְנֵי עֲצָמוּ אִף
לְזֶה כְּבֵר חֶלֶף וְעֵבֶר בּוֹיָדוּי דְבָרִים וְנִמְחַל לוֹ פְדָאֲמֵרִינָן בְּסוּף יוֹמָא עֵבֶר עַל מִצְנוֹת עֲשֵׁה
לֹא זִז עַד שְׁנִמְחַל לוֹ אֲבָל חֶרֶד לְבוּ עַל בְּרָכָה לְבִטְלָה לְפִי דַעַת הַרְמַבַּ"ם עוֹבֵר עַל לֹא
דְלֹא תִשָּׂא דְאוֹרְיִיתִי דְלֹא פְדָבְרִי הַתּוֹס' סוּף ר"ה דְאֵינּוּ אֵלֶּא מְדַרְבְּנָן וְשׂוֹאֵל הֵהוּא בְּמַר
נִפְשׁוֹ רוּצָה לְהַחְמִיר בְּתִשׁוּבָה אֲבָל הוּא מְקַצֵּירִי וּמְרִיעֵי וְרוּצָה לִידַע הַלְכוֹת תְּשׁוּבָה עַכ"ל
אוּמַר אֲנִי דְמִתְחִילָה צָרִיכִין אֲנִי לְבָרֵר אִם עֵבֶר כַּמָּה עֲשׂוֹת בְּזִמְנִים הַרְבֵּה דְלֵמָּא אִף
דְמִתְחַרְט מ"מ חֲזִיב לְהֵבִיא עוֹלָה וְכִי הֵיכָא דְעֵבֶד בְּשׁוּגְג עַל חַיִּיב חֲטָאת מְחֻיָּב לְהַתְעַנּוֹת
עַל שְׁגָגָתוֹ אַרְבַּעִים יוֹם כְּנֶגֶד קַרְבָּן חֲטָאת כְּמוֹ דְאֵיתָא בִּיּוֹ"ד ס"ס קס"ה וּבֵא"ח ס"ס
שֶׁל"ד וְהַעֲשִׂיר יִתֵּן יוֹתֵר מְעַט כְּשִׁרְוּצָה לְפָדוֹת הַתְעַנּוּת יַעֲרִינָן שָׁם וְעֵי בֵּא"ח סִימָן קס"ח
בִּמְגִ"א ס"ק י"ב א"כ נוֹכַח לומר בְּעוֹלָה מִתְכַּפֶּרֶת עַל חֲזִיבֵי עֲשֵׂה שְׁמֻחֵיב בְּתַעֲנִית נֶגֶד
הָעוֹלָה וְכִי הֵיכָא דְאִם עֵבֶר עֲבִירָה שְׁחִיב חֲטָאת מְחֻיָּב לְקַבֵּל תַּעֲנִית לְצַעַר עֲצָמוּ וְלֹא
סְגִי אִם יֵאמֵר כ' חֲטָאת וְיֵאמֵר שְׂאֵמִירְתוּ יְהִי בְּמִקּוֹם חֲטָאת ה"נ בְּחִיבֵי עֲשֵׂה וְכִמוֹ שְׂיֵשׁ
לְחַלֵּק בְּחֲטָאת אִם נִתְחַיֵּיב כַּמָּה חֲטָאוֹת הַנֵּ"ל נִימָא בְּעוֹלָה שְׁחִיב כַּמָּה עוֹלוֹת וְיֵשׁ לוֹ
לְקַבֵּל תַּעֲנִיתוֹ וְלְסַבּוֹל צַעַר כְּמוֹ בְּחֲטָאת אִף לְכַאוֹרָה נִרְאָה דְבְּעוֹלָה שְׂפָא עַל הָעֲשֵׂה כְּמוֹ
שְׁפִי רֵש"י בְּפִרְשֵׁת וַיִּקְרָא וְנִרְצָה לוֹ א"ת עַל פְּרִיטוֹת וּמִיתוֹת ב"ד אוּ מִיתָה בִּידֵי שְׂמִים
אוּ מִלְקוֹת הָרִי עוֹנָשִׁין אֲמוֹר הָא אֵינּוּ מְרַצָּה אֵלֶּא עַל עֲשֵׂה וְעַל לֹא שְׁנִיתָק לְעֲשֵׂה וְעֵי
בִּיּוֹמָא דָּף ל"ו ע"א מ"מ בְּזִמְן שְׂאִין בַּה"מ קִיָּים אֵין צָרִיף לְקַבֵּל צַעַר נֶגֶד עוֹלָה דְעוֹלָה
דוֹרְן הוּא דְאִמְרִינָן רִישׁ זְבָחִים דָּף ז' ע"ב וְאִמַר רַבָּא עוֹלָה דוֹרְן הוּא הֵיכִי דְמִי אֵי דְלִיפָא
תְּשׁוּבָה זְבַח רְשָׁעִים תוֹעֵבָה וְאֵי דְאִיפָא תְּשׁוּבָה הָא תִּנְיָא עֵבֶר עַל מִצְנוֹת עֲשֵׂה וְשָׁב לֹא זִז
מִשָּׁם עַד שְׁמוֹחֲלִים לוֹ אֵלֶּא ש"מ דוֹרְן הוּא תִּנְיָא נְמִי הָכִי ר"ש אוֹמַר חֲטָאת לְמָה בָּא לְפָנֵי
עוֹלָה לְפָרְקִילִיט שְׁנַכְנַס דוֹרְן אֲחֵרִיו וְכִינּוּ דְדוֹרְן הוּא כְּבֵר נִתְכַּפֵּר לוֹ כַּפָּרָה גְמוּרָה וְאֵינּוּ
צָרִיף לְעַנּוֹת נִפְשׁוֹ כְּאֵילוּ הִיא דוֹרְן וְרֵאזָה מְפָרַק הִנֵּה קוֹרָא דָּף י"ז ע"א רַב שְׁשֵׁת כִּי הִנֵּה
יְתִיב בְּתַעֲנִית בְּתֵר דְמִצְלִי אִמַר הָכִי רַבּוֹן הָעוֹלָמִים גְלוּי לְפָנֵיךָ בְּזִמְן שִׁב"ה הִנֵּה קִיָּים
אָדָם חוּטָא וּמְקַרִיב קַרְבָּן וְאֵין מְקַרִיבִין מְמַנּוּ אֵלֶּא חֲלָבוּ וְדָמוּ וּמִתְכַּפֵּר לוֹ וְעַכְשָׁיו יִשְׁבָּתִי
בְּתַעֲנִית וְנִתְמַעַט כו' לְמָה לוֹ לְמִימַר וְאֵין מְקַרִיבִין אֵלֶּא חֲלָבוּ וְדָמוּ הָנִי לִיהָ לְמִימַר הָכִי
מְקַרִיבֵן קַרְבָּן וְלְכַלּוֹל גַּם עוֹלָה וְאֵין לומר שְׂיֵדַע שְׂלֵא עֵבֶר עַל עֲשֵׂה הָא אִמְרִינָן בְּגַמ'

ריש זבחים דף ז' אין לה אדם בישוראל שאינו מחוייב עשה אלא ע"כ שאין צריף לסבול צער של עשה רק בתשובה ובחרטתה נתפטר לו לגמרי ואף שיש לדחות פניו דעולה פולה פליל וגבי תענית לא נתמעט אלא חלב ודם וכל הגוף קיים מ"מ הדעת מכרעת שאינו צריף עינוי נפש דאף בדיני אדם חמור מצות עשה מלא תעשה כמו דאיתא בכתובות דף פ"ו ע"א ובחולין דף קל"ב ע"ב דקאמר במה דברים אמורים במצות לא תעשה אבל במצות עשה מפין אותו עד שתצא נפשו היינו דוקא קודם שעבר על העשה ויש בידו לקיים אבל לאחר שעבר קי"ל דאין מענישין אלא בעידן ריתחא פדאיתא במנחות מ"מ נראה דאף אם נימא שחייב לצער עצמו נגד העולה מ"מ אינו דומה לחטאת שמחוייב להביא על כל חטא שחטא לפי דינו בהלכות שגגות מ"מ הו"א אמרינן ריש זבחים דף ו' דחטאת על כל חטא וחטא בא לאתווי חדא חטאת והכא גבי עולה פניו דאי נמי כמה עשה גבי אכפרה ופי' רש"י דכתיב ונרצה לו מלמד שנתרצה להקב"ה אלקא פולן נתפפרו עכ"ל הרי לפניך שפולן נתפפרו א"כ על כמה עשות שעבר ועשה תשובה עולה דורן על פולן וסגיא בכל דהו שמקבל עליו ובדבר ברכה לבטלה לדעת הרמב"ם והביא המג"א בא"ח סי' רט"ו שהרא"ש והתוס' הסכימו שהוא מדרבנן ובר מכל דין פניו דלפי מנהגינו אומר בכל פעם בשכמל"ו וזה תיקון שלא עבר על לא תשא כמו שהביא הב"י באו"ח סי' ר"ו וז"ל בשם ירושלמי הדין דנסייב עיגולא ומברך עלוי והוא לא אתי בדיקה צריף לברכא עלויני זמן תניות א"ר תנחום צריף לומר בשכמל"ו שלא להזכיר שם שמים לבטלה עכ"ל הרי להדי' שאם אומר בשכמל"ו אחר ברכה שאין צריכה תיקון שלא הוציא שם שמים לבטלה וכן משמעות כל הפוסקים א"כ לא חטא כלל בהוצאת שם שמים לבטלה רק תשובתו נרצה בחרטתה ומודה ועוזב ירוחם מן השמים והבא לטהר מסייעין לו פתבתי ברהיטא.

היום יום כ"ו מנחם תצ"ו לפ"ק נאום מאיר שאלה י מעשה שהביא לכאן ש"ח בח"י ובח"י אשתו על סף אלה ושלש מאות זהו ריינש ונכתב בלשון זה משמעות שטר עיסקא על החתומים דמע"ל על סף אלה ושלש מאות זהו רמ"ג ורמ"ג ואמר הלנה שלא רצה כל נוסח שנוהגים לכתוב בשטר עיסקא כי עלה בלבן פן ואולי רוצה המלוה איזה חיזוק ותוקף יותר גלל פן לא כתב אלא הספד שאשתו חתמה עמו ונתרצית על סף זה ויתר חיזוק ותוקף השטר עיסקא וכתוב המלוה כפי רצונו ומפני טירדת המלוה לא כתב והניחו בין שטרותיו כי עלה בדעתו שפכל יומא זמנא הוא לכתוב כל תוקף וחיזוק שטר עיסקא הנוהגים במדינותינו וזמנו של שטר הי' כתוב כ"ו תשרי תצ"ו והלנה שבק חיים לכל חי ד' פסליו תצ"ו ונתעוררו על הלנה דיני דינים מנכרי' ומיהודים והנה מתירא המלוה לכתוב כל תוקף ועוז בשטר עיסקא הנ"ל כי פן ואולי יבוא הדבר לדיני נכרי' ויאמרו שהוא כתב אחר ופסוד על ידי כך גלל פן לא כתב המלוה שום דבר רק כתב בסוף הגנייר ז"פ בר"ח טבת כדי שיהיה תוף זמנו ובזה לא היה חושש אף שהוא כתב אחד כי סתם מלנה לפרעון עומד ונתגלגל הדבר שפא המלוה ויורשי הלנה לדון לפני דיני ישראל והציע המלוה פדברים הנ"ל לפני ב"ד וקצת מן הב"ד ר"ל שיש לשח"ז דין עיסקא בלי נאמנות ומבואר בח"מ סי' ק"ח ס"ד וז"ל הוציא על היורשים שטר עיסקא שחצי יש לו דין מלוה והחצי אינו נוטל אפילו בשבועה שפניו שאלו אביהם היה קיים היה נאמן לומר החזרתי במגו דנאנסו וטעינו להו והש"ף הכריע ס"ק דאפילו נאנסו טעינו להו ע"ש

והמלנה טוען כינון שנהגו לכתוב שטר עיסקא שנעשה ע"פ תיקון מהר"ם ומהר"ם תיקון שלא יהיה נאמן לומר נאנסו אלא בעדים וגם היה בידי לכתוב כל דיני נאמנות וכל תוקף שטר עיסקא אלא שלא רצה לכתוב מטעם הנ"ל ודבר זה הציע לפני ב"ד קודם שהראה להם השטר וגם אשת הלנה ואביו הודו שלא החזיר העיסקא וגם לא נאנסו מידו בכו יורינו את הדרך אשר נלה ואת המעשה אשר יעשו דייני ישראל בשטר עיסקא זה: תשובה הנה דבר פיצא בזה הביא הרא"ש בכלל פ"ו והב"י הביא דבריו בקיצור סי' נ"צ ומכרח אני קצת להאריך כדי שגדין דין אמת לאמתו בגדון שלפנינו ונ"ל בגידו שראובן מסר לשמעון לעסוק בתוך ד' חדשים לפני מות שמעון ונפטר שמעון בלא צנאזה וכתב שם שגראה לו שאין לדיין ואפטרופס לטעון שום טענה לזכות היתומים ודא שדבר זה גלוי לכל בני הבית שעסק ראובן שהיה ביד שמעון עד יום מותו ושקר וגלוי ומפורסם כי האי לא טענין ליתמי כדמפרשינו לעיל כו' ועוד מטעם אחר הוי מילתא דלא שכיחי כלל דמקבל מעות להנאתו למחצית שר בשטרי חובות ועל משפנות שפרעם בתוך ארבעה חדשים ואפילו אם היה המלנה תובעים היה הלנה יכול לעכב פמו תוך זמנו כי הדבר ידוע שאי אפשר להלות אלה זהו וילגבותם תוך ארבעה חדשים הילכך הוי מילתא דלא שכיחי והאריך שם דאזלינו בתר אומדנ' וכש"כ בגידון זה שאין לה ידים מוכיחות ורגלים לדבר ואשתו ונחמותו וכל בית אביו יודעים שהוא אמת ומסיים וכל המחזיר לטעון שקר מפורסם ליתומים גורם רעה ליתומים להאכילם גזל כדאמרנו יתמי דאכלי דלאו דידהו לזלו בתר שבקייהו ובתחילת דבריו כתב וגם האפטרופס של יתומים אסור לטעון ליתומים דבר שגראה לו שהוא שקר משום שנאמר מדבר שקר תרחק ועוד שגראה שיש חילוק בדבר דלא שכיחי כולה האי ואינו ניקר כל כך שהוא שקר שאם טען האפטרופס טענתו טענה ואם לא טען האפטרופס לדיין אין לו לטעון בשביל היתומים וראי' מפ' בתרא דכתובות דף ק"ט ע"ב דאמר לו אפטרופס אי הוי אבנהו הוי טעין ואמר חזרתי ולקחתיו ממנו אמר אבוי האי דמוקי אפטרופס נוקי פי האי דינע לאפוכי בזכות' ואבוי אמאי אמר מעיקרא זיל הב ליה ואבד זכותו למה לא טען הוא ליתום אלא כדפרישית לעיל עכ"ל הרא"ש ע"ש בתוס' ביאור ועפ"ז פתב רמ"א בסי' ר"ץ סי' י"ב ונ"ל אע"ג דאין ב"ד טוענין ליתומים מילתא דלא שכיחי אע"ג דאבנהו הוי מצי למטען מ"מ אם טען אפטרופס טענתו טענה וכתב הסמ"ע בלבד שלא יכנון לטעון טענה שידע בנדאי שלא היה כף הענין עכ"ל.

ונראה מה שכתב רמ"א בסי' ק"י בסי' ה' בשם הראב"ד י"א דממנין לעולם אפרופוס בין שיש ממש בטענותיו או לא אולי יתפשו עמו לטובת היתומים לאו למימרא דס"ל שרשות ביד אפטרופס לטעון טענות שקר אלא דקמ"ל אף שטוען מילתא דלא שכיחי רק דמ"מ אינו ידוע לו שהוא שקר אף דאין ממש בטענותיו שיכול להתברר שלא כדבריו מ"מ ממנין אותו דאולי יתפשו עמו לטובת היתומים אבל בדבר שידוע גם לאפטרופס שהוא שקר אין אומרים לאדם חטא.

כדי שיזכה חבירו וכן הוא משמעות הרא"ש ועתה נדון בגידון שלפנינו שהסוף אלה ושלש מאות זהו שקיבל בתשרי אנו יודעים שקיבל לוקח יינות ואנו רואי שקנה יינות כדרך מדינותינו שרוב משא ומתן בזה הזמן ביינות ובשאר סחורות שקונים בעת הזו כגון מיני עפצים לעבוד עורות שקורין קצופרין איך נאמר שפרע תוך זמן מועט סוף

גדול כְּזֶה וְאֵין סֶפֶק אִם הָיָה תוֹבֵעַ הַמְלִנָּה שְׂיִשְׁלַם לוֹ לֹא הָיָה הַב"ד לַלְלוֹה לְשֵׁלֶם סֶף גְּדוֹל כְּזֶה בְּזִמְנֵן מוֹעֵט וְגַם צִיָּרָף הָרֵא"ש אֲוֹמְדֵנִי שְׂאֲשִׁיתוּ וְחִמּוֹתוֹ וְאֲחִיו וְכָל בֵּית אָבִיו הָיוּ יוֹדְעִים הָאֵמֶת שְׁלֵא הִחְזִיר וּבִנְיָדוֹן דִּינֵן נְמִי אֲשִׁיתוּ וְאֲחִיו וְכָל בֵּית אָבִיו יוֹדְעִים מְזֵה בְּלִי סֶפֶק שְׁלֵא הִחְזִיר וְאֵף אִם לֹא הָיָה נִכְתָּב ז"פ שְׁנִרְאָה שֶׁהוּא תוֹף זִמְנֵן הָיָה רֵאוּי לְסַמְּךָ עַל אֲוֹמְדֵנִי שְׁלֵא הִחְזִיר בְּזִמְנֵן קֶצֶר כְּזֶה וּפְשִׁיט' הַיּוֹם שְׁנִרְאָה לְעֵין פֶּל שׁז"פ הוּא בְּטַבַּת שְׁתוֹף זִמְנֵן אֵינוֹ נֶאֱמָן לֹאמֵר פְּרַעֲתִי וְאִם שׁז"פ נִכְתָּב בְּכַתָּב יָד אַחַר לְמָה יִגְרַע פַּח שׁח"ז הָא פְּתַב הַלְבוּשׁ בְּסִי' מ"ח וְנ"ל גּוֹפּוֹ שֶׁל מְמַרְנִי כֶּף הוּא הַלְלוֹה חוֹתֵם שְׁמוֹ עַל גְּיִיר חֶלֶק מִצַּד אֶחָד וְאֵינוֹ כּוֹתֵב בּוֹ כְּלוּם בְּאוֹתוֹ צַד וּבְצַד הַשְּׁנַי כִּפְּגָד חֲתִימָתוֹ מִמֶּשׁ כּוֹתֵב עֲלָיו בְּפָנָי הַלְלוֹה סְכוּם הַמְעוֹת שְׁחִיב לוֹ וּז"פ וּמָה שְׁמַיִיחַ חֶלֶק בְּצַד הַחֲתִימָה וְלִמְעַלָּה מִמֶּנּוּ כְּדִי שְׂיִהְיֶה רְשׁוֹת לַמְלִנָּה שְׂיִכְתּוּב לַמְעַלָּה כֶּל שׁוֹפְרֵי דְשִׁטְרֵי כְּגוֹן נְאֻמָּנוֹת וּמְטַבֵּעַ וּשְׂאָר עֲנִינִים כּו' וְלִכְךָ פּוֹסְקִים עַל הַמְמַרְנִי כֶּל דִּין נְאֻמָּנוֹת וְחִזְקוֹן וְחִזְקוֹן כֶּל הַשְּׁטָרוֹת כּו' וְאֲפִילוֹ הוּא כְּתָב יָד הַמְלִנָּה לִית לָן בֵּה וּפּוֹסְקִים לוֹ בְּכָל מָה שְׂכַתְּבָה עֲלָיו שְׂיִהְיֶה נֶאֱמָן הוּאִיל וְהֶאֱמוּנֵן הַלְלוֹה לְתַת לוֹ חֲתִימָת יָדוֹ עַל גְּיִיר חֶלֶק אֲמַרִינֵן בְּנֻדְאֵי בְּפָנָיו וּבִידִיעֵתוֹ כְּתָבוֹ וְהֶאֱמִינוֹ עַל כָּל שׁוֹפְרֵי דְשִׁטְרֵי וּמְחַלֵּק שֵׁם דָּאִם נִכְתָּב דְּכָר אַחַר ז"פ לֹא מְהִימֵן וְאִם כְּתוּבִים הַרְבֵּה עֲנִינִים קוֹדֵם ז"פ סֶף כֶּף וְכָךְ וּבִתְנָאֵי כֶּף וְכָךְ וְלִבְסוֹף כְּתָב ז"פ בְּיוֹם כֶּף וְכָךְ מֵאֲמִינֵם לַמְלִנָּה עַל הַנְּ"ל ע"ש בְּתוֹס' בִּיאֹר וּמְדַכְתּוּב דְּאֲמַרִינֵן בְּנֻדְאֵי בְּפָנָיו וּבִידִיעֵתוֹ כְּתָב ש"מ דָּאִם אָמַר בִּידִיעֵתוֹ כְּתַבְתִּי אֵף שְׁלֵא בְּפָנָיו נֶאֱמָן וְכָאֵן הַמְלִנָּה אֹמֵר שֶׁהוּא צִנְהָ לְכוֹתְבוֹ לְכַתּוּב כֶּל תּוֹקֵף וְחִזְקוֹן שְׁלֵא יִפְסִיד הַחֹזֵב וּא"כ לְמָה יִגְרַע פַּח שׁח"ז שְׁנִכְתָּב ז"פ בְּכַתִּיבַת יָדוֹ מְלוֹה הַלּוֹא בְּפִירוּשׁ כְּתָב הַלְבוּשׁ אֲפִילוֹ בְּכַתָּב יָדֵי הַמְלִנָּה כְּשֵׁר וּא"כ אֵין כְּאֵן שׁוּם גְּרִיעוֹת' לֹאמֵר שְׁהִחְזִיר הָעֵיִסְקָא תוֹף זִמְנֵן מְלַבֵּד אֲוֹמְדֵנִי דְמוֹכַח הַנְּ"ל שְׁסֶף גְּדוֹל כְּזֶה שְׁקִיבֵל בְּעֵיִסְק' אֵינוֹ פּוֹרַע בְּתוֹף שְׂשֵׁה שְׁבוּעוֹת וְגַם אֲפִילוֹ לְדַעַת הַשְּׁ"ף שְׁטוֹעֲנִין לְהֵם נֶאֱנָסוּ נְמִי לֹא מְגַרְעִינֵן פַּח הַשְּׁטָר כִּינֵן שְׁהַמְלִנָּה הִצִּיעַ דְּכָרֵיו שְׁהָיוּ בְּיָדוֹ לְכַתּוּב כֶּל תּוֹקֵף וְחִזְקוֹן שְׁטָר עֵיִסְקָא כְּתִיקוֹן מְהַר"ם וּמְהַר"ם תִּיקוֹן שְׁעַל הַקְּרָן אֵינוֹ נֶאֱמָן לֹאמֵר נֶאֱנָסוּ אֵלָא בְּעַדִּים וְהָיוּ כְּאֵלוֹ נִכְתָּב כֵּן וְלֹא גְרַע פַּח שְׁטָר עֵיִסְקָא זֶה בְּשִׁבִיל שְׁלֵא נִכְתָּב כְּתִיקוֹן מְהַר"ם בְּפִירוּשׁ דְּהָא אֵיתָא בְּחו"מ סִי' רמ"ב שְׁכַתְּבַת הַטּוֹר בְּשֵׁם הָרֵא"ש הָאֵיִדְנָא דְלֹא כְּתָבוֹ בְּשִׁטְרֵי כְּתָבוֹהוּ בְּשׁוֹקָא מְשׁוּם דְּנִהְיֵגוּ לְמַכְתָּב בְּכָל שְׁטָר מִתְּנָה וְהָנִי הַלְכָה כְּשִׁצְנוּהָ לְכַתּוּב שְׁטָר מִתְּנָה סְתָם דַּעֲתוֹ הָיָה שְׂיִכְתּוּבוֹהוּ כְּמִנְהַג הַסּוֹפְרִים הַיְלִכָה הָיוּ כְּאֵלוֹ אָמַר כְּתָבוֹהוּ בְּשׁוֹקָא וְחֲתָמוּהוּ גְּבָרָא וְלְכָל הַפִּירוּשִׁים כִּינֵן לְפִי' הַב"י וְכִינֵן לְפִי' דְּרִישָׁה וּפְרִישָׁה נְשִׁתְּנָה שְׁטָר זֶה מִן הַשְּׁטָרוֹת שֶׁהִי רְגִילִין לְכַתּוּב בְּזִמְנֵן הַתְּלָמוּד וּבִימֵי הַתְּלָמוּד הִי שְׁטָר זֶה פְּסוּל אֲבָל עֲכָשְׁיוֹ מִפְּנֵי הַמְּנַהֵג מְסַתְּמָא אֲמַרִינֵן שְׂצִינָה לְכַתּוּב ע"פ הַמְּנַהֵג וּא"כ בְּזִמְנֵינוּ כְּאֵלוֹ הָאֲרָצוֹת הַמְּנַהֵג לְכַתּוּב שְׁטָר עֵיִסְקָא ע"פ הָיִתֵר תִּיקוֹן מְהַר"ם וְכֵן כּוֹתְבִין וְרַנְחִי יַעֲלֶה מְהֵם עַל צַד הָיִתֵר כְּתִיקוֹן מְהַר"ם הָיוּ כְּאֵלוֹ נִכְתָּב כִּי מִי הוּא זֶה שְׂיִתֵּן לוֹ עֵיִסְקָא שְׂיִהְיֵ' לוֹ דִּין חֲצִי פְקֻדוֹן שְׂיִהְיֵ' נֶאֱמָן לֹאמֵר הַחֲזוּרְתִי אוֹ נֶאֱנָסוּ כִי בַעו"ה אֲנָשִׁי אֲמָנָה אֲבָדוֹ וּפּוֹק וְחֲזִי מְאִי עֲמָא דְּבַר שְׁכָל הַסּוֹפְרִים כּוֹתְבִין שְׁטָר עֵיִסְקָא בְּאֲרָצוֹת אֵלוֹ כְּתִיקוֹן מְהַר"ם א"כ מְסַתְּמָא אֲפִילוֹ לֹא נִכְתָּב כְּאֵלוֹ נִכְתָּב דְּמִי וּבְפֶרֶט שְׁהַמְלִנָּה הִצִּיעַ דְּכָרֵיו שְׂהָיָה בְּיָדוֹ לְכַתּוּב כֶּל תּוֹקֵף וְעוֹז שְׁטָרֵי עֵיִסְקָא רַק הִי מִתְּבָרָא מִפְּנֵי דִינֵי נְכָרִי שְׁלֵא יִפְסִידוּ דְּהָיוּ כְּאֵלוֹ כְּתָב בְּפִירוּשׁ כְּתִיקוֹן מְהַר"ם וְאֵינוֹ נֶאֱמָן לֹאמֵר נֶאֱנָסוּ בְּלֹא עַדִּים וְגַם אִם נֶאֱנָסוּ מִיָּדוֹ סֶף גְּדוֹל כְּזֶה מְסַתְּמָא הָיָה קוֹל עֲנוֹת בְּגַבּוּלֵינוּ וְיֵשׁ לָנוּ לְהַתְּפַלֵּל

בשלומו של מלכות שמפני מורא מלכות לא נשמע שום שוד וגזל בגבולינו ושלום בארמנותינו והוי דומי דאמרו רבינו ז"ל באחד ששלח שליח לקנות ארבע מאות גרבי יין וקנה לו ונמצא חומץ אמרו חכמים ענין גדול פנה שהחמיץ קול יש לו הואיל ואפשר להביא ראיה יביא ראיה עי' בח"מ סי' קפ"ז ה"נ בנידון דיין אם נאנסו מידו סף גדול פנה הי' לו קול א"כ אין טועני להם שנאנסו והדין דיין אמת לאמתו של תורה שמחויבים לשלם שטר עיסקא הנ"ל ככשורה לצלמא: שאלה יא נשאלתי מן הרבני הדיין המצויין בתורת ה' מוניין כבוד מוהר"ר גרשון בן כבוד הרב מוהר"ר משה פולין.

יום א' כ"ח מנחם תצ"ו לפ"ק: המאיר עיני חכמים בהלכה הולך ודולה ומשקה מבאר מים חיים ה"ה הרב הגאון הגדול מוהר"ר מאיר נ"י וינרח עד פי יבוא דאין מורח מרוב טירדת אלי הקיפוני בתרוני מכל צד נסתם פי רוח חיים חיי המדבר בלשון קצרה ולתארו בתוארים פראוי לשפמותו י"ב וענוותנותו דמר תרבוני והרשאני לשאול דבר אחד או שתיים ולכנס לפני לפני במה שעלה במצודתי בהלכות תפילין ובקשתי שאל ירע לבבו הטור להשיב על מקתבי אם פנינים דברי אם לאו וחלילה לי להמרות פה קדשו כי נשאלתי בדבר הסופרים שנהגו לעבד הקלף לשמה לכתוב עליו ס"ת או תפילין ויש מגמגמי בדבר שאינו נכון לעשות פן בכו יורני מר דעתו ובדבר זה נפתחו בגדולים לאדוני אבי זקני הגאון מוהר"ר גרשון אשפנזי בספרו עבודת הגרשוני סי' ס"ה זיל קרי בי' שפסק שאינו נכון לעשות פן וכבר הורה זקן וחלילה לי לזרע ורעו ושמו בקרבי לשנות דבר קטן אמנם תורה היא וללמוד אני צריך שלפע"ד דברים בסי' זה לא יצאו מפי אותו צדיק באשר מה דמספקי לי וגם מה שפסק שאין רשאי לכתוב תפילין על הקלף המעובד לס"ת נעלם ממנו דברי המספר בש"ע בא"ח סי' ל"ב שפסק בלי חולק ונ"ל בסי' ח' טוב להוציא בשפתיו כו' שהוא מעבד לשם תפילין או לשם ס"ת אבל אם עבדו לשם מזוזה פסול כתב הב"י אם עיבד לשם ס"ת מהני לכתוב בו תפילין דקדושת ס"ת חמיר מקדושת תפילין עכ"ל הרי להדיא דאם מעבד לשם ס"ת פשר לתפילין וכן מבואר בהדיא בב"י ובאחרונים וטעם פעיקר אף דס"ת חמיר מ"מ הזמנה לאו מילתא היא ומותר לשנות לקדושה קלה וכן משמע בר"ן ס"פ נגמר הדין ומה שרוצה לפרש זקני הגאון דכוננתו הר"ן שלא לשנות אף לקדושה קלה ליתא וכן משמע בהדיא בא"ח סי' מ"ב ס"ג בהגה' יע"ש ומה שמביא ראיה מגמ' דמנחות מהא דאמרינו ולמ"ד הזמנה מילתא מיירי בדאתני וכו' יע"ש ולפע"ד היא ראי' לסתור דהא בהדיא כתב הר"ן דקציצה הוי גוף הקדושה וא"כ מאי משני הש"ס בחדתי וגם מאי קאמר למ"ד הזמנה מילתא וכו' הלוא אפילו למ"ד לאו מילתא היא ובחדתי הלוא גוף הקדושה היא וא"כ לעולם אסור לשנות אליבא דכ"ע אם לא בדאתני אלא ודאי דאינו אסור בגוף הקדושה אלא לשמש בחול משא"כ לקדושה קלה מותר לשנות וכן מוכח ברמב"ם בהלכות תפילין סי' ג' עכ"ל זאת ועוד אחרת נשאלתי הנב"ר ביד מינית לחודי' איך יתנהג עצמו בתפילין וכבר יצאו הדברים מפמה גדולים מתשובת בית יעקב חות יאיר ואחריהם שבות יעקב חלק א' ופסק להניח של ראש לבד יעניין שם רק בגוף הדין צריך ביאור מה שמקשה מג"א סי' כ"ז על רמ"א בתשובה סי' קכ"ב דנשמט מיניה תלמוד ערוף במס' מנחות דף ל"ו ת"ר אין לו זרוע פטור מן התפילין וגם מוסיף בהפלאה על אור זרוע וגם על התוס' שפירשו דאחרים מיירי שנשאר לו זרוע והוא נגד ספרי וגם על רב אשי גופי' וכו' ותירץ ברוחק

כְּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּעֶצְמוֹ וְגַם שְׁאֵר הַמְחַבְּרִים הִנְיָ"ל לֹא תִיָּרְצוּ כָּל צְוֹרָכֶם כְּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַמְעַיֵּן
וּמֵה לִי לְהֶאֱרִיף אֲמַנֵּם לִפְעֻנֵ"ד נ"ל לְתַרְץ כָּל הַקְּנֻשִׁיּוֹת וְכו' בְּחֻדָּא מְחַתְּמִינְהוּ בְּהֵא
גַם יֵשׁ לְהַפְלִיא עַל רַב אֱלִפְס וְגַם הַרְמַב"ם וְהָרָא"ש שֶׁהַשְּׂמִיטוֹ הָא דְאִין לֹו זְרוּעַ כְּלָל
וּמְבִיא רַק ת"ר יָדָהּ זֹו שְׁמַאל וְכו' ר"א אֹמֵר יָד פְּהָה זֹו יָד פְּהָה ת"ר אֵיטֵר יָד וְכו' וְתו
קִשְׁיָה לְדַבְּרֵי הַמְּרַדְּכֵי דַס"ל דְּאֲחֵרִים דְּסַבְּרֵי יָדָהּ לְרַבּוֹת גִּידָם ס"ל נְמִי דְיִלְפִינּוּ מְנִי
דְּמַנִּיחוּ בְּיַד שְׁמַאל וְתַרְתִּי: ש"מ וּבָאוּ לְהוֹסִיף עַל ת"ק דְּמַרְבָּה נְמִי גִידָם וּלְפִי מְאִי דְאָמַר
כְּתוּבָאֵי וּפִירָשׁ"י דְאֵיפָא תַנָּא דְיִלְיָף מִיָּדָהּ כַּר"א וְאֵיפָא דְלֹא יִלְיָף לְדַבְּרֵי תַרְוֵינְיָהוּ יִלְפִינּוּ
יָדָהּ זֹו שְׁמַאלִי וְגַם מְאִי בְעֵית הֵכָא תַנָּא אֵינְדָהּ וְגַם יֵשׁ לְהַפְלִיא לְמָה בְּבְרִייתָא קַמִּייתָא
גְּרַם יָדָהּ לְרַבּוֹת גִּידָם וּבְתַנָּא אֵינְדָהּ גְּרַם יָדָהּ לְרַבּוֹת הַגִּידִים וְעֵינִינְתִי בְּכַמָּה דְפּוֹסִים וְלֹא
מְצָאתִי שׁוּם גְּנוֹסָא אַחְרֵינָא וְגַם הַסְּפָרִים שְׁמַבִּיא הַמַּג"א הוּא נְמִי בְּמַכִּילְתָא וְהוּבָא
בְּיִלְקוּט פ' בָּא וְנ"ל ר"י אֹמֵר מְצִינוּ שְׁהֵימִין קְרוּי יָד וְאֵע"פ וְכו' וּמֵה ת"ל עַל יָדָהּ לְרַבּוֹת
הַגִּידָם שְׁיֵהֵן נֹוּתֵן בְּיָמִין הַרִי בְּהֶדְנָי דְיִלְיָף מְקַרָּא דְעַל יָדָהּ בְּלֹא ה' לְרַבּוֹת הַגִּידָם שְׁמַנִּיחַ
בְּיָמִין לְכַּף נ"ל לְפָרֵשׁ הֵכִי דְבִלֹא"ה צְרִיכִין לְהֵבִין מְאִי מְקַשְׁיָה הַמְּכִילְתָא וּמֵה ת"ל עַל
יָדָהּ הֵלֵא אֵינְצֵטְרָף קְרָא לְגוֹפְנֵי דְמַחְוֵיב לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ פְּרָשָׁה לְאוֹת עַל יָדָהּ א"ו צְרִיכִין
לְפָרֵשׁ הֵכִי דְבִשְׁלֵמָא אֵי מְפָרֵשׁ קְרָא בְּהֶדְנָי לְהַנִּיחַ עַל אֵינְדָהּ יָד שְׁפִיר אֵינְצֵטְרָף לְגוֹפְנֵי
מִשְׁא"כ אִם יָדָהּ מְשַׁמַּע נְמִי יָמִין וְלֹא יָדְעִינוּ אֵיף גִּידָם רַק יִלְפִינּוּ סְתוּם מִן הַמְּפָרֵשׁ בַּפ'
שְׁנֵי וְא"כ אֵי הֵנִי רַק פְּתִיב וְהִי לָהּ לְאוֹת וּלְזַכְרוֹן בֵּין עֵינֵיהּ וְכו' נְמִי הֵנִי יָדְעִינוּ מְפָרֵשָׁה
שְׁנֵי וְשְׁפִיר מְקַשְׁיָה מֵה ת"ל עַל יָדָהּ א"ו דְּבִאֲמַת מְשַׁמַּע יָמִין וְלְרַבּוֹת בְּגִידָם שְׁנוֹתֵן בְּיָמִין
וּל"ל דְּבָא לְלַמֵּד לְהַנִּיחַ בְּזְרוּעַ שְׁמַאל דְלִיתָא בְּשְׁלֵמָא בְּיָדָהּ אֵיפָא לְמְשַׁמַּע זְרוּעַ דְּהִיא
רְצוּצָה מִשְׁא"כ בְּיָדָהּ דְּמְשַׁמַּע יָד מִשְׁא"כ לְמ"ד דַּס"ל דִּידָהּ מְשַׁמַּע דְּוָקָא שְׁמַאל וְא"כ
שְׁפִיר פְּתִיב בְּאוֹתוֹ פְּרָשָׁה לְהַנִּיחַ עַל שְׁמַאל וְקִשְׁיָה לְמָה פְּתִיב בְּשְׁנֵי יָדָהּ אֵלָא לְלַמֵּד עַל
יָד רְצוּצָה לְהַנִּיחַ עַל זְרוּעַ וּל"ל דְּבָא לְלַמֵּד לְהַנִּיחַ בְּיָמִין דִּידָהּ לֹא מְשַׁמַּע כְּלָל יָמִין וּמַעְתָּה
עוֹלִים דְּבְרֵי הַגַּמ' וְתו' פְּהוֹגֵן כְּתוּבָאֵי דְתַנָּי יָדָהּ בַּה' זֹו שְׁמַאל מְשַׁמַּע יָדָהּ סְתָמָא יָמִין נְמִי
מְשַׁמַּע וְא"כ קִשְׁיָה כְּקוּשְׁיָה הַמְּכִילְתָא מֵה ת"ל עַל יָדָהּ וּלְכַּף מְפָרֵשׁ אַחְרֵי אֲמַרִי יָדָהּ לְרַבּוֹת
הַגִּידָם וְדִהֵינּוּ לְהַנִּיחַ בְּיָמִין כְּדַעַת מְכִילְתָא דְבִידָהּ לֵיפָא לְמְשַׁמַּע רְצוּצָה וְהֵינּוּ דַעַת ר"י
בֶּן הַחֹרֵם וְכו' א תַנָּא אֵינְדָהּ אֵין לֹו זְרוּעַ שְׁמַאל פְּטוּר וְא"כ ע"כ צ"ל דִּידָהּ מְשַׁמַּע דְּוָקָא
שְׁמַאל וּמַעְתָּה לְמָה פְּתִיב יָדָהּ בַּפ' שְׁנֵי וּלְכַּף קְאָמַר אַחְרֵי אֹמְרִים יָדָהּ לְרַבּוֹת גִּידָם
דִּהֵינּוּ בְּיָשׁ לֹו זְרוּעַ מִיָּרִי לְהַנִּיחַ בְּזְרוּעַ דְּהוּי יָד רְצוּצָה וְכַפִּי תו' וּל"ל לְהַנִּיחַ בְּיָמִין דִּידָהּ
לֹא מְשַׁמַּע כְּלָל יָמִין וּלְפִי בְּרִייתָא זֹו יָדָהּ מְשַׁמַּע שְׁמַאל וְלֹא כַר"י בֶּן הַחֹרֵם וְהוּי שְׁפִיר
כְּתוּבָאֵי וְרַב אֲשִׁי נְמִי דְקָאֵמַר הֵכָא יָדָהּ זֹו שְׁמַאל ס"ל כְּדַעַת מְכִילְתָא וְקִשְׁיָה מֵה ת"ל עַל
יָדָהּ וְקָאֵמַר בְּסַפְרֵי דְבָא לְלַמֵּד לְהַנִּיחַ בְּיָמִין וּמַעְתָּה מְתוּרְץ הַא"ז וְגַם הָאֱלִפְס וְהַרְמַב"ם
וְהָרָא"ש דְּהַשְּׂמִיטוֹ דְּהָא כָּל הַפּוֹסְקִים מְבִיאָהּ הִיא בְּרִייתָא דַת"ר בְּאֵיטֵר יָד וְכו' וְגַם
פְּסֻקִין כַּת"ק דִּידָהּ שְׁמַאל מְשַׁמַּע וּלְפ"ז לֵיפָא לְהוֹכִיחַ מִיָּדֵי דְבָא לְרַבּוֹת גִּידָם דְּמַנִּיחַ
בְּזְרוּעַ דַּא"ל יָד דְּוָקָא בְּעֵינֵין וְלְמָה פְּתִיב יָדָהּ בַּפ' שְׁנֵי לְגַלוֹת דְאֵיטֵר יָד מַנִּיחַ בְּיָד פְּהָה
דִּידָהּ וְשׁוֹלֵט בְּשִׁתִּי יָדִיו מַנִּיחַ בְּשְׁמַאל כָּל אָדָם דִּידָהּ סְתָמָא מְשַׁמַּע שְׁמַאל וּלְכַּף הַשְּׂמִיטוֹ
וְאֵי הֵנִי גִידָם הֵנִי כְּאוֹנֵס וְאֵין מַנִּיחַ שָׁל יָד לְגַמְרֵי וּלְכַּף פְּסֻק הַא"ז דְּגִידָם אֵף שְׁיֵשׁ לֹו זְרוּעַ
אֵינוּ מַנִּיחַ תְּפִילִין מִשְׁא"כ לְדַעַת הַתּוֹס' דְּמִסְתַּפְּקֵי אִם פּוֹתֵב בְּיָמִין אֵיף שְׁמַנִּיחַ מְשׁוּם
דְּכַתִּיב וְקִשְׁרָתָם וְכַתְּבָתָם כְּדַעַת ר' נְתָן וְאֵלֶיבֵי מְמִילָא יָדְעִינוּ דְאֵיטֵר מַנִּיחַ בְּשְׁמַאל דִּידָהּ

וא"כ מה ת"ל ידכה ע"כ לרבות הגידם דמניח ברוע דהוי יד רצוצה משא"כ לשארי פוסקים שהיישמוטוהו כול" שהוא דר' נתן ואיצטרף ידכה ללמד על איטר יד פנ"ל ומעשה לק"מ על תשובת רמ"א דהשואלי' בנדאי ידעו ונהבינו דלההוא ברייתא דאיטר יד ויליף מידכ' פדעת הפוסקים הנ"ל ליפא למילף גידם פלל רק מפח סברא א"ל דמניח על יד ימין פמו איטר יד והשיב דלא דמי' פלל דלאו היינו יד פהה פה נ"ל לתרץ פל התמיהות והקושני' על הפוסקים והמקום יוליכני בדרף אמת.

הק' גרשון: תשובה אהו' ידידי דע שאני טרוד מפל צד לימודי הכרחים דבר יום ביומו מ"מ לרוב הפצרתו לא יכולתי להשיב פניו ואשיב מפני פבוד הנה ידוע להוי למכ"ת שזקנו הנה לבו פלב ארי' והיו מן חריפים ראשונים בימי הגאון מוהר"ר העשיל ז"ל ומשנתו סבורה לו וח"ו להרהר אחריו שנעלם ממנו דין שפסק בש"ע וכן השואל אותו מסתמא לא קטלי קני באגמא הוי אלא דהשואל שאל שאלה שלא רצה לסמוך על דברי ב"י שפתב הב"י דאם עבד לשם מזוזה נראה דנדאי לא מהני לכתוב תפילין דקדושת ס"ת חמורה מקדושת תפילין פדאמרינן בפ' מי שמתו כו' הנה הב"י מביא ראיה ששקדושת ס"ת חמורה מקדושת תפילין ואינו מביא ראיה איה שמותר לשנות מקדושה חמורה לקדושה קלה והלבוש נדחק בזה וז"ל בס"ל ל"ב ואין שייף פאן לומר מעלין בקודש ואין מורידין שעדיין אין שום קדושה חלה בקלף אע"פ שנעבד לס"ת עד שיכתוב ס"ת דק"ל הזמנא לאו מילתא היא אלא שאנו צריכין שעייבוד יהי' לשם קדושה ונהרי הוכן לקדושה וכשפוחבין עליו תפילין חל עליו קדושת תפילין שהרי הוכן לקדושה ואין הורדה בקדושה שבקלף אלא אדרכא העלאה לקדושה בקלף היא שהרי אינו עולה בהזמנה בעלמא שאינו מילתא בזה לקדושה ממש של תפילין עכ"ל ובס"ל מ"ב ס"ג פתב הלבוש וז"ל וקלף המעובד לשם תפילין אסור לכתוב עליו דבר חול אע"ג שאין פאן אלא הזמנה לבדה שאני הזמנה זאת שהיא לגוף הקדושה ומעשה בגוף הוי הזמנה מעליותא לענין זה שלא להורידה כ"כ לדבר של חול עכ"ל והמענין ומדקדק בדברים אלו יראה שבעל הלבוש רצה לישוב למה חשיב פאן הורדה מפני שהוא הזמנה לגוף הקדושה ומעשה בגוף הוי הזמנה א"כ למה נתיר ליקח הקלף שנעבד לשם ס"ת לכף פתב הוי הזמנה מעליותא לענין זה שלא להורידה כ"כ לדבר של חול ר"ל זה הוא הורדה גדולה אבל קלף המעובד לשם ס"ת לא חשיב הורדה לכתוב עליו תפילין פאשר פתב הטעם בס"ל ל"ב סי' ח' והמענין בדבריו אין לו טעם וריח פינון דאנו קיי"ל פל היכא שמזמין לגוף הקדושה ומעשה בגוף הוי הזמנה א"כ בקלף המעובד לשם ס"ת שהוא נמי הזמנה בגוף הקדושה שמזמין לגוף הקדושה דילמא אסור להוריד לקדושה קלה ודבריו אינם אלא פטומי מילי ולא הנה להשואל ראי' מפונשת מן הש"ס אי מותר או לא ושאל את פי זקינו הגאון להורות לו הדרף אשר ילף בו נאת המעשה אשר יעשה בנדאי פה אל פה דיקרו מן פסק ש"ע ואפילו אם שאל שאלה בכתב נתפנון לכוננה הנ"ל פינון שאין להביא ראיה אפילו ראיה קטנה דשרי לשנות מקדושה חמורה לקדושה קלה ודברי הלבוש לא נתקבל בעיניו ושאל להגאון פאר הדור לברר לו הדין ולא הנופר לו פסק ש"ע פי ידע שלא נעלם מעיני הגאון פסק ש"ע אף רצה שהוא יברר לו הדין לאמתו באיזה ראיה וגלל פן לא הזכיר פסק הש"ע וגם הגאון זקינו אשר באורו נראה אור ידע פסק הש"ע ולא הזכירו משום שהיה פשוט בעינו שגם השואל הוא יודע מקומו ולא שאל

לו אלא לברר בראי' ע"פ ש"ס והוא השיב לו ע"פ הש"ס ותמה אני על מכ"ת שפכתב ש'הראי' לסתור ואני אומר שפ'תותיו דוכבות בקבר ושפ'תותיו ב'רו מללו ונברר פ'אשר ידבר איש אל רעהו פ'נים אל פ'נים פ'נים מ'אירות ופ'נים מס'ירות בהלכה דהא ב'פרק הקנמן דף ל"ז ע"ב פ'ריה הש"ס איני וקא שלח ר' חנינא משמיה דר' יוחנן תפילין של יד עושין אותה תפילין של ראש ושל ראש אין עושין אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה ומשני ל"ק הא בעתיקא וקא בסדמא ופ'ריה ל"ד הזמנה מילתא היא דאתנהו עלהיהו מעיקרא ע"כ הגמרא ולפי הנחתו בדברי דקציצה הוי גוף הקדושה ובגוף הקדושה כ"ע מודי דהזמנה היא מאי משני הא בעתיקא וקא בסדמא הא לפי הנחתו דבקציצה כ"ע מודים דהוי הזמנה ואין לומר דסבירא ליה דקדושה קלה לא הוי הזמנה אלא לדברי חול א"כ מאי מקשה ול"ד הזמנה מילתא היא דלמא ל"ד הזמנה מילתא נמי דנוקא לשנוי לדבר חול אבל מקדושה חמורה לקדושה קלה מותר לשנות כי היכא דס"ל לר'בא בגוף הקדושה הזמנה מילתא ואפ"ה ס"ד דמותר לשנות מקדושה חמורה לקדושה קלה ואינו אסור אלא לדברי חול א"כ דלמא אביי נמי ס"ל הכי והוה הוה דברי זקינ' הגאון ז"ל אלא דסבירא ליה מ"ש הר"ן ר"ל הנ"י אבל הזמנה דגוף הדבר עצמו מהני כגוף עבוד עור הקציצה של תפילין ועבוד הקלף עצמו אי עבדינן לשמה אסור לכתוב דבר חול ר"ל דוקא עיבוד קציצה מעיבוד הקלף שמשעת עיבוד חשוב לכתוב הפ'שות לשמה אסור לכתוב דבר חול דהוי תרתי לטיבותא מעשה בגוף הדבר והזמנה אסור לשנות לדבר חול אבל מקציצה לקציצה דחשיב לעבוד לשם פ'רשיות תפילין וא"כ חשיב והזמין של ראש לא הוי אלא הכנה והזמנה בעלמא ול"ד הזמנה לאו מילתא לא חשיב הזמנה ומותר לשנות בסדמא ופ'ריה ול"ד הזמנה מילתא אפילו בלא גוף הדבר א"כ ה"נ אף בסדמא ה' אסור לשנות אף דלא נעשה בגוף הדבר מ"מ הזמין לשל ראש ואסור לשנותו ומשני דאתנ' עליהו מעיקרא וא"כ בס"ת דהזמין בגוף הקדושה ועביד מעשה רב בעבוד לשם ס"ת אסור לשנותו מקדושה חמורה לקדושה קלה דהיינו מתפילין של ראש לשל יד אף שלא נעשית מעשה רב בקדושה חמורה אלא הזמנה בעלמא דהא עיבוד לשם תפילין א"כ מעשה והזמנה בגוף הקדושה כגון קלף לס"ת דמודה כ"ע דהוי הזמנה אסור לשנות מקדושה חמורה לקדושה קלה וזה שפייס זקינ' הגאון ודוחק לומר שהזמנה בגוף הדבר לא מהני אליבא דר'בא כמו שמהני הזמנה במשמין אליבא דאביי עכ"ל וכן הוא האמת לאמתו של תורה לחלק בכף כי לא מצאנו ידיו ורגליו בבית המדרש בפשט הלכה דמנחות וא"כ מקציצה לקציצה אינו אלא הכנה והזמנה בעלמא בלי שום מעשה והוי כהזמנה דמשמין משא"כ בעיבוד עור לס"ת דהוי מעשה רב בגוף הקדושה חמורה אסור לשנות ע"פ תלמוד לקדושה קלה לתפילין ובכל דברי אחרונים לא מצאתי ראי' מפורש מתלמוד דמותר לשנות מקדושה חמורה לקדושה קלה ודברי זקינ' הגאון נראו לו שהם יתד שלא תמוט ולא חשש להביא דברי ש"ע פ'ון שהב"י הכריע פ' מדעת עצמו בלי ראי' מפורשת מן התלמוד וכן שמעתי ממחנתי הגאון חכם צבי בכל מקום שדברי ש"ע אינם מסוגלות הש"ס אלא לקוחי' מאיזה תשובה אם ה' מוציא ראי' להיפך דברים לא הנה חושש בפסק ש"ע ולדעת דברי זקינ' מבוררים מן הש"ס דאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה: ובדבר גידם אם יש לו להניח ביד ימינית ט'ם כל אבאר שיטה דמנחות כי מצאתי גרסא במרדכי שמעתיק דברי הש"ס

וגרס גם בברייתא קמייטא ידכה ונ"ל ידכה פהה זו שמאל אחררי אומרים ידכה לרבות הגידם תניא אין לו זרוע פטור מן התפילין אחרים אומרים ידכה לרבות הגידם נראה לר"י דתרי שמעינן מיד פהה נאתא לאסופי דגידם איקרי יד פהה ות"ק סבירא לי' יד בעי לאפוקי גידם דאין לו יד פלל ת"ר איטר כו' עכ"ל המרדכי ותחלה אפרש הברייתא לפי התוס' דהא במכילתא הובא בי לקוט פ' בא ונ"ל ר' יוסי החורם אומר מצינו שימין קרוי יד וכו' ומתיב על יד לרבות הגידם שיהא נותן בימין עכ"ל ונראה לי לפרש דבאמת לרבנן דס"ל דידה הוא שמאל וא"כ איטר ידכה בה' אתי ע"כ לאיזה דרשה פדבעינו למימר אבל לר' יוסי החורם דס"ל דידה משמע בין ימין ובין שמאל וע"כ יליף דתפילין בשמאל מידכה יד פהה א"כ קשה אליבא למה פתיב ידה בלא ה' הנה ליה למכתוב ידכה בפרשת שמע דעיקר אות הוא בצד שמאל וע"כ יד מיותר לאיזה דרשה וא"כ שפיר קאמר ר' יוסי החורם דס"ל דיד משמע בין ימין ובין שמאל וע"כ ילפינן תפילין בשמאל מידכה יד פהה א"כ קאמר שפיר בטר הכי מה ת"ל על יד דהו' ליה למכתוב לאות על ידכה שהיא בנדאי שמאל וקמשני לרבות הגידם שיהי' נותן בימין וידה פולל גם ימין נאתא לרבות שלפעמים ניח בידי ימין ולכך לא פתיב ידה בה' וכל זה לר' יוסי החורם אבל לרבנן דס"ל דידה משמע דוקא שמאל וא"כ ע"כ הוא בהיפך אתי' יד בה' לשום דרשה ובזה נבין דברי גמרא מה שאמר פתנאי אם דרשינן יד יד פהה דת"ק דריש יד פהה זו שמאל דמידה לבד לא משמע שהאל וע"כ אתי לדרשא דגידם ניח בידי ימין פדעת ר' יוסי החורם ואחרים אומרים ידכה לרבות הגידם דלא דרשי ידכה יד פהה אלא ילפינן שהתפילין בידי שמאל מדכתיב לאות על יד דידה משמע שמאל דוקא וא"כ ידכה בה' מיותר ע"כ לדרשה אתי לרבות הגידם דהיא יד רצוצה ביותר שפחונב להניח בשמאל בקובדות ותנ' אידה ס"ל אין לו זרוע פטור מן התפילין דס"ל נמי דידה משמע דוקא שמאל וידה אתי לדרשא דגידם ויש לו זרוע שיניח בצד שמאל על הקובדו' אבל אין לו זרוע פלל אין צריה קרא למעט דממילא ממועט דידה משמע דוקא שמאל ולא חייב' תורה בתפילין אלא דוקא בידי שמאל אבל אם אין לו זרוע ממילא פטור דאין לו חיוב פלל להניח בידי ימין ובאו אחרים ואומרים ידכה לרבות הגידם שיניח בצד שמאל אבל אם אין לו זרוע פטור מלהניח בצד ימין דקפדה תורה דוקא על צד שמאל וכיון לתנ"א לא פליגי ת"ק עם אחרים פדפ' התוס' אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי קיימי לן פהה לישנא א"כ ממילא פסק הלכה אם אין לו זרוע פלל פטור מן תפילין להניח בידי ימין דלא כר"י החורם ואם יש לו זרוע מניח בצד שמאל.

ובזה מיושב מה שהקשה המג"א ונ"ל גם הנני יוסיף להפליא על התוס' שכ' דאחרים מייירי שגשאר לו זרוע הלא איתא בספרי פ' ואתחנן ר"י אומר מצינו שאף ימין קרוי יד וכו' א"כ מת"ל ידכה להביא הגידם שהוא נותן בימין והיינו ממש דברי אחרים ואין לומר דהתוס' ס"ל דאחרים לא סבירי לי כר"י דקשה מנ"ל הא עכ"ל ולפי דברינו ניחא בשלמא לר"י למידן שמאל מידה וע"כ לאות על יד בלא ה' אתי לדרשה לרבות שגידם ניח בידי ימין שידה פולל נמי ימין אבל ה' ברייתא דת"ק עם אחרים דלא פליגי ס"ל דשמאל ילפינן מידה לא משמע פלל ימין וע"כ ידכה בה' אתי לדרשה לרבות הגידם דהיינו שיש לו זרוע ניח בצד שמאל אף שהיא פהה ורצוצה אבל אם אין לו זרוע פלל פטור מן התפילין דיימין לא חייב' תורה פלל ובזה מיושב ג"כ הובא הרא"ש והרי"ף

והרמב"ם ה' דאין לו זרוע אלא נראה ברור ופשוט שהם הביאו ת"ר ידך זו שמאל כו' ר"א ידכה זו יד פה ופסקו הם כרבנן דס"ל דידך משמע דוקא שמאל וממילא נשמע כיון דאין לו זרוע שאין לו להניח ביד ימין וגידם ע"כ מרבין מידכה יד פה ורצוזה שחייב להניח ביד שמאל ולכך השמיטו ה' דינא דאין לו זרוע ותמה אני על המג"א שפתיב לבסוף דקי"ל כת"ק דפוטרי מליחן בנמין אף לפי התוס' דלא פליגי פשיש לו זרוע ניחו בנמין בלא ברכה לא זכיתי להבין דבריו זה דהא לפי התוס' אם יש לו זרוע ניחננו בשמאל דלא חייבי תורה כלל בנמין תפילין וכל זה לפי התוס' שלפנינו אבל מה שפתיב המרדכי בשם ר"י דתתתי שמעין מיד פה ואתי לאוסופי דגידם איקרי יד פה ות"ק ס"ל יד בעי לאפוקי גידם דאין לו יד כלל ע"כ דאתי לאפרושי במאי פליגי תניא אידך ת"ק עם אחרים ומפרש דת"ק ס"ל דשמאל לא ילפין מידכה יד פה אלא מלימוד אחרים ואתי ידכה לדרשה דאם אין לו יד כלל דפטור מן התפילין להניח בצד ימין שיידך לעינב אתי דוקא בצד שמאל דלא תימא דוקא לכתחילה מניח בצד שמאל אבל בדעבד ניח בצד ימין קמ"ל ידכה דאם אין לו יד פטור ואחרים ס"ל דתתתי שמעין יד פה שהוא שמאל ואתי לאוסופי שגידם איקרי יד פה וע"כ כתנאי דאמר הש"ס קאי על תניא אידך ולא על ברייתא קמיימא דברייתא קמיימא ס"ל לת"ק בפי' מידכה פה זו שמאל ונוכל לומר דאחרים לאוסופי אתי וכ"ע ס"ל דידכה יד פה ממעטין שמאל ולא אמר כתנאי אלא על תניא אידך כדמפרש ר"י במרדכי ולפ"ז מיושב מה שהקשו על א"ז שפתיב שגידם פטור אע"פ שזשאר לו זרוע משום דאפשר שהי' מפרש כפי' ר"י דפליג ת"ק עם אחרים ואין לנו רבוי לרבות גידם כלל ובלא רביי' ממילא פטור גידם אף שיש לו זרוע אלא ת"ק אתי לאשמעין דאם אין לו זרוע כלל הוי אמניא שניח בצד ימין קמ"ל דפטור והיא שיש לו זרוע דאפשר לקיים בצד השמאל נמי פטור לת"ק דאינו מרבה גידם כלל ובזה מיושב גם תמיהת על המרדכי מכמה דחוקי' שדחוק מעכ"ת ממילא הם מיושבי' לפי דברינו ואין לי פנאי להשיב על טענותיו והמשפיל יבין והטוב יבחר: שאלה יב מה שהשבתתי להרב מוהר"ר לוי ירושלמי אב"ד מבילגראד.

הנה מתחלה כתב לי מכ"ת שאמר השכ"מ בפירוש רוצה אני ליתן גט לאשתי כדי שלא תהיה זקוקה ליבום ואמר לסופר אתה פלוני כתוב גט לאשתי פלונית על תנאי על ג' חדשים אם אחי' מחולי זה ואתה פלוני ופלוני חתמו הגט ואתה פלוני תהיה שליח למסור הגט ליד אשתי פלונית וכתב כמה גיטין וטעה ובפעם שביעי יצא הגט פשר אבל לא נכתב בהמלכת החולה ונתנו הגט הנ"ל ע"י שליח גט פשוט בלי שום תנאי ואין אנו יודעים אם החולה היה שפוי בדעתו בעת כתיבת נתימת הגט אם לאו אבל בעת נתינת הגט ליד האשה ידענו בבירור בבדיקה שבדקנו לחולה והיה מטורף ולא היה שפוי בדעתו כלל וגם השליח לא נמצא עם הסופר לא בתחילת הכתיבה ולא בסוף ולא בשעת חתימת עדים עכ"ל מכ"ת.

ועלה בדעתי מתחילה שפיון שדברי ש"מ חתומים וסתומים מכל צד שאינו שנה אמרתי בלבי שלא כתב לי אלא גילוי דעתו של ש"מ אבל אח"כ פירש דבריו בשעת נתינה ועשה כדת ודין תורתנו כי בודאי לא קטל' קני באגמי הוי מסדרי הגט הנ"ל וכיון דשלוהו הוא דעיונת השבתתי למכ"ת בתחילה דהגט בטל לגמרי וכתבתי אע"פ דבשאר ספיקות יש בידינו לצדד להקל במקום עיגון אבל בדבר זה אף שנתקיים מחשבתו מ"מ בשעת נתינה

שינה משליחתו ולא הני גט כלל ואחר זה בחודש ניסן העבר כתב אלי הרבני מהור"ר פּרץ מפ"ב והפציר בי מאוד להשיב על שאלתו וכתב שיש בזה חמשה ספיקות אחד במאי דהזכיר התנאי קודם פתיבת הגט וביותר לשון השכ"מ הוא שלא פהוגן ב' במאי דלא הזכיר השליח התנאי בשעת נתינה ג' שלא היה השליח בשעת פתיכה ונתימה א"כ אינו יוכל לומר בפני נכתב ובפני נחתם ד' שלא היה שפוי בשעת נתינה ה' מה שאמר הרב שתוכל להיות עם בעלה ויש לספק משום גט ישן פיון שהיתה מתיחדת עמו וכתב הר"פ בדבריו וז"ל על דברי ספק השני שהשליח לא הזכיר התנאי השליח עשה פהוגן הואיל והבעל לא צינהו להזכירו עכ"ל וגם רצה לפרש דברי השכ"מ דהכי קאמר אם אחיה לא יהיה גט ואם אמות יהיה גט מעכשיו עד שלשה חדשים ומדבריו למדתי שלא עשו שום תיקון אחר בנתינות הגט הזה רק דברים פהוגניתי בלי שינוי אלא כפי אמר השכ"מ אתה הסופר תכתוב גט לאשתי על תנאי על שלשה חדשים אם אחיה מחולי זה וא"כ אף שגפרש שתנאי בטל ומעשה קיים מ"מ צריף אנו לדון שלא היה שפוי בשעת נתינה ועל זה כתבתי שצריף לחקור במה שכתב מכ"ת בתחילת זכרון עדות וז"ל אבל בעת נתינת הגט מיז השליח ליד האשה ידענו בבירור בבדיקה שבדקנהו לחולה והי מטורף ולא היה שפוי בדעתו כלל עכ"ל כתבתי שצריף חקירות חכם באיזה בדיקה ידעו שהי מטורף ולא היה שפוי מדעתו כלל כי יש לומר ששאלוהו כמה שאלות ולא השיבם זה קרוי נשתתק ויש להקל בו והרב הב"י כתב היכי שנתנהו כשהיה מטורף כמו חולים שגדברים ואינם יודעים מה מדברים דישפא"ריר בלע"ז דכל שהוא מדבר פן הני הוא פשוטה משמע דוקא בענין זה אבל אם אינו משיב לשאלו דבר דינו כנשתתק ויש להקל במקום עיגון כאשר נבאר בעזרת ה' באריכות ומקורב באו אלו שני פתובים הבאים פאחד כתב מומכ"ת וכתב מן העדים וז"ל בשעה שפא אגני ח"מ עם הרב שלנו אצל החולה למסור הגט התחיל הרב לדבר עם החולה בעסק הגט באשר אצלו למסור הגט לאשתו ולא השיב לו שום דבר וגם אגני מנחם מענדיל ח"מ התחלתי לדבר עמו ראה אחי בני בלשון ספרד כי בא לכאן אלנסיור למסור הגט לאשתה כמו שצוית ולא השיב לי שום דבר רק היה פאיש אילם שאינו יוכל לדבר זה היה ולא יותר יצא משם הרב הנ"ל לחדר אחר למסור הגט עכ"ל נחתם שמו מענדיל בן מהור"ר פרוף ונדוד בנבנשתי ושמואל הרי שפירשו דבריהם דהבדיקה שבדקוהו וידעו שהיה מטורף בשביל שלא השיב להם דבר על שאלותיהם: וגם מכ"ת הנכתב יום ד' ט"ו אלול תצ"ז סמוף לעת ערב הלכתי עם עם ארבע אנשים החתומי בזכרון עדות עם עוד כמה אנשים לבית השכ"מ וישבתי בצד החולה ומצאתיו מושפב על ערש דוי כאבן דומם ויראתי לנגוע בו כי חליותו היתה משונה וכבד מאוד עד שהרופא התניאש אותו ועמד החכם דניאל אצל החולה וצעק סמוף לאננו כמה פעמים ישראל ישראל ולא ענוהו ולקח ידו של חולה להגביה ולנענע פדוגמת המעשה אשר כתב הרב ר' חיים שפתי בתשובתו סי' ל"ב ואין קול ואין עונה ואין קשב ואמרת לאנשים אשר עמי פיון שאינו שומע ואינו מדבר ואינו מנענע שום אבר מאבריו ואש ה' בערה בגופו ולא היה בו שום חוש מחושים אמרתי א"א לימן גט ע"פ הדין ובתוף הדברים אמרתי אם לא יועיל לא יזיק כו' עכ"ל מכ"ת.

והנה דברי מכ"ת אינו סותר לדברי העדים שכתבו יום ד' ט"ו אלול כי מכ"ת מפרש יותר ואי' בח"מ סי' כ"ט וכן אם אינו סותר עיקר דבריו הראשונים פגון שדברים סתומים

וסובלים ביאור אחד משני ענינים אחד קרוב ואחד רחוק כל שאנו יכולים לכונן דברי העד כדי שלא תהיה עדות מוכחשת יש לנו לכונן דבריו שיש לנו לתרץ דברי שני עדים הנראים מכחישים זה את זה כדי שתהיה עדותן מכוננת נמצא למדנו שני דברים דיש לנו לתרץ דברי שני עדים הנראים כמכחישים שתהיה עדותן מכוננת כמו כן בדברי עד עצמו דמפרש דבריו ואינו סותר עיקר דברים ראשונים מתרצינו וכן מעתה אין למכ"ת להתרעם על העדים כי לא נחשדו ישראל על עדות שקר ועדותם נאמנה מאוד: אף טרם שנברר ע"פ דת ודין תורתנו בעדות הנ"ל צריכין אנו לברר דברי השכיב מרע שאמר אתה פלוני תכתוב גט לאשתי על תנאי על ג' חדשים אם אחיה מחולי זה ונדבר זה חתום וסתום כי יש לפרשו בכמה אופנים פאשר הארכת בתשובתי שהשבתי להרבני מהור"ר פרץ שפשוט היה בעיניו שהכי קאמר אם מתי יהי גט מעכשיו ואם לא מתי ואחי אחר ג' חדשים לא יהיה גט ואני תמהתי עליו דהא אפילו אם אמר בפירוש מהיום ולאחר מיתה אמרינו בפרק מי שאחזו דף ע"ב דגט ואינו גט ואם מת חולצת ולא מתנבמת יענין שם וקל וחומר הכא שלא אמר מעכשיו ואם שסתם שכיב מרע מגרש בשביל שלא תזקק ליבום והארכת ביזה וגם בדיני תנאי כפול ועלה בדעתי אחרי העיון בנידון דידן שפירש דבריו לפני זה בפירוש שרוצה לגרש את אשתו כדי שלא תזקוק ליבום כמבואר בגביות עדות אמרינו שמסתמא להכי נתפונן שאם ימות יהיה גט אף שלא פירש בהדי' דמבואר בח"מ סוף סי' ס"א דיש מי שאומר שתנאי שאדם מתנה עם חברו אין הולכין אחר לשון הכתב אלא אחר הפנונה וה"ה לענין איסור וכן הדין בנדירים כמ"ש ביו"ד סי' רי"ח דהולכין אחר פנונה ולא אחר הלשון וכן גבי קדושין תנו בפרק האומר ס"ב ע"ב על מנת שאראף בית פור עפר הרי זו מקודשת ובגמ' תנא לא נתפוננה זו אלא לראות משלו הרי לפנינו דלא אזלינן בתר דיבורו אלא בתר פנונתה משום דאומדנ' דמוכח הוא שלא נתרצית אלא שיראה לה משלו ולא שיראה בית פור עפר מאחרים והכי נמי צריכין אנו לחלק דאף בסתם ש"מ שמגרש ואמר מהיום אם מתי דמספקא לן אי תנאי הוי אי חזרה הוי מ"מ בנידון דידן שאמר מתחילה בפירוש שרוצה לגרשה בשביל שלא תזקק ליבום אנו מפרשים דבריו לפי פנונתו שאם ימות תוך ג' חדשים יהי הגט לאילתר ואם יחי ג' חדשים לא יהיה גט ובזה אמרינו ידים מוכיחות הנין ידים והכריע הרא"ש בפ"ק דקדושין עיקר הגירסא ידים שאינם מוכיחות לא הוי ידים ואם אמר הרי את מקודשת ולא אמר לי אף גיטא לא בעי ואם הי' מדבר עמה על עסקי קדושין לקדש לו ונתן לה הפסך ואמר הרי את מקודשת ולא אמר לי מסתברא מה שמדבר עמה תחילה תתקדש לו הוי הוכחה טפי מנזיר עובר לפניו ומודה רבא דהוי ידים מוכיחות וכן פסק בש"ע סי' כ"ז ס"ד א"כ ה"נ בנידון דידן כיון שפירש מתחילה דבריו שרוצה לגרש כדי שלא תזקק ליבום אנו מפרשים דבריו שמסתמא כף היה פנונתו שאם ימות יהיה גט מעכשיו ואם לא ימות ויחיה ג' חדשים לא יהי גט ואף שיש לפרש דבריו בענין אחר מ"מ הולכין אחר הפנונה באומדנ' דמוכח כיון שפירש תחילה שרוצה ליתן גט לאשתו כדי לפנותה מיבום ואף דלא כפלי' לתנאי פשיטא שאנאי בטל ומעשה קיים והוי גט ובדברים אלו יצאנו נמי מספק שכתב הגאון מהר"א ראזנינס אב"ד מקוסענטינ' וז"ל ואנכי הרוואה נוסח השאלה שאמר לסופר לכתוב גט אחד לאשתו על תנאי על ג' חדשים לא יוכלתי להלום פנונתו כי כל גט ש"מ הוא בתנאי אם אמות אם לא אמות ואינו מחשב חדשים ואם פנונתו היא

שלא תתגרש אלא לאחר ג' חדשים א"כ הא אה) זו אינו תנאי כמו שכתב הרמב"ם ו"ל
ואינו צריך כפל התנאי ושאר משפטי התנאי עכ"ל נתפנון לדברי הרמב"ם בפ"ט מהלכות
גירושין והביאו הטור בסימן קמ"ו דאם מת הבעל מקודם אינו מגורשת הנה גם אני
כתבתי באריכות שיש לפרש כמה פרושים שהם סתומים והארכתי בזה בתשובה
למהר"פ אף אחרי העיון חלקי אמרה נפשי פיון שפירש תחילה שרוצה לגרש פדי לפטור
את אשתו מיבום הוי ידים מוכיחות למיזל בטר פנונתו שמסתמא נתפנון שאם ימות יהיה
גט ואם לא ימות לא יהיה גט כמו גבי נדרים וקדושין דאזלינן בטר פנונה היכי שמוכח
פנונתו ולדעת ראי' זו ראו' לאומרה בבי' מדרשא דיתבי פולה רבנן: ועכשיו נשאר לנו
עוד ספק מה שהזכיר הש"מ ואמר אתה הסופר כתוב גט לאשתי על תנאי על ג' חדשים
אם אחי מחולי זה אם נאמר שפנונתו היה שיכתוב הסופר הגט רק שיהי' על תנאי על
פה על ג' חדשים ולא שיכתוב התנאי בגט וכבר כתב הב"י בסי' קמ"ו וז"ל וילענין הגט
הנכתב על תנאי בעל פה ראיתי הלכה למעשה כו' עד ונראה לי שהפריז על מדותיו
מאחר שרבו המתירין פדאי הם לסמוך עליהם בדעבד מיהא וכל שפן בשעת הדחק
ואפילו הי' מידי דאורייתא כ"ש בדבר זה שהוא דרבנן לדעת רוב המפרשים וכן הכריע
הב"ש בסי' קמ"ז ס"ק ג' דבמקום עיגון יש לסמוך על רוב הפוסקים דמכשירים ואם
באנו לומר שציונה לסופר לכתוב תנאי זה מפורש בגט א"כ יש תמיה קיימת על הרב
המסדר הגט איך מסר גט זה לאשתו דאף אם נימא שתנאי בטל ומעשה קיים מ"מ הסופר
שינה מדעת הבעל וזה פסול מדאורייתא ודבר זה אמרתי מסברת לפי ואח"כ מצאתי
להדיא בב"ח בסי' קמ"ד בשם הרשב"א והר"ן דתנאי דהוי ע"י שליח לא מצי השליח
לשנותו ואם שינה התנאי לא עשה פלוס דכל מה שציונה לשלוחו אינו יכול לעבור אפילו
שלא התנה בדבר התנאי ועיין בב"ש סי' קמ"ד סק"ח וא"כ אם היה מצוה לסופר לכתוב
תנאי בגט הוא שלוחו של בעל ושינה מדעתו ובטל הגט מן התורה ואם הדבר ברור אצל
המסדר הגט שלא ציונה לכתוב התנאי בגט אלא בעל פה אמר שע"פ אופן זה מצוה לכתוב
על תנאי על ג' חדשים אם יחיה מחולי זה וכבר כתבנו שאנו מפרשים מכח ידים מוכיחות
שכך היה פנונתו אם ימות בתוך שלשה חדשים יהיה הגט מעכשיו ואם לא ימות ויחיה
ג' חדשים לא יהיה גט וא"כ לא שינה הסופר מדעת הבעל אלא כתב גט סתם וסמך על
תנאי שהתנה הבעל בעל פה וכן העדים חתמו על תנאי זה וכן השליח לא שינה דהשליח
והעדים היו במעמד אחד כשאמר לסופר אתה סופר כתוב גט לאשתי על תנאי על ג'
חדשים ותנאי זה התנה בעל פה והם עדים בדבר שעל תנאי זה ציונה לכתוב אבל לא
ציונה לשליח שיאמר כן בשעת מסירת הגט כן ואף שכתבנו אפילו אם לא התנה פדיו
התנאי צריך השליח שלא לשנות הני מגלי היכי שציונה לשליח שיאמר התנאי בדבריו
אע"פ שאין התנאי ע"פ דין מ"מ צריך השליח לאומרו אבל בנידון דידן שלא ציונה
לשליח שיאמר כן אלא אמר בעל פה לפני עדים לסופר שיכתוב על תנאי זה והם יהיה
עדים בדבר אבל לשליח לא ציונה שיאמר כן דהא אפילו גבי שבועות פסק הרמב"ם
כת"ק דפליג אדר"ש ור"א וצריך לומר ולא לה ולא לה בניו אז קאי דיבור ראשון אדיבור
אחרון א"כ כשאמר אתה הסופר תכתוב גט לאשתי על תנאי לא ציונה רק לסופר והתנה
בעל פה לפני העדים והשליח פדי שידעו שעל תנאי זה נכתב ולשליח אמר סתם אתה
תהי' שליח למסור הגט הנה אשר צויתי לסופר לכתוב על תנאי הנ"ל וא"כ לא שינה

השליח בשליחתו פלל כי עשה שליחתו וסמך על חנאי שהתנה הש"מ בעל פה לפני עדים ולא הי' פוננתו שהשליח יאמר כן בשעת מסירה אלא אמר לסופר שיכתוב גט והתנה בעל פה התנאי וכבר כתבנו שהרב הב"י והאחרונים התירו במקום עיגון אם נתקנים התנאי: ובדבר הספק שבעת הפתחה לא ידעו שהיה שפוי בדעתו ובעת הנתינה ידעו כברור שלא היה שפוי הנה לא ראיתי שום שינוי בכל גביות עדות מה ששלח לי הר"פ הנכתב באייר תצ"ה ונחתם עליו מנחם במהור"ר ברוך סג"ל ודניאל מסוסיני וזה לשונם אבל בעת הנתינה ידענו ודאי ע"י בדיקה שבדקנוהו אותו והיה מטורף ולא היה שפוי בדעתו פלל וזה הלשון ממש כתב מכ"ת בלי שום חסרון אלא שחקרתי ודרשתי באיזה בדיקה ידעו שהוא מטורף וכזה יש שנוי קצת כמה שכתבו תחילה ואמרו שהבדיקה היה בשעת הנתינה ששאלו אותו ואמרו לו שבא החכם למסור גט לאשתך כמו שצוית ולא השיב שום דבר פאשר העתקתי לעיל לשונם ואין זה חוזר ומגיד אלא מפרשים דברים ראשונים וע"י שלא השיב להם חשבו בדעתם שזה אינו שפוי בדעתו פלל ומכ"ת בעצמו נמי כתב בענין זה אלא שינה קצת שהרופאים התייאשו אותו ועמד חכם דניאל אצל החולה וצעק סמוך לאזנו כמה פעמים ישראל ישראל ולא ענהו ולקח ידו של חולה להגביה ולנענע ואין קול ואין עונה וזה עולה לכוננת עדים שלא השיב להם שום דבר רק מכ"ת הוסיף שצעק סמוך לאזנו וגם שלקח ידו של חולה להגביה ולנענע ואין קול ואין עונה וסיים מכ"ת דוגמת המעשה אשר כתב הרב ר' חיים שפתי בתשובתו סי' ל"ב: והנה צריך אני להאריך קצת ולברר דאין זה ברור שלא היה שפוי בדעתו דהא הטור בס"ס קכ"א כתב בסתם ש"מ פלוגתא הרא"ש ובעל העיטור דלבעל העיטור אפילו בגשפתם כותבין ולהרא"ש אין כותבין אפילו לא גשפתם וכתב הב"י וז"ל ומ"מ ליפא למימר דלהרא"ש יהי צריך לבדוק ש"מ ג' פעמים כדין מי שגשפתם אלא היינו שצריך לחקרו קצת לראות אם דעתו מיושבת ולא יהי כמו החולים שמדברים ואינם יודעים מה מדברים דישפאירי בלע"ז דכל שהוא מדבר כן הרי הוא פשוטה וכן משמע מדברי הרא"ש דלא בעי בדיקה ג' פעמים אלא בדיקה קצת סגי שכתב בפסקיו וז"ל וצריך לזהר בש"מ שצינה ליתן גט שתהא דעתו מיושבת עליו אף בשעת כתיבה ומסיים טוב לזהר עכ"ל וכתב הב"י וז"ל ואלו היה דעתו דבעי בדיקה ג' פעמים לא הוי ליה למכתב שתהא דעתו מיושבת אלא הוי ליה למימר צריך לבדוקו כדין מי שגשפתם ועוד שכתב בסוף לשונו טוב לזהר ואין לשון זה מורה על הבדיקה ג' פעמים דא"כ הוי ליה למימר טוב לבדוקו עכ"ל הרי להדיא שיש חילוק גדול בין גשפתם ובין שכ"מ שהיה מצוה לכתוב הגט לדעת הרא"ש צריך לכתחילה שיהי' שפוי בעת הפתיחה דהיינו לחקרו קצת שלא יהיה פחולים שמדברים ואינם יודעים מה מדברים ובגשפתם אין ליתן לכתחילה ומסיים הב"י ואפשר דהכי שלא בדקו הש"מ וכתבו גט על פיו בדעבד מודים התוס' והרא"ש דכשר דטוב לזהר לכתחילה משמע ואפשר דאפילו גשפתם מתוך חלו וז"ל בדקוהו מודים דכשר בדעבד היכא דלא אפשר כעובדא דבעל העיטור ומיהו בגשפתם מתוך בריו משמע דאפילו בעל העיטור מודה דבעי בדיקה ואם לא בדקוהו נראה דמידי ספיקא לא נפקא עכ"ל: הרי לפנינו דלהרא"ש מצריך בדיקה לכתחילה בגשפתם מתוך חולי וע"כ ידענו שגשפתם ע"כ מוכרחים אנו לומר ששואלים לו איזה דבר ואינם משיבים דבר וע"כ ה' בדיקה בש"מ בדיקה קצת דהיינו שמדבר עדיין ולא יהיה פחולים

שְׁמַדְבָּרִים וְאִינָם יוֹדְעִים מִהַמְדַּבְּרִים וּבְנִשְׁתַּתֵּק הַבְּדִיקָה הוּא בְּהִרְפָּנֵת הָרֹאשׁ כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא
בַּעַל הָעֵיטוֹר בְּשֵׁם יְרוּשְׁלָמִי בְּשִׁמְיעַת קוֹל פְּעַם אֶחָד דִּיּוֹ וּבְנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ חֲלִיוֹ דִּיּוֹ
בְּהִרְפָּנֵת רֹאשׁ פְּעַם אֶחָד וְהַמְעֵיין בִּירוּשְׁלָמִי יִרְאֶה בְּפִירוּשׁ שֶׁבְנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ חֲלִיוֹ סוֹמְכִין
עָלָיו אֲפִילוֹ בְּהִרְפָּנֵת הָרֹאשׁ פְּעַם אֶחָד לְכַתּוּב גִּט וּבְנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ בְּרִיוֹ צָרִיף ג' פְּעָמִים
כִּיצַד נִיתָן גִּט לְאַשְׁתָּה וְאָמַר הוּן לְאַמָּה וְאָמַר לְאוֹ וְע"כ מִיַּיְרִי בְּדַרְךָ הִרְפָּנָה הִרְפָּנֵת הוּן
בְּדַרְךָ שְׁבִנִי אָדָם רוּמְזִים עַל הִרְפָּנֵת הוּן וְעַל לְאוֹ בְּדַרְךָ הִרְפָּנֵת בְּנִי אָדָם לְאוֹ וְע"כ אִם
הִרְפִּין עַל הוּן הִרְפָּנֵת הוּן וְעַל לְאוֹ הִרְפָּנֵת לְאוֹ אֲבָל אִם הִרְפִּין עַל הוּן הִרְפָּנֵת לְאוֹ יִדְעֻנוּ
שֶׁאִינוֹ שְׁפוּי אֲבָל אִם לֹא הִשִּׁיב כְּלוּם הָיִי נִשְׁתַּתֵּק אִין אָנוּ יוֹדְעִים אִם דַּעְתּוֹ צִילוּתָא אִית
בֵּיהּ וּמַחֲמַת תַּשׁוּת כַּחוֹ לֹא הִשִּׁיבֵם אוֹ שֶׁהוּא מְשׁוֹנֵשׁ בְּדַעְתּוֹ וְלִדְעַת הָרֹאשׁ פִּינּוֹן שֶׁאִין
אָנוּ יְכוּלִים לַעֲמֹד עַל דַּעְתּוֹ אִין נוֹתְנִים גִּט כְּתַחֲזִילָה.

אִם לֹא בְּדַעְבַּד הִיכִי דְלֹא אֲפֹשֶׁר אֲבָל לְבַעַל הָעֵיטוֹר אִין צָרִיף לְבֹדְקוֹ כָּלֵל אֲלֵא פִינּוֹן
שֶׁצִּינָה כּוֹתְבִין אֲפִילוֹ אִם נִשְׁתַּתֵּק וְהֵבִיא הַב"י דְּבָרֵי הָעֵיטוֹר דְּאַחְזוּ קוֹרְדִּיקוֹס דַּעַת
שֶׁיִּגְשָׁתָא הוּא אֲבָל שַׁכ"מ שֶׁאָמַר כְּתָבוּ וְנִשְׁתַּתֵּק כּוֹתְבִין וְנוֹתְנִין עַד שְׁעַת גְּטִילַת נִשְׁמָה
דְּדַעְתָּא צִילוּתָא וּכְחִישׁוּתָא הוּא דְּנִקְטִי וְלֹא מַחְזְקִינּוּ בְּדַעְתָּא שֶׁיִּגְשָׁתָא תַּדַּע דְּהָא בְּשִׁמְיעַת
קוֹל פְּעַם אֶחָד דִּיּוֹ וּבְנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ חֲלִיוֹ דִּיּוֹ בְּהִרְפָּנֵת רֹאשׁ פְּעַם אֶחָד ר"ל שֶׁמֵּבִיא רֹאשֵׁהּ
מִירוּשְׁלָמִי בְּנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ חֲלִיוֹ דִּיּוֹ בְּהִרְפָּנֵת רֹאשׁ פְּעַם אֶחָד לְכַתּוּב גִּט וְאִינוֹ צָרִיף ג'
פְּעָמִים כְּמוֹ בְּנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ בְּרִיוֹ וְע"כ דַּעְתּוֹ צִילוּתָא אִית בֵּיהּ וְא"כ כִּי הִיכִי דְקִיל נִשְׁתַּתֵּק
מִתּוֹךְ חוֹלִי דְסָגִי בְּהִרְפָּנָה אַחַת וּבְחוֹלִי בְּדִיבּוֹר אֶחָד וְלֹא צָרִיף שְׁנֵי פְּעָמִים וּבְנִשְׁתַּתֵּק
בְּבָרִי צָרִיף לְבַחֲוֹן אוֹתוֹ ג' פְּעָמִים הִכִּי נְמִי קִיל הִיכִי שֶׁהִיָּה מְצֻנָה הַש"מ תַּחֲזִילָה לִיתָן גִּט
וְאַח"כ נִשְׁתַּתֵּק דְּנוֹתְנִין בְּלֹא שׁוּם חֻקִּיהָ לְבִדּוֹק שְׁנַדַּע בְּבִירוֹר שֶׁהִיּוֹ שְׁפוּי כְּמוֹ שֶׁשׁוֹאֲלִין
אוֹתוֹ אִם נִגְרַשׁ אַחֲוֹתָהּ אוֹ אִמָּה וְיִרְפִּין הוּן אִזּוֹ הוּא מְטוֹרֵף וְאִם יִרְפִּין לְאוֹ נוֹדַע שֶׁהוּא שְׁפוּי
דְּאַפִּילוֹ בְּלֹא חֻקִּיהָ כָּלֵל כְּמוֹ בְּנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ חוֹלִיוֹ הִיכִי דְלֹא אֲפֹשֶׁר כְּמַעֲשֵׂה דְהָעֵיטוֹר
הַגִּט כְּשֶׁר וּלְפִי דְבָרֵי הַב"י גַּם הַתּוֹס' וְהָרֹאשׁ שׁ מוֹדִים בְּזָה בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְזָה שֶׁכְּתָב הָעֵיטוֹר
הֵבִיאוֹ הַב"י וְ"ל מַעֲשֵׂה בָּא לְיָדֵי בַש"מ שֶׁאָמַר כְּתָבוּ גִט לְאַשְׁתִּי וְנִשְׁתַּתֵּק מִתּוֹךְ חֲלִיוֹ
וְהִיָּה לוֹ אַחַת בְּמַדִּינַת הַיָּם וְכְתָבוּ וְנִתְּנוּ לָהּ עַל פִּי עַכ"ל וְע"כ אִיף יִדְעוּ שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק וְצָרִיכִין
אָנוּ לוֹמַר שֶׁשֶׁאֲלוּהוּ אִיזָה דְבָרִים וְלֹא הִשִּׁיבֵם וְלֹא חֲשָׁשׁוּ שֶׁמָּא לֹא הִיָּה שְׁפוּי בְּכַתִּיבָהּ
וְלֹא חֻקְרוּהוּ אִם יִרְפִּין לְאוֹ לְאוֹ וְעַל הוּן כְּמוֹ שֶׁכְּתָבוּ לְעֵיל וְגַם הַתּוֹס' וְהָרֹאשׁ שׁ מוֹדִים
לְדַבְּרֵי הַב"י בְּדַעְבַּד דְּלֹא בְּעֵינֵן שְׁנַדַּע בְּבִירוֹר שֶׁהִיָּה שְׁפוּי וְא"כ בַּנ"ד בְּשֶׁבִיל שֶׁלֹּא
הִשִּׁיבֵם דְּבָר זֶה נִשְׁתַּתֵּק קָרִי לִיָּה וְאִם בְּשֶׁבִיל שֶׁלֹּא הִיָּה יְכוּל לְנַעֲנַע בִּיד מ"מ דַּעַת צִילוּתָא
הִיָּה בּוֹ וְהָא רֹאשֵׁהּ שֶׁכְּתָב מַכ"ת בְּעַצְמוֹ שֶׁאַחַר זֶה חֲזַר לְכַחוֹ וּלְמִילוּלוֹ וּבִיקְשׁ מַכ"ת
מִמְשַׁפְּחוֹתוֹ שִׁיתָן גִּט אַחַר בְּנוֹדָאִי אֲמָרִינּוּ הוּכִיחַ סוֹפוֹ עַל תַּחֲזִילָתוֹ שֶׁאַף בְּשַׁעַת גְּטִינָה הִיָּה
שְׁפוּי וְמָה שֶׁמֵּבִיא מַכ"ת רֹאשֵׁהּ שֶׁהוּא כְּדוֹגְמַת הַעֲעֵשָׂה אֲשֶׁר כָּתַב הָרַב ר' חַיִּים שֶׁבְּתִי
בְּתַשׁוּבָתוֹ לֹא ה"י ס' ל"ב אִין הַנִּידוֹן דּוֹמָה לְרֹאשֵׁהּ מִתְרִי טַעְמָא חֲדָא דְכָל שֶׁקָּלִי וְטָרְנִי שֶׁל
הָרַב הַנִּי"ל בְּגוֹסֶס וְסִימְנֵי הַגּוֹסֶס יְדוּעַ וְנִיפָּר וְזֶה הַחוֹלָה תַּשׁ כַּחוֹ הִיָּה וְאַפִּילוֹ גַּבִּי גוֹסֶס
הַסְּפִים שֶׁם הָרַב לְהַכְשִׁיר בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְעוֹד דְּהֵתָם הִיָּה הַצִּיּוּי גַּם בְּשַׁעַת גְּטִינָה מִשָּׂא"כ
בַּנ"ד הִיָּה הַצִּיּוּי בְּשַׁעַת שֶׁהִיָּה יְכוּל לְדַבֵּר וְהִיָּה שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ וְגַבִּי גוֹסֶס גּוֹפִין כְּתָב רַבִּינוּ
יְרוּחָם וְהֵבִיאוֹ הַב"י דְּגוֹסֶס אִינוֹ צָרִיף בְּדִיקָה ג' פְּעָמִים אֲלֵא פְּעַם אַחַת וְסָבִיר' לִיָּה כְּדַעַת
הָרֹאשׁ שֶׁ דְּצָרִיף בְּדִיקָה וּבַס"ס ק"כ אִם מֵבִיא הַב"י שֶׁמֵּדְבָרֵי הַתּוֹס' נִרְאֶה דְּחוֹלְקִין עָלָיו

והיינו לדעתם שמצריכין בדיקה אבל במקום עיגון לסמוך על בעל העיטור דלא מצריף
בדיקה גבי נשתתק ונידון דידן נשתתק הוא רק העדים טעו וסברו בשביל שלא ענם לא
היה שפוי בדעתו אבל אח"כ שפירשו דבריהם ואין בין דברי מכ"ת הראשונים ואחרונים
ולדברי העדות הכחשה כלל רק שפירשו דבריהם א"כ בפרנו בבירור גמור שזה נשתתק
הוא ולא דמי לגוסס כלל ופשיטא הכא שצויה בעת שהיה מדבר ושפוי בדעתו ואח"כ
חזר לכחו אמרינן הוכיח סופו על תחילתו ובגוסס גופא מתירין להנשא לכתחילה במקום
עיגון: ובגופא דדינא אם יש להחמיר כדעת הפוסקים שמצריכין שיהיה שפוי בשעת
נתינה פבר הארכתי והשבתי למהר"פ מה שכתב הב"י שלפי גירסת שהיה לפני הרשב"א
משמע דלא הצריכו שיהיה שפוי בשעת נתינה רק בשעת פתיבה אבל לפי גירסת התוס'
שלפנינו נראה דהצריכו שיהיה שפוי אף בשעת נתינה פתבתי דזה כלל גדול בדברי
הפוסקים כל מקום שאין הדין נזכר בפירוש בתלמוד רק הדין נתחדש מפח קנושיא שאנו
מוכרחים לתרץ הקנושיא אם יש לנו תירוץ אחר ומספיק לתרץ הקנושיא נסתר הדין פיו
שנפל הבגין אזיל הענין והן אמת שכתבו התוס' ריש פירק מי שאחזו דף ע' ע"ב ד"ה מי
אמר ר' יוחנן הכי והא דאמר שמואל שחט בו שנים וכו' וא"ת השתא דמדמיל לאחזו
קורדייקוס תקשי ליה אמתינתן דקתני מי שאחזו קורדייקוס ואמר כתבו גט לאשתי לא
אמר פלוג דהרי נשחט בו שנים ואמר כתבו הרי אלו כתבו ויתנו וי"ל דהא פשיטא ליה
בשעה שאמר כתבו אפתי דעתא צילותא הוא אבל קודם שיכתוב ויתן תחלש ויתקלקל
ועל שעת נתינה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקוס וקשה לר' יוחנן דאמר אין פותבין
ונותנים עד שישתפה כו' והזכירו התוספת פתיבה ונתינה וכן בד"ה התם דעתו צילותא
כתבו וז"ל לא ידע ר"י עד מתי יחשב דעתו צילותא דליכא למימר דבדקוהו בשעת נתינה
דא"כ לא הוי פריף מידי לר' יוחנן ובגט ש"מ אומר ר"י דצריף ליהנהר שלא תתקלקל בין
פתיבה לנתינה כו' משמע דאנתינה נמי קפיד אבל האמת יורה דרכו שפן הש"ס אינו
מוכרח דקפדינן אשעת נתינה דהא ר"י לא הזכיר נתינה אלא אין פותבין אלא כשנשתפה
משמע אפתיבה קפיד דוקא אלא שמחמת קנושיות התוספות דהקשו למה לא פריף
משמואל דשחט בו שנים אמתינתן נוכל לומר כמו שתירצו התוס' דפשיטא ליה בשעה
שאמר כתבו דעתו צילותא הוא אבל חשש הוא דילמא קודם שיכתוב תחלש ויתקלקל
ואשעת פתיבה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקוס וקשיא לר' יוחנן דאמר אין פותבין
אבל לעולם אם נכתב פשהוא שפוי לא קפדינן אנתינה ונותנין כל זמן שהנשמה בקרב
וקנושיות הרשב"א קנושיא אלימתא היא במה שהקשה על הירושלמי דאמרינן לקמן
בפירקן באומר מעת שאני בעולם דמשמע שאינו רוצה שיחול הגט אלא רגע אחרון
שהוא בעולם ואותו רגע אי אפשר לבדוקו וכן נראה מדברי רבותינו בעלי התוספות
עכ"ל ומדברי התוס' פבר כתבו שאינו מוכרח שיהיה שפוי בשעת נתינה דיכולים אנו
לתרץ קנושייתם דקפדינן אשעת פתיבה וכבר תמהתי על הלבוש דהא מדברי הב"י משמע
דקיל שעת נתינה משעת פתיבה והלבוש פתב דצריכין לדקדק שיהיה שפוי בשעת פתיבה
וכ"ש בשעת נתינה מדכתיב ונתן משמע דמשעת נתינה חמיר טפי וע"כ צריכין אנו לומר
שכתב פן לדעת הפוסקים דהקפידו אף משעת נתינה וס"ל הא דהזכיר ר' יוחנן בדבריו
שעת פתיבה ק"ו בשעת נתינה אבל פשוט הש"ס לא משמע פן כלל דמילתא בכל
הספיקות בנידון דידן אין אני רואה להחמיר במקום עיגון חוץ מספק זה דילמא היה פוננת

הבעל שִׁיכְתוּב הַסּוֹפֵר תְּנַאי זֶה בְּגֵט דְּלֹאוּ כ"ע דִּינָא גְּמִירֵי דְּאִין רִשְׁאִין לְכַתּוּב תְּנַאי בְּגֵט וְכִינּוּן דְּהַסּוֹפֵר עֶבֶר עַל צִיּוּי הַבַּעַל שִׁינְהָ מִשְׁלִיחְתּוֹ וּבְטֵל הֵגֵט אִיהַּ תְּמַה אֲנִי אִיהַּ מְסַר מַכ"ת גֵּט זֶה לִיד שְׁלִיחַ וְדַנְתִּי לַמַּכ"ת לְכַרְךָ זְכוּת מִסְתַּמָּא דִּיבְרַר מַכ"ת עִם הַש"מ וְהַבִּינוּ הַדְּבָר אִיהַּ שִׁיְהִיָּה הַתְּנַאי וְיִודַע פְּנוּנְתּוֹ שְׁלֹא צִינְהָ לְכַתּוּב הַתְּנַאי בְּגֵט כָּלֵל וְגַלְל פֶּן נָתַן לְשְׁלִיחַ וּכְבָר כְּתַבְתִּי בְּרֵאוֹת בְּרוּרוֹת שְׁאֵם אָמְנָם שֶׁהַתְּנַאי סְתוּם מְפָרְשִׁינוּ אָנוּ פְּנוּנְתּוֹ שְׁמִסְתַּמָּא אָמַר שְׁאֵם יָמוֹת יְהִיָּה גֵט מְעַכְשָׁיו וְאֵם לֹא יָמוֹת וְיִחְזִי' ג' חֲדָשִׁים לֹא יְהִיָּה גֵט וּמ"מ אָנִי מְבַטֵּל דַּעֲתִי נֶגֶד ב"ד רַבָּה עִיר וְאֵם בִּישְׂרָאֵל ק"ק קוֹשְׁטַנְטִינָא וּבְטַחְתִּי בְּרוּב עֲנוּתָם וּבְרוּב צְדָקָתָם שִׁיִּיעֲנוּ בְּדַבְרֵי לְהַשִּׁיב לִי עַל טַעֲנוּתֵי וְרֵאֲיִיתִנוּ וְתוֹרָה הִיא וְלִלְמֹד אָנִי צָרִיךְ.

כ"ד ד"ש מְאִיר בַּהַר"ר יֶצְחָק זַצ"ל חוֹתֵם פֶּה ק"ק א"ש: תְּשׁוּבָה מֵהַ שְׁהַשִּׁיב לִי הַרְבַּ מַהוּר"ר לְוִי עַל תְּשׁוּבַתִּי הַגָּ'ל. יוֹם ד' כ"ח תְּשַׁרִי תַצ"ו לַפ"ק.

תָּא חֲזִי חִילָא אֵילָנָא רַבְרָבָא חֲקַל תְּפוּחִין רִיחִין וּבּוֹסֻמְנ' סָמָא דְּחִינִי לְעֵלְמָא דִּין וּלְעֵלְמָא דְּאֲתִי וְזְכוּת הַרְבִּים תְּלוּי בּוּ מְרַבִּיץ תוֹרָה בִּישְׂרָאֵל וְשִׁמְעַתְתִּי מְבַדְרִין בְּעֵלְמָא מְחִזִיר עֶטְרָה לְיוֹשְׁנָה דְּלֹא תִשְׁתַּפַּח הַתוֹרָה מִישְׂרָאֵל הִלָּא הוּא אִמ"ו הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִים גֵּר יִשְׂרָאֵל ע"ה פ"ה אב"ד ור"מ ור"ג כַּמְהוּר"ר מְאִיר נר"ו: אַחֲרֵי דְרִישַׁת וּפְרִישַׁת שְׁלוּמוֹ דְּמַר בְּאֲתִי לְהוֹדִיעַ שְׁגִי"ה מִיּוֹם עֶרְב סְנוֹכוֹת הָאִיר עַל פְּנֵי בְּיוֹם ג' חוּה"מ דְּסְנוֹכוֹת וְלֹא יְכַלְתִּי לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּדַבְרֵי הַמְּתוּקִים וְהַנְּעִימִים עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְרֵאֲיִיתִי שְׁאֵם וּמְאִירָא וּמְרַחִיב וּמְעַמִּיק בְּשִׁרְיֹתָא דְּהָאִי אִיְתַתָּא וּבְסוֹף דְּבַרִי קִדְשׁוֹ כְּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ דִּילְמָא הִיָּה פְּנוּנְתּוֹ שִׁיכְתוּב הַסּוֹפֵר הַתְּנַאי בְּגֵט דְּלֹאוּ כ"ע דִּינָא גְּמִירֵי דְּאִין רִשְׁאִים לְכַתּוּב תְּנַאי בְּגֵט וְכִינּוּן דְּהַסּוֹפֵר עֶבֶר עַל צִיּוּי שְׁל בַּעַל שִׁינְהָ מִשְׁלִיחְתּוֹ שְׁל בַּעַל הֵגֵט וְא"כ אִיהַּ מְסַר גֵּט הַזֶּה לִיד שְׁלִיחַ וְדַנְתִּי לַמַּכ"ת לְכַרְךָ זְכוּת מִסְתַּמָּא דִּיבְרַר מַכ"ת עִם הַש"מ וְהַבִּינוּ הַדְּבָר אִיהַּ שִׁיְהִיָּה הַתְּנַאי וְיִודַע פְּנוּנְתּוֹ שְׁלֹא צִינְהָ לְכַתּוּב הַתְּנַאי בְּגֵט כָּלֵל גַּלְל פֶּן נָתַן לְשְׁלִיחַ עכ"ל.

הִנֵּה מֵהַ שְׁדָן אוֹתִי מַר לַכ"ז הַמְּקוֹם ב"ה דִּינְהוּ ג"כ לַכ"ז וְקִיָּים בִּי רַבִּינוּ וּשְׁפִטְתָּם צְדָק הוּי דָן וְכו' עכ"פ מְעַשֶׂה שְׁהִיָּה לֹא כֶּף הִיָּה בְּזַכְרוֹן עֲדוֹת שְׁבָא עָלֵי בְּלִילָה לְשִׁאוּל פְּדַת מֵהַ לְעֲשׂוֹת וְצוּיִתִּי שְׁיִלְכוּ לְבֵית הַש"מ הַסּוֹפֵר וּשְׁנֵי עֲדִים וּשְׁיִצְנוּ לְסוֹפֵר לְכַתּוּב וְלַעֲדִים לְחַתּוֹם וְלֹא יוֹתֵר וְלֹא נִמְצְאוּתִי כָּלֵל עִם הַש"מ עַד נְתִיבַת הֵגֵט כִּי אֲמַרְתִּי בַּעַת הַנְּתִיבָה לִיתֵן בְּתַנְיָא כְּתִיבּוֹן חֲז"ל עִם כָּל זֶה אָנִי מְבַטֵּיחַ לֵאמ"ו לְהַעֲתִיק דְּבַרִי הַנְּעִימִים מִכְּתַב אֲשַׁכְּנִי לְסַפְרֵי דִים וְאֲשַׁלְחֵם לְרַבִּנֵי וְחַכְמֵי קוֹסְטַנְטִינָא שִׁישְׁתַּעֲשֻׁעוּ וַיַּעֲיִינוּ בְּדַבְרֵי הַחֲנוּמְרֵי כ"ד אֶהוּבּוּ נְאֻמָּן כְּפוּף וּפְשוּט הַמְּתַאֲנָה לְשִׁמּוֹעַ דְּבַרִי חַכְמִים בְּנַחַת הַקְּטָן לְוִי יְרוּשְׁלָמִי: שְׁאֵלָה יֵג מְעַשֶׂה בְּאִשָּׁה שֶׁהִרְגִישָׁה שֶׁנִּפְתַּח מְקוֹרָהּ וּבְדָקָה עֲצָמָה בְּעַד שְׁאִינוּ בְּדוּק וּמְצָאָה טַפַּת דָּם כְּחַרְדָּל גְּרָאָה דְּטַמְאָה דְּהָא בְּאֵם בְּדָקָה וְלֹא מְצָאָה כְּתַב בְּתַרוּמַת הַדָּשָׁן סִי רַמ"ו דִּיש לְטַמְאָה וְהִבִּיא בַש"ע סִי קַפ"ח וְרִישׁ סִי ק"צ מְטַעֲמָא פִּינוּן דְּהַרְגָּשָׁה דְּאוּרִיִּיתָא הֵנִי כְּלָמ"ד וְסִתּוֹת דְּאוּרִיִּיתָא דְּאֶפִּילוּ בְּדָקָה אַחַר זְמַן וּמְצָאָה טְהוּרָה טַמְאָה וְא"כ ה"ה אֵם בְּדָקָה בְּעַד שְׁאִינוּ בְּדוּק דְּאֵר אֵם גִּימָא דָּדָם זֶה הִיָּה מְקוֹדָם א"כ לֹא גָרַע מֵאֵם בְּדָקָה וְלֹא מְצָאָה דְּטַמְאָה וְעוֹד אֶפִּילוּ אֵם הִיָּה בְּיַדִּינוּ לְהַקֵּל בְּבְדָקָה וְלֹא מְצָאָה מ"מ הִכָּא שְׁמַצָּאָה טִיפַת דָּם גָּרַע טְפִי וְלֹא תְּלִינּוּ לְקוּלָא דְּהָא רִישׁ פְּרָק הַרְוָאָה כְּתַם בְּאִשָּׁה שְׁהִיא עוֹשֶׂה צְרָכֵי וְרֵאֲתָה דָם ר"מ אוֹמַר אֵם עוֹמְדַת טַמְאָה וְאֵם יוֹשְׁבַת טְהוּרָה וּפְרִיף

היכי דמי אי דארגשה יושבת אמאי טהורה כו' הרי להדיא בלא הרגשה תלינו הדם דאמי מחמת מפה שיש לה במקום מי רגלים שאין דרוך דם נדה לצאת עם מי רגלים אפ"ה אם הרגשה לא תלינו לקולא א"כ ה"ה אם הרגשה ובדקה עצמה בעד שאינו בדוק לא תלינו לקולא פינו דהרגשה דאורייתא וכן משמע קצת מדברי הט"ז ק"ץ ס"ק כ"ג וכן הוראתי הלכה למעשה: שאלה יד היום יום א' י"ד מרחשון תע"ו.

בא לפני הוראה באונזא שהיה מנזח במעיל כמוטל חופית והיה דומה לביצה קרושה וחתכתי השלחופית ומצאתי שהיה פולה מלא נוצות קטנות וגדולות ארנפות וקצרות וכבר דיברו בנידון זה האחרונים הט"ז בס"ס נ"ח בשם הב"ח שהדעת מכרעת מתוך שנתרבה שומנם לא הי' פח בטבע האונזא להוציא גידול הנוצות לחוץ וגדלו בפנים וכן הכשיר מר"א אשפנזי וכן פתב הפרי חדש וספר לחם הפנים והספימו פולם להתיר חוץ מתשובות שארית יוסף שפיקפק בדבר ולא היה לפני תשובה זו אף תמה אני על טעם המתירין כי אין זה אלא דברי גביאות אדברה נראה לומר שהאונזות מנקרי' בנוצות וכולעים הנוצות ובסוף הנוצות חדים כמו קוץ ונקבו בני מעים ויוצאים לחוץ לתוך חלל הגוף וע"י הליקה נקדם עליהם עור למעלה ומתוך שההרתמי תפשיתי בתוך העור קוץ קטן פחצי זרת ארכו ושמתתי פעל כל הון שהצלני ה' משגי' ואחר זה בא לי שאלה פיוצא פזה מבני הרב מהר"י אבד"ק נעשוויני שמצא בתוך בני מעים של אונזא שקורין טריפה דערם נוצות ארנפות ונוצות קטנות תחתיהן ומרוב גודלם נתקשה ממש כאבן ובראש השני היה מבעט ויוצא כמחט עבה ונסתפק בדבר מאוד ואני אומר בטח מה שפכתבו האחרונים מתוך שנתרבה שומנם לא היה פח בטבע האונזות להוציא גדולי הנוצות לחוץ ודבר זה בדוי מלב ואין הדעת סובלתו ונשתקע הדבר ולא נאמר ואיפכא מסתברא שבלעו הנוצות וניקבו בני מעים ויצאו לחלל הגוף ודינם פדין קוץ הנמצא בחלל הגוף אלא אם נמצאו מונחים בתוך המעים דלא יצאו לחוץ לחלל הגוף בזה יש להכשיר מידי דהוי אפחט שנמצא מנזח בתוך המעים דמכשרתן אבל אם מוצאי' הנוצות בחלל הגוף בזה יש להטריף פדין קוץ הנמצא בחלל הגוף ומה שפכתבו האחרונים שמחמת שומנם גידלו בפנים דבר זה אין לו שחר אלא תולין במצוי וזה מצוי שהאונזות מנקרי' בנוצות ובלעו הנוצות וניקבו בני מעים ויצאו לחלל הגוף וראוי להטריף וה' ינחני בדרך אמת.

שאלה טו נשאלתי באחד ששכר נכרי' להמשיך יינות שלו מן המרתף ולהושיכם על עגלה והנכרי' מושכי החביות אומנים ובקיאים במלאכתם להושיב כל חביות על תיקונו ואירע כשגלגלו החביות ונתהפך המגופה לצד הארץ ונפלה המגופה והפקק מפי החביות והתחיל היין לקלח מן החביות לארץ והניח הנכרי' ידו לסתום פי החביות ובאו הנכרי' האומנים וסייעו והגביהו החביות עד שבא פי החביות למעלה וישראל עמדו שם וראו כל זה ונשאלתי אם יין זה מותר בשתי' או לא: תשובה דבר זה כבר האריכו ראשונים וגם אחרונים והב"ח בי"ד סי' קכ"ד ס"ס כ' וז"ל פתב המרדכי פי' ר"י דכותי' בזמן הזה לא בקיאי בטיב ע"ז ולאו בני גיסוף גינהו פל מגען נקרא מגע שלא בכוננה כו' ונראה דה"ה אפילו אם נגע בידו אם לא פינון ליגע אלא למדידה או להציל את היין פשאין שם ישראל דבכותי שיודע בטיב ע"ז לא היה אסור בהנאה אלא בשתי' השתא דכותי' אינם יודעים בטיב ע"ז שרי אפילו בשתי' כמ"ש הרמב"ם ומביאו רבינו בתחילת סימן זה גבי שמעאלים וכן פתב מהרמ"א בספר דרכי משה ופסק כף בהגהות ש"ע כו' וכן באנח ידו

על הנקב אפילו תחוב בו אצבעו או ברזא ארנפה היכי דלא הנה שם ישראל להציל הפל מותר בהנאה אפילו ביודע בטיב ע"ז דבעבידת' הוא טרוד להציל את היין פדכתב הראב"ד והרשב"א והשפא בכותי' בזמן הזה במודד ביד או אנה ידו עליוהו ולא הנה שם ישראל שרי אפילו בשתי' ועל זה יש לסמוך הלכה למעשה ומי שרוצה להחמיר יחמיר לעצמו ולא יפסיד ממון של ישראל שלא פדין ובת"ה סי' ר"ד פתב דבי"ג איקלו בי רבנותא בזמן הזה בכמה דונקתא לא דייקנין כולה האי להחמיר ומסיים וא"כ במגעו פשלא נתפנון אלא למדידה או להצלה שרי אפילו בשתי' בזמן הזה עכ"ל ואף שהט"ז בסי' קכ"ד ס"ק ל"א חולק וס"ל דלא מהני טירדא להתיר בשתי' מ"מ מסיים וז"ל מ"מ פיון דכבר הורה זקן מוחז"ל להקל בשתי' בהצלת היין ע"י שהניח ידו על הנקב ויש לתת טעם פיון דאין פאו מגע בכל היין אלא שפנע מלצאת אין פאן אלא איסור פמו של נכרי' פמו שכתב הר"ן בפ"י ר"י בשם הרמב"ן בעונדא דרב פפא כו' אבל אם הניח אצבע בנקב ועובר כל השוליים אע"פ שעושה פדי להציל פיון שיש מגע ממש בפנים פמו שפכתבו כל הפוסקים אסור אפילו לדין בשתי' עכ"ל והש"ך בסי' הנ"ל ס"ק מ"ט פתב על דברי רמ"א וי"א דאפילו מדדו בידו אינו אוסר בהנאה הואיל ובמלאכתו הוא עוסק וכתב הש"כ אינו אוסר בהנאה ולדין שרי אף בשתי' במקום הפסד וכן פסק הב"ח ס"ס כ' ובסי' קטן נ' במקום הפסד פתב הט"ז הפסד מרובה ולי נראה אפילו הפסד מועט וכן משמע מדברי פדרכי משה ובסי' קטן ע"א פתב בשם מהרי"ל סי' ל"ח דמגע נכרי' בכוננה ע"י דבר אחר בזמן הזה אין להתיר אלא במקום הפסד מרובה וגם בספר אפי רב רבבי דף ע"ט ע"ב הביא דברי הרב רמ"א וכתב עלה ואין להקל בזה רק בהפסד מרובה ולכאורה דבריו סותרים למה שכתב בס"ק מ"ט וע"כ צריכין אנו לחלק דבסי' י"ט מייירי לענין היתר הנאה לדין' דש"ס ושם הכריע אפילו בהפסד מועט אבל בסי' כ"ד רוצה להתיר אפילו בשתי' בזמן הזה אינו מתיר אלא בהפסד מרובה עכ"פ נמצא אנו למידן היכי שלא הנה ישראל עומד שם הקילו האחרונים בזמן הזה אפילו בשתי' במקום הפסד מרובה אלא בנידון דידן ששכרו הנכרים להמשיך חביות יין מן המרתף על עגלה והם אומנים בזה ע"י תחבולות לגלגל החביות להושיב על העגלה ואירע שנתהפך המגופה למטה ונפלה המגופה מפי החביות והתחיל היין לקלח מן החביות לארץ והניח הנכרי ידו לסתום פי החביות אף שהי' ישראל עומד שם שרי ודומה ממש לזה פתב הט"ז בס"ק כ"ה שאלה נכרי' שתיקנו חביות לחזקו ומתוך הכאתו בחביות נפתח סדק אחד והנה היין מקלח דרף שם וסתם אותו בידו והתיר בשתי' ואף שישאל אלא שם משום דהוא בהול על פמונו ע"כ נזדרז היא ביותר להציל יינו דמפת מעשיו נתקלקל ובדיניהם חייב לשלם אין לנו הוכחה דכיון לנסף אלא הנה בהול שלא יצטרף לשלם ההזיק על פן קדם והציל וישפיר קרינו ביה טירדא ומסיים דהאי מילתא, חתא ולא נזכר בפירוש בפוסקים אבל ברורה היא ולית בי' ספיקא בסייעת' דשמייא עכ"ל וא"כ בנ"ד אף שהי' ישראל באותו מעשה מ"מ אין להם שייכות באותו יין פי לא בקיאי במלאכה זו והנכרי' העגלגלי' החביות יראו לנפשם שלא יצטרכו לשלם ההזיק ועכ"פ יפסיד משכרו וא"כ ניכר הדבר שלא נתפנון לנסף אלא להצלה ומותר לדין אפילו בשתי' ונראה להקל אף שלא במקום הפסד מרובה פסתימת רמ"א בס"ס כ"ד: וראיתי בט"ז ס"ק כ"ה וז"ל וראיתי פלבוש שכתב בכה"ג גבי נקב שאין אומנות להניח יד על הנקב וישאל יכול לעשות ג"כ אבל

לעיל גבי חביות שנסדקה שיש בו אומנות אפילו יש ישראל וקדם הנכרי לא אסרו כו' ולא דק כלל ונמשך לו הטעות מחמת שראה שסידר רמ"א חילוק זה פאן ולא בסוף כ"ג אבל באמת קאי על מ"ש הב"י בשם הרשב"א לחלק פן גבי חביות ולא עיין אפילו בב"י וכתב עוד שהנכרים עשו פן למצוא חן פי גם בזה לא דק דסברא זו לא ס"ל לא להראב"ד ולא להרא"ש עכ"ל: ואני אומר שבחנם העביר עליו הדרה ולא דיקדק יפה בדברי הלבוש פי זה לשון הלבוש אבל לעיל גבי חביות שנסדקה ובא הנכרי וכרחה או חבקה שיש בו אומנות לעשותו אפילו יש פאן ישראל וקדם הנכרי לא אסרו בהנאה דלא אמרינן לנסף קא מכונן פיון שקדם אלא אמרינן שהוא סמך על אומנתו וחיגש שמא הישראל לא יוכל להציל כ"כ במהרה עד שנשפך היין והנכרי להנאת שכו או למצוא חן קא מכונן נהרי הוא טרוד במלאכתו עכ"ל ולא לחנם כתב שמא הישראל לא יוכל להצילו מהרה אלא נראה דדברי הלבוש הם דברי הרשב"א באמת הראב"ד רצה לתרץ הא דאיתא בפ' ר' ישמעאל גבי האי חביתא דאשתקיל ברזא מיניה אידרי נכרי ואנח ידה עלה אמר רב פפא כל דלהדני ברזא אסור ומשמע אפילו בהנאה והקשה הראב"ד אמאי אסרינן ליה בהנאה והלוא פיון להצלת יין דטרוד ולא מנסף מידי דהוי אמדודו ביזו ועל זה תירץ הראב"ד דמיירי היתם שהיו שם יהודים ואי לאו דכיון לנסף אמאי קדים איהו הרבה מצילין הנה ליין חוץ ממנו וכתב הרא"ש ולא נראה לי דאימר למצוא חן או להשתפר נתפונן וכתב הרא"ש דמעיקר לא קשיא דאין לנו לזמות הטייידות זו לזו כו' הרי דהראב"ד מחולק עם הרא"ש דס"ל להראב"ד היכי דיש הרבה מצילין לא תלינן שעושה למצוא חן או להשתפר דאין פאן לא שכר ולא חן פיון שמבלעדו הנה יכולין להציל ומסתמא פיון לנסף וכתב הב"י שהרשב"א בת"ה כתב בדברי הראב"ד וז"ל בהאי עובדא דחביות כו' ומיהו מותר בהנאה דמעשיו מוכיחים הוכחה גמורה שאינו מכונן אלא להצלת יין דאלו לא חבקה הנה הכל נשפך לארץ והוי ליה כמודדו בקנה ואין דומה לעובדא דרב פפא דחביות דאשתקל לברזא ואמר רב פפא עד ברזא אסור פלומר אסורה בהנאה דהתם שאינו הוכחה גמורה שמתפונן להצלת היין כגון דאיכא ישראל דאפשר להציל על ידם והכא מיירי בשא"א להציל מהרה ביז ישראל עד שלא ישפוך היין עכ"ל ומדלא כתב בקיצור והכא מיירי שאין שם ישראל והאריה בלשונו וכתב והכא פשאי אפשר להציל מהרה ביז ישראל עד שלא ישפוך היין ע"כ פונת הרשב"א דהתם גבי ברזא אין צריף אומנות כלל והנה אפשר להציל מהר ע"י הישראל אבל גבי חביות שפקע אף שהיו ישראל שם פיון שצריף אומנות ולא היו יכולין להציל מהרה כמו הנכרי שהוא בקי באומנות ומיהו הדבר שלא ישפוך היין יש לומר שנתפונן בשביל למצוא חן או בשביל שכר ולא נתפונן לנסף כלל והוה דברי הלבוש בנתינת טעם לשבח ואף שמחולק הרא"ש עם הראב"ד וס"ל דאפילו במקום שיש מצילין מבלעדו נוכל לומר שלמצוא חן נתפונן או בשביל שכו ונדחה סברת הראב"ד לגמרי דלא סבירי ליה פן מ"מ היכי דאין נפקא מיניה בהצלתו ס"ל להראב"ד דנתפונן לנסף אבל היכי דאיכא נפקות' בהצלתו שמהרה הנכרי לתמן כדי שלא יבוא הדבר לידי הפסד שהישראל אינו בקי באומנות זה כ"ע מודים דתלינן להקל לומר שלא נתפונן אלא בשביל שכו או למצוא חן פיון שצריכינן להצלתו ובזה מוצל הלבוש מהשגת הט"ז ודברי הט"ז הם דברי שפתיים אף למחסור והש"ך בסי' קטן כ"ח השיג ג"כ על הלבוש וכתב ולא נהירא כדמוכח מדברי הראב"ד והרשב"א

והרא"ש דאין לחלק וכבר כתבתי שדברי הלבויש הם דברי הרשב"א דוק ותשפח שדברי ברורים ואמתיים לאמתו של תורה: והדרן למילתא קמיינתא בנידון דידן ששכרו הנכרי להוציא חביות גדולות מן המרתוף על עגלה והם אנמנים ובקיא' במלאכה זו פשיטא שהם שכירים מישראלים שהיו עומדים שם פה עובד' דשאלת הט"ז וגם בכאן שאי אפשר לישראל למהר כל פה לסתום פי החביות כמו הנכרי שהי' אוחו ומגלגל החביות והיין היה נשפך הרבה בנדאי להצלת יין נתפנון ולדידן דנכרים לאו עע"ז הם מותר היין אף בשתי' ואפילו אם הכניס ידו לסתום פינן שהנכרי היה אוחו בחביות וקרוב יותר לחביות מישראל הוי ממש פדינו דלבוש ומותר לדידן אף בשתי' הנראה לפע"ד פתבתי.

נאום מאיר: שאלה טז אור ישראל וקדושו נזר אלקיו על ראשו לישראל זורח אור שמשו ה"ה הרב הגאון אור יקרות וקיפאון משביע נפש שוקקה ומוצא מים לצמאון המאור הגדול לממשלת משפיע בר וכלי מילת עטרת תפארת ישראל ומחזיק במעונו מפענח צפונות ומגלי רזי עמוד המזרח ונר המערב מימיו לא ידכאו בעת יזרח ענוה צנה יפה ענה מפוצץ סלע בפטיש חזק מתנוצץ אור כמראה הבזק קדושים שמו נודע בשער בת רבים יערוף כמטר ונוזל פרביבים כבוד מהור"ר מאיר נ"י ויפיע פאור השחר יבקיע ויחזק נעוריו כנשר לסקל המסקלה ולעשות העקוב למישור אמן: אדמהו אכנהו אף שתמונת הוד תפארתו לא זכיתי לראות ולא שזפתו עיני להסתופף בצילו ולהשתעשע במעונו אעפ"כ שמעתי בקצה הקנה קנני עולם בספריו הקדושים שנתפשטו ויצא טבעם בעולם אשר האיר עיני עברים ומעמידן בקרו אורה וצל החכמה הפליא עצה הגדיל עיני פאור תורתו שבעתים פאור החמה.

לכן גם אני הצעיר והפעוט אילף לי אל הר המור ואל גבעת הלבונה ללקוט אורות לדרוש ולתור דבר הלכה לאשר שמעתי' מברין בעלמא ומשנתו מפונרת להסבר לי פנים ולרוות בדין הצריך עכ"פ הא דקימ"ל במזיגה מברכין בפה"ג אם מצטרפים המים להשלים שיעור היין לברך אחריו מעין ג' או צריך דנקא שיעור מן היין לחוד ואם לאו אין מברכין אחריו אלא בורא נפשות כמ"ש המג"א ריש סימן ר"י לענין פת ודבר אחר וא"כ למ"ש המג"א שם להלכה דלענין ברכה נמי צריך פזית בכדי אכילת פרוס וכ"כ סי' ר"ח ס"ק ט"ו ומינה לפסק הרמב"ם והובא בש"ע סי' תרי"ב דבשתי' צריך בכדי שתי' רביעית ליכא לאשכוחי ברכה מעין ג' במזיגה לשיטת הרמב"ם דס"ל דשיעור ברכה אחרונה בשתי' ברכיעית וכינן שיש בו מים הרי שהה בשתי' הרביעית היין יותר מכדי שיעור רביעית ומהא דאמרינן בשפת ריש המוציא יין דמזיגת הכוס רובע רביעית כדי שימזגנו ונעמידנו על רביעית ליכא למשמע דמצטרפי' המים לשיעור לברך אחריו מעין ג' דמצינו למימר אף דברכת המזון טעון פוס יין פינן דמברכין עליו בפה"ג ה"ל יין אף שאין מברכין אחריו מעין ג' והמים מהני מיהו להשלים שיעור רביעית לברכת המזון דשעור' לא פתיב אלא דחכמים תיקנו דכוס של יין דבהמ"ז צריך רביעית והם אמרו דהמים משלימין שיעור רביעית לעולם אין מברכין אחריו מעין ג' אמנם נ"ל להוכיח מהא דאמרינן בפ' פיצד מברכין דס"ל לר"ג דמברכין ג' ברכות על ז' מינים ומקשים התוס' אי בהמ"ז טעונה פוס א"כ מזמנים והדר מזמנים ויזמנו לעולם ואם איתא דאין מצטרפין הרי אין מברכין עליו אלא ב"נ דהא שיעור יין לכוס של ברכה רובע רביעית וליכא שיעור לברכה מעין ג' אלא ע"כ פשיטא להו דמצטרפין ועדיין נסתבף לבי אמאי

יצטרף המים לשיעור היין ואין לומר דלח בלח מהפך שאצלו לענין ברכה דא"כ קמח קטניות שמעורב עם קמח דגן למאי דקי"ל בי"ד דקמח בקמח הוי לח בלח ואינו עומד במקומו ש"מ נמי שנתהפך קמח קטניות להיות בקמח דגן ולברך מעין ג' אפילו ליפא פזית בכדי אכילת פֶּרֶס בְּדָגָן וְאֵנָּן לֹא קי"ל הכי אלא ס"ל להרמב"ן והרשב"א ו"ל בקמח אורז לחוד שחיתים גוררים אותו ואי ש"מ דס"ל דה"ה היין גורר על הראשונים אני מצטער לידע טעם הדבר אמאי החיתים גוררים האורז ואיך אדמה לו גרירות יין למים וגם נפלאתי על מג"א שכתב שם בסיום דבריו דבשאר מינים אפילו ליפא פזית בכדי אכילת פֶּרֶס מְבַרֵךְ על המחיה ואין אלו אלא דברי גביאות ומסי' ב' לא מוכח דלא נזכר התם דמיקרי בליפא פזית בכא"פ אלא דאיפא רוב משאר מינים ולעולם עד איפא פזית בכא"פ ובגידון דידן אפשר לי לומר דמסתבר' להו לתוס' פיון דנטעי אינש אדעתא דמזוגי דהא אשפחן בסוף פ' ג' שאכלו לר"א אין מברכין על היין עד שיתן לתוכו מים שמזוג להם נתהפך המים ואפתי לא נפשט בעין די"ל ביינות שלנו שאינם חזקים ולא נטעי אינשי אדעתא דמזיגה י"ל שלא נתהפך וא"כ ליפא לאשכוחי ברכה מעין ג' במזיגה לשיטת הרמב"ם פדכתוב' אמנם אני נהגתי בעצמי לברך ברכה אחרונה ברוב רביעית דהיינו מלא לוגמיו פדמסיק הט"ז בראיות ברורות וכן פתב מעדני מלך והב"י בהרא"ש רוב רביעית והוא טעות דמוכח בהרא"ש למאן דמענין שם וכן מסתברא לע"ד דהא חזינו לענין אכילה יה"כ קיל מברכה דברכה אינו חייב עד פכותבת והוא יותר מפזית וכמ"ש הרא"ש דמסתמא דנחשב טפי תנאה לברך אחריה מחיובא די"כ וא"כ אין סברא לומר בשתי' דבי"כ חייב במלא לוגמיו וברכה רביעית אלא מחנונתא לע"ד כמ"ש הט"ז והמעדני מלך ובמטות' מאמ"ו שאל יכעוס עלי לחשבני לעזות ח"ו שהעמסתי בדברים שאולי הם שפתי יתר פי הכרחי לא יגונה פי יראתי מאוד שלא אבוא לידי מעילה פי אף בברכה אחרונה מעל פדמשמע בש"ס והרא"ש מק"ו דכשהוא שבע מברך כו' ועתה שבאתי הנה שהוא מק"ו נולד לי הספק ולא הרגשתי עד עתה לשאול פי מורינו ואגב יודיעני אמ"ו אם אחזיק במנהג שנהגתי לברך ברכה במלא לוגמיו ואקנה שענותנותו ירביני וישיב לי דבר ברור ע"י אחד מתלמידיו ואל יסתפל בשפלות ערף השואל רק לגודל צורך השאלה.

כ"ד נפש שוקקה ונפש רעבה לשמוע דבר ה' מפי זקן ויושב בישיבה את ה' ה' תגהו למעלה למעלה רבה כחפץ האוהב חכמי ישראל ואסקופה הנדרסת להם ומשתוקק לדבק בסעיפי משפיותם ולחסות בנקיטי סלעם ולהסתפח בנחלתם הקטן יוסף בא"א מוהר"ר ישעי' ז"ל מקראטשין נכד הגאון החסיד מוהר"ר אפרים רעדש שהיה אב"ד ור"מ דק"ק ליסא מתגורר פה פ"ב: תשובה אמרתי להשיב מפני הכבוד אשר הפציר בי מכ"ת להסביר לי פנים בהא דקי"ל במזיגה בפה"ג אם מצטרפים המים להשלים שיעור היין לברך אחריו מעין ג' או צריך דוקא שיעור מן היין לחוד ואם לאו אין מברכין עליו לאחריו מעין ג' אלא בורא נפשות כו' ומהא דאמרינן בשבת ריש פ' המוציא יין דמזיגת הפוס רובע רביעית כדי שימזגנו ויעמוד על רביעית ליפא למשמע דמצטרפין המים לשיעור לברך אחריו מעין ג' דמצינו למימר אף שבה"מ טעונה פוס יין פיון דמברכין עליו בפה"ג הוי ליה יין אף שאין מברכין אחריו מעין ג' והמים מהני מיהו לשיעור שיעור רביעית לברפת המזון דשיעורא לא פתיבא אלא דחכמים תיקנו דכוס של בה"מ צריך

רביעית והם אמרו דהמים משלימין שיעור רביעית ולעולם אין מברכין אחריו מעין ג'
עכ"ל מכ"ת.

תמה אני מה ראו לחלק בברכה ראשונה מברכה אחרונה דהא מזיגת הפוס רובע רביעית
ומוזגו ומעמידו על רביעית הוי ג' חלקים מים וחלק רביעי י"א כ"ממה נפשך אם נהפכו
המים לטעם י"א כ"מ ראו לברך גם ברכה אחרונה מעין ג' ואם אין בהם טעם י"א איך
תיקנו רבנו לברך עליו בפה"ג פי"ג דג' חלקים מים הם ואם בירך על המים בפה"ג לא
יצא ועוד מידי דהוי אין צמוקים דנזכר בסי"ב דאי משך המים והבדילו מן הצמוקים
הוי ליה י"א ומברך בפה"ג ולאחריו מעין ג' ואף דהמים הוי י' פעמים יותר מן הצמוקים
אפ"ה מברכין עליו בפה"ג ולאחריו מעין ג' פי"ג דנכנס טעם מן הצמוקים במים נהפכו
המים ל"א וכמו דאמרנו בפרק המוכר את הפירות דף כ"ז ע"ב גבי שמרי י"א אי דרמא
תלתא ואתי ארבע חמרא מעליא הוא הרי דקרא ליה חמרא מעליא אף שכל רביעית
יש ג' חלקים מים וחלק רביעי י"א אפ"ה קרי ליה חמרא מעליא וא"כ ביינות שלנו שאינם
חזקים מ"מ נראה דמשערין בשיעור שמוזגין י"א באותו מקום בלבד שלא יהיה הי"א אחד
מששה במים פי אז ודאי נתבטל כנזכר בש"ע סי' ר"ז ס"ה א"כ פשיטא במקום שרוב
הוא י"א והמים משלימים לרביעית דנהפכו המים ל"א ומברכין בפה"ג תחילה ואחריו
מעין ג' וכן משמע בגזיר דף ל"ח קא חשיב עשר רביעית וחדא מנייהו פסח דאמר רב
יהודא א' שמואל ארבעה פוסות הללו צריף שיהיה בו פדי רביעית ופלי רש"י פדי
שימזגנו ונעמוד כל רובע פדי רביעית וכגון דדרי על חד תלת מיא א"כ משמע בין בברכה
ראשונה ובין בברכה אחרונה הוי י"א גמור ומה שמכ"ת רוצה לדמות למה שכתב המג"א
ריש סי' ר"י חצי זית מפת וחצי זית מדבר אחר שמברכין אחריו בנ"ר ראי' זו אינו אלא
פעוכל לנ"ד האי לחודא קאי והאי לחודא קאי אלא דמ"מ נהנה מן העולם שיעור אכילה
שהוא בכזית לקף מברך אחריו בורא נפשות והכי נמי אם שתה תחילה פחות מרביעית
י"א ואח"כ שתה מים והשלים לרביעית מברך לאחריו בנ"ר אבל בנידון דידן שעירב
תחילה המים ונתהפכו המים ל"א לפי ערך המזיגה באותו מקום אין חילוק בין ברכה
ראשונה לאחרונה ומברך גם לאחריו מעין ג' ומה שכתב נמי המג"א לענין ברכה צריף
כזית בכדי אכילת פֶּרֶס אין ענין לכאן דבכל איסורים דכתיב ב' אכילה אם שקה יותר
בכדי אכילת פֶּרֶס לא מיקרי אכילה א"כ ה"ה לענין ברכה דכתיב ואכלת אבל בנ"ד
שנתהפכו המים לטעם י"א כ"ע מודים דאין חילוק בין ברכה ראשונה לברכה אחרונה
ולדעתו לא נסתפק אדם מעולם בדבר זה ופשוט בעיני כבעית' בכותח' דאין חילוק בין
ברכה ראשונה לאחרונה: ומה שהתפלא מכ"ת על מג"א שכתב בסי' ר"ח סי' ו' ס"ק ט"ו
דבשאר מינין אפילו ליכא כזית כא"פ מברך עליו במ"מ ועל המחנה אפילו ליכא פדי
אכילת פֶּרֶס וכתב מכ"ת עליו שאין אלו אלא דברי נביאות דמסי' ב' לא מוכח מידי ולא
נזכר התם דמייירי דליכא כזית פדי אכילת פֶּרֶס אלא דאיכא רוב משאר מינים ולעולם
עד דאיכא בכדי אכילת פֶּרֶס עכ"ל ונפלאתי עליו דהאיך סתם הש"ע לעיל סי' ג' סתם
אם עירב עמקם דבש הרבה יותר מהם או מינים אחרים הרבה יותר מהם מברך במ"מ
ולבסוף על המחנה הנה לו לפרש דמייירי דאיכא כזית בא"פ לא הנה צריף לאשמועינן
דין אם עירב קמח דונחן ושאר מיני קטניות עם קמח דחמשת מינים אלא נראה דבסי' ב'
מייירי אפילו ליכא כזית בכדי אכילת פֶּרֶס והטעם כתב הב"ח מדאמר שמואל בפרק פיצד

מְבָרְכִין דָּף ל"ז כֹּל שֵׁישׁ בּוֹ מִחֲמֹשֶׁת מִיָּנִים מְבָרְךְ עָלָיו בַּמ"מ אַע"ג דְּרוֹב הוּא שְׂאָר מִיָּנִים וְהַמְיָעוּט הוּא מִחֲמֹשֶׁת מִיָּנִים אַפ"ה פִּינּוֹן דְּהוּא עֵיקָר שְׁנַתָּן בּוֹ קָמַח בְּתַבְשִׁיל לְתַת בּוֹ טַעַם וּמִיָּדֵי דְלִטְעָמָא עֲבִיד לָא בְּטִיל עַכ"ל וּמִדְּתַלִּי טַעָמָא מְשׁוּם דְּכָל מִיָּדֵי דְלִטְעָמָא עֲבִיד לָא בְּטִיל ש"מ אֲפִילוּ לִיפָא כְּזִית בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרַס אַפ"ה לָא בְּטִיל וּמְבָרְכִין בַּמ"מ אַבְל בְּסִי ט' מִיָּרֵי שְׁעִירָב קָמַח וְשֵׁל ה' מִיָּנִים בְּשְׂאָר מִיָּנֵי קְמַחִים לְהַשְׁבִּיעַ וְלֹא לְטַעָמָא לְכַד דִּינוֹ שְׁיִהְיֶה כְּזִית בַּכָּא"פ וּמָה שְׁפַתְב מַכ"ת שְׁנֵהֵג עֲצָמוֹ לְבָרְךְ בְּרַכָּה אַחְרוֹנָה בְּרוֹב רְבִיעִית דְּהֵינּוּ מְלֵא לֹגְמִיו פְּדַמְסִיק הַט"ז בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת וְכַתְב שְׁפָן מְסַתְבְּרָא דְּהָא חֲזִינוּ דְלַעֲנִין אֲכִילָה י"כ קִיל מְבָרְכָה דְבִי"כ אִינוּ חֲזִיב עַד בְּכַוְתַּבְתָּ נְיוֹתָר מְכַזִּית וְכַמוֹ שְׁפַתְב הָרָא"ש דְּמְסַתְבַּר דְּנַחֲשֵׁב הִנָּאָה לְבָרְךְ אַחְרִים מְחִיבָא דִי"כ א"כ אִין סְבָרָא לֹאמַר בְּשִׁתִּיה דְבִי"כ חֲזִיב בְּמֵלֵא לֹגְמִיו וּבְבָרְכָה רְבִיעִית אֲלֵא מְחַנְוֹתָא כַּמ"ש הַט"ז וּמַעֲדִנִי מְלָךְ עַכ"ל וּבִיקְשָׁ מְמַנִּי לְהוֹדִיעַ אִם יַחֲזִיק בְּמִנְהֵג שְׁנֵהֵג לְבָרְךְ בְּרַכָּה אַחְרוֹנָה בְּמֵלֵא לֹגְמִיו ע"כ אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב לּוֹ מָה שְׁפַתְב מַכ"ת שֶׁהַט"ז מְסִיק בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת וְאֲנִי אֹמֵר שְׁהֵם רֵאיוֹת רְעוֹת וְכָשֵׁל עוֹזֵר וְנֹפֵל עֲזוּר וּמְנַכְרַח אֲנִי לְהֵאָרִיף קֶצֶת מָה שְׁפַתְב הַט"ז סִי ק"צ וְנ"ל וְקִשָּׁה מָה שְׁפַתְב הַטוֹר סִי תַע"ב בְּכּוֹס וְשֵׁל פְּסַח שְׂאִין צָרִיף לְשִׁתוֹת כֹּל הַכּוֹס שֶׁהוּא רְבִיעִית אֲלֵא רְנוֹב וּבְסִי ת"פ כְּתַב בְּכּוֹס רְבִיעִי שְׁמְבָרְךְ אַחְרֵיו וְהָא לְחַד דְּעָה אִינוּ חֲזִיב בְּבָרְכָה אַחְרוֹנָה כִּי אִם בְּרְבִיעִית וְכו' תְּמַה אֲנִי אִם קוֹשִׁיא כְּזוֹ רֵאוי לְהַעֲלוֹת עַל הַסְּפָר וּמַכְש"כ לְהַכְרִיחַ מְמַנָּה אִיזָה דִּין דְּבְסִי תַע"ב כְּתַב הַטוֹר ע"פ הַדִּין שְׂאִין צָרִיף לְשִׁתוֹת כֹּל הַכּוֹס אֲלֵא בְּרוֹב גְּמִי סְגִי וּבְסִי ת"פ מִיָּרֵי לְכַתְחִילָה שֶׁהוּא שׁוֹתָה כֹּל הַרְבִּיעִית וְכֵן כְּתַב הַב"ח בְּסִי תפ"ו מָה שְׁפַתְב הַטוֹר שֵׁם רְבִיעִית אוֹ רְנוֹב וּבְסִי תַע"ב כְּתַב אִינוּ צָרִיף כְּנֹלָה אֲלֵא רְנוֹב וּמְפָרֵשׁ דְּהִכִּי קֹאֲמַר כָּאֵן רְבִיעִית לְכַתְחִילָה א"כ בְּסִי ת"פ גְּמִי מִיָּרֵי לְכַתְחִילָה וְחֲזִיב בְּבָרְכָה אַחְרוֹנָה אֲלִיבָא דַכ"ע עוֹד כְּתַב הַט"ז וְנ"ל וְתוֹ קוֹשִׁיא לִי דְאֲמַאי לָא סְגִי כְּמֵלֵא לֹגְמִיו לְבָרְכָה אַחְרוֹנָה יַפּוֹ עֲדִיף הִיא מְכּוֹס שֵׁל בְּרַכַּת הַמְּזוֹן דְּהוּא נִלְמַד ג"כ מִן בְּרַכַּת עַכ"ל וְתְמַה אֲנִי מִי הִגִּיד לּוֹ שְׁנִלְמַד מִן בְּרַכַּת דְּהָא מְפָרֵשׁ הַב"י בְּסִי ק"ץ דְּהַטַּעַם דְּשִׁתוֹת שְׁתִּים אִין מְצַטְרְפִים דְּלֹא מִיָּקָרִי שְׁתִּי שֵׁל הִנָּאָה בְּפָחוֹת מְמֵלֵא לֹגְמִיו וְאֲנִין בְּעִינוּ שְׁיִהְיֶה אֶחָד מֵהֶם מְשִׁתוֹת כּוֹס שֵׁל בְּרַכָּה הַרִי לְהַדְּיָא דְשִׁתוֹת מְלֵא לֹגְמִיו מְשׁוּם הִנָּאָה הוּא אַבְל בְּרַכָּה אַחְרוֹנָה דְנִלְמַד מִן אֲכַלְתָּ וְשִׁבְעַתְּ דְשִׁבְעָה זֹו שְׁתִּי וְאִין שְׁבִיעָה פָּחוֹת מְכַבִּיעָה וְלֹא מְהַנִּי מְלֵא לֹגְמִיו שְׁפָחוֹת מְכַבִּיעָה הוּא אַף שְׁנֵהֵגָה מ"מ לָא הִגִּיעַ לְכָלִּל שְׁבִיעָה וְדָבְרִי הָרָא"ש מָה שְׁפַתְב בְּפִסְקִיו וּמָה שְׁפַתְב בְּתַשׁוּבוֹתָיו כֹּלִל ז' סִי י"ד עוֹלִים לְסַגְנוֹן אֶחָד שְׁפַתְב דְּצָרִיף אֲדָם לִיזְהַר שְׁיִשְׁתָּה פָּחוֹת מְכַזִּית כְּדִי לְהוֹצִיא נְפִשׁוֹ מְסַפֵּק דְר"י וּמַעוֹלָם לָא נִתְפַּנּוֹן הָרָא"ש שְׁלֵא יַחוּשׁ לְסַפֵּק דְר"י וּמָה שְׁמַבִּיא רֵאָיָה עוֹד מְסִי תפ"ו כְּבָר כְּתַבְתִּי שְׂאִין זֶה כְּדֹאֵי לְהַעֲמִיד הַדִּין עַל רֵאִי רְעוּע כְּזוֹ וְשִׁפִּיר תְּמַה הַב"י עַל ר"י צָרְפְּתִי שְׁפַתְב שְׁיֵשׁ לְהַחְמִיר לְבָרְךְ אַחְרֵיו אֲפִילוּ שְׁתָּה פָּחוֹת מְמֵלֵא לֹגְמִיו וְכַתְב הַב"י וְנ"ל וְאֲנִי אֹמֵר שְׁזוֹ הִיא חוּמְרָא בְּמָקוֹם שְׂאֲמָרוּ סְפַק בְּרַכּוֹת לְהַקְלַע עַכ"ל וְכָל דְּבָרֵי הַט"ז אִינָם מְנַכְרַחִים וְגַם רֵאִיתִי שְׁרָצָה לְהַשִּׁיג עַל הַלְבוּשׁ שְׁפִירֵשׁ מְקוֹם סְפַק דְלַעֲיִל דַּעַכ"פ כְּזִית בְּעִינוּ אֲלֵא דְהַסְפַּק אִי כְּזִית בְּלַח כְּמוֹ שְׁיֵשׁ בְּיָבֵשׁ כְּזִית דְּיָבֵשׁ וּמְמִילָא הָוִי פָּחוֹת מְרְבִיעִית אוֹ דִילְמָא גַּם בְּלַח מְשַׁעֲרִינוּ כְּאֵלוּ הוּא קְרוּצִי וְיָבֵשׁ מְמִילָא הָוִי בְּלֵא רְבִיעִית כְּדֹאֲמָרִינוּ בְּרִישׁ פְּרָק הַמוֹצִיא יִין וְכַתְב הַט"ז וְלֹא יַדְעָנָא מָה חֲשָׁב בְּזָה לְהַבִּיא

רְאִיָּה מִמְקוֹם הַסּוֹתֵר אוֹתָהּ שְׁאָמַר שֵׁם אֲבִי דִילְמָא בְּדָם שֶׁהוּא עֵב דַּוְנָקָא הוּא כֹּף אֲבָל
בְּיַד דְּקָלִישׁ יֵשׁ בְּכֹזֵית יוֹתֵר מִכְּדִי רְבִיעִית עכ"ל.

וּנְפִלְאֵתִי עָלָיו אִיךָ רְצָה לְדַחֵת דְּבָרֵי הַלְבוּשׁ בְּגִילְתָּא דְּחִישְׁתָּ דְּהָא אֲמַרִּינּוּ שֵׁם תְּנִי יָבֵשׁ
בְּכֹזֵית דְּבָרֵי רַבִּי נֶתָן אֲמַר רַב יוֹסֵף רַבִּי נֶתָן וְרַבִּי יוֹסֵי אֲמַרוּ דְּבַר אֶחָד וְדָחָה אֲבִי דִילְמָא
לֹא הִיא כּו' א"כ לֹא בְּעֵי אֲבִי אֲלֵא לְדַחֵת דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסֵף אֲבָל גּוּף הַבְּרִיָּיתָא דְּתַנָּא יָבֵשׁ
בְּכֹזֵית דְּבָרֵי רַבִּי נֶתָן כְּדִילְמָא קִיָּימָא וְסָבַר בְּכֹזֵית וְכֹן פְּסָק הַרְמְב"ם בַּפ' י"ח מֵהַל' שֶׁבֶת
יֵין פְּדִי רֹבַע רְבִיעִית א"כ דְּבָרֵי הַלְבוּשׁ בְּרִירִין בְּטַעֲמֵן וּכְבָר כְּתַבְתִּי פִּינְצָא בְּזָה בְּתַשׁוּבָה
בְּחֻלְק שְׁנֵי סִי ט"ו וְהַצְלַתִּי לְהַרְבֵּי הַב"י מְשִׁינֵי אֲרִיּוֹת שֶׁהַשִּׁיגוּ עָלָיו יַעֲוִינּוּ שֵׁם וְגַם
לְכַאוּרָה יֵשׁ לִישָׁב קֹנְשִׁיּוֹת הַב"י עַל הַר"י צָרְפְּתִי דִּיל' דְּסָבַר הַר"י צָרְפְּתִי דְּבָרְכָה מַעֲיִן
שְׁלֵשָׁה הָיוּ דְּאוּרִיָּיתָא שְׁלֵא פְּדַעַת הַרְמְב"ם שְׁסָבַר שֶׁהוּא מְדַרְבְּנָן בְּנִזְכָּר בְּטוֹר סִי ר"ט
וּבש"ע סִי קפ"ד וא"כ בְּכָל סְפָק אֲזַלְיָנָן לְחַוְמָרָא אֲבָל לְאַחַר הָעֵינָן לֹא נִיצַל מֵהַשְׁגַּת
הַב"י דְּהָא הַתּוֹס' בְּפָרְק י"כ דָּף ע"ט וּבְפָרְק הַיָּשׁוּן דָּף כ"ו ע"ב כְּתָבוּ דְּבַבְרָכָה אַחְרוּנָה
כֹּזֵית לר"מ וּכְבִּיעָה לְרַבִּי יְהוּדָה קָרָא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא דְּמְדַאוּרִיָּיתָא שְׁבִיעָה גְּמוּרָה בְּעֵינָן
וא"כ אֵין פָּאן סְפָק דְּאוּרִיָּיתָא וְהַדְרָא קֹנְשִׁיּוֹת הַר"י לְדֹנְכָתָא הַאִיךָ הַחֲמִיר הַר"י צָרְפְּתִי
בְּמִקּוֹם דְּקִי"ל סְפָק בְּרִכּוֹת לְהַקֵּל וְתַמָּה אֲנִי עַל הַלְבוּשׁ שֶׁכ' סוּף סִי קפ"ד דְּמֵן הַתּוֹרָה
אֵינוּ חֵיִיב אֲלֵא לְשַׁאֲכַל פְּדִי שְׁבִיעָה וְהוּא פְּבִיעָה פְּדַכְתִּיב וְאֶכְלֵת וְשְׁבַעַת וְתַמָּה הִנֵּי דְּהָא
הַתּוֹסְפוֹת מְבִיאִין רְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת דְּכְבִּיעָה לר"י אֵינוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן דְּמֵן הַתּוֹרָה שְׁבִיעָה
גְּמוּרָה בְּעֵינָן וְהַדְרָן לְמִילְתָּא קְמַיָּיתָא דְּמִי שְׁיֵשׁ לוֹ יֵין לְפָנָיו שְׁיִשְׁתָּה צָרִיךְ לִיְהִיֵּר שְׁלֵא
יִשְׁתָּה פְּחוֹת מְרְבִיעִית אוֹ שְׁיִשְׁתָּה רְבִיעִית שְׁלֵם וְאֵם לֹא שְׁתָּה רְבִיעִית שְׁלֵם מִי שְׁרוּצָה
לְבָרֵךְ מְכַנִּיס עֲצָמוֹ לְסְפָק בְּרָכָה וְקִי"ל סְפָק בְּרִכּוֹת לְהַקֵּל הַנִּרְאָה לְפַע"ד כְּתַבְתִּי הַסְּפָר
מְעַדְנֵי מִלָּךְ לֹא הִיָּה לְפָנָי לְעֵינָן בּוֹ: שְׁאֵלָה יז מֵהַרְבֵּי הַמְּנוּפְּלָא מֵהוֹר"ר לְוִי אַבְד"ק
בְּיִלְגָרָאד קָדָם רַבִּינוּ שְׁפָבֵל בְּלוּל בְּמִקְרָא וּבְמִשְׁנָה וְהַלְכָה וְאֶגְדָּה שְׁמוּשְׁכַת לְבוֹ שֶׁל אָדָם
הַגְּדוֹל בְּעֵנְקִים נַחַל נֹבַע מְקוֹר חֲקָמָה תּוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְּנָה לוֹ בְּמַתְּנָה מְחִזִּיר עֲטָרָה
לִישְׁנָה חֲסִיד וְעֵינָיו מִתְלַמִּידָיו שֶׁל הִילָל הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִים נ"י פ"ה ע"ה אב"ד ור"מ ור"ג
אמ"ו מֵהוֹר"ר מְאִיר נ"י.

וְעַתָּה בָּאתִי לְשַׁאוּל שְׁאֵלָה אַחַת קִטְנָה מֵאַת אֲדַמּו"ר וְאֵל יִחַר לְאֲדוֹנָי עַל טִירְחַתִּי שְׁאֲנִי
מְטָרִיחוֹ תְּמִיד בְּשַׁאֲלוֹת כִּי הַשְּׁעָה צָרִיכָה לְכַף רְאוּבֵן הַשִּׂיא בְּתוֹ לְאִישׁ וְכַתֵּב לְבַתּוֹ שַׁח"ז
כְּפִנְהוּג כְּפִתּוּב בְּנוֹסַח תִּיקוֹן שְׁטָרוֹת בְּכָל אֹפֶן הַמוֹעִיל וְעַתָּה שְׁמַת רְאוּבֵן וְאִשְׁתּוֹ וְהַנִּיחַ
בֶּת הַנָּ"ל וְשְׁנֵי בָנִים זְכָרִים וְהַבַּת תּוֹבַעַת הַבָּנִים הַנָּ"ל שְׁיִתְּנוּ לָהּ אוֹ אֶלְף ר"ט אוֹ חֲצִי
חֻלְק זָכָר וְרְאוּבֵן הַנִּיחַ אַחְרָיו קַרְקָעוֹת וּמְטַלְטְלִים וְהַבָּנִים אוֹמְרִים שְׁפִינּוּ שְׁאֲבִינוּ רְאוּבֵן
חֵיִיב לְבַעֲלֵי חוֹבוֹת וַשַּׁח"ז לֹא נִגְבָּה מְקַרְקָעוֹת א"כ נִשְׁלַם מְמַטְלְטְלִים כָּל הַחוֹבוֹת שְׁחֵיִב
אֲבִינוּ פְּדִי שְׁיִשְׁאָרוֹ הַקַּרְקָעוֹת וְלֹא יִהְיֶה לְבַת חֻלְק בְּהֵם כְּמִפְּנֵי בִש"ע א"ה סִי קי"ג
ס"ג בְּהֵגָה וְהַבַּת אוֹמְרַת לוֹ יִהְיֶה כְּדְּבָרֵיכֶם הֲלֹא זְמַן שְׁטָרִי מוֹקְדָם לְכָל הַשְּׁטָרוֹת כְּוֹלָם
וְהַבָּנִים אוֹמְרִים אֵין דִּין קְדִימָה בְּמְטַלְטְלִים כְּמִפְּנֵי בִש"ע סִי ק"ד עַתָּה אֲנִי
שׁוֹאֵל אִיךָ תִּתְּפָרַע הַבַּת שַׁח"ז שְׁלָה מִן הָאֲחִים הַנָּ"ל תּוֹרָה הִיא וְלִלְמוֹד אֲנִי צָרִיךְ וְאֶקְנֶה
שְׁאֲמ"ו לֹא יִשִּׁיב פְּנֵי רִיקָם וְיִשִּׁיב לִי תַשׁוּבָה לְהוֹרוֹת בְּזָה חֻק וּמִשְׁפָּט תּוֹרַתִּינוּ הַקְּדוּשָׁה
וְלוֹי אַחְוָה קִיָּדָה קִמִּי דְּרַבִּי לְבַל יִהְיֶה לוֹ לְמַשָּׂא וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר זוּלַת תְּפִילָּה לְאֵל חֵי
שְׁיִאֲרִיךְ יָמִים וְשָׁנִים דְּגַבִּי בְּרָכָה לְרֹאשׁ צְדִיק עוֹד יְנוּבִין בְּשִׁיבָה: תַשׁוּבָה אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב

מפני הכבוד בקצרה פי אין ממש בדברי הבת ואיזהבנים צריכין לטענה שאין קדימה במטלטלים דאף אם יהיה קדימה במטלטלים מ"מ לא שייך קדימה בשטר חצי זכר שנוהג עכשיו בגינו פי שטר ח"ז דינו פירוש וכן פתב בפירוש רמ"א בח"מ סי' רפ"א ונ"ל הפותב לבתו שתקח לאחר מותו כחצי חלק זכר דינו פירוש דעלמא וב"ח וכתובה קודמין למתנה זו כו' ומיהו נראה לי דמה שנוהגין עכשיו לכתוב שטר חצי זכר לבתו ולהתנות שאם יתן לבתו חלק חצי זכר דפטור מן החוב צריך ליתן לה בכל אשר לו דעיקר הוא החוב ולכן צריך לקיים תנאי וכתב הסמ"ע ס"ק י"ד צריך ליתן בכל אשר לו ומיהו ג"כ דינו פירוש שגובין תחילה ב"ח וכתובה מנכסיו פנ"ל כיון דנפטרו מהחוב בחלק חצי זכר עכ"ל א"כ אין שייך קדימה בשח"ז וזה פשוט וברור לדעתי כפעות' בכיתובא כ"ד היום יום ה' ז' אלול תצ"ה לפ"ק.

נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה יח גיטין דף ל"ט ע"ב דתניא ר"ש אומר משום ר"ע יכול יהיה פסוף גומר בה פדרך שהשטר גומר בה ת"ל והפדה לא נפדהתה אורעה כל הפרשה ללא חופשה לומר לה שטר גומר בה ואין פסוף גומר בה ופירש רש"י מדלא פתיב בסיפא לא ימותו פי לא נפדהתה או חופשה כו' והכי קאמר קרא והפדה לא נפדהתה פדויה ואינו פדויה הנחרפת לאיש פגון שפחה פנענית חצייה שפחה וחצייה בת חורין המאורסת לעבד עברי כו' והקשו התלמידים איך קאמר והפדה לא נפדהתה פדויה ואינו פדויה דהיינו חצי' שפחה וחצי' בת חורין דהא סתם פדי' בכסף או בשנה כסף ולר"ע אין פסוף גומר כלל ואיך היא חצי' בת חורין וגבי מי שחציו עבד וחציו בן חורין לקמן דף מ"א פליגי רבי ורבנן אי משחרר חצי עבדו דרבה סבר דמתלוקת בשטר אבל בכסף ד"ה ורב יוסף סבירא ליה דפליג בכסף אבל בשטר דברי הכל לא קנה ומוקי רבינא אליבא דר' יוסף מתניתן מי שחציו עבד כעבד של שני שותפים וא"כ לר"ש אליבא דר"ע דס"ל דאין פסוף גומר בה כלל וא"כ איך קאמר פדויה ואינה פדויה שהיא חצי' שפחה וחצי' בת חורין הא אינה נפדה כלל אפילו כולה בכסף ונראה לי דהכי פירושה מדכתיב פי לא חופשה ולא פתיב או לא נפדהתה דע"כ דנהפדה לא נפדהתה בחצייה שפחה וחצייה בת חורין מיירי דהיינו שקיבל חצי הכסף וגם פתב לה שטר על החצי פדינה והא דכתיב אחריו או חופשה לא ניתן לה ר"ל חופשה כולה לא ניתן לה אלא חצי' שכתב לה שטר על החצי ומדלא פתיב פי לא נפדהתה ר"ל לא נפדהתה כולה אלא מקצתה ש"מ דאפילו נפדהתה כולה ולא נכתב לה שטר הוי שפחה גמורה ועיקר קפינא פי לא חופשה ר"ל שלא נשמחררה כולה ימותו ששטר גומר בה ולא פסוף כלל אפילו אם נתן כל הכסף ועי' בכריתות דף י"א ע"א דסבירא ליה לר"ע דהפדה לא נפדהתה דמיירי בחצי' שפחה וחצייה בת חורין אלא רבי שמעון דרש אליבא דר"ע אורעה כל הפרשה ללא חופשה ופי' הרא"ם בפרשת קדושים עירה כמו המערה מפלי אל פלי ששפף הכתוב כל פח השיחרור והיתר הנאמר בפרשת שפחה חרופה בשטר ואמר פי לא חופשה שכל זמן שלא חופשה בשטר לא יומתו עכ"ל ואני אומר שהוא מלשון גט המעורה דאמרינן בגיטין דף כ' ע"ב לא צריכי דמעורה ר"ל שהוא משוף למטה ולמעלה וכך פירושה הפדה לא נפדהתה אורעה כל הפרשה ללא חופשת רצה לומר פאלו נכתב והפדה לא נפדהתה וגם לא חופשה החצי אלא החצי נפדהתה וחופשה וחיבי באשם ולא ימותו פי לא חופשה כולה אבל לא קאמר פי

לא נפדתה פולה דש"מ דאפילו נפדתה פולה אינו יוצאת לחירות אלא שטר גומר בה הנראה לפי עניות דעתי כתבתי.

שאלה יט באחד שאכל עוף ואח"כ מצאו בו אחד מי"ח טריפות אם צריך פרה כתבתי בספרי בחלק שני משו"ת סי' מ"א דאין צריך פרה והבאתי ראיה מתוספות דביצה דף כ"ה בד"ה אורח ארעא יענין שם ועכשיו ראיתי שהוא משנה שלימה בפסחים פרק אלו דברים דף ע"א ע"ב שחטו ונמצא בעל מום חייב שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור מחטאת משום דהוי אונס הרי בפירוש אי מצא טריפה בסתר פטור מקרבן חטאת משום דהוי אונס א"כ ה"ה לענין אכילה דפטור ואין צריך פרה דאונס רחמנא פטרי ונהי ראיה ברורה שאין להשיב עליה.

שאלה כ מווינא מהמנפלא מהור"ר עזריאל פהן. מי יאיר לה מאיר עינים רובין בין המשפטים ומחזיק בעץ החיים ה"ה אמ"ו הרב הגדול מנפלא ומנפלא גאון תפארת ישראל פבוד מהור"ר מאיר נ"י פאור הבהיר: אני אני השואל בשאלת תלמיד לרב שנמצא בס"ת ה"ה נ"ו משם של ארבע נדבקים באמצע וגם הפרעים דה"ה ה"ה נוגעת בגגה ולא ה"ה נראה פחית ומפני שקצת רואים ה"ה נראה להם כח"ת אמרנו עכ"פ יגרר הסופר הדבק שבין ה"ה ל"ו אולי יוכר לעין כל בבירור אח"כ אם נראה פחית או לא ומתוך הגרר שגרר הסופר נפרד הכרעי דה"ה מגגה ומעטה נפל הספק אם ה"ה הדביקים מדיו ומתוך שעיקרם הסופר ספינו ועוקץ ספינו ה"ה רחב קצת ה"ה נפרדים פאחת ופסול משום חק תוכות אף להנראה להם כח"ת ומעטה אין לה תקנה או שמא לא ה"ה הדביקים כלל מדיו רק מדבר אחר שה"ה דבוק עליו ודין גרמא שנפרדים פאחת ילמדנו רבינו מה דינה של אותו ס"ת.

ועוד שאלה אחת קטנה לפי הטעם ש"ע בסי' ר"פ ס"ג שכתב ס"ת שפלה ממנו יריעות אפילו אחת צריך להחליף שלש לפי שאי אפשר שיהי' אותם שמחליף דומות לגמרי לאחרות לכך צריך שיהי' לפחות שלשה ומינה נידון אף אם נפסלה היריעה מדביקות השם צריך להחליף שלש יריעות ובש"ע לא נמצא פלום ושאלתי פי הסופרים ואמרו שלא נהגו יורינו רבינו יאיר עינינו בתורתו תורת אמת ומשפט צדק אשר הוא יורה ומי פמוהו מורה דברי תלמידו המתאבק בעפר רגלו ומתאנה לשמות מימיו ותורה היא וללמוד אני צריך עזריאל פהן.

תשובה אמרתי להשיב מפני הפבוד בדבר שאלתו שנמצא בס"ת ה"ה נ"ו משם של ד' נדבק באמצע וגם הכרעי דה"ה נוגעת בגגה ולא ה"ה נראה פחית ומפני שקצת רואים ה"ה נראה להם כח"ת אמרנו עכ"פ יגרר הסופר הדבק שבין ה' ל"ו אולי יוכר לעין כל בבירור אח"כ אם נראה פחית או לא ומתוך הגרר שגרר הסופר נפרד הכרעי דה"ה מגגה ומעטה נפל הספק אם ה"ה הדביקים מדיו ומתוך שעיקרם הסופר ספינו ועוקץ ספינו ה"ה רחב קצת ה"ה נפרדים פאחת ופסול משום חק תוכות אף להנראה להם פחית אין לה תקנה או שמא לא היו הדביקים כלל מדיו רק מדבר אחר שה"ה דבוק עליו ודין גרמא שנפרדים פאחת ונסתפק מכ"ת מה דינו של ס"ת: הנה בנודאי לא נשבת מזכרו מה שפסק בש"ע בי"ד סי' רע"ו סי' י"א שכתב רמ"א ה' של שם שנגע כרעה בגגה אם נוגע ממש עד שנראה פחית מותר למחוק או לגרור הרגל ולתקנה אבל אם נוגעת רק מעט יש לספק

בדבר אם מותר עכ"ל וכתב הלבויש שמתחמת ספק יש לסלק היריעה וספק של מכ"ת דילמא לא הנה דבק כלל מדיו רק מדבר אחר שהנה דבק עליו ע"כ אני מודיע לו דעתי שכל ימי הייתי מתמי' על זה שעלה בדעת הפוסקים שגורר פנה הוי כחק תוכות וכן מה שכתבו בא"ח סי' ל"ב סי' י"ז שאם טעה וכתב דלית במקום ריש אין תקנה למחוק התג ולתקן האות משום דהוי כחק תוכות וקשיא לי מהא דאיתא בסוף פירק הבונה תנא הגיה אות אחת חייב ופירי' הש"ס כתב אות אחת פטור הגיה אות אחת חייב אמר רב ששת קא במאי עסקינן פגון שנטלו לגגו של חית ועשאו שני זיינן רבא אמר פגון שנטלו לתגו של דלית ועשאו ריש ופירש"י ובדבר מועט חייב הואיל וזה תיקון הספר ואם איתא דהוי כחק תוכות אין זה תיקון אלא קילקול הספר ודוחק לומר שלא מיירי הש"ס בס"ת אלא בשאר ספרים שלומדים בו תינוקות של בית רבן והנה חפשימי בספרים ומצאתי במרדכי ריש הקומץ דאם פתב ודבק בג' מקומות דבק שלא יוכל להפרידה אח"כ דהוי כחק תוכות ואינו נראה אלא הוי כשאר טעות ויכול לתקן וראי' דאמרין בהבונה דשקלי' לגגו של חית ועשאו שני זיינן חייב ומדבריו היינו חק תוכות וא"כ איך חשיב ליה פתב גבי שבת אלא נראה פינו שהוא מתעסק בהפרדת אותיות אינו חק תוכות עכ"ל ובעמוד ב' לסוף עמוד ג' כתב וז"ל ואם הודבקו ה' וקוף פרעיהו לגגיהן לא ידע ר' אם יוכל להפרידו בסכין ולעיל פ"י דהוי כחק יריכות ושרי וכן מצאתי שחזר בו ר"נ ממה שפירש לעיל דהוי כחק תוכות ואמר ר"י שאם הדביק אות של שם יכול למחוק דאפילו אנהרה למוחק השם לא הוי דהא תיקון הוא עכ"ל והפוסקים הסכימו בדין אם נדבקו אותיות השם לגרר ולתקן פינו שהאות נכתב כתיקון אבל אם רגלי הה' והקוף נדבק בגג הוי הגרידה להפריד כחק תוכות והוצרכו למחוק כל הרגל ואם אירע פן בשם אם הנה נראה כחית לכל אדם הנה מותר למחוק כל הרגל דלא קדוש בקדושת השם כלל אלא עכשיו שקצת הנה נראה להם כחית ולקצת לא הנה נראה כחית אלא נגיעה בעלמא וזה הוא הספק שכתב רמ"א בסי' רע"ו ומכ"ת כתב שיש עוד ספק דילמא לא הנה נגיעה כלל בדיו אלא בדבר אחר א"כ לדעתי הוא ספק ספיקא דילמא לא הנה הנגיעה בדיו ואת"ל דהנה הנגיעה בדיו דילמא הלכתא פדעת המרדכי דזה לא חשיב כחק תוכות ואף שלא נכתב כתיקון מתחילה וראיתו גדולה מש"ס ערוף בפירק הבונה דמחקי' לגגו של חית ועשאוה שני זיינן דהוי תיקון ש"מ דלא הוי כחק תוכות ומצינו ס"ס פהאי גוונא בפוסקים גבי גלודה עי' בב"י ונהי דמחמרינן דאם נוגעת הרגל רק מעט לסלק היריעה מ"מ בנידון דידן דיש ספק אם הנה הנגיעה כלל בדיו יש להקל ובפרט שהנה נראה לסלק שלש יריעות כמו שגזכר בסי' ר"פ ומה שהסופרים לא נהגו לסלק שלש יריעותאם מצאו טעות אין למיזן מהם כי הרבה סופרים בדורינו שאינם בני תורה ופוק חזי מאי עמא דבר אם צריכין להחליף היריעה כל המורים שוים להחליף שלשה יריעות בין לחוש ליריעה הקדושות שלא לגנוזם יש לסמוך להתיר ס"ת פנה ראה וקדש הנראה לפע"ד פתבתי.

היום יום א' ז' שבת תצ"ה לפ"ק: נאום מאיר: חזר השואל והשיב על דברי למאיר כשמש בצדקרים רובץ בין המשפתיים ומחזיק בעץ החיים ה"ה אמ"ו הגאון תפארת ישראל המופלא בהפלאות חכמים חכם לבו אמר פח דתורה עדיף וברי לבו פאולם יתענג על רוב שלום פבוד מהור"ר מאיר גרו.

יאיר וינרח עד גבול בנימן בצלצת: נתמלא כל הבית אורה בראותי כל יקר דבריו הנ"ל ובראי שנים ושלוש דלתות ערכה עלי הדברים מפז וכדורפמונים פי הם מינסדים על אדני פז ויקרים מפנינים אעפ"כ לא אשתוק מקמי רבי אפילו לדבר זה ואדון לפניו בקרקע פתלמיד הצריף לגמרא ולסברא דרב ואל יהי נראה לפניו פענה ביותר פי תורה היא וללמוד אני צריף וראשון תחילה נאמר שתמה אדמו"ר על זה שעלה בדעת הפוסקים שאם נדבקו רגל הה"י בגגת או שרצה לעשות ריש ועשה דלית הני חוק תוכות מש"ס דשבת סוף פרק הבונה והוא מדברי המרדכי ריש הקומץ והו הן הדברים הנאמרים בר"ן סוף פרק הבונה בשם חידושי רשב"א אבל לא כן דעת הר"ן שכתב על דברי הרשב"א ונ"ל ולי נראה דאין מפאן ראיה דגבי שבת ליפא קפידא בין חק תוכות לחק יריכות כל היכא דהוי מלאכה מחשבת מחויב שהרי אפילו מחק על מנת לכתוב חייב אבל במידי דבעי כתיבה דליהוי כתיבה כה"ג אין וכו' עכ"ל וסברא נכונה היא זו וכף עלה בתחלה במחשבת לתרץ תמי' דאדמו"ר אבל מסתפי הייתי לומר מסברא דנפשאי עד שפמצאתי לי און מדברי הר"ן ובא"ח סי' ל"ב הביא הב"י המרדכי הנ"ל ונ"ל כתב המרדכי בהקומץ דלא מהני אם מפרידה בספין ואח"כ כתב שחזר בו הר"ן והכשיר והגאון מהר"י קולן כתב דלא מהני וכדברי הר"ן הראשונים וכן כתב האגור וכן כתב הרשב"א בתשובה רגל הקוף הדבוק גוררין הרגל וחזרין וכותבין וכן כתב בתשובת הרמב"ן ובת"ה עכ"ל ואני הגעתי לרואה עוד בהגהות מיימוני וברא"ש ובשלטי גבורים בשם הגאונים אחרים שכתבו פדעת כל הגאונים הנ"ל הרי כל הפוסקים ראשונים ואחרונים בחדא שיטה קיימא חוץ ממרדכי וא"כ הוא יחיד לגבייהו וניחא לפרש הגמ' דסוף פ' הבונה פדמפרש הר"ן מלומר דאשיתמטי לכל הגאונים הנ"ל גמרא דהבונה וגדולה מזו דהא הר"ן בשם חידושי הרשב"א כתב דסבירא ליה פדעת המרדכי וב"י כתב בשם תשובה להרשב"א שסבירא ליה ככל הני הגאונים דלעיל א"כ ע"כ צ"ל שחזר הרשב"א בתשובה ממה שכתב בחידושו פי היכי דלא תיקשי דברי עצמו אהדדי וכהאי גוונא מצינו בכמה דוכתא ומה שרוצה אדמו"ר להכשיר מטעם ספק ספיקא פינן שהוא פלוגתא דרבנותא ואמת שס"ס פנה מצינו גבי דרוסה סוף סי' נ"ז בהגהות של רמ"א אבל הש"ך שדא ביה נרגא וכתב שאין להתיר ספק ספיקא פזו רק בדרוסה פינן שיש בלאו הכי צדדים להתיר ולא במקום אחר ובנדאי בלתי ספק אצלי הואיל שציצא מפי אמ"ו שיש לו ראיה ברורה ונכונה לסתור דברי הש"ך ומי יתן לי אבר פיונה אעופה ואשכונה בצלו צל החכמה לשמוע דברי עתיק יומין מפיו הקדוש הנטיעים כמסמורות ולשון של זהורית המזהירים פזונה הרקיע דברי תלמידו המתאבק בעפר רגלו ומתאונה לשמות מבורו באר מים חיים.

תשובה שהשכתי שנית כתבו קבלתי ובאתי להשיב שנית מדברי סופרים על ראשון ראשון שהביא דעת הגאונים ראשונים שפסקו דלא פמרדכי ודחק לומר דאשתמיטת' לכל הני גאונים גמר' דהבונה כו' הנה גם אנכי ידעתי מדברי הר"ן והרשב"א ומתירוץ ונה לה האות שכתבתי בספרי בחלק ראשון שאלה ס"ו דף ע"ט ע"א בד"ה ועוד יש לי תמי' כו' אלא שלא רציתי להאריך פי השליח הנה נחוצ לזכרו גלל פן קצרתי ולא כתבתי אלא שפצאתי במרדכי בהוכחתו בפירוש וזה לא הבאתי בספרי הראשון ואעתיק לה בקיצור דברי שכתבתי על דברי הר"ן ונ"ל ולי נראה דאין מפאן ראיה דלגבי שבת ליפא קפידא בין חק תוכות לחק יריכות כל היכי דהוי מלאכה מחשבת מחייב שהרי אפילו

מוחק ע"מ לכתוב חייב אבל במידי דבעינן פתיבה פי האי גוונא אין לנו ואני פתבתי ונ"ל ואני בער ולא אבין במאי דקאמר כל היכא דהוי מלאכה מחשבת מחייב א"כ לדבריו הפותב בשמאל נמי לחייב משום דהוי מלאכת מחשבת אלא ע"כ משום פיון דאין דרף פתיבה בכף בטל דעתו ומחשבתו וכן במוחק ע"מ לכתוב שתי אותיות חייב פי זה תיקונו כמו קורע ע"מ לתפור אבל כמה שכתוב ואינו מתקן הספר בכף אף שמתכוון לזה מ"מ יהיה פטור דלא תיקון מידי כו' יעניין שם באריכות ואין ספק לי שהר"ש חזר מדעתו הראשונה ובטל דעתו מחמת הני קושיות לא ניתא ליה בתירוצו של הר"ן ואין ספק לי למי שלומד תורה לשמה יודה לדברי אף שגדולי ראשונים.

אמרו מ"מ האמת עד לעצמו שגראי דברי המרדכי והוא היה גדול בדורו מגדולי אחרונים גם הר"ן חזר בו וספנגד חלוק על הר"ן ומסתברא טעמי' ולא קטלי קני באגמי הווי וגם מדברי רש"י נמי משמע פנותייהו דנקט לתיקון הספר הצריך לזה ש"מ דאי לאו הספר מיתקון בזה לא מחייב ומה שהביא מכ"ת שכתב הב"י בא"ח סי' ל"ב ונ"ל וכן כתב הרשב"א בתשובה רגל הגוף הדבוק גוררין הרגל וכן פתב בתשובה להרמב"ן סי' ר"ל והקשה מכ"ת דברי הרשב"א בחידושיו לדברי הרשב"א בתשובה וכתב מכ"ת ע"כ צריך לומר שחזר הרשב"א בתשובה ממה שכתב בחידושיו פי היכי דלא תיקשי דברי עצמו אהדדי וכה"ג מצינו בכמה דוכתא והנה בתשובת הרשב"א ותשובה להרמב"ן דא ודא אחת היא כמו שכתב הב"י בהקדמה שלו כל מקום שכתב תשובה להרמב"ן הווי דברי הרשב"א אבל מכ"ת החליט זה שדבריו בתשובה עיקר ואני אומר איפכא דהא כתב הב"י בח"מ סי' ע"ב דומה לזה בדברי הרא"ש גבי מלנה על המשפון אי הוי שומר ש"כ או לא שדבריו בפסקיו סותרים לדבריו בתשובה דנקטינן פדברי הרא"ש בפסקיו נגד דבריו בתשובה ונראה לי טעמו משום דבפסקיו בירר טעמו וירד לעומקא של הלכה עם תלמידים ולכף נקטינן פנותי' א"כ י"ל בדברי הרשב"א נמי שנקטינן פדבריו בפסקיו נגד דבריו בתשובה אף בי"ד סי' ר"א גבי ארבעים סאה שהמשיכו לתוף פלי הקשה ג"כ דברי הרא"ש בפסקיו אדברי הרא"ש בתשובה וכתב הב"י ואפשר לומר דהתם לאו פללא פניל לכל מקום שדבריו בתשובה סותרים לדבריו בפסקי' דנקטינן דבריו בפסקי' עיקר אלא בההיא תשובה דוקא שהי' יודע שדבריו בפסקיו היו אחרונים לה שפבר השיב אותו תשובה שכתב אותו דין בפסקיו עכ"ל וראיתי בתשובה חדשה זרע אברהם בחלק א"ה סי' י"א שבח"מ סי' קי"ו כתב בשם הר"י בן הרא"ש פשאני רואה פסקיו עם תשובותיו סותרים זה לזה הולך אחר הפסקים וכן הרש"ך וכ"כ מהרי"ט וגם ספר גבורת אנשים סי' ס' ובטור א"ה סי' קנ"ד גבי ניטמו בעיניו פסק הטור פהרא"ש בפסקיו ולא פתשבותיו ועכ"פ בדין הרשב"א עכ"פ מידי ספק לא יצאנו שחזר מדבריו בתשובה וכבר פתבנו שתירוצם מה שרצו לתרץ הוכחת המרדכי והרשב"א והר"ש לא נהירין ולא ברירין ולא שרירין ולא קיימן ואם פן אפילו היה יחיד לגבייהו פיון דמסתברא טעמי' נחשב עכ"פ לספק בפרט שהר"ש וגם הרשב"א ס"ל פן וכן משמע מדברי רש"י ראוי לצרף לספק וגם הרשב"א בתשובה לא פתב בפירושו דלא מהני גרירה להפריד הרגל אלא ממשמעות דבריו יליף וי"ל דהוא גופי' קמ"ל אף שפחדש הנקודה לגמרי דאין צריך למחוק הגג וזה פשיטא ליה דאם אינו מוחק פלל מן גוף האות אלא מפריד דכשר וכל זה ראוי לומר שלא יסתרו דבריו בתשובה לדבריו בחידושיו ומה שכתב מכ"ת שהש"ך

בס"ס נ"ז חולק דלא אמרינו ספק ספיקא פנה בשאר איסורים גם אנכי ידעתי שיהי
כתבתי שמצינו ספק פנה בכה"ג וקבעו הב"י בש"ע ורמ"א הספים עם הב"י אף
שליפעמים אחרונים חולקים עליהם מ"מ בשעת הדחק פדאי הם רמ"א וב"י לסמוך
עליהם וכן מצאתי בתשובה אחת שישלח לידי מקוסטנטינו והבאתי בספרי בחלק שני
שאלה קנ"ב דף צ"ו ע"ב בשם ספר שארית יהודה וז"ל פיון דהוי פלוגתא אי קברי נכרי
מטמאים או לא נאפילו לדעת ר"ת ליכא אלא איסור דרבנן ומספקא לו אם במקום מצנה
כזו גזרו או לא הוי ס"ס ומותר ומפרש ואזל ס"ס שמא אין שם קבר ואת"ל יש שם קבר
שמא הילכתא פהרמב"ם אפילו לדעת הר"א ש מותרים מס"ס עכ"ל ואף שנה ברור לכל
בעלי הוראה דלא סמכינן אס"ס פנה באיסורי דאורייתא מ"מ במילי דרבנן ובשעת הדחק
סמכינן אס"ס וכבר אמרו חז"ל דאפילו גבי טהרות פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעת
הדחק והנה גאונים שהבאתי שדעתם להכשיר פדאי הם לסמוך בשעת הדחק מלהצריך
גניזה ג' יריעות הנכתבים בקדושה יש לחוש טפי מהפסד טהרות ומילי דרבנן הוא דמאי
איסור תורה שייך פאן דאפילו מי שאין לו אלא ס"ת אחת אינו מצנה לכתוב אחרת
דעלשון בדורינו הכריע הש"ך בי"ד סי' ע"ד דאינו מצנה כלל לכתוב ס"ת אלא לכתוב
חומשי תורה ומשנה וגמרא ופרושיהן ואם משום ברכה ועובר משום לא תשא פבר
הארבתי בתשובתי חלק ראשון סוף סי' ס"ו דברכה שאינו צריכה הוי מדרבנן וגם בשעת
הדחק התירו לקרות בצבור בס"ת פסול ולברך עליו פנזכר בדברי רמ"א בא"ח סי' קמ"ג
ש"מ דאין פאן איסור דאורייתא על פן אני אומר בטח כל פי האי מילתא לימרי משמאי
בשוקי ובכראי דבגידון דידן נמי אמרינו ספק ספיקא כזו ולסמוך בשעת הדחק על הנה
גאונים דמכשירין לגמרי ומסתברא טעמייהו הנראה לפע"ד כתבתי היום יום ג' ט"ז שבט
תצ"ה לפ"ק.

נאום מאיר חונה פה ק"ק א"ש: שאלה כא ארי עלה ונתעלה במעלות התורה בביתו
פתוחי שערי צדק ושערי אורה ה"ה בר אבהו ובר אוריין הרב הגדול פבוד מהור"ר ליב
אבד"ק מ"ד יצ"ו: הנה פתבו קבלתי ובאתי להשיב על ראשון ראשון תחילה נאמר על
אודות יין מבושל שכתבתי שיש לפקפק בברכתו אפרש שיחתי דהא בכוסס חטים פתב
הרא"ש שיראה לו שייברך לאתריו בורא נפשותולא ברכה מעין ג' אע"ג דחגיטה פתיב
בקרא פיון דאין אכילתה חשובה כל כף לא חשיבי ברכה לברך עליו מעין ג' וכן פתב
בה"ג ור"ת הגיה במחזור שלו דמברך לאתריה בורא נפשות ומסיים ונכון להחמיר שלא
לאכול חיטין או שלקות בעינייהו אם לא בתוך הסעודה משום ספק ברכה אחרונה
ואמרינו בירושלמי דפירקון דרבי נחמ' בעי הדין דאכיל סולת מהו מברך בסופו אמר ר'
יוסי ולפני לא אכיל סולת ר' ירמיה מיומה לפי שהיה מסופק בברכה אחרונה שאם היה
מסופק בברכה ראשונה היה יכול לברך שהנ"ב דתנו על כולם אם אמר שהנ"ב יצא אבל
בברכה אחרונה אין לו לברך אלא ברכה שנתקנה עכ"ל ומטעם זה פתב הט"ז בסי' ר"ח
בדונח ואנרז דכתב הרי"ף שעל דונח מברך שהכל והשיג על הפוסקים שכתבו שירא
שמים לא יאכל דונח ואנרז אלא בתוך הסעודה פיון שאין הספק אלא בברכה ראשונה
א"כ יברך שהכל וכן בצוקר בסי' ר"ב שכתב הטור בשם הרמב"ם שכל הגאונים פתבו
שמברך עליהם בורא פרי אדמה ויש אומרים בורא פרי העץ והרמב"ם רצה לומר
שמברכין עליו שהכל וכתב הטור שאפשר להשיב על דבריו וכתב הב"י מ"ש הטור

ואפשר להשיב על דבריו דברי טעם הם ואעפ"כ פינו דפלוגתא היא לברך שהכל עדיף
דעל פולם אם אמר שהכל יצא עכ"ל הרי שאף לענין עיקר הדין הנה לברך בורא פרי
האדמה אפ"ה ק"ש הב"י לפלוגתא וכתב שראוי לברך שהכל להוציא נפשו מפלוגתו וא"כ
בינו מבושל פתב הטור שרבו הדעות הרב רבי' שמעי' ורש"י סבירא להו דמברכין עליו
שהכל וכן פתב הרב ר"י גיאות וכן פתב רב האי גאון והרמב"ם פדעת הגאונים שאין
מקדשין עליו וכן הביא הרא"ש בפ"ק המוכר פירות בשם רב צמח גאון שאף בורא פרי
הגפן אין מברכין עליו וא"כ למה לא ק"ש רבינו והרב הב"י לגאונים עמודי עולם פאלו
להוציא נפשו מפלוגתא ולברך על הינו מבושל שהכל דיוצא אליבא דכ"ע: ועוד פינו
דעיקר פלוגתיהו משום דרש"י ושאר גאונים סבירא להו דנשתנה לגריעותא והתוספות
ס"ל דנשתנה למעליותא ויש סתירה לדבריהם מהא דפ' שני דתרומות דאין תורמין מן
מבושל על שאינו מבושל משום דאין תורמין מן הרע על היפה אלמא מבושל הוי רע
וכתב הרא"ש שבירושלמי פרי' מההיא מתניתין דסוף תרומות דתנן אין
מבשלין יין של תרומה מפני שממעטו ור' יהודה מתיר מפני שמשביחו אלמא דכ"ע
עלוייה עלתיה דאפילו רבנו לא קאמרי אלא מפני שממעטו אבל מודו שמעלי' עילוי בכך
ומשני פאן בכהן פאן בבועלי' ורצה הרא"ש לפרש הא דאמר אבל לא מבושל על שאינו
מבושל היינו בבועלים לפי שהו תורמין לפי המדה שהיה מן הינו קודם שבשלו והכהן
חפץ יותר ברבוי הינו בלא בשול לכך חשיב ליה רע לגבי פהו וגם יש אנשים שאינן
כולים לשתות יין מבושל לפי שמחמת חזקו פואב לו בראשו הילקף חשיב רע לפהו אם
אין דרכו לשתותו עכ"ל הרא"ש אבל אין פירושו מוכרח שראיתי בתוס' יו"ט שמפרש
הו דירושלמי דמשני תמן תנינו בבועלים צריכין לתרום מן היפה והכא בכהן דלכהן
התירו לבשל שמשביחו דמתקנים לו אבל בבועלים צריכין לתרום מן היפה דשאנו
מבושל יפה לשת' ולא חיישינו במתקנים הרי להדיא שמפרש שנינו מבושל אינו יפה
לשתות כמו שאינו מבושל וע"כ צריכין אנו לפרש הא דאיתא בירושלמי בערבי פסחים
ובשקלים דיוצאין בינו מבושל דס"ל דאף דנשתנה לגריעותא מברכין עליו בפה"ג ואנו
סבירא לן פתלמודא דידן דכל שנשתנה לגריעותא נשתנה ברכתו והתוס' בפ"ק פיצד
מברכין דף ל"ח ע"ב ד"ה משפחת ליה בתומי וכתתי פתבו דנינו מבושל טוב כמו חי
ומטעם זה מברכין על יין מבושל בפה"ג אבל פבר פתבנו שפשט' דמתניתין דפ' ב'
דתרומות משמע שנשתנה לגריעותא והדרא קוש' לזכותא על רבינו הטור והב"י למה
לא פתבו שבמקום פלוגתא לברך שהכל כמו שהכריע הב"י בברכת צוקר: ונראה לי
לומר דשאנו הכא דתיקונו הוי קילקולא דאי הנה מברך שהכל על יין מבושל אתא
לקילקולא בברכה אחרונה לברך בורא נפשות ולרוב פוסקים מחויב לברך על הגפן
ברכה אחת מעין שלש ולפי שנראה להרב הב"י רוב הדעות דמברכין על יין מבושל
בפה"ג הניחו על הדין שהלכה פרבים פדי שלא יבוא לידי קילקול בברכה משא"כ בצוקר
ובדוחן ובאורז שאין חילוק בברכה אחרונה אלא בברכה ראשונה לכך הכריעו לברך
שהכל דיוצא לכל הדעות: אבל אפתי לא נייחא דעתן למשנת חסידים וכמו שר' ירמיה
לא אבל סולת פל יומי משום דנסתפק בברכה אחרונה דאלו ברכה ראשונה הנה יכול
לברך שהכל וכתבו הפוסקים והש"ע דגרעיני חוטי לא יאכל אלא בתוך הסעודה משום
ספק ברכה אחרונה ה"נ בינו מבושל אלא שמ"מ נראה לי לחלק בשלמא גבי גרעיני

חיטוי יש לומר דלא תיקנו רבנן פלל ברכה מעין ג' על אדמה ועל פרי אדמה וא"כ אינו יוצא בברכה שלא תיקנו רבנן אבל גבי גפן דתיקנו רבנן ברכה מעין ג' א"כ בדעבד יוצא אף להנה פוסקים דסבירי להו דמברכינן על זין מבושל שהכל מ"מ בדעבד מודו הו לענין ברכה ראשונה הו לענין ברכה אחרונה על הגפן דיוצא בדעבד מידי דהוי אם ברה על ענבים בפה"ג דיוצא וכן בברכה אחרונה על הגפן דיוצא בדעבד פנזפר בש"ע סי' ר"ח סי' ט"ו ה"נ דכונתיה אף היותר טוב לברה תחילה על דבר שברכתו שהכל ויתחייב בברכה אחרונה בורא נפשות וגם יברה על היין מבושל תחילה בפה"ג ולבסוף על הגפן ואז יוצא לכל הדעות לכתחילה פן נראה לי לישב דברי הב"י: ובדבר שנשאל מכ"ת בבתולה בוגרת שנשאת ולא פסקה לראות דם מביאה ראשונה ואילך תמיד היא רואה דם בקנינות בעד שאחר תשמיש וזה כמו ארבע חדשים שלא פסקה ויש לה תמיד צער בתשמיש וכואב לה וזו אף לדעת רמ"א בי"ד ס"ס קפ"ז לא היתה בכלל רואה מחמת תשמיש אלא יש להסתפק אם טהורה היא לבעלה אם נדמה זה לשאר מפה שתולה בה הדמים וטהורה היא לבעלה או נימא פינו דעיקר התיבה לקיימה תחת בעלה משום דכל ראיות מחזקינן בדם בתולים ובעיקר דין בתולה שנשאת אין לה היתר דמים אלא בועל בעילת מצנה ופורש נהוית פגדה גמורה לכל דבריה ולא עדיפא הני דמים דתלינן בבתולים מעיקר דם בתולים וכן משמע לשון הרמב"ם בפ' י"א מהל' איסורי ביאה כו' אמנם יש לומר פינו דאיסור דרבנן הוא כמ"ש הרא"ש ריש פ' התינוקת יש לן לומר לא גזרו חכמים אלא במילתא דשכיחי דהינו היכי שהדמים מצויים בכל הבתולות קטנה לפי קוטנה וגדולה לפי גודלה כפי שיעורין השנויים במתניתן ריש פ' התינוקת לא הגיע זמנה לראות עד שחיייתה המכה כפי' רב ושמואל ובהגיע זמנה לראות ולא ראיתה ד' לילות ובכבר ראיתה כל הלילה כו' אבל אחר אותן זמנים שאינם שכיח ברוב בתולות שימצא בהם עוד דם בתולים לא גזרו ואם נמצא איזה בתולה שאחר אותו זמן יש לה עוד דם בתולים אוקמוה אדיו דברייתא דתולין במכה ואין לה מכה גדולה מזו כמ"ש הרא"ש וטהורה היא לבעלה עכ"ל מכ"ת: ומה מאוד תמוהים דבריו כלפי לייא דהא לדינא דש"ס דבוגרת שראתה אין לה אלא בעילת מצנה ובלא ראיתה לילה אחת ומפרש הר"ן לפי שהבוגרת נתמעטו בתוליה הלכה ודאי בלילה אחת פלו פולם: אבל ראיתה פינו דשכיחי בה דם טפי אין נותנים לה אלא בעילת מצנה עכ"ל הרי להדיא דבוגרת שראתה אף לפי המשנה אחר בעילת מצנה טמאה משום נדה וא"כ ק"ו מה בתחילת ביאה דנדאי ראוי לתלות בדם בתולים ואין חשש פלל דילמא דם נדות כמו שפכת הרא"ש וז"ל נ"ל טעם חומרא זו בשביל שנחוש שמא יצא דם מן המקור עם דם בתולים ואפילו באשה גדולה למה נחוש הא אמרינן לקמן דאפילו אשה שהחזיקה רואה דם מחמת תשמיש אם יש לה מכה תולה במפתה ולא חיישינן שמא יצא דם המקור עם דם מפתה ואין לה מכה גדולה מזו שנבעלה ויצא ממנה דם בתולים אלא טעם חומרא זו משום דבעילת מצנה לכל מסורה כו' הרי להדיא בביאה ראשונה הסברא ודעת מכרעת שהיא דם בתולים ואין ספק פלל לומר שהיא דם מן המקור ואפילו הכי נמנו רבותינו ואמרו אין לה אלא בעילת מצנה ופורש וגזרו אפילו בתינוקות שלא הגיע זמנה לראות כמו שפכת הרא"ש וא"כ איך יעלה על דעת אנושי להקל בבוגרות שראתה ואחר כפה ימים ראיתה דם מחמת תשמיש שלדינא דגמ' היתה אסורה עד שתמנה ז' נקיים משום דשכיחי דמים ובלילה אחת פלו כל בתוליה

וכל מה שתראה אח"כ מחמת תשמיש טמאה אף לפי המשנה ונהי דאנו מקילינן שלא לאסרה על בעלה כל זמן שרואית מחמת תשמיש אבל מ"מ אפילו לדינא דמשנה טמאה משום נדה איך יעלה על דעת לטהרה לבעלה בלי טבילה ובאמת אף להתיר שלא לגרשה אין לנו ראי' ברורה מהש"ס וכבר שדו בי' נרנא הט"ז וכתב שאין שם להגיע זמנה לראות וכל שכן אם ראתה בבית אביה קודם הנישואין שאין שיעורה אפי' לדין המשנה רק בעילת מצנה ממילא אח"כ פלו בתוליה וא"כ מנא לן שתהיה עוד אח"כ בתולה פל שאין ידים מוכיחות לזה וכתב מטעם זה פתב הב"י דמסתפינ' להקל להתיר אלא א"כ שיהיה ידים מוכיחות שהוא דם בתולים ועפ"ז כתב רמ"א דוקא שאין לה צער פלל אבל אם יש לה צער ידים מוכיחות דתלינן בדם בתולים ועל כל פנים הדעת והחוש מכרעת שבבעילה שניה בבוגרת שראתה או לא ראתה לאחר לילה ראשונה יש חייש יותר לומר דם נדות הוא מביאה ראשונה וכיין דגזרו רבותינו לטמאות הדם בביאה ראשונה ק"ו בן בנו של ק"ו בביאה שניה נהי דלא אסרינן אשה על בעלה משום תקנת בנות ישראל אבל לטהרה לגמרי לבעלה בלא ז' נקיים לא עלה על שום פוסק בעולם ולא דמי למכה דאשה נאמנת לומר מכה יש לי באותו מקום דנדאי דם מכה הוא אבל הקא אפילו לדינא דש"ס לא הוי בבירור דם בתולים ובביאה ראשונה הוי בבירור דם בתולים ואיך יעלה על דעת לומר בביאה ראשונה גזרו לטמא דם בתולים ובביאה שניה ושלישית לא גזרו להתיר ספק פרת וזה מוקצה מן הדעת והיה נראה לי לומר הא דכתב הר"ן הא דאמרינן עברה לילה אחת בלא תשמיש וראתה טמאה דמסתמא פינן שעברה לילה אחת בלא תשמיש אותה ראיה שראתה אח"כ בדם נדה מחזקינן מיהו פשטימשה אח"כ וראתה מחמת תשמיש תולין בבתולים כל ראיה שתראה באותו יום והיינו דאמרינן בפ' התינוקות מעשה ונתן לה רבי ארבעה לילות מתוך י"ב חודש עכ"ל ומפרש גם דברי הרמב"ם פן ונראה לי ברור דדוקא בימי נערות קאמר דהא רבי נתן לה ארבעה לילות מתוך י"ב חודש מסיק הש"ס דיהיב לה אחת בימי קטנות ושלשה בימי נערות וליפא הקא בגרות פלל וכיין דכלו בתוליה יש לומר בזה מודה רב דלא תלינן אח"כ בדם בתולים.

וראיתי בתשובות הב"ח שאלה פ"ג דף ס"א ע"ב ע"ד וז"ל ואפילו כמה שנים הייתה רואה תמיד מחמת תשמיש תלינן ליה בדם בתולים אע"ג דעיקר מילתא דרב גידל אינו אלא בקטנה שלא הגיעה זמנה לראות היינו דוקא לענין שתהיה מותרת לבעלה אע"פ שהדם שותת עד שחיייתה המכה הים הוא דקאמר דוקא בקטנה שלא הגיע זמנה לראות מותרת לבעלה כו' אבל בנערה אינו מותרת אפילו לא חיייתה המכה אלא כפי שיעור שנתנו לה חכמים אבל מ"מ למידן מדברי רב גידל דכל היכא שרואה מחמת תשמיש תדיר בידוע שלא חיייתה המכה וא"כ אפילו היא בוגרת תלינן בדם מפת בתולים לענין זה שלא תתגרש ושאינה צריכה בדיקת שפופרת כו' עכ"ל הרי להדי' דדוקא שלא תתגרש תלינן בדם בתולים אבל להתירה לבעלה לא עלה על שום פוסק ראשון ואחרון להתירה לבעלה והב"ח פתב שלדעת הרמב"ן והראב"ד אף היכא שתולה במכה אינה מותרת לבעלה ולא מהני לתלות במכה אלא שלא תתגרש אבל לא לטהרה לבעלה ומיהו למעשה כבר הסכימו אחרונים דאף בזמן הזה תולה במפתה ומותר לבעול על דם המכה ומה שכ' הרמב"ם בפירק י"א וכל זמן שתראה דם מחמת מכה הרי היא טמאה לא קאי אלא אמפת בתולים שהזכיר לפני זה אבל במכה אחרת טהורה לבעלה עכ"ל הב"ח בתשובה משמע

מזה שפך זמן שתראה מחמת מכת בתולים אפילו בזמנים מחולפים הרי היא טמאה משום גזירת חכמים שטימאו דם בתולים וכבר כתבנו שבבגורת יותר יש להסתפק בדם נדה בביאה שניה מביאה ראשונה וגדולה מזו נראה לי דאפילו בדקה עצמה בשפופרת ולא נמצא דם בראש המכחול דאז ברור דלאו מן המקור אלא מן הצדדים ואמרינו שם בדרך ס"ה ע"ב דם נדה בא מן המקור ודם בתולים בא מן הצדדים אפ"ה טמאה לבעלה דהא גזרו על דם בתולים שתהי' אסורה לבעלה ומ"מ יש לצדד להקל באיסור דרבנן כיון דיש לספק שמא מן הצדדים בא משאר מפה ולא מדם בתולים והוי ספיקא דרבנן ולקולא: ונפלאתי מאוד על תשובת הב"ח שכ' בסוף עמוד ד' וז"ל ועוד דמאחר דאיכא למיתלי בדם בתולים אע"פ שאינו נדאי א"כ יש להתיר אותה שלא תתגרש מטעם ספק ספיקא קדא שמא לא בא הדם אלא מדם מכת בתולים ואפילו שלא מחמת מכת בתולים שמא לא בא אלא מן הצדדים ולא מן המקור עכ"ל ותמה אני דזה חד ספק הוא מה לי אם בא מן הצדדים מחמת מפה אחרת או מחמת מכת דם בתולים דנימא מן הצדדים קא אתי וכד הוי ליה למימר קדא שמא בא מן הצדדים ואת"ל מן המקור שמא מפה יש לה במקור כלל דמילתא דאפילו להתיר אשה שלא תתגרש שלא תהיה דינה כאשה הרואה מחמת תשמיש יש לנו כמה פיקפוקים על היתר זה וכמו שכתב הט"ז והרב הב"י בפעמו והבה דלא להוסיף עלה דוקא שלא תתגרש אבל לטהרה לבעלה לא עלה על שום פוסק ראשון ואחרון ומי יכניס ראשו לחלק בגזירת חכמים ותמה אני על מכ"ת שרצה לחלק שלא גזרו אלא במילתא דשכיחי וכו' אבל אחר אותן ימים שאינן שכיח ברוב הבתולות שמיצא בהם עוד דם בתולים לא גזרו ואם נמצא איזה בתולה שאחר אותו זמן יש לה עוד דם בתולים אוקמי אדין דברייטא דתולין במפה עד כאן לשון מכ"ת אמתהא טובא אטו מי ידעינן שאחר אותו זמן יש לה עוד דם בתולים אדרבה יותר יש לנו לומר שפכר פלו בתוליה אלא דמתלי תלינן שלא תתגרש ואיך יעלה על דעתו להתיר לבעלה בלי שבועה נקיים דהא ליכא מילתא דלא שכיח מבועל ולא מצא דם הנה לנו לומר דלא גזרו חכמים בענין זה ואפ"ה אנו מטמאים אותה מטעם דשמא ראתה דם בתולים וחספיהו ש"ז ק"ו כאן שראתה בנדאי יש לחוש להסתפק בדם נדה נהי דאנו מקלינן לגבה שלא תתגרש ותלינן שראתה בנדאי דם בתולים איך נטהר אותה לבעלה בלא ז' נקיים ופשוט וברור דזה הוי בכלל גזירת רבותינו שטימאו דם בתולים וממילא אין אנו צריכין להאריף בפילפולין ולסתור דבריו כי דחויים הם מעיקרא דדינא וסתירת זקנים בנין הוא שלא לזוז מפסק הלכה שהיא טמאה לבעלה עד שתמנה ז' נקיים ודי לנו להקל שלא תתגרש הנראה לפי עניות דעתי פתבתי היום יום א' ח' טבת תצ"ה לפ"ק: גאום מאיר בהר"ר יצחק ז"ל חותם פה ק"ק א"ש.

שאלה כב מהרב מק"ק קראקא וזה לשונו. בדבר האשה פלונית שיצא קול ענות פה ק"ק חמעלניק בהיות בעלה במדינה אחרת שהיא הרה לזנונים וכריסה בין שינ' ומחמת בוששה ברחקה האשה הנ"ל ולא שאלו את פיה איך הנה המעשה וכהיום בא לפני בעלה וגביות ב"ד בידו ממדינות שלעזיאי פי שם מצא אבידתו ושאלו הב"ד בחרם ובשבועה כאשר מבואר באריכות בב"ד האיום ושאלו הב"ד בחרם ותוכן הדברים הנה שנעשה לה באונס בעת השנינה בדרך ומחמת עיפות הדרך חטפתה שינה ולא הרגישה בעת שבא עליה אדם והפציר בי בעלה לעיין בשריותא להתיר לו לדור עם אשתו הנ"ל כי הוא מאמין לדבריה

שנעשה באונס ומעיד עליה שלא ראה שום דבר מכוּעַר מיום חתונתה רק תמיד היתה מהנשים הפשירות וגם עתה לא יצאה מחזקתה והמעשה נעשה באונס פן הוא תוכן דבריו של הבעל ותוכן הב"ד והשיב הרב הנ"ל ונ"ל הנה בנדאי מן הראוי הרה לעיין הטיב ולצדד בזכות האשה הנ"ל למצוא צדדים יצדי צדדים היתר כמבואר בש"ע סי' קט"ו האשה שאמרה לבעלה טמאה אני וחזרה ואמרה אמתלא לדבריה למה אמרה פן נאמנת מכש"כ הכא שלא אמרה לבעלה טמאה אני ולא לשום אדם אף שיש לחלק דשאני הכא שפריסה בין שנייה ואינה צריכה לומר טמאה אני אף פהיום שהוא אומרת שנעשה באונס מן הראוי להאמין לה ואף אם הנה סוף ביאה ברצון פי לא סגי בלאו הכי שלא תרגיש בהוצא' נרע היורה פחץ שהרי נתעברה מביאה זו א"כ מוכרחי' אנו לומר שהנה יורה פחץ ואיך לא תרגיש אף אמינא אף אם תרגיש לבסוף יצרה אלבשה כמבואר בגמ' והעיקר הוא שהבעל מאמין לדבריה ומחפה עליה ומבואר בש"ע סי' קע"ח בהגה' שהפל תלוי בנאמנת הבעל ואף שיש לי הרבה דברים לפלפל בענין דינים בהגה' סי' הנ"ל וכעת אין פנאי ואין הזמן גורם לעיין בזה אף סוף דבר שתלוי הפל בבעל ובגוף הדבר אני מסופק אם זה מקרי אונס פי לפי דברי מהר"ם מינץ לא מיקרי אונס רק בשדה וכל שלא יצא שם אונס בעיר אינו מקרי אונס דרף פלל דין זה צריך עיון גדול בש"ס ובפוסקים קמאי ובתראי ומאפס הפנאי והטירדות ורשות אחרים עלי אי אפשר לעיין בהם על שעה חדא ולטייל בהם ארנפות וקצרות לצדד לאיסור ולהיתר כמראה אופן לכל צד ועצתי אמונה שישים הבעל למדבר פניו לילף אל ההורים ומורים על פסא הוראה סמוך למדינה הנ"ל והם יעינו בשריותא דאתתא הנ"ל אם ינה לה היתר ואין לסמוך על דעתי פלל פי לא ירדתי לעומקא דדינא לא לאיסור ולא להיתר ואל יאשימו עלי אשמה חלילה שאני חושף עצמי מן הדין זה שנראה בעיני הדין מרומה ומרמה בפי האשה במה שאמרה שנאנסה בשניה חלילה לי לעשות פן מאתי הנה ראוי לפתוח בדבר הלכה ולהציע דברי לפני גדולי הדור אם יספיקו עמי כדרכי תמיד אף הכרח לא ישובח ולא יגונה הטיירדא הגדולה המוטל עלי ועי' בתשובת הר"ם מלובלין סי' פ"א ומהרש"ל ל"ג ותשובות הגרשונ' נ"ג והב"ח סי' פ"ח ושם מבואר פל מה שנוגע לענין זה ישמעו חכמים ויוסיפו לקח כאשר יורו המורים המאורות הגדולים המפורסמי' בהוראה על פיהם יצאו הזוג הנ"ל ועל פיהם יבואו ולא לנטות ימין ושמאל ודי בזה כ"ד הטרוד על התורה ועל עבודה.

היום יום ו' לסדר הואיל משה באר את התורה בשבעים לשון ה' אב תנ"ג לפ"ק פה ק"ק חמעלניק: באום הקטן שמואל שפעלקי חונה בק"ק קראקא והגליל יע"א: תשובה יען שהבעל הנ"ל למ"ד פה בשיבתי ובנוברי ממדינת פולין בשנת תצ"ג קודם ר"ה דרף מדינות שלעזי' בהיותי במלון הפיג אותו תלמידי הנ"ל בכה והתחנן לפני לעיין בדבר זה אם יש תרופה למכתו פי קשה עליו לפרוש מאשת נעורים ולעשות פירוד בין הדבקים ומסר לידי תשובה הנ"ל ואמרתי דבר זה צריך תלמוד ואם אנופה א"ה לבוא לשלום לבית מנוחתי מקום חשוב ד' אמות של הלכה אראה לעיין בדברי הרב הנ"ל ובבואי לביתי קראתי ושניתי בדברי הרב הנ"ל ומה מאוד תמוהים לי דבריו שמתחילה רצה לצדד להתיר מהא דאיתא בש"ע סימן קט"ו באשה שאמרה לבעלה טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני ונתנה אמתלא לדבריה למה אמרה תחילה טמאה אני דנאמנת ופשיטא הכא דמעולם לא אמרה טמאה אני דנאמנת וחזר וטען דשאני הכא שהרי פריסה בין.

שינייה ותמה אני דקרי ליה מאי קרי ליה ויותר תמוהים דבריו לאחר שתבר גזיזיה בעצמו וכתב דשאני הקא שפרקסה בין שיני' כ' אף פהיום אומרת שנעשה באונס מן הראוי להאמין לה עכ"ל לא ידעתי מאין הרגלים מאיזה טעם מצא להאמין לה פיון שכתב שפרקסה בין שינייה והבעל הי' במקרה הי' הפל יודעים שזינתה א"כ מהיכי תיתי להאמין לה בלא מגו וגם מה שסיים וכתב והעיקר שהבעל מאמין לה לדבריה ומחפה עליה ומבואר בש"ע בסי' קע"ח בהגה שהפל תלוי בנאמנת הבעל עכ"ל נפלאתי מאוד מה ענין זה לזה לסימן קע"ח בהגה דהתם מייירי שעד אחד אומר שזינתה או היא אומרת שזינתה בזה מחלק רמ"א אף לדעת דס"ל דנאמן לומר שמאמין לדברי העד או לדבריה מ"מ בזמן הזה שיש חרם ר"ג שלא לגרש בעל פרושה אינו יוכל לומר שמאמין לדבריה אבל כנ"ד שהפל יודעים שזינתה א"כ אין הדבר תלוי בנאמנת הבעל כלל להאמין לה לקולא להתיר איסור דאורייתא וביותר לא הבנתי לשונו שכתב והעיקר שהבעל מאמין לדבריה ומחפה עליה הגי תרי לישני סתרי אהדדי דאי מאמין לה אינו מחפה עליה ואי מחפה עליה משמע שלא כדת א"כ אינו מאמין לה וגם מה שמראה מקום מתשוב' עבודת הגרשוני והב"ח אין ענינם לכאן דהם לא דיברו אלא אם הבעל מאמין לדברי העד או לדבריה לחומרא שנטמאה אבל לקולא להאמין לה במקום שאין לה מגו לא שמענו מהם דבר וגם מתשובת מהר"ם לובלין סי' ס' לא ידעתי שום רמז ורמיזה מזה ואם באנו לומר שנתכונן למה שכתב שם דרוב בנין ורוב מנין של הפוסקים סבירי להו דאין האשה נאסרת בלא עידי טומאה ממש ולא בעידי פיעור לא ידעתי בזה שום צד היתר דהא בכתובות דף ט' אמרינו, דאף דאין האשה נאסרת על בעלה בעד אחד אלא בשני עדים דפתחפותם בשני עדים דמי ופרש"י שהרי דבר ברור לו שנבעלה ובגידון דידן נמי ברור שהרי הנה במקום רחוק ודבר ברור לו שלא באה בצניעה ובנדאי זינתה ואיך נאמין לה שנאנסה פיון דכריסה בין שיני' בלא מגו: וגם מה שכתב הרב ונ"ל ובגוף הדבר אני מפקפק אם זה מקרי אונס כי לפי דברי הרב מהר"ם מינץ בתשובה לא מקרי אונס רק בשדה כו' לא ידעתי מה הנה צריך לדברי מהר"ם מינץ ולא הביא מה שכתב הטור א"ה סי' קע"ז בשם הרמב"ם ונ"ל כל הנבעלת בשדה היא בחזקת אנוסה כו' וכל הנבעלת בעיר הרי היא בחזקת מפותה מפני שלא צעקה עד שיעידו שהיתה אנוסה והשיג עליו הראב"ד וכתב וחזקה זו אינו יודע מה תועלת יש בה אם יש עדים יבואו ויעידו ואם אין עדים כו' כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו הראיה ובעל מגדול עוז רוצה ליישב קושיות הראב"ד יעויין שם אף בגידון שלפנינו אין נפקותא כלל בזה פיון דאין אנו יודעים באיזה מקום נעשה המעשה בעיר או בשדה כי אם על פי האשה א"כ נאמנת במגו שהיתה אומרת בשדה נאנסה וכל זה אם לא הנה מבורר לן שנטמאה כי אם על פיה היתה נאמנת לומר שהיתה בעיר ונאנסה אבל בגידון שלפנינו שפרקסה בין שיני' וילדה והמליטה ונד' א"כ ידעו הפל שנבעלה א"כ איך יש להאמינה שנאנסה בלא מגו ומשמע מתוך דברי רמ"א בסי' קע"ח סי' ג' באשה שנתחזה בדבר ובאה ואמרה נתחזתי ונאנסתי די"א דנאמנת במגו משמע בלא מגו אינו נאמנת כלל דמילתא לא מצאתי בדברי הרב הנ"ל שום סעד וסמך להתיר ומתוך פתבו נזכר שהנה טרוד פאשר כתב בעצמו גלל פן לא פגע ולא נגע בשום ענין מה שצריך לנגידון שלפנינו.

ועתה אדון בקראקא לפני חכמי קראקא ואברר פשמש ת"ל הנידון שלפנינו ותחילה צריכין אנו לברר שני דברים אם אונס שניה הוי אונס ואם אשה נאמנת לומר אנוסה אני במקום שאין לה מגו ופחת דברינו יאיר דאם נבעלה בשניה לא נאסרה על בעלה דהא בפרק שני דכריתות תנן כל עריות אחד ער ואחד ישן וישן פטור ונהביאו הטור א"ה כס"א וכתב הרב הב"י בסוף סימן הנ"ל וז"ל אע"פ שרובו אינו נוהג בזמן הזה פתבו רבינו כדי להודיע חומר הדברים ומשפטם עכ"ל אבל רמ"א פתב וז"ל אשה גדולה שבא עליה קטן פחות מכן ט' שנים אינה חייבת מיתה על ידו ונראה לי דה"ה נאסרת על בעלה ולכן פתב הרב בעל טורים הרבה דינים אימתי חייבת מיתה או לא נ"מ בזמן הזה באינה ביאה אשה נאסרת על בעלה עכ"ל ולפי זה פינו שזכינו לדין שאם היא ישנה שאינה חייבת מיתה בביאה זו א"כ אינה נאסרת ג"כ על בעלה אם אמנם שגוף הדין צריך תלמוד דילמא לענן מיתה שאני דפטור שוגג אבל לענן לאסור על בעלה דילמא דוקא אונס גמור בעינן וכמ"ש הרמב"ם פגון שיש בידו חרב ורוצה להורגה אבל שניה בכלל שוגג יחשב ולא אונס ומנ"ל דאינה נאסרת על בעלה ואף שפטורה ממיתה דע"כ לאו כלל לא כ"ייל הטור דהא משמש באבר מת חשיב הטור דפטור ממיתה ואשה נאסרת בזה ועי' בב"ש ודרכי משה מביא רא"י ממה שכתב גימורי יוסף בפרק שני דיבמות בדין רוכל יוצא וז"ל אמר המחבר מצאתי פתוב במנאפים שוכבים זה על זה ואפילו שלא פדרפה ואפילו הערה בה חייב מיתה ונאסרת על בעלה ע"כ אלמא דלא נאסרה על בעלה אלא במקום דאיכא חיוב מיתה ואם אינו חייב מיתה לא נאסרה על בעלה עכ"ל והנה רא"י זה אינו מוכרחת די"ל דהיא גופי' קמ"ל דנאסרה על בעלה בהערה ואף להפוסקים דאינו נאסרת בעידי פיעור קמ"ל בהערה אסורה משום ביאה אבל מעולם לא נתפוננו לומר דאם אינו חייב מיתה שאינה נאסרת ועוד מנ"ל להגימורי יוסף דבר זה מתלמוד והנה מצאתי שהביאו התוס' בשם הירושלמי ונהביאם הב"ש בא"ה סי' י"א ס"ק ד' הוא מזיד והיא שוגגת מותרת לבעלה נשמע מזה דאפילו בשוגגת נמי מותרת לבעלה וכן הוא תלמוד ערוף בסוטה דף כ"ה ע"א דקתני ומה סוטה שלא עשה בה שוגג כמזיד ואונס פרצון ופי' רש"י דכתיב והיא לא נתפשה כו' הא נתפשה מותרת וה"ה לשוגג כו' עי' ביבמות דף נ"א ע"ב בתוס' ד"ה אי ביאת ראשון ובדף כ"ו ע"ב ברש"י ד"ה ביאת שני דשוגג אינה נאסרת הרי להדיא דבשוגג נמי מותרת ופשיטא בשניה די"ל דחשיב אונס דהא בריש פרק הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד בין באונס ובין פרצון כו' ופריף אונס דמתניתן היכי דמי אלימא שאנסוהו נכרים ובא עליה והאמר רבא אין אונס לערוה לפי שאין קשוי אלא לדעת אלא בישן והאמר ר' יהודא לא קנה ביבמתו ש"מ דישן הוי בכלל אונס מיהו יש לומר דהכי פירוש שנתקשה כשהוא ישן ונכרים הדביקוהו וכן משמע מפ"י רש"י שפי' אלא בישן שנתקשה כשהוא ישן עכ"ל משמע אבל גוף הביאה לא עשה מעצמו אלא הדביקו נכרים מ"מ כל האחרונים לא פליגי ארמ"א והספימו עמו כל שאינה חייבת מיתה לא נאסרה על בעלה וגם הירושלמי מסייע לן דעכ"פ דלא גרע שניה משוגג וא"כ יצא הוראה זו להתיר דאם באה עליה בשניה מותרת לבעלה ואף שיש לומר שסוף הי' פרצון דקי"ל פרבא כל שתחילתו באונס וסופו פרצון אפילו אומרה הניחו לו שאלו מלא לא נזקק לי היא שפרתו מותרת לבעלה מ"ט יצרה אלבשה עיין בפרק נערה דף נ"א ע"ב: אף כל זה אם האשה אומרת שבאה עליה אדם בשניה הוי

אונס ומוותרת לבעלה והיא נאמנת במגו דלא נבעלת אבל בנ"ד שהכל יודעים שפרנסה בין שנייה וילדה ולד ובעלה לא היה עמה והי' במרחקים והוי פעדים שנבעלה ואין לה מגו להאמין לה שנבעלה בשניה ודברי רמ"א בסי' קע"ח הם דברי המרדכי בפ' ב' דכתובות שכתב וז"ל מעשה באשה אחת שהלכה בדרך עם שני יהודים וכשבאו ביער ישובו לנוח ובא אחד ותוקפה והשני טימא אותה וצעקה ואין מושיע לה ואין עדים ובאתה לפני רבותינו וספרה המאורע ואמרה נאנסתי והתירוה לבעל משום מגו דאיבעי אמרה לא נבעלתי ורבינו שמחה אסרה פיון דעברה על דת ונתיחדה הפסידה המגו שלה עכ"ל הרי שאסרו משום דס"ל דאין נאמנת בלא מגו ובנ"ד אין לה מגו ואין לומר דבנ"ד נמי איפא מגו דהיתה יכולה לומר מבעלה נתעברה שפא בעלה בצנעה ובאה עליה וכיוצא בזה כתב הרא"ש בריש פ' עשרה יוחסין והביאו הטור א"ה בסימן ד' והב"י בסוף הספר וז"ל כתב בעל הלכות בסוף הלכות גיטין אהא דקאמר בפרק המגרש אין חוששין לממזרת היכי דמי פגון אשה שהלך בעלה למדינת הים וילדה דלא חיישינו לממזרת דאמרינו דילמא אחי בעלה בצנעה ושימש פי האי עובדא דאבנה דשמואל דאתא בשם ושימש פדאיתא בירושלמי ומקשה עלה מהו דשמעתון דקאמר דאיפא מעוטא שהלכו בעליהן למדינת הים משמע דאי ליפא למיתלי אלא באותו שהלכו בעליהן למדינת הים הוי ממזר ודאי ולא ספק כו' ועוד מקשין עלה מההוא דפ' הערל דף פ' ע"ב דקאמר דרבה תוספאה אכשר לההוא ולד בתר י"ב חודש דאמרינו אשתיה אישתיה ולמה לי טעמא דאישתיה לימא דילמא אחי בעלה בצנעה ושימש ויש לומר דהתם מיירי שהבעל והאשה מודים שלא פא עכ"ל וכתב הב"י בשם מהרי"ק שורש ק"ג שפן דעת הפוסקים שהולד פשר והאשה מותרת לבעלה ולדעת ה"ג אפילו שהה הרבה יותר מי"ב חודש נמי פשר דאמרינו שפא פא בעלה בצנעה ושימש וההיא דפ' הערל דמשמע דבשעה יותר מי"ב חודש הוי ממזר מיירי שהבעל והאשה מודים שלא פא עכ"ל א"כ בנ"ד נמי אין לה מגו דסברה אם תאמר שפא בעלה בצנעה יכחיש אותה הבעל ודומה לזה כתבו התוס' בקדושין דף מ"ב ע"ב ד"ה והשתא דמאי טעמא אין אמרים מגו בשנים: אף בעיקר הדין שכתב המרדכי ולא הימנוהו לאשה אלא מפח מגו קשיא לי הא כתב הרא"ש בפ"ק דכתובות והביאו הטור א"ה בסי' ס"ח וז"ל הא דאמרינו דנאמן לאנסרה עליו בטענת פתח פתוח היינו במכחישתו ואומרת שבתולה היתה או בשותקת אבל אם אמרה אמת שפתחה פתוח היה ונאנסה תחתיו באשת ישראל מותרת מפני שהיא טוענת טענת ברי והוא טוען טענת שפא שאינו יודע אם באונס אם ברצון וברי ושפא ברי עדיף מצאיתי פתוח זה בשם הר' יונה וז"ל וטעו תלמידיו לכותבו בשמו כי לא אמרה מעולם פיון דליפא אלא חד ספיקא אזלינו לחומרא ובדיבורה לא מהימנא והא דקימא לן כו' גמליאל דאמר ברי ושפא ברי עדיף היינו דוקא היכא דאיפא מגו והכא ליפא מגו אי נמי היכי דאיפא חזקה אבל הכא ליפא חזקה דתחתיו נבעלה שהרי קיבל אביה קדושין פחות מבת ג' כו' ולבסוף כתב מיהו נראה לי לקיים דבריהם מההיא דהיתה מעופרת דאליה ליה לרשב"ג ברי ומכשיר העובר ואע"ג דלית ליה חזקת פשרות ואפילו ברוב פסולין וכן בההיא דמשארסתני נאנסתי ואע"ג דחזקת ממון מסייע לרוב דרצון אפ"ה אליה ליה וברי ומהימנא וע"פ דעה זו כתב רמ"א בא"ה סי' ס"ח סי' ז' וז"ל וי"א הא דנאנסת באשת ישראל דוקא בשאינה מתרצת עצמה אבל אמרה נאנסתי נאמנת ולכאורה יש

להביא ראיה לזה מהא דאיתא בכתובות דף י"ג ה"ה ארוס וארוסה דאתו לקמיה דרב יוסף היא אמרה מיניה והוא אמר אין מינאי אמר רב יוסף למאי ניוחיש חדא דקא מודה ועוד הא אמר רב יהודא אמר שמואל הלכה כר"ג אמר ליה אבבי ובהא כי לא מודה מכשר ר"ג והא אמר ליה שמואל לר' יהודה שינא הלכה כר"ג ואת לא תעבד עובדא עד דאיכא רוב פשרים והני רוב פסולים אצלה ולטעמה תיקשי לך היא גופא הלכה ואת לא תעבד עובדא אלא מאי אית לך למימר הא לכתחילה הא דעבד והא נמי דעבד דמי ופי' רש"י והא נמי דעבד דמי שנתעברה ואתה בא לפסול העובר ולאוסרה על הארוס דאם אי אתה מהמנה הרי אתה מוציאה מבעלה הרי לפנינו דאפילו אינו מודה אנו מאמינים לדבריה אף שאין לה מגו שהרי פריסה בין שיניה ורוב פסולין אצלה אפ"ה מאמינים לה כדי שלא להוציאה מבעלה ואף שיש לדחות דבהיא ארוס וארוסה מיירי שאינו מכחיש אלא אינו מודה דקאמר הש"ס ר"ל ששותק או מת כדפי' הרא"ש בהדיא כן אבל בנידון דידן הוא מכחיש אלא בא עליה ואינה נאמנת בלא מגו מ"מ נראה דהא הרא"ש דחה תחילה דברי תלמידי רבינו יונה משום דכאן דפתח פתוח מצאתי דשניה נכפשה חתיכה דאיסורא לא מהימנא בחד ספיקא בלא מגו ש"מ דסבירי ליה להרא"ש דזה לא חשיב מגו לומר מנפת עץ אני דס"ל כפי' ר"ח דמוכת עץ אין פתחה פתוח ואח"כ שכתב הרא"ש לקיים דבריהם מההיא דהיתה מעוברת דאליה ליה לרשב"ג ברי ומכשיר העובר אע"ג דלית לה חזקת פשרות ואפילו ברוב פסולים וכן בההיא דמשארסתי נאנסתי אע"ג דחזקת ממון מסייע לרוב דרצון אפ"ה אלים ליה ברי דידה ומהימנא א"כ גבי פתח פתוח נמי מהימנ' ואע"ג דאנן קיימא לן דפתח פתוח פעדים דמי פינון שהוא דבר ברור לי ונאסרה עליו דלפי דברי הבעל בנדאינבעלה תחתיו והוי חד ספיקא ספק באונס ספק ברצון אלים ברי דידה להתיר עצמה לבעלה א"כ הכי נמי בנידון דידן דאף דאנן דעינן בבירור שנבעלה והוי חד ספק אם באונס אם ברצון אלים ברי דידה לומר באונס נבעלה להתיר עצמה לבעלה אף בלא מגו ואע"ג דראיה שהביא הרא"ש להספיק עם תלמידי רבינו יונה דמשארסתי נאנסתי התם יש לה מגו דאיתא בש"ס דף י"ב ע"ב דקאמר דעד כאן לא קאמר רשב"ג אלא דאיכא מגו ופי' רש"י פגון משארסתי נאנסתי הוי טענה מוכת עץ אני דלא פסלה נפשה מכהונ' וקאמרי נאנסתי וקא מפסלה נפשה דאשת ישראל שנאנסה אסורה לכהן ש"מ קושטא קאמרי כו' עכ"ל וצריכין אנו לומר דהרא"ש מביא שפיר ראיה מהתם לנידון רבינו יונה משום באמת טענת מוכת עץ אני אינה מגו גמור אלא טענה טובה כמו שכתבו התוס' בדרף י"ג בד"ה רב אסי דמגו דמוכת עץ אינה מגו אלא טענה מעולה ביותר וקי"ל כרשב"ג דאלים ברי דידה בצירוף מגו כל דהו ולכך נאמנת וע"כ התם צריכין אנו למגו פל דהו משום דחזקת ממון מסייע לרוב דרצון ואיצטריך לאלומי ברי דידה משום מגו פל דהו לדחות חזקה דממון ורוב דרצון אבל להכשיר העובר אע"פ שאין לה מגו דטענה טובה כלה וכן גבי פתח פתוח דכשני עדים דמי דברי לו שזינתה תחתיו ובחד ספיקא היתה אסורה לו נאמנת היא לומר שנאנסה להתיר ולהוציא מידי ספק אפילו בלא מגו פל דהו לדברי הרא"ש גבי פתח פתוח אין לה מגו טענה טובה מוכת עץ דמוכת עץ פתחה סתום כמו שכתבנו לעיל לדעת הרא"ש וע"כ צריכין אנו לומר אף בלא מגו נאמנת דאלים טענות ברי שלו א"כ בנידון דידן נמי אף שברור לבעל שזינתה תחתיו אף אינו יודע אם באונס אם ברצון נאמנת

בטענות פרי שלח שבאונס שינה נעשה לה וצריכין אנו לומר דהנה גאונים שהביא המרדכי דלא התירו את האשה שאמרה גבעלתי ונאנסתי אלא מפח מגו יש לומר דסבירי להו כמו שעלה מתחילה על דעת הרא"ש לדחות דברי רבינו יונה אבל לבסוף שכתב לקיים דברי תלמידי רבינו יונה והתירה גבי פתח פתוח אפילו בחד ספיקא אפילו בלא מגו הכי נמי בנד"ד אפילו בלא מגו מהימנא בטענת פרי שלח ויש לתמוה על הרב רמ"א שבסימן קע"ח הביא בהגה הך דינא דהמרדכי דמשמע דלכ"ע אין להתיר לאשה לומר שנאנסה בלא מגו ובסימן ס"ח כתב הך דינא דרבינו יונה משמע דס"ל גבי פתח פתוח אף דהוי דבר ברור לגבי בעל שזינתה ושונה אנפשיה חתיכה דאיסורא פיון שהוא אינו יודע אם באונס אם ברצון אלים טענות פרי דילה להתיר עצמה לבעלה לומר שנאנסה אף בלא מגו ובגידון דידן נמי דלכל העולם אינו ברור שזינתה די"ל שהבעל באה עליה בצנעה כמו שכתבנו אלא להבעל הוא ברור שלא בא עליה אף אינו יודע אם באונס אם ברצון א"כ אלים טענת פרי שלח ונאמנת לומר שבאונס שינה בא אחר עליה וכבר כתבנו ששינה הוי בכלל אונס ועדיף אפילו משוגג וכן משמע בח"מ סימן תכ"א סי' ד' ולפי דברי הבעל שמאמין לדבריה וגם מעולם לא נשמע עליה שום שמץ פסול ולא ראה ממנה שום דברי פיעור א"כ לא מבעיא שאין ב"ד חייבין להוציאה מבעלה אלא אפילו על הבעל אין חייב להוציא פיון שהיא אומרת פרי שבשינה בא עליה אדם אחר והבעל מאמין לדבריה מנוקה הבעל מעון זה ורשאי לקיימה וכל זה כתבנו לפי הנראה לפי עניות דעתי אבל חלילה לסמוך על דעתי עד שייספמו עמי גדולי הדור הרבנים או ב"ד מומחה דייגי גולה דק"ק קראקא היום יום ד' כ' כסליו תצ"ד לפ"ק.

נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: והרב המאור הגדול מהור"ר יונתן דרשן מפראג האריף מאוד בדין זה ולבסוף כתב שלא להתיר בפירושו להבעל לדור עמו וגם לא יכופו הב"ד אותו להוציאם ומפני אריכות הדברים והוצאת הדפוס לא הבאתי דבריו ואחר זה שמעתי שהב"ד דק"ק קראקא הספיקו עמי והתירו להבעל שיזור עם אשתו: שאלה כג א"ח סימן קנ"ט מחולקים המ"ד עם מג"א במרקחת של דבש אם צריך ליטול ידיו והביא מג"א ראיות שאין צריך ליטול ומג"ד פותב שצריך ליטול ידיו ולענן דבש שנקרש אין מביא שום סתירה דלא להוי אנוכל והראיה שהביאו מג"א מדבש הזב מפונורת מטמא טומאת משקין חושב עליו לאנוכלין מטמא טומאת אנוכלין רצה המג"ד לדחות בדברים שאינם ברורים פלל ובדברי שפתים וכבר השיג עליו בספר הלכה ברורה ס"ק ה' ולי נראה להביא ראיה מוכרחת שאין להשיב עליה דאמרינו בשפת דף קמ"ד ע"ב דמשקה הבא לאנוכל כאנוכל דמי ופריף מזב שחולב את העז החלב טמא ואי אמרת משקה הבא לאנוכלי אנוכל הוא במאי איתכשר ומשני כדאמר ר' יוחנן בטיפה המלוכלכת בפי הדד ש"מ דאי לאו טיפה מלוכלכת לא היה חושב משקה החלב הזה פיון שבא לתוך האנוכל אנוכל גמור הוא דפי' רש"י שם על הא דפריף וכ"ת לא איתכשר פי' רש"י דאי האי חלב לא טמא הוא דחלב אין בו תורת משקה דמשקה הבא לאנוכל דמי עכ"ל ואין לחלק דהתם לא ירד לתורת משקה שהי' בלוע אבל בדבש שיירד לתורת משקה שוב אינו נעשה אנוכל זה אינו מידי דהוי אדבש שנקרש או שחשב עליו לאנוכלין נהפך המשקה שהיה מתחילה לאנוכל הכי נמי דכונתיה פיון שנותנו לתוך האנוכל חושב כאנוכל ואינו מכשיר ולא חושב טיבולו במשקה כן נראה לי ברור לקיים פסק המג"א וכן פי' רש"י ביומא דף

שְׁמִסִּים וְרַבֵּי פְּלִיג וְאָמַר לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּזִמְנֵי שֶׁהִתְרוּ בְּהֵן וְגַלּוּ דַעְתָּן הָעֵדִים אִם בָּאוּ לִרְאוֹת אוֹ לְהַעִיד כְּדִמְפֻרְשׁ בְּגַמְלָא וְלִישְׁנֵי דְמִתְנִיתָן וְשׁ"ס נְקֻטֵי דְהֵינּוּ בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת הַתְּרָאָה וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת לְהַעִיד אוֹ לִרְאוֹת וּמִסִּים כְּדִמְפֻרְשׁ בְּגַמְרָא וְאָמְרוּ לְאַסְהוּדֵי קָא אֲתִינּוּ וּבְכִי הָאֵי גִּוְנָא אִפִּי בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת פְּסוּל ר"ל דְאַפִּילוּ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת דְלֹא שְׁיִיךְ הַתְּרָאָה מ"מ אִם אָמְרוּ הַקְּרוּבִים לְאַסְהוּדֵי קָא אֲתִינּוּ אֲבָל הַתְּרָאָה בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת לֹא עָלָה עַל דַּעַת אָדָם מְעוֹלָם שֶׁבְּדִינֵי מְמוֹנוֹת צָרִיךְ הַתְּרָאָה וְגַם נִפְלְאֵתִי מַה שֶׁכָּתַב הָעֶצְרֶת צְבִי וְלִי נִרְאָה שְׁיִפָּה פָּתְבוּ הָרֶשֶׁבֶת "א וּד"מ וְהַסְמ"ע תַּמָּה אֲנִי בְּמַה שֶׁכָּתַב שְׁיִפָּה פָּתַב הָרֶשֶׁבֶת "א אִטּוּ הַש"ף הַתְּפִלָּא עַל הָרֶשֶׁבֶת "א הֲלֹא הָרֶשֶׁבֶת "א הַשִּׁיב עַל שְׂאֵלָה שְׁנִשְׂאֵל בֵּא' שֶׁקִּיְדֵשׁ וְהִ' בְּמִסִּבָּה קְרוּבִי וְהַשִּׁיב הָרֶשֶׁבֶת "א שְׁלַעוֹלָם אֵין הַפְּשָׁרִים נִפְסָלִים מִחֻמַּת קְרוּבִים אֶלָּא בְּאֶחָד מִשְׁנֵי עֲנִינִים אוֹ שְׁיִהִי מְזוּנָמִים מִתְּחִלָּה אוֹ שֶׁנִּתְפָּנוּנוּ הֵם לְהַעִיד שְׁגָלוּ דַעְתָּם בְּכַף כְּגוֹן בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת שֶׁהִתְרוּ הַפְּסוּלִי גַם הֵם בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת ג"כ כְּשֶׁבּוֹדֵקִין אוֹתָם עֲכָשְׁיוֹ וְאָמְרִינּוּ לְהוּ שֶׁשְׂתֵּא לְמִיחֻזְזֵאֲתִיתָן אוֹ לְאַסְהוּדֵי אֲתִיתָן כּו' הֲרִי לְהַדְיָא שֶׁהָרֶשֶׁבֶת "א לֹא פָּתַב שֶׁהִתְרוּ אֶלָּא בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת וּבְדִינֵי מְמוֹנוֹת אָמְרִינּוּ אֵי לְמַחְזֵי אֲתִיתָן אוֹ לְאַסְהוּדֵי וְהַש"ף לֹא הַתְּפִלָּא אֶלָּא עַל ד"מ וְהַסְמ"ע לְמָה הִבִּיאוּ דִּינוֹ דְהָרֶשֶׁבֶת "א בְּמַה שֶׁמְפֻרְשׁ בְּמִתְנִיתָן וְגַם לֹא שְׁיִיךְ בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת הַתְּרָאָה וְהָרֶשֶׁבֶת "א הִוְכַרַח לְהַשִּׁיב עַל שְׂאֵלְתוֹ לְעַנְּנֵי קְדוּשִׁין דְהֵי כְּמוֹ דִּינֵי נְפֻשׁוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹס' וְיֹוֹתֵר אֲנִי תַמָּה עַל הַגְּהָתוֹ בְּדַבְרֵי הָרֶשֶׁבֶת "א בְּמַה שֶׁכָּתַב כְּגוֹן שֶׁהִתְרוּ בּו צ"ל בְּהֵן וְע"י הַגְּהָתוֹ נִיכָר מַחְשְׁבָתוֹ מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂה שְׁלֵמָד פִּי זָר וְרַחוּק בְּדַבְרֵי הָר"ן וְאֵין אֲנִי צָרִיכִין לְהַגְּהָתוֹ דְבְּמִתְנִיתָן דְתַנִּי אֵימַתִּי בְּזִמְנֵי שֶׁהִתְרוּ בְּהֵן קָאֵי עַל נְפֻשׁוֹת דְעֵלְמָא וְלִכְּךָ נִקְטָ לְשׁוֹן רַבִּים וְמִי שֶׁהָעֵתִיק לְשׁוֹן הָרֶשֶׁבֶת "א לֹא דִיקְדַק בְּזָה וְהַיּוֹתֵר נִרְאָה לֹוֹמֵר שְׁבַד"מ הִיָּה פָּתוּב כּו' וְטָעוּ הַמְדַפְּסִים וְהַדְפִּיסוּ בּו וְתַדַּע דְהָא בְּתֻשׁוּבוֹת הָרֶשֶׁבֶת "א לֹא פָּתוּב תִּיכַת בּו אוֹ בְּהֵן אֶלָּא הַשִּׁיב בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת שֶׁהִתְרוּ פְּסוּלִין גַם הֵם בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה וְע"כ כְּדִאֲמָרְן שֶׁכָּתְבוּ בְּסַפְרֵיהֶם וְכּו' וְטָעוּ הַמְדַפְּסִים וְהַדְפִּיסוּ בּו בְּמַקּוֹם וְכּו' וְנִרְאָה שֶׁהָעֵתִיקוּ בְּסַפְרֵיהֶם דִּינוֹ דְהָרֶשֶׁבֶת "א חָדָא לְאַשְׁמוּעֵינּוּ שֶׁהָרֶשֶׁבֶת "א פֶּסֶק כְּדַבְרֵי דְלֹא בְּעִינּוּ שְׁיִתְרוּ הַפְּשָׁרִים בְּמַעֲמַד פְּסוּלִים דְלֹא כְּהַרְבֵּי ר' חַיִּים כְּהֵן וְלִכְּךָ הִבִּיאוּ רִישָׁא דְפֶסֶק דְהָרֶשֶׁבֶת "א וְגַם רְמָזוּ בְּתִיבַת וְכּו' שְׂאֵף בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת הַדִּין כֵּן דְלֹא בְּעִינּוּ שְׁיִהִי הַפְּשָׁרִים בְּמַעֲמַד יָחַד אֶלָּא שׁוֹאֲלִין הַפְּסוּלִין אִם לִרְאוֹת בָּאוּ אוֹ לְהַעִיד וְדָבָר זֶה נוֹחַ וּמִתְקַבֵּל לְהַסִּיר תַּמִּיהַת הַש"ף מִדְרָכֵי מְשֵׁה וּמַהסְמ"ע וּק"ל וְרֵאִיתִי בַּש"ף שֶׁכָּתַב וְז"ל וְהִילְכָךְ כִּינּוּ שְׂאֵין חוֹתְכִין הַדִּין ע"פ קְרוּב וּפְסוּל כְּשֶׁלֹּא נִתְפָּנוּן לְהַעִיד אֵין חוֹתְכִין הַדִּין גַם עַל פִּי עֵדוֹת הַפְּשָׁרִים אֲבָל אִם כְּנֹלָם כְּשָׂרִים חוֹתְכִים הַדִּין גַם עַל פִּי אוֹתָן שֶׁלֹּא נִתְפָּנוּנוּ לְהַעִיד וְכֵן מְבֹאָר יוֹתֵר בְּלִשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם עֲצָמוּ פ"ה מַה עֵדוֹת דִּין ה' וְז"ל אוֹמְרִים לָהֶם לְהַעִיד בְּאֵתָם אוֹ לִרְאוֹת כֵּל מִי שְׂאוֹמֵר לִרְאוֹת מְפָרִישִׁים אוֹתוֹ וְכֵל מִי שְׂאוֹמֵר לְהַעִיד מְפָרִישִׁים אוֹתוֹ אִם נִמְצָאוּ בְּאֵלוֹ שֶׁנִּתְפָּנוּנוּ לְהַעִיד קְרוּב אוֹ פְּסוּל עֵדוֹת כְּנֹלָם בְּטִילָה בּו"ד אֶלָּא כְּשֶׁהִיָּה בְּהֵן קְרוּב אוֹ פְּסוּל אֲבָל אִם כְּנֹלָם כְּשָׂרִים אֶחָד שֶׁנִּתְפָּנוּן לְהַעִיד אוֹ שֶׁלֹּא נִתְפָּנוּן לְהַעִיד חוֹתְכִין הַדִּין עַל פִּיו וְכֵן הִבִּיאוּ דְבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּש"ע וְתִימָה לִי אֵיךְ אֶפְשֵׁר לְהַכְשִׁיר בְּאוֹתָן שֶׁלֹּא נִתְפָּנוּנוּ לְהַעִיד דְהָא ש"ס עָרוּךְ הוּא בְּכַרִּיתוֹת דָּף י"ב ע"ב אָמַר אֲבִי מוֹדָה ר' מֵאִיר לְחַתְּמִים שְׂאֵם אָמְרוּ לוֹ שְׁנִים יוֹדַע אֲתָה בְּעֵדוֹת פְּלוּגֵי וְהוּא אָמַר לֹא יוֹדַעְתִּי פְּטוּר דְאֵי בְּעֵי אָמַר לֹא נִתְפָּנוּנְתִי לְעֵדוֹת הֲרִי בְּהַדְיָא דְאֵם אָמַר לֹא נִתְפָּנוּנְתִי לְעֵדוֹת דְאֵין עֵדוֹתוֹ מִמֶּשׁ וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹס' יְשִׁינִים ד"ה לֹא נִתְפָּנוּנְתִי לְהַעִיד

מפאן א"ר וכן דן הלכה למעשה דעדים ששמעו הדבר מפי בעלי המעשה אף לא נתפוננו להעיד ולא הובאו לשם לשם עדות אין בעדותן כלום אם באים אחר זמן להעיד בב"ד הרי להדין אם לא יחדו אותם לעדים וגם לא נתפוננו להעיד דאין בעדותן ממש ואיך פסק הרמב"ם דסומכין על אותן עדים שלא נתפוננו להעיד פינן דלאו בר הגדה הוא וכתבו התוס' שם דילפינן מדכתוב והוא עד משמע שמתפוננו דוקא ובאמת הרא"ש וגם הר"ף לא הביאו דין זה ותמה אני על כל האחרונים שלא הביאו דבר זה פי הוא ש"ס ערוף בלי פלוגתא וצ"ע: שאלה כו יבמות דף ע"ד ע"ב תוס' ד"ה אית ספרים דגריסי משוחררת ובפ"ק דקריתות גמי תנן וכן שפחה דמביא קרבן ונאכל ומיהו תימה היכא מתרבי שפחה מקרא דאשה פינן דאיצטרף לגיורת ומשוחררת ונראה דשאינה משוחררת אתי' לה לה מאשה פדמשמע בכריתות ותמה אני דהתם משמע איפכא דקתני התם במתניתן דף ז' ע"ב וכן שפחה שהפילה מביאה קרבן ופריף שפחה מנ"ל דת"ר בני ישראל אין לי אלא בני ישראל גיורת ושפחה מנין ת"ל אשה מאי וכן שפחה ס"ד אמינא פי אמרינן כל המצות שהאשה חייבת בה עבד חייב בה הני מילי בדבר ששונה בין האיש ובין האשה אבל יולדות דבנשים איתא באנשים ליחא אימא לא תתחייב שפחה אהכי תני שפחה ש"מ דאי לא ריבויי דהאשה הני אמינא דלא יליף לה מאשה וא"כ הדרא קושיות התוס' לדוכתא ואין לומר דהכי פירושה דתנא דמתניתן קמ"ל דלא פדסלקא אדעתן אלא האמת אף דאינו שנה באנשים כמו בנשים אפ"ה ילפינן לה לה מאשה א"כ קשה מאי פריף שפחה מנ"ל דילמא משום דילפינן לה לה מאשה אלא ע"כ צריכין אנו לומר פינן דיש לומר פינן דלא הושנה באיש כמו באשה לא ילפינן הך ג"ש לה לה מאשה ולכך פריף שפיר מנ"ל א"כ הדרא קושיות התוס' לדוכתא ואגב דאיירינן בדרף ז' נזכיר מה שהיה שם הש"ס אבל גבי שמן המשחה כתיב כי נזר אלהיו עליו שמן משחה קריה רחמנא דאע"ג דאיתא עליו לא איתחיל ונרשם בש"ס חדשים במדבר ו' וטעות גמור הוא פי שם גבי נזיר כתיב ולא נזכר שמן אלא פנ"ל כי נזר שמן משחת אלהיו עליו ויקרא כ"ב והוא הנכון ואמת שאלה כו נשאלתי מהרב המופלא מהור"ר לוי אבד"ק ביליגראד שוחט אחד שבדק בהמה והלה מבית המטבחיים ושאלו אותו על הבהמה ששחט ובדק אם הינה פשירה ואמר לפני עדים שפשירה היא ואח"כ מצאו אחריו סירכה גדולה ונטרפה על ידי סירכה זו ושאל השואל מה דינו של השוחט הנה ועל הפלים אחר זה הביא השוחט עדים פשבא לבית בעל הבית שאלה המשחרת להשוחט אם יהיה להם פשר פשר לבשל לפני בעל הבית ובני ביתו והשיב בזה"ל אפשר ווערט פשר ווערין ומענה בפה השוחט שהיה רוצה לבדוק ולמעשה הסירכה פנהוג ורוצה לתרץ דבריו ונפל מחלוקת בין הלומדים יש היו רוצים להעביר השוחט הנה ולהטריף הפלים מה שבישלו אחר מעשה זה ומורה אחד הכשיר להשוחט ועלה אש המחלוקת עד לב השמים והשבתי להם דבר פאשר עם לבבי: וזאת תשובה אחרונה שהשבתי וזה לשונו אחרי שכל דרכיה דרכי נועם וכל נתבותיה שלום אמרתי להעתיק מה שכתב בים של שלמה פרוק גיד הנשה סי' ט"ז על הר"י הלוי ששגג בטריפה שנמצא אחריו סירכא והיפך בזכותו יעוין שם בסי' י"ז פסק בא לידו מארץ רוסיא בש"ץ שהיה שוחט ובדק שמכר צד אחד שלפנים בחזקת פשירה ומצאו בו במיצר החזה סירכא חזקה שהיא טריפה לפי מנהגינו אבל עדיין לא אכלוהו ונשבע שמכשול זה בא לידו לפי שמכר ג"כ חלק אחר של טריפה ונתחלפו

לו הכשירה בטריפה והיה אנשים שבאו לפסול אותו מחזקתו שלא יהיה עוד טבח והשיב להם שנאמן לומר שוגג הייתי דמוקמינו גברא אחזקתו' והביא ראיה על זה וכתב לבסוף אפילו תימא דלא מהימן לקולא להחזיק אותו בכשרות מ"מ הכא איפא הוכחה דלא במרד ובמעל עשה שהסירכא היתה גדולה פרוחב יד ואם היה רוצה לגנוב דעת המקום ודעת הבריות ולמפור טריפה הוי ליה לנתק ולהפריד כל הסירכות מן הצלעות שלא יהיה ניפר ונרגש וכבר ידוע מן התלמוד דסמכינו אאומדנא דמוכח אפילו במילתא דאיסור' והאריף שם ומסיים דאין מקום לפוסלו מאחר דאיכא שגגה אבל מ"מ אם רוצים הקהל או אף יחידים להחמיר על עצמן שלא לאכול מדיקתו מאן מחי בידיהו רק שיהיה דעתן לשם שמים ולא לעשות אגודות על צד מחלוקות והאריף שם מאוד יענין שם: ועתה התבוננו וראו מאן גבר ומאן גבר רבן של כל בני הגולה ומקר"ם מרינבורג שהי' קדמון וגדול הדור שלימדו זכות שלא להעבירו ועיקר שאין פח בנו להעמיד משפטי הדת על תלו ואנו נתמי דיתמי מה נענין בתרייהו שבעו"ה גברו בעלי זרוע וידיהם רמה וכיוצא בזה פתב מהרש"ל שם שיש לחוש שלא ימצא צירוף אליו ממשפחתו או מריעיו להחזיקו שלא יפגע לבו לשמוע ובגידון דידן נמי יש לחוש לזה ובפרטות שאף לדברי העדים שאמרו ששאלו אותו על הבהמה ואמר שהיא כשירה ואח"כ מצאו אחריו סירכא גדולה אי בעי הוי אמר שוגג היתי ומחמת מהירות כאשר מצוי הוא מכשול בזה ויש לו הוכחה ואומדנ' דאם היה רוצה להכשיל במזיד היה לו לחתוף ולנתק הסירכה בענין שלא היה מרגישים כלל א"כ לדעת הרמב"ם מרונסבורג לא מעברינן ליה בפעם ראשונה ופשיטא הכא דאיכא אומדנא כמו שכתב מהרש"ל וגם הוא מביא עדים בפעם ששאלה אותו המשרתת כשאמרו מן המבטחיים ואמר לה שאפשר שיהיה לה בשר ואפשר שנתחרט על מה שהשיב להעדים הראשונים ורצה לבדוק פדת ודין תורתנו ובפרטות שהיה יכול לומר שוגג היתי ומצינו פינצא בזה דתנו בפרק ט' דכריתות שנים אמר אכל והוא אומר לא אכלתי וסברי חכמים שאין העדים נאמנים לחייבו בקרבן דאי בעי מצי למימר מזיד היתי ה"נ דכונתו' דאי בעי היה אומר שוגג הייתי א"כ אין נעשה חשוד על פיהם אמנם באשר שהרב העיר העבירו מאומנתו למגדר מילתא ומצינו שגדולי ראשונים העבירו השוחט על שלשים יום ועשה השוחט שלא פהוגן אם לא קיבל עליו גזירת הרב וב"ד והי' ראוי לאסור הפלים מה שבישלו אחר העברתו ואכלו משחיטתו אף מקרוב קבלתי פתב ונאמר שם שהשוחט מתנצל ונשבע שלא שחט במשף העברתו וקיבל עונשו בכך הנני אומר פי תורתנו הקדושה דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותה שלום אם אמת הדבר שנשבע בפועל שלא עבר על דעת ב"ד וקיבל גזירתם ראוי לסמוך על זה להתיר הפלים ודומה לזה הביא הש"ך בסי' קי"ט ס"ק כ"ב בשם מהרש"ל מי שהי' חשוד על סתם יינם כמו בדורות הללו מותר להאמין על יין נסוף שנשבע עליו רק שיפרוט לו השבועה ופשיטא הכא די"ל שאינו נחשד כלל וא"כ אם האמת אתו שנשבע בפועל שקיים גזירת ב"ד חזר לכשרתו פיון שקיבל עליו הדין אחינו הוא וגם הפלים מותרים ומפאן ואילף השומע ישמע והחדל יחדל בלבד שיכונן לשם שמים ולא למחלוקות כאשר כ' מהרש"ל והנראה לפע"ד פתבתי ושלום על דיני ישראל.

גאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה כח פתב הרמב"ם בפ"ג מהלכות איסורי מזבח דין ה' וז"ל הגדמה אע"פ שאינו פלאים הרי הוא פסול למזבח כיצד רחל שילדה כמין עז

ועז שילדה כמין כבש אע"פ שיש בו מקצת סימנים הואיל והוא דומה למין אחר פסול כבעל מום ובפ' שני מהלכות בכורות פתב ג"כ דין זה וז"ל רחל שילדה כמין עז או עז שילדה כמין רחל פטור מן הבכורה ובי"דסי' שט"ו פסק פן בש"ע ותמה אני למה השמיט דין רחל בת עז דס"ל לתכמים דזיל בתר אמו דאמו והאי נדמה הוא ופסק הרא"ש פתכמים דפליגי אדר' מאיר וכמו כן ברחל בת עז בת רחל דר"מ ס"ל חזר שניות למקומו ונתכמים סבירי להו לא חזרו שניות למקומן ופסק הרא"ש פתכמים ובשאר קדשים אפילו ר"מ מודה דבעינן שעיר מששת ימי בראשית והוא ש"ס ערוף בבכורות דף י"ז ע"א ולא ידעתי למה לא הביא הרמב"ם דין זה לא בהלכות איסורי מזבח ולא בהלכות בכורות והטור הביא דין זה והרב הב"י רצה ליתן טעם למה השמיטו הרמב"ם וטעמו דחוק דהא מדקאמר ר' יוחנן ומודה ר' מאיר בשעיר המשלח דבעינן בו שעיר מששת ימי בראשית ש"מ דהכי אוקמת' הילכתא ניהו ולא פליגי רב אשי דמוקי באוקמת' אחרניא על גוף הדין וביותר תמה אני למה לא הביא המחבר בש"ע דעת הרא"ש בשם י"א וגם על רמ"א יש לתמוה שדרכו תמיד להביא דעת הרא"ש שאנו נגדרי' אחריו וכאן סתם דבריו וכל אחרונים לא הרגישו בזה וצ"ע: שאלה כט פרייתות דף כ"ו ע"ב בפסקא חטאת עוף הבא על הספק אם משנמלקה נודע תקבר אומר רב וכיפר אי הכי אמאי תקבר אלא מתניתין בנודע לה שלא ילדה ובדין הוא דמותר בהנאה ומאי תקבר מדרבנן ופי' רש"י ובדין הוא דמותרת בהנאה דחולין גמורין ומשום חולין בעזרה נמי ליכא למימר דלא אסרה התורה אלא שחיטה אבל מליקה לא אבל רבנן גזרו דאסור בהנאה שפא יאמרו נהנין מחטאת עוף ספק עכ"ל וכדומה לזה פירש"י בפ"ק דף ז' ע"ב וז"ל אבל חטאת לא מצי לאתנווי דאין חטאת נדבה ומחייב בספק ואינו נאכל דשפא לאו בת קרבן היא ומליקתה כנבילה בעלמא ומשום חולין על המזבח לא איכפת לו דכיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיב אכילה עכ"ל והברטנורא בפ"ק דכריתות משנה ד' ומשום חולין בעזרה לא איכפת לו כיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיב אכילה: ויש לי תימה רבה על פי' זה דהא בנזיר דף כ"ט ע"א דמשני הש"ס קא סבר ר' יוסי בר יהודא אין שחיטה לעוף מן התורה וחוולין בעזרה לאו דאורייתא ופריף וסבר ר' יוסי הכי והתניא ר' יוסי בר יהודא אומר מנין לחטאת עוף שהיא באה על הספק שאינה נאכלת תלמוד לומר והזב את זובו לזכר ולנקיבה מקיש נקיבה לזכר מה זכר מביא על הספק אף נקיבה מביאה על הספק כו' אי מה זכר מביא קרבן ונאכל ופי' רש"י מה זכר מביא קרבן על הספק ונאכל שהרי אשם תלוי נאכל אף נקיבה שמביאה קרבן מן העוף על הספק דהא נאכל וקאמר הש"ס אומר לא אם אמרת בזכר שפן איסור אחד פי' שמביא אשם תלוי בהמה וע"י שחיטה נתרת רק יש איסור חולין בעזרה תאמר בנקיבה ששני איסורין להו איסור נבילה וחוולין בעזרה וקאמר הש"ס מתקיף לה רב אחא ברי' דרב איקא דילמא מחייב עלה משום דמתחזי כתרין איסורין מדרבנן ע"כ הרי לפנינו בהד"ל דאפילו במליקה אם היינו מתירין לאכול היינו מתירין לאיסור חולין בעזרה ש"מ דיש איסור חולין בעזרה אף במליקה ודחוק לומר דהאי אם אמרת ר' יוסי בר יהודה קאמר ורבנן פליגי עלה וס"ל דילפינן מהקישא דמותר אפי' לאכול וע"כ משום דסבירי להו דאין בו אלא איסור אחד לאו דנבילה ואין כאן איסור חולין בעזרה במליקה והא דאמרין בכל מקום חטאת עוף הבא על הספק אינה נאכל היינו מדרבנן דא"כ איך אומר ר' יוחנן

שם בכריתות שהביאה חטאת עוף על הספק לידה ומשנמלקה נודע שילדה וסבירי ליה לר' יוחנן דאסור באכילה גזירה שמהא יאמרו חטאת עוף הבא על הספק נאכלת תיפוק ליה דהוי גזירה לגזירה ועי' בתוס' דנזיר ובספר שחינדש הרב הגדול מהור"ר יוחנן בעל אורח מישור ובפסחים דף כ"ח ע"א ברש"י משמע דעל ספק דמיתנין חטאת עוף ואין בו משום חולין בעזרה באסורה באכילה ואין הכרעה אם אסורה מדאורייתא או מדרבנן ויותר נראה לומר דהכי קאמר לא אם אמרת בזכר שפן אסור אהד התירה התורה ר"ל חולין בעזרה אבל בחטאת עוף שביבוא על הספק ולהתיר באכילה צריכין אנו לומר שהתירה התורה שני אסורי חולין בעזרה וגם נבילה אבל אם אסור באכילה רק שביבא חטאת עוף על הספק אף שעושה אסור בהנאה חולין לעזרה מ"מ גזירת הפתוב הוא כמו גבי אשם תלוי אלא דהתם נאכל ובחטאת עוף הבא על הספק אינה נאכל והשתא ניחא פי' רש"י הא דקאמרה אם משנמלקה נודע שלא ילדה תקבר דבשעת מליקה התירה התורה ואין כאן חולין בעזרה ומותרת בהנאה דאינו בכלל חולין שנשחטו בעזרה במליקה אלא באכילה אסורה וכן משמע מפירוש"י בפסחים דחולין בעזרה רחמנא שרי' בחטאת עוף הבא על הספק ותמהני על הרמב"ם שכתב בפ' א' מהל' מחוסרי פרה שחטאת עוף הבא על הספק אינה נאכלת ונשרפת שמה אינו חייבת חטאת ונמצאת חטאת זו חולין שנשחטו בעזרה שהו אסורין בהנאה כמו שבארנו בהלכות שחיטה וטובא קשיא לי דהא חטאת עוף הבא על הספק ילפינו מהיקש' וע"כ גזירת הפתוב הוא שאין כאן אסור חולין בעזרה ועוד דחולין בעזרה היא בקבורה כמו דתנו בסוף מסכת תמורה דחשיב חולין שנשחטו בעזרה בכלל הנקברי' וכן פסק הרמב"ם בפ' מהל' שחיטה שחולין בעזרה צריף קבורה וחטאת עוף הבא על הספק תשרף פתב הברטנורא הטעם דאין חולין נאכלים במליקה ותשרף דהוי כשאר קדשים פסולים וע"ש בתוס' י"ט ויותר תמי' לי איף פתב הרמב"ם שמה אינה חייבת ונמצאת חטאת זו חולין שנשחטו בעזרה שהו אסורין בהנאה הלא פתב בפ' בהל' שחיטה דהנזיר ומעקר בעזרה הרי זה מותר בהנאה א"כ אם חולין הוא הוי מליקה כמו נחירה ומותר בהנאה אלא נראה ברור דחטאת עוף הבא על הספק פיון דאינו נאכל הוי כקדשים פסולים וטעון שריפה וצ"ע לישוב דברי הרמב"ם דמאי אורי' משום דהוי חולין שנשחטה בעזרה תיפוק ליה פיון דאינה נאכלת דילמא קודש הם וקודש שאינו נאכל אסור בהנאה וכן פי' בהד"ל הברטנורא פ' ו' דכריתות משנה ה' ומ"ש רש"י לעיל דחטאת הבא על ספק אינה נאכל ומשום חולין בעזרה לא איכפת לן פיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבי אכילה הנה ר' יוחנן ס"ל בפ' אותו ואת בנו דף פ"א ע"ב דאכילת מזבח חשיב אכילה ויליף מדכתיב ואם האכול יאכל מבשר זבח שלמיו בשתי אכילות הפתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח ובאמת לא ידעתי מי דחקו לרש"י לפי' זה דהא ילפינו בהקישא מאשם תלוי דמביא על הספק והתירה התורה להכניס לעזרה אף שהוא ספק ה"ה בעולת עוף הבא על הספק גזירת הפתוב הוא שאין בו משום חולין בעזרה אלא דאסור באכילה דשמה חולין הוא והוי נבילה: שאלה ל מגילה דף טז תוס' ד"ה ודחי עשרת אלפים כפר כספא שמעתי שעשרת אלפים כפר עולין חצי שקל לכל אחד מהישראל שהיו ת"ר אלה כשיצאו ממצרים ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם דוק ותשפח עכ"ל בדיבור זה לא מצאו כל אנשי חיל ידיהם וראיתי בספר חדש הנקרא ברית שלום פרשת פי תשא שמפרש דברי

התוס' אבל דילג תיבות שעשרת אלפים כפר עולין חצי שקל לכל אחד מישראל ומהגאון מהר"ר שמואל קאיינדביר בספרו על התורה פ' תרומה מפרש ג"כ פי' התוס' וגם שמעתי שגם בתשובת שערי אפרים נדחק בפ' ד"ת הנ"ל ואני אומר שזכני ה' לעמוד על אמיתיות פוננת התוס' דאיתא בבכורות דף נ' ע"א א"ר רבי חנינא כל פסוק האמור בתורה סתם סלע דנביאים ליטרין דכתובין קנטרין חוץ מפסו של עפרון ופי' רש"י ליטרין מנין דהוא כ"ה סלעים קנטרין מאה סלעים בכל שקל עכ"ל רש"י ז"ל נמצא פסוק דאסתר שהיה בכלל כתובים פדאיתא בפרק השותפין נמצא היה בכל שקל מאה סלעים ופ"ק דבכורות דף ה' פי' רש"י דשקל דאורייתא הוי סלע וכן פי' רש"י בחומש פ' פקודי הכפר ששים מנה ומנה של קודש כפול היה הרי הכפר ק"כ מנה והמנה כ"ה סלעים הרי כפר של קודש שלשת אלפים שקלים עכ"ל נמצא לת"ר אלה שלשה מאות אלפים שקל ועלו למאה כפר ובימי אסתר היה השקל מאה סלעים א"כ הוכרחו ליתן מאה פעמים מאה כפר שהם עשרת אלפים כפר שהם שקל מאה כפר של יוצאי מצרים ומגיע חצי שקל לכל אחד מישראל וכתבו התוס' שפיר שעשרה אלפי כפר עולין חצי שקל לכל אחד מישראל שהיו ת"ר אלה ואמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם דוק ותשפח דהיינו לפי דברינו דכתובים היו קנטרין והוצרכו למאה פעמים מאה כפר שהם עשרת אלפים כפר וזה ברור ואמת לאמתו של תורה ומקום הניחו לי אבותי להתגדר ואגב אבוא מה שפי' התרגום על עשרת אלפים כפר כסף אשקול ע"י עושי המלאכה ופי' התרגום ויהי מתייבה על ידוי דעבדי מטבעי ויש לדקדק למה הוכרח ליתן דוקא ע"י עושי המטבע מאי נפקא מיני' אם עובדי מטבע או שיתן כסף כסף במשקל הזה אלא נראה דתנו שם בבכורה וכולם נפדין בכסף ובשנה כסף חוץ משקלים ופי' רש"י שקלים הבאים כל שנה באדר אין מביאין שם אלא מטבע של חצי שקל עכ"ל.

ולפ"ז ניחא דהא המן היה רוצה ליתן כל דמי פדיונם שנתנו ישראל ת"ר אלה חצי שקל שהיה עולה בזמנו עשרת אלפים כפר כסף וכל כלי הכסף ונסף כסף אין מביאין לשקלים ולכך אמר ע"י עושי המלאכה שיעשה מטבעות כפי השקלים שנתנו הם מטבעות וזה אפשר שלפי שבאדר משמיען על השקלים ולכך נתפנון ליתן תמורתם ג"כ באדר וק"ל: שאלה לא על דבר שביקש מכ"ת להודיע דעתי אם יש להפסיק בשיר אקדמות מילין שנהגו במדינות אלו לקרות פסוק מן הזודש השלישי ואח"כ מתחילין לשורר אקדמות הנני מודיע למכ"ת בנדאי לא נשבת מזכרו מה שפכת הט"ז בא"ח סי' תצ"ד וזה לשונו ויש לתמוה הרבה איך רשאים להפסיק בקריאה דהא אפילו לספר בד"ת אסור כמ"ש בסי' קמ"ו כש"כ בשבח הזה שאינו מענין הקריאה כלל עכ"ל.

ודע לה פי' נהירנ' בימי חורפי שרצה רב אחד לנהוג כדעת הט"ז ולא הניחו הקהל לשנות מנהגם ואני ג"כ כל ימי לא הנהגתי כמותו וכל המשנה ידו על התחנתנה ומה שתמה הט"ז דהא אפילו לספר בד"ת אסור כו' יש סתירה גדולה לדבריו דהתם הטעם שלא ישמע קריאת התורה מהש"ץ אבל הכא שגם הש"ץ מפסיק ומתחיל לשורר ואח"כ קורא בתורה והפל שומעים הקריאה מהש"ץ אין ענין כלל להתם והמפורסמי' אין צריכין ראי' שפנהגה זה נתיסד משנים קדמוניות לפני איתני וגאוני ארץ והלבוש מביא מנהג זה ואדמתה ההפסק בהקדמות יותר הי' לו לתמוה על שאנו מפסיקים בקרובץ שפכת הטור א"ח בסי' ס"ח שתמהו על המנהג הזה שבפירושו אמרו במקום שאמרו לקצר אינו רשאי

להאריף ועוד שנינו כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בכרכות לא יצא ידי חובתו אפ"ה אין אנו מבטלין מנהגינו ק"ו בקריאת הקדמות שאין בהפסקה נגד הש"ס כיון שקורא פסוק ראשון אחר הברכה ואינו מפסיק בין הברכה ובין הקריאה אין פאן חשש ברכה לבטלה דדומה כמו שמברך על המזון המוציא והתחיל לאכול דמותר להפסיק ולדבר באמצע אכילה הכי נמי הכא כיון שהקדמות הוא שיר ושבח גדול שקיימו וקיבלו עליהם דורות ראשונים שהיה חביב בעיניהם מרוב קדושתו ונהגו להפסיק באמצע הקריאה והש"ץ משורר ואח"כ מתחיל לתחילת הקריאה והכל שומעים הקריאה מהש"ץ אין פח בידינו לבטל ולהתחכם על הראשונים לומר שלא עשו כדיו ומנהגו של ישראל תורה היא וכבר אמרו פירצא בזה ביבמות דף ק"ב ובמנחות דף ל"ב והא רב אית ליה מנהגא והאידיגא נהג עלמא פסתומות דאמר רבה אמר רב פהנא אם יבוא אליהו ויאמר אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שפבר נהגו העם בסנדל הרי אפילו לאליהו אין שומעין לבטל המנהג ומנהג עוקר הלכה ק"ו בהקדמות לשורר שיר הקדוש הזה שאין פאן עקירת הלכה כאשר כתבנו על פו אין לבטל המנהג ולדעת המבטל פוגע בכבוד ראשונים וכן כתבו המנהיגים בניציב פתגם ובאשריף הר עברים בהפטורת שמתח תורה ושב ואל תעשה עדיף שלא לבטל מנהג הראשונים שאלה לב על דבר הקלף שאחר עיבוד הסיד מושחין אותו בצבע לבן ועל ידי זה מתקנים הקלף שיהיה חלק ומזהיר ובהיר בלבנותו מאוד והפתב מיושר מאוד כי נוח לכתוב עליו וקצת סופרים הוציאו לעז על זה ואמרו שאסור לכתוב על קלף זה מפני שאינו פותב על הקלף רק על אותו צבע הלכן ומפסיק בין הקלף לפתב ואני אומר שקנאת סופרים הוא זה והכל יפצה פיהם חדא דהא לפי דינא דגמר' הנה מעבדים הקלף ע"י עפצים וכתבו התוס' בפירק המוציא יין דף ע"ט ע"ב בד"ה קלף ואם נאמר קלפים שלנו דלא עפצים היכי מתפשרי ואומר ר"ת דתיקון שלנו חשיב כעפציון וכו' וס"ת פשר בלא עפצין והיינו בתיקון טוב פשלונו ואף דמשמע בפ"ק דגיטין דאי לא עפצין יכול להנדיף ופסול ואנו סהדי דקלפים שלנו אין יכולין להנדיף אלמא חשיב כעפיוץ עכ"ל הרי להדיא שלא היו נוהגים לעבוד בסיד אלא בעפצים ע"י אומנים הבקיאים במלאכת עיבוד היטב ותיקנו עיבוד בסיד וע"י זה הקלף לבן ויפה יותר מעיבוד עפצים וא"כ בזמנינו שהמציאו האומנים לתקן אחר הסיד בצבע לבן שע"י זה הקלף חלק ולכן ובהיר ביותר זה הוא תקונו של קלף ולדעת מנהג מן המוכחר לכתוב על קלף זה לקיים זה אלי ואנוהו ומה שאומרים הסופרים שהצבע הזה הוי הפסק בין הפתב לקלף גם בזה לא דיברו נכונה דאמרינן בפ"ב דגיטין דף כ' ע"א אמר רב חסדא גט שפתבו שלא לשמה והעביר עליו קולמוס לשמה באנו למחלוקת ר' יהודה ורבנן דתניא הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתפונן לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בה דלת מעביר עליו קולמוס ומקדשו דברי ר' יהודה וחכמים אומרים אין השם מן המוכחר הרי אף לר' יהודה דכתב התחתון נכתב עכ"פ שלא לשמה והוי פאלו נפל במקום זה צבע שחור אפילו הכא שמתנבק לקלף ואח"כ מעביר עליו קולמוס חשיב כתב עליון כתב ולא הוי הפסק בין הקלף שנתב תחילה שלא לשמה ובין כתב של עכשיו הנכתב לשמה אלמא כיון דדיו ראשון מדובק לקלף לא חשיב הפסק הוא הדין בצבע לבן שמפיים הקלף ע"י זה דלא חשיב הפסק: ועוד דאמרינן בסנפכה בפ' לולב הגזול דף ל"ז ע"א אמר רבא להני דמגדלי הושענה דבי ריש גלותא כי גדליתי הושענה בי ריש גלותא שיירי ביה בית יד

פי היכי דלא ניהוי ביה חציצה רבא אמר פל לנאותו אינו חוצץ וא"כ הכא נמי פיון דהאי צבע לבן הוי לנאותו את הקלף אינו חציצה כלל ולדעתיה הטילו מום בקדשי שמים ומצוה להדר אחר קלף כזה לקיים זה אלי ואנוהו ועיין ברא"ש ריש גיטין דין י"א שכ' שגם בימי חכמי התלמוד היה להם תיקון אחר בלא עפצים הרי כל מה שאנו עושים לתיקון הקלף זה הוא תיקונו וכל מה שאנו יכולים להדר הקלף שיהיה חלוק ולבן ביותר למצוה יחשב לקיים זה אלי ואנוהו כן נראה להלכה ולמעשה.

נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה לג יום ד' ט"ו טבת תצ"ז פה ווינא. אל ארז בלבנון קנקן מלא חדש וישן יסגי שלומו עד ביאת ינון ה"ה הרב המאור הגאון המופלא ומפלא נ"י פ"ה ע"ה כבוד מהור"ר מאיר נר"ו.

יאיר אהנו סלה. כמה פעמים חשקה נפשי לכתוב אליו ולשאול תורה מפיו בשאלת תלמיד לרב אף אמרתי אקבצם וטרם הליכתי לביתי אפי"ה אראה לראות פניו ופה אל פה אדבר בו אף זה יצא מהמעשה שבא לידינו שנקבר ביום א' העבר אחד מהולכי תמים והיה בתוך פיו שן תותבת מאיזה עצם נבילה ונשאל הדבר אם ליקח מפיו ובקל הי' יכול ליקח או להניח כמות שהוא לקבור עמו ובקמדי במעמד קברו אמרתי לפום רהיטא נראה לי לפע"ד ליקח מתוך פיו ולשרוף כמו נוי המת פסברת הב"ח בסי' שמ"ט בשערות אע"פ שאינם קלועים וקשורים דהא במתי' הנקברים בארץ טהורה דחייש להפסד טהרות דאם המצא תמצא בשדה שנקרש בה קבר עצם כשעורה מעצם הנ"ל ולא ניכר שבא משן דאינו מטמא כדאיתא בפ"ג מס' אהלות והנוגע בו עושה טהרות שרפינו עליה הטהרות וא"כ בארץ ישראל אין נקברים עמו מהאי טעמא שאמרנו ואף אנחנו יושבים בארץ נכרי' אעפ"כ ראוי לנהוג כן כמו שאנו נוטלים לידיים בשביל סרף תרומה ועוד למה לנו להניח עצם נבילה בתוך פיו דהא אין קוברין רשע אצל צדיק אף רבים אומרים שיניחו לו כמו שהיה בחייו שמא לא ניחא ליה בהאי לקיחה ולמה לא לקח בעצמו בעת חליו גלל כן הניחו הדבר בשב ואל תעשה ובקשתי ממ"ו שיורני דעתו הרמה נחיה ולא נמות והתורה מפיו לא ימוש ודיני טהרת מורה צדק יחדש בימיו יתקדש ושלום מנאי אהובו נאמן ביתו משה במהור"א גינצבורג זצ"ל: תשובה משה לא פסיק טעמו וריחו לא נמר יפרח צדיק כתמר ה"ה ידידי הרבני המופלא המושלם ביראה ובחכמה כבוד מהור"ר משה גינצבורג נר"ו.

הנה כתבו קבלתי ובקראי שנים ושלש דלתות ראיתי שאלה קטנה ששאל מכ"ת במת שמצאו בו שן תותבת מאיזה עצם נבילה וקונדם קבורה נסתפקו אם ליקח השן מפיו ולשרפו כמו נוי המת ולא לקברו עם המת דחיישינו להפסד טהרות ואם המצא תמצא בשדה שנקרש בו קבר עצם כשעורה מהעצם הנ"ל ולא יהיה ניכר שבא מן השן דאינו מטמא כדאיתא בפ"ג מס' אהלות והנוגע בו ועשה טהרות שרפינו עליו טהרות ובארץ ישראל אינו נקברים עמו מהאי טעמא שאמרנו עכ"ל.

ונפלאתי על מכ"ת לחוש חששה רחוקה כזו שיחריש קבר זה דהא כתבו התוס' בפ"ק דמועד קטן דף ה' ע"ב ד"ה מנפח אדם בבית הפרס דלא הי' רגילין לקבור המתים בעומק פי השמא בזמן הזה וא"כ בזמן הזה דאפילו אם יחריש השדה עומק המחרושה ג' טפחים לא יעלה המת מקברו ודבר שאינו שכיח הוא וכיוצא כתבו התוס' שם בד"ה שאינו מטמא

באנהל דלא הצריכו לציין בשביל היסט דהיסט מילתא דלא שכיחי הוא ויותר תמי' לי אם באנו לחוש שילך אדם לשדה זו ששחרש בה קבר דהוא מקום בית הפרס שהוא מענה מאה אמה א"כ אף שלא יגע בעצם כשעורה נמי שרפינו עליו תרומה כדאיתא בפ"ק דשבת דף ט"ו ע"ב על ששה ספיקות שזרפין עליו התרומה וכתבו התוס' בד"ה על ספק בית הפרס דמיירי בשדה ששחרש בה קבר דטהור מדאורייתא ולא תיזשינו לעצם כשעורה ולא הוי אלא מדרבנן וא"כ כשגזרו רבנן לשרוף התרומה אין הגרם בא עכשיו מחמת השן שנקבר עמו ואם נימא שמיצא אדם עצם כשעורה בתוך בית הפרס ויוציא עצם זה לחוץ ויגע בו אדם אחר וישרפו התרומה לזה גם פן אינו חשש פיון שעצם זה נעשה פתמונת שן א"כ ממ"נ אם יפירו שהיא פדמות שן לא ישרפו עליו תרומה דשן של מת אינו מטמא כדאיתא באהלות ובגדה ובגזיר ואם לא יפירו שהיא פתמונת שן א"כ לא גרע שן זה כשאר שינין שנקברים עמו ואם המצא ימצא אח"כ עצם כשעורה שזרפין עליו תרומה ולא תיזשינו שפא משנינו הוא ואינו ניכר צורת השן מחמת שנקרב קצת ועוד אפילו שהוא עצם משאר עצמות פיון שנתערבו ברוב תולין הפל ברוב ושזרפין עליו התרומה כמו דאיתא בביצה דף ל"ח ע"ב גבי שחוטא שנתערבה בנבילה ולידין שחוטא בנבילה בטל והוי טומאה ודאית לשרוף הטהרות וא"כ אין חשש זה כשיקברו השן תותבת עמו יותר משלא יקברו עמו מחמת דהא שינינו נמי נתערבו ואפ"ה שזרפין עליו אם נגע בעצם כשעורה ואינו ניכר שהוא שן ואם ניכר שהוא מן שן לא ישרפו ובשן תותבת נמי לא יבוא מכשול אם יפירו שהיא שן לא ישרפו ואם לא יפירו א"כ ראוי לשרוף ע"פ הדין ולא יבוא מזה מכשול עון וא"ת שלא יתן עכ"פ לכתחילה כדי שיתערב ואף גבי חמץ אסור להתערב קודם זמן איסורו לדעת ר"י פנזכר בטור א"ח סי' תמ"ז מ"מ ה"ה יבוא ודאי האיסור בפסח אבל הכא מי יימר שיבא לידי מכשול עון וחששא רחוקה כזו כ"ע מודים דמותר לערב לכתחילה ואח"כ אין בו איסור שריפת תרומה טהורה ומה שכתב מכ"ת למה לנו להניח עצם נבילה לתוך פיו לדעתו אין שם נבילה על עצמות שאנו משתמשים בכלים של עצמות ואין בו חשש איסור או מיאוס דאין בעצמות בנותן טעם וכמו שאמרו בסוף מס' ידים משנה ו' עצמות החמור טהורים ונראה לי דיותר טוב לקבור עמו משלא יקברו עמו ויכול לבוא לידי תקלה להנות ממנו הנראה לפענ"ד פתבתי ואף שהוא דבר שאינו שכיח לרוב אהבתו השבתית לו.

כ"ד היום יום ה' כ"ג טבת תצ"ז: נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה לד באיסור חדש נתחבטו הראשונים וגם אחרונים איך מצונו ידנו ורגלינו להקל והגאון הט"ז צידד להתיר דאנו סומכין בשעת הדחק על ת"ק דפליג אדרבי אלעזר וסבירי ליה דחדש אינו נוהג בחוץ לארץ ואע"פ שסתם התנא במסכת ערלה כר"א מ"מ שעת הדחק שאני וראיתי בתוס' י"ט בפרק שביעי דתמורה משנה ה' חמץ בפסח ישרוף פי' הרב מתניתין ר' יהודה היא ואינו הלכה דק"ל דבתרי מסכתות אין סדר כ"כ הרא"ש בפ"ב דפסחים ששם נשנה הא דר' יהודה ושחכמים חולקים עליו ומיהת קשיא לי דהרא"ש אדהרא"ש שבפ"ק דקדושין בתרי סדרי פסק פסתם וחיזאי ואף שהסתם נשנה בסדר המוקדם וצריך לי עיון עכ"ל.

ואני אומר דאין כאן קושיא דבנדאי הפלל מה שאמרו בפרק החולץ דף מ"ב ע"ב מחלוקות ואח"כ סתם הלכה פסתם סתם ואח"כ מחלוקות אין הלכה פסתם ואמרין

בפ"ק דע"ז דף ז' ע"א דס"ל לרב הונא דבתרי מסכתות אין סדר ואף שמתלוקות נשנה ברישא ואח"כ סתם י"ל דסתם נשנה ברישא אין זה בודאי שהסתם נשנה ברישא אלא ד יכול להיות כן ולא בודאי דסתם רבי מתלוקות ברישא ואח"כ סתם די"ל דסתם נשנה ברישא ובכל מקום אולינו לחומרא ולפ"ז בחדש פסק הרא"ש וקרי"ף לחומרא דילמא הוה דקדושין נשנה ברישא ואף נשנה דברי ת"ק בסתם לא אולינו בתרי"ך דיש לומר דהוה סתמא דמסכ' ערלה כר"א נשנה אחר זה והלכה כסתם דערלה וא"כ בחמץ בפסח דפליגי ר' יהודה וחקמים בפסחים וסתם בסדר קדשים בתמורה דאלו הנשפרי' חמץ בפסח ומספקינו דילמא נשנה כסתם או דילמא נשנית שלא כסתם והוה דתמורה נשנית תחילה ואח"כ נשנה פלוגתא דר"י וחקמים בפסחים ואינו הלכה כסתם ופסק הרא"ש לחומרא פחקמים משום דכל הנשפרי' אפרן מותר ולפי דברי חכמים חמץ מן הנקברים ואפרן אסור כדאיתא באו"ח סי' תמ"ה ופסק לחומרא ובזה נתיישב לי קושיות הכ"מ על הרמב"ם בפירוש מהלכות רוצח שפכת הרמב"ם הרוג שנמצא כו' יוצאין חמשה זקנים מב"ד הגדול שבירושלים וכתב הפוסק משנה שבמשנה בפרק ט' דסוטה שלשה מב"ד הגדול שבירושלים היו יוצאין ר' יהודה אומר חמשה ויש לתמוה למה פסק כר' יהודה אע"ג דבגמ' אמרינו דת"ק ר' שמעון מ"מ פיו דסתים לן תנא פנותיה הכי הוי ליה למפסק ואפשר פיו דבפרק קמא דסנהדרין שנויה במתלוקות הוי ליה סתם ואח"כ מתלוקת דבתרי סדרי יש סדר למשנה ואין הלכה כסתם והדרינו לכלל דר"ש ור' יהודה הלכה כר' יהודה עכ"ל והביא דבריו התוס' יו"ט ריש פרק תשיעי דסוטה והמג"א בא"ח סי' תפ"ט ואני אומר דאינו מוכרח מדברי הרמב"ם לומר דסבירי ליה דבתרי סדרי יש סדר דיש לומר דרמב"ם גמי ס"ל כהנה פוסקים דאף בתרי סדרי אין סדר אלא דאין ברור לנו איזה משנה נשנה תחילה ולכך פסק כר' יהודה דבעינו חמשה ואנו סבירי לן דבתרי מסכתות אף בתרי סדרי אין סדר ואין אנו יכולים לסמוך על הכלל מחלוקת ואח"כ סתם לפסוק כסתם דיש לומר שלא נשנה כסתם וכיון דמספקא לן אולינו בכל מקום עכ"פ לחומרא ועי' במג"א בא"ח סי' תמ"ה שתמה על דברי הרמב"ם שפסק שאפרו אסור ואפ"ה פסק שמוותר לשורפו ובסוף הלכות פסולי מוקדשין פסק דכל הנקברים לא ישורפו שאף שהוא מחמיר בשריפתו הרי מיקל באפרו שאפר הנקברים אסור וכתב המג"א דאפשר דהכי קאמר לא ישורפו לנהוג בו דין נשפרי' להיות נהנה מאפרו אבל אם רוצה לשורפו שלא להנות באפרו שרי ולא גזרינו שמה ינהה באפרו וכן כתב מהרי"ל שורפו וקובר הפחמין עכ"ל.

ואני אומר שתירוץ זה מוכרחים אנו לומר בדברי הרא"ש שכתב ריש פ' כל שעה נו"ל אבל בחמץ בפסח קי"ל כרבנן דאמרי מפרך זורה לרוח והוי בכלל כל הנקברים שאפרו אסור וכל שכן גתלים ואח"כ כתב רש"י פסק כר' יהודה משום דסתם לן תנא פנותיה בפרק בתרא דתמורה ונחשיב חמץ בכלל הנשפרי' וכן פסק בספר המצות וכן פסק הרב ברצלוני והגאונים פסקו פחקמים וכן כתב בעל העיטור ז"ל וכן כתב הרב רבינו יונה ז"ל ואי משום סתמא דתמורה יש לומר בתרי מסכתות אין סדר וא"כ הלכה כרבים ואם רצה להחמיר ולשורפם ושריפה תמורה כדאיתא בשילהי תמורה ואם רצה להחמיר על עצמו לשורף את הנקברים רשאי עכ"ל ובסוף תמורה איתא במשנה ר"י אומר אם רצה להחמיר על עצמו לשורף את הנקברים רשאי אמרו לו אינו מותר לשנות ועל פירוש

צָרִיכִין אָנוּ לִזְמַר הָא דְכָתֵב הָרָא"ש אִם רָצָה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ לְשׁוֹרֵף אֶת הַנְּקָבִירִים
רְשָׁאֵי הֵינּוּ כְּמוֹ שְׂפִי הַמַּג"א בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם שְׂאֵם רָצָה לְשׁוֹרְפוֹ שְׂלֵא לְהַנּוֹת מְאָפְרָן
שְׂרִי וְלֹא גְזָרִינוּ שְׂמָא יִהְיֶה עַכ"פּ לְדַעַת הַגְּאוּנִים מִחְמִירִין שְׂצָרִידָה לְשׁוֹרְפוֹ שְׂלֵא לְהַנּוֹת
מְאָפְרָן וְהִילְכְתָא כְּרַבְּנֵי דְחַמְצָן הָוֵי מִהַנְּקָבִירִים שְׂאָפְרָן אֶסּוּר וּס"ל דְּאֶפִּילוּ בְּתַרֵּי סְדְרֵי
וְעַכ"פּ רְש"י וְסֵפֶר הַמִּצְוֹת וְהַרְבֵּי אֲלֵבְרָצְלוּנֵי סְבִירֵי לְהוּ דְּבַתְרֵי סְדְרֵי יֵשׁ סְדֵר לְמִשְׁנֵה
וּא"כּ בְּחֻדָּשׁ נְמִי הָוֵי סֵתָם וְאֵח"כּ מִחְלֻקְתָּ וְאִין הִלְכָה כְּסֵתָם וְהִדְרִינוּ לְכַלְלָן דְּהִילְכְתָּ
כַּת"ק דְּפִלְיָג אֲדָר"א: וַיֵּשׁ לִי עוֹד תֵּימָא רַבָּה עַל הַרְמַב"ם שְׂפֶסֶק כְּסֵתָמָא פְּהָד סֵתָמָא
דְּעָרְלָה כַּר"א בְּפֶרֶק עֲשִׂירֵי מֵהִלְכוֹת מְאָכְלוֹת אֶסּוּרוֹת דְּחֻדָּשׁ נוֹהֵג בַּח"ל וּבְמִנְחוֹת רֵישׁ
פ' פֶּל הַקְּרָבָנוֹת צִיבּוֹר תְּנֵן חוּץ מִן הָעוֹנֵם וְשִׁתִּי לָחֵם שְׂאִינוּ בָּאִים אֲלֵא מִן הַחֻדָּשׁ וּמִן
הָאָרֶץ וְקֹאֲמֵר בְּגַמ' מִתְּנִיתִין דְּלֵא כִּי הָאֵי תַנָּא דְּתַנָּיָא עוֹנָם הֵבֵא מִן הַיֵּשֶׁן פֶּשֶׁר שְׁתִּי לָחֵם
הֵבֵא מִן הַיֵּשֶׁן פֶּשֶׁר וְקֹאֲמֵר הַש"ס עַד פֶּאֵן לֹא פְּלִיגֵי אֲלֵא בְּחֻדָּשׁ אֲבָל בְּאָרֶץ לֹא פְּלִיגֵי
דְּעוֹנָם וְשִׁתִּי לָחֵם מְאָרֶץ אִין מְחוּץ לְאָרֶץ לֹא כְּמָאן דְּלֵא כִּי הָאֵי תַנָּא דְּתַנָּיָא ר' יוֹסִי בַר
יְהוּדָא עוֹנָם בָּא מְחוּץ לְאָרֶץ וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים כִּי תְּבוּאָה אֶל הָאָרֶץ שְׂלֵא נִתְּחַיְבוּ בְּעוֹנָם
קוֹדֵם שְׂנִכְנָסוּ לְאָרֶץ וְקֹסְבֵר חֻדָּשׁ בַּח"ל דְּאוֹרֵייתָא הִיא דְּכַתִּיב מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם פֶּל מְקוֹם
שְׂאֵתָם יוֹשְׁבִים מִשְׁמַע וְכִי תְּבוּאוּ זְמַן בִּיאָה הוּא וְכִינּוּ דְּאוֹרֵייתָא הִיא אֶקְרוּבֵי נְמִי
מְקַרְבִּינוּ וּפְרַש"י פִּינּוּ דְּאוֹרֵייתָא אֶסּוּר דְּנוֹהֵג אֶסּוּר חֻדָּשׁ בְּחוּץ לְאָרֶץ הֵכִי נְמִי אֶקְרוּבֵי
מְקַרְבִּינוּ עוֹנָם מְחוּץ לְאָרֶץ עַכ"ל הֵרִי לְהַדְיָא לְפִי שֵׁיטַת הַש"ס מִשְׁמַעוֹת סֵתָם מִשְׁנֵה
וּסֵתָם בְּרֵייתָא דַּס"ל דְּאִין עוֹנָם וְשִׁתִּי לָחֵם בָּאִין אֲלֵא מְאָרֶץ ס"ל דְּגַם אֶסּוּר חֻדָּשׁ אִינוּ
נוֹהֵג אֲלֵא בְּאָרֶץ דְּהָא בְּהָא תְּלִיא וְהַרְמַב"ם פֶּסֶק בַּפ"ז מֵהִלְכוֹת תְּמִידִין וּבַפ"ח מֵה' תְּמִידִין
כְּסֵתָם מִתְּנִיתִין וּבְרֵייתָא דְּעוֹנָם וְשִׁתִּי לָחֵם אִין בָּאִין אֲלֵא מְאָרֶץ וּלְפִי הָאֵי פִּיֶּסְקָא ג"כ
חֻדָּשׁ אִינוּ נוֹהֵג אֲלֵא בְּאָרֶץ וְדוֹחֵק לִזְמַר שְׂפֶסֶק הֵכָא לְחוּמְרָא בְּחֻדָּשׁ וּבְהִילְכָּה לְמִשְׁיחָא
נְמִי פֶּסֶק לְחוּמְרָא וְעַכ"פּ יֵשׁ לָנוּ עוֹד סֵתָמָא דְּמִתְּנִיתָן וּסֵתָמָא דְּבְרֵייתָא דְּחֻדָּשׁ אִינוּ נוֹהֵג
בְּחוּץ לְאָרֶץ וְלֹא הִרְגִישׁוּ בְּזֵה רַאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים וְאֲנִי אוֹמֵר הָא דְּקֹאֲמֵר הַש"ס בִּיבְמוֹת
דָּף מ"ב ע"ב מִחְלֻקְתָּ בְּמִתְּנִיתָן וּסֵתָמָא בְּבְרֵייתָא מֵאֵי אֲמַר לִיה וְכִי רַבִּי לֹא שְׁנֵה רַבִּי
חֵיטָא מְכוּוֹן לוֹ וּפִי רְש"י רַבִּי לֹא שְׁנֵה רַבִּי שְׂפִידֵר אֶת הַמִּשְׁנֵה לֹא שְׂנֵה שְׂתֵּהא מִשְׁנֵה
שְׂלֵא רָצָה לְסוֹתְמָה רַבִּי חֵיטָא תְּלִמִּידוֹ מִזִּין לוֹ שְׂהִלְכָה כְּמוֹתוֹ שְׂפֵתְמָה בְּבְרֵייתָא עַכ"ל
וְנִרְאָה לִי לִזְמַר הֵנִי מִיְלֵי שְׂלֵא סֵתְמָה רַבִּי פֶּלַל בְּשׁוּם דְּנוֹכְתָא אֲבָל הֵיכָא דְּסֵתָם סֵתְמִיָּה
וְשְׁנֵה דְּבְרֵי ת"ק בְּקִדּוּשֵׁין סֵתָם וְכֵן סֵתָם בְּמִנְחוֹת כַּת"ק דְּאִין חֻדָּשׁ נוֹהֵג בַּח"ל וְאַף
שְׂבַעְרָלָה סֵתָם כַּר' אֲלַעְזָר וְלֹא יָדְעִינוּ הִי מְנִיָּהוּ סֵתָם בְּרִישָׁא מ"מ פִּינּוּ דְּסֵתָם בְּבְרֵייתָא
דְּבַעוֹנָם וְשִׁתִּי לָחֵם מוֹדוֹ דְּאִינוּ בְּאֵי אֲלֵא מְאָרֶץ וְלֹא בַּח"ל וְע"כּ מְקַרְחִים אָנוּ לִזְמַר
דַּס"ל דְּאִין חֻדָּשׁ נוֹהֵג אֲלֵא בְּאָרֶץ מִסֵּתְמָא יָדַע רַבִּי חֵיטָא שְׂחֻזָּר מִסֵּתָם דְּעָרְלָה וּפֶסֶק דְּאִין
חֻדָּשׁ נוֹהֵג בַּח"ל כְּסֵתָם בְּקִדּוּשֵׁין וּבְמִנְחוֹת וְאַף שְׂבַקְדוּשֵׁין דָּף נ"ד קֹאֲמֵר הַש"ס וְאִי
סֵתָמָא דְּנוֹקָא מַה לִּי חַד סֵתְמָא וּמַה לִּי תְּרֵי סֵתְמָא וְעֵי בִּיבְמוֹת דָּף ק"א ע"ב מ"מ הֵכִי
דְּסֵתָם דְּבְרֵייתָא מְסִיָּעִין לִיה הִלְכָה כְּפִי תְּרֵי סֵתְמָא דְּקִדּוּשֵׁין וְדְּמִנְחוֹת וְכְסֵתָם בְּרֵייתָא
וְעַל זֵה אָנוּ סוֹמְכִין סְמִיכָה בְּכָל כְּחוּצוֹ שְׂלֵא לְנוֹהֵג אֶסּוּר חֻדָּשׁ בַּח"ל וְהִנֵּה עָלָה בְּדַעַתִּי
לִזְמַר שְׂאָף ר' יוֹסִי בַר יְהוּדָא אוֹמֵר פִּינּוּ דְּאוֹרֵייתָא הוּא אֶסּוּר חֻדָּשׁ בַּח"ל הֵכִי נְמִי
אֶקְרוּבֵי מְקַרְבִּי אֲבָל תַּנָּא דְּמִתְּנִיתִין י"ל דַּס"ל אֵף חֻדָּשׁ בַּח"ל דְּאוֹרֵייתָא מ"מ אֵית לִיה
דְּאוֹקְרוּבֵי לֹא מְקַרְבִּינוּ אֲלֵא מִן הָאָרֶץ וְאַחַר זֵה עֵינֵינִי בְּסֵפֶר לָחֵם מִשְׁנֵה וְכַתֵּב לְהַדְיָא

כּן וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בַּפ"ז מֵהַל' תְּמִידִין וְאֵע"ג דְּרַבִּינוּ פֶּסֶק בְּהִלְכוֹת מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת דְּחֻדָּשׁ
בַּח"ל הֵוִי דְאוֹרְיָתָא מ"מ אֵית לִי דְאוֹקְרוּבִי לֹא מְקַרְבִּינוּ אֱלֹא מִן הָאֲרָץ מְשׁוּם דְּכַתִּיב
קָרָא פִי תְבוּא אֶל הָאֲרָץ בְּאֲרָץ הַפְּתוּב מְדַבֵּר עַכ"ל חֶבֶל מ"מ פְּשָׁטָא דְשִׁמְעָתָא לֹא מְשַׁמַּע
כּן וְנִדְעַת הַמְתִּירִים חֻדָּשׁ בְּחוּץ לְאֲרָץ יְכוּלִים לְסַמְּוֵה עַל תְּנָא דְמִתְנִיתֵן וּבְרִיָּתָא הַגְּרָאָה
לְפִי עֲנִיּוֹת דְעֵתִי פְתַבְתִּי.

מֵאִיר חוֹתָם פֶּה ק"ק א"ש: שְׁאַלְהֵה לֵה יו"ד סִימָן פ"ד פְּתַב הַב"י בְּשֵׁם הַגְּהוֹת שְׁעָרֵי דוּר'
וְנ"ל שְׁמַעְתִּי שְׁעֵשָׂה מַעֲשֵׂה בְּחִיטִּים שְׁהִתְלִיעוּ לְהַשְׁלִיכוֹ לְנֶהָר דְּוִנְאֵי וְלֹא לְמַפְּנֵי לְנֶכְרֵי'
פֶּן יֵאָפֶה פֶת וַיִּמְכְּרֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל עַכ"ל.

וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק לְמָה תְּפָסִיד מְמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְהַתִּיר לְמַפְּנֵי קַבָּא קַבָּא לְנֶכְרֵי פְּדֻאָמְרִינוּ
לְעֻנְיָן חִטִּים בְּפֶסֶח אֱלֹא ע"כ דְּלֹא דְמִי כָּלֵל לְהֵהִיא דְהֵתָם דְּבַר הַיִּתֵּר הוּא וְתַדַּע דְּהָא הֵתָם
בְּפֶסֶחִים דָּף מ' ע"ב בְּהֵהִיא אֲרַבָּא דְחִיטֵי דְטַבְעָה בְּחִיטֵי שְׁרֵי רָבָא לְזַבְיָי לְנֶכְרֵי'
וְאוֹתְבָה לְרָבָא מְבַגְד שְׁאָבַד בּוֹ כְּלָאִים דְּלֹא יִמְפְּנֵי לְנֶכְרֵי מְשׁוּם דְּהִדְרִי וּמְזַבְּוֹן לְיִשְׂרָאֵל
הִדְר אָמַר רָבָא לְזַבְּוֵהוּ קַבָּא קַבָּא לְיִשְׂרָאֵל כִּי הֵיכִי דְכָלִּיא קָמִי פְּסַחָא וּמַעֲשֵׂה כְּזֶה אֵיתָא
בַּע"ז דָּף ס"ה ע"ב בְּחִטִּים שְׁנַפְּל עֲלֵיהֶם י"ג הִתִּיר רָבָא לְמַטְחִינְהוּ וְלֹא פִינְהוּ וְלְזַבְּוֹנֵי
לְנֶכְרֵי וְאִם אֵיתָא דִּישׁ הַיִּתֵּר לְמַפְּנֵי לְנֶכְרֵי דְבַר אִיסוּר קַבָּא קַבָּא לְמָה לֹא פֶּסֶק רָבָא
בְּהָדָא עֹבְדָא דְחִיטֵי דְנִפְלִי עֲלֵיהֶם יֵין נִסְוֵה לְמַפְּנֵי קַבָּא קַבָּא לְנֶכְרֵי פְּדֻפְסָק בְּעֹבְדָא דְחִיטֵי
דְטַבְעֵי בְּחִיטֵי וְלְמָה לִי לְטָרוֹחַ בְּטַחִינָה וּבְאֵפִי אֱלֹא ע"כ דְּהֵתָם הִתִּירָא הֵוִי וְשְׁרֵי
לְיִשְׂרָאֵל לְמַפְּנֵי קַבָּא קַבָּא אֲבָל דְּבַר אִיסוּר לֹא שְׁרֵי לְמַפְּנֵי לְנֶכְרֵי מְשׁוּם שְׁמָא יִמְפְּנֵי
לְיִשְׂרָאֵל א"כ מָה לִי הַרְבֵּה אוֹ מַעֲט דְהִרֵי שְׁמָא יִמְפְּנֵי לְיִשְׂרָאֵל שְׁיֵהוּ אֲפִילוּ בְּדַבְּרָא מוּעָט
וְשְׁפִיר פֶּסֶק בְּחִטִּים שְׁהִתְלִיעוּ לְשִׁלְוֵה לְנֶהָר דִּינְאֵי וְלֹא לְטָחוֹן וְלְמַפְּנֵי לְנֶכְרֵי פֶּן יֵאָפֶה
פֶת וַיִּמְכְּרֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל וְצ"ל בְּמַקּוֹמוֹ הִנֵּה נוֹהֲגִין הַיִּתֵּר לְאֲכֹל פֶת נֶכְרֵי וְלִכְּוֹ תְּנֵי שְׁמָא
יִמְכְּרֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל וּמַעֲתָה תְּמָה אֲנִי עַל הַגֵּי תְּרֵי אֲשֶׁלִי רַבְרַבִּי הַט"ז וְדוּדֵי הַש"ף שְׁכַתְּבוּ
שְׁמוֹתָר לְמַפְּנֵי דְבַר הָאִיסוּר מַחֲמַת תּוֹלְעִים לְנֶכְרֵי קַבָּא פְּדֻרָה שְׁאָמְרוּ לְעֻנְיָן חִטִּים שְׁנַפְּלוּ
עֲלֵיהֶם מִים בְּפֶסֶח וְלִפִּי מָה שְׁכַתְּבוּ צְרִיכִין אֲנִי לְחַלֵּק בֵּין דְּבַר שְׁהִי מוֹתֵר בְּעַת הַמְכִּירָה
וּבֵין דְּבַר הָאִיסוּר דְאֲפִילוּ קַבָּא אִיסוּר לְמַפְּנֵי וְעֵי בְּטוּר וּבב"י ס"ס קל"ד בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א
בְּמַקּוֹם שְׁנוֹהֲגִים הַיִּתֵּר בְּפֶת נֶכְרֵי אֵין לְחִטִּים שְׁנַפְּל עֲלֵיהֶם י"ג שׁוּם הַיִּתֵּר אֱלֹא שׁוֹרְפֵן
אוֹ מוֹלִיכֵן לֵים הַמְלַח וּמְדַכְּתֵב שְׁאֵין לְהַחֲטִיֵּם שׁוּם הַיִּתֵּר אֱלֹא שׁוֹרְפֵן ש"מ דְּאֵין לְהֵם
הַיִּתֵּר לְמַפְּנֵי קַבָּא קַבָּא וּבִי"ד ס'קל"ד ס"ה הִתִּיר רַמ"א לְמַפְּנֵי מִים אִיסוּרִים קַבָּא קַבָּא
וּכְבֵּר פְּתַבְנוּ רֵאִי בְּרוּרָה שְׁאֵין הַלְכָה כֵּן אַחַר פְּתַבִּי זֹאת מְצֵאתִי לְהַדְיָא פְּדֻרֵי בַמַּג"א
בְּאו"ח ס' תצ"ז בְּדַבְּרָא אִיסוּר לֹא מְהַנִּי קַבָּא קַבָּא לְמַפְּנֵי לְנֶכְרֵי וְשְׁמַחְתִּי פְּעַל כָּל הוֹן
שְׁכַוְנָתִי לְדַעַת הַגְּדוּל וְכֵן מְצֵאתִי בְּפָרִי חֻדָּשׁ פְּדֻרֵי: וְעוֹד קִשְׂיָא לִי עַל הַט"ז שְׁהוּרָה
בְּקַמַּח שְׁהִתְלִיעַ שְׁלֹא לְעֵשׂוֹת יֵין שְׁרַף אֲף שְׁאֵינוּ מְתַפְּנֵן לְבַטֵּל הָאִיסוּר רַק לְהוֹצִיא הַנְּרַע
מִן הַקַּמַּח מ"מ אִיסוּר מְטַעַם אַחַר דְּהָא אֲפִילוּ לְנֶכְרֵי אִיסוּר לְמַפְּנֵי רַק קַבָּא קַבָּא מְטַעַם
שְׁמָא יִמְכְּרֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל הַכִּי גָּמִי אִם יִהְיֶה לְיִשְׂרָאֵל שׁוּם הַיִּתֵּר יְבוּא לְאֲכֹלוֹ כְּשֵׁהוּא בְּעֵין
עַכ"ל וְקִשְׂיָה לִי דְהָא תְּלַמוּד עָרוּף הוּא בְּיַדְנוּ שְׁהִתִּיר רָבָא לְטָחוֹן חִטִּים וְלֹא פֶת
וְלְמַפְּנֵי לְנֶכְרֵי הֵרִי דְלֹא חִיטֵי דִּילְמָא יְבוּא הַיִּשְׂרָאֵל לְאֲכֹל הַכִּי גָּמִי דְכּוֹנְתִינָה וְעוֹד דְאַנְן
קִימָא לֵן לְהַלְכָה כְּהָדָא פִּיִּסְקָא דְאוֹרְחַת חִיטִּים דְמוֹתֵר לְמַפְּנֵי פֶת אִיסוּר לְנֶכְרֵי ע"י שְׁיַחְתְּוֹהוּ
לְשָׁנִים וְהִבְיָאוּ הַרַמ"א בִּיו"ד ס' קי"ב וּבְס' קל"ד א"כ הִי לֹו לְהוֹרוֹת לְמַפְּנֵי פֶת וְלְמַפְּנֵי

לנכרים בחתיכות וגם רש"ל התיר בהנהגת חטים להאכיל לעבדו ולשפחתו רק שלא ישהה זמן מרובה שלא יבוא לידי תקלה כמו בביע' דספק טריפה בסי' פ"ו דמותר לשהות כ"א יום ואף דהט"ז חולק עליו וכתב דלא דמי פלל להך דהתם בעלים בדילי מיניה ולא חיישינן למכשול משא"כ כאן שיעשה ממנו פת ושמה יתערב פתו עם שאר פת פיון שהוא נאכל בביתו אי אפשר ליזהר שלא יתערב עם פת אחר עכ"ל ומ"מ נראה היכי שרוצה לאפות פת ולחתוך לשנים אין פאן בית מיוחד פלל דבזמן מועט לא חיישינן לתקלה וגם מותר לעשות מחטים אלו חלב חיטה שהם נימוחים ונסרחי' ונקפים פגבינה לכבס בהם בגדים ודומה למאי דאמרינן בש"ס בשליקתא ומאיסת' דלא חיישינן לתקלה ואציעה לפניה דברי רש"י ותוס' דאמרינן בפסחים דף ל"ג.

ע"ב אמר ליה אבני ומי חיישינן לתקלה והא תניא מדליקין בפת ובשמן של תרומה א"ל פת דזריק ליה בין העצים שמן דרמי ליה בכלי מאוס אמר רב הונא לא שנו אלא פת אבל חטים לא שמה יבוא לידי תקלה ור"י אומר אפילו חיטי ואמאי ניהוש דילמא אתי לידי תקלה כדאמר רב אשי בשליקתא ומאיסתא הכא נמי בשליקת' ומאיסתא ופי' רש"י מדליקין בפת ושמן והא בנדאי בחדא שעטה לא מדליק שמן פולה אלא לזמן מרובה ולא חיישינן דילמא אכל מיניה בשליקת' ומאיסת' לאחר שנטמאו שלקן ואח"כ זורקו לבין העצים והן נמאסות ורב הונא חייש דילמא אכיל להוא מקמא דשלקנהו או בשעה ששלקן א"כ לפי' רש"י מותר למאס הקמח או דבר אחר ולהשהות אצלו ליתן לבהמתו והתוס' פתבו ונ"ל וקשה לי קצת נראה דוקא פשהו כפר מאוסות מותר להשהותם אבל למאס אסור עכ"ל אף שכתבו התוס' דלמאס אסור מ"מ נראה לי מדכתבו קצת נראה לא פתבו פן לפסק דין גמור דהאמת יורה דרכו שפוגית הש"ס מוכחת כפי' רש"י דאי כפי' התוס' אמאי פליג רב הונא על ר' יוחנן דהא בפת מודה ליה רב הונא דזריק ליה בין העצים ק"ו פאן דכבר נמאס אלא ע"כ כפי' רש"י וטעמא דרב הונא דחייש דילמא אכיל מקמ' דשלקנהו או בשעה ששלקן ועוד ראיה מהך סוגיא דע"ז דהתיר רבא לטחון חטים ולאפינהו ולמפור לנכרים ש"מ דבזמן מועט לא חיישינן לתקלה וא"כ לפי' רש"י מותר למאס ולהשהותו אפילו לזמן מרובה: נתברר אצלנו שני הוראו' דבדבר איסור כמו פירות דחזן ואוחז שנהגוהו בהן המילבי"ן אין לנו היתר למפור לנכרי קבא קבא הוראה שניה דמותר לאפות פת מהני חטים שנתלעו או מקמח שהתלעו ולמפור לנכרים ע"י שיחתוך פלו לחתיכות וגם לעשות יין שרף נראה לי דמותר לעשות מקמח זה מאחר שבעת שהקמח מחמץ אינו ראוי לאכלו וראיתי קצת טועים בדברי הט"ז ורוצים ללמוד ממנו שלא התיר הי"ש אלא מטעם שהוא זיעה אבל חלילה לומר פן דמה בכך שהוא זיעה הלא טעם פעיקר הוא דאורייתא ודומה לזה פתבו התוס' בפסחים דף כ"ד ע"ב בד"ה אלא הכא משום זיעה בעלמא הוא וזה לשונם תימה אמאי אמר דזיעה בעלמא הוא והא טעם פעיקר דאורייתא וא"כ הכא נמי קשה קושיא זו אלא ע"כ הא דנקט הט"ז להוציא ממנו זיעה נתפונן בזה דלכאורה היה לנו לאיסור שמה יתערבו גוף המילבי"ן והוא ברי' ואינו בטילה לזה אמר דאינו עולה אלא זיעה ואי בשביל הטעם טעם לפגם הוא פנ"ל ברור ונכון וכיון דאין פאן בשביל מבטל איסור לכתחילה כמו שהורה באורחת חיים בגמלים בכלי של דבש שיחמם הדבש עד שיהיה ניתך ויסגנו וישארו הגמלים למעלה ואין פאן משום מבטל האיסור דאין פונתנו אלא לתקן הדבש וכן כתב בת"ה

דרוֹצָה להתיר חטים מתולעים פִּשְׁשׁוּפְכִין החטים לתוך האַפְרָפֶסֶת כֹּל התולעים שֵׁישׁ
 נִקֵּב לַפְּנִיָהם שִׁיכוֹלִים לְצַאת רוֹחָשִׁים וּבוֹרְחִי לַחוּץ שְׁאִין זֶה דָּבָר בְּרוּר שְׁאֵף אִם יִטְחֲנוּ
 התולעים בְּטִלִּים בְּשֵׁשִׁים וְאִין זֶה מְבַטֵּל אִיסוּר דָּאִין מְכַוֵּן לְבַטֵּל הָאִיסוּר וְכִינּוּן שְׁפֵן הוּא
 הִנֵּה נִרְאֶה לִי לְהַתִּיר בְּחֻטִּים שֶׁהַתְּלִיעוּ אוֹ קִמַּח שֶׁהַתְּלִיעוּ לַעֲשׂוֹת מֵהֶם שְׂכָר כִּי אוֹתוֹ שְׂכָר
 עוֹשִׂים בְּעַנְיָן זֶה שְׁנוֹתָנִים הַקִּמַּח לַחוּץ עֲצִיץ וְשׁוּפְכִים מִיָּם רוֹתְחִים עַל הַקִּמַּח וְכִשְׁעוֹמֵד
 כָּף שְׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם נוֹטְלִים הַבְּרָזָא מִן הַעֲצִים וְנֹב הַמְשָׁקָה דְרָף שֵׁם וְקִמַּח הוּא פְּסוּלוֹת
 הַנְּשָׂאָר בְּעֲצִיץ וְנוֹתְנִים לְבִהְמוֹת לְאָכוֹל וְאִין בְּשְׂכָר אֶלָּא הַטַּעַם וְטַבַּע הַמּוֹל"בִּין שְׁאִינָם
 פּוֹרְשִׁים מֵהַדְּבָר שֶׁנִּדְבָּקוּ וְאֵת"ל שְׂקֻצָת פּוֹרְשִׁים עִם מַעַט פְּסוּלָת מ"מ יוֹרְדִים לְשׁוּלֵי
 הַחֲבִיּוֹת לְשִׁמְרִים וְהַשְּׂכָר נִשְׂאָר צְלוּל וְכִבֵּט הַטַּעַם וְכֵן מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מְרַאזִינֵי שֶׁהַתְּלִיעוּ
 בְּמִי"ל בִּין יַיִן וְאֵת"כ לִסְגֵנוּ דְרָף בְּגֵד עַב וְכֹל זֶה אִמְרַתִּי לְהַתִּיר כְּדֵי שְׁלֵא לְהַפְסִיד מְמוֹן
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל כִּינּוּן דַּע"פ הַדִּין אִיסוּר לְמִפְּנֵי אֶפְיִלוֹ קְבֵא קְבֵא בְּדָבָר אִיסוּר וְגַם הַפְּרִי חֲדָשׁ
 הַתִּיר לַעֲשׂוֹת מְקַמַּח שֶׁהַתְּלִיעוּ מִיָּם שְׁרוּפִין לְאֶפְיִקֵי מַט"ז שְׁאִיסוּר וְיֵישׁ לָנוּ לְסַמְּךָ עַל
 הַוִּרְאָה הַנְּ"ל אֶפְיִלוֹ שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַדְּחָק הַנִּרְאֶה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי כְּתַבְתִּי: שְׁאֵלָה לּוֹ עֲרַכִּין
 דְּרָף ז' ע"א דְּתַנִּיתִין הָאִשָּׁה שֶׁיִּצְאָה לְיִהְרָג אִין מְתַנֵּין לָהּ עַד שֶׁתִּלְד וּפְרִיָּהּ פְּשִׁיטָא גּוֹפָא
 הִיא וּמִשְׁנֵי ס"ד אִמִּינָא הוּאִיל וְכַתְּבַת כְּאֶשֶׁר יִשִּׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה מְמוֹנָא דְּבַעַל הוּא וְלֵא
 לְיִפְסוּדֵי מִינֵיהּ קָא מְשַׁמַּע לָן וּפְרִיָּהּ וְאִמָּא הִכִּי נְמִי אִמַּר רַבִּי אַבְוָהוּ אִמַּר ר' יוֹחָנָן אִמַּר
 קָרָא וּמַתּוּ גַם שְׁנֵיהֶם לְרַבּוֹת אֵת הַנִּלְד וּפְרִיָּהּ וְהָא מְבַעֲיָ לִיהָ עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם שְׁנֵי
 דְּבָרֵי ר' יֵאֵשְׁיָה כִּי קְאָמְרִינָן מַגֵּם וּפִי' רַש"י דָּאָם הִיָּתָה הִיא קְטַנָּה וְהוּא גְּדוֹל אוֹ הוּא קְטַן
 דְּלָאוּ בַר עוֹנָשִׁין וְהִיא גְּדוֹלָה וּבַת עוֹנָשִׁין אִין הַגְּדוֹל נִהְרָג עַכ"ל.

וְיֵישׁ לְדַקְדָּק דֵּהָא סְתָם מְתַנִּיתֵן בְּנִדָּה דְּרָף מ"ד ע"ב דְּלֵא כַר' יֵאֵשְׁיָה דְּתַנּוּ בַת ג' שְׁנֵי יוֹם
 אֶחָד בָּא עָלֶיהָ אֶחָד מִכָּל הַעֲרִיּוֹת הָאִמּוֹרוֹת בַּתּוֹרָה מוּמְתִין עָלֶיהָ וְהִיא פְּטוּרָה וְכֵן כֵּן
 תִּשְׁעָה שְׁנֵי יוֹם אֶחָד אִם בָּא עַל אַחַת מִכָּל הַעֲרִיּוֹת הָאִמּוֹרוֹת בַּתּוֹרָה מוּמְתִין עַל יָדוֹ
 וְהוּא פְּטוּר וּבִאָמַת פְּלִיגֵי יֵאֵשְׁיָה וּר' יוֹנָתָן בַּפ' ד' מִיתוֹת דְּרָף ס"ו ע"ב דְּאָמְרִינָן כְּתַנֵּאֵי
 וּמַתּוּ גַם שְׁנֵיהֶם עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם שְׁנֵי דְּבָרֵי ר' יֵאֵשְׁיָה ר' יוֹנָתָן אוֹמַר וּמַתּוּ הָאִישׁ אֶשֶׁר
 שָׁכַב עִמָּה לְבַדּוֹ וְאִידָּהּ הִיא וּמַתּוּ גַם שְׁנֵיהֶם מֵאֵי עֲבִיד לִיהָ אִמַּר רַבָּא לְמַעוּטֵי מַעֲשֵׂה
 חֲדוּדִים וְאִידָּהּ מַעֲשֵׂה חֲדוּדִים לֹא פְּלוּם הוּא וְקִימ"ל מְחַלְנִקַת בְּבִרְיָתָא וְסְתָם בְּמַתְנֵיתִין
 הַלְכָה פְּסָתָם כְּדֵאִיתָא בִּיבְמוֹת דְּרָף מ"ב ע"ב א"כ דִּילְמָא סְתָמָא דְּמַתְנֵיתֵן דְּעִירְכִין אֲזִלוּ
 פְּסָתָמָא דְּמַתְנֵיתֵן דְּנִדָּה דְּלֵא כַר' יֵאֵשְׁיָה וְס"ל לְתַנָּא דִּידָן דְּמַעֲשֵׂה חֲדוּדִים לֹא פְּלוּם הוּא
 וְאִיִּתֵר לִיהָ גַם שְׁנֵיהֶם לְרַבּוֹת אֵת הַנִּלְד וְצ"ע וְיֵישׁ לֹמַר כִּינּוּן דְּגַם הוּא מְיוֹתֵר נִיחָא לִיהָ
 לְאוֹקְמִי' כַר' יוֹנָתָן דַּע"כ"פ אִיִּצְטְרִיף שְׁנֵיהֶם לְמַעוּטֵי מַעֲשֵׂה חֲדוּדִים וְלְרַבּוֹת אֵת הַנִּלְד
 גְּלִיף מַגֵּם: שְׁאֵלָה לּוֹ או"ח ס' תְּקַנָּא פְּתַב רַמ"א מִילָה שֶׁהִיא מַר"ח עַד תִּשְׁעָה בָּאָב
 נוֹהֲגִים שֶׁהַמּוֹהֵל וּבַעַל בְּרִית וְאָבִי הַבֵּן לוֹבְשִׁים בְּגָדֵי שִׁבְת וְנִשְׂאֵלְתִי אִם מוֹתֵרִים לְגַלַּח
 זְקִינָם וְהִנֵּה בְּסִי' תַצ"ג פְּתַב רַמ"א מִי שֶׁהוּא בַּעַל בְּרִית אוֹ מֶלֶךְ בְּנוֹ מוֹתֵר לְהַסְתַּפֵּר בְּסִפְרָה
 לְכַבוֹד הַמִּילָה וְא"כ לֹא מְבַעֲיָ בְּשִׁבּוּעַ שְׁלֵא חָל תִּשְׁעָה בָּאָב בְּתוֹכוֹ דְּלֵא אִסְרֵי מַהֲדִין
 הַש"ס אֶלָּא מִכַּח מְנַהֲגָא וְא"כ כִּי הִיכִי דְּבִימֵי הַסְפִירָה דְּאִיסוּר בְּתַסְפְּנוֹת מִצַּד מְנַהֲגָא
 מוֹתֵרִים בַּעַל הַבְּרִית וְהַמּוֹהֵל לְהַסְתַּפֵּר א"כ הִכָּא נְמִי כִּינּוּן דִּיו"ט שְׁלוֹ הוּא וְאִין אִיסוּר
 תַסְפְּנוֹת אֶלָּא מִצַּד מְנַהֲגָא דֵּהָא בְּסוּף תַּעֲנִית פְּסָק הַש"ס הַלְכָה כְּרַשְׁבִּי' ג לְקוֹלָא דָּאִין
 אִיסוּר לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס אֶלָּא אוֹתוֹ שִׁבְת שְׁחַל תִּשְׁעָה בָּאָב בְּלַבַּד בְּלַבַּד וְלֹא מַר"ח וְאִינוּ אִיסוּר

מר"ח אלא מצד המנהג וכי היכי דהתם בספירה מותר לגלח ה"ה הכא אלא נראה דאפילו בשבוע שחל תשעה באב בתוכו נראה נמי דמותר דהא לבישת לבנים נמי מצד הדין הוא אסור אפ"ה במוהל וסנדק מותרים ללבוש לבנים הכא נמי מותרים בתספורות ומיהו מצינו שיש חילוק בין תספורת ובין ללבוש לבנים דהא תנן שבת שחל תשעה באב להיות בתוכו אסורים מלספר ומלכבס ובחמישי מותרים מפני כבוד שבת וכתב הגהות אשרי ולספר אסור אפילו בחמישי הרי אף דלכבס מותר אבל לספר אסור הכא נמי אף דמותר ללבוש לבנים מ"מ אסור לספר בשבוע שחל ט' באב בתוכו וראיתי בספר באר הטיב בא"ח וזה לשונו מדלא כתב שמותרים לגלח משמע דאסור וכתב אלי' זוט' שהורה לו זקינו דאבל תוף שלשים לא יתקן ציפורניו אם יש מזהל אחר בעיר וכן לא יגלח תוף שלשים במילה ע"כ ורמ"א פתב ביו"ד סי' שצ"ג הוא הדין דמותר לגלח וצ"ע עכ"ל ונראה לי שבעל באר הטיב הבין מה שכתב רמ"א ביו"ד סי' שצ"ג ה"ה דמותר לגלח שקאי על שער ראשו וזקינו ולכך הניחו בצ"ע אבל אינו הדבר פן דמה שכתב רמ"א דיש מקילין אפילו בתוף שלשה אם אין מזהל אחר בעיר ומותר לתקן לו לתקן ציפורניו ולגלח לצורך המילה לגלח קאי על ציפורניו רצה לומר שמותר ליטלם אפילו במספרים דהא פתבו הפוסקים דבגנוסטרך אסור פ"א במספרים קמ"ל דבשביל צורך מצוה אפילו בגנוסטרך ר"ל במספרים מותר לגלח הצפורנים והלשון מוכרח פן דאיך קאמר לגלח לצורך המילה מה צורך המילה שייך בגילוח הראש והזקן אלא ע"כ פדאמרו דאצפורנים קאי וכן בדרכי משה לא הזכיר כלל לגלח וכן בלבוש וזה ברור אלא נראה שאף שלא התיר לגלח תוף שלשים במילה מ"מ לגבי ט' באב י"ל דקיל כמו שכתב הרא"ש בפ' בשלשה פרקים דבמילי דזיחיד אקילו טפי באבילות ישינה ועוד קולא אחריתא איפא בתשעה באב במקום שנהגו שאסור לספר ולכבס פגון שבת שחל תשעה באב בתוכו דקתני בחמשי מותר מפני כבוד שבת ובאבילות במקום שאסור לספר ולכבס לא התירו מפני כבוד שבת לפי זה אף שכתב בהגהות אשרי דלספר אסור אפילו בחמשי מוכרחים אנו לומר כמו שכתב המג"א בסימן תקצ"א ס"ק י"ד הא דכתב הגהו' אשרי דתספורת אסור אפילו לכבוד שבת הטעם דבלאו הכי אין רגילים לספר בכל שבוע עכ"ל וא"כ בסנדק שרגילים לספר זקנים ביום זה נראה כמו שהתירו לו ללבוש בגדי שבת אף שמדינ' אסורים וע"כ התירו מפני שי"ט שלו' הוא הכי נמי יש להתיר לגלח זקנים ודיוק של באר הטיב ליתא דא"כ דוק לאידך גיסא הוי ליה לאשמועינן אבל לגלח אסור ומסתמ' סמיה רמ"א דמפילא נשמע דהוא הדין לגלח מותר דמאי שנא זה מזה וראיתי להזכיר מה שכתב הט"ז מה שכתב רמ"א ביו"ד סי' שצ"א דאבל יוכל להכניס החתן פדרוך ארצינו ששני אנשים מכניסי' החתן תחת החופה וכתב הט"ז וז"ל ונראה לי דלא התירו אלא להכניסו אבל לא להכניסו ולאכול שם שלא פקצת שנהגו להקל בזה עכ"ל.

ולי נראה שאותן שנהגו להקל יש להם על מה שיסמכו דהא הביא הרא"ש בפרק החולץ בשם ר"י הלוי דלא אסרינן אלא בבית השמחה של רשות דאמרינן במס' שמחות על כל המתים אסור לכנס לבית השמחה עד שלשים יום על אביו ועל אמו עד י"ב חודש אלא א"כ הנה סעודה של מצוה עכ"ל ונהי דאנן מחמירין שלא לילך לשמחת נישואין מ"מ השושבינים שאנו נהגו בארצינו חשיבו להו מצוה רבה ואוכלין שם וחושבים שהם עיקר המתעסקים בצרכי חתן וכלה ולכך נהגו להקל.

ועוד נשאלתי אשה אם מותרת לגלח מר"ח עד התענית ונראה לי ג"כ פיון דבאבל גופא פסק הרי"ף והרמב"ם דאשה מותרת לגלח אחר ז' נראה להקל באביליו ישינה במילי דייחיד ולסמוך במילי דרבנן על הרי"ף והרמב"ם דמותר ג"כ לאשה לגלח מר"ח עד התענית הנלע"ד פתבתי: שאלה לח או"ח סי' רי"א פתב המג"א בס"ק י"ג הנה לפניו זיו ותבשיל ושעורים וזית צריף עיון מה יעשה דהא זיו קודם לזית ושעורים קודמים לזיו וזית קודם לשעורים כמו שפתבתי בס"ד עכ"ל.

ונראה לי דדבר זה איכא למיפשט מהו אבע"י דמבע"י לן בפ' פל התדיר דף צ' ע"ב דקאמר הש"ס אבע"י להו חטאת עוף ועולת בהמה ומעשר איזה מהם קודם תקדים חטאת עוף איכא מעשר דקדים ליה משום דקתני במתניתן מעשר בהמה קודם לחטאת עוף משום דהוי מין זבח ליקדם מעשר איכא עולת בהמה דקדמה לה דעולת בהמה הוי קדשי קדשים תקדים עולת בהמה איכא חטאת עוף דקדמה לה הכי תרגומהו מן זבח עדיף במערבא אמרי עיילי בה עולת בהמה בחטאת עוף ואגבהת' ממעשר ופירש"י עייל ביה חשיבות דעולת בהמה שפאה עמה והיא חשובה ממעשר שהיא קדשי קדשים וכליל ומגזירת הפתוב חטאת קודמת ואע"פ שהוא מין זבח ואגבהת' ממעשר לכטל חשיבות שם מין זבח דהא בעולה נמי איתיא לאותו חשיבות ובטיל ליה מגזירת הפתוב הילקף יקדים חטאת עוף לעולה ועולה למעשר עכ"ל ופסק הרמב"ם בפ' ט' מהל' תמידין פי הו דבמערבא הרי פיון דגזירת הפתוב שחטאת עוף קודם לעולה נכנס חשיבת דעולת בהמה בחטאת עוף וקדים נמי למעשר אף אם הנה בא עם מעשר בהמה לכד הנה מעשר בהמה חשיב מצד המעלה שהוא מין זבח אפ"ה אם שלשתן באין לפנינו דוחה המעלה שהוא מדרבנן וחשיב דחטאת עוף דחשיב מן עולת בהמה הוא דאורייתא דוחה המעלה שעשה רבנן א"כ הך נמי דהא זית קודם לשעורה הוא דאורייתא דאחשביה רחמנא שהוא ראשון לארץ בתרא ושעורה שני לארץ קמא וא"כ נכנס מעלת השעורה אף שמכרכין בורא מיני מזונות במעלת הזית ואגבהת' נמי מן ברפת הינו אף אם הנה זית וזיו הנה זיו קודם מצד חשיבת ברכות שהוא מדרבנן דאחשבי' להאי ברפת הינו מ"מ היכי דשלשתן לפנינו נכנס חשיבת דשעורה לתוך זית מצד גזירת הפתוב דזית קודם ואגבתי' נמי לברפת הינו אף יש לחלק בשלמא התם אחשבי' רחמנא לחטאת עוף מעולת בהמה ונדחה מעלת דמין זבח וכי היכי דגזירת הפתוב לדחות מעלות דמין זבח גבי עולת בהמה הכי נמי דחי מעלת דמעשר בהמה שיש בה שהוא מין זבח אבל הך דאף דזית דוחה למעלת שעורים שהוא בורא מיני מזונות מ"מ לא מצינו דאחשבי' ממעלת בורא פרי הגפן א"כ דוק לאידך גיסא ע"כ לא פליגי בני מערבא ובני בבל אלא מטעמין דלעיל אבל אי לא הו טעמא הוי מודו לבני בבל דסברא דמין זבח עדיף וכיון דמין זבח עדיף מקריב תחילה מעשר ואח"כ חטאת עוף ואח"כ עולת בהמה א"כ הכי נמי ברפת זיו שהיא חשובה מן זית היא קודמת ואח"כ מברך על הזית ואח"כ על תבשיל שעורים כן נראה לי מדברי ש"ס הנ"ל: שאלה לט חו"מ סי' ז' פתב הסמ"ע ס"ק ז' דנראה פשמדליק גרות בלילה ויכול לראות ולהפיר בני אדם מותר לדון בלילה אפילו בתחילת דין וכבר השיג עליו הש"ף ולי נראה דתלמוד ערוך הוא דע"כ פיון דילפינו דין מדכתיב ונהה ביום הנחילו ע"כ ממעטינו לילה אפילו לאור הנו דהא בפ"ק דמועד קטן דף ח' פליגי אפני ורבא דרבא גליף דאין רואין נגעים בלילה מדכתיב פנגע נראה לי לי ולא לאורי ואייתר ליה

ביום הראותו ללמד שיש יום שאפה רואה בו ויש יום שאין אפה רואה בו כו' ואפי' סבר
אי מהתם מנגעי בתים הוי אמינא טומאה דלאו דגופא אבל טומאה דגופא אפילו לאורו
נמי קמ"ל וביום הראותו בו עכ"ל הש"ס ואם איתא בלילה לאור הנר לא נתמעט מביום
א"כ למה אין רואין נגע אדם בלילה לאור הנר אלא ע"כ מביום נתמעט לילה לגמרי
אפילו לאור הנר וזה פשוט וברור וע"כ דבר זה לא נאמר לא להלכה ולא למעשה שלא
כדברי הסמ"ע שכתב שראיה להלכה ולא למעשה וגם ראיתי להזכיר מה שכתב הסמ"ע
בח"מ סי' ז' סק"ו סומא באחד מעיניו בפרישה כתבתי הטעם בשם הרא"ש פ"ג דכל
עולם גומרים בלילה וסומא באחת מעיניו חזי טפי ביום משום הכי דן אפילו בתחילת
הדין ובשתי עיניו פסול פ"ג דלכ"ע אסור לדון ולזה ביממא לילה הוא ובע"ש יליף
דסומא בשתי עיניו פסול מדאיתקיש דינים לנגעים לא דק דהא בפ' אחד דיני ממונות דף
ל"ד ע"ב קאמר דהאי משנה יחידאי היא ולית הילכתא פחותי' ומאן דמסיק מההיא היקשא
ס"ל דאפילו סומא באחד מעיניו פסול ע"ש ועוד נדחק בעיר שושן בהקשירה בסומא
באחד מעיניו ותלי תניא בדלא תניא וכתבתי בהשגו' עכ"ל ונוראות נפלאתי על הסמ"ע
מה שכתב בשם הרא"ש פ"ג דכל העולם גומרין בלילה ומעולם לא כתב הרא"ש טעם
זה ולישני דב"י אטע' שכתב הב"י וז"ל הרא"ש והרי"ף ז"ל בפ' אחד דיני ממונות
דסומא באחד מעיניו פשר לדון דיני ממונות כו' עד דהא פולהו אינשי לא מצוי למחזי
בלילה כדחזי סומא באחד מעיניו ביום וקתני דגומרין בלילה דין הוא דסומא באחד
מעניו שדן ביום לכתחילה עכ"ל וכן פסק הרמב"ם בפ' ב' מהל' סנהדרין והכי נקטינן
עכ"ל הב"י והמענין יראה עין בעין אף שהרא"ש הביא גוף הדין דסומא באחד מעיניו
פשר כדברי הרי"ף מ"מ בסוף שינה את טעמו ולא כתב טעמו של הרי"ף אלא סי' ר'
יחנן סתמא אחרניא אשפח דתנן דיני ממונות דנין ביום וגומרים בלילה אלמא לא
מקשינן ריב"ם לנגעים הילכך סומא באחד מעיניו פשר עכ"ל הרא"ש וכשנזקק בטעמו
של הרי"ף והרא"ש יש חילוק גדול בניהם דהא איפא למיזק מי הכריח להרי"ף ליתן
טעם דסומא באחד מעיניו חזי טפי ביום מכ"ע בלילה ולא קאמר כפשטי' דתלמוד'
דסתמא אחרניא אשפח וע"כ פ"ג דגומרין בלילה אלמא לא מקשינן ריב"ם לנגעים וכמו
שכתב הרא"ש באמת אלא נראה ברור דהרי"ף רצה לישב תמיהת התוס' שם בד"ה
סתמא אחרניא אשפח וכו' וכתבו התוס' תימא דילמא טעמא דמתנייתן דהכא משום דכתיב
ושפטו את העם בכל עת אבל לענין סומא מקשינן ריב"ם לנגעים עכ"ל והניחו קושיא זו
בתימא ולפי דברי הרי"ף קושיא מעיקרא ליתא פ"ג דכבר ילפינן מושפטו את העם בכל
עת לילה לגמר דין א"כ סומא באחד מעיניו לא יגרע פחו מגמר דין בלילה ולזה כתב
הרי"ף דהא פולה אינשי לא מטי למחזי בלילה כדחזי סומא באחד מעיניו ביום וקתני
דגומרין בלילה וכ"כ דגומרין בלילה דין הוא לסומא באחד מעיניו שידון ביום לכתחילה
עכ"ל ואחר למדי דבר זה מצאתי בהד"א בסברא זו בדברי מהרש"א והשנה דעת רש"י
לדעת הרי"ף וכתב ומיהו קצת קשה לפי רש"י פ"ג דלילה וסומא שוין אפתי אמאי
הכשיר ר' יוחנן אפילו לרבנן בסומא דמשמע אפילו בתחילת דין פ"ג דבלילה אין דנים
בתחילת דין ועי' ברי"ף קצת ישוב זה ולדברי התוס' ניחא שפיר טפי פ"ג דלית להו לרבנן
היקשא א"כ בסומא אפילו בתחילת דין פשר עכ"ל מהרש"א ואין ספק שגם הרא"ש לא
רצה לפרש כפי הרי"ף שהיה נראה בעיניו שהוא קצת דוחק למה מכשירין בסומא

תחילת דין ע"כ מפרש כפי התוס' דלית להו לרבנן הוה היקשא קלל והנה יש נפקותא גדולה בין טעמו של הרי"ף ובין טעמו של הרא"ש דלטעם הרי"ף א"כ יש לומר דרבנן נמי אית להו הוה היקשא א"כ סומא בשתי עיניו פסול מדאורייתא בודאי מפת היקשא אף סומא באחד מעיניו פשר מלימוד מןשפטו את העם בכל עת ולטעם הרא"ש דלית ליה היקשא א"כ י"ל דסומא בשתי עיניו פסיל מצד דלדידיה יום פלילה יחשב ויש לומר לאידך גיסא פנין דיום הוא לכ"ע אף סומא בשתי עיניו נמי פשר ביום כמו שכתבו התוס' באמת בנדה למ"ד דלית ליה היקשא דאף סומא בשתי עיניו פשר ביום והלבוש למד בב"י פטעם הרי"ף ולפ"ז אף רבנן ס"ל הוה היקשא דסומא בשתי עיניו פסול ביום מטעם דאיתקיש ריבים לנגעים.

אלא דקשיא ליה על סומא באחד מעיניו למה יכשיר לכתחילה ומסתבר טעמא דרי"ף פנין דחשיב סומא באחד מעיניו כמו גמר דין דלכ"ע בלילה וע"כ אי לאו דכשר לתחילת דין פיצד יבוא לגמר דין בלא תחילת דין הרי לפנינו שדברי עיר שושן ברורין בטעמן ע"פ שיטת הרי"ף ותלי תניא בדתניא ובחנם השיג עליו הסמ"ע וראיתי בספר תורת חיים שהקשה על פי הרי"ף וזה לשונו וקשה לפירושו דא"כ וביום הראותו בו דדרשינן מיניה דאין רואין נגעים בלילה למה לי תיפוק ליה מדכתוב ליה מראה עיני הפהן לידרוש מיניה פרט לסומא אפילו בסומא באחד מעיניו קאמר לכה יליף ליה מדכתוב ליה מראה עיני הפהן לשון רבים ולא יליף ליה מראה הפהן את הנגע וכינן דאפילו סומא באחד מעיניו אינו רואה את הנגעים כלשון דאין רואין הנגעים בלילה פנין דכולהו אינשי לא קוזי, בלילה פדחזי סומא באחד מעיניו ביום וא"כ ביום הראותו למה לי לכה נראה דלילה מילתא אחריתא וסומא מילתא אחריתא עכ"ל.

והנה מפת קושיא הנ"ל רצה לדחות טעמא של הרי"ף ונעלם ממנו ש"ס ערוף בפ"ק דמועד קטן דבין לאביי ובין לרבא אי לאו דמעטינן לילה הוי מוקמינן קרא דלכל מראה עיני הפהן במסתבר למעט לילה ולהכשיר סומא באחד מעיניו ולכה איצטרך ביום למעט לילה ומכל מראה עיני הפהן ממעטינן סומא באחד מעיניו ומניו דוביום ילפינן יש יום שאמה רואה בו דנותנין לחתן שבעת ימי המשטה ולרבא ילפינן מלי ולא לאורי למעט לילה דאי לאו האי מיעוט הוי נמי מוקמינן לכל מראה עיני הפהן במסתבר למעט לילה וביום לרבא מיותר לרבות יש יום שאי אמה רואה ותינו מכושירין סומא באחד מעיניו וזה ברור שפכוד הרב בעל תורת חיים במקומו מונח וכאן לא דק ודברי הרי"ף ברורים בס"ד: שאלה מ מהרב המופלא פבוד מהור"ר לוי ירושלמי אבד"ק ביליגראד.

כ"ו פסליו תצ"ז לפ"ק: המאיר לארץ ארץ קמא ובתראי עדפא עניף וסופרים שפופר כל אותיות שפתורה ודורשן אידי דאתי מדרשא חביבי וידידי ידיד ה' נאה דורש ונאה מקיים למד ולימד לאחרינא שלשלת היחס ריש פלה וריש גלותא גר ישראל ע"ה פ"ה אב"ד הגאון המפורסם כמהור"ר מאיר נר"ו: יאיר נצח סלה ועד: אחרני דרישות החיים והשלום נזכרתי שאשתקד כתב אלי אמ"ו בענין עגונה אחת שושלח אליו גביות עדות מיד ר' יוסף מלמד לאמר שלא ידעתי מענין הנ"ל והשתא אירע מעשה שהלה מכאן יהודי אחד לכפר טימק לרחוץ בחמין וחזר לכאן והעיד לפני בצירוף שני דינינים ככל הפתוב פה בגביות עדות באשר עיני דמר לנוכח יביטו כל דברי העד ובא לפני אבי

האשה העגונה והתחנן לפני לשלוח העדות ליד אדמ"ו לכן גם אני באתי לבקש אמ"ו שיקח מועד לעיני בדברי העד אם אפשר למצוא היתר לעגונה הלז אם לאו כי יש בעדות הלז להקל ולהחמיר ונתתי אל לבי לסלסל ולפלפל בה לדעת המקילי ונדעת המחמירי פדנין לפני חכמים וחזרתי בי ואמרתי הלא אדמ"ו נהירין ליה שבילי דעגונה ושבילי דרקיע פשבילי דנהרדעא ובהשקפה ראשונה ישקוף אם יש לה היתר אם לאו ואני ממתין לתשובתו הרמה שתצמח מהרה ולדברו הוחלתי כ"ד אהי נאמן פפוף ופשוט לוי ירושלמי: והשבתי לו באשר שנהירנא בגביות עדות בשנה דאישתקרו יש בו שינויים ממה שנאמר בגביות זה שלא הזכיר הנכרי לא שמו ולא שם עירו ובגביות עדות זה נאמר שם עירו וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד והשיב לי זה לשונו אמרו חז"ל הטקרות מיום ב' כ' טבת העבר האירו אל עבר פני ושתי פעל כל הון בראוטי מעשה ידיו הנקיות ושפתיו ברו מללו בענין האיש שנאבד בי"כ והמעשה שהיה כף היה בי"כ רק מה שאמר הנכרי לישני דיום שבת קודש רצה לומר ביום ששוכתים בו היהודים כי כן אמר בפירוש ביום השבתי ששוכתים היהודים וגם חקרתי ודרשתי ומצאתי שנה העד יוסף נאום אינו מן העדים ראשונים ואינו בכלל פיון שהגיד וכו' וגם לא נחסר באותו זמן שום יהודי מהעיר הזאת כי אם יוסף בר שמעון הנאבד ולוי אחיה קנדה קמי' דרבי להכניס ראשו ורובו בנידון דידן כי מצנה רבה היא והמעשה שהיה בשנת תצ"א ביום צום פיפורים.

כ"ד נאמן פפוף ופשוט לוי ירושלמי: וזה הוא גביות עדות במוטב תלתא פחדא הוינא נחנו ב"ד חתומים מטה כד אתי לקדמנא הר"ר יוסף הספרדי ואמר לנו בתורת עדות בעונש אם לא יגיד כו' ואמר בלשון ספרדי והעתקנו מלשון ספרדי ללשון אשכנז בלי חסרון ויתרון וזה לשונו.

איה בין גיוועזין במרחץ בפפר טימק ובחזירתי משם ביום עש"ק י' אלול תצ"ו בשדה האט דער פורמאן גיוועלט אויס שפאנן אונד האט וועלין פוטרין איה האב אבער גיט וועלין לייזן ווייל סמוך לשבת קודש איז גיוועזין.

אבער דער פורמאן האט דאך אויס גישפאנד וביני ביני זענין גיקומן שני נכרים ושאלו לי בשלומי אונד בייא מיר גיזעצט אונד מיה גיפרעגט פין וואנין איה בין והשבתי מביליגראד וגם אני שאלתי אותם פין וואנין זייא זענין והשיבו שהם מכפר יאסטרינון ושאלו אותי וואס האט עטץ פיער מיט דעם פורמאן ואמרתי איה האב עס גיט וועלין לייזן דאס ער זאל אויס שפאנן אונד ער האט דאך אויס גישפאנט ואמרו לי טיסקט רעכט דאס דיא גיט ווילסט היא אויף האלטין דען דער וועג איז מסופן כי זה חמשה או ששה שנים באו יהודי אחד מביליגראד בפפר שלנו אונד דארטין גיבליבן איבר שבת למחרתו יצא משם לילה לטימק והרגו אותו ויאה איה האב דאס גיהערט האב איה זייא גיבעטין דאס זייא מיר זאלין דער ציילין המעשה איה הנה והשיבו מה איכפת לה מה שעבר עבר שכבר עברו ה' או ו' שנים והחזרתי להפציר בהם שיאמרו לי הדבר על מכונו מפני שאני הולך תמיד באלו הדרכים ואדע לשמור את נפשי אמרו לי מה נאמר לה תחילת המעשה כף הנה שיהודי אחד הנה בלעזרטי של שומיק אונד החט גישיקט משם איין שליח נכרי ושמו שנהוט יור' שילה לביליגראד וביא עמו יהודי אחד מביליגראד מי ששלחו חבריו וכן הנה שהלה השליח הנ"ל לביליגראד אצל חבריו של זה שהיה בלוצטרי ומסרו לידו

יהודי אֶחָד שֶׁיֵּלְכוּ לְלִזְרַעְטֵי אוֹנ וּוִיא זְעֵנְךָ גִּיקוֹמֵן אִין אִינְזֹר דְּאַרְף אִיז גִּיווּעֵזִין עֵשׂ"ק בֵּין
 הַשְּׂמֻשׁוֹת דָּא הָאֵט דְּעַר יְהוּדֵי נִיט גּוּוּאַלֵט וּוִיטֵר גִּיִין וְנִיִּיל שְׁבַת אִיזֵט אֹונֵד גִּינְאַגֵט
 לְהַשְּׁלִיחַ הַגָּז"ל זֶנְךָ מִיר אִיִין אַרְט וְנָאוּ אִיךָ זָאל שְׁבַת בְּלִיבְעֵן אֹונֵד דְּנָא גִּינְיָא לְלִזְרַעְטֵי
 אֹונֵד זָאג שְׁם לְאוֹתוֹ יְהוּדֵי דְּאָס אִיךָ וּוְעַל בְּיוֹם א' צְנָא אִיִם קוֹמֵן וְכֵן עֲשֵׂה הַשְּׁלִיחַ הַגָּז"ל
 וְהַכְּנִיס לִיהוּדֵי לְבֵית זְמָן אֶחָד נְכָרֵי שְׁהוּא רֵאשׁ הַכְּפָר וְהַשְּׁלִיחַ הֵלֵךְ לְלִזְרַעְטֵי וּבְיוֹם א'
 כְּשִׁיבְרֵי הַיְהוּדֵי מִן הַכְּפָר שְׁהֵיָה שְׁם בְּיוֹם שְׁבַת קוֹדֵשׁ נֶאֱבָד וְלֹא בָּא לְלִזְרַעְטֵי בְּיוֹם א'
 וּבְיוֹם ג' כְּשִׁרְאָה הַשְּׁלִיחַ שְׁלֹא בָּא הַיְהוּדֵי חֲזַר לְכַפֵּר לְבֵית הַשׁוֹפֵט וְאָמַר לְשׁוֹפֵט הֵיכָן
 הוּא הַיְהוּדֵי דְּעַר שְׁבַת אִיז כְּאֵן גְּבַלִּיבֵן וְהַשִּׁיב עַר אִיז אֶתְמוֹל פּוֹן הִיא אַרוּיס אָמַר הַשְּׁלִיחַ
 הַגָּז"ל א"כ וּוּאָרוֹם אִיז עַר נִיט לְלִזְרַעְטֵי וְהַשִּׁיב אִיךָ וְנִיִּיס נִיט וְנֶאֱרָם עַר אִיז כְּאֵן גּוּוּעֵזִין
 בְּיוֹם הַשְּׁבַת אֹונֵד הָאֵט דְּעַם גְּאַנְצִין טַאג גִּבְעֵטִין אִין זִינְיָ בִּיכֵר אֹונֵד נִיט גִּיגְעֵסִין אֹונֵד נִיט
 גִּיטֵרִינְקֵן אָפִילוּ טוֹבַאק נִיט גִּיטֵרֹונְקִין וְאֶתְמוֹל בְּיוֹם א' קָם בְּאַשְׁמֹרֶת הַבּוֹקֵר וְרַכֵּב עַל
 סוּסוֹ וְהֵלֵךְ לְדַרְכּוֹ הַשֵּׁם וְנִיִּיס מַה נַּעֲשֵׂה מְמַנּוּ וְנֶאֱחַנּוּ לֹא יַדְעֵנוּ אַח"כ חֲזַר הַשְּׁלִיחַ וְהוֹדִיעַ
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְהַיְהוּדֵי אֲשֶׁר הוּא בְּלִזְרַעְטֵי וּמִיִּד כְּתַב הַיְהוּדֵי הֶלְזוּ לְבִילִיגְרָאד לְחַבְרִיו
 דְּאָס זִנְיָ זְאֵלִין קוֹמֵן אֹונֵד זְאֵלִין זּוֹכִין דְּעַם יְהוּדֵי וּוְעַלְכִין זִנְיָ גְּשִׁיקַט הָאַבְיָן וְאַח"כ בָּאוּ
 שְׁנֵי יְהוּדִים מְבִילִיגְרָאד אֹונֵד הָאַבְיָן דְּעַם שְׁלִיחַ תְּפֹוס גִּינִימֵן עַר זָאל זִנְיָ דְּעַם אָמַת זְאֵגִין
 וּוִיא דְּעַר יְהוּדֵי אִיז וּוּאָס זִנְיָ הָאַבְיָן מִיט אִיִם גְּשִׁיקַט וְאָמַר הַשְּׁלִיחַ מַעֲשֵׂה שְׁהֵיָה בְּאוֹרְךָ
 כְּפִנְכֵר לְעִיל וּבְשִׁמְעֵם כֵּן הֵלְכוּ הַיְהוּדִים הַגָּז"ל לְשַׁרְרָה וְלַקַּח מִהַשְּׁרָרָה שְׁנֵי בְּעַלֵי מִלְחָמוֹת
 וְהֵלְכוּ בְּעַלֵי מִלְחָמוֹת עִם הַשְּׁלִיחַ הַגָּז"ל לְכַפֵּר יַאֲסֻרִימֵן הַגָּז"ל לְבֵית הַשׁוֹפֵט הַגָּז"ל וְתַפְסּוּ
 אֶת הַשׁוֹפֵט וְאֶת בְּנוֹ הַגְּדוֹל וְנִתְּנָם בְּבֵית הַסֹּהֵר בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר הַשְּׁרָרָה שְׁם וְהָיוּ אֲסוּרִים
 זְמַן רַב בְּבֵית הַסֹּהֵר וּמַת הַשׁוֹפֵט בְּבֵית הַסֹּהֵר וּבְנוֹ הַגְּדוֹל בְּרַח מִהַתְּפִיסָה וּבָא אֲצֻלְיָנוּ
 לְכַפֵּר אֲסוּרִימֵן הַגָּז"ל אֹונֵד וּוִיא מִיר הָאַבְיָן אִיִּהֵם גְּזַעְהֵן שְׁאַלְנוּ לוֹ וּוִיא בְּיָסוּוּ נִיִּצַּל גְּוּוּאַרִין
 וְאָמַר בְּפִירוּשׁ עַר אִיז אָוּוּעַק גְּלֶאֱפִין מִבֵּית הַתְּפִיסָה וְגַם שְׁאַלְנוּ לוֹ אוֹב אָמַת אִיז אַז עַר
 הָאֵט דְּעַם יְהוּדֵי מְמִית גּוּוּעֵזִין הוֹדָה וְלֹא בּוּשׁ אֹונֵד גְּזַאָגֵט דְּאָס אִיז אָמַת אִיךָ הָאָב דְּעַם
 יְהוּדֵי גִיַהֲאַרְגִּיט אֲבַעַר אִיךָ הָאָב גִּימִינֵט דְּאָס עַר פִּיֵּהֵל גַּעֲלַט בְּיָיָא זִיךָ הָאֵט אָכַר הָאָב
 נִיט מַעַהֵר אֲצֻלוֹ גִּיפּוֹנְדֵן כִּי אִם שְׁשֵׁה עֶשֶׂר דּוּקְאָטִין נְעוּד שְׁאַלְנוּ לוֹ וְנָאוּ הָאַסְטֵי אִיִם
 גְּהֵרְגִיט וְהַשִּׁיב אִיךָ הָאָב אִיִם גִּיַהֲרָגֵט אֲצֻל הַנְּהָר אֹונֵד הָאָב אִיִּהֵם אִין וּוּאָסֵעַר גּוּוּאַרְפֵּעַן
 וְאָמַרְתִּי אֲנִי הַמַּעִיד לְנִכְרֵי הֶלְלוּ שְׁסִיפְרוּ לִי הַמַּעֲשֵׂה הַגָּז"ל קִימַט עֵטִץ מִיט מִיר לְחוֹזֵק
 אַרְשוּוִי אֹונֵד דְּעַר צִיִּילַט הַמַּעֲשֵׂה לְפָנֵי הַיְהוּדִים אֲשֶׁר שְׁם וּוְעַרְט עֵטִץ אִין מַתְנֵה הַגּוֹנָה
 בְּאַקִּימְעֵן וְהַשִּׁיב דְּאָס טִיֵּהֵן מִיר נִיט פֵּן יִתְפָּסוּ אֹונֵד בְּאַלְהֵי הַדְּבָרִים וְיִהְרְגוּ אֹונֵד וְתַכְרֵךְ
 וּמִיִּד קָמוּ אֵלוּ הַנְּכָרֵי וְהֵלְכוּ מֵאַתִּי וְלֹא דַחֲתָם עוּד כָּל הַגָּז"ל הַעִיד בְּכַפְּנוֹ וְאַנְחָנוּ ב"ד ח"מ
 הַר"ר יוֹסֵף דִּינִים הַגָּז"ל בְּתוֹרַת עֲדוּת וְכַתְּבָנוּ כָּל דְּבָרֵינוּ וּבְכַאֲנוּ עַל הַחֲתוּם ט"ו כְּסֻלִּיו תצ"ז
 לפ"ק פֶּה ק"ק בְּיִלִּיגְרָאד: לוי בן הר"ר יצחק ז"ל ה"ה מירושלים קודש תוב"ב.

וּנְאוּם מִשֵּׁה בֶן הַר"ר אֲבָרְהָם ז"ל מְטֵרִיבִיכְטֵשׁ. וּנְאוּם הַקָּטָן יוֹסֵף בַּהַר"ר מְרֻדְכֵי ז"ל
 מנ"ש: תְּשׁוּבָה שְׁהַשְּׁבַתִּי עַל הַשְּׁאֵלָה הַגָּז"ל.

לוי מחנה קידה יושב על פסא הוראה בתוך ישרים ועדה פניל בכניל רבה וממלא המדה
 מדת חכמים פן הוא אהובי ידי הרב הפופלא כבוד מהור"ר לוי ירושלמי נר": אמרתי
 להשיב מפני כבוד חכמים ינחלו טוב משלחן גבוה ויגעתי ומצאתי דאתי לידי בעסק
 עגונה היושבת שפולה וגלמודה זה כמה שנים ואם אמנם שסכבונני טרדות עיונים גדר

מזה וגדר מזה בשעורין דרבנן ללמוד וללמד מ"מ לרוב אהבתינו אמרתי להפסיק באמצע הפסק וילענין בשריות' דההיא אשה קשת רוח ומרת ומרת נפש ואקצר ועולה מלשון אנשכנו ללשון הקודש מגוף העדות שהעיד הר"ר יוסף נאים הספרדי שביום ו' עש"ק י' אלול תצ"ו שחזר לביתו ורצה העגלן ליתן מספוא בשדה והעגלון לא רצה וצעקתי עליו שלא יעשה כן כי הוא סמוך לשבת והעגלן לא שמע לקולי ונתן מספוא לסוסים ובתוך כך באו שני נכרי' ושאלו אותי מה יש לה עם העגלון והשיב שאני מוחה בו שלא יתעכב בכאן ואמרו לי יפה אתה עושה שאין אתה רוצה להתעכב פי הדבר הזה הוא מסונן כי זה חמשה או ששה שנים בא יהודי אחד מביליגראד לכפר שלנו ונשאר שם בשבת ולמחרת יצא משם לכפר טימוק והרגו אותו ושאלתי אותו אמרו לי איך היה המעשה והשיבו לי מאי איכפת לה מה שעבר עבר ה' או ששה שנים והפצרתי בהם שיאמרו לי כדי שאדע לשמור באלו הדרכים ואמרו מה נאמר לה שהמעשה שהיה כך היה שיהודי אחד בא מטורקיא והיה בלזרעטי של כפר טימק והוא שהבאי מארץ טורקיא לישוב שם ג' או ד' שבועות מחמת שינוי אור שלח שליח מיוחד לחבריו לביליגראד שישלחו לו יהודי אחד משם וכן היה שהלה השליח נכרי לביליגראד ושלחו יהודי אחד שיוליכו ללזרעטי וכשבא לכפר שלנו היה בין השמשות של שבת ואמר יהודי לשליח תראה לי איזה מקום מיוחד שאוכל בשבת ואתה תילך לזרעטי ותגיד ליהודי שם פי אני בא אליו למחרתו והכניס אותו לבית השופט והיה שם לא אכל ולא ישטה והיה מתפלל כל היום ולמחרתו פשהלה מפאן היהודי ללזרעטי נאבד וכאשר שמעו היהודים שנאבד היהודי שהי' שבת שם בבית השופט נשתדלו ע"י השררה ותפסו להשופט עם בנו ומת השופט בבית הסוהר ובנו הגדול ברח מן התפיסה ובא לכפר שלנו ושאלנו אותו אם אמת הוא הדבר שהמית את היהודי והודה ולא בוש ואמר אני הרגתי את היהודי שהלה עמי וסברתי שיש לו ממון הרבה ולא מצאתי אצלו רק ט"ו טוקטין ושאלנו אותו באיזה מקום הרגת אותו והשיב שהרגתי אותו סמוך לנהר והשלכתי את גופו לנהר ובקשתי מהם שילכו עמי לחזוק אהשווי ויפךסמו דברים אלו לפני היהודים ותתנו לכם מתנה והשיבו דבר זה אין אנו עושים פן יתפסו אותנו באלה הדברים ונהרגו אותנו ופנו לדרךם עכ"ל העד הנ"ל והנה בעדות זה ובעדו' מה שקבלתי בשנה דאישתקרו היו נראי' הדברים שהמעשה ששבת היהודי ביום צום פיפור כמו שכתב מכ"ת ויש כמה ספיקות בעדות זה חדא שלא הזכירו שמו רק שם מקומו רק אמרו בא יהודי אחד מביליגראד לכפר שלנו וגם גילה הנכרי שהנכרי הראשון לא הגיד להם לפי תנמו רק על ידי ששאלו אותו אם אמת הוא שהרג את היהודי והודה להם ע"י שאלתם וגם הנכרי הראשון לא הגיד גוף המעשה רק ע"י חקירה והפצרה מישראל ודורשין תחילות לברר אם יש ממש בעדות זה שלא הזכירו את שמו רק שם עירו והנה מבואר בש"ע א"ה סי' י"ז ונ"ל אבל אם אמר אחד יצא עמנו מעיר פלונית מחפשין באותו עיר אם לא יצא משם אלא הוא תנשא אשתו וה"ה בנכרי המסיח לפי תנמו וכתב הבית שמואל ס"ק יצאו עמנו משמע אפילו אינו מזכיר שמו כלל כו' אבל אם אפשר לצאת בלי ידיעה אסורה אלא אם כן מעידים שיצא אחד מתושבי העיר הזאת או מחפשין אם אינו חסר שום אדם אלא זה מותרת וכן כתב הב"י בשם תשובת מהר"ם בתשובת מיימנות דשייכי לסדר נשים אחר שהנכרי לא העיד בפירוש פלוני נהרג אלא אמר היהודי מעיר פלוני בסתם יבדקו שלא יצא מאותו עיר שום יהודי

הָדָר שֶׁשָׁם שָׁלָא חֲזַר כִּי אַם זֶה דְאָפִילוּ לְרַבָּא דְלָא חֲנִישׁ לְתַרֵּי יַצְחָק הֵכָא חֲנִישׁ כְּאֵן שָׁלָא
הַזְפִּיר שָׁמוּ וּבְשׁוּם סִימָן אַחַר מְנוּבָהָק שְׁנוּכַל לִידַע מִתּוֹךְ כֶּף בְּבִירֹר שֶׁהוּא עַכ"ל וְאִיכָא
לְמִידָק אִיךָ לְסַמְנָה עַל הַגְּדוּת מִסִּיחַ לְפִי תַנּוּמוֹ שְׁאַחַד הָיָה אוֹמֵר שְׂיִהוּדֵי אַחַד מִמְּקוֹם
פְּלוּנֵי דִילְמָא יְהוּדֵי אַחַר שְׁעֵבֵר דְרָף מְקַרְהָ לְשֵׁם וְהָיָה מְכַנֶּה שָׁמוּ עַל שֵׁם הָעִיר הַזֹּאת
וּא"כ מֵאֵי מְהֵי חִיפּוּשׁ שְׁאִינוּ חֶסֶר שׁוּם אָדָם אֲלֵא זֶה דִילְמָא הָיָה מִמְּקוֹם אַחַר וְכִינָה
עֲצָמוּ עַל שֵׁם הָעִיר הַזֹּאת בְּשָׁלְמָא אַם אוֹמֵר לְפִי תַנּוּמוֹ שְׂיִהוּדֵי אַחַד שְׂיַצְא עֲמִי מֵעִיר
פְּלוּנֵי מֵת שְׁפִיר כְּשִׁמְחַפְּשִׁין שְׁאִינוּ חֶסֶר אֲלֵא אִישׁ יְהוּדִי זֶה שְׂיַצְא עִם הַנְּכָרִי מִשְׂאִין אֶת
אֲשֶׁתוֹ אָבָל אַם אוֹמֵר הַנְּכָרִי יְהוּדִי מֵעִיר פְּלוּנֵי נִהְרַג מֵהֵיכָן יְדַעִין שְׁבַעֲלֵה הָאִשָּׁה הַזֹּאת
הָיָה דִילְמָא הוּא אֲזִיל לְעַלְמָא וְאַחַר בְּסוּף עוֹלָם עָבֵר דְרָף הָעִיר הַזֹּאת וְאָמַר שֶׁהוּא מֵעִיר
הַזֹּאת וְדוֹמָה לְזֶה מְצִינוּ בַּגְמ' רִישׁ פִּי הָאִשָּׁה שְׁלוֹם גְּבִי יַצְחָק רִישׁ גְּלוּת' בְּרֵ אַחְתָּי' דְרַב
בִּיבִי הָוֵי קְאָזִיל מִקּוֹרְטָב' לְאַסְפְּמֵי וּשְׁכִיב שְׁלַחוּ מִתָּם יַצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא בְּרֵ אַחְתָּי' דְרַב
בִּיבִי הָוֵי קְאָזִיל מִקּוֹרְטָב' לְאַסְפְּמֵי וּשְׁכִיב מִי חֲנִישִׁינוּ לְתַרֵּי יַצְחָק אוֹ לֹא אַבְיֵי אָמַר
חֲנִישִׁינוּ רַבָּא אָמַר לֹא חֲנִישִׁינוּ אָמַר אַבְיֵי מְנָא אָמִינָא לֵה דֵהוּא גִיטָא דְאֲשֶׁתְּכַח בְּנֵהֲרַדְעָא
וְכַתְּבַּב בְּצַד קְלוּנֵיָא מִתָּא אָנָּא אַנְדְרוּלָאֵי נִהְרַדְעָא פְטֵרִית יֵת פְּלוּנֵיָת אַנְתָּתִי וְשַׁלְחָה אָבוּהַ
דְשְׁמוּאֵל לְקַמְי' דְרַב יְהוּדָה נְשִׂיאָה וּשְׁלַח לֵיהַ תְּבַדּוּק נִהְרַדְעָ' פְּנֹלָה וְרַבָּא אָמַר יְבַדּוּק כָּל
הָעוֹלָם מְבַעֵי לֵיהַ יְפִי רִשׁ"י אַם אִיתָא דְחֲנִישִׁינוּ יְבַדּוּק כָּל הָעוֹלָם שְׁמָא אַנְדְרוּלָאֵי אַחַר
הָיָה בְּנֵהֲרַדְעָא וְהַלְף לֹו ש"מ לְרַבָּא אַף דְבַדְקוּ בְּנֵהֲרַדְעָ' לֹא הִי נִמְצָא אַנְדְרוּלָאֵי אַחַר
מ"מ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא אַחַר שְׁהָיָה בְּנֵהֲרַדְעָא וְהַלְף לֹו וּבָא שָׁם לְסוּרָא וְקָרָא שָׁמוּ אַנְדְרוּלָאֵי
נִהְרַדְעָא וְגַם אַבְיֵי ס"ל סְבָרָא כִּזוּ גְבִי הָאֵי גִיטָא דְאֲשֶׁתְּכַח בְּסוּרָא וְכַתְּבַּב בֵּיהַ הֵכִי בְּסוּרָא
מִתָּא אָנָּא עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא נִהְרַדְעָא פְטֵרִית פְּלוּנֵיָת אַנְתָּתִי וּבְדִקוּ רַבְּנָן מְסוּרָא וְעַד נִהְרַדְעָי
וְלֹא הָוֵי עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא אַחְרִינָא לְבַר מַעְנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִתְּגָרָא דֵהוּי בְּנֵהֲרַדְעָא וְאִתָּא סְהָדִי
וְאָמַר דֵהוּא יוֹמָא כִּי אֶכְתָּב הַהִיא גִיטָא עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא גְּבִין הָוֵי אָמַר אַבְיֵי אַף לְדִידִי
דְאִמֵּינ' חֲנִישִׁינוּ הֵכָא לֹא חֲנִישִׁינוּ דֵהַא קְאָמְרֵי סְהָדִי דְבְּנֵהֲרַדְעָ' הָוֵי מֵאֵי בְּעֵי בְּסוּר' ש"מ
דָּאֵי לֹאוּ סְהָדִי דְאָמְרֵי דְעָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִתְּגָרָא גְּבִין הוּי חֲנִישִׁינוּ אַע"ג דֵהַאֵי עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא
מִתְּגָרָא גְּבִין הוּי חֲנִישִׁינוּ אַע"ג דֵהַאֵי עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִתְּגָרָא הָוֵי וּבְגִיטָא הָוֵי כְּתִיב עָנָן
בְּרֵ חֲנִיָּא נִהְרַדְעָא ש"מ דְּמִנְהַרְדַּע' הָוֵי אֲלֵא ע"כ חֲנִישִׁינוּ דִילְמָא עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִחְּגָרָא עָבֵר
דְרָף נִהְרַדְעָא וְקָרָא עֲצָמוּ עַל שֵׁם נִהְרַדְעָי א"כ בְּנִידוּן דִּידֵן נְמִי נִיחּוּשׁ שְׁמָא אִינְשׁ אַחְרִינָ'
עָבֵר דְרָף בִּילִיגְרָאד וְקָרָא עֲצָמוּ עַל שֵׁם עִיר בִּילִיגְרָאד, א"כ לֹא מְהֵי חִיפּוּשׁ מִיהוּ זֶה
אֲפֻשֶׁר לְדַחוּת דֵהַא ע"כ אִיכָא לְמִידָק דְקִשְׁיָא אַבְיֵי אַדְאָבְיֵי דֵהַא בְּעוּבְד' דִּיצְחָק רִישׁ
גְּלוּתָא לִית לֵיהַ הָאֵי סְבָרָא דְאִקְשִׁי עֲלֵה רַבָּא לִיבְדּוּק כ"ע וְסָגִי לֵיהַ בְּבַדִּיקַת נִהְרַדְעָא
שָׁלָא הָיָה שֵׁם אַנְדְרוּלָאֵי אַחַר בְּעִיר וְלֹא חֲנִישִׁינוּ שְׁמָא אַנְדְרוּלָאֵי אַחַר בְּסוּף עוֹלָם הִי
בְּעִיר וְקָרָא עֲצָמוּ עַל שֵׁם עִיר וּא"כ לְמָה תְּלָה טַעְמָא גְּבִי עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִחְּגָרָא מְשׁוּם
דְאָמְרֵי עַדִּים גְּבִין הָוֵי וּלְכֹף לֹא חֲנִישִׁינוּ תִּיפּוּק לֵיהַ דְלָא חֲנִישִׁינוּ מְשׁוּם דְבַדְקִינוּ בְּנֵהֲרַדְעָ'
וְלֹא הָוֵי אֲלֵא עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא שְׁהָיָה דְרֵ בְּנֵהֲרַדְעָ' תוּ לֹא חֲנִישִׁינוּ דִילְמָא עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִתְּגָרָא
הָיָה בְּנֵהֲרַדְעָא וְקָרָא עֲצָמוּ עַל שֵׁם נִהְרַדְעָא וְע"כ צְרִיכִין אָנוּ לֹוּמֵר הָא דְקָאֵמֵר הַש"ס
וְלֹא הָוֵי עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא אַחְרִינָא לְבַר מַעְנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִחְּגָרָא דֵהוּי בְּנֵהֲרַדְעָ' ר"ל דֵהוּי דְרֵ
שֵׁם בְּקִבְעוּת וְהָא דְשְׁלַחוּ וּבְדִקוּ מִנְהַרְדַּע' וְעַד סוּר' לִידַע שְׁמָא אַחַד שְׁהָיָה שָׁמוּ כֶּף וְהָיָה
דְרֵ בְּנֵהֲרַדְעָ' וּלְכֹף אִי לֹאוּ דֵהוּי מִסְהָדִי דְבִאֲוֹתוֹ זְמַן הַנְּכַתְּבַב בְּגַט הָיָה עָנָן בְּרֵ חֲנִיָּא מִחְּגָר'

גבן הוי חיישינן אליבא דאבבי דילמא פיון דהוחזקו שני בני בשמות שוים דילמא אחד
אזיל לעלמא ואחד ששמו כשמו כתב האי גיטא על שמו אבל אי לא הי' דר שם בקביעות
לא חיישינן דילמא אחד מעלמא ששמו הנה שם בדרה אקראי וקרא עצמו על שם
המקום שהוא וכן פתב הר"ן בהד"ל גבי עגן בר חניא מחגרא דרבא סבר שיש לנו לחוש
לה פיון דתרונייהו מנהרדעא ועקר חד מינייהו ואתא לסור' וכתב שם גיטא חיישינן
דילמא האי דהוי מחוגר' עכ"ל משמע שהנה דר עגן בר חניא מתוגר' בקביעות שם ומה
מאוד נפלאתי על הר"ן שפתב גבי עובד' דיצחק מקורטב' וזה לשונו מי חיישינן שמה
יצחק ריש גלית' אחר בא ממקום אחר לטורטב' ויצא והלך לאספמ' ומת שם ואבבי סבר
דחוששין משום דשיירות מצויות הנה ולפיכך יבדוק כל עולם שמה יצחק ריש גלות'
אחר יש בסוף עולם ורבא סבר פיון שהעדים שראו שמת באספמ' ראו שאותו יצחק
של קורטב' יצא עמהם ובה לאספמ' לא חיישינן שעא אחר שבא לקורטב' והוי הוא
שבא עמהם לאספמ' ואותו של קורטב' אזיל לעלמא וכו' ותמה אני איך פתב לאבבי
יבדוק כל עולם שמה יצחק אחר יש בסוף עולם הא ראיתו של אבבי מהאי גיטא
דאישתכח בנהרדעא דשלח ליה תבדוק נהרדע' פולה ורבא הקשה לו אם איתא יבדוק
כ"ע ש"מ דאבבי לא חייש לבדיקת כל עולם אלא סגי בבדיקות העיר שלא היו דרים שם
בקבע שני בני אדם ששימותיהם שוים ובבדיקות העיר סגי דלא חייש דילמא אחד בסוף
העולם ששמו פן הי' עובר דרה העיר הזו וקרא עצמו על שם העיר לא חיישינן אף
דשכיחי שני פיון דלא הוחזק שני שמות שוים הדרים בעיד הזו לא חיישינן דאתי אחד
מעלמא וקרא עצמו על שם העיר פי היכי דסגי לאבבי בהאי גיטא דאנדרולאי בבדיקת
העיר נהרדעא דידיעין בבירור שלא הנה שם אנדרולאי אחר ולא חייש לאנדרולאי אחר
שהנה בסוף עולם וקרא עצמו על שם נהרדעא אלא דצריה בדיקה בעיר פדי לידע
בבירור שלא הנה שם אנדרולאי אחר אבל מן הסתם בלא בדיקה חיישינן וכן גבו יצחק
ריש גלותא דפליגי אבבי ורבא אלא להתיר מן הסתם בלא בדיקה בעיר קורטבא אבל
אם בדקו בעיר קורטבא ולא מצאו אלא אחד שהנה שמו יצחק ריש גלותא גם לאבבי לא
חיישינן שיהנה אחד בסוף עולם ששמו יצחק ריש גלותא בא: ובה יש לי תימא
רבה על תשובת משאת בנימן סימן מ"ד ונ"ל הא דבתוספתא איתא אבל אמרו אחד
יצא מעיר פלוני מפשפשין באותו עיר אם לא יצא אלא הוא תנשא אשתו כתב בתשובה
הנ"ל דתוספתא זו לא מיתוקמי אלא באמרו שאחד הדר בעיר פלוני יצא מהעיר אבל
אמרו סתם אחד יצא מהעיר פלונית אינו מועיל חיפוש פלל דאם לא פן האי עובדא דיצחק
ריש גלותא שאמרו דאזיל מקורטבא לאספמ' ופליגי ביה אבבי ורבא אי חיישינן לתרי
יצחק ריש גלותא או לא ומה לא בדקו בקורטב' אי עבר דרה קורטב' איש אחר ששמו
יצחק ריש גלות' ובמאי פליגי אבבי ורבא וכי לא היו יודעין הו' תוספתא אלא לא מיתוקמי
האי תוספתא אלא באמרו איש אחד הדר בעיר פלונית יצא דכהאי גוונא ליכא לספוקי
פלל רק באיש אחד הדר באותו עיר ולפיכך מחפשין באותו העיר שהרי דוע לאנשי
העיר כל הדרים באותו עיר אבל אם אמרו יצא איש אחד מעיר פלונית סתם שיכול
להיות שאיש אחר עבר דרה שם ואיכא לספוקי בכל העולם פולה ולא שייך חיפוש פלל
ונוראת נפלאתי עליו אדקשיא ליה וכי לא ידע אבבי ורבא האי תוספת' ליקשי לי'
מראיתו של אבבי גופא בהאי גיטא דאנדרולאי דסגי בבדיק' נהרדע' ולמה לא מהני

בדיקת עיר קורטב' וע"כ צריכין אנו לומר פיון שהכותב הגט אמר שהוא מנהרדעא
אמרין שמסתמ' הנה דר בנהרדע' ולא חיישינו דילמא אהד בסוף עולם עבר דר
נהרדעא וקרא עצמו על שם נהרדעא משא"כ בעיר קורטבא דהעדים העידו שיצחק ריש
גלותא הוי קאזיל עמהם מקורטב' ולא העידו שאמר להם שהנה מקורטב' רק שיצא
עמהם מעיר קורטב' ולכך לא מהני בדיקת העיר קורטב' שיכול להיות שאיש אחר עבר
דרך שם ויצא עמהם וא"כ הנה לו לחלק בין אם אמר שהוא מעיר פלונית ובין לא אמר
ולא הנה לו לכתוב דהאי תוספת' מיירי אלא באומר איש אחר הדר בעיר פלונית משמע
שהעדים אמרו שמפירי' שהוא דר שם הלוא פבר הוכחנו דסמכין אדיבור' שאמרו שהוא
מעיר פלונית מסתמא אמרין שהוא דר שם והודה בארצו ולכך מהכי חיפוש וא"כ בנידון
דין שאמר הנכרי יהודי אהד מביליגראד משמע שידע הנכרי שהוא הי' מביליגראד א"כ
מסתמ' או שהיהודי אמר שהוא מביליגראד או הנכרי ידע שהנה מביליגראד א"כ אמרין
הוא הנה דר בביליגראד ומהני חיפוש בעיר שלא יצא באותו זמן אלא זה האיש הנאבד
אף שלא הזכיר שמו מהני אף דלא אמר יצא עמי פי היכי דמהני לתשובת מהר"ם באמרו
אהד יצא עמנו מעיר פלוני ומת דמשיאין אשתו אף שלא הזכיר שמו וע"כ מוכרחים אנו
לומר אף דעדים אינם מזכירי' שידעו שהוא דר שם רק על פיו שהנה אומר להם שהוא
מעיר פלוני וא"כ אינו מעלה ואינו מוריד שאמר העד שיצא עמי אלא פיון שאמר שאיש
יהודי זה אמר לו שהוא מעיר פלונית מחפשיין באותו עיר אם לא נאבד אלא זה באותו
עת וזמן מתירין אשתו להנשא והכי נמי בנידון דידן דמהני חיפוש אם לא יצא באותו
זמן אלא זה הנאבד שאמר הנכרי שנהרג סמכין עליו במסל"ת: גם תמה אני על תשובת
משאת בנימן שכתב על ההיא תוספת' הנ"ל דאם אמרו יצא איש אהד מעיר פלוני עתם
שיוכל להיות שאיש אהד עבר דרך שם וכן כתב הרא"ש בתשובה במכלוף בן מלול ונ"ל
תמהתי וכי הושיבו שומרים על הדרכים או סגרו שערי קורטב' שלא יצא אדם משם
עכ"ל.

ונפלאתי עליו אדרבה משם איפכא מסתברא שהרי הב"י הביא ההיא תשובת הרא"ש
על עד שהעיד שמכלוף בן מלול נהרג קרוב לפאס ניקר מתוך עדותו של העד שהכיר
אותו איש הנקרא מכלוף בן מלול בטביעת עין אף לא ידע אם הוא בעלה של האשה זו
וגם לא העיד על שם מקומו יש לחפש לה היתר פיון שידוע שהנה שם בעלה של האשה
מכלוף בן מלול ואין מכלוף בן מלול אחר בעיר איתתי שריא שריא להנשא וראנה
מעובד' דיצחק דיש גלותא והוא דומה לנידון זה שהרי המעיד' לא העידו פי אם על שמו
אבל לא העידו את מקומו ואת אשתו אלא כף הנה שם האיש שנפטר בכאן שאלו העידו
עדות גמורה שידעו שהנה בעלה של אותו אשה בהא לאו אמר אבני חיישינו לתרי יצחק
אלא ודאי שהוא עובד' הוי דלא הוחזק שני יצחק ובשכיחי שייירתי והילכת' פרבא הילכף
בנידון זה אפי' אי שכיחי שייירי אם לא הוחזק מכלוף בן מלול אחר איתתא שריא להנשא
ועל זה כתב שיש מי שחולק על הרא"ש דלא דמי לההיא דיצחק ר"ג דשאני התם
דקאמרי דאזיל מקורטב' לאספמי' ובאותו פ' לא הי' מי שהלך מקורטבא לאספמי' והשיב
הרא"ש למי שרצה לסתור דבריו מפני שיש לחלק דשאני התם מפני שבאותו פרק לא
הנה מי שהלך מקורטבא לאספמי' וזלתו תמהני וכי הושיבו שומרים על הדרכים או סגרו
שערי קורטבא שלא יצא אדם משם עכ"ל הרי שהחולק על הרא"ש הי' רוצה לחלק

דְּשִׂאנֵי גַבֵּי יִצְחָק רִישׁ גְּלוּת' שֶׁהֵעִידוּ שְׂאֵזֶל מִקּוֹרֶטֶב' לְאַסְפֵּמֵי וְלִכְּפֹּה אִם לֹא הִנְחִיזוּ אֶת שְׂנֵי יִצְחָק ר"ג לֹא חִיִּישֵׁינָן אַף שֶׁהִשְׁתַּיְיִרוּ מִצְוִיּוֹת מִשְׂא"כ בְּגִדּוֹן הָרֵא"ש בְּמַכְלוּף בֶּן מְלוּל שֶׁלֹּא הֵעִידוּ שֵׁם עִירוֹ וַיֵּשׁ לְחוּשׁ אַף שְׂאֵנוּ יוֹדְעִים שֶׁבְּעֵלְהָ הָיָה שֵׁם יֵשׁ לְחוּשׁ לְתַרֵּי מַכְלוּף בֶּן מְלוּל אַף בְּלֹא הִנְחִיזוּ דִּילְמָא אֶחָד מִסּוּף הָעוֹלָם שְׂשִׂמוּ וְשֵׁם אָבִיו כְּשִׂמוּ וְכֹּא לְשֵׁם עַל זֶה הִשִּׁיג הָרֵא"ש דְּאִין הַקְּפִידָה שְׂמַעֲדִין שְׂיִצְא מִן הָעִיר עִמָּהֶם דְּאִם בְּאֵנוּ לְחוּשׁ הִיכִי שְׂאִינָם מְעִידִים עַל שֵׁם עוֹרוֹ אֲלֵא עַל שְׂמוֹ וְשֵׁם אָבִיו וְאִף שְׂאֵנוּ יוֹדְעִים שֶׁבְּעַל הָאִשָּׁה שְׂשִׂמוּ כֹּן הָיָה שֵׁם חִיִּישֵׁינָן שְׂמָא אַחַר בְּסוּף עוֹלָם בְּאֵ לְשֵׁם א"כ בְּהֵיֵא דִּיִּצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא נְמִי נִיחֻשׁ דִּילְמָא אַחַר הָיָה שְׂשִׂמוּ כְּשֵׁם זֶה וַיִּצְא מִן קוֹרֶטֶב' דְּלִיפֵּא לְמִימַר דְּשִׂאנֵי הֵכָא מִפְּנֵי שְׂבִאוֹתוֹ פֶּרֶק לֹא הָיָה מִי שֶׁהִלְךְ מִקּוֹרֶטֶבָא לְאַסְפֵּמֵי וְכִי סָגְרוּ שְׂעָרֵי קוֹרֶטֶב' אוֹ הִשִּׁיבוּ שׁוּמְרִים עַל הַדְּרָכִים שֶׁלֹּא יִצְא אָדָם מִשֵּׁם אֲלֵא ע"כ מִשׁוּם כִּינּוּן דְּלֹא הִנְחִיזוּ שְׂנֵי יִצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא לֹא חִיִּישֵׁינָן לְאַחַר כְּרָבָא וּא"כ דִּינּוּ דְּהָרֵא"ש אֶמֶת בְּמַכְלוּף בֶּן מְלוּל אַף שֶׁלֹּא יָדְעוּ שֶׁהִיא בְּעֵלְהָ שֶׁל הָאִשָּׁה וְגַם לֹא הֵעִידוּ עַל שֵׁם מְקוֹמוֹ כִּינּוּן שְׂדִידוּעַ שֶׁבְּעֵלְהָ שֶׁל הָאִשָּׁה הָיָה שֵׁם מַכְלוּף בֶּן מְלוּל וְאִין מַכְלוּף בֶּן מְלוּל אַחַר בְּעִיר אֵיִתְתָּא שְׂרִי לְהַנְשֵׂא וְכִמוּ כֹן אִם אֵינוּ מְזַכֵּיר שְׂמוֹ אֲלֵא שֵׁם עִירוֹ שְׂאָמַר פְּלוֹנֵי יִצְא מְעִיר פְּלוֹנֵי עִמִּי וְלֹא מְבַעֵי אִם אָמַר בְּפִירוּשׁ שְׂאָמַר לוֹ שֶׁהוּא מְעִיר פְּלוֹנֵי אֶפְּלוֹ בְּסֵתָם שְׂיִצְא עִמִּי מְעִיר פְּלוֹנֵי מְהֵנִי חִיפּוּשׁ עכ"פ אִם בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא יִצְא אָדָם אֲלֵא זֶה הַנְּאָכַד אֵיִתְתָּא שְׂרִי וְכֹּה הִנְחִיזוּ שֶׁל בְּרִייתָא זֶה דְּשִׁלְחוּ מֵאַסְפֵּמֵי אִישׁ אֶחָד שְׂשִׂמוּ יִצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא שְׂבִאוֹ מִקּוֹרֶטֶב' דְּהֵיִינוּ עֲדִים הֵעִידוּ שְׂיִצְא עִמָּהֶם מִקּוֹרֶטֶב' לְאַסְפֵּמֵי אָבֵל לֹא הִפִּירוּ שֶׁהוּא בְּעַל הָאִשָּׁה הַזֹּאת וְגַם אֲנָשֵׁי קוֹרֶטֶב' לֹא יָדְעוּ שְׂזֵה יִצְחָק ר"ג יִצְא עִם הָעֲדִים אֵלוֹ לְאַסְפֵּמֵי וְכֵּן פְּלִיגֵי אַבְיֵי וְרָבָא דְּלֵאבִי חִיִּישֵׁינָן לְתַרֵּי יִצְחָק וְלְרָבָא לֹא חִיִּישׁ כִּינּוּן שֶׁלֹּא הִנְחִיזוּ שֵׁם תַּרֵּי יִצְחָק ר"ג וְכֹל זֶה מִן הַסֵּתָם אָבֵל אִי בְּדִקְיָנוּ וְלֹא נִמְצָא שֵׁם בְּקוֹרֶטֶבָא כִּי אִם זֶה יִצְחָק רִישׁ גְּלוּתָא אַף אַבְיֵי מוֹדָה דְּמְהֵנִי חִיפּוּשׁ כִּי הִיכִי דְּאָמַר ר' יְהוּדָה נְשִׂיאָה תְּבַדִּיק נְהַרְדְּעֵי וְבִלֹּא בְּדִיקָה חִיִּישֵׁינָן דִּילְמָא נְהַרְדְּעֵי אַחַר הָיָה אָבֵל חִיפּוּשׁ וּבְדִיקָה מְהֵנִי אֶפְּלוֹ לְאַבְיֵי וְרָבָא אֶפְּלוֹ חִיפּוּשׁ אֵינוֹ צָרִיךְ כִּינּוּן שֶׁלֹּא הִנְחִיזוּ שְׂנֵי שְׂשִׂמוֹתֵיהֶם שְׁוִים וְלִדְיָנוּ לֹא קָשִׁי לֹן כֹּל מֵאֵי דְּקָשְׁנִי לְבַעַל תְּשׁוּבַת מִשְׁאֵת בְּנִימָן דְּאֵמַי פְּלִיגֵי אַבְיֵי וְרָבָא וְלִמָּה לֹא בְּדִקּוֹ לְקוֹרֶטֶבָא אִי עֶבֶר דְּרֵי קוֹרֶטֶב' אִישׁ אַחַר שְׂשִׂמוּ יִצְחָק ר"ג וְאֵנִי אוֹמַר דְּפְּלִיגֵי בְּסֵתָם וּרְבוּתָא קמ"ל בְּכַח דְּהִתִּירָא אֲלֵיבָא דְּרָבָא דְּאֶפְּלוֹ בְּדִיקָה אֵינוֹ צָרִיךְ כִּינּוּן שֶׁלֹּא הִנְחִיזוּ שְׂנֵיהֶם שְׂשִׂמוֹתֵיהֶם שְׁוִים וּא"כ הִיכִי שְׂאָמְרוּ הָעֲדִים שְׂמוֹ שְׂיִצְא עִמָּהֶם מְעִיר פְּלוֹנֵי וּמַת שֵׁם בְּזֵה פְּלִיגֵי אַבְיֵי וְרָבָא דְּרַב לֹא חִיִּישׁ לְאַחַד בְּסוּף הָעוֹלָם כִּינּוּן שֶׁלֹּא הִנְחִיזוּ שְׂנֵיהֶם שְׂשִׂמוֹתֵיהֶם שְׁוִים וְאֵינוֹ צָרִיךְ חִיפּוּשׁ וְהִיכִי שְׂאִין מְזַכֵּיר שֵׁם עִירוֹ אֲלֵא שְׂמוֹ בְּלִבָּד כִּי הָאִי דְּמַכְלוּף בֶּן מְלוּל צָרִיךְ אֵנוּ לִידְעַ שְׂזֵה הוּא בְּעֵלְהָ וְלֹא נִמְצָא שֵׁם אִישׁ אֶחָד שְׂשִׂמוֹ מַכְלוּף בֶּן מְלוּל מְהֵנִי בְּדִיקָה זֶה לְהַתִּיר לְאִשָּׁה וְכִמוּ כֹן הִיכִי שֶׁלֹּא אָמְרוּ שְׂמוֹ אֲלֵא שֵׁם עִירוֹ לֹא מְבַעֵיָא שְׂאָמְרוּ שְׂזֵה הָאִישׁ אָמַר לָהֶם שֶׁהוּא מִן הָעִיר הַזֹּאת שְׂיִצְא עִמָּהֶם אֶפְּלוֹ בְּסֵתָם שֶׁהֵעִידוּ שְׂאִישׁ יְהוּדִי אֶחָד יִצְא עִמָּנוּ מְהֵעִיר פְּלוֹנֵי וְנְהַרְג מְהֵנִי חִיפּוּשׁ הָעִיר אִם לֹא יִצְא אִישׁ יְהוּדִי מִן הָעִיר בְּאוֹתוֹ זְמַן אֲלֵא זֶה.

הַנְּאָכַד אֵשְׁתּוּ שְׂרִי וְהִשְׁתָּא אֵתִי הֵיֵא תּוֹסְפֵתָא וְהֵיֵא תְּשׁוּבַת מְהֵר"ם בְּתְּשׁוּבַת מִיִּמְנִית כְּפִשְׁטָן דְּכַתְבַּת בְּתוֹסְפֵתָא אִין מְעִידִין עַד שְׂמְזַכֵּירִין שְׂמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ אָבֵל אָמְרוּ אֶחָד יִצְא מְעִיר פְּלוֹנֵי מִפְּשָׁשֵׁינָן בְּאוֹתוֹ עִיר אִם לֹא יִצְא אֲלֵא הוּא תְּנַשֵּׂא אֵשְׁתּוּ וַיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין

האומר שמו ושם עירו אפילו חיפוש אינו צריך אבל אם לא אמר שמו רק שם עירו אפילו לרבא דלא חגיגש הכא חגיגש חיפוש וכן ההיא תשובת מנימונות נמי מירי אף שלא העידו בפ"י אחר הדר בעיר פלוני אלא אמר היהודי מעיר פלוני בסתם יבדק שלא יצא מאותו העיר שום יהודי הדר שם שלא חזר כי אם זה דאפילו לרבא דלא חגיגש לתרי יצחק הכא חגיגש פיון שלא הזכיר שמו ולכך צריך חיפוש נמצא פסקן של דברים אם העיד אחד על שמו ועל שם עירו ולא מבצע' אם אמר שאמר איש יהודי שהוא מעיר פלונית ומת שם דאין צריך חיפוש לרבא פיון דלא הוחזקו שניהם ששמותי' שנים אף ששכיחי שיירות לא חגיגשין לתרי יצחק ואפילו אם אומרים איש אחד ששמו פה יצא עמי מעיר פלוני ומת לרבא אין צריך חיפוש ומשיאין את אשתו פיון שלא הוחזקו שני יצחק שם אמרינו מסתמא בעלה של זו האשה הוא והיכי שאינו מזכיר שמו אלא שם עירו שאמר יהודי אחד יצא מן העיר בסתם ומת צריך חיפוש לרבא והיינו הך דתוספת' והדברים אתיין כפשוטן דלא כתשובת משאת בנימן שהוציא דברי התוס' מפשוטן ולפרש הך דקאמר בתוספת' אבל אמרו אחד יצא מעיר פלונית מפשפשין באותו עיר דהיינו שאומר שהוא דר בו אבל אם אמר מעיר פלוני בסתם שיוכל להיות שאיש אחר עבר דר שם וסתם לשון התוספת' אינו משמע פן וכבר כתבנו שכל דבריו דחיים מעיקרא ומה שמביא ראיה מדברי הרא"ש שכתבו וכי סגרו שערי גורטוב' ראיה זו לסתור הוא דבריו כאשר כתבנו למעלה ועיקר הדבר היכי שלא הוחזקו שני יצחק ואמר שמו ושם עירו אפילו חיפוש אינו צריך ואם אינו מזכיר שמו אלא שם עירו אז צריך חיפוש וחיפוש מהני ולא מבצע' אם אומר שזה היהודי שיצא עמו אמר לו שהוא מעיר פלוני אלא אם אמר סתם שאיש יהודי יצא עמי מעיר פלוני ומת מהני עכ"פ חיפוש אם לא יצא איש יהודי באותו זמן אלא זה הנאכד משיאון את אשתו וע"כ אני אומר בטח בנידון דידן שאמר הנכרי שזה הדר הוא מסופן שפמו חמשה או ששה שנים שבא יהודי אחד מביליגראד והרגו אותו ובגביות ב"ד ראשון משמעו שהיה ביום צום פפור וא"כ בין אם נפרש שיהודי אמר לו שהוא מביליגראד או שהנכרי ידע שהיה מביליגראד בודקין אותו עיר אם בזמן ההוא לא יצא שום אדם מביליגראד ללזרעטי פי אם זה וכיון שאם היהודי היה מעיר זה היו משיאין את אשתו הכי נמי נכרי מסל"ת דכל מקום דישאל נאמן נכרי מסל"ת נמי נאמן ואין צריך לומר קברתיו אפילו לדעת הרמב"ם דמצריך לומר קברתיו כמו שכתב הב"י על האי תשובה באחד בפפרים של עכו דלא הוצרך הרמב"ם שיאמר קברתיו אלא כשהנכרי נמצא בעת מיתתו או הריגתו אבל היכי שלא נמצא שם נכרי בעת הריגה מודה הרמב"ם שאין צריך שיאמר קברתיו.

ועתה צריכין אנו לדון אם זה הוא מסל"ת דמה שאמר המאורע אח"כ בא ע"י חקירת ישראל שהפציר בו שיפרש לו הענין כבר כתב הרי"ף והרא"ש והטור כמעשה דבני לוז שהלכו לצוער עיר התמרים שמעינן מהא דהיכי דמתחיל הנכרי מסל"ת ואע"ג דהדרין ומגלינן למילת' מיני' שפיר לא נפיק מתורת מסל"ת אלא נאמן ומשיאין על פיו וכן פסק בש"ע בא"ה סי' י"ז סי' ט"ו ואמאי שמספר הנכרי ששאלו לבן השופט שרכב עם איש יהודי אם האמת שהרג ליהודי הזה שהי' אצלו בשבחה דהיינו בי"כ והודה ולא בוש ואמר ששאלו אותו לנהר אע"פ שאומר הנכרי שהנכרי השני לא הגיד לפי תנמו אלא ע"י שאלה מ"מ הא כתב רמ"א יש אומרים הך דאמרינו דאם שאלו את הנכרי תחילה לא

מיקרי מסל"ת היינו דווקא אם שאלו ישראל אבל אם שאלו הנכרי' אותו ומגיד מקרי מסל"ת ובלבד ששאלו אותו שלא בפני ישראל וכתב הב"ש ס"ק מ"ח אף דלקרב הב"י ה"ן חולק על זה צריף לומר לרמ"א דה"ן אינו חולק על תרומת הדשן והא דלא התיר בתשובה שהביא הב"י מפני שהנכרים הנה מגידים לפני השופט מחמת שאלת השופט לאו משום דס"ל אם הנכרים שואל לנכרי' לא הוי מסל"ת אלא שאלת השופט שאני שואל אותו שיגיד לשם עדות עכ"ל ובאמת מסתברא טעמא דתרומת הדשן בסי' רל"ט הביאו הב"י משום דכששאלין את הנכרי' והנכרי' משיב לא חשיב מסל"ת היינו פששאלו אותו ישראל משום דמרגיש שיש להם נפקות' בדבר ומשקר הכל אם שואלו אותו נכרי' שלא בפני ישראל והוא משיב חשיב שפיר מסל"ת עכ"ל ולפי זה נאמן הנכרי' השני האומר הרגתיו: כמו שכתב בהגהות מרדכי דקדושין הביאו הב"י נכרי' המסל"ת ואמר הרגתי פלוני נאמן ושרי איתתא לאינסובי וכן כתב בתשובת מיימני דשייכי לסדר גשים וסיים בה' וליפא למיפסלא משום דילמא למירמא אימתי ליהודי הוא קאמר הכי פיון דלא מוכח מילתא מתוה דבריו ולא מקמי הכי ולא לבתר הכי דלמירמי אימתי אומר הכי עכ"ל והיא באותה תשובה שהבאתי לעיל אם אינו אומר שמו אלא יהודי מעיר פלוני והאריף, שם במיימני' החדשים דף קט"ו דין ט' ופשיטא הכי דלא אומר לישראל הרגתיו אלא לנכרי' דפשיט' דלא אמרינו למירמא אימתי אומר ונאמןבמאי שאמר הרגתיו ואין צריף לומר קברתי דהא אפילו לדעת הרמב"ם לאו דוקא קברתיו אלא כל שנתעסק בטילטול ממקום למקום פדרף המתים ולא הנה נודד פנה ופוצה פה ומצפצה בהא סגי ודבר זה הביא הב"י בשם הריב"ש והספיקו עמו כל האחרונים והנכרי' הזה אומר שהשליכו לנהר ומסתמא טילטלו ולא הרגיש שום חיות בו וכיון שלא אומר בפני ישראל חשיב הכל מסל"ת ואם ידוע שבאותו זמן ב"כ לא נסע שום איש מבבליגראד ללזרעטי אלא זה אברהם בר יוסף ונאבד סמכינו על הנכרי' מסל"ת שנהרג ומשיאין את אשתו כל זה נראה לי ברור ונכון בס"ד מ"מ לא אסמוה עלי עד שייספיקו עמי רבני עיר דק"ק בבליגראד להתיר לאשת פמר אברהם יוסף הנ"ל גם דעתי מסכמת עמהם שתנשא לכל איש דתצביין.

כ"ד הטרוז בלימודי. היום יום ג' כ' שבט תצ"ז לפ"ק.

נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה מא למאיר ובא קרא יום ידרשון אליו עיני כל מאיר ומנהיר ככוכבי דשביט שבטי ישורין הולכין לנגה זרחו אור ישר ואור מקיף חילו לאורייתא תקיף בחורפי' רמי דיקולא ונקיף מעמיד תלמידים הרבה ובעיני פקחין עליהם ישקיף ה"ה אהו' המאור הגדול נר ישראל עמוד הימיני פ"ה אב"ד ור"מ הגאון הגדול כמהור"ר מאיר נר"י ויזרח כצל צח לנצח: ראשית דבר יראת אלקים ענותנותו גרמה לי לגשת אל היכל קדשו באשר היותו פאן נטלתי רשות והרמנא לדבר אליו לזמן הצורך לשאול קדמוהי ונענה לי ראשו פתם פז ועל פן אדבר נגדו ולא אבוש לשאול הוד רום פבוד מעלתו כשואל בדבר אלקים בדיני מקוואות נשאלה שאלה זו קדמנא מי שרוצה לעשות מקוה באשבורן ע"י המשכה מי גשמים הנקוים לעוקה אחה ואחרי שאין העוקה מחזקת המים ומאבד מימיו בארץ וגלל פן רוצה לעשות מרחשת גדולה המחזקת ארבעים סאה ולקבוע בארץ במקום העוקה ולנקוב המרחשת בכדי טהרתה ולעשות במקום הנקב פצין בגין בסיד ועפר וצורות כדי להחזיק המי גשמים הנמשכים לתוכה ולהיות רשאים לטבול ע"ג דבר המקבל טומאה כמו שמפורש ביו"ד סי' קצ"ח סי' ל"א

רוצין לעשות בנן של אבנים ע"ג קרקיעתו של מרחשת לעמוד עליו בשעת טבילה ובזה
יהיה מקנה פשר לטבול בו נדה ויולדת אם יש לה היתר בענן זה או לאו והנה אדון
לפניו פתלמיד לפני רבו אחרי דתנו התם במס' פ' ו' משנה י' האבק שבמרחץ בזמן שהוא
באמצע פוסל מן הצד אינו פוסל מפני שהוא כמקנה סמוך למקנה ופי' הרב מברטנורא
שם האבק שבמרחץ פלי של מתכות משוקע באמבטי ויש בו נקב דכשנאמסו מי אמבטי
מתמת הטבילות פותחין הנקב שבאמבטי ויוצאין המים שבאמבטי ומושכין לתוכה מים
אחרים נקיים וסותמין הנקב והמים הנמשכים לאמבטי הם פשרים לטבילה בזמן שהוא
באמצע פוסל לפי שקל המים גרורים על גביו ומים הגרורים על גבי פלים פסולים ובתוס'
יו"ט שם וזה לשונו לפי שהאבק פלי קודם היותו קבוע בארץ ואע"פ שנתחבר לא יצא
מתורת פלי להיותו קבוע לארץ וזה הוא אמרם עליו בתוספתא שלא נעשה אלא לשמש
עם הקרקע הרמב"ם בגנוסח' א"י וצ"ע דמשנה ט' פרק ח' דכלים עוד שם פרק כ' משנה
ד' פי' הרב והרמב"ם דמשמש עם הקרקע טהור עכ"ל והנה נראה לתרץ קושיתו דאיתא
התם פרק ח' משנה ט' פורקה אם יש לה לבזבז טמאה ופי' הרב התם פורקה תנור גדול
של חרס פתחו בצדו פועין שלנו וטהור משום דמשמש עם הקרקע פדקתני בתוספתא
עכ"ל והנה נראה דמשם אין פאן קושיתא לכאן דעד פאן לא קאמרינן התם דמשמש עם
הקרקע טהור פירוש הואיל ועיקר תשמישו עם דבר שאין מקבל טומאה היינו בכלי חרס
והטעם נראה הואיל ואמרינן בגמ' דשבת דף פ"ג מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר דרו
אניה בלב ים פשיטא אניה בלב ים היא הא קמ"ל מה ים טהור אף ספינה טהורה וכו'
עוד שם איפא בנייהו ספינה של חרס וא"כ למדנו מזה שהטעם דספינה טהורה הואיל
ועיקר תשמישו עם דבר טהור דהיינו ים והוא הדין אם תשמישו עם הקרקע משא"כ
האבק שאמרנו הוא פלי מתכות לא מציינו שיש לו טהרה הואיל ותשמישו עם דבר טהור
ואינו בטל והוא הדין והוא הטעם זה דאמרינן התם במס' פלים פרק כ' משנה ד' גבי אגוס
אע"פ שקבעו בפותל טמאה דפי' הרב דהואיל ולא נעשה לשמש את הקרקע ומשמע דאם
משמש את הקרקע טהור התם איירי בשל עץ והתירו בכלל ספינה דלעיל אבל לא באבק
של מתכות דאין דרו לעשות ממנו ספינה וכן אין להקשות מצונור דמס' פלים פרק י"ד
משנה ב' הובא בש"ע ביו"ד סי' ר"א סי' מ"ח דאמרינן צינור שנעשה לקרקע טהור ופי'
שם רמ"א וזה לשונו והצינור הוא הנקרא בלע"ז קנאלי ושיש זה אצלו אמרם כל
המחובר לקרקע הרי הוא פקרקע וזה פאשר יגיע עשיותו להיות דבק בארץ הנה היא
לא תקבל טומאה והת"י שם העתיק בזה הלשון הואיל ועיקר עשיותו להיות דבק בארץ
דהתם אינו פלי ראוי לשמש פלום אלא להיות דבוק בארץ ואין שם פלי עליו בתלוש
הילכך בטל הוא לגבי קרקע ואין ענן לאבק שאמרינן לפי שהוא פלי וראוי לתשמיש
קודם היותו קבוע וא"כ זכינו לדין בההוא עובדא דנשאל גדמנא דמרחשת הואיל דאיפא
שם פלי עליו בתלוש אע"פ שניקבו ונתחבר בארץ לא יצא מתורת פלי ואף שנקבוהו
בכדי טהרתו אין לו תקנה בזה דחיישינן שמא לא נקבוהו בכדי טהרתו פדאמרינן בשבת
דף ט"ז ע"ב אמר אביי חיישינן שמא לא נקבוהו בכדי טהרתו ואין ראיה ממה שכתב
ביו"ד סי' ר"א ס"ז הלוקח פלי גדול פגון חביות גדולה או עריכה גדולה ונקבה נקב
המטהרה וקבעו בארץ ועשה מקנה הרי זה פשר דהתם מייירי בשל עץ אבל בשל מתכות
לא והטעם דבשל מתכות חיישינן ובשל עץ לא חיישינן פתב התוס' יו"ט במס' פלים

משנה י"א בפרק י"א דכלי מתכות אידי דמיהם יקרים חס עלייהו טפי ושייף למגזור בהם שמא לא יקבנה בכדי טהרתו ואדרבה משם נראה ראיה להיפך דאי ס"ד דבכלי מתכות נמי דינא הכי אמאי נקט הלוקח פלי גדול פגון חביות גדולה דמסתמא של עין הוה גוי ליה למימר רבותא טפי אפילו בכלים של מתכות אלא נראה כדאמרין וגם האי תקנה דלעיל לעשות בגון בקרקיעתו של מרחשת פדי לבטל גזירות מרחצות לא ברירא לי ולא אנמר בו לא איסור ולא היתר עד שיבאו דבריו הטהורים מפל סיג אלי באשר שברין ליה שבילי דנהר דעה ובינה ואת כל היקר ראמה עינו ואף שיש עדיין לאלקי מילין לעיין במס' זבחים בפרק ב' בהאי סוגיא דהנונייתו על ידי דבר טהרה בעינן מ"מ אשים יד לפי שלא לטרות אותו צדיק רק דמה שבהכרח ולא יגונה וכה אשתתנה ואקוד.

נאום פרץ שליסלבורג: תשובה גבור יהיה בארץ נבחר מזהב חרוץ ביתו פריץ ה"ה אהו' ידידי הקריף והשנון זית רענן פבוד מהור"ר פרץ פתבו הנכתב ד' פסליו תצ"ה קבלתי וקריתי ושגיתי וראיתי שנשאל מכ"ת מי שרוצה לעשות מקנה באשפרון ע"י המשכה מי גשמים הנקנים לעווקה אחת ואחרי שאין העווקה מחזקת המים ומאבד מימיו בארץ וע"כ רוצה לעשות מרחשת גדולה המחזקת ארבעים סאה או יותר ולקבוע בארץ במקום העווקה ולנקוב בכדי טהרתו ולעשות במקום הנקב כעין בגין בסיד ועפר וצורות פדי להחזיק מי גשמים הנמשכין לתוכה ולהיות שאין רשאים לטבול על גבי דבר המקבל טומאה כמו שמפירש ביו"ד סי' קצ"ה סי' ל"א רוצין לעשות בגין של אבנים ע"ג קרקיעתו של המרחשת לעמוד עליו בשעת הטבילה אם יש לה היתר בענין זה או לא עכ"ל ונראה פנים לכל צד ובסוף דבריו כתב וז"ל ואין ראיה ממה שכתב ביו"ד סי' ר"א סי' ז' הלוקח פלי גדול פגון חביות גדולה או עריכה גדולה ונקבו נקב המטהרו וקבעו בארץ ועשאו מקנה הרי זה פשר דהתם מיירי בשל עץ אבל של מתכות לא והטעם בשל מתכות חיישינן ובשל עץ לא חיישינן כתב התוס' יו"ט במס' פלים פרק י"א משנה א' דכלי מתכות דמיהו יקרין חיישינן עלייהו טפי ושייף למגזור בהם שמא לא יקבנו בכדי טהרתו עכ"ל: הגה הנה לפני מכ"ת דרוך פבושה וסלילה והלך בצדי דרכים להמציא חומרא מה שלא נזכר בראשונים ואחרונים ראשון לפי דעת מכ"ת פלי מתכות אף שניקב בכדי טהרתו טמא מדרבנן והוי בכלל גזירת י"א דבר ונדבר זה אינו מתקבל ועולה על דעת אנושי בשלמא התם גזרו רבנן לחזור לטומאה ישניה ואף לאביי דס"ל דשמא לא יקבנו בכדי טהרתו משום דהתם דרוצה לעשות פלים חדשים ולהשתמש בו ביום ולא ידקדק אגב מהירות ולא יקבנו בכדי טהרתו ודוקא בכלי מתכות גזרו לפי הטעם אידי דדמיהם יקרים חייס עלייהו טפי אבל היכי דאינו עושה פלי חדש אלא נשאר נקוב בכדי טהרתו לא גזרו רבנן פלל וראי' לזה דהא איתא בשבת דף ט"ז ע"ב טעמא דגזרו רבנן שישזרו לטומאה ישניה משום מעשה בשל ציון המלכה שעשתה משתה לבנה ונטמאו כל הפלים ושברתו ונתנה לצורף וריתכן ועשה מהן פלים חדשים ואמרו חכמים יחזרו לטומאתן ישניה מ"ט כו' אמר אביי גזירה שמא לא יקבנו בכדי טהרתו רבא אמר שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה בלא ערב שמש מאי בינייהו איכא בינייהו דרצפינהו מירצף ואם איתא לטעמא דאביי דטמאי רבנן אף אם לא עשה פלים חדשים הוי ליה למימר איכא בינייהו היכא שניקב הפלי ולא עשה ממנו פלי חדש לטעמא דאביי טמא אבל לטעמא דרבא דגזר משום טבילת בת יומא וע"כ טעמא כדפי' רש"י שטהרואה שנטמא ומשתמש

בו ביום ואינו יודע שנשברו וסובר שהטבילם ועולה מיד טומאה בלי ערב שמש וזה שיניף דונקא היכא שעשאם כלי חדש והרואה אינו יודע שנשבר אבל אם עומד בשברו הפל רואים שמשפתמשים בו בשביל שהוא נקוב בכדי טהרתו טהור גמור הוא ולא שיניף למיגזר בשביל טבילה בת יומא אבל לאבני דגזר משום שפא לא יקבנו בכדי טהרתו א"כ אף שלא עשה פלים חדשים חזרו פלי מתכות לטומאה ישניה אלא ע"כ נשתקע הדבר ולא נאמר אלא כמו שאמרו חכמים אם עשה ממנו כלי חדש ועוד סתמא תנו בפ' י"ז דכלים פלי בעלי בתים שיעורן פרמונים ולא לישתמיט שום תנא בכל הש"ס לומר דכלל זה אינו אלא מן התורה אבל מ"מ מטמא מדרבנן ובר מפל דין דהא הרמב"ם פסק פרבא דסבירי ליה דטעמא משום טבילה בת יומא דקי"ל דכל מקום דפליגי אבני ורבא הלכה פרבא א"כ ליתא לטעמי דאבני ואלויבא דרבא פתב בפ' הרמב"ם בפ' ר"ב מהל' פלים דין א' וז"ל וכן פלי מתכות שנשברו אחר שנשטמאוטהרו התיכן וחזר ועשה מהן פלים חזרו לטומאה ישניה עכ"ל והאי שבורים ר"ל נקובים דהא לישני דש"ס נקט דקתני בציון המלכה ששברתו פ' שניקבן דוק ותשפח כדברי וא"כ מסתמא לא פליגי אבני ורבא אלא אם עשאן פלים חדשים אבל אם נשארו מנוקבים לא עלה על שם תנא ואמור' לגזור עליהם טומאה משום גזירה שפא לא יקבנו בכדי טהרתו וזה פשוט וברור והותר ספק אחד: ועתה חל עלינו לבאר באר היטב אם צריף לנקוב הפלי בכדי שפופרת הנוד או סגי במשהו או צריף כמוציא רימון והרב הב"י ביו"ד סי' ר"א הביא בשם הרא"ש שכתב בסוף הלכות נדה משנה דתנו בפ"ד דמקנאות השוקת שבסלע אינו פוסלת את המקנה כו' ניקבה מלמטה או מן הצד ואינו יכולה לקבל מים כל שהוא פשיה וכמה יהיה בנקב פשופרת הנוד וכתב הרא"ש פשטא דמתניתין קאי אמה דסליק מיניה כמה יהיה בנקב לבטלו מתורת פלי שלא יפסול את המקנה מחמת שאיבה ומייתי עובדא דשוקת והוא שהיתה נקובה פשופרת הנוד כדי שלא יפסלו המים המקלחים בתוכה אבל בפ"ק דיבמות מייתי הך דשוקת והוא על ענין עירוב מקנאות פשופרת הנוד ומשמע שלא היה ארבעים סאה בשוקת והוא היה מחובר למקנה שלימה פשופרת הנוד ומילתא באפי נפשי' היא ולא קאי ארישא אבל ניקבה דרישא לא בעי פשופרת הנוד פיון דניקבה למטה בשוקת ואינו יכולה לקבל מים בנקב כל שהוא נתבטלה מתורת פלי ובתוספתא פליגי תנאי בה וכו' עד סוגי' דיבמות ס"ל כתנא דסבר מלמטה מהני נקב כל שהוא וכתב הר"ם נראה דהלכה כר"א בר רבי יוסי דמעשה רב וחביריו נמי הודו דלענין פלי המקנה לא בעינן פשופרת הנוד אלא סגי כמלא מחט וכו' ר"א בר' יוסי כן פסק רבינו שמחה וכן הביא רבינו שמשון ראי' מן התוספתא הנ"ל דלמטה בשוליה סגי בנקב כל שהוא ולמדנו מזה שפותר לעשות גיגית גדולה של עץ או שוקת אכן ויעשה למטה בשוליה נקב כל שהוא וישיבנו על הארץ וימשוך לתוכו מים ויטבול בה עכ"ל וכן כתב רבינו ירוחם בשם הגאונים דגיגית של אבן או עץ שנתמלא מן גשמים אין טובלין בה אבל אם ניקבה למטה כל שהוא או מן הצד פשופרת הנוד אינו פוסלת עכ"ל הב"י בהעמקת דברים אלו ואח"כ האריף בדברי הרמב"ם ואח"כ כתב והשתא איכא למידק על דברי רבינו הטור דמחזי דאתי דלא כמאן דלא פהרא"ש דהקשיר בנקב כל שהוא למטה ואלו רבינו מצריף פשופרת הנוד ומסיים ויותר כנון לומר פיון דכתב לקמן על הא דכלי שניקב בשוליו כל שהוא ויש פתב הרא"ש מ"מ אין להקל לעשות מקנה

לכתחילה בכלי מְנוקב פְּזָה א"כ מְכַל שְׁפֹן שְׁאִין לְטָבֹל בְּתוֹכוֹ אֵלָּא שְׁקֻשָּׁה לִי עַל אוֹתוֹ
תְּשׁוּבָה פִּינּוֹן שְׁהִיא ז"ל פְּתַב בְּפִסְקִיו לְהַתִּיר וְכַתֵּב שְׁפֹן פֶּסֶק ר"מ וְרַבֵּינוּ שְׁמֻחָה וְרַבֵּינוּ
שְׁמֻשׁוֹן שְׁהוֹכִיחוּ וְהִכְרִיחוּ פֶּן מְסַנְגִּיּוֹת הַתְּלַמוּד וּמָה תוֹסְפֶתָא מֵאִיזָה טַעַם פְּתַב בְּתְּשׁוּבָה
שְׁאִין לְהַקֵּל בְּכַף: וְלִי גִרְאָה דְאִין מְקוּם לְקוֹשְׁיִיתוֹ וּמִזָּה יְהִיָּה סְתִירָה מַה שְׁרַצָּה לְלַמּוּד
ק"ו שְׁאִין לְטָבֹל בְּתוֹכוֹ דְבִנְדָאֵי יֵשׁ חִילּוּק גְּדוּל בֵּין פְּלִי הַמְּחֻבָּר לְקַרְקַע וּק"ו אִם פְּנֹלָה
טָמוּן וְנִקְבַר בְּקַרְקַע לְכֻלֵּי שְׁהוּא מְטַלְטֵל בְּיַדַּיִם וְרַאֲיָה לְזָה שְׁפִתְבוּ הַתּוֹס' בְּשִׁבְתָּ דָּף י"א
ע"ב ד"ה אֵלָּא לָאו פְּרָמְלִית אַע"ג דְאִין פְּרָמְלִית בְּכֻלִּים הָאֵי גַת פִּינּוֹן דְמְחֻבָּר לְקַרְקַע לָא
שְׁמִי' פְּלִי וּבְזָה אִיִּירִי הָךְ דְתוֹסְפֶתָא פִּינּוֹן דְכָבֵר נִקְבַע בְּקַרְקַע וְנִתְבַּטֵּל מִתּוֹרַת פְּלִי סָגִי לָהּ
בְּנִקְבַב פֶּל שְׁהוּא וְסָבִירִי לָיָה לְהָרָא"ש דִּישׁ חִילּוּק בֵּין פְּלִי מְנוֹקֵב פֶּל שְׁהוּא מְחֻבָּר
לְקַרְקַע דְסָגִי לְכַתְחִילָה בְּנִקְבַב פֶּל שְׁהוּא שְׁמוּצִיא מִים וּמִהֲנִי בֵּין לְטָבֹל בְּתוֹכוֹ בֵּין שְׁאִין
הַמִּים פּוֹסְלִים אֵת הַמְּקוּהָ מְשׁוּם שְׁאִיבָה וְכַמוֹ שְׁהִבִּיא הָרָא"ש בְּשֵׁם פֶּל הַגְּאוּנִים הַנּוֹזְפִירִים
לְעֵיל וְהִיכִי שְׁאִינוֹ מְנוֹקֵב פֶּלֶל אַף שְׁאִינוֹ חֲשִׁיב פְּלִי לְקַבֵּל טוֹמְאָה מ"מ לְעַנְיָן שְׁאִיבָה
חֲשִׁיב פְּלִי פְדָמוּכַח בַּפ"ק דְשִׁבְתָּ גַבִּי מְנוֹחִים פְּלִים תַּחַת הַצִּינּוֹר וְאָמְרוּ רַבֵּנּוּ דְסָגִי בְּנִקְבַב
פֶּל שְׁהוּא וְאִם פֶּן דְכָרִי הָרָא"ש הֵם פְּפֻשְׁטָן דְמַחְלָק בְּכֻלֵּי שְׁמֻחֻבָּר לְאַרְצָן אִם נִיקְבַב תַּחֲחִילָה
לְמַטָּה נִקְבַב מְשָׁהוּ דְשׁוּב אִינוֹ פּוֹסֵל לָא לְטָבֹל בְּתוֹכוֹ וְלָא לְיִפְסוּל אֵת הַמִּים הַיּוֹצְאִים מְמַנּוּ
וְאִם נִיקְבַב מִן הַצַּד צָרִיף כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד דְבָטִיל לָיָה מִתּוֹרַת פְּלִי בְּזָה וְאִין פְּאֵן זָכַר לְמִים
שְׁאוּבִין פֶּלֶל וְהִילְכָף אֶפְיָלוּ בְּתוֹכוֹ טוֹבְלִין כְּמוֹ שְׁפִתְבוּ הַב"י בְּעַצְמוֹ בְּדְכָרִי הָרָא"ש אֶבְל
בְּכֻלֵּי שְׁאִינוֹ מְחֻבָּר בְּקַרְקַע וְגַם סֶתֶם דְלִי אִין בּוֹ אַרְבְּעִים סָאָה בְּלַח פְּלִי גְמוּר הוּא וְאִין
שְׁבַדְעָבַד אִינוֹ פּוֹסֵל מְפָנִי שְׁנִיקְבַב כְּמוּצָא מִים וּמ"מ לְכַתְחִילָה אִין לְעֶשׂוֹת מְקוּהָ כְּזָה דַּמ"מ
חֲשִׁיב פְּלִי שְׁרָאוֹי לְשְׁאָר תְּשֻׁמִּישִׁים וּבְפֶרֶק עֲרַבִי פְּסָחִים דָּף ק"ט ע"ב בְּתוֹס' בַּד"ה וְיָם
שְׁעֻשָּׁה וְשִׁלְמָה וּבִירוּשְׁלָמִי פְּרִיף הָלוֹא שְׁאוּבִים הֵם וְאִע"ג דְכָלִי שְׁמַחְזִיק א' סָאָה בְּלַח
שְׁהֵם כּוֹרִיִּים בְּיָבֵשׁ אִינוֹ מְקַבֵּל טוֹמְאָה כּו' וְעוּד יָם שֶׁל שִׁלְמָה שֶׁל נַחֲוֹשֶׁת מְקַבֵּל טוֹמְאָה
אַע"ג דְאִינוֹ מְטַלְטֵל מְלָא וְרִיקוֹן דְדוֹנוּקָא פְּלִי עַץ אִיתְקַשׁ וּמְשַׁנֵּי תַּפְתָּר שְׁהִיָּה רַגְלֵי שְׁנָרִים
שְׁהִיָּה עוֹמֵד עֲלֵיו מְנוֹקֵבִים כְּמוּצָא רִימּוֹן וְהִיוּ מְחֻבָּרִין לְמַעַיָּין שְׁמַחְתִּיהֶם וְהָא דְנִקְט
כְּמוּצָא רִימּוֹן הִינּוֹן לְבַטֵּל הַשְּׁנָרִים מִתּוֹרַת פְּלִי שְׁלָא יִקְבֵּל טוֹמְאָה אֶבְל לְהַכְשִׁיר הַמִּים
שְׁבִיָּים סָגִי בְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד עַכ"ל הָרִי לְפָנֶיף שְׁלָפִי דְכָרִי הִירוּשְׁלָמִי צָרִיף לְבַטֵּל הַכֻּלִּי כְּדִי
לְהִבִּיא הַמִּים לְמְקוּהָ אֶבְל הַמְּקוּהָ גּוֹפִיָּה אִם הִיָּה מְחֻבָּר לְמַעַיָּין סָגִי בְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד:
וְהַרְמַב"ם בַּפ' ו' מֵהִלְכוֹ' מְקוּנְאוֹת דִּין ג' פְּתַב שְׁוֹקֶת שְׁבִסְלַע אִינוֹ פּוֹסֵל אֵת הַמְּקוּהָ לְפִי
שְׁאִינוֹ פְּלִי אֶבְל פְּלִי שְׁחִיבָרָה בְּסֻלַּע פּוֹסֵל אֵת הַמְּקוּהָ אַע"פ שְׁחִיבָרָה בְּסִיד נִיקְבָה מְלַמְטָה
אוּ מִן הַצַּד כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד כְּשִׁירָה וְאִינוֹ פּוֹסֵל אֵת הַמְּקוּהָ הַלּוֹקֵם פְּלִי גְדוּל כְּגוֹן חֲבִיּוֹת
גְדוּלָה אוּ עֲרִיבָה גְדוּלָה וְנִקְבָה נִקְבַב הַמְּטַהֵרָה וְקַבְעוּ בְּאַרְצָן וְעֶשְׂאָהוּ מְקוּהָ הָרִי זֶה כְּשֶׁר
וְכֵן אִם פְּקַק אֵת הַנִּקְבַב בְּסִיד וּבִבְנִין אִינוֹ פּוֹסֵל וְהַמִּים הַנִּקְוִים בְּתוֹכוֹ מְקוּהָ כְּשֶׁר סִתְמוּ
בְּסִיד אוּ בְּגַפְסִים עַדִּינּוֹן הוּא פּוֹסֵל אֵת הַמְּקוּהָ עַד שְׁיִקְבְּעוּנוּ בְּאַרְצָן אוּ יִבְנָה וְאִם הִנִּיחָה עַל
גַב אַרְצָן וְעַל גַב הַסִּיד וּמִירַח בְּטִיט מִן הַצִּדָּדִים הָרִי זֶה כְּשֶׁר וְכַתֵּב הָרָאב"ד ז"ל וְעֶשְׂאוּהָ
מְקוּהָ הָרִי זֶה כְּשֶׁר אָמַר אַבְרָהָם דְבָר זֶה אִינוֹ מְחֻבָּר לְהַטְבִּיל בְּתוֹכוֹ אֵלָּא שְׁאִין הַמִּים
הַיּוֹצְאִים מְמַנּוּ פּוֹסֵל אֵת הַמְּקוּהָ אֶבְל לְהַטְבִּיל בְּתוֹכוֹ עַד שְׁיִהְיֶה הַמִּים שְׁבִתּוּכָה מְעוֹרְבִים
עִם הַמְּקוּהָ בְּנִקְבַב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּכֻלֵּי גְדוּל ד' טְפָחִים וּבְקָטָן בְּרוּב
וְהָרִי ר"י שְׁהוּא מְחַמֵּיר בְּהַטְבִּילָה בְּתוֹף פְּלִי וְרַבֵּנּוּ מֵהִיוּ כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד בְּעֵי וְאִע"פ

שְׁהַשִּׁיזָה וְהַתִּיבָה בְּכָלִי שְׁנִיקָב בְּכָדִי טְהָרְתוֹ הוּא וְעוֹד אֵיךְ אֶפְשֶׁר שְׁלֹא יִהְיֶה בְּקַרְקִיעֵתוֹ וְדָפְנוּ חֶרֶס הָרְאוּי לְקַבֵּל טוֹמְאָה עַל יְדֵי יַחֲוּדוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּנְמַצָּא הַטְּבִילָה זֶה בְּכָלִים עַכ"ל וְהָרַב הַב"י נִכְנָס בְּדַחוּקִים גְּדוֹלִים לְבָאָר דְּבַרֵי הַרְמַב"ם בְּדַבְרֵי דְּחוּקִים וְגִימְגוּמִים כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה לְעֵין כָּל הַקּוֹרֵא בְּאַרְיִכוֹת בְּדַבְרֵי הַב"י וְלִי גִרְאָה דְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם מִתְּפָרְשִׁים כְּלִי שׁוֹם דּוֹחֵק דֶּהָא דִּתְנִן בַּפ"ד דְּמַקְוֹנְאוֹת הַשְּׁנוּקָת שְׁבֹסְלַע הַיִּינִי אֲבָן חֲלוּלָה שְׁעַל שְׁפַת הַמַּיִם וְהַמַּיִם נִכְנָסִים לָהּ דְּרַף חוֹר כְּמוֹ שֶׁפִּי הָרַב מְבַרְטְנוֹרָא וְעַל זֶה קָאִי הִתְהַה כְּלִי וְחִיבְרָה בְּסִיד וְעַל זֶה קָתְנִי נִקְבָה מְלַמְטָה אוֹ מִן הַצַּד וְאֵינּוּ יְכוּלָה לְקַבֵּל מַיִם כָּל שֶׁהוּא כְּשִׁירָה וְכַמָּה יִהְיֶה בְּנִקְב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד קָאִי פְּשִׁטָּה דְּמַתְּנִיתִין עַל רִישָׁא אִם נִיקָב לְמַטָּה וּמֵיִרִי שְׁהִסְלַע שְׁנִיקָבָה כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד מְחֻבָּר לְמַיִם וְהוּי חִיבּוּר אַף לְטַבּוּל בְּתוֹכָהּ וּמִן הַשִּׁיזָה וְהַתִּיבָה שְׁבִיִּים אֵין מְטַבִּילִין בְּהֵם אֲלֵא א"כ נִקְבוּ כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד מִשְׁמַע אִם נִיקְבוּ כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד טוֹבְלִין אַף בְּתוֹכּוֹ מִשׁוּם שֶׁהוּא מְחֻבָּר לְמֵי הַיָּם וְאֶפְיָלוּ אִם אֵין בְּכָלִי אַרְבְּעִים סָאָה טוֹבְלִין כִּינּוֹן שְׁמֻחֻבָּר בְּנִקְב כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד הוּי כְּאֵלוֹ טָבֵל בַּיָּם וּבְמַעֲיָן וְטוֹבְלִין אַף בְּתוֹכָהּ אֲבָל כְּשִׁלְנוּחַ כְּלִי וְקוֹבַע בְּקַרְקַע וּמְמַשִּׁיף מִי גְּשָׁמִים לְתוֹךְ הַכְּלִי וְאֵינּוּ מְחֻבָּר לְשׁוֹם מַעֲיָן וּמְמַשִּׁיף מ' סָאָה לְתוֹכּוֹ בְּעֵינֵן שְׁיִנְקוּב כְּדִי טְהָרְתוֹ דֶּהַיִּינּוּ בְּכָלִי עַץ וּמַתְכוֹת כְּמוֹצִיא רִימּוֹן וְכִי הִכִּי דְבַעֵי בִירוּשְׁלַמִי בְּרַגְלֵי שְׁנוּרִים בַּיָּם שֶׁל שְׁלֹמֹה הָיוּ מְנוֹקְבִים בְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד שְׁלֹא יִהְיֶה נִמְשָׁף עַל יְדוֹ כְּלִים שְׁמַקְבְּלִים טוֹמְאָה לַיָּם הִכִּי נְמִי ס"ל לְהַרְמַב"ם הִכִּי שְׁלֹקַח כְּלִי וְאֵינּוּ מְחַבְרָה לְמַיִם אֲלֵא קוֹבַע בְּאַרְץ דְּצָרִיף לְבַטְלוֹ מִתּוֹרַת כְּלִי וְכָל אֶחָד כְּשִׁיעוּרוֹ בְּכָלִי חֶרֶס כְּמוֹצֵא זֵית וּבְכָלִי עַץ וּבְכָלִי מַתְכוֹת כְּמוֹצִיא רִימּוֹן שֶׁהוּא שְׁיעוּר יוֹתֵר גְּדוֹל מִשְׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד וְהִיא דְּתוֹסְפָתָא בְּקַסְטְלִין הַמְקַלַּח מַיִם בְּכַרְפִּים מְפָרֵשׁ הַרְמַב"ם נְמִי דְּמֵיִרִי דְּמְחֻבָּר לְמַעֲיָן וְהַרְמַב"ם פּוֹסֵק כְּסִתְּמִתִּין דִּידֵן בַּשְּׁנוּקָת שְׁבִיִּים דְּבַעֲיָנּוּ כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד וְהִיא דַּפ"ק דִּיבְמוֹת נְמִי מֵיִרִי בְּעֵינֵן זֶה וְהַב"י כָּתַב לְפִי הַרְמַב"ם דְּתַרִי שׁוֹקוֹת וְהוּא הוּי וְלֹא יִדְעַתִּי מִי דּוֹחֵקוֹ לְזֶה כִּי לְפִי דְבַרֵינוּ אֵין אֲנִי צָרִיכִין לוֹמַר דְּתַרִי שְׁנוּקָת וְהוּא הוּי: וּבְזֶה מְיוֹשֵׁב גַּם קוֹשִׁיּוֹת הַרְאָב"ד בְּכָלִי עַץ וּכְלִי מַתְכוֹת כְּבָר כָּתַב הַב"י וְתַמָּה עָלָיו דֶּהָא שְׁיעוּרִין גְּדוֹל יוֹתֵר מִשְׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד וּבְכָלִי חֶרֶס אַף שְׁמוֹצִיא זֵית הוּא קָטָן מ' מ' סָבִיר הַרְמַב"ם הָא דְּשְׁיעוּרוֹ כְּשִׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד הַיִּינּוּ לְהַכְשִׁיר לְטַבּוּל בְּתוֹךְ הַשְּׁנוּקָת וְכִן הַשִּׁיזָה וְהַתִּיבָה שְׁבִיִּים מֵיִרִי שְׁאֵין בְּהֵם אַרְבְּעִים סָאָה אַפ"ה מוֹתֵר לְטַבּוּל בְּתוֹכָם מִשׁוּם דְּמְחֻבָּרִין לְמֵי הַמְקַנָּה הַכְּשָׁרִים וְלְמֵי הַיָּם אֲבָל בְּלֹקַח כְּלִי וּקְבַעוּ בְּאַרְץ וּמְמַשִּׁיף לְתוֹכָהּ מ' סָאָה סָגִי רַק שְׁיִתְבַטַּל הַכְּלִי מְלַקְבֵל טוֹמְאָה כִּינּוֹן שַׁכְּט בְּתוֹךְ הַכְּלִי אַרְבְּעִים סָאָה וְאֵינּוּ צָרִיף לְצָרִיף מְקַנָּה אַחֲרָת סָגִי כְּשִׁנְתְּבַטַּל הַכְּלִי מְלַקְבֵל טוֹמְאָה וְגַם יִתְיַשֵּׁב לְדַבְרֵינוּ גַּם הַקּוֹשִׁיא שֶׁהַקְּשָׁה הַרְאָב"ד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְעוֹד הִכִּי אֶפְשֶׁר בְּקַרְקִיעֵתוֹ וְדוֹפְנֵי הַחֶרֶס הָרְאוּי לְקַבֵּל טוֹמְאָה עַל יְדֵי יַחֲוּדוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וּנְמַצָּא טְבִילָה זֶה בְּכָלִים עַכ"ל וְלְדַבְרֵינוּ אֵין כָּאֵן קוֹשִׁיא כִּינּוֹן שְׁנַתְבַטַּל מִתּוֹרַת כְּלִי שׁוֹב לֹא חֵיִישִׁינּוּ לְזֶה כַּאֲשֶׁר נִכְתַּב בְּסִמּוּף: וְהַשְׁתָּא נִתְבָּרַר שְׁאַלְתֵּן דְּלְכָל הַדְּיעוֹת אִם נִיקָב כְּמוֹצֵא רִימּוֹן שׁוֹב אֵין חֲשָׁשׁ אֲלִיבָא דַּכ"ע לְכַשְׁנִקְבַע בְּאַרְץ וּמְמַשִּׁיף לְתוֹךְ מ' סָאָה מְקַנָּה כְּשִׁירָה הִיא לְטַבּוּל בּוֹ לְכַתְחִילָה בְּלִי שׁוֹם פִּיקְפוּק וּנְיָדְנוּד בְּעוֹלָם: וּמָה שְׁכָתַב מַכ"ת וְלַעֲשׂוֹת בְּנִין בְּקַרְקִיעֵתוֹ שֶׁל מְרַחֶשֶׁת כְּדִי לְבַטַּל גְּזִירוֹת מְרַחֶצְאוֹת לֹא נִהִירָא לִי וְאֵינִי אוֹמֵר לֹא אֵיסוּר וְלֹא הִתְרַם עַכ"ל תַּמָּה אֲנִי הֵלֵא דְבָר זֶה מְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם וְהַבִּיאֻ הַב"י וְכ"מ וְהוּא בַּפ' ו' מִהַלְכוֹת מְקוֹנְאוֹת דִּין ד' וְהַעֲתַקְנוּ לְעִיל דְּבַרְיוֹ וְכָתַב הַב"י שֶׁפִּי הַר"ש וְהָרָא"ש בְּסִיד

ובבנין שְׁהֵבִיא סִיד וצְרוּרוֹת וּפְקַק בּוּ הַנֶּקֶב לֹא חֲשִׁיבֵי סְתִימָה אֲבָל בְּסִיד וּבַגִּפְסִיס יַחַד חֲשִׁיבֵי סְתִימָה מְעֻלָּא וְחֲשִׁיבֵי כְּלֵי וְהֲשִׁיבוּ עַל גְּבֵי אַרְצָא כְּלוּמַר לֹא סַתְּמֵם הַנֶּקֶב אֲלָא הֲשִׁיבוּ עַל הָאֲרָץ כְּדֵי שְׁלֹא יֵצְאוּ הַמַּיִם אוֹ עַל גְּבֵי סִיד וּגְפְסִיס אוֹ שְׁמִירַת הַנֶּקֶב מִן הַצְּדָדִים אַפְתִּי לֹא הָיוּ כְּלֵי וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְנֵה וּבִשְׁעַר הַמַּיִם שְׁבֹסוּף תּוֹרַת הַבַּיִת כְּתֹב סְתָמוּ בְּסִיד לְבַדּוֹ אוֹ בַּגִּפְסִיס לְבַדּוֹ אֵין זֶה סְתִימָה יָפָה וְאֵינוֹ פּוֹסֵל אֶת הַמִּקְנֵה עַכ"ל וּבכ"מ כְּתֹב בְּתוֹס' בְּיֵאוּר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ לֹא מִבְּע' אִם הֲשִׁיבוּ עַל הָאֲרָץ אֲלָא הוֹשִׁיבוּ עַל גְּבֵי סִיד וּגְפְסִיס וּמְרַח מִן הַטֵּיט מִן הַצְּדָדִים וְהִדְבִּיקוּ לְסִיד וְלַכְּפָסִיס כְּשֶׁר שְׁמַאֲחַר שֶׁהִסִּיד בְּכַפְסִיס עַל הָאֲרָץ עוֹמְדִים כְּאֲרַעָא סְמִיכְתָּא נִינְהוּ וּמִבְּנֵאָר שֶׁם לְהַדְיָא דְמוֹתָר לְטַבּוּל אַרְבָּתוֹכוֹ עַכ"ל וְא"כ ק"ו בְּנוֹ שֶׁל ק"ו שֶׁהַקּוֹבֵעַ כָּל הַכְּלֵי בַּקְרָקַע וּבַקְרָקַע בְּמָקוֹם הַנֶּקֶב עוֹשֶׂה בְּנִין בְּסִיד וְעֹפֵר וּצְרוּרוֹת וְאַבְנִים שְׁלֹא יִכְזְבוּ מִימּוֹ דְמוֹתָר בְּאֵין פִּיקְפוּק כָּלָל: וְגַם מֵה שְׁכַתְּבֵי מַכ"ת וְנ"ל וְלִהְיוֹת שְׁאֵין רְשָׁאִין לְטַבּוּל עַל גְּבֵי דְבַר הַמְּקַבֵּל טוּמְאָה כְּמוֹ שְׁמִפְנֵי רֵשׁ בִּי"ד ס' קצ"ח ס' ל"א רוֹצִים לְעֲשׂוֹת בְּנִין שֶׁל אֲבָנִים עַל גְּבֵי קְרָקִיעָתוֹ שֶׁל מְרַחֲשֵׁת לְעַמּוּד עָלָיו בְּשַׁעַת טְבִילָה וּבְזֶה יִהְיֶה הַמִּקְנֵה כְּשֶׁר לְטַבּוּל בּוֹ נִדְהָ וְיִוְלָדֵת עַכ"ל נִרְאֶה מִלְּשׁוֹנוֹ שֶׁעָלָה בְּדַעְתּוֹ אִף שְׁנִיקְבָה הַכְּלֵי בְּכַדֵי טְהוּרָתוֹ אֵין רְשָׁאִים לְטַבּוּל בּוֹ כִּינֵן שֶׁהַדְּבַר מְקַבֵּל טוּמְאָה ר"ל שְׁרָאוּי לְמַדְרָס וְכִסְבַּרַת הֶרָאָב"ד ז"ל וְזֶה אֵינוֹ נֶכּוֹן כָּלָל דֵּהֶתֶם לְחַוְמַת הַפּוֹסְקִים מְשׁוּם דְּמִתְחַזְּקָה לֹא הִיָּה כְּלֵי וְהִיָּה רְאוּי לְמַדְרָס וְלֹא הִיָּה שֶׁם כְּלֵי עָלָיו אֲבָל כְּלֵי שְׁלֹא הִיָּה רְאוּי לְמַדְרָס כְּגוֹן עֲרִיבָה גְּדוּלָה וְחֲבִיּוֹת שְׁאוּמְרִים עַמּוּד וְנִעְשָׂה מְלֵאכְתֵּינוּ כְּשֶׁנּוֹקְבוּ כְּמוֹצִיא רִימּוֹן טְהוּרִים לְגַמְרֵי וּמוֹתָר לְעַמּוּד עַל גְּבֵי כְּלִים אֵלוֹ וְלְטַבּוּל בְּתוֹכוֹ דֵּהָ אֵימָא בְּפָרָק כ' מִמְּסַכְת פְּלִים מְשֻׁנָּה ד' עֲרִיבָה שְׁנִפְסָקָה מְלַקְבֵּל רִימּוֹנִים וְתִיקְנוּ לִישִׁיבָה רַבִּי עֲקִיבָא מְטַמָּא וְחַכְמִים מְטַהְרִים עַד שִׁיקְצִיעַ וּפְסַק הֶרְמֵב"ם פָּרָק כ"ו מֵהַלְכוֹת פְּלִים דִּין ה' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ עֲרִיבָה גְּדוּלָה שֶׁהוּא יוֹתֵר עַל תְּשַׁעָה קַבִּים שְׁנִפְחָתָה מְלַקְבֵּל רִימּוֹנִים וְהַכִּינוּ לִישִׁיבָה הָרִי זֹו טְהוּרָה אִף מְטוּמְאָת מַדְרָס עַד שִׁיקְצִיעַ שְׁאֵין הַמְּחַשְׁבָה מוֹעֵלַת בְּעֲרִיבָה גְּדוּלָה שְׁנִפְחָתָה עַד שִׁיעֲשֶׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה עַכ"ל א"כ ק"ו כָּאֵן שְׁקַבְעוּ בְּאֲרָץ וְנִיקְבָה מִתְחַזְּקָה כְּמוֹצִיא רִימּוֹן שְׁאֵפִילוֹ לר' עֲקִיבָא טְהוּרָה שְׁלֹא יַחֲזֶה לְכַף: וּבְזֶה מְתוּרָץ קוֹשִׁיּוֹת הֶרָאָב"ד עַל הֶרְמֵב"ם שְׁכַתְּבֵי אִיף אֶפְשֶׁר שְׁלֹא יִהְיֶה בְּקְרָקִיעָתוֹ מְדוּפְנוֹ חֶרֶס הֶרָאוּי לְקַבֵּל טוּמְאָה עַל יְדֵי יַחֲוּדוֹ כו' הָרִי סַתְּמֵם מְשֻׁנָּה דְלֹא מְהַיִּי יַחֲוּד עַד שִׁיעֲשֶׂה בָּהּ מַעֲשֶׂה וְק"ו הִיכִי דְאֶפִילוֹ יַחֲוּד לֹא הִיָּה דְבִטְלוּ מִתּוֹרַת כְּלֵי לְגַמְרֵי וְאֵינוֹ מְטַמָּא כָּלָל לְאַחַר שְׁנִיקְבָה בְּכַדֵי טְהוּרָתוֹ: וְגַם מֵה שְׁכַתְּבֵי מַכ"ת הָא דְאֶמְרִינֵן בְּגַמ' מִנֵּין לְסַפִּינָה שֶׁהִיא טְהוּרָה שְׁנַאֲמַר דְרַף אַנִּי בְּלֵב יָם כו' עַד אִיכָּא בְּנִייהוּ סַפִּינָ' שֶׁל חֶרֶס וְא"כ לְמַדְנוּ מִזֶּה שֶׁהַטַּעַם דְּסַפִּינָה דְטְהוּרָה הוּאִיל וְעִיקַר תְּשַׁמִּישׁ עִם דְּבַר טְהוּר דְּהֵינּוּ יָם וְהוּא הַדִּין תְּשַׁמִּישׁוּ עִם הַקְרָקַע עַכ"ל וְכָל דְּבָרֵי אֵינוֹ אֲלָא דְבָרֵי תִימָה דֵּהָא לְדְבָרֵי הַתּוֹסְפָתָא שְׁלֹא נַעֲשָׂה אֲלָא לְשִׁמּוּשׁ הַקְרָקַע מְטַהַר אֶפִילוֹ בְּכָלִי חֶרֶס א"כ לְמָה מְטַמָּא סַפִּינָה שֶׁל חֶרֶס אֲלָא ע"כ דְּמֵאֵן דִּילִיף הֶקְשִׁיא מִים מִגְזֵירַת הַכְּתוּב טִיהַרָה הַתּוֹרָה וְלֹא מְטַעַם דְּעִיקַר שִׁמּוּשָׁה עִם הַקְרָקַע וְלִמָּאן דִּילִיף מְשַׁק מְטַמָּא סַפִּינָה שֶׁל חֶרֶס לֹא אֵימְתַקֵּשׁ לְשַׁק וְאֵין עֲנִינּוֹ כָּלָל לְדְבַר הַמְשַׁמֵּשׁ עִם הַקְרָקַע וְכֵן כְּתֹב הֶרְמֵב"ם בְּפ' י"ח מֵהַלְכוֹת פְּלִים דִּין ט' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ סַפִּינָה שֶׁל חֶרֶס אַע"פ שֶׁהִיא מְקַבֵּלַת אֵינָה מְקַבֵּלַת שְׁאֵין הַסַּפִּינָה בְּכָלִי הַכְּלִים הָאֲמוּרִים בְּתוֹרָה בֵּין הִיא שֶׁל חֶרֶס וּבֵין הִיא שֶׁל עֵץ בֵּין גְּדוּלָה בֵּין קְטַנָּה עַכ"ל הָרִי לְדַעַת הֶרְמֵב"ם דְּיִלְפִינֵן מֵהֶקְשִׁיא דִּים א"כ אֵין הַסַּפִּינָה בְּכָלִי הַכְּלִים הָאֲמוּרִים בְּתוֹרָה וְזֶה בְּרוּר הָרִי נִפְשָׁטוֹ ת"ל כָּל הַסַּפִּיקוֹת שְׁלוֹ

ובקָהּ נִחְתָּא וּבְקָהּ סְלֵקָא אַם נִיָּקֵב לְמִטָּה כְּמוֹצָא רִימוֹן מִן תַּרְסָן לְקַבְּלָהּ בְּקַרְקַע וְלִמְשׁוֹף מִי הַגְּשָׁמִים וְאִם עוֹשֶׂה בְּמִקוֹם הַנִּיָּקֵב בְּקַרְקַע רִצְפַת אַבְנִים בְּסִיד אֵין פֶּאן שׁוּם נִיָּדְנוּד אִיסוּר וּמִן תַּרְסָן לְעֵמּוּד עַל קַרְקִיעֵתוֹ הַפְּלִים בְּלִי שׁוּם תִּיקוֹן וְלִטְבֹּל בְּתוֹכוֹ כ"נ לִי בְּרוּר וְתַמָּה אֲנִי עַל מַכ"ת דְּנִקְט בְּלִישְׁנֵיהּ מְרַחֶשֶׁת וְלֹא יִדְעָתִי שֵׁם פְּלִי זֶה בְּכָל מַס' פְּלִים וְנִתְחַלֵּף לוֹ סֵדֵר קְדָשִׁים בְּסֵדֵר טְהוֹרוֹת דְּמְרַחֶשֶׁת נִזְפֵר בְּסֵדֵר קְדָשִׁים שֶׁהִיא פְּלִי שְׂרַת שְׁמַעְשִׂי רֹחֶשֶׁן אֲבָל עֵיקַר כְּוִנְתּוֹ שֶׁעָשָׂה פְּלִי גְדוּלָה כְּמוֹ תִיבָה בְּאַרְבַּע דְּפָנוֹת וְשׁוּלְיוֹ פְּדִי לְקַבְּלָהּ בְּקַרְקַע וּכְבָר כְּתַבְתִּי הֵיטֵר בְּזֶה וְנִכְנַס וְיִצָּא הַפְּלִי הַזֶּה בְּטְהָרָה.

כ"ד ד"ש מאיר חותם פה דק"ק אייזנשטאט: תשובה שהשיבו לי על פתב הנ"ל למאיר ובא קרא יום יום ידרשון אליו תשמעון תורתו אמת וחסד על לשונו מותיב ופרק ומסיק שמענת' אליבא דהלכתא הלכה רוחת בישראל פנמיה ממלל רברבן די חכמתא וגבורתא דיליה הוא הילכתא גוברייתא איפא למשמע מיניה יורה לידון ובמשפט לא ימעול פיו רב גוברא נרב פחו אשרי הדור שהוא שרוי בתוכו וזון שמו לעולם ויזריח שמש לדור ודור הוא ניהו אדוני מ"ו הגאון הגדול המפורסם אב"ד ור"מ נ"י פה עמוד הימיני כמהור"ר מאיר נר"ו יאיר ויזרח כצל צח לנצח: קבלתי תשובתו הרממה פי שם ביתו בנוי בתלפיות על אדני השכל והמדע חומותיו ברזל בריחיו נחונשת ניהי תוצאתיו מים חיים מקור נוזלים מחובר למעיין אשר לא יכזבו מימיו תמיד מלא על כל גדותיו בראיות ברורות וחקקות מהראשונים מאורות עינינו ושמחתי מאוד בדבריו דברי אלקים חיים יותר מעל כל הון יקרים המה מפנינים וכל תפצים לא ישנה בהם הרנונית צמאי בפתוח לי את נוד החלב ודבש אשר תחת לשונו וכבר בטלתי דעתי הקצרה והפחותה מכלא מחט סידקית לפני דעתו הרחבה ועמוקה מני ים אף להראות לפני הוד רום מעלתו וכבודו שעריבין ונחביבין דבריו עלי וחרתי עליהם פעמיים ושלא בחיפוש מכירות אכתוב בזה מה שיש לפקפק בהם לפי עניות דעתי אף לא כחולק רק כמותיב ראשון תחילה נאמר בכתבי קודש וזה לשונו מכ"ת הנה לפני דרו סלילה והלך בצדי דרכים להמציא חומרא מה שלא נזכר בראשונים ואחרונים ראשון לפי דעת מכ"ת פלי מתכות אף שניקב בכדי טהרתו טמא מדרבנן והוי בכלל גזירות י"ח דבר ודבר זה אינו מתקבל על דעת אנושי בשלמא התם גזרו רבנן לחזור לטומאה ראשונה ואף לאפני דסבירי ליה דשמא לא יקבנו בכדי טהרתו משום דהתם דרוצה לעשות פלים חדשים ולהשתמש בו ביום ולא ידקדק אגב מהירות ולא יקבנו בכדי טהרתו ודוקא בכלי מתכות גזרו לפי הטעם אידי דדמיו יקרים חייס עליהו טפי אבל הכי דאינו עושה פלי חדש אלא נשאר ניקב בכדי טהרתו לא גזרו רבנן פלל עכ"ל אמת ויציב ונכון וקיים שלא עלה זה על דעת אנושי ואף לא על דעתי הקלושה רק זאת עלה על דעתי דדוקא אם ניקב מעצמו בלא מתפונן פרוחה הטומאה מיניה אבל אם נקבוהו במתפונן פדי לטהרה הנה נראה שאינו מועיל מדרבנן דסברת אבני דחיישינו שמא לא יקבנו בכדי טהרתו אחר שכלא ידעתי הטעם לחלק בין אם עשה פלים חדשים או לא ואף שאדמ"ו נתן טעם במה שכתב וזה לשונו משום דהתם דרוצה פלים חדשים ולהשתמש בו ביום ולא ידקדק אגב מהירות ולא יקבנו בכדי טהרתו עכ"ל לפי טעם הזה הדרה קושיא לדוכתא מפני מה לא גזרו בשאר פלים טומאה ישינה שיהי בשאר פלים נמי איפא למגזר שלא יקבנו בכדי טהרתו ולא ידקדק אגב מהירות ואמ"ו רצה לתרץ זה בתוך פדי דיבור במה שכתב ודוקא בכלי מתכות גזרו לפי הטעם

אִיִּדֵי דְדַמְיָהוֹן יְקָרִים וְכוּ' אֲבָל קָשָׁה עָלַי מְאוֹד לְהִרְבּוֹת וּלְעַרְבֵב הַדְּבָרִים וּלְדַבֵּק שְׁנֵי טַעְמִים אֶלּוֹ לְהַדְדֵי דְלִפֵּי הַטַּעַם אִיִּדֵי דְדַמְיָהוֹן יְקָרִים מְשַׁמַּע דְּמִשּׁוּם הֶכִי לֹא יִקְבְּנוּ בְּכַדֵי טְהָרְתוֹ אִיִּדֵי דְדַמְיָהוֹן יְקָרִים חֵס עֲלֵיָהוּ וְיִקְבְּנוּ שִׁיעוּר מְצֻמְצָמ מְאוֹד מִשּׁוּם דְחָס עֲלֵיָהוּ גּוֹפֵי וְלֹא יֵהִי בְּכַדֵי טְהָרְתוֹ לְפַעְמִים וְאִ"כ יִדְקָדַק בְּנִקְוֵבַת' וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ בְּמַהִירוֹת וּקְצַת רֵאִי' לְהָא דְלַעֲיִל דְלֹאֲבֵי אֵין חִילּוּק בֵּין אִם עֲשֶׂה פְלִים חֲדָשִׁים אוֹ לֹא מִמָּה שְׁפִי' רִשׁ"י ז"ל בַּע"ז דָּף נ"ב ע"א גַּבֵּי הָא דְמַבְעֵי' לָן רִיתַח פְּלֵי לַע"ז מֵאֵי וּמְסִיק רַב הַמְנוּנָא מִשּׁוּם טוֹמְאָה יִשְׁנִינָה קְמַבְעֵי' לִי וְאַחַר שְׁכַתְבֵּי שֵׁם רִשׁ"י וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הַטַּעַם שְׁמָא יֹאמְרוּ טְבִילָה בַת יוֹמָא פִּירוּשׁ וְז"ל וְקַמְבְעֵי' פְלִים שְׁנִישְׁתַּמְשׁוּ לַע"ז וְכוּ' שְׁבָרוּ פְדֵי לְטְהָרוֹן וְחִזְרוּ וְרִיתְכוּן לַע"ז וְעַדִּין לֹא נִשְׁתַּמְשׁוּ בּוֹ מִי הִדָּר לְטוֹמְאָה קְמִיִּתָא אוֹ לֹא עַכ"ל מְשַׁמַּע קְצַת דְדוֹקָא לִפֵּי הַטַּעַם דְטְבִילָה בַת יוֹמָא עוֹלָה אַז אִם שְׁבָרוּ פְדֵי לְטְהָרוֹן מְהֵי אֲבָל לִפֵּי הַטַּעַם דְחִיָּשִׁינוּ שְׁמָא לֹא יִקְבְּנוּ פְדֵי טְהָרְתוֹ אִם שְׁבָרוּ פְדֵי לְטְהָרוֹן לֹא מְהֵי לְהוֹצִיאָנוּ מִטוֹמְאָתוֹ מְדַרְבְּנוּ וּמָה שְׁכַתְבֵּי אַמ"ו דָּאִם אֵיתָא לְטַעְמָא דְאַבֵּי דְטִימָא רַבָּנָן אַף אִם לֹא עֲשֶׂה פְלִים חֲדָשִׁים הָיִי לִיָּה לְמִימַר אִיפָּא בְּנִיָּהוּ וְכוּ' רֵאִי' גְדוּלָּה וְהוֹכְחָה חֻזְקָה הִיא שְׁאֵין עֲלֵיהָ תְּשׁוּבָה וְאִקְבַּל הָאָמֶת וְלֹא אַבּוּשׁ וּמָה שְׁכַתְבֵּי אַמ"ו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְעוֹד סִתְמָא תַּנּוּן בַּפ' י"ז דְכָלִים כָּל פְּלֵי בַעֲלֵי בְתִים שִׁיעוּרוֹן פְּרִימוֹנִים וְלֹא לִישְׁתַּמִּיט שׁוּם תְּנָא בְּכָל הַש"ס דְכָלִי זֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִן הַתּוֹרָה וְזֶה אֵינוֹ רְאִיָּה דְהֵאֵי מַתְנִיתִין בְּכָלִי עֵץ מִיָּרִי כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּי רִשׁ"י ז"ל בְּשַׁבַּת דָּף צ"ז ע"א וּבְדָף קי"ב ע"ב כָּל פְּלֵי בַעֲלֵי בְתִים לְגַבֵּי פְלֵי עֵץ תַּנּוּן לָהּ בַּמַּס' פְּלִים וּמָה שְׁכַתְבֵּי אַמ"ו וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכַר מְפָל דִּין וְכוּ' דְקִי"ל דְבָכָל מְקוּם דְפְלִיגֵי אַבֵּי וְרַבָּא הִילְכְתָא פְּרָבָא יֵשׁ לְחַלְקֵי דְהֵי מִיָּלֵי הֵיכִי דְפְלִיגֵי בְדִינָא פְּלוּגְתָא בְּפִנֵי עַצְמוֹ אֲבָל הֵיכִי דְפְלִיגֵי בְּפִירוּשׁ בְּרִיָּתָא וּבְמֵאֵי קְמַפְלִיגֵי תְּנָאֵי אוֹ בְּטַעְמָא דְמִילְתָא אַף דְאִיפָּא נִפְקוּת' בְּפִלּוּגְתֵיָהוּ אֵלִיָּבָא דְדִינָא לֹא נִקְטִינוּ הֵאֵי פְלִילָא דְהִילְכְתָא פְּרָבָא וּכְמוֹ שְׁכַתְבֵּי בְּשׁו"ת חוֹת יֵאִיר שְׁאֵלָה כ"ד לְתַרְצֵי בְּזֶה קוֹשְׁיוֹת הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף קנ"ה ע"א בַּד"ה וְהִילְכְתָּ צְדָדִים אֲסוּרִים צְדֵי צְדָדִים מוֹתָרִים וּמָה שְׁכַתְבֵּי אַמ"ו לְתַרְצֵי קוֹשְׁיוֹת הַרַב הַב"י שְׁהַקְשָׁה שְׁדַבְרֵי הָרֵא"ש בְּפִסְקֵי סוֹתָרִים לְדַבְרֵי בְּתְּשׁוּבָה וְרַצָּה לֹאמַר שְׁהָרֵא"ש בְּתְּשׁוּבָה מִיָּרִי שְׁהַפְלֵי שְׁלֵם וְהַמְעִיֵן בְּדַבְרֵי הָרֵא"ש בְּתְּשׁוּבָה כָּלִי ל"א דִּין א' יִרְאֶה דְמִיָּרִי בְּכָלִי שְׁנִיָּקֵב כָּל שְׁהוּא וּמָה שְׁתַּפְּס עָלַי בְּלִשׁוֹנֵי הַמְּגוֹמָגָם בְּלִישׁוֹנֵי דְמַרְחֻשָּׁת גּוֹכַר בְּסִדֵּר קְדָשִׁים שְׁמַעְשֵׁי רוֹחֲשִׁים בַּמַּס' מְנַחֲוֹת דָּף ס"ג בְּמַסְקָנָא לֹא הֶכִי אֵיתָא דְקִי"ל כְּבֵית הִילָל דְאָמַר פְּלֵי הֵיָה בְּמַקְדָּשׁ וּמַרְחֻשָּׁת שְׁמָה וְאֹמַר כָּל נַעֲשֶׂה בְּמַרְחֻשָּׁת וְעַל מַחְבַּת אֶלְמָא עַל שֵׁם הַפְּלִים נִקְרָאוּ וְלֹא עַל שֵׁם מַעֲשִׂיהֶם.

כ"ד תַּלְמִידוֹ: תְּשׁוּבָה מָה שְׁהַשְׁבָּתִי עַל דְבָרֵי אַחֲרוֹנִים. פְּתָבוּ הַנִּכְתָּב יו"ד טַבַּת תַּצ"ה.

קַבְלַתִּי לְנִכּוֹן וְקָרִיתִי וְשְׁנִיתִי וְשְׁלֻשְׁתִּי וּמִצְאָתִי גַחַת שְׁיָרֵד לַעֲמֹק הַשְּׁאֵלָה וְאַשִׁיב דְבַר דְבַר עַל אוֹפְנוּ בְּדַבְרֵי שְׁפִיקְפִק מַכ"ת בְּטַעְמוֹ דְאַף לְאַבֵּי לֹא גָזְרוּ אֶלָּא בְּכָלִים חֲדָשִׁים שְׁל מַתְכוֹת א"כ אִם נִתְפָּנוּן פְּדֵי לְטְהָרוֹן נוֹכַל לֹאמַר לְטַעַם אַבֵּי דְלֹא מְהֵי דְחִיָּשִׁינוּ שְׁמָא לֹא יִקְבְּנוּ בְּכַדֵי טְהָרְתוֹ וְרַצָּה לְהִבִּיא רֵאִי' מִמָּה שְׁפִירִשׁ"י בַּע"ז דָּף נ"ב גַּבֵּי הָא דְמַבְעֵי' לָן רִיתַח פְּלֵי לַע"ז מָהוּ מִשּׁוּם טוֹמְאָה יִשְׁנִינָה קְמַבְעֵי' לָן וּפִירִשׁ"י הַטַּעַם שְׁמָא יֹאמְרוּ טְבִילָה בַת יוֹמָא עוֹלָה וְכוּ' מְשַׁמַּע קְצַת דְלִפֵּי הַטַּעַם שְׁטְבִילָה בַת יוֹמָא עוֹלָה אַז אִם שְׁבָרוּ פְדֵי לְטְהָרוֹן מְהֵי אֲבָל לִפֵּי הַטַּעַם דְחִיָּשִׁינוּ שְׁמָא לֹא יִקְבְּנוּ בְּכַדֵי טְהָרְתוֹ אִם שְׁבָרוּ פְדֵי לְטְהָרוֹן לֹא מְהֵי לְהוֹצִיאָנוּ יְדֵי טוֹמְאָתָנוּ עַכ"ל וְאַנִּי אוֹמַר דְאַפִּילוּ קְצַת רְאִיָּה אֵינוֹ דְרִשׁ"י נִקְט

מילתא דרבא דהילכתא פנותיה והוא הדין לאבני: ועוד לפי דברי מכ"ת ממקומו הוא מוכרע דליתא לדאבני מדלא קמבעי'ליה אלא אליבא דרבא ש"מ דהילכתא פנותי' וזה סוגיות הפוסקים להכריע כל היכי דאזלי סוגיות הש"ס ממקום אחר אליבא דחד מ"ד ש"מ דהילכתא פנותיה ובר מפל דין דלסברת מכ"ת למה גזרו חכמים ע"י מעשה בציון המלכה ולמה לא גזרו מקודם מטעם שלא יקבנו בכדי טהרתו אף שלא עשה פלים חדשים אלא נתפונן לטהרה וכבר הוכחנו בראיה ברורה שלדברי אבני אם לא עשה פלים חדשים לא גזרו וקשה לפי פי' מכ"ת א"כ בטעם כל דהו אנו מחלקים שלא רצו חכמים לגזור אלא אם רוצים לעשות פלים חדשים ואין מדמים בגזירת חכמים כמו שאמרו בשבת ובחגיגה דף ס' ע"א ובדף כ"ו דלר' חנינא בן עקביא דאמר לא אסרו אלא בירדן ובספינה וכמעשה שקהיה ומה שפכת מכ"ת ונתפלא עלי שפכתתי ועוד סתמא תנן בפ' י"ז דכלים כל כלי בעלי בתים שיעורן פרימונים ולא לישתמיט שום תנא בכל הש"ס דכלל זה אינו אלא מן התורה וכתב מכ"ת מזה אינו ראיה דמתניתן בכלי עץ מייירי כמ"ש רש"י ו"ל בשבת הנה גם אנכי ידעתי וכל הפרושים בכל המקומות שהביא הש"ס משנה זו פי' בכלי עץ מייירי אבל בכל מקום אף בכלי מתכות מהני שיעור זה לטהרו כמו שהבאתי בשם הירושלמי גבי ים של שלמה ומה שפכתבו דמתניתן מייירי בכלי עץ לאפוקי כלי חרס דטהור בכדי שיוציא זית כמו שפכתבו התוס' בריש עירובין וכמו כן גבי כלי מתכות נתנו חכמים שיעור לטהרתן כפי תשמישן כמו שזכר בריש פ' י"ד והרמב"ם בפ' י"א אבל פולם מודים פמוציא רימון טהור אף בכלי מתכות כמו שהבאתי בשם הירושלמי וא"כ הדרא קושיא לזוכתא דלא לישתמיט שום תנא ולומר דאם מתפונן לטהר דאינו טהור ומה שפכת מכ"ת שפכתתי בר מפל דין וכו' דקי"ל דבכל מקום דפליגי אבני ורבא הלכה פרבא וכתב מכ"ת שיש לחלק דהני מילי היכי דפליגי אבני ורבא דהילכתא פרבא הני מילי דפליגי בפלוגתא בפני עצמו וכו' הנה לא אפנוס ראשי בדבר זה מפני טירדות לימודי אבל מכ"ת דילג דברי שפכתתי בר מפל דין דהא הרמב"ם פסק פרבא וסיימתי משום דבכל מקום דפליגי אבני ורבא הלכה פרבא א"כ לא עלי תלונתו אלא על הרמב"ם ומי הוא בדורינו שיחלוק על פסק הרמב"ם בלי ראיה מוכרחת אכן מה שפכת מכ"ת מה שרצייתי לתרץ דברי הרא"ש שאין דבריו בתשובה סותרים לפסקיו דבסיפא מייירי שהפלי שלם כמו שפכת הרב הב"י בעצמו והתפלא מכ"ת עלי אם אמנם שיש להשיב על פילפוליו אבל האמת אתו ואגב רהיטי רהיט לי גמר' דידי ולא עיינתי בתשובת הרא"ש ואמת אתו דמה שפייים הרא"ש בסוף התשובה אבל בתוכו אין טובלין קאי אפילו אם ניקבה.

להכי הב"י מביא ג"כ סוף דבריו בתשובה והאמת עם מכ"ת ומחזקני' טיבות' למכ"ת שהעמידני על האמת ודברי הרא"ש בפסקיו סותרים מה שפכת בתשובה וע"כ דברי הב"י ברורין שפייים שתפס רבינו דבריו בתשובה עיקר ר"ל דלטבול בתוכו בעינן כשפופרת הנוד ואני פתבתי שלדעת הירושלמי בעינן לבטל הפלי פמוציא רימון לצאת לכל הדעות: ומה שרצה מכ"ת להשיב עלי במה שפכתתי דמרחשת נזכר בסדר קדשים שמעשה רוחשין במסנק' לאו הכי איתא דקימא לן כבית היקל דאמר כלי הנה במקדש כו' אלמא על שם הפלים נקראו ולא על שום מעשיהם עכ"ל הנה רחוש מרחשן שפתי ולא ידעתי מאי קאמר הא דמספקא לן אליבא דב"ש או על שם כלי נקראים או על שום

מעשיהם ר"ל אי הפלי נקרא מרחשת מפני שהוא עמוק והוא לשון רמש דמתרגמינו רחשן והפלי שמה מרחשת על שם שמתגננין בתוכו רוחש אבל המנחה גופא לא איקרי מרחשת או על שום מעשיהם ר"ל המנחה נקרא מרחשת וא"כ איפא לספוקי אי אומר הרי עלי מרחשת אם מנחה נדר או פלי נדר ופשט בית היכל דעל שם הפלי נקרא ולא על שם המנחה ופי' רש"י דזה צפה וזה עמוקה וכן פי' רש"י בחנומש מרחשת פלי הוא שהי' במקדש עמוק ומתוך שהיא עמוקה כו' מעשה המנחה העשויין לתוכה רוחשין וכתב הר"מ שרש"י פי' אליבא דב"ה וכן סתם משנה שם ר' חנינא בן גמליאל אומר מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין וכב"ה אלא דב"ש מספקא ליה דילמא נקרא פה על שם המעשה הנעשה בתוכה ומנחה גופא נקרא מרחשת אף שאין נפקותא לדינא הודעתי ששפתי בפרו מללו.

כ"ד ד"ש הטרווד מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה מב למאיר ובא קרא יום יום יביע ולילה יחנה דעת ובינה בתפלה ורינה בדא קאתינא לאה' אמ"ו המנפלא עושה פלא הגאון הגדול מעוז ומגדול ני' פ"ה ע"ה כ"ש כמהור"ר מאיר נר"י פאור הבהיר וכשבפעמי ינהיר.

זחלתי לבוא במהירה אף תורה היא וללמוד אני צריף ע"כ תני וקריף שלא באנרף במה שדברתי עם אדמ"ו פהיום בנדון השאלה מקנה הנמשך בפי גשמים והמקנה נתחסר בכל פעם מחמת שהמים יוצאים דרף איזה סדק או איזה נקב שיש בקרקיעות המקנה או בכתליו אם מותר לחבר טסים של נחושת בקרקיעתו של המקנה ובכתליו עד שנתמלא כל החלל של מקנה מקורה בנחושת או לא מאחר שהוא לאחר גמר מלאכה נראה פיורה וקנומקום והוי ליה פלי ואין טובלין בכלי פידוע הספק השני דקי"ל דהמקנה צריף להיות הנונייתו על ידי טהרה ולא ע"י דבר המקבל טומאה וכלי מתכות מקבל טומאה ואין אני צריף להאריף בספיקות שניות מדרבנן הנפלים במקנה הנ"ל וגזירת מרחצאות ואחנה לאמ"ו עניות דעתי הקלושה צעירה ותשה בדבר הנחוששה שמומר לחבר החתיכות נחושות וכו' הספק ראשון יפול דאין פלל שם פלי עליו הואיל שהוא רק חתיכות נחושת וטסים מחופרים בקרקע ובעת שהם תלושין אינם נראים פלל בכלי רק אחר חיבורם בקרקע ומידי דהוי פמים שאובין דפסקינן בש"ע ביו"ד סימן ר"א סי' ל"ד וזה לשונו אין הפלי חשוב לפסול המים שבו משום שאיבה אלא א"כ הוא ראוי לקבל קודם שיקבנו והוא הדין בנ"ד מאחר דנחושת הנ"ל אינם נראים בכלי אלא אחר קבעם אינם חשובים לפסול המים שבמקנה משום פלי וגם אין לדמותו לצינור שחקקו ולבסוף קבעו פדעת חכם אהד דאדרבה הוא היפוף הנ"ל דהוא רק פקבעו ולבסוף חקקו ואינו חשוב פלל פכלי ומוכח ג"כ לפ"ז דאפילו נקב פשופפרת הנוד אינו צריף והספק השני דכלי מתכות מקבלים טומאה דהמקנה צריף הנונייתו ע"י טהרה זה אינו פלי מתכות שמו רק גולמי מתכות מאחר דבשעת חיבורין אינם רק חתיכות חתיכות פגולם ואינו לומר דשמו פלי מאחר שהוא ראוי למדרס זה אינו לפי דעת הרמב"ם שפסק פל פלי שמוחוסר אנון או אנון טהור דהוא רק גולמי תיפוק ליה דהא ראוי למדרס אלא ודאי מוכח דגבי פלי מתכות אינו שייף מדרס ובפרט גבי טבלות של נחושת שהמה דקים מאוד ואינם ראויים למדרס ובחידושי שו"ת פנים מאירות מבואר בהדיא דגבי מדרס צריף להיות עוביו טפח ועוד מידי דהוי אסילין של אבר שהביא ביו"ד בס' הנ"ל סי' מ"ח דכשר אם הוא מחופר

לקרקע לפי שְׁבִטֵל לגבי קרקע ואין חילוק בין אם טמון תחת הקרקע או לו וה"ה הכא דמאחר שהוא מחוץ לקרקע בטל לגבי קרקע כמו שִׁמְצִינוּ במס' פלים פָּרָק י"א מְשֻׁנָּה ב' ובת"י הביא טעמו לְשִׁבַח הוֹאֵיל וְעִיקָר עֲשִׂיתִי לְהִיּוֹת דָּבָק בְּאַרְצֵי הַגֵּזָה הוּא לֹא יִקְבֵּל טוּמְאָה ע"ש וגם שִׁפְסָק הָרַמְבַּ"ם כְּמַתְנִיתִין הַגְּ"ל לַפ"ז אֶפְיָלוּ אִם הוּא הֵיזָה רְאוּי לְמַדְרָס אִינוּ מְקַבֵּל טוּמְאָה דְּבִטֵּל לְגַבֵּי קֶרֶקַע וְדו"ק: וְעוֹד שִׁמְצִינוּ בְּהַלְכוֹת מְקַנְאוֹת ס' הַגְּ"ל ס' ג"ו מְקַנָּה שֶׁל מִי גִשְׁמִים שֶׁנִּפְרָץ אַחַד מִכַּתְלָיו וְכו' אִם בָּא לְשִׁתּוֹם אֵת הַסֶּדֶק מִן־הַתּוֹר לְסִתּוֹם בְּכָל דְּבַר הַמְּקַבֵּל טוּמְאָה וּא"כ אֶפְיָלוּ הֵיזָה מְקַבֵּל טוּמְאָה הֵיזָה מִן־הַתּוֹר כִּי הוּא הֵדִין בְּגִידוֹן דִּינֵן דְּמִן־הַתּוֹר לְסִתּוֹם בְּדָבָר הַמְּקַבֵּל טוּמְאָה וּבִיּוֹתֵר לְפִי דְּבָרֵינוּ הַגִּיטָן לְכַתּוּב דְּהוּא אִינוּ כְּלִי רַק גִּזְלָמִי וְאִינָם מְקַבְּלִים טוּמְאָה כָּלֵל וּבְנִדְאֵי פָּשַׁר וּמוֹצִיא מִיַּדִּי סָפֵק הַגְּ"ל וְעוֹד דְּהַטּוֹר פָּסֵק בְּסִי קצ"ח בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם שֶׁל סִילוֹן הַמְּחַנְפֵּר לְקַרְקַעִית הַמְּקַנָּה שֶׁהַמֵּים עוֹבְרִים בָּהּ דְּלִכְתּוּחִילָה עוֹמְדָת עָלֶיהָ וְטוֹבֵלֵת שָׁם וְאִין לֹמֵר שֶׁסָּפֵק הַשְּׁלִישִׁי יִכְרִיעַ לְאִיסוּר מִשּׁוּם גִּזְרוּת מְרַחֲצָאוֹת זֶה אִינוּ דְּהֵיכָן גִּזְרֵינוּ גִּזְרָה הַגְּ"ל בְּכָלִי שֶׁהוּא רַק טְמוֹן בְּקֶרֶקַע וְאִינוּ מְחַנְפֵּר בָּהּ אֲבָל כָּאֵן דְּהוּא מְחַנְפֵּר בְּקֶרֶקַע בְּמִסְמוּרוֹת לִיכָא גִּזְרוּת מְרַחֲצָאוֹת וּבִיּוֹתֵר לְפִי דְּבָרֵינוּ הַגְּ"ל שֶׁהוּא רַק גִּזְלָמִי מִתְּכוֹת וְאִין לְהַקְשׁוֹת מִב"י ס' קצ"ח וְזֶה לְשׁוֹנוֹ מְקַנָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׁלִיבוֹת שֶׁל עֵץ אֶפְיָלוּ מְחַנְפֵּר לְכֹתְלֵי הַמְּקַנָּה לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה אִם טְבִילָה עַל גְּבִי שְׁלִיבוֹת דְּהָא כֹּל הָאֲחֵרוּנִים וְעֵטְרַת זֶהָב וְהַשֶּׁ"ף פְּוֵלָם כָּאֲחַד עוֹנִים דְּלֹא כְּוֹנִתִי וְגַם שֶׁכְּתַב הַשֶּׁ"ף וְז"ל בְּשֵׁם מִהָר"ם לְוִבְלִין דְּנִדְאֵי אִין לְשִׁנּוֹת הַמְּנַהֵג שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לְעַזְזוֹ עַל רֵאשׁוֹנִים וְאִף שֶׁבְּסוּף דְּבָרָיו כְּתַב מִתְּחִילָה אִין לְבָנוֹת כֵּן ע"ש י"ל דְּבִגִּידוֹן דִּינֵן נְמִי כְּדַעְבַּד דְּהָא כְּמָה פְּעֻמִּים סוּתְמִים אוֹתוֹ בְּסִיד וּבְכִמָּה תִּיקוּנִים וְלֹא הוֹעִילוּ בְּתַקְנָתָם וְאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחַר וְהוּי כְּדַעְבַּד וְדוּק וְגַם עָלֵי לְהַבִּיא רַא' מִן גְּנֻזְדָּת הַפְּסָף ס' ש"א בְּמָה שֶׁהוּא מְשִׁיב עַל הַט"ז בְּעִנְיָן שְׁבִכָּה שְׁקוּרִין בל"א גִּיגַאטִיר מְבַרְזֵל שְׁאִינָם מְקַבְּלִים טוּמְאָה וְז"ל וְיֵשׁ לִי עוֹד רְאִיָּה אַחֲרַת אִף כִּי קֶצֶר הַמִּצְעָה מִהַשְׁתַּרְעָה ע"כ בְּאִתִּי בְּנָא שִׁיּוֹדִיעֵנִי רְבִינוּ מְאִירוֹת דְּעָתוֹ וְחִזְקָה שְׁאִינוּ יוֹצֵא מִתַּחַת יָדוֹ דְּבַר בְּמַקְנָה הַלְזוֹ שְׁאִינוּ מְתוּקָן וְעַל עֲנוֹתָנוֹתוֹ קָא סְמִיכִינָא לְהַטְרִיחַ אוֹתוֹ בְּכַתְּבֵי הַגְּ"ל בְּכַתְּבֵי הַשֶּׁפֶל וּבְדַעֲתֵי הַנְּמוּכָה לְאֶבָא אֲרִיכָא כִּי רְצוֹנוֹ שֶׁל אָדָם הוּא כְּבוֹדוֹ בְּאֶשֶׁר שֶׁפִּהֵייתִי אִתּוֹ עִמּוֹ פֶּה אֵל פֶּה דְּבַרְתִּי בְּגִידוֹן הַלְזוֹ וְשֵׁם נֶאֱמַר לְכַתּוּב לֹא דַעֲתִי הַנְּעֻלְבָּה וְיִוִּדִיעֵנִי דַעֲתוֹ הַרְחִבָה עַל כֵּן מְוֹטֵל עָלֵי חוֹבָה לְעֲשׂוֹת כְּאֶשֶׁר צִיּוּנִי כְּדִי לְבוֹא אֵל עֲוֹמָקָא דְּדִינָא וּבְכַתְּבֵי הָוִי אֲמִינָא וּפֶה אֵל פֶּה יִשְׁקֵנִי מְנַשְׁקוֹת פִּיהוּ אֲבָרָר דַּעֲתִי בְּשֶׁאֵר רְאִיוֹת בְּרוּרוֹת מֵהַ שֶׁלֹּא הַעֲלֵתִי עַל הַפְּתַב מִפְּנֵי הַכְּנָסַת כְּלָה וְאֶשְׁתַּקֵּל מִלְּוִילֵי לְהַרְחִיב מִיָּלִי.

כ"ד תלמידו הקטן יוסף בהרב המנוח מהור"ר אברהם אש"ל מפּוֹנֵן וְלַע"ע בְּבֵית הַקְּצִין הַמְּפּוֹרְסָם כְּהַר"ר לִיב זִינְצְהֵיִם בְּוִינָא: תְּשׁוּבָה שֶׁהַשְּׁבֵתִי לְשׁוֹאֵלֵי דְּבַר. וְיוֹסֵף הוּא הַמְּשַׁבֵּיר גְּמִיר וְסִבִּיר גִּיזְזוּא דְּבַרְדָּא תְּבִיר ה"ה אה' יְדִידֵי הָרַב הַמְּפּוֹלָא הַתְּרִיף וְהַשְּׁנוֹן זִית רַעְנָן כְּבוֹד מְהוֹר"ר יוֹסֵף פּוֹזְנֵר נר"ו: אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד בְּדָבָר אֶשֶׁר שָׂאל מִמֶּנִּי לְחַזֵּק דַּעֲתִי בְּמַקְנָה שְׁמִימִיו נְבִלְעִים בְּקֶרֶקַע וְרוֹצִים לְרַצּוֹף הַמְּקַנָּה בְּטָסִי גַחְוֹשֵׁת הַכְּתָלִים וְגַם הַקְּרַקְעִיוֹת הַמְּקַנָּה לְחַבֵּר הַטְּסִים ע"י מְסֻמוּרוֹת בְּקֶרֶקַע כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְזָבוּ מִיָּמִיו.

הֵנָּה כְּכַר נִשְׁאֲלָתִי פִּיּוֹצָא בְּדִין זֶה מִק"ק פ"ב וְהַשְּׁבֵתִי לְשׁוֹאֵלֵי דְּבַר דְּבַר עַל אוֹפְנוֹ וּבְרַתִּי כֹּל הַסְּפִיקוֹת כְּאֶשֶׁר הָרַאִיתִי לְמַכ"ת מְגִילָה כְּתוּבָה פְּנִים וְאַחֲזוֹר וְתַלְמִיד שְׁאֵמַר קוֹדֵם

מעשה שומעין לו ושם נאמר שעשו תחילה פלי בית קיבול ואח"כ ניקבו בכדי טהרתו וחיברו לקרקע ופשיטא היכי דלא עשו פלי רק טסי נחונשת לחבר ע"י מסמרים בקרקע פשוט בעיני כבעיתא בכותחא דהיתר גמור הוא תדא למאי נחונש לה אי משום דחזי למדרס הא פתב הרמב"ם בפ' כ"ו מהלכות פלים דין ב' ספסל שניטל אחד מראשו עדיין חזי למדרס ניטל השני טהור ואם יש בו גובהו טפח מטמא במדרס וכתב הפוסק משנה טעמו דאם יש בו גובהו טפח טמא משום דאז ראוי לישב עליו ובפחות מטפח הוי פיושב על גבי קרקע וכבר הבאתי דבר זה בספרי בחלק שני סי' קל"א ושם הבאתי ראיה מדמסכנין בנסרין ובסנפה דף ט"ז אמרינן אמר ר' חייא בר אבא ר' יוחנן רישא בנסרין משופעין עסקינן ומשום גזירת פלים נגע בה ופלי רש"י אע"ג דפשוטי פלי עץ נינהו ולא מקבלי טומאה גזר בהו אטו פלים המקבלים טומאה ש"מ בנסרין לא שייך טומאת מדרס ועוד מידי דהוי אמתצלת של טבריא דאמרינן סוף פ"ק דסנפה שהן טהורים ופלי רש"י של טבריא קשים הם ואין לה אדם שוכב עליהם ולקח טהורות ובדף כ' ע"א פלי רש"י בד"ה והתנן פל המטמא מדרס פלי רש"י דאין לה מטמא מדרס אלא המיוחד לשכוב בה וכיון דשויה לתשיש פלי הוא וכל שהוא פלי למדרס מיטמא בכל טומאה אפילו הוא פשוטי פלי עץ כו' דלגבי מדרס מיוחד לקח בעינו כדאמרינן יצא שאומרים לו עצמוד ונעשה מלאכתנו וכן פלי רש"י דמתניתין מתצלת קנים קשה ואינה נוחה לשכוב ואינה מקבלת טומאה עד שעשאן לשכיבה ולפ"ז הני טסי נחונשת קשים יותר ממחצלת ואינם מיוחדים לשכיבה ופשיטא שאין להם טומאת מדרס וגם אין לומר דהוי כפשוטי פלי מתכות דמטמאי דזה גולמי פלי מתכות נינהו וטהורים כדאיתא בחולין דף כ"ה וכן איתא בהדיא במתניתין פ' י"א דכלים העושה פלים מן העשת ומן הסדרה ומן הטסין ומן הצפונים טהורים דלא חיישינן בכל הני שמא מפלי טומאה באו שייחזרו לטומאה ישינה דכל הני לא יראו לקבל טומאה מעולם משום דגלמי פלי מתכות אין מקבלים טומאה וכן פסק הרמב"ם בפ' ח' מהלכות פלים הרי להדיא דהני טסי כגולמי פלי מתכות דיינינן להו וטהורים לגמרי ולא טומאת מדרס שייכי בהו כמו שכתבנו ובר מכולהו הא פתב הב"ח וזה לשונו וכך נהגו בני אשפזו וכל הגדולים שמעולם במלכות זה לתמן המקנה בנסרין רחבים והנסרי קבועים במסמורת מפותל לכותל לעמוד עליהם ולטבול כשהמקנה עמוקה ושאר לי מארזי להר"ם יפה שהטעם על זה בדברים דחוקים ולא ירד לחלק כשהיו הנסרים פלים או מיוחדים לכלים קודם שקבעם פאן במקנה ובין שלא היו פלים מעולם והדבר פשוט כבעיתא בכותחא דליכא חששא דאיסורא אלא בטובל על גבי פלי ולא על מה שלא היה פלי מעולם וראיה ברורה מפ"ד דמקנאות אלמא להדיא דדוקא כשהיה עליו שם כלי מקמ"י שקבעו בארץ אבל אם לקחו נסרים ובנו ארבעה מחיצות בארץ מסביב וגם מלמטה עשו שוליים וצורתו כמו פלי אין שום ספק דפשוט דשרי לטבול בתוכו כיון שלא הי' להם שם פלי קודם שקבעם אלא נסרים בעלמא ואין בזה מחלוקת וכל שכן כשהוא קובע הנסרים במסמורות מפותל לכותל או עושים שליבות כדי לעמוד עליהם בשעת טבילה שהמה עמוקים דפשיטא דשרי עכ"ל הב"ח וא"כ פשיטא בהני טסי נחונשת שנתחברו ע"י מסמורים שלא היה שם פלי עליהם אין בהם חששות כמו בנסרים דאין בו חשש כלל לטבול בתוכו פלי שום פיקפוק בעולם וכבר כתבתי בחלק שני סי' קל"א והשגתי על הט"ז שרוצה ללמוד בדברי הראב"ד שאפילו

אין הנסרים ראויים למדרס גזרינו אנו אטו שאר נסרים שראויים למדרס וכבודו הגדול במקומו מונח וכאן לא דק דמעולם לא עלה זה על דעת הראב"ד דהוי גזירה לגזירה וכבר כתבנו שדברי הראב"ד בפשטן דכתב נסרי הראוי לטמא מדרס משום דאיפא נסרים דאינם ראויים לטמא מדרס וע"י פירוש המוטעה רצה להשיג על תשובת בר"ם פדוי ואין דבריו ברורין ולא שרירין ולא קיימין ודברי הכ' ברורין בטעמן ובהא נחתא ובהא סלק' דבטומאת מדרס בעינן או ראוי לשכיבה או ראוי לישיבה אבל אם אינה ראוי לשכיבה ולא לישיבה אין בכל טומאת מדרס ורשאין לעשות מקנה מהני טסי נחושת בלי שום פיקפוק בעולם הנראה לפי עניינות דעתי פתבתי היום יום ב' ו' כסליו תצ"ו לפ"ק.

נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה מג ווינא יום ד' כ"ח אייר תצ"ז לפ"ק למאיר ובא קרא ה' שמו' נזון לפני שמש וירח דור דורים ה"ה אהו' מחותני הרב הגאון הגדול המפורסם נ"י ע"ה פ"ה כבוד שמו מהור"ר מאיר נר"ו יאיר ויזרח לעד אב"ד ור"מ דק"ק א"ש: ראשון תחילה נאמר לקרות ולכתוב פתב זאת בזכרון ספר מה שפתוב פאן הבן שואל את האב בתורה ואב בחכמה איש אחד הנה משדף את בתו אשר כבר יצאה לכלל בוגרת והפריזו נדון להחטן ואח"כ ירד מנכסיו פאישי פלוגי שיצא נקי מנכסיו ולרש אין כל כי אם פתבה אחת חמשה חמשה תורה שנקתבו פדת וכהלכה ומגודל הלחץ זו הדחק מוכרח למפורסם ה"ס פדי להספיק צורכי בגדי הפלה שלא תתבייש ולא תפלים אמנם בעתים קשים הללו אין עלי' קונים בנמצא אף לקנות בדים מעוטים זולת לזה נדכו רוח נדיבים קציני ווינא יצו שימתן כל אחד לפי נדבת לבו ולהטיל פייס בניהם שקורין בל"א אויז פלעטין ומי שיעלה הגורל בידו יטול את השם אף נדיבי לב מקפידו ולמיחוש בעי משום בזיון פתבי קודש בכון ילמדנו רבינו מה לעשות פדת של תורה וימהר ויחיש תשובתו הרמה ע"י מוקדם פי היום קצר ובעל הבית דוחק ועל רום הוד פאר מעלתו הניחו ראשם ורוכסם פפי אשר יורם יתמך לבם ובזה יתענג על רוב שלום עד בלי ירח וינפה לביאת דאין ומורח כ"ד אהובו נאמן דוד הקטן בא"א מהור"ר יהודה זינדיל מסקאל ז"ל יושב אנהל בבית הקצין המפורסם הר"ר וואלף ווירטהיים נר"ו: תשובה שהשבתי לדוד משפיל בכל דרכיו דרכי רבנו זיו הודו פזית רענן ברק השנון ה"ה אהובי ידידי הרב הא חריף נפלא כבוד מהור"ר דוד נר"ו: הנה עברה על פני שאלה קטנה ממכ"ת והשואל אמר לי שהיא יתומה שהניח לה אביה ס"ת אם מותר למפור על ידי פייס והגרלה שקורין אויש פלעטין וע"י זה ימפור ביוקר ויהיה ליתומה סייעה להשיא את עצמה לאיש ואם יש לחוש לבזיון פתבי קודש הנה אם אמנם שסבבני והקפוני טרדות עיונים בלימוד תחילת הזמן אף לרוב הפצרתו ואהבתו אמרתי לא אמנע פרי עטי עט סופר מאיר במלאכתי מלאכת שמים להודיע לו כי לפי עניינות דעתי אין פאן חשש איסור ובית מיחוש משום בזיון פתבי קודש אף דתנן בפ"ק דב"ב ובכתבי קודש אף ששניהם רוצים לא יחלקו משום בזיון התם קמפגע ונגע בכבוד דספר גופא אבל בנ"ד ש"ס"ת מונח בקרון זוויות בכבוד מאי בזיון שייך הכא אדרבה זה כבוד התורה שכל אחד רוצה לזפות בה ולבו נדבה ליתן סף המינוח ועץ הסיים היא למחזיקים בה אין זה בזיון פלל ואפילו בכתבי קודש גופי' אם הנה של איש אחד מותר לחלק אף שמתפונן להשתפר בחלוקה פדי שיוכל למפור כל אחד בפני עצמו אפ"ה אמרינו פיון דלא מינפר הבזיון שרי כמו

שֶׁמְבֹאֵר בַּח"מ ס"י קע"ג א"כ גַּם כָּאֵין אֵין רוּאָה שׁוּם בְּזִיוֹן לִס"ת וְאֶדְרָבָה ע"י זֶה מִיְקָרִים הַשְּׁעָר וּמוֹכְרִים בְּיֻקָר לְטוֹבַת הַיְתוּמָה וּתְנֹן רִישׁ פ' כָּל פְּסוּלֵי מְקוֹדְשֵׁינָן דָּף ל"א כָּל פְּסוּלֵי מְקוֹדְשֵׁינָן הַנְּאֻתָן לְהַקְדֵּשׁ נִמְכָּרִין בְּאֵיטְלוֹ אַף שֵׁישׁ קִצַּת בְּזִיוֹן לְנֹהֵג בָּהֶם לְמַכְרוֹ בְּאֵיטְלוֹ אַפ"ה פִּינֹן שֵׁישׁ הַנְּאֻה לְהַקְדֵּשׁ שְׁמוֹכְרִין אוֹתוֹ בְּיֻקָר מוֹתֵר לְמַפְוֹר ה"נ הַנְּאֻתָן לְהַקְדֵּשׁ דָּאֵם לֹא יִמְכְרוּ בְּיֻקָר מוֹכְרֵי חַיִּים לְסִיֵּע' לֶה מִן הַצְּדָקָה וְהוּי הַנְּאֻתָן לְהַקְדֵּשׁ: וְעוֹד דְּהִיא גּוֹפִי' מַצְוָה רַבָּה הִיא הַכְּנָסַת פְּלָה וְכִי הִיכִי דְהֵתָם מוֹתֵר בְּשִׁבִיל הַנְּאֻתָן לְהַקְדֵּשׁ שֵׁישׁוֹ מַצְוָה בְּקִנְיֹת קָרְבָּנוֹת ה"נ יַעֲשׂוּ מַצְוָה לְהַשְׂאִי יְתוּמָה וְאֵין לָהּ מַצְוָה גְּדוּלָה מְזוֹ וְאֵם לְחֻשָּׁף אָדָם לוֹמֵר דְּנִדְמָה לְבַכּוֹר וּמַעֲשֵׂר שֶׁהַנְּאֻתָן לְבַעֲלִים וְאִסוּר לְמַפְוֹר בְּאֵיטְלוֹ בְּשִׁבִיל בְּזִיוֹן אֲנִי אוֹמֵר לוֹ תְּשׁוּבָה נּוֹצַחַת מִיְדֵי דְהוּי אֲמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֵׁאֵינִן נִמְכָּרִין וּבְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה שֶׁל יְתוּמִים לֹא גָזְרוּ כְּדֵאִיתָא שֶׁם מְשׁוּם מְשִׁיב אֲבִידָה לְבַעֲלִים שְׁתוּכַל לְמַפְוֹר בְּיֻקָר וְאֵם לֹא יִהְיֶה לֶה הַיְתֵר זֶה מְפָסִיד וְתַמְפְוֹר בְּזוֹל וּמַצְיָנוֹ שֶׁהַעֲמִידוֹ חֻכְמִים לְגַבֵּי יְתוּמִים לְטוֹבָתָם עַל דִּין תּוֹרָה כְּדֵאִיתָא בַּח"מ ס"י קצ"ט ס"י ד' דָּאֵין מְשִׁיכָה קוֹנָה אֵלָא מְעוֹת וְאֵם נְתִיקָרוּ יְכוּלִים לְחַזֵּר וְהוּא ש"ס ב'פ' הַנְּיָזְקִין וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מְעוֹת שֶׁל יְתוּמִים מוֹתֵר לְלוֹתָן בְּרִיבַת דְרַבְּנָן כְּמְבֹאֵר בִּי"ד ס"י ק"ס ס"י י"ח וְכְדֵאִיתָא ב'פ' הַרְיֵבִית ה"נ בְּנִידוֹן דִּינָן וְכִי מְפָל דִּין כְּבָר כְּתַבְנוּ שֵׁאֵין כָּאֵין בְּזִיוֹן כָּלָל פִּינֹן שֶׁהַתּוֹרָה עוֹמְדַת בְּכַבּוֹד בְּהִיכָל וְהַגְרָלָה אֵינוֹ מַעֲכָב וְכֵן רָאִינוּ מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שֶׁסּוֹפְרִים כּוֹתְבֵי מַגִּילַת אֶסְתֵּר וּמוֹכְרִים ע"י הַגְרָלָה וּפְיִיס כְּזֶה וּמוֹכְרִים בְּיֻקָר כְּדֵי לְהַרְוִיחַ וְהַגּוֹרֵל צָנוּחַ לְמִי שֶׁזָּכָה בְּמַצְוָה זֹה הוּא נִשְׁפָּר וְאֵין פּוֹצֵה פֶּה וּמַצְפָּצֵף לְאֻסְרָה וְגַם בְּנִידוֹן זֶה דַּעַתִּי נוֹטָה שֵׁאֵין כָּאֵין בֵּית מִיחֻשׁ לְמַפְוֹר ע"י הַגְרָלָה כְּדֵי שֵׁיחֶיָה לֶה קוֹפְצִים הַרְבֵּה וְכָל הַמְרָבָה לְסַפֵּר הָרִי זֶה מְשׁוּבָח כ"ד אֶהוּבֵו ד"ש מְאִיר חוֹתָם פֶּה ק"ק א"ש: שֵׁאֵלָה מִד נִשְׁאֵלְתִי בְּאֶחָד שֶׁכְּתַב לוֹ סוּחַר אֶחָד עַל הַפְּאָסֵט שֶׁמַּת אֶחָזִי אֵם מְחֻנְיָב לְנֹהֵג אֲבִילוֹת וְהַשְּׁבִיתִי בְּאֶמַת אֵיתָא בִּי"ד ס"י שצ"ז מְתַאבְּלִין ע"פ עַד א' וְעַד מְפִי עַד וְנִכְרִי מְסִיחַ לְפִי תּוֹמוֹ וְהַט"ז כְּתַב שֵׁישׁ מְחַלּוֹקַת הַפּוֹסְקִים בְּזֶה דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים ס"ל דָּאֵין נְכָרִי נְאָמֵן מְסִל"ת אֵלָא בְּעֵדוֹת אִשָּׁה אֲבָל לְעֵדוֹת דְּעֵלְמָא אֵין הַנְּכָרִי נְאָמֵן בֵּין לְהַקֵּל וּבֵין לְהַחֲמִיר וְהַפְּרִי חֲדָשׁ בִּי"ד ס"י ס"ט ס"ק מ' הַאֲרִיף לְבָרֵר דִּין מְסִל"ת וְהַשְּׂוֹף בִּי"ד ס"י שצ"ז כְּתַב בְּשֵׁם הַרְמְב"ן זֶה הַכָּלָל כָּל עֵדוֹת שֶׁמְשִׁיאֵין אִשָּׁה עַל פִּיהֶם הַקְּרוּבִים מְתַאבְּלִי וּבֵא"ה ס"י י"ז ס"י י"א מַצָּא כְּתוּב בְּשֵׁטֵר מֵת אִישׁ פְּלוֹנִי תִּנְשָׂא אִשְׁתּוֹ אֲפִילוֹ אֵינוֹ מְקַנְיָם וְלְהַרְמְב"ם צָרִיף שֵׁיִדְעוּ שֶׁהוּא כְּתַב יִשְׂרָאֵל וְכְתַב הַב"ש ס"ק ל' וְז"ל וְלְהַרְמְב"ם צָרִיף שֵׁיִדְעוּכוֹ הֵיִינוּ אֲפִי שֶׁכְּתַב דְרָף מְסִל"ת וְאֵם הֵיָה מְגִיד בְּעַל פֶּה הֵיָה צִהְנֵי ע"ע בְּכְתַב לֹא מְהַנֵּי מְשׁוּם הֵכִי צָרִיף שֵׁיִדְעוּ שֶׁהוּא כְּתַב יִשְׂרָאֵל כ"כ הַמְגִיד וְהֵיִינוּ חִידוֹשׁ לְהַרְמְב"ם דְּלֹא מְהַנֵּי מְסִל"ת בְּכְתַב עַכ"ל וְא"כ פִּינֹן דְּאֵיכָא פְּלוֹגְתָא דְרַבְּנוֹתָא אֵי מְתַאבְּלִין בְּנִכְרִי מְסִל"ת מ"מ בְּכְתַב נְכָרִי נִשְׁמַע מְדַבְּרֵי הַרְמְב"ם דְּלֹא מְהַנֵּי מְסִל"ת לְעֵדוֹת אִשָּׁה א"כ פְּשִׁיטָא דָּאֵין הַקְּרוּבִים מְתַאבְּלִין עֲלֵיו וְכֵן הוֹרָאֵתִי הַלְכָה לְמַעֲשָׂה: שֵׁאֵלָה מֶה ר"ח סִינֹן תצ"ז בִּילִיגְרָאד.

מְאִיר עֵינֵי חֻכְמִים וְתַלְמִידֵיהֶם בְּהַלְכָה טוֹבִינָן דְּחֻכְמָה חֲרִיפָה דְּפוֹמְבְּדִית גְּדוּל מְרָבָן שְׁמוֹ זְקוֹן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה שֵׁישׁ בָּה סְמִיכָה חֻכְמִים נוֹחָה הֵימְנָה נָאָה דוֹרֵשׁ וְנָאָה מְקַיִים שְׁבַת תַּחֲפִימוּנֵי כְּעֵדֵנִי הַעֲצָנִי יְדוֹ רַב לוֹ לְאֶסּוּקֵי שֶׁמַּעֲתָא אֶלְיָבָא דְהִילְכְתָא הֲלוֹא הוּא אֲדוּנֵי מ"ו הַגְּאֻזֵן הַמְּפּוֹרְסֵם נ"י עֲמוּד הַיְמִינִי פ"ה אב"ד ור"מ ור"ג כש"ת כְּמַהוֹר"ר מְאִיר נר"ו יָאִיר בְּחֻסַּד עֲלִיוֹן בַּל יִמוּט לְעוֹלָם: תְּנֹן רַבְּנָן הַמְּתַחֲזִיל בְּמַצְוָה אוֹמְרִים לוֹ גְּמוֹר וְאֵין

המצוה נקראת אלא כו' ומר התחיל בשריוותא דהאי איתתא שנהרג בעלה במוצאי י"כ תצ"א ונעדין קשוניה וזקוקה ליתבם פי לא הניח זרע של קנימא אף ספוקי מספקא ליה אם היא צריכה חליצה או מותרת לשוק בלא חליצה ומעשה שהיה כף הנה האשה הנעצבת הנ"ל טבלה קודם ר"ה תצ"א וביום צום גדלי' פירש מאשתו והלך לדרכו והגיע ערב י"כ לכפר אשר נהרג שם מוצאי י"כ והאשה הנ"ל ילדה ביום שבת קודש י"ג אייר תצ"א וחי היילד י"ב ימים ומת ובשנת תצ"א היו שני אדרים נמצא שילדה לשמונה חדשים וי"א יום ועל יציאתו מפאן ביום צום גדלי' נמצאו אנשים עדים פשרים ועל יום הלידה שהיה י"ג אייר מעידים שתי נשים נעפה אני השואל לפני השואל פלפי נשאל להשבני ולהורינו את הדרך אשר אלה ביה ואת המעשה כו' ומילתא דאבעני' ללוי פשיטא ליה לרב ומנו רבינו ומילתא זותרתא היא לגבי דמר והגני מפרש ספיקתי אשר אני כמסתפק ושואל דאיתא בטור א"ה סי' קל"ו פגון שמת והניח אשתו מעוברת פוטר ודוקא לאחר שילדה ויהיה בר קנימא פגון שידוע שנולד לתשעה חדשים ולא משפחת לה אלא כשפירש ממנה אחר טבילתה או אפילו אינו ידוע וחי שלשים יום אחר שנולד שגמרו שערו וצופרניו אבל אם ילדה ולא חי שלשים יום כו' חולצת ולא מתנבמת כו' ואם אינו ידוע שכלו חדשי העיבור אלא על פיה אינה נאמנת להיות מותרת לזר עכ"ל הטור נמצא למידן אם באנו לפטור היבמה שילדה מלחלוץ צריכה אחת משני תנאים או שידוע בנדאי שילדה לתשעה חדשים שלמים או שיחיה הנולד שלשים יום וגם נגמרו שערו וצופרניו א"כ לדברי הרמב"ם בש"ע בא"ה סי' קנ"ו שכתב עד שידוע בנדאי שילדה לתשעה חדשים שלמים היא איתתא צריכה חליצה ודברי רמ"א ז"ל שכתב ויש אומרים בזמן הזה אפילו נכנס בחודש התשיעי רק יום אחד כו' היא איתתא פטורה מחליצה פיון שילדה לח' חדשים וי"א יום דל חמשה ימים למלאות חדשי העיבור ופש לן ששה ימים בחודש התשיעי וכיון שהבעל היה ספרדי והחלוץ ספרדי והאשה אשכנזי' לא ידעתי בטר מאן גיזיל לדינ' פהרמב"ם או פהרב רמ"א ז"ל ומצאתי בשו"ת הרדב"ז בכתיבת יד יבמה אשכנזית שנפלה לפני יבם ספרדי יחלוץ ולא ייבם אבל בנידון דידן מספקא לי ועוד קשה עלי להתירה בלי חליצה דאיתא בהרא"ש פלל נ"ב סי' ב' דאין נשים נאמנות להעיד בדבר זה שכלו חדשי העיבור שלא תצטרף חליצה והובא בש"ת מהר"א ששון סי' כ"ז ולא הכשיר אפילו נשים פשירות ומיוחסות והכא עדות נשים איכא ועוד קשה לי להבין מילתא אחריתא דהטור כתב ואם אינו ידוע שכלו חדשיו אלא על פיה כו' וכתב הרב הב"י שכן כתב הרא"ש בתשובה פלל נ"ב וזה לשונו הא דמספקא לך כו' עכ"ל וקשה לי מלישני דטור שכתב אלא על פיה משמע שהיבמה אינה נאמנת להעיד אבל נשים אחרות נאמנות ומדברי אביו הרא"ש משמע שגם נשים אחרות אינו נאמנות ומה דמות יערוף הרב הב"י והרב ר' משה רבקש בבאר הגולה להשוו' דברי הטור עם דברי הרא"ש ועוד בזה שכתב אלי חד צורב' מרבנן פפי מה שכתב הרב בית שמואל בסי' קנ"ז סק"ד דחיישינן שמא בא הבעל ע"י שם וא"כ הכא בנידון דידן אם נישחוש לכה צריכין אנחנו למנות מיום מחרתה של י"כ שנהרג והיא ילדה י"ג אייר נמצא שילדה לח' חדשים פחות שלשה ימים דהיינו אחר נכוי הימים למלאות חדשי העיבור לכה אמר לי לבי דהיא איתתא צריכה חליצה בפרט שאין שום אונס ודחק בדבר שאין היבם במדינת הים והוא יבם גדול ונידון דידן לא דמי למעשה שכתב הריב"ש סי' תמ"ו והובא בב"י

בסי' הנ"ל ואם כל זה מסיים במתיקת לשונו הטהור והמחמיר לחלוץ תבוא עליו ברכה והנה לוי אתנה קידה קמי' דרבי להודיעני דעתו הזכה והצלולה אע"ג דאנא נפשי פתבית שצריכה חליצה אבטל דעתי הקצרה והקלושה נגד דעתו הרמה והנשואה וכאשר יכתוב פן יהי' וכן יקום והנני מצפה על תשובתו הרמתה דהא קיימא עניה זו ועיניה מטייפין מתי תבוא תשובתו ומצנה רבה היא ומצנה בעידנא דמסיק ביה אגוני מגני ואצולי מצלי ונדי פרושות בצלו לאריכת ימיו ושניו לטובה עוד ינובין בשיבה ודשנים וע"מ פנפשו וכנפש אנהבו תמיד נאמן כפוף לוי ירושלמי.

תשובה שהשבתי על זה פן לוי על השיר ידידות משפנותיו משפנות הרועים רועה ישראל צאן קדשים חכם חרשים ה"ה אהו' ידידי הרב המןפלא פבוד מהור"ר לוי ירושלמי נר"ו: הנה כתבו הנכתב ר"ח סיון תצ"ז הגיע לידי וקריתי ונשיתי ולא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה ואם אמנם שאני טרוד עם בני ישיבתי בטרדות עיונים ובקביעות שיעורים תמידין פסדרן מ"מ לרוב אהבתי אמרתי להפסיק באמצע הפרק ולהשיבו דבר על אופנו לבקר כל ספיקיו ואחר אחרון אני בא במה שכתב ונ"ל ועוד קשה לי להבין מילתא אחריתא דהטור כתב ואם אינו ידוע שפלו לו חדשיו אלא על פיה כו' משמע שהיבמה אינה נאמנת להעיד אבל נשים אחרות נאמנות ומדברי אביו הרא"ש משמע שגם נשים אחרות אינו נאמנות ומה דמות יערוך הרב הב"י והרב ר' משה רב"ש בבאר הגולה להשוות דברי הטור עם דברי הרא"ש עכ"ל וכדי להבין דברי הטור ודברי הרא"ש צריכין אנו לבאר דברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות יבום דין י"א ונ"ל אע"פ שהאשה נאמנת לומר מת בעלה ותנשא או תתיבם אין היבמה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא לזר הואיל ואיסור לאו הוא שמה יהיה קל בעיניה עכ"ל ולכאורה איכא למידק למה איצטרך לומר הואיל ואיסור לאו הוא שמה יהיה קל בעיניה ולא אמר הטעם הנאמר בפ' האשה רבה דף צ"ד מ"א רבא אמר עד אחד נאמן ביבמה מק"ו באיסור פרת התרתי באיסור לאו לא התרת ואלו היא מ"ט לא מהימנא פיון דזימנין דסניא ליה לא דייקא ומינסבא הרי לפנינו דטעמא דמתניתין בפ' האשה שלום שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא משום דזימנין דסניא ליה ולא דייקא ומינסבא וא"כ למה לא כתב הרמב"ם טעמו של הש"ס אלא נראה ברור דהרמב"ם פסק פהרי"ף שכתב שם אע"ג דדחינו להא דרב ששת ולהא דרבא הנה דחיאתה לאו דסמכא נינהו אלא דקי"ל דעד אחד נאמן ביבמה כדפשט רב ששת וכדפשט רבא וכן הלכתא עכ"ל וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהלכות יבום ונ"ל נאמן עד אחד להעיד ליבמה שמת בעלה או שמת יבמה או שניתן לבעלה בן להתירה לזר אפילו עבד או אשה או נכרי מסל"ת מעיד במיתת היבם כמו שמעיד בא"א להתירה הרי לפנינו דס"ל להרמב"ם פהרי"ף רבו דנפשטה האבעי' דעד אחד נאמן ביבמה להתירה לעלמא ולא אמרינן טעמא דעד אחד משום דאיהו דייקא ומנסבא והא לא דייק דזימנין דמינסבא דסניא לה אלא טעמא דעד אחד משום דמילתא דעבידא לאגלויי לא משקרי ה"נ לא משקרי וא"כ קשיא למה תנו דאשה לא מהימנא לומר מת יבמי שתנשא הלוא במילתא דעבידא לאגלויי לא משקרי אינשי והוכרח הרמב"ם לומר טעם אחר פיון שהוא איסור לאו קל בעיניה ולפ"ז עד אחד ואשה אחרת המעידים על יבמה שמת יבמה נאמנים

דמסתמא אין אדם חוטא ולו לא ולכה סמכינן עליהם להתיירה לשוק כמו שסמכינן להתייר
ע"פ עד אחד ואשה להתייר אשת איש לשוק ומהאי טעמא כתב הרמב"ם אף אם מעיד
שניתן לבעלה בן להתייר לזר נמי נאמן והראב"ד השיג עליו במה שמתיר להעיד שניתן
לו בן משום דלאו מילתא דעבידא לאגלוזי הוא וכתב המגיד משנה שהרב בעל המאור
וגם הרשב"א הסכימו לדברי הרמב"ם והרא"ש כתב על דברי הרי"ף וז"ל ודברי תימה
איהו פסק להקל דע"כ דחייה דרב' טובה ונזקה הוא דחישינן שמה תעיד שקר במזיד
משום דסניא ליה כל שכן שתסמוך על העד ולא דייקא ולפי זה נוכל לומר לפי הרא"ש
טעמא דמתניתין דאשה אינה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא לשוק משום דזימנין דסניא
ליה ותעיד שקר ואיכא למידק למה טרח הרא"ש להשיב להשואל אם האשה בעצמה
נאמנת לומר שפלו חדשי העיבור והשיב לא ידענא במה נסתפקת למה תהי' נאמנת אפילו
לאחר איתתא לא מהימנא כש"כ לעצמה להתייר יבמה לשוק ולא מציינו נאמנות לאשה
אלא ההיא דעשרה יוחסין כו' ואמאי לא השיב לו דמתניתין היא דאפילו מתיבמה דמילתא
דעבידא לאגלוזי לא מהימנ' משום דזימנא דסניא לה ק"ו להתייר עצמה לשוק כשאומרת
שפלו חדשי העיבור דמילתא דלא עבידא לאגלוזי הוא פשיטא דלא מהימנ' מטעמא
דסניא לה וע"כ צריכין אנו לומר דהשואל ששאל להרא"ש עיקר שאלתו הי' במקום
שאין מיבמים ולא שייך האי טעמא דמסניא סניא לה אלא היא אומרת דשלמו חדשי
העיבור אם נאמנת שלא תצטרף חליצה וכל זה השיב הרא"ש דאפילו לאחר איתת' לא
מהימנא וע"כ הטעם אף שהאשה נאמנת להעיד שמת בעלה משום דהתם עביד לאגלוזי
אבל בחדשי העיבור לא עביד לאגלוזי ומזה התשובה למד הב"י וכתב על מה שכתב
הטור בשם הרמב"ם דעד אחד נאמן להעיד שניתן בן לבעלה ושהראב"ד השיג על
הרמב"ם בדין זה מטעם דלא עביד לאגלוזי וכתב הב"י וזה לשונו והדשרי הרא"ש
שכתבתי גבי שאין האשה נאמנת לומר שפלו חדשי העיבור נוטים לדבריהראב"ד משום
שהשיב הרא"ש דאפילו לאחר איתת' לא מהימנ' וקשה הא זה פשוט דעד אחד ואשה
נאמנת לומר מת בעלה להתיירה לשוק אלא ע"כ שיש לחלק בין מילתא דעבידא לאגלוזי
ובין מילתא דלא עבידא לאגלוזי וא"כ גם עד אחד אינו נאמן במילתא דלא עבידא
לאגלוזי לומר שניתן בן לבעלה ולכה פתב שדבריו נוטים לדברי הראב"ד והרא"ש לא
רצה להשיב להשואל לפי פירושו טעמא דמתניתין דאין האשה נאמנת לומר שמת יבמה
להתיירה לעלמא משום דמיסנא סניא לה דאירי במקום שאין מיבמים וכיוצא בזה מצאתי
שהביא הבית שמואל בסי' קצ"ח ס"ק ב' בשם תשובת מהר"י מינץ סי' י"ד שכתב אפשר
בזמן הזה שאין מיבמים אלא חולצת היא בעצמה נמי נאמנת שמת היבם ומכש"כ עד
אחד אף לדעת הרא"ש מיהו אינו מוכרח עכ"ל ולפ"ז הוכרח הרא"ש להשיב להשואל
מסברא דאפילו לאחר איתתא לא מהימנא בטעמא דהראב"ד: ובזה מיושב מה שתמה
הב"ח בסי' קנ"ו במה שכתב הטור ואם אינו ידוע שפלו חדשיו אלא על פיה אינו נאמנת
כתב הב"ח וז"ל וכן כתב הרא"ש בתשובה מביאו הב"י וע"ש דפסק כהו מסברא ולפע"ד
פינון דאין אשה נאמנת לומר מת יבמה שתנשא לשוק הואיל דאינו אלא איסור לאו שמה
יהיה קל בעיניה פדלקמן סי' קנ"א א"כ בכלל זה כל מה שאומרת כדי שתנשא לשוק
אינה נאמנת ועוד דכל שכן הוא דאפילו במת יבמה דמילתא דעבידא לאגלוזי הוא אינה
נאמנת כל שכן הא דלאו עבידא לאגלוזי היא אי פלו חדשיו אי לאו עכ"ל ולכאורה הוא

תמויה איה שבק הרא"ש לאתויי ראיה ממתניתין ואזיל בתר סברא ודוחק לומר ששעלם
ממנו המתניתין הלוא גלויים הי' לפני הרא"ש כל דברי התלמוד ונהירין ליה שבילי דנהר
דעה ובאורו נראה אור וכן מצאתי קושא זו בבית שמואל בסי' קנ"ו ס"ק י"ד במה
שפסק בש"ע סי' ח' נאמן עד אחד להעיד שניתן לבעלה בן להתירה לזר וכתב רמ"א ויש
חולקין בב"י בשם הרח"ב ד"ד והרא"ש וכתב הב"ש הב"י פתב הרא"ש הוא החולק מהא
דכתב בתשובה אשה אינה נאמנת להעיד לחברתה שפלו חדשי הנולד א"כ הוא הדין עד
אחד אין נאמן פי בכל מקום דעד אחד נאמן ה"ה אשה נאמנת להעיד לחברתה וכן פתב
בדרכי משה והרמב"ם סביר' ליה דעד אחד נאמן שניתן לבעלה בן א"כ ס"ל אשה נאמנת
להעיד לחברתה שפלו חדשיו ולכאורה קשה על הב"י ור"מ למה ליה לדייק פן מתשובת
הרא"ש תפוק ליה הלוא הרא"ש סביר' ליה להדיא דאין עד אחד נאמן להתיר ליבמה
לשוק כמו שפתב בפסק האשה וכמ"ש הטור בסי' קנ"ח מכל שפן שניתן בן דאינו נאמן
דגרע טפי דאין עביד לאגלויי כמ"ש פן בהשגות הראב"ד עכ"ל הנה גם הב"ש הרגיש
בקושיות הב"ח: ולפי דברינו נראה ברור דדוקא להרמב"ם דפסק כפשיטות דרבא דעד
אחד נאמן להתיר יבמה לשוק וא"כ מוכרחים אנו לומר דטעמא דעד אחד נאמן משום
דמילתא דעביד' לאגלויי לא משקרי ולכך נאמן לומר שמת יבמה להתיר לשוק א"כ
מוכרחים אנו לומר דהא דתנו דאין אשה נאמנת לומר מת יבמי להנשא לשוק משום
דאיסור לאו קל בעיניה ומשקרי אבל הרא"ש דס"ל דעד אחד אינו נאמן להתיר יבמה
לשוק והטעם משום דזימנא דסניא לה ולא דייקא וא"כ מפרש טעמא דמתניתין דתנו
דאין האשה נאמנת לומר מת יבמי להתירה לשוק משום דמיסנא סניא ליה ומשקרה אבל
במקום דליכא למימר האי טעמא כגון במקום שאין מיבמים והיא אומרת שפלו חדשיו
להתיר עצמה לשוק הוצרך הרא"ש ללמוד מסברא דאפילו לאחרים אינה נאמנת משום
דלא עביד לאגלויי ולכך פתב הב"י שדברי הרא"ש נוטים לדברי הראב"ד ואף שהרא"ש
מחולק עם הראב"ד דלהראב"ד בעד אחד שאמר מת יבמה מהימן ולהרא"ש אינו נאמן
מ"מ בהאי דינא באומר שניתן לה בן נוטים דברי הרא"ש לדברי הראב"ד דאפילו במקום
דליכא האי טעמא דמיסנא סניא ליה כגון במקום שאין מיבמת מ"ה אינו נאמן כמו
שהאשה אינו נאמנת על אחרים משום דבמילתא דלא עביד' לאגלויי לא מהימנא וה"ה
והוא הטעם בעד אחד ועוד נוכל לומר דהרא"ש שהשיב שהאשה אינה נאמנת לאחרים
לומר שפלו חדשיו בא לארוויי לן דמצד דינא דש"ס אינה נאמנת משא"כ בעד אחד
שמעיד שמת יבמה אף דסבר הרא"ש דאינו נאמן הוא מצד החוקרא אבל בהא דמילתא
דלא עביד' לאגלויי אינה נאמנת מדינ' דש"ס כמו שסבר הראב"ד דאינו נאמן להעיד
שניתן לו בן כאשר נפרש בעזרת ה' ובזה מסולקת קושיות הב"ח וקושיות הבית שמואל:
והשתא נברר הדין אליבא דהרמב"ם וסייעתו עד אחד נאמן להתיר יבמה לשוק וה"ה
שאשה נאמנת דכל מקום שעד אחד נאמן אשה נמי נאמנת כמו שפתב הרמב"ם בהד"י
והב"ש בסי' קנ"ו ולהראב"ד עד אחד נאמן במילתא דעבידא לאגלויי וה"ה אשה אבל
במילתא דלא עבידא לאגלויי אין עד אחד נאמן וה"ה אשה אינה נאמנת להעיד לאחרים
ולהרא"ש וסייעתו פי היכי דס"ל דעד אחד אינו נאמן כלל להתיר ליבמה מטעמא דמסניא
סניא ליה ולא דייקא ה"ה אשה אינה נאמנת להעיד לאחרים ופשיט' שלגבי עצמו לומר
שמת יבמי או שפלו חדשי העיבור דאינה נאמנת וה"ה והטעם שניתן בן לבעלה אינה

נאמנת וי"ל בדבר דלא עביד לאגלוי הצד דין התלמוד אינה נאמנת כמו שלהראב"ד עד
אחד אינו נאמן לומר שניתן בן לבעלה משום דלא עביד לאגלוי דבזה נוטים דבר
הרא"ש לדברי הראב"ד כמו שכתב הב"י אף של הרא"ש עד אחד אינו נאמן להתיר
ליבמה לשוק אפילו שמילתא דעבידא לאגלוי י"ל דאינו אלא מצד החומר כמו שכתב
הב"י בסי' קנ"ח ונ"ל שגם הרא"ש לא גזר אומר בהדיא ולא פתב אלא שקשה הדבר
להקל עכ"ל נשמע מזה שמצד חומרא ס"ל להרא"ש דאין עד אחד, נאמן ביבמה להתיר
אותה לשוק אבל במילתא דלא עבידא לאגלוי י"ל דהרא"ש ס"ל פדעת הראב"ד כמו
שכתב הב"י שדבריו נוטים לדעת הראב"ד.

ובזה מתנרץ ג"כ קושיות הב"ח ובית שמואל דהרא"ש הוצרך לדין מסברא דמילתא דלא
עבידא לאגלוי אפילו לאחרים אין האשה נאמנת כמו שאין עד אחד נאמן לדעת הראב"ד
מדינא דש"ס משום דלא עביד לאגלוי: ולפ"ז דברי הטו"ר בסי' קנ"ו בנויים ומנסוסי
על אדני פז במה שכתב ואם אינו ידוע שפלו לו חדשיו אלא על פיה אינה נאמנת להיות
מוותרת לזר וזה מוסכם מפל הפוסקים ודייקא דאיכא למידק מיניה הא לאחרני' מהימנא
זה תלוי במחלוקת הפוסקים שהביא בסי' קנ"ח אם עד אחד מהימן להתירה לשוק הוא
הדין אשה נאמנת לאחרים ואם עד אחד אינו נאמן גם אשה אינה נאמנת והטו"ר בסי'
קנ"ו לא כתב אלא מילתא דליכא פלוגתא ובדין אם נשים נאמנות סמוך עצמו על מה
שמביא מחלוקת הרמב"ם והרא"ש בסי' קנ"ח אם עד אחד מהימן ה"ה נשים ולא הביא
דעת הראב"ד החולק על הרמב"ם בעד אחד המעיד שניתן לו בן דאינו נאמן משום
דמילת' דלא עביד לאגלוי הוא משום הרמב"ן והרשב"א הספימו לדברי הרמב"ם ומביא
דברי הרא"ש החולק על הרמב"ם דאפילו במילתא דעביד' לאגלוי אין עד אחד מהימן
משום די"ל במיסנ' סניא ליה ולא דייקא ומינסב' אבל לגבה עצמה אפילו הרמב"ם מודה
דאינה נאמנת משום דאיסור לאו קל בעיניה ומשקרה ולמד הב"י מתשובת הרא"ש
שהשיב שאין האשה נאמנת לומר ששלמו חדשי העיבור אפילו לאחרים לא מהימנה
שדברי הרא"ש נוטים לדברי הראב"ד משום דמילתא דלא עבידא לאגלוי אפילו עד
אחד לא מהימן ה"ה אשה אינה נאמנת וזה אפילו מצד הדין דש"ס אינה נאמנת: ובה
מסולק תלונת מכ"ת שכתב ונ"ל מה דמות יצרון הרב הב"י והרב ר' משה רבקש
להשוות דברי הטו"ר ודברי הרא"ש ולדברינו ניחא דבדבר זה שהיא אינה נאמנת לומר
שפלו חדשי העיבור שנים הם דברי הטו"ר עם דברי הרא"ש וכ"ע מודים בזה אבל אם
אשה נאמנת לאחרים סמוך הטור על מחלוקת הרמב"ם והרא"ש בעד אחד אם נאמן
ביבמה להתירה שהביא בסי' קנ"ח וממילא נלמד ג"כ פלוגתן באשה אם נאמנת לאחרים
דלדעת הרמב"ם אשה נאמנת ודעת הרא"ש אינה נאמנת דלא עדיפא מעד אחד וק"ל:
ולפי דברינו יש פליאה ותמי' קיימת על תשובת מהר"ר אהרן ששון הנקרא תורת אמת
דבסימן כ"ו בסוף דבריו פתב בשם גדול הדור אחד שהלכה רונחת ביישראל דעד אחד
נאמן ביבמה להתירה לשוק ותמה הוא עליו שהרא"ש ורבינו ירוחם חולק על זה מהיכי
לומד שהלכה רונחת ביישראל כו' וכתב לישב דברי הגדול ונ"ל שהרי ידוע מה שכתב
מהרי"ק ז"ל על דברי הרא"ש וגם מהריב"ל שרוב הפוסקים הספימו לסברת הרי"ף
ועברינו פנומייהו במקום שאין מנהג להחמיר ושמעתי מפי הגדולים בסאלנקי נהגו
להתיר אף פי רוב הדברים של איסור והיתר נהגו ע"פ הרא"ש כי הוא אחריו הפוסקים

שְׁבִסְפָרְד מ"מ בְּגִידוֹן הֵלְזוּ נְהִיגוּ כְּדַבְרֵי הָאֱלֹפֶסִי ז"ל וְדַבְרֵי רֹב הַפּוֹסְקִים שֶׁנִּמְשְׁכוּ אַחֲרָיו
גַּם בְּקוֹסְטָנְטִינָא אַף שֶׁהֵיחָה לָהֶם לְהַחְמִיר כְּסִבְרַת הָרַא"ש כִּי הוּא ז"ל הִי רַבִּי שְׁבִסְפָרְד
מ"מ נְהִיגוּ שְׁלֵא לְהַחְמִיר וְהִיכִי דְלֹא נְהִיגוּ לְהַחְמִיר וְדַאי עֲבָדִינָן כְּסִבְרַת הָרַי"ף וְנִמְשְׁכִים
אַחֲרָיו כִּי הֵם רֹב בְּגִינָן וְרֹב מְגִינָן וְגַם הָרַב הַגְּדוֹל מְהַר"ש דֵּי מוֹדֵינָא הַתִּיר בְּעַד אֶחָד
בִּיבְמָה אֶפִּילוּ בְּגִיטָן לֹא בִּן נֶגֶד סִבְרַת הָרַאב"ד ז"ל כֹּחַ וְרַאוּי הִי לְהַחְמִיר כְּדַבְרֵי הָרַא"ש
ז"ל אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה שְׁהַרִי"ף וְגַם הָרַמְבַּ"ם ז"ל וְהָרַא"ה בְּחִידוּשָׁיו וְסִמְ"ג וְהַרְשָׁב"א פּוֹלֵם
פּוֹסְקִים דְּעַד אֶחָד נְאֻמָּן בִּיבְמָה כֹּחַ וּמְסִיִּים וְכֵן נְהִיגוּ אַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאַרְץ הַמָּה
וְכָל בְּתֵי דִינִים שֶׁבְּעִיר הַזֹּאת לְהַתִּיר יְבָמָה לְעֵלְמָא ע"פ עַד אֶחָד הָרִי עֵדִים נְאֻמָּנִים עַל
זֶה וַאֲ"כ יָפָה כְּתַב גְּדוֹל הַדּוֹר דְּהִלְכָה רוֹנַחַת בְּיִשְׂרָאֵל עַכ"ל מֵהַר"א שְׁשׁוֹן א"כ לְפִי זֶה
גַּם אֲשֶׁה נְאֻמָּנָת לְאַחֲרֵים לְהַתִּיר יְבָמָה דְּזֶה כָּלֵל גְּדוֹל דְּכָל מְקוֹם שֶׁעַד אֶחָד נְאֻמָּן בְּעֵדוּת
אִשָּׁה נָשִׁים ג"כ נְאֻמָּנוֹת כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הָרַמְבַּ"ם וְהַמַּגִּיד בְּהַלְכוֹת יְבוּם פָּרָק ג' וּבֵית שְׁמוּאֵל
בְּסִי' קנ"ו וְס"ק י"ד וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ אִיף כְּתַב בְּשֵׁאלָה כ"ז וּמְבִיא רְאִיָּה מְדַבְרֵי הָרַא"ש
בְּהַחֲלִט דְּאַפִּילוּ לְאַחָד אִשָּׁה אֵינָה נְאֻמָּנָת וּמְסִיִּים וְכִבֵּר נוֹדַע דְּאֵין הַפְּרָשׁ בֵּין עֵדוּת אִשָּׁה
אַחַת וּבֵין עֵדוּת שְׁתֵּי נָשִׁים וְכִינּוֹן שְׁכֵן אֵין סִפְקָא שְׁאֵין הָאִשָּׁה זֹה מְוַתֵּרַת לְשׁוּק עַכ"ל וְתַמְיָה
דְּדַבְרֵי דְּדַבְרֵי סוֹתְרִים זֶה אֵת מַמְשׁ תּוֹף כְּדֵי דִּיבּוֹר דְּלִמְעַלָּה בְּתַשׁוּבָ' כ"ז סִיִּים דְּהִלְכָה
רוֹנַחַת בְּיִשְׂרָאֵל דְּעַד אֶחָד נְאֻמָּן בִּיבְמָה לְהַתִּירָה לְשׁוּק וַאֲ"כ גַּם נָשִׁים נְאֻמָּנוֹת דְּחַד דִּינָא
הוּא וְאִיף כְּתַב וּפְסִק לְמַעֲשֶׂה דְּאֵין אִשָּׁה נְאֻמָּנָת וְצָרִיף עֵיוֹן רַב וְנֶגְרַר וּבְרַר נֶגְרַר דִּיפְרַקְנָהּ
וְגַם בְּתַשׁוּבַת מְהַר"ם מְלוּבָלִין סִי' ק"ל דָּף צ"ד ע"ב הֵבִיא דַּבְרֵי תַשׁוּבַת הָרַ"ן וְתַשׁוּבַת
בֶּן לֵב שֶׁרֹב הַפּוֹסְקִים הִסְפִּימוּ לְסִבְרַת הָרַי"ף וּבְסֵאלְנָקוּ וּבְקוֹסְטָנְטִינָא נוֹהֲגִים לְהַקְלִי וְדִלֹא
כְּסִבְרַת הָרַא"ש אַע"פ שֶׁבְּכָל דִּינֵי אִסּוּר וְהִתֵּיר נְהִיגוּ כְּהָרַא"ש מְפִנִי שֶׁהַפּוֹסְקִים כְּרַב
אֱלֹפֶס הֵם רֹב בְּגִינָן וְרֹב מְגִינָן וְגַם הַב"י בְּסִי' קנ"ח תַּמָּה עַל רַבֵּינוּ יְרוּחֵם וְכַתַּב אַדְרַבְא
רֹב בְּגִינָן וְרֹב מְגִינָן הִסְפִּימוּ דְּעַד אֶחָד נְאֻמָּן בִּיבְמָה לְהַתִּירָה לְשׁוּק וְגַם הָרַא"ש לֹא גִזַּר
אוֹמֵר לְאִסּוּר בְּהִדְיָא וְלֹא כְּתַב אֲלֵא שֶׁקְשָׁה הַדְּבָר לְהַקְלִי הִילְכָף כְּהִנֵּף רַבּוֹנוֹתָא דְּשָׁרוּ
נְקֻטִינָן עַכ"ל וְכֵן פְּסִק בַּש"ע בְּסִי' קנ"ח וַאֲ"כ גַּם אִשָּׁה נְאֻמָּנָת: וְעַתָּה נְשׁוּבָה וְנִדְעָה
וְנִרְדְּפָה לְדַעַת הַגְּדוֹן אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ שֶׁבְּעַל הָאִשָּׁה הַזֹּאת יֵצֵא מִהַעִיר בְּצוּם גְּדוֹלָ' שְׁנַת תַּצ"א
וְלֹא שֶׁב לְבֵיתוֹ וּבְשַׁנַּת תַּצ"א הִי שְׁנֵי אֲדָרִים וְהָאִשָּׁה יִלְדָה בְּיוֹם שְׁבַת קוֹדֶשׁ י"ג אֵייר
וְחֵי י"ב יָמִים וּמַת וְעַל יֵצִיאָתוֹ מִכָּאן מְעִידִי שְׁנֵי עֵדִים כְּשֵׁרִים וְעַל יוֹם הַלֵּידָה שֶׁהֵיחָה י"ג
אֵייר מְעִידִים שְׁנֵי נָשִׁים וַאֲ"כ לְדַעַת הָרַא"ש דֵּינָא מוֹדֵינָה שֶׁכְּתַב שְׁמוּרֵי הַגְּדוֹל מֵהַרִי"ט
עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה וְהַתִּיר עַד אֶחָד בִּיבְמָה אֶפִּילוּ בְּגִיטָן לֹא בִּן נֶגֶד סִבְרַת הָרַאב"ד וְכַתַּב שְׁכֵן
נְהִיגוּ אַבּוֹתֵינוּ וְאִף שֶׁהַסְּפָרְדִים בְּהִנְהִיג' אִסּוּר וְהִתֵּיר נְהִיגוּ כְּהָרַא"ש וּבְגִידוֹן זֶה פְּסִקוּ
כְּהַרִי"ף וְהָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵם רֹב בְּגִינָן וְרֹב מְגִינָן וַאֲ"כ גַּם נָשִׁים כְּשֵׁרִים בְּעֵדוּת זֶה אִף שֶׁהוּא
מִקְלָתָא דְּלֹא עֲבִיד' לְאֵגְלוּי וַאֲ"כ אִשָּׁה זֹה יִלְדָה לַח' חֲדָשִׁים וִי"א יוֹם דַּל חֲמֻשָּׁה יָמִים
לְמִלְאוּת חֲדָשֵׁי הָעִיבּוֹר פֶּשׁ לָן שֶׁשָּׁה יָמִים בְּחוֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי וְכִבֵּר כְּתַב רַא בְּדוֹרֵינוּ נִשְׁתַּנָּה
הַטְּבַע וְיוֹלְדָת לְתַשְׁעָה יוֹלְדָת לְמִקְוֹטְעִים: אִף מְכ"ת כְּתַב שֶׁכְּתַב לֹא חַד מְצוֹרְבָא רַבָּן
שֶׁכְּתַב הַב"ש בְּסִי' קנ"ו סִק"ד דָּאֵם אֵין בְּעֵלָה כָּאֵן דְּחִיִּישִׁינוּ שְׁמָא בָּא בְּצַנְעָה וְאַפְשָׁר
דְּחִיִּישִׁינוּ שְׁמָא בָּא ע"י שְׁם כַּמ"ש סִי' ד' עַכ"ל וְנִאֲנִי אוֹמֵר דְּהַבֵּית שְׁמוּאֵל כְּתַב דְּרָף אֶפְשָׁר
אֲבָל כְּבוֹדוֹ הַגְּדוֹל בְּמִקְוֹמוֹ מְנוּחַ וְכָאֵן לֹא דַק וְנִשְׁתַּקַּע הַדְּבָר וְלֹא נְאֻמֵר וְתַדַּע דְּבְסִי' ד'
כְּתַב הַטּוֹר בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם הֵיחָה בְּעֵלָה בְּמִדֵּינַת הַיָּם וְיִלְדָה הָרִי זֶה בְּחֻזְקַת מְמוֹר שְׁאֵין הַגְּדוֹל

משפחה במעיי אמו יותר מי"ב חודש ובה"ג פתב שאינו בחזקת ממזר שאנו תולים לומר
שפא בצנעה בא וכתב הרא"ש בפ"ק עשרה יוחסין על דברי בה"ג דשפא בצנעה בא כי
האי עובדא דשמואל דאתא ושימש כדאיתא בירושלמי והקשה על זה הרא"ש מפ"ק
הערל דף פ' ע"ב דקאמר התם דרבה תוספאה אפשר להווא ולד בטר י"ב חודש
כדאמרנו אשתהויי אשתהי ולמה ליה טעמא דאישתהי לימא דאתי בעלה בצנעה ודחוק
הרא"ש לישב קושיא זו והביא הב"י דברי הרא"ש בסוף ספר טור א"ה ובסי' קנ"ו לאחר
שכתב הטור ויהי' בר קנימא פגון שיודע שנולד לתשעה חדשים לא משפחת לה אלא
כשפירש ממנה אחר טבילתה ואם היינו חוששים שפא בא בצנעה ע"י שם איך פתב ולא
משפחת לה אלא כשפירש ממנה אחר טבילתה הא עדיין הספק נפל במקומו הוא עומד
דילמא בא ע"י שם ועוד איך הוי שתיק הטור מלהביא שלדעת ה"ג עדיין בספק הוא
עומד אלא ברור הדבר דעד פאן לא קאמר ה"ג דחוששין שפא בא בצנעה משום דלא
שוני' ממזר והעמדינו אמה על חזקת פשרות דלא עבדה אסורה אבל בנ"ד אדרבא הרוב
מסייע לומר שלא בא דרוב נשים יולדת ולד מעליא למה נחזיק הולד לנפל בשביל חששה
רחוקה שפא בצנעה ואפילו גבי דלא שוניה ממזר פתב הב"י בסי' ד' כתב שגראה מדברי
הרא"ש שאין דברי בה"ג נראים לו ופשיטא בבגידון דידן לית מאן דחש ליה ודברים בדוי'
מלב ונשתמע הדבר ולא נאמר: והדרן לכללן פיון שיש עדים פשרים שיצא בצום גדלי'
ולא חזר לביתו ונהרג אחר י"כ והיא ילדה י"ג אייר ע"פ עדות נשים וכבר זכינו לדין
שהלכה רונחת בישראל שעד אחד נאמן להתיר יבמה לשוק ה"ה עדות נשים דהדרין
לכללן דכל מקום דעד אחד נאמן נשים נמי נאמנות ועוד נראה דהא לענין מיאון בודקים
ע"י נשים אפילו אשה אחת בודקת ושומעין לה פמה שפסק בסי' קנ"ה סי' ט"ו וכתב
הבית שמואל שהרמב"ם פוסק כת"ק דנשים נאמנות אפילו להקל ולדעת הר"י לאחר
הפ"ק נשים בודקת דאיכא חזקה דרבא ק"ו פאן דרוב מסייע ליה שהרוב הנולדים הם
של קנימא כמו שכתב הב"ש בסי' קנ"ו ס"ק י"ד וק"ל דרוב עדיף מחזקה א"כ גם פאן
נשים נאמנות ולפ"ז לדעת הרשב"ץ שהביא הב"י ורמ"א בהגה שנשתנה הטבע ועכשיו
החוש מכחיש שילדה לתשעה יולדת למקוטעים ובגידון דידן שלפי דברי נשים ילדה
בי"ג באיר ולאחר מילוי חדשי העיבור פש לן ששה ימים בחודש התשיעי א"כ אשה זו
אינה צריכה חליצה: ומה שנסתפק מכ"ת שהבעל והחולץ הם ספרדי והאשה אשכנזית
ולא ידע לבתר מאן ניזול לדינא או כהרמב"ם דבעי תשעה חדשים של ימים או כהרב
רמ"א ומצא בשו"ת הרדב"ז פתיבת יד יבמה אשכנזית שנפלה לפני יבם ספרדי יחלוץ
ולא ייבם ולכך בגידון דידן מספקא ליה לא ידעתי אמאי מספקא ליה דלא דמי כלל לגידון
דהרדב"ז דהתם שאין אשכנזים קנימו וקיבלו עליהם גזירת הגאונים שלא ליבם א"כ
עבדות היא אסורה שעברה על חומרת וגזירת הגאונים אבל הכא אנו גרירין בהאיסור
והיתר אחר דברי רמ"א בפ"ט היכי דמסתבר טעמא לא עבדית היא אסורה כלל ועוד
מאן לימא לן דלא עבדי הספרדים כדברי רמ"א שכתב מילתא בטעמא דהחוש מכחיש
כלל זה: ועוד איכא צד היתר בנ"ד להרמב"ן דאמר שיפורא גרם ואם נתעברה סוף
חודש וילדה בתחילת ט' הוי ולד בם קנימא אע"ג דאינו אלא ששה חדשים ושני ימים
כמ"ש הבית שמואל משמו בסי' קנ"ו סעי' ק"ה ובגידון דידן שעדים פשרים מעידים
שיצא בצום גדלי' וגם מעידים שנהרג מיד אחר י"כ א"כ אף י"ל שאין להאמין לנשים

מ"מ הכל יודעים וזוכרים שפחודש אייר עדיין פריסה בין שינייה וא"כ לדעת הרמב"ן אינה צריכה תליצה ואמרו חז"ל בהחולץ דף מ"ד ע"א פאן שנה רבי לא ישפוף אדם מי בורו ואחרים צריכין לו וכן הוא בפ"ק דיבמות דף י"א ע"ב וא"כ למה נפסיד אותו להשיאה לכהן איה שראיתי שפתיב הב"י בשם הריב"ש על דברי הרמב"ן שראוי לסמוך עליו וכש"כ אם הוא שעת הדחק שהיבם קטן או שהוא במדינת הים וסייגם והמחמיר להצריכה תליצה תבוא עליו ברכה ומכ"ת פתיב שאין פאן שעת הדחק שהיבם גדול ואינו במדינת הים ראוי לחוש לדברי הראב"ד והרא"ש דס"ל דאין עד אחד נאמן לומר שגיתן בן לבעלה להתיר יבמה לשוק משום דלא עביד לאגלוני הוא הדין שאין נשים נאמנות מדין התלמוד פשיטא שראוי להיות בכלל ברכה להחמיר לכתחילה שצריכה תליצה ועכ"פ במקום שיש קצת עיגון ושעת הדחק ראוי לסמוך על הנה עמודי גאונים ארץ שאינה צריכה תליצה ובהא נחתא ובהא סלקא היכי שילדה לאחר ט' חדשים שלמים לאחר שפירש הבעל ממנה בזה לא חיישינן דילמא פא בצנעה אינה צריכה תליצה כלל אפילו שלא במקום הדחק והוא בכלל מה שאמרו פאן שנה רבי לא ישפוף אדם מי בורו ואחרים צריכין לו הנראה לפע"ד פתיבתי היום יום ו' כ"ב סיון תצ"ז לפ"ק: נאום מאיר חותם פה ק"מ א"ש: הנה מקרוב הגיעו אלי פתיב מחז צורבא מרבנן שפתיב אלי שפתיב למכ"ת וזה לשונו קשה עלי ליתן תליצה פיון שיש עוד אה קטן ותליצה הוא תליצה פסולה ואולי צריכין לחוש להרב מהרשד"ם ומהר"א ששון ז"ל שכתבו שצריכה תליצה מפל האחים והני פתיב עיגון ועוד שהאשה אומרת שילדה פתיב אייר ואפשר שיימצא פתיב שייפירו שפתיב פן הוא אפשר שיש לדמות למה שפתיב בש"ע סי' קנ"ו סעי' י"ב הלכה היא ובעלה כי במה דברים אמורים שהיתה פסולה לכהונה או במערה היינו פשמת ולא הי' שם אדם שיעיד אבל אם אין הדבר פן לא תחלוץ ולא רתי"ם כו' והוא מדין הש"ס שצריכה פרוז לכהונה עכ"ל: ונפלאתי עליו מאוד מאי תליצה פסולה שייך פאן דתליצה פסולה לא שייך אלא במקום שיש זיקה ותליצה גרוע פגון אחר גט או אחר מאמר פמו שפירש"י בפ"ד אחין דף כ"ו ע"ב דהאי תליצה פסולה פלומר גרוע שאם רצה ליבם אינו יכול ליבם ואחות תלוצתו היא הילכף לאו מעליותא היא וצריכה לחזור על כל האחין כו' משום דאלימא זיקה ורמי אתרונןיהו עכ"ל.

וכן פתיב הב"י בס"ס ק"ע וזה לשונו ובלא כלום נמי לא נפקי דאחות תלוצה אינו אלא מדברי סופרים הילכף חלץ האי תליצה כל דהו ולאו מעליותא היא שאם חפץ לא יבום ומיהו תליצתו וזיקתו שוות שתייהן לגרוע ופקעה וזיקתו בתליצתו כו' אבל בגידון דידן אם הולד הנה בר קיימא אינה זקוקה כלל מן התורה ואם אינו בר קיימא הני תליצה פשיירה ובפירוש תנן פתיביתן ביבמות דף ל' ע"ב וכו' שיהיה פהן ספק קדושין וכו' הרי אלו הצרות חולצות ולא פתיבמות דהיא ספק צרות ערוה ואם הנה הקדושין ספק קרוב לה לא רמיה קמי' יבם פלל ואינה זקוקה לו מן התורה ואם הנה קרוב לו לא הני צרת ערוה וזקוקה לו התליצה פשיירה ובפירוש פתיב הר"ן בפ' החולץ על הפתיביתן היבמה לא תחלוץ עד שיהיה לה ג' חדשים וכתב הר"ן בד"ה פל העולה ליבום כו' אע"ג דכמה נשים חולצת ולא פתיבמות היינו היכי דלא אפשר פיון דלאו תליצה פסולה היא אבל היכי דאפשר לאמתוני עד שתראה ליבום משהינו ליה עכ"ל וזה פשוט אפילו לבר בי רב דחזד יומא דבספק אם זקוקה מן התורה או אינה זקוקה כלל דתליצה פשיירה היא

ותשובת הרב מהרשד"ם אין בידי ואם באתי להכניס ראשי בין ההרים גדולים דפליגי
בחליצה פסולה אם צריכה לחזור על כל האחי' שהביא הטור בס"ס ק"ע לא יספיקו כמה
ניירות ועי' ביבמות דף כ"ו ע"ב ודף נ"א ע"ב אלא שדנתי אותו לכף זכות שראה
בשאלות ר' אהרן ששון סוף תשובה סי' כ"ט וזה לשונו אף לענין חליצה פשתבא לחלוץ
צריף לדעת אם ליבם אחד או ליבמים הרבה פי הרב הגדול מהר"ש דימודינ' ו"ל בסי'
קצ"ח פתב בנדון פנה שדעתו שצריכה לחלוץ מפל האחי' מטעם שהוא בחליצה פסולה
צריכה לחזור על כל האחים ושאינו להקל אלא ע"י הדחק וכבר כתבתי שאין בידי תשובת
מהר"ש דימודינ' אבל תמה אני מאוד אם יצא דבר זה מפי אותו צדיק דמהי תיתי לומר
שהיא חליצה פסולה ואם בשביל שאינה עולה ליבום הלוא ש"ס ערוף הוא דהתם אם
יבוא אליהו ויאמר שזקוקה ליבום בת חליצה ויבום עי' בפ' החולץ דף מ"א ע"ב ומוכח
שם להדיא דבכל הספיקות בת חליצה ויבום היא ומעולם לא שמענו שזה הוי חליצה
פסולה דממ"נ אם יבוא אלי' שהיה נלד בר קניימא אינה זקוקה כלל ואם לא היה בר
קניימא בת יבום וחליצה היא ולא מיקרי חליצה פסולה אלא היכי דהוי זיקא קלישא כמו
חליצה אחר גט ואפילו בחליצה אחר גט למ"ד אין זיקה לא הוי חליצה פסולה כמו דאיתא
בפרק ר"ג דף נ"א דפריו מדר"ג סבר אין זיקה רבנן סברי יש זיקה קתני סיפא וכן אומר
בשני יבמין ויבמה אחת לימא תיהוי תיבותא דרבה בר רב הונא אמר רב בחליצה פסולה
צריכה לחזור על כל האחים ופירש"י אפילו רבנן דאמרי יש זיקה סגי ליה בהך חליצה
רעועה דחד מיניהו לימא תיהוי תיבות' כו' דהא נמי חליצה פסולה אחר הגט באה ונדחי
הש"ס דאף רבנן סברי אין זיקה ש"מ פינו דאין זיקה לא הוי חליצה פסולה ק"ו בן בנו
של ק"ו היכי שאינו מזקיקה כלל כמו בכל הספיקות ואם זקוקה מדאורייתא הוי חליצה
פשירה ממ"נ ולפע"ד אי אפשר להוציא דבר זה מן שפה ולחוי דלגבי ספיקות דתנו בכל
מסכת יבמות יהי חליצה פסולה ואם לאו שראיתי בתשובת מהר"א ששון לא האמנתי
שיעלה על שום לב אדם להסתפק בזה ולפענ"ד נשתקע הדבר ולא נאמר: ומה שכתב
לחוש שמא יבואו עדים וצריכה להכריז לכהונה עלתה במחשבה לפני שאין הנידון דומה
לראי' דהתם גבי אשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים או באשה שהלה בעלה וצרתה
למדינת הים לא נולד הספק אצל הב"ד ואין העדים במקום ב"ד חיישינן שיבאו עדים
לאחר זמן ויעידו כדבריה אכל בנדון דידן שכל העדים אצל הב"ד שנולד הספק אם
איתא שיש עדים בדבר הוי אתי לב"ד בעת חליצה דקלא קלא אית למילתא ובה לא
חיישינן שיבאו עדים אחר כף וכן משמע מדברי רש"י בדף מ"א ע"ב הספיקות חולצת
וכו' ולא לישתמוט חד מן הפוסקים ולכתוב גבי ספיקות דכולה מתניתן דיבמות דאין
חולצת אלא א"כ אמרו שלא היה אדם שם ובספק קדושין וגירושין בעי לאוקמי בעדים
המכחישים ולא חיישינן שמא יבוא עדים ויצריכו פרוז לכהונה דסתמא תנו דחולצת ולא
מתבמת אלא פשוט וברור פיו שנולד הספק אצל ב"ד ועדות שם אי הוי ידעי הוי אתי
לב"ד בשעת חליצה או קודם חליצה ודבר פשוט בעיני דאין פאן בית מיוחד כלל וכבר
כתבתי שצריכה חליצה מספק ונהחליצה פשירה ממ"נ או שצריכה חליצה או שאינה
זקוקה כלל בי' בב"ש סי' קנ"ו סס"ק ג' הנלפענ"ד כתבתי וחתמתי היום יום ו' כ"ו תמוז
תצ"ז נאום מאיר חותם פה ק"ק א"ש: שאלה מו מהרב המובהק החריף והשנון מהור"ר
משה מבריסק דליטא יום ה' י"ד סיון תצ"ז: מקור התקמה הוא הודו זיווה והדרה חכמתו

בחוץ תרונה בראש הומיות תקרא מורה צדק לעדתו חוקים ומשפטים צדיקים שבעתים
מזנקים בהלכה ברוה מאיר עיני חכמים בפלפולא חריפא לאמתו של תורה כל רז לא
אנס לי צנא מלא ספר' ה"ה כבוד אדמ"ו הגאון הגדול הקסיד ועניו המפורסם נ"י ע"ה
פ"ה המרביץ תורה בישראל כש"ת מהור"ר מאיר נר"ו יאיר וינרחה ה' ישמרהו ויחגיגהו
עד אשר יזכה לראות בננו היכל ואולם ושבנו בנים לגבולם אכ"ר: הנה אחרי דרישת
החיים והשלום אמרתי אדרוש ואשאול לאדוני קצת דברים שהקשו לפענ"ד ולא מצאתי
להם ישוב ואבקש מאד מאת רום כבודו לעיני על דברי אם האמת אתי ואם שגיתי אתי
תלין וימחול על כבודו הגדול להשיבני ואשמה בצמא דבריו והנה בעתים הללו עיניתי
במס' עירובין וקש"י לי על מה שכתב הש"ע בס"י ש"ע"א ונ"ל וי"א שגם נכרי שהלך
לשבות בחצר אחרת אינו אוסר עכ"ל וזה תימה דהא כל הפוסקים שהזכיר הב"י והם
התוס' והרא"ש והמרדכי וסמ"ג וה"ה ותשובת רשב"א שבב"י כולם כתבו דמקלינן
בנכרי משום דהלכה כר' יהודה אבל ר"ש לא איירי אלא בישראל ומבואר בגמ' דף מ"ז
ע"א דר"י לא מיקל אלא בעיר אחרת וכ"כ בקיצור פסקי הרא"ש להדיא ונ"ל ישראל
וכו' אפי' באותו עיר אינו אוסר ונכרי' כל זמן שהוא בעיר אוסר כו' וגם בטור נלענ"ד
אלא שאין להאריך ואף שראיתי בש"ג שכתב שאין חילוק דגם נכרי' אינו אוסר אפילו
באותו עיר ואפשר שהוא מפרש דר"ש איירי גם בנכרי אבל מ"מ הב"י לא הביאו ועוד
דלא יתכן לפסוק פמותו במקום הפוסקים הנ"ל וגם לשון הש"ע אינו מדויק קצת
שהאריך ביותר ומסתפינא אם לא נפל טעות בש"ע אף שהלבוש העתיק לשונו: גם
בש"ע סי' שפ"א כתב בש"ע מי שנתן רשות להוציא וכו' ואם החזיקו שהוציאו וכו' או
שהכניס וכו' הנה נמשך לשיטתו שכתב בב"י לחלק בין חוזר ומחזיק שאינו נקרא חזרה
אלא כשמכניס לרשות שביטל ולא כשמוציא ממנו משא"כ לענין חזקה והוציאן מן ד"ת
דס"ח ע"ב בד"ה והוציאו וכו' והוא תימא גדול דהא באותו דיבור עצמו כתבו התוס' והא
דקתני בסמוך מי שנתן רשות והוציאו לאו דוקא אלא ה"ה והכניסו וכו' ואין לי לישב
כ"א לומר שלא היה פן בנפסח התוספות שלפני ומ"מ אינו ישוב הגון דלפע"ד גם ברש"י
דף ס"ז ע"א מוכח בהדיא פדברי התוס' ועובד' דהמן בר ריסקת שם איירי התוס'
כשמוציא מרשות שביטל לרשות חבירו כדמוכח בהדיא בלשונם ועוד יש לי להאריך
בענינים אלו אלא שאין רצוני נגד רום כבוד מ"ו להאריך בחדושים כ"א מה שנסאר לי
בצ"ע ולא ראיתי שום מפורש שבידי מרגיש בזה ולא להשיב על דברי ואקנה באהבתו
שימתן מקום לדברי ובזה אצא ואקוד אפים ואפרוש פנים מלך אלקים חיים יתן לו אורך
ימים ושנות חיים כ"ד אהובו דש"ת הקטן משה מברסק דליטא: תשובה לרוב אהבתו
אמרתי להפסיק באמצע הפרק ולהשיבו דבר מה מתמי' ליה על הש"ע בס"י ש"ע"א וי"א
שגם נכרי שהלך לשבות בחצר אחרת אינו אוסר והתפלא מכ"ת דר"י לא איירי אלא
בעיר אחרת ור"ש לא איירי אלא בישראל וכל הפוסקים שהוזכר הב"י כתבו הטעם
דמקלינן בנכרי משום דהלכה כר"י ורצה להביא ראי' מקיצור פסקי הרא"ש שכתב
להדיא ונכרי' כל זמן שהוא בעיר אוסר והיה מפקפק אם נפל טעות בש"ע ונפלאתי על
חכם גדול פמותו שלא הרגיש שנפל טעות בקיצור פסקי הרא"ש שכתב בס"י ו' ישראל
שהיה לו בית בחצר והלך מבעוד יום לשבות אצל ביתו אפילו באותו אינו אוסר אפילו
חזר בשבת הלך אצל בנו אוסר לנכרי כל זמן שהוא בעיר אוסר יצא משם אינו אוסר

חזר בשבת אינו אוסר עכ"ל וְכַל מַעֲיִן שְׂשִׁימִים עַיִן עֵינֵנו בְּדַבְרֵי הָרֹא"ש יִשְׁטְעוֹת נִפְל
בְּסַפְרֵי מ"ש אֶצֶל נְכָרֵי חֲזוֹר בְּשַׁבַּת אֵינוֹ אוֹסֵר הוּא טְעוֹת גְּמוּר דְּמַדְבְּרֵי הָרֹא"ש מוֹכַח
בְּהִדְיָא בְּנְכָרֵי הַחֲזוֹר אוֹסֵר דְּהָא פְּתַב הָרֹא"ש חֲזוֹר יִשְׂרָאֵל לְבֵיתוֹ בְּשַׁבַּת יֵשׁ אוֹמְרִים
שְׂאוּסֵר וּמְבִיאִין רֵאִי מְנַכְרֵי דְּכִי לִיתָא לֹא אָסוּר וְכִי אִיתָא אָסוּר וְעוֹד מְמַבְטְלִין רְשׁוּת
שְׂאֵם חֲזוֹר וְהוֹצִיא אוֹסֵר וְלִי נִרְאָה פִּינּוֹן דְּר"ש לֹא שְׂרִי אֵלָא מְשׁוּם דְּמַסְיִיעוּ מְלַבּוּ בְּנֻדְאֵי
לֹא יַחְזִיר ה"ל שַׁבַּת שְׁהוֹתְרָה וְשׁוּב לֹא תֵאָסֹר וְלֹא דְּמִי לְנְכָרֵי שְׁהִיָּה עֲתִיד לְבוֹא בְּשַׁבַּת
וּמְבַטֵּל רְשׁוּת פִּינּוֹן שְׁחֲזוֹר וְהַחְזִיק הוּא בְּמַבּוּי קוֹדֵם שְׁהַחְזִיקוּ בְּגֵי מְבּוּי בְּנֻדְאֵי לֹא הִסִּיעוּ
מְלַבּוּ וְכֵן מְצֵאתִי בְּשֵׁם הָרֹאב"ד ז"ל עכ"ל הָרֹא"ש ז"ל הָרִי שְׁהָרֹא"ש הַשִּׁיב פִּינּוֹן דְּר"ש
לֹא שְׂרִי אֵלָא מְשׁוּם דְּמַסְיִיעוּ מְלַבּוּ וּבְנֻדְאֵי לֹא יַחְזִיר ה"ל שַׁבַּת פִּינּוֹן שְׁהוֹתְרָה הוֹתְרָה
אֶבֶל נְכָרֵי עֲתִיד לְבוֹא בְּשַׁבַּת וְכִי אִיתָא אָסוּר אֶבֶל אֵם לִיתָא לֹא אָסוּר פִּי דִּירָה בְּלֹא
בְּעָלִים לֹא שְׂמִי דִּירָה וְכִמוֹ שְׁפַתְבּ הָרַב רַבִּינוּ יְהוֹנָתָן בְּפִירוּשׁוֹ בְּיִשְׂרָאֵל פִּינּוֹן שְׁחָשַׁב
וְסִילַק עֲצָמוֹ מְשֵׁם שׁוּב לֹא יִמְלֹךְ מִזֶּה וְלֹא יַחְזִיר בּוֹ בְּשִׂאֲרֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה וְלֹא
יְדַבְּרוּ כְּזָב אֶבֶל נְכָרֵי אָסוּר שְׁיַחְזוֹר בּוֹ דְּכַתִּיב אֲשֶׁר פִּיהֶם דִּיבֵּר שְׁוֹא וְאוֹתָן הַפּוֹסְקִים
שְׂרוּצָה לְפָסוּק שְׂאֵם חֲזוֹר לְיִשְׂרָאֵל לְבֵיתוֹ אָסוּר רְצוּ לְהִבִּיא רֵאִי מְנַכְרֵי דְּכִי לִיתָא לֹא
אָסֵר מְשׁוּם דְּהִלְכָה כֹּר' יְהוּדָה וְאֵם אִיתָא אָסוּר עֲלֵי הַשִּׁיב הָרֹא"ש דְּלֹא דְּמִי לְנְכָרֵי
דְּיִשְׂרָאֵל פִּינּוֹן שְׁהִסִּיעוּ מְלַבּוּ בְּנֻדְאֵי לֹא יַחְזוֹר מְטַעַם שְׁפַתְבּ הָרַב רַבִּי יוֹנָתָן וְא"כ הוֹתְרָה
שַׁבַּת בְּמַקְצָת וְכִינּוֹן שְׁהוֹתְרָה הוֹתְרָה אֶבֶל נְכָרֵי שְׁעֲתִיד לְבוֹא בְּשַׁבַּת לֹא הוֹתְרָה אֶפְּיֵלוֹ
מַקְצָת שַׁבַּת אֵלָא מְטַעַם דְּלֹא דִּירָה וְלִכְפֹּךְ פְּשָׁבָא בְּשַׁבַּת אָסוּר וְכֵן פְּתַב הַלְבוּשׁ בְּסִי שִׁפ"ג
בְּהִדְיָא וְז"ל גְּבִי נְכָרֵי הִבָּא בְּשַׁבַּת דָּאִין שְׁיִיָּה לּוֹמֵר הוֹאִיל וְהוֹתְרָה הוֹתְרָה דְּרְשׁוּת הַנְּכָרֵי
לֹא הוֹתְרָה מְעוֹלָם אֵלָא שְׁלֵא הִיָּה אוֹסֵר פְּשָׁאִינוּ בְּבֵיתוֹ וּכְשָׁבָא הָרִי אוֹסֵר וְצָרִיף תִּיקוֹן
ע"י שְׁכִירוֹת וְכֹף הוּא פְּנוּנַת הָרֹא"ש וְא"כ אִיף פְּתַב בְּקִיצוֹר פְּסָקִי הָרֹא"ש יֵצֵא מְשֵׁם
אֵינוֹ אוֹסֵר חֲזוֹר בְּשַׁבַּת אֵינוֹ אוֹסֵר וְזֶה הוּא הַיְפּוּף דַּעַת הָרֹא"ש דְּדוֹנְקָא בְּיִשְׂרָאֵל אֵם חֲזוֹר
אֵינוֹ אוֹסֵר מְטַעַם שַׁבַּת שְׁהוֹתְרָה אֶבֶל בְּנְכָרֵי לֹא אִמְרִינּוּן פֵּן אֵלָא אֵם לִיתָא אֵינוֹ אוֹסֵר
אֶבֶל אֵם חֲזוֹר אוֹסֵר וְע"כ צ"ל דְּנִפְל טְעוֹת בְּסַפְרִים וְכצ"ל חֲזוֹר בְּשַׁבַּת אוֹסֵר וּמַעֲתָה אָנִי
אוֹמֵר בְּנֻדְאֵי לְהַרְמַב"ם שְׁפּוֹסֵק כֹּר' יוֹסִי דְּנְכָרֵי אוֹסֵר אֶפְּיֵלוֹ בְּעִיר אַחֲרַת מְפָנִי שְׁיִכּוּל
לְבוֹא בְּשַׁבַּת וּפְשִׁיטָא בְּמַקּוֹמוֹ אֵם הִלְף חוּץ לְבֵיתוֹ שְׁהַנְּכָרֵי אוֹסֵר וְע"כ ר"ש דְּקֶאֱמַר
אֶפְּיֵלוֹ הַנִּיחַ בֵּיתוֹ וְהִלְף לְשַׁבּוֹת אֶצֶל בְּתוֹ בְּאוֹתוֹ עִיר בְּיִשְׂרָאֵל מִיְיָרֵי אֶבֶל הַנְּכָרֵי אוֹסֵר
אֶבֶל לְהַנְּיָה פּוֹסְקִים דְּפּוֹסְקִים כֹּר"י דס"ל דְּאֶחָד נְכָרֵי וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל אוֹסֵר פְּשָׁהֲלָכוּ לְעִיר
אַחֲרַת דְּשִׁנְיָהֶם פְּחָם שְׁוֵה א"כ לְפִי מֵאִי דְּפָסְקוּ כֹּר' שְׁמַעוֹן מְמִילָא גַם נְכָרֵי אֵינוֹ אוֹסֵר כֹּל
זְמַן שְׁלֵא בָּא לְבֵיתוֹ שְׁלֵא נְחָשַׁב דִּירְתוֹ דִּירָה פְּשָׁאִינוּ בְּבֵית אֶבֶל אֵם בָּא לְבֵיתוֹ אוֹסֵר
וְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ אוֹסֵר אִף פְּשָׁבָא לְבֵיתוֹ מְטַעַם שְׁפַתְבּ הָרֹא"ש וְלֹא מִיְבַעְיָ לְפִי ש"ג שְׁפַתְבּ
אֶחָד מְבַנֵּי הַמְּבּוּי שְׁהַנִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ וְהִלְף לוֹ לְשַׁבּוֹת אֶצֶל בְּתוֹ אַע"פ שְׁהִיא בְּאוֹתוֹ עִיר
אֵינוֹ אוֹסֵר עַל בְּנֵי הַחֲצָר בֵּין שְׁהוּא נְכָרֵי בֵּין יִשְׂרָאֵל שְׁכַבֵּר הַסִּיחַ דַּעַתוֹ מְאוֹתָה דִּירָה
בד"א פְּשָׁהֲלָה אֶצֶל בְּתוֹ אֶבֶל אֵם הִלְף לְשַׁבּוֹת אֶצֶל בְּנוֹ לֹא הַסִּיחַ דַּעַתוֹ כו' הָרִי שְׁמַפְרָשׁ
וְהִלְף לְשַׁבּוֹת אֶצֶל בְּתוֹ דְּנִקֵּט ר"ש אֶפְּיֵלוֹ בְּנְכָרֵי אִף דִּי"ל דְּנְכָרֵי מְחַבֵּב אֶת בְּתוֹ וְחֲתָנוּ
נְמִי מַקְפִּיד עֲלֵיו מ"מ סְבִיר' לִיָּה דָּאִין חִילּוּק בֵּין נְכָרֵי לְיִשְׂרָאֵל בְּזֶה וְהָרַב הַב"י ס"ל
דְּלֹא דוֹנְקָא בְּתוֹ נִקֵּט אֵלָא שְׁלֵא דִּיבֵּר אֵלָא בְּהוֹנָה וְה"ה אֵם הִלְף לְשַׁבּוֹת אֶצֶל נְכָרֵי שְׁאִינוּ
קְרוּבוֹ כֹּלל וְהַסִּיחַ דַּעַתוֹ אֵינוֹ אוֹסֵר פְּשִׁיטָא שְׁנוּכַל לּוֹמֵר פִּינּוֹן דְּפָסֵק הִלְכָה כֹּר"י וְכֹר"ש

ה"ה לנכרי אם הולך מביתו אפילו באותו עיר אינו אוסר אלא דחילק אם בא בשבת
דישראל אינו אוסר דאמרין הואיל והותרה למקצת שבת הותרה לכול' שבת אבל גבי
נכרי אם לא בא בשבת אינו אוסר ואם בא בשבת אוסר כמ"ש הרא"ש ושפיר כתב
בש"ע וי"א שגם הנכרי אם הלך לשבות בתצר אחרת אינו אוסר והיינו אותן הפוסקים
דפסקו כר"י ממילא לר"ש אין חילוק בין ישראל ובין נכרי אפילו בעיר אחת ואין טעם
לחלק בגניהם ולכך כתב רמ"א וכן נראה עיקר ואם בא נכרי בשבת עי' סי' שפ"ג להורות
לנו אף אם הם בעיר ושבת חוץ לביתו דאינו אוסר ואין חילוק בין נכרי לישראל אלא
כשחזרו לביתם דנכרי אוסר וישראל אינו אוסר כדעת הרא"ש ומעתה נוכל לומר הא
דנקט קיצור פסקי הרא"ש ונכרי כל זמן שהוא בעיר אוסר יצא משם אינו אוסר פרושו
כל זמן שהוא בעיר באותו חצר שישראלים דרים שמה אוסר ולא נקט אלא משום סיפא
לאשמעין יצא משם אינו אוסר כר"י ובאותו העיר אם יצא משם נוכל לומר דס"ל ג"כ
כיון דאין חילוק בין נכרי לישראל כשיצא חוץ לעיר ה"ה לר"ש דהלכה כמותו נמי אם
יצא לחוץ לדירתו אינו אוסר ובזה ינוח דעתו ותמיהתו ואין קיצור פסקי הרא"ש
מסייעתו כיון דבלאו הכי מוכרחי' אנו לומר שטעות נפל בפסחים: ומה שתמה מכ"ת על
דברי הב"י שפסק בש"ע סי' שפ"א המבטל רשותו והוציא מביתו במזיד לחצר אוסר
שהרי חוזר מביתו וגבי חזקה ספק שהוציאו מבתיהם לחצר או שהכניסו וגבי חזרה
לא כתב שהכניס וזה נמשך לשיטתו שחלק בין מחזיר לחוזר וכתב מכ"ת והוא תימא
גדול דהא באותו דיבור עצמו כתבו התוס' והא דנקט בסמוך מי שנתן רשותו והוציא
לאו דוקא אלא ה"ה הכניס כו' ועובדא דהמן בר ריסתק מירי כשמוציא מרשות שביטל
לרשות חבירו עכ"ל.

ואני אומר שאף לפום ריהטא הוא תמי' גדולה אבל לאחר עיון נוכל לומר שהב"י רוצה
ליישב דברי הטור שכתב בסי' הנ"ל שאין נקרא מחזיק אלא כשמכניס לרשות שביטל
אבל מה שמוציא ממנו אינו חזרה והם דברי התוס' גבי המן בר ריסתק וכתב הב"י דלא
קשה דלא אמרו כן אלא דוקא לענין חוזר ומחזיק דכשמוציא מרשות שביטל לא מיקרי
חזרה וכתב הלבוש והרא"ש דמה שמוציא ממנו לרשות אחרת אינו חזרה ולכך מותר
להוציא מביתו לבית חבירו אבל אינו יכול להוציא מבית חבירו לביתו שאז היה חוזר
ומחזיק ברשות שביטל כמו המבטל רשות חבירו דאסור להוציא מביתו לחצר מפני שיש
לו חלק בחצר א"כ נוכל לומר להכניס מביתו מותר אף שיש לו חלק בחצר לא נראה
כחזרה בגטילת חפץ משם ומחזירו לרשותו כמו המבטל רשותו מותר להוציא לבית
חבירו דאין כאן חוזר מביתו אלא אם ביטל גם רשותו אינו יכול להוציא מן החצר
לביתו כיון שהוא מניח שם היה חוזר ומחזיק ברשות שביטל וסבר הב"י מה שכתבו
התוס' והא דקתני בסמוך מה שנתן והוציאו לאו דוקא הוציא אלא אפילו הכניס מירי
שביטל גם רשותו ולכך נראה שחוזר מביתו אלא כשלא ביטל רשותו אלא
רשות חצירו וכשמוציא מחצר לביתו אין זה חזרה אלא סילוק אבל גבי חזקה כל שעושה
דבר שהיה נאסר בלא ביטול הוי חזקה וסברא ישרה וטובה לחלק בכך בין מניח שם
חפץ דהוי חזרה ובין נוטל משם דלא הוי חזרה ודברי הב"י ברירין ושרירין וקיימין וכן
הבין המג"א שכתב בסי' שפ"א והוציא אבל להכניס מותר אלא א"כ ביטל גם רשות
ביתו דאז אסור להכניס וכך היה מפרש הב"י דברי התוס' וכל זה נראה לי ברור ובזה

בנות דעתו: שאלה מו יום ד' ט"ו שבט תצ"ח לפ"ק פרעשבורג אל אסנפיר רבא וניקרא ספינא חריפא דפסקא לקרא טבא בוצינא דנהורא אדיר כביר מצאו ידו תהילתו וזיו והודו האיר הארץ מפבודו הרב המאור הגדול לממשלת מאיר עיני המחפים לתועלת יועץ ונשוא פנים חכם חרשים היכל דביר קונדש קדשים הגאון הגדול דורש ג' מאות הלכות במגדול נ"י ע"ה פ"ה כבוד שמו מפארים מהור"ר מאיר נר"ו יהיה שלום בחילו ובתלמידים גבולו: הנה שפתי יוצאת וחולת בקצירת אומר כמסיח לפי תנמו תם וחסר ואתאי לחלות אפי רב רבי להאיר עיני מפבודו ונראני נפלאות תורתו לפסק הלכה באשר אתו שמורה וערוכה את אשר נסתבכתי בסבב גדול וצריף נגר להקלמו אשר ראיתי ומצאתי דאתי לידי איגרת פטורין וגט שבוקין הנשלח ממרחקים מעיר ראס מדינת וואלחיי מהבעל הבוגד באשתו זה שנים רבות לערף תשעה שנים על בלי הגיד לה כי בורח הוא לארץ נכריה עבודתו עבודת זר מעשה ומעשה תעוועים לזנות אחר בנות ארץ ולא שזפתה עין איה איפה נאנא מקום מוצאו והן עתה עשה שליח להלכה וכאשר ננדקנו לגט שבדו עמדנו מרעיד ומשתומם כשעה חד' על קרית ספר ספרא בצירא אשר שגג שלש פעמים שלשה המה נפלאו בעיני ראשון בתיבת צביתי ראוי לכתוב בשני יודין כתוב ג' יודין אחר צדיק ולא נמצא מפונרש בספרים שלפנינו ובפוסקים בתראי מזה וקשה הדבר עלי כתורמס לישקול במאזני פלס לומר שמחמת זה הענין משתנה ליתן עליו חומר התורף באשר שיש לצדד להקל לדמות לתיבת מנגן שאם כתוב ניו אחר מ' וכיוצא בזה בתיבת מנאי יוד אחר מם שאין לפנסלו בשעת הדחק ובפרט במקום עיגון כמבואר לפנינו בא"ה סי' קכ"ו שנית שגה וקיצר במקום שאמרו להאריף הניו דתרוכין שבוקין ופטורין דהיינו שלא האריף יותר משארי וזוין אבל המה ניפרים וידועים לכל כתואר וזוין דעלמא והנה ראיתי ההרים והנה רועשים בפ' התוספות אשר ממנו נחצב דין זה והרא"ש בפסקיו שאין צריף להאריף יותר משארי וזוין רק שלא יקצרו שיהיה ניפר אות פיוד וכעת באה לידי ספר מכתב אליהו להרב אלסנדרי על מעשה הפתב סי' ה' דאינו מעלה ארוכה בנוין האלו אלא כל שנכתבו כשאר הוויין שאין בהם ספק שיהיו נקראים יודין שפיר דמי וכן תפס הריב"ש הלכה למעשה יענין שם שלישת איחר שם האשה אשר מן הראוי לכתוב בשש שורות הראשונות כמבואר בסדר הגיטין ס"ק ע"ד והוא כתוב בשורה השביעית והנה טרחתי וחפשתי בחיפוש אחר חיפוש בפסקים קדמאי ובתראי ולא דיברו מזה כלום ועם כל אלה נקלות בעיני להטריחו ביודעי התמדת לימודו עם רוב טירדתו במילי דשמאי ודעתא אכן מטיבותא ועונותו ענות צדק וענותו תרביני להאיר עיני שפעת הוד תורתו תורת אמת אור זורח ומאיר כפרק השנון וחרבו שלופ' וגלגליו פסופ' ובדו מטה המשפט מטה עוז ומאיר נתיב לילה בגדולות ונפלאות בקשת דרוכה וחרב לטושה ובעינו הרמה הטיב נכון ותפרשו באר הטיב יטיב נא עמדי וינחני במעגלי צדק בגילוי דעתו הרחבה והנפלאה בדעת תורה ודעת נוטה לאן דעתו הרמה נוטה כי הפל גלוי וכל רז לא אגיס ליה ובענין עיוני ישפוט ויבחון הטיב הדק פי חששו חכמים לתקנות העגונות ולמחולש מיהו בעי שמא בתוף כף הבוגד הלז הלא לדרכו שעירה באשר עד הנה הלא עקלקלות שוכב בדורה לבו במדינות שנות אצל אהלי קדר והעגונה הזאת לשוא שמרה ועיניה זלגו מאין הפוגות וצונחה ככריכה בתחלת ממשוכה לכן במטוי מיניה דמר כ"ת ישמעני הוד קולו בקולות וברקים אשר עלה במצודות

ובחכמתו עוקר הרים ושווה עמקים יטפו בר לקחי אמרתי אמרי שפר יודיעני על ידי המוקדם ע"י ציר הנה מובל כתבי דנא הן ואת תפילתי לאל ממעל יושב ארקים יאריף ימיו ושנותיו לגדל פסא בקרב כל ישראל שם להקים ושלומו יפרה ויגדל עם שלום ושיבתו הרמה ולכל בו דבקים וכוה ידושן עצמותיו וישכנו בטח שאנן בארמנותיו כנפשו החשובה וכנפשו אהובו הנאמן בכריתו ומקיים אמרותיו וקמד למעשה אצבעותיו אחרי העיון דקדקתי עוד הפעם בגט והנה הניו דתרוכין פתובה פדינו שבוקין פטורין הניו שלהם אינו ארנפה יותר ובקשתי שטוחה שנית להודיעני ע"י ציר זה ע"י מוקדם קושט יושר אמרי אמת באשר שהשליח גט נחוי לדרפו והאשה העזובה בוכה ומבכה וחוששת לבל ילך בשאט נפש השליח לדרפו והשיירות אינם מצויות מהמדינה הנ"ל לכאן כי רחוק הרבה יותר משני מאות פרסאות ומשונבשת מאוד בגניסות והיו כי יבואו נא דברי קדשו אלי אעגדם עטרה לראשי כ"ד הטרוד אהובו דש"ת המצפה על תשובתו הרמה הקטן משה חונה בק"ק פרעשפורג תשובה שהשבתתי להרב מהור"ר משה אב"ד דק"ק פ"ב הנ"ל.

אמרתי להשיב מפני הכבוד כי ע"י ציר הלז שבא אלי סמוך לשבת לא יוכלתי להאריך וכתבתי בדרך קצרה שפשוט בעיני כביעת' בכותחא למסור ליד האשה הגט וכעת אברר דברי פשמלה חדשה שאין כאן בית מיוחד ופשיט' במקום עיגון וראשון לציון בדבר ששינה שכתב צבתי ביום אחר צדיק אין אני רואה שום חשש דאין הענין משתנה וכבר קבעו לפסק הלכה בש"ע בסוף סימן קכ"ו שכתב רמ"א ואם היה אותיות יתירות שכל שאין הענין משתנה לא נפסל בכך אפילו אם נשתנה הענין כגון שכתוב לבריא עלמה בהי"א דעלמה בהי"א הוא לשון נערה אפ"ה יש מכשירין בשעת הדחק ק"ו בן בנו של ק"ו שפאן אין ענין נשתנה דכתוב יוד במקום חיריק דאם כתוב יוד באינתתי אף שכתב בב"י ובש"ע שיש לכתוב בלא יוד בין א' לנון לא נשמע ולא נראה בשום פוסק לפסול הגט ע"י זה אדרבה כתוב בס"פ מכתב אליהו במעשה כתב בסימן ד' דף ט"ז ע"ב וז"ל מצינו כמה מילות בתלמוד שהם לשון תרגום שיבא יוד להורות על נקודות אות שלפניה שהוא חירק או צירי פוק חזי בתוספת שני בהמגרש גבי ולא לכתוב אגרת ביום דלא לישתמע איגרא אע"ג דבאיגרא מן הדין אין יוד מ"מ איגרא שהוא לשון גג רגילת לכותבו ביום לפי שאין כתוב בעברי עכ"ל הרי להדי' שבלשון תרגום רגילין לכתוב יוד במקום חירק והוא הדין באינתתי או בצביבתי שהיוד באה במקום חירק ואין לו פירוש אחר רק שאני רוצה בכך והנה גבי פטורין דיש פותבין מלא ואנו נוהגים לכתוב חסר וגבי תרוכין שהספימו לכתוב חסר יוד לא עלה על דעה שום פוסק לפסול הגט אם כתב יוד בין ת"ו לריש ובשבוקין בין ב' לשון וכן גבי מנאי שכתב יוד בין מם לנון שכתב בש"ע בסימן קכ"ו סי' מ"ד מנאי נהגו לכתוב בלא יוד אחר המם וכתב רמ"א ואם כתבו יוד אחר המם לא נפסל בדעבד ואף שיש השתנות בלשון שכתבו הפוסקים דיש לפרש שהוא לשון מינות לא פסול בדעבד ק"ו בן בנו של ק"ו דהכא אין הלשון משתנה כלל דאף בלא עיגון יש להכשיר ומה שקוצר במקום שהיה ראוי להאריך וניו דתרוכין ופטורין ושבוקין יותר משאר וניו דתרוכין ויודעים להפל פתואר וניו דעלמא ולא נראי פיודין כלל יפה כתב מכ"ת שמדברי הרא"ש נראה דאין כאן חשש כלל וכן נראה מדברי הטור שכתב מתחילה ולרופיה לניו דתרוכין ולו"ו דשבוקין ולאו דוקא לארוכיה כפי

משאָר ווין אַלאַ שְׁצַרִיף לְדַקְדַּק בְּהֵם שְׁלֵא יִקְצֹר עַד שְׁיִהְיֶה נִרְאָה כְּמִין יוֹד וְלֹא הַזְכִּיר כָּלֵל מִן הַמְנַהֵג וּבִסּוּף הַסִּימָן בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרֵא"שׁ בְּשִׁלִּיחַ הוֹלְכָה שֶׁהֵבִיא גֵט וְלֹא הָיוּ הַנוּיִן אֲרוֹנִים אִם רִשְׁאִין ב"ד לְהַאַרִיכוֹן הַשִּׁיב הָרֵא"שׁ וְנ"ל תְּשׁוּבָה אֵין יְכוּלִים לְהַאַרִיכוֹן וְאִם נָתַן לָהּ הַגֵּט וְאֵין הַנוּיִן אֲרוֹנִין וְהַבְּעַל רְחוּק מִפֶּאֶן לֹא הִיטִי פּוֹסְלוֹ בְּשִׁבִיל זֶה וְכֵן אִם יֵשׁ בּוֹ תַקְנַת עֵיגוּן כְּגוֹן שֶׁהוּבָא מִמְּקוֹם רְחוּק וְהַאַרִיכוֹ הַנוּיִן כִּי מִסְתַּמָּא צִינָה הַבְּעַל לְכַתּוּב כְּתִיקוֹן חֲכָמִים וְעַל זֶה יֵשׁ לְסַמּוֹךְ בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְהַקְּשָׁה הַב"י וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שְׁאֵם הַנוּיִן הָאֵלוֹ לֹא הָיוּ אֲרוֹנִין יוֹתֵר מִהָרֵאֵוִי כְּשֶׁר גָּמוּר הָיָה כִּינּוּן שֶׁהִתִּינּוּק קוֹרָא אוֹתָן ווין כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב רַבֵּינוּ גַבִּי וְלַרְנִפִּי לוּוִין דְּתֵרוּכִין וְהַסְפִּימוּ בּוֹ הָרֵא"שׁ וְשֶׁאַרְמְפְּרִישִׁים וְתִירָץ שְׁנֵי תִירוּצִים תִּירוּץ אֶחָד אַע"ג דְּמַדִּינָא אֵינּוּ צָרִיף לְהַאַרִיף ווין הַנְּזַפְרִים בְּתַלְמוּד יוֹתֵר מִדְּאֵי כִּינּוּן שְׁנֵיהֶם קִפְדִּינוּ בְּהוּ לְכַתְחִילָה אֵי נְמִי ווין הָיוּ נִקְרָאִים ע"י הַדְּחָק וּמִשׁוּם הֵכִי הַצָּרִיף לְהַאַרִיכוֹן עַכ"ל הַב"י וְהִנֵּה הַתִּירוּץ רֵאשׁוֹן לֹא נִיַּיַח לִי כָּלֵל דֹּא"כ אֵיף כְּתוּב הַטּוֹר מִתְחִילָה סֵתֵם וְלֹא דוֹקָא וְלַרְנִפִּי טְפִי מִשְׁאָר ווין וְלֹא הַזְכִּיר כָּלֵל מִן הַמְנַהֵג שְׁנֵיהֶם לְהַאַרִיף דְּקִפְדִּינוּ בְּהוּ לְכַתְחִילָה וְלֹא הָיָה לְרַבֵּינוּ הַטּוֹר לְסֵתֵם אֶלָּא לְפָרֵשׁ וְכֵן הָרֵא"שׁ בְּכִסְקִיו לֹא הַזְכִּיר מִן הַמְנַהֵג אֶלָּא נִרְאָה דְּהָרֵא"שׁ בְּנֵה יְסוּדוֹ עַל דְּבַרֵי הַתּוֹס' בְּפִרְק הַמְּגַרֵשׁ דְּף פ"ה ע"ב ד"ה וְלַרְנִפִּי הוּנְיוֹ וְשִׁמָּא אֵינּוּ צָרִיף לְהַאַרִיף אֶלָּא כְּלוּמַר שְׁלֵא יַעֲשֶׂה קִצְרָה שְׁתִּהְיֶה נִרְאִית יוֹד וְכֵן רָגַל הִי"א דְלִמְהֵף וְנִהְיֶה לְהַאַרִיף וְלִהְרַחֵק וּמִיָּהוּ בְּנִדְאֵי אֵין הַגֵּט פְּסוּל אִם לֹא הַאַרִיכוֹן וּמַעֲשֶׂה בְּגֵט שְׁלֵא נִיפְר הַטִּיב בֵּין ווין לְיוֹד שְׁבֵא לְפָנֵי רַבֵּינוּ אֵלֵיהוּ וְהֵבִיא תִינּוּק דְלֹא חֲפִים וְלֹא טִיפֵשׁ לְקֵרוֹת אוֹתוֹ תִּיבָה וְכו' וְהָרֵא"שׁ בְּכִסְקִיו כְּתוּב וְנ"ל וְאֵין צָרִיף לְהַאַרִיכוֹ יוֹתֵר מִשְׁאָר ווין אֶלָּא יִזְהַר שְׁלֵא יִקְצֹרְנָה שְׁלֵא תִהְיֶה נִקְרָאת כְּמִין יוֹד עַכ"ל וְלֹא הַזְכִּיר מִן הַמְנַהֵג כָּלֵל ש"מ דס"ל בְּהַחֲלֵט כִּינּוּן שְׁנֵיהֶם כְּשֶׁר ווין וְנִיפְר לְעֵין כָּל שֶׁהוּא יוֹד שֶׁהוּא כְּשֶׁר אֵף לְכַתְחִילָה וְזֶה הָיָה כְּנוֹנֵת רַבֵּינוּ הַטּוֹר שְׁכַתְּבַת תְּחִילָה מִן הַסֵּתֵם שְׁלֵא כְּתוּב כָּלֵל מִן הַמְנַהֵג אֶלָּא כִּינּוּן שְׁכַתְּבַת ווין וְנִיפְרִי לְכָל שְׁיִצְאוּ מִכָּלֵל יוֹדִין שְׁכַשֵּׁר אֵף לְכַתְחִילָה וְרַבֵּינוּ אֵלֵיהוּ לֹא דָן אֶלָּא בְּנוּיִן שְׁלֵא הָיָה נִפְרִים הַטִּיב בֵּין ווין לְיוֹד וְהַצָּרִיף לְהַכְשִׁיר ע"י תִינּוּק דְלֹא חֲפִים וְלֹא טִיפֵשׁ אַבְל אִם הָיָה נִיפְרִים הַטִּיב שְׁהֵם ווין וְלֹא יוֹדִין אֶפְיָלוֹ לְכַתְחִילָה נוֹתְנִים הַגֵּט וְהָרֵא"שׁ בְּתְשׁוּבָה נְמִי מִיָּרִי בְּעֵנָן זֶה שְׁלֵא הָיוּ הַנוּיִן נִיפְרִים הַטּוֹב בֵּין ווין לְיוֹדִין וּבְזֶה לֹא הָיָה רוּצָה לְסַמּוֹךְ עַל תִּינּוּק דְלֹא חֲפִים וְעַלָּה בְּדַעְתּוֹ אִם רִשְׁאִים הַב"ד לְהַאַרִיכוֹן וּבְדַעְבָּד לֹא הָיָה פּוֹסֵל וְאִם יֵשׁ תַקְנּוֹת עֵיגוּן וְהַאַרִיכוֹ הַנוּיִן קוֹדֵם נְתִינָה וְזֶה בְּכָלֵל תִּירוּץ שְׁנֵי שְׁתִּירָץ הַב"י וְנ"ל אֵי נְמִי ווין נִקְרָאִים ע"י הַדְּחָק ר"ל שְׁלֵא הָיָה נִיפְר הַטִּיב וְהִיטֵר לְתַמְנָן קוֹדֵם נְתִינָה אֵף שֶׁהָיָה תִינּוּק דְלֹא חֲפִים קָרָא אוֹתָן ווין מ"מ מֵה שְׁכַפְדִּינוּ לְתַמְנָן לְכַתְחִילָה אֵנוּ עוֹשִׂים מִשׁוּם דְּנִיחָא לִיָּה לְבַעַל שְׁיִתְקַנְהוּ וְא"כ דְּבַרֵי הַטּוֹר בְּרִישׁ דְּבַרֵי בְּרוּר הַדְּבָר מֵה שְׁכַתְּבַת וְלֹא דוֹקָא וְלַרְנִפִּי טְפִי מִשְׁאָר ווין אֶלָּא שְׁצַרִיף לְדַקְדַּק שְׁלֵא יִקְצֹר בְּהֵם עַד שְׁיִהְיֶה נִרְאִית כְּעֵין יוֹד וְלֹא הַזְכִּיר שׁוּם מְנַהֵג מִפְּנֵי שְׁעַלָּה בְּדַעְתּוֹ שְׁאֵם לֹא קִיָּצֵר וְלֹא נִרְאָה כְּמִין יוֹד אֶלָּא נִיפְר לְכָל בְּטַבִּיעַת עֵין שְׁהֵם ווין אֵף לְכַתְחִילָה נוֹתְנִים בְּלִי שׁוּם פִּיקְפוּק וְרֵאִיתִי שֶׁהַב"ח הַתְּפִלָּא עַל הָרַב הַב"י שְׁכַתְּבַת שְׁלֵא הָיָה לְהַב"י לְכַתּוּב קוֹשֵׁיָא זֹו בְּסִפְר דְּפִשְׁטָא דְּמַדִּינָא כְּשֶׁר דְּהָיוּ לָהֶם תּוֹרַת ווין אֶלָּא דְּלִפִּי דְּשִׁנּוּי מִן הַמְנַהֵג דְּעוֹשִׂין אוֹתוֹ אֲרוֹנִים קִצְצָת יוֹתֵר מִשְׁאָר ווין וְהַסּוֹפֵר עֲשָׂאֵן קִצְרוֹת כְּשֶׁר ווין מִחְמְרִינוּ לְהַצְרִיכוֹ גֵט אַחַר אֵי לִיתָא לְסוֹפֵר עַכ"ל וְתַמָּה אֵנִי עֲלִיו אֵיף כְּתוּב הַטּוֹר בְּרִישׁ דְּבַרֵי לְפִסְק הַלְכָה מִתְחִילָה סֵתֵם דְּלֹא דוֹקָא דוֹלְרוּכִיה מִשְׁאָר

וּוּי אֵלָא שְׁצָרִיף לְדַקְדָּק שְׁלֵא יִקְצָר וְקִיצָר בְּמָקוֹם שְׁהִיָּה לֹו לְהֶאָרִיף וּלְהוֹדִיעַ לְנוּ שְׁמ"מ
מִצַּד הַמְּנַהֵג צָרִיף לְהֶאָרִיכֵן אֵלָא ע"כ בְּרוּר הַדְּבָר שְׁהַטוּר פּוֹסֵק שְׁאָר לְכַתְחִילָה נוֹתְנִים
אִם גְּרָאִים וּוּי לְעֵין כָּל וְע"כ עֵין בְּעֵין גְּרָאָה שְׁתִּירוּץ הַשְּׁנִי שֶׁל הַב"י הוּא עֵיקָר וּמ"מ
זְכִינוּ לְדִין שְׁגָם הַב"ח אִינוּ חוֹלֵק עַל הָרָא"ש בְּמָקוֹם עֵיגוֹן וְאַחַר שְׁעֵינְנִיתִי בְּרָאשׁוֹנִים
מְצָאֵתִי כֵן בְּאַחְרוֹנֵי בַב"ש ס"ק ל"ב אֲבָל תְּמָה אֲנִי עָלָיו שְׁפָתַב וְז"ל אֵלָא הַב"י וְהַב"ח
מְפָרְשִׁים דְּבָרֵי תְּשׁוּבַת הָרָא"ש שְׁהִבִּיא הַטוּר דַּס"ל לְהָרָא"ש אִם לֹא הֶאָרִיף הַוּוּיִן יוֹתֵר
מִשְׁאָר וּוּי לֹא יִנְתֵן לֵה אֵלָא מִחֲמַת עֵיגוֹן אוֹ יִתְקַנּוּ ב"ד וְתְמָה אֲנִי עָלָיו דְּנִהֵי שְׁבַדְבְּרִי
הַב"ח מִשְׁמַע כֵּן אֲבָל הָרַב הַב"י לֹא הִחְלִיט תִּירוּץ רָאשׁוֹן אֵלָא תִּירוּץ שְׁנִי וְסִבְרִי לִיָּה
דְּהָרָא"ש לֹא דֵן אֵלָא שְׁהוּוּיִן לֹא הִיָּה גִיפְרִים הֵטִיב אֲבָל אִם גִּיפְרִים הֵטִיב לְעֵין כָּל דְּבָרִי
הַטוּר וְדְבָרֵי הָרָא"ש לְאַחְדֵי בְּפִסְקֵי שְׁרָאוּי לִיתֵן לְכַתְחִילָה וּלְכַף לֹא הַזְכִּיר הָרָא"ש
וְהַטוּר הַמְּנַהֵג כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' וְהַעוֹלָם נִהְגוּ לְאַרְוִי לֵן דְּאָר לְכַתְחִילָה נוֹתְנִים גֵּט כְּזֶה
שְׁהוּוּיִן גִּיפְרִים הֵטִיב שְׁהֵם כְּנוּיִן דְּעֵלְמָא וְאִי הָוִי כְּתָבוּ מְנַהֵגָא ה"א בָּאִם שְׁיָנָה מִן הַמְּנַהֵג
אִסוּר לְכַתְחִילָה לִיתֵן קַמ"ל דְּאָר לְכַתְחִילָה מְוֹתֵר לְמִסְוֵר הַגֵּט וְהַעוֹלָם לֹא נִהְגוּ אֵלָא עַל
צַד הַיּוֹתֵר טוֹב וְכֵן מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי חִידוּשֵׁי רַשְׁב"א שְׁפָתַב הָא דְאַמְרִינֵן וּלְרַכְפִי לוּוּיִן לֹאוּ
לְאַוְרָכִי מִשְׁאָר וּוּי קְאָמַר אֵלָא כְּשְׁאָר וּוּי כְּדִי שְׁלֵא יִרְאוּ יוֹדִין דְּהָא אִינוּ טַעַם אֵלָא כְּדִי
שְׁלֵא יַעֲרַעַר הַבַּעַל וְכֵן כְּתָבוּ הַתּוֹס' וְהַעוֹלָם רְגִילִין לְהֶאָרִיף מִמֶּשׁ וְנִכּוֹן הַדְּבָר לְעֵשׂוֹת כֵּן
כְּדִי שְׁלֵא יִזְכִּירוּ וְיָבִואוּ לִידֵי קִיצוּר עַכ"ל הָרִי שְׁלֵא כְּתוּב וְנִהְגוּ אֵלָא רְגִילִין לְהֶאָרִיף
דְּהֵינּוּ עַל צַד הַיּוֹתֵר טוֹב אֵלָא אִם נִכְתַּב כְּשְׁאָר וּוּי וְגִיפְרִים לְעֵין כָּל שְׁאִינֵן יוֹדִין אֲפִילוּ
לְכַתְחִילָה כְּשֵׁר דְּהָא אִי אֲפִשֵׁר לְבַעַל לְעַרְעַר וְזֶה בְּרוּר כְּשִׁמְשׁ וְכֵן הָרַב הַמַּגִּיד בַּפ"ד
מֵהִלְכוֹת גִּירוּשִׁין כְּתוּב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲבָל מִדְּבָרֵי רַבִּינוּ גְּרָאָה שְׁפָל שְׁמִשְׁמַעֵן וּוּי לְכָל מִי
שְׁיִקְרָא כְּשֵׁר וְע"כ צְרִיכִין אָנוּ לוֹמַר שְׁלֵמַד הָרַב הַמַּגִּיד הָא דְכְּתוּב הַרְמַב"ם הָרִי שְׁפָתַב
נּוֹסַח זֶה וְלֹא הֶאָרִיף הַוּוּיִן הָרִי זֶה גֵּט פְּסוּל מִיִּירִי גְּמִי שְׁלֵא הֶאָרִיף הַוּוּיִן הֵטִיב וְלֹא גִיפְרִי
כֵּין וְיֹו לִיּוֹד אֲבָל אִם גִּיפְרִי כְּשֵׁר וּבְדְבָרֵינוּ מְוַכְרַחִים אָנוּ לוֹמַר שְׁהָרַב הַב"י תְּפַס
תִּירוּץ שְׁנִי לְעֵיקָר מֵה שְׁתִּירוּץ עַל תְּשׁוּבַת הָרָא"ש דְּהַמְּחַבֵּר הַב"י בַּש"ע סִימֵן קכ"ו סִי
כ"ב וְז"ל אִם לֹא הֶאָרִיף הַוּוּיִן שְׁאֲמַרְנוּ הָרִי גֵּט פְּסוּל חוּץ מִשְׁנֵי יוֹדִין הַנּוֹסְפֵת בְּדִיתִיהֵינֵן
שְׁאִינוּ אֵלָא מְנַהֵג עַכ"ל וְאִם אִיתָא שְׁתַּפְּס תִּירוּץ רָאשׁוֹן הָא דְדֵן הָרָא"ש עַל הַוּוּיִן שְׁלֵא
הֶאָרִיף יוֹתֵר מִשְׁאָר וּוּי מִשׁוּם שְׁשִׁינָה מִן הַמְּנַהֵג א"כ יִהְיֶה סְתִירָה בְּדְבָרֵינוּ דְּמֵאֵי שְׁנָא
בְּדִיתְצוּיִין שְׁלֵא כְּתוּב שְׁנִי יוֹדִין הַנּוֹסְפֵת כְּשֵׁר מִשׁוּם שְׁאִינוּ אֵלָא מְנַהֵג לְמָה יִפְסוּל בְּוּוּיִן
שַׁג"כ הֶאָרִיכוּ מִצַּד הַמְּנַהֵג אֵלָא ע"כ דְּלֹאוּ מִצַּד הַמְּנַהֵג דֵּן הָרָא"ש בְּתְּשׁוּבָה אֵלָא כְּתִירוּץ
הַשְּׁנִי דְּמִיִּירִי שְׁהוּוּיִן הָיוּ דוֹמִין קִצַּת לִיּוֹדִין לְכַף דֵּן הָרָא"ש אִם אֲפִשֵׁר לְתַרַץ יִתְקַן אֲבָל
אִם גִּיפְרִי לְכָל שְׁהֵם וּוּי וְלֹא יוֹדִין הָרָא"ש וְהַטוּר מוֹדִים דְּשָׁרִי לְכַתְחִילָה לִיתֵן גֵּט זֶה בְּלִי
שׁוּם תִּיקוּן לְכַף כְּתוּב הָרָא"ש בְּפִסְקֵי וּבְנוּ הַטוּר אַחְרָיו בְּסַתֵּם דְּלֹא צָרִיף לְאַרְוִי אֵלָא
שְׁלֵא גְרָאוּ כִּיּוֹדִין וְזְכִינוּ לְדִין אֲפִילוּ אִם אִין גִּיפְרִים הֵטִיב סְמְכִינֵן אַתִּיקוּן כַּפִּי הָרָא"ש
אוֹ אַתִּינוּק דְּלֹא חִפִּים כַּפִּי הָרַב ר' אֵלִיהוּ בְּמָקוֹם עֵיגוֹן: וּמַעֲתָה נִכְפַּשׁט גַּם הַסְּפֵק הַשְּׁלִישִׁי
בְּמָה שְׁפָתַב בְּסִדֵּר גִּיטִין שְׁיֵשׁ לְכוֹתְבוּ שֵׁם הָאִשָּׁה בְּשׁוּרָה עַכ"פ בְּשׁוּרָה שְׁשִׁית וְהוּא כְּתוּב
בְּשׁוּרָה שְׁבִיעִית כֵּיּוֹן דְּדְבָר זֶה לֹא גִזְכַּר בַּש"ס וְאָר אִם נֶאֱמַר שְׁהוּא מְנַהֵג כְּתָבוּ שְׁפָל
שְׁהוּא מִצַּד הַמְּנַהֵג וְשִׁינּוּ בּוּ כְּשֵׁר בְּדַעַבְד ק"ו שְׁיֵשׁ לוֹמַר שְׁלֵא נִתְפַּשְׁט שֵׁם בְּמָקוֹם
הַכְּתִיבָה לְדַקְדָּק בְּזֶה שְׁכָּשֵׁר אֲפִילוּ שְׁלֵא בְּמָקוֹם עֵיגוֹן ק"ו כֵּן בְּנוּ שְׁל ק"ו בְּמָקוֹם עֵיגוֹן

דְּהָא אָנוּ נוֹהֲגִין לְכַתּוֹב י"ב שִׁיטִין שְׁמֵנְהֵג קְבוּעַ הוּא וְנִתְפָּשֵׁט בְּכָל יִשְׂרָאֵל וְאִם עֲשֵׂה שְׁוֵרָה יוֹתֵר אֵין לְפִסְלוּ בְּמִקּוּם עֵיגוּן פְּנִיפֵר בִּש"ע ס' קכ"ה סע' י"א וְכַתְּבֵה הֶלְבוּשׁ הַטַּעַם פִּינּוּן שְׂאִינוּ אֶלְא מְנַהֵג בְּעֵלְמָא דְסִמְכוּ עַל גִּימְטָרָנִי הֵגֵט שְׁהוּא תַרְגּוּם שֶׁל סֵפֶר וְאֵין לוֹ עֵיקָר וְזָכַר מֵתוֹף הַגַּמ' וְכֵן בִּהְרֵי אֶת מְוִתְרַת לְכָל אָדָם נִהְגוּ לְכַתּוֹב בְּשִׁיטָה אַחַת אִפ"ה אִם פְּתָבוּ בְּשִׁנֵי שִׁיטוֹת פֶּשֶׁר פְּנִיפֵר בְּדַבְרֵי רַמ"א בְּסִימָן קכ"ו ס' מ"א וְנ"ל טוֹב לִינְהַר לְכַתּוֹב הֵרֵי אֶת מְוִתְרַת בְּשִׁיטָה אַחַת אֶבְל אִם פְּכַר נִכְתַּב הֵגֵט בְּשִׁנֵי שְׁוֵרוֹת פֶּשֶׁר לִיְתַנּוּ אַע"ג דְּהֵתָם אֵינָה טַעַם בְּדַבָּר כְּמוֹ שְׁפַתְבֵּה הֶלְבוּשׁ דְּאִם הִפְסִיקוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּהַשְׁמַע סְבַר דְּלֵא הִתִּירוּ לְכָל אָדָם אִפ"ה פֶּשֶׁר לִיְתַנּוּ לְכַתְּחִילָה אַחַר הַפְתִּיבָה ק"ו פֶּאָן דְּאֵין אָנוּ יוֹדְעִים טַעַם לְזֶה לְמָה הַקְפִּידוּ דְּנִקָּא שְׂיִכְתּוֹב שְׁמָה קוֹדֵם שְׁוֵרָה שְׁבִיעִית וּפְשִׁיטָא בְּמִקּוּם עֵיגוּן דְּאֵין לְפַקְפַק כָּלֵל כָּלֵל דְּמִיְלֵתָא אֵין לִי שׁוּם פִּיקְפִּיק בְּגֵט זֶה רַק דְּבַר זֶה שְׁלֵא הִרְגִישׁוּ בְּזֶה מְסַדְרֵי הֵגֵט וי"ל שְׁהָיוּ עַמֵי הָאָרֶץ פְּנִיפֵר בְּסִימָן קמ"א בַּהֵג"ה סִימָן ל' וְנ"ל אֶבְל אִם הַשְׁלִיחַ אֹמֵר שְׁלֵא נַעֲשֵׂה שְׁלִיחַ קַבְלָה מְעוּלָם נִתְבַּטְּלָה שְׁלִיחַתוֹ וְגַם גֵּט עֲצָמוּ פְּסוּל מְאֹד שְׁמוּכַח שְׁמִסְדְרֵי גֵט הָיוּ עַמֵי הָאָרֶץ שְׁלֵא יָדְעוּ שְׂאֵין הַבַּעַל עוֹשֵׂה שְׁלִיחַ קַבְלָה יֵשׁ לְחוּשׁ לְכַמָּה מֵינֵי פְּסוּלִין וְכֵן פִּיּוּצָא בְּזֶה שְׁהוּא נִיפְרָא שְׁאֹתָן שְׁפִינְדְרוּ הֵגֵט הָיוּ הַדְּיוֹטוֹת א"כ בְּכָאן נְמִי גִימָא חֲשֵׁשׁ זֶה מ"מ נִרְאֶה בְּרוּר דְּהֵתָם מֵיְרֵי שְׁנִיפֵר לְכָל שְׁטַעוּ בְּדַבָּר מְשֻׁנָּה וּבְדַבָּר שְׁמִפְּנִיפֵר לְפִסְלוּ אֶפְּיָלוּ בְּמִקּוּם עֵיגוּן מִשְׁא"כ פֶּאָן יֵשׁ לוֹמַר שְׁלֵא דִיקְדְּקוּ בֵּין יוֹד וְיִתְרָה הַנִּכְתָּב בְּצִיבִיתֵי בֵּין צְדִיק לְבֵית שְׁפָאֵת בְּמִקּוּם חִירִיק וְכֵן בְּוִין פְּתַבְנוּ ע"פ הַטּוֹר וְהָרָא"ש וְשְׂאָר אַחֲרוֹנִים דִּישׁ לְהִתִּיר אֶפְּיָלוּ לְכַתְּחִילָה לִיְתַנּוּ אִם הַוִּין פְּתוּבִים בְּאֵר הַטִּיב וְנִרְאוּ לְכָל שְׂיִצְאוּ מִכָּלל יוֹדִין וְכֵן בְּמָה שְׁפַתְבוּ שֵׁם הָאִשָּׁה בְּשְׁוֵרָה שְׁבִיעִית כִּי דְבַר זֶה לֹא נִזְכַּר אֶלְא בְּסִדְרָא גֵט שֶׁל הָרַב רַבֵּי מִיכַל מְקַרְאָקָא שְׁפִינְדְרוּ גִיטִין מְשֻׁנִים זֶה מְזִה פְּנִיפֵר בְּדַבְרֵי רַמ"א בְּסוֹף סִימָן קכ"ט וְנִהְיָר' פֶּד הַוִּין אַב"ד בַּק"ק פְּרוֹסְטִיץ וְעַבְרָתֵי דְרַכֵּי הַטּוֹב בַּק"ק גִּילְץ וְהָיָה שֵׁם אַב"ד זָקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה מֵהַר"ר מְעַנְדִּיל וְסִינְדְרָא גֵט מוֹמֵר וְאַחַר הַפְתִּיבָה וְחִתִּימָה הִרְגִישׁ שְׁלֵא הָיָה מְעוּרָה וְהַמוֹמֵר הָיָה נֶחֱוִץ לְדַרְכּוֹ עִם אֲנָשֵׁי חֵיל וְהַסְפְּמִתֵי לְהַכְשִׁיר וְהַבְּאִתֵי רֵאִי מִן הַש"ס וְאַח"כּ עֵינִינְתֵי בַב"ח וְהַבִּיא גַם רְאִיוֹת אֱלוּ לְהַכְשִׁיר אַף בְּלֵא עֵיגוּן וְעִי' בְּסִי' קכ"ה בַּח"מ ס"ק ל"ז הֵרֵי אַף דְּשִׁנְיָה מְמַנְהֵג פֶּשֶׁר הַדְּרוֹן לְמִילְתָן דְּאֵין פֶּאָן בֵּית מִיחּוּשׁ כָּלֵל דְּאֶפְּיָלוּ שְׁלֵא בְּמִקּוּם עֵיגוּן יֵשׁ לְהִתִּיר ק"ו בְּמִקּוּם עֵיגוּן הַנִּרְאֶה לְפִי עֲנִיּוֹת דְּעִתֵי פְּתַבְתֵי הַיּוֹם יוֹם ב' כ' שְׁבַט תצ"ח פֶּה ק"ק א"ש שְׁאֵלָה מִח חוֹלִין דָּף ע"א ע"א תוּס' ד"ה מִנִּין לְאוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ שְׁנוֹהֵג בְּמִקְדָּשִׁים וְא"ת וְאַמֵּי ס"ד דְּלֵא אֵיִרֵי קָרָא בְּמִקְדָּשִׁים הָא סְתָמָא כו' וְנִרְאֶה דְּמַעֲיָקְרָא קִשְׂיָא לִיה מְשׁוּם דְּשׁוֹר הַפְּסִיק הָעֵנִין דְּמַשְׁמַע לְמַעוּטֵי מְוִקְדָּשִׁים כו' וְלְפִי הַמְּסַקְנֵי צְרִיף לוֹמַר דְּלְשׁוֹם דְּרָשָׁה נִכְתַּב שֵׁם הַנֵּה הַמְּעִינֵין בְּדַבְרֵי הַתּוּס' בְּצִדְקָא יִשְׁפּוּט שְׁתִּירוּצֵם דְּחוּק מְאוֹד דְּאֵיף שְׁתִּיק סְתָם הַגַּמ' לְפָרֵשׁ לְמָה נִכְתַּב פֶּאָן וְנִרְאֶה לוֹמַר תִּירוּץ מְסַפִּיק בְּלִי שׁוּם דוּחַק כָּלֵל מְשׁוּם דְּבְּסוֹף פִּירְקוֹן אֵיִתָּא ת"ר אֵת זו דְּרֵשׁ ר' שְׁמַעוֹן בֶּן זוּמָא לְפִי שְׁכָל הָעֵנִין אֵינּוּ מְדַבֵּר אֶלְא בְּקִדְּשִׁים וּבְקִדְּשִׁים לִילָה הוּלָף אַחַר יוֹם יְכוּל אַף זֶה כֵּן נֶאֱמַר פֶּאָן יוֹם אֶחָד וְנֶאֱמַר בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית יוֹם אֶחָד מֵה יוֹם אֶחָד הָאוֹמֵר בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית הַיּוֹם הוּלָף אַחַר הַלִּילָה אַף יוֹם הָאִמּוֹר בְּאוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ הַיּוֹם הוּלָף אַחַר הַלִּילָה וּפִי' רַש"י לְפִי שְׁכָל עֵנִין פְּרָשָׁה זֹאת סְמוּכָה לְקִדְּשִׁים דְּכַתִּיב יִרְצָה לְקַרְבֵּן אִשָּׁה וְסָמוּךְ לִיה אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ בְּקִדְּשִׁים הַלִּילָה הוּלָף אַחַר הַיּוֹם דְּכַתִּיב בְּיוֹם קָרְבָּנוּ יֶאֱכַל לֹא יִנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בּוֹקֵר אֶלְמָא לִילָה שֶׁל אַחֲרָיו

קרובי יום קרבנו עד הבוקר עכ"ל רש"י ז"ל ולפי זה נחא דאי פתבה רחמנא לאותו ואתו
בנו במקום אחר וקא.

סמכה בענינ' דקדשים הוי אמינא דהאי ג"ש דאחד אחד מבריאת עולם דילפינו שיום
הולך אחר לילה מיניה ממעטינו קדשים ששם הלילה הולך אחר יום ואי פתבה במקום
אחר בלא ג"ש הוי אמינא אף דנוהג מצוה זו בקדשים אבל הית' אומר האי פדינא והאי
פדינא דקדשים יום אחד הלילה הולך אחר יום ובחולין היום הולך אחר הלילה ולכך
פתבה רחמנא בענינא דקדשים ונוי מוסיף על ענין ראשון ואפ"ה גמרינו האי ג"ש דיום
אחד ממעשה בראשית דאף בקדשים היום הולך אחר הלילה וזה גילה לו התרצן אבל
המקשן פריד מנין לאותו ואת בנו דנוהג בקדשים דילמא דקבלינו להאי ג"ש ממילא יש
לומר דנמעט קדשים דקדשים הלילה הולך אחר יום וגילה לו התרצן דילפינו מסמיכ'
ומפח ניו דמוסיף על ענין ראשון דנוהג בין בחולין ובין בקדשים ואפ"ה קבלנו ג"ש
דאחד ממעשה בראשית ש"מ דאף בקדשים אף דשם היום הולך אחר לילה מ"מ במצוה
דאותו ואת בנו אף בקדשים הלילה הולך אחר היום וק"ל והצעת' דבר זה לפני הלומדים
וישרו דברי בעיניהם: שאלה מט פרעשפונג יום ה' ז' אדר תצ"ח לפ"ק.

אכן פינה קברניט' דספינא יתד אמונה נשוא פנים ונקו זה קנה חכמה ובינה פילפולא
חריפתא ומלא צנא דקרי ותני ומתני דלית ליה שיעורא שיעורין של חכמים חכם טבא
מגרע גרע ומוסיף ודורש מקראות פסיני ועוקר הרי הרים הרמים ה"ה אהו' מחותני הרב
הגאון הגדול מעוז ומגדול נר ישראל ע"ה פ"ה ר"מ ואב"ד פבוד שמו מפארים מהור"ר
מאיר נר"ו יאיר וינהלום: הנה מאז ומקדם החלונתי לשאול בשלום רום הוד מכ"ת
ובשלום תורתו ומשנתו ורמסתי בחצירות קדשו בנידון הגט אשר בא לדינו ממרחקים
ובאתי להודיע שקבלתי לשון נבחר כתב צדק זה רמים לשעבד ע"י ציר אשר שלחתי
ותשובתו הרמה והנשואה בדעת תורה ודעתו נוטה להתיר ותשואת חן לרום מכ"ת אשר
עבר עין עיונו על שאלתי עמק השאלה אכן אחר אחרון אני בא ואחרון הכביד אשר
נתעורר וחרר וניעור השליח הגט אמר שהפעל הגט היה מחזיק שמו מקדם למרדכי
מחמת מרדון או מחמת איזה סיבה וזה היה שמו אשר יקראו לו בפה כל כי לא ידעו שם
משם אחר רק בעת אשר נתרצה לשלוח גט לאשתו עזובה הודה ולא בוש ואמר ששם
הלידה שלו בשם גטע כאשר נתברר לנו שזו שם אמיתת שלו והנה קמתי מחריד ומרעיד
אחוני השבץ על לא טובה השמועה אשר לקחה אזני מפי השליח ודברים אלו מרפסין
איגרא דבי' כולה תלמודא וכל קרית ספר הומה בפירושים אהא דרב אשי בפרק השולח
והוא דאיתחזק בתרי שמי ומתורתו של הרא"ש יש ללמוד הביאו הב"י בסוף ד"ה אבל
אם עמדו כו' דמי שנקרא בשני שמות במקום הפתיכה ובמקום הנתינה נקרא בשם אחד
מאותן השני שמות יש במשמע דיש לכתוב שם הנתינה כמו שכתב בגט שלפנינו גטע
ואף אם נימא דנטע הו' טפל מ"מ יש לומר פיון דאלו היה נתן במקום הפתיכה ולא היה
נכתב אלא שם הטפל לחוד דכשר לסברת הב"י שהביא ב"ש בסי' ג' דס"ל דשם הטפל
הוי פחניכה וא"כ פיון דלכ"ע אם כתב לשם החניכה פשר פדתנו בהדיא דה"ה דאם פותב
לשם הטפל דכשר אין הר"ן וסייעתו מבואר דהיכי דיש לו שם עיקר ושם טפל במקום
הפתיכה וטפל לחוד מיוחד במקום הנתינה דצריך למכתב לשניהם ואי נימא דיש לסמוך
אחשש עיגון האף גם שונרקה מפי חבורה דלשעת חירום אשר חששתי עד הנה שפדינה

ההיא מְשׁוּבָּשֶׁת בְּגִיּוֹסוֹת זֶה אֵינוֹ חֲשׂוּשָׁה דְּהֵא יְהוּדָה וּגְלִיל כְּשַׁעַת חִירוֹם דְּמִי כְּמִבְּנֹאֵר
בְּכַתְּנֻבוֹת דָּף י"ח אפ"ה תִּיקָן ר"ג לְכַתּוֹב וְכָל שׁוּם אָכֵן יֵשׁ לְחוּשׁ לְכֹן וְאוּלַי יִרְחִיק גְּדוּד
הַרְשַׁע הַבּוֹגֵד וְיִלְךְ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה וְעֲלִיָּה אֲנִי דֵּן וְגַם הַסֵּפֶר מִכְּתָב אֲלֵיהּוּ לְהַרְבֵּ ר' אֲלֵיהּוּ
אֶלְפִסְנֵדְרִי בְּשַׁעַר שְׁמוֹת הָאִישׁ וְאִשָּׁה ס"י ל"ה דָּף ס"ט ע"א וְז"ל אֲמַנְם מֵאֵי דְאִית לֹן
לְסַפּוּקֵי בְּאִישׁ הַמְּרַחֵק גְּדוּד בְּעַנְיָן הַנִּרְאָה לְעֵינַי שְׁלֵא יָשׁוּב לְמָקוֹם אֲשֶׁתּוֹ וְגַם רְחוּק מֵהַ
שְׁיָהִיָּה שְׁאֲשֶׁתּוֹ תִּלְךְ לְמָקוֹם שְׁבַעֲלָה שְׁם מִחֲמַת רִיחּוּק הַמָּקוֹם שְׁבִינִיָּהֶם וְלֹא הַכְרִיעַ שְׁם
גַם אִם יֵשׁ לְסַמּוּךְ עַל מֵה שְׁפָתַב הַסֵּמ"ג וְסִפֵּר הַתְּרוּמוֹת בַּפ"ג מֵהַלְכוֹת גִּירוּשָׁיִן בְּהַגְהוֹת
מִיַּמֵּינִית אִם הַב' שְׁמוֹת שְׁגוּרָם בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה וּבְאֶחָד יִכְנֹנָה בְּמָקוֹם גְּתִינָה דְּאָף
לְכַתְּחִילָה יֵשׁ לְכַתּוֹב שְׁם הַגְּתִינָה כִּיּוֹן דְּאִין לָנוּ יְסוּד עַל מֵה לְהַשְׁעֵן כִּי לֹא יִדְעָתִי מֵהַ
שְׁלֵא נִמְצָא בְּפּוֹסְקִים מְפּוֹרֵשׁ וְשׁוּם שְׁכָל בְּאֶשֶׁר בִּינּוּתִי בְּסִפְרִים וְלֹא דִיבְרוּ כָּל מִזְהַ
שְׁאִם הַחֲזוּק בְּשֵׁם אַחַר מִחֲמַת אִיזָה סִיבָה וְאִח"כ הוּדָה בְּשֵׁם הַלֵּידָה אִם נִצְטַרְךְ לָזֶה חֲזוּקָה
שְׁלֵשִׁים יוֹם וְא"כ בְּגִידוֹן דִּידֹן שְׁנִכְתָּב בְּאוֹתוֹ מַעֲשֶׂה שְׁהוּדָה וְיֵשׁ לְפָנְסוֹלוֹ אוֹ לֹא כִּיּוֹן
שְׁהוּדָה בְּשֵׁם הַלֵּידָה בְּאֶפִי עֲשָׂרָה אֵינוֹ צָרִיךְ לָזֶה חֲזוּקָה דְּשְׁלֵשִׁים יוֹם לְכֹן בְּאֶתִי בְּמִטּוֹי
מִינֵי' דְּמַר בְּדַבְּרִים אֵלוֹ נּוֹסֵף עַל רֵאשׁוֹנִים מֵהַ רֵאשׁוֹנִים מְסִינִי וְעוֹקֵר הָרִים אָף אַחֲרוֹנִים
כֹּן וּבְטוֹחַ אֲנִי בְּרוּם הוּד מִכ"ת שְׁיִקַּח מוֹעֵד מִשְׁרִים לְשָׁפוֹט בְּעֵינּוֹ הַגְּדוּלָה כִּי הַכָּל מְנַחַח
לְפָנָיו וּמְסוֹדֵר כְּשֶׁלְּחֹן עָרוּךְ וְאֶחָד יִצְרִיךְ לְהַרְאוֹת פְּנִים לְכָל צַד וְלַעֲמוֹד עַל שׁוֹרֵשׁ
וְעִיקָר הַדִּין וְלִמְלֵא עֲיִינָם אֲנִלְפֹן וּדְנָפִיק מִינֵי טַעְמָא לְיָלוּף וּפְנִי אֶחְלָה שְׁיִשְׁיֵב לִי
בְּתֻשׁוּבָה נְכוּנָה שׁוֹרֵשׁ הַדְּבָר בְּעִיקָר הַדִּין אֶשֶׁר מֵאֵתוֹ תִּצָּא תוֹרָה יוֹרִינוּ כַּדָּת מֵהַ לַעֲשׂוֹת
בְּהִיוֹת שְׁהָאִשָּׁה קִשְׁת רִיחַ נְכָאָה עוֹמֶדֶת וְצוֹנַחַת לְפָנָי כְּכָרוּכִיא בַּל תַּחנֵּה פּוּגַת עֵינָיָה
מִדְּמַעָּה וּבְזֶה אֲדַע כִּי מִצְּאֵתִי חֹן בְּעֵינֵי הַבְּדוּלַח וְאֲנִי שׁוֹמֵה בְּצִמָּא אֶת דְּבָרָיו וְאֵל יֵשִׁים
עָלַי אֲשֶׁמָּה שְׁהַטְרַחְתִּי אוֹתוֹ צְדִיק בְּתִיבוֹת הַרְבֵּה כִּי הַשְׁעָה צְרִיכָה לְכָף וּבְזֶה אֲשַׁתְּחִנֶּה
וְאֶצֵּא וְאוֹמֵר שְׁלוֹם מֵאוֹהֲבוֹ נִצַּח לֹא יִשְׁקֵר מְקַשֵּׁר בְּעַבְבוֹתָת אַהֲבָתוֹ בְּקַשֵּׁר שֶׁל קִינֵמָא
וְיִשְׁקוּט שְׁאֲנָן כְּזִית רַעֲנָן מֵאֵל חוֹנֵן בְּקַשְׁתִּי פְּרוּסָה שְׁטוּחָה לְהַפֵּךְ בְּשִׁרְיוֹתָא דְּהֵאֵי אִיתְמַתָּא
עֲלוּבָה וְעֵנִי וּבְטוֹחַ אֲנִי בְּרוּב חֲסֵדוֹ הַגְּדוֹל שְׁיִתֵּן מְקוֹם לְדַבְּרִי וְחֲזִיתָא לְרַבִּי מֵאִיר מֵאַחֲרֵי
בְּסִפֵּר פְּנִים מֵאִירוֹת חֶלֶק שְׁנֵי אֶשֶׁר צָלַל בְּמִים אֲדִירִים בְּגִידוֹן אִשָּׁה הַנִּקְרָאת שְׁאִשָּׁה
וְהִרְאָה פְּנִים לְכָל צַד כְּפִי' וְהוּא דְּאִיתְחַזַּק אֲבָל אֵין הַגִּידוֹן דּוּמָה לְרֵאִיָּה שְׁלָנוּ כִּי לֹא
מִשְׁמַע מִשְׁם שְׁצָרִיךְ לְהִתְחַזַּק שְׁלֵשִׁים יוֹם בְּשֵׁם הַלֵּידָה אֶשֶׁר הוּדָה וּבְקַשְׁתִּי שְׁטוּחָה לְעֵיוֹן
הַטִּיב וְלְהַשְׁבִּינוּ דְּבָר ע"י הַצִּיר הַזֶּה אָף יַעֲכָבְנוּ שְׁם יוֹם אוֹ יוֹמִים לֹא הֵנִי עֵיפּוּבָא כִּי כָּף
הַתְּנָתִי עָמוּ.

גְּאוּם מְשָׁה: תְּשׁוּבָה הַנָּה כְּתָבוּ קַבְּלַתִּי וְקָרִיתִי וְשְׁנִיתִי וְרֵאִיתִי שְׁנַפְל מִכ"ת בְּרַבְרָבִי וְדַרְכּוֹ
גְּסַתְרָה מְמַנִּי כִּי לְכָבִי לֹא כֹן יִדְמָה בְּפִירוּשׁ דְּבָרֵי הָרָא"ש וְהָר"ן וְנִצְיַעָה דְּבָרֵי הַש"ס
וְרַש"י וְתוֹס' וְדְבָרֵי הָרָא"ש הַנִּמְשָׁכִים אַחֲרֵי דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּפָרֵק הַשּׁוֹלַח דָּף ל"ד ע"ב תְּנֵן
בְּרֵאשׁוֹנָה הִנֵּה מְשַׁנָּה שְׁמוֹ וְשָׁמָּה כו' הַתְּקִין ר"ג הַגְּזָן שְׁיָהִיָּה כּוֹתֵב אִישׁ פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם
שְׁיֵשׁ לוֹ וְכו' וְהַסְפִּימוֹ הַתּוֹס' וְהָרָא"ש הָא דְּקָאֵמַר רַב אֲשִׁי וְהוּא דְּאִיתְחַזַּק בְּתַרִּי שְׁמוֹת
דְּאִיתְחַזַּק בְּשִׁתִּי הַשְׁמוֹת בְּשְׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת חַד בְּמָקוֹם כְּתִיבָה וְחַד בְּמָקוֹם הַגְּתִינָה דְּהֵא לֹא
קָתְנִי הִנֵּה לוֹ שְׁתֵּי שְׁמוֹת בִּיהוּדָה אוֹ שְׁתֵּי שְׁמוֹת סְתָם שְׁיִגְרֵשׁ בְּשִׁתִּי שְׁמוֹת אֵלָא כְּשִׁישׁ
לוֹ שְׁתֵּי שְׁמוֹת אַחַד בִּיהוּדָה וְאַחַד בְּגְלִיל דְּאֵז צָרִיךְ לְכַתּוֹב שְׁנֵיָּהֶם אֲבָל בְּהוֹחֲזוֹק בְּשְׁנֵי
שְׁמוֹת בְּמָקוֹם אַחַר ר"ל שְׁכָל בְּנֵי עִיר קוֹרִין אוֹתוֹ בְּשִׁתִּי שְׁמוֹת אֵז כְּשֵׁר בְּחִנִּיכָה אָף שְׁם

הטפל ורב אשי אמר הא דתיקון רבי גמליאל הדין דצריף לכתוב וכל שום פלי שהוקח בשתי שמות בשני מקומות שידוע שיש לו שתי שמות אבל בני מקום זה אינם מפירים בשם שיש לו במקום אחר הקלפה צריף לכתוב שניהם דלא לייתי לידי קילקול בין במקום הפתיכה בין במקום הנתינה וכן כתב הטור וזה לשונו אבל אם עומד במקום אחד ומגרש במקום אחר והוקח בשני המקומות באלו שני השמות כו' אבל בני המקום הזה אינם מפירים בשם שיש לו במקום אחר צריף לכתוב שניהם וכותב שם המקום הנתינה וכל שום וחניכה דאם לא כתב פן פסול וכתב הב"ח וזה לשונו וא"ת פיון שאין בני המקום הזה מפירים בשם שיש לו במקום אחד איה כותבין שם המקום הנתינה ויש לומר דאעפ"י דכל בני המקום אינם מפירין בשמו מ"מ ע"פ שני עדים שידועים שם מקום הנתינה כותבין אפילו עד אחד נאמן במילתא דעבידא לאגלווי עכ"ל.

הרי לפנינו שכל הנביאים מתנבאים בסגנון אחד דפ"י והוא דאיתחזק בתרי שמות שאנו יודעים שיש לו שם אחר אף אין אנו רגילין לקרותו במקום פתיכה בשם זה ואין אנו מפירין אותו בשם זה ואח"כ נתגלה ע"י עד או עדים השם שיש לו במקום הנתינה אז צריף לכתוב בשם הנתינה וכל שום וחניכה ואם לא כתב וכל שום וחניכה וזה היה תקנת ר"ג שכתוב איש פלוני ר"ל שם הנתינה וכל שום ואיתחזק בתרי שמי פ"י שבמקום הפתיכה נתחזק בשם מרדכי ובמקום הנתינה נתחזק שמו בשם נטע ואח"כ נתגלה ע"י עצמו שבמקום הנתינה שמו נטע היה צריף לכתוב נטע וכל שום וחניכה ואם לא כתב פן הגט פסול וכל י"ג דרכים בה כמ"ש הטור ולא התירו בשם אחד אלא אם רגילין לפדותו בשתי השמות במקום הפתיכה אפילו אחד עיקר ושני טפל ולא כתב אלא שם הטפל הוי חניכה לדעת התוס' והרא"ש וכשר בדעבד וכן הסכים הר"ן בפירוש והוא דאיתחזק בתרי שמה וכתב כמה פירושים ובסוף דבריו כתב וז"ל פיון שדחינו ראיות הירושלמי יש לנו לפרש והוא דאיתחזק בתרי שמי כפשיטא כל שאנו יודעים פאן שיש לו שם במקום אחר אע"פ שאינו נקרא פאן אלא בשם אחד צריף לכתוב וכל שום ואם לא כתב אינו מגורשת עכ"ל: ולפי משמעות דבריהם לא נכתב אלא שם נתינה דהיינו שם נטע ולא שום וחניכה ובמקום הפתיכה לא היה רגילין לקרותו בשם מרדכי אלא קודם פתיכת הגט נודע שבמקום הנתינה שמו נטע הוי ממש כפי' הרא"ש והתוס' הצריף למכתוב וכל שום וחניכה דאי לאו פתבו הכי אינו מגורשת ולא שייף לומר דאפילו כתב שם החניכה דכשר אלא אם היה רגילין לקרותו בשני שמות במקום הפתיכה אף אם אחר טפל וכתבו שם הטפל פשר דהוי פחניכה ואם לא ידעו שיש לו שם אחר במקום אחר זה הוי פלא נתחזק וכשר אפילו אם פתבו שם הפתיכה שהוא שם מרדכי ואח"כ נודע שיש לו שם אחר פשר לפירש"י ותוספות ורא"ש והר"ן ומכ"ת פתב פיון שהודה בב"ד הוי פנתחזק שמו וכוננתו שיהיה כמו חניכה וזה תימא גדולה דהא לא ידעו ולא קראו אותו בשם נטע מעולם במקום פתיכה זה לא חשיב לחניכה אלא דצריף למכתב כל שום ואי לא כתב הגט פסול כמ"ש הרא"ש והר"ן בפירוש וגם מ"ש מכ"ת אם יש לסמוך על הסמ"ג ועל ספר התרומות והגהות מייבנות בפרק ב' מהל' גירושין דאם ב' שמות שגורים במקום הפתיכה ובאחד יכונה במקום הנתינה שאף לכתחילה יש לכתוב שם הנתינה וכתב מעלתו אם יש לסמוך עליהם נפלאתי מה זו סמיכה דהלא בפירוש כתב שהיו שגורים שני השמות במקום הפתיכה ובזה כ"ע מודים אפילו שם הטפל הוי

כְּמוֹחֲנִיכָה וְכָשֶׁר אֲבָל הֵיכָא שְׂאִינָם שְׁגוּרִים וְנוֹדַע שְׁנִקְרָא בְּמִקּוֹם אַחַר בְּשֵׁם אַחַר בְּנִידוֹן דִּידָן זֶה הוּא תַּקְנָתוֹ שֶׁל ר"ג דְּצָרִיף לְמַכְתָּב וְכָל שׁוּם וְאִם לֹא פֶתַח פְּסוּל וּבְפִירוּשׁ פֶתַח בְּהִגָּהוֹת מִיִּמּוֹנִית וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֲבָל אִם הֵם בְּשֵׁנֵי מְקוֹמוֹת וְשֵׁם שְׁקוּרִין אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה אֵין קוּרִין אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה וְלֹא פֶתַח רַק שֵׁם אֶחָד מֵהֶם עַל זֶה שְׁנִינוּ שִׁנְיָה שְׁמוֹ וּשְׁמָה כּו' עַד לְפִיכָף צָרִיף לְמַכְתָּב בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת וְכוּתֵב שֵׁם הַנְּתִינָה עֵיקָר עַכ"ל הָרִי לְפִי דְבָרֵי הָרָא"ש וְהַתּוֹסֵ' וְהָר"ן וְרוֹב הַפּוֹסְקִים שְׁוִים בְּזֶה דָּאִם אֵינָם רְגִילִים לְקִירוֹתוֹ בְּשֵׁנֵי שְׁמוֹת צָרִיף לְמַכְתָּב וְכָל שׁוּם וְחֲנִיכָה דָּאִם לֹא פֶתַח הָיִ פְּסוּל א"כ בְּנִידוֹן דִּידָן שְׁנִתְחַזַּק בְּתָרֵי שְׁמֵי בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה בְּשֵׁם מְרַדְכֵי וּבְמִקּוֹם הַנְּתִינָה בְּשֵׁם נָטַע וְלֹא הָיִ רְגִילִין לְקִירוֹתוֹ בְּשֵׁם נָטַע בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה וְאִח"כ נוֹדַע לָהֶם שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם נָטַע בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה צָרִיף לְמַכְתָּב וְכָל שׁוּם וְחֲנִיכָה הִגִּט פְּסוּל וְאֵין תְּרוּפָה לְמַכְתָּה: אִף מְפָנֵי שְׁשֻׁקְדוּ חֲכָמִים עַל תַּקְנֹת עֲגוּנוֹת יֵשׁ לִי לְלַמֵּד זְכוּת מְסֻנְגִיּוֹת הַש"ס דְּאֵיתָא שֵׁם אֵינָה מְגוֹרְשֶׁת עַד שֶׁיִּגְרַשׁ אֶשְׁתּוֹ שְׁבִיהִיּוּדָה בְּשֵׁמוֹ שֶׁל יְהוּדָה וְשֵׁם גָּלִיל עֲמוֹ יֵצֵא לְמִקּוֹם אַחַר וְגִירָשׁ בְּאֶחָד מֵהֶם מְקוֹדְשֶׁת וּפְרִיף וְהָא אִמְרַת שֵׁם דְּגָלִיל עֲמוֹ אֲלֵא שְׁמַע מִיְנִיָּה הָא דְּאֵיתְחַזַּק הָא דְּלֵא אֵיתְחַזַּק וּמְצִינוּ לְמִימַר דְּהָכִי פִירוּשׁוֹ הָא דְּאֵיתְחַזַּק שֵׁם הַגָּלִיל בִּיהוּדָה וְיָדְעוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּגָלִיל צָרִיף לְמַכְתָּב שֵׁם גָּלִיל עֲמוֹ אוֹ שׁוּם וְחֲנִיכָה הָא דְּלֵא יָדְעוּ כֹּל בִּיהוּדָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּגָלִיל וְכוּתֵב שֵׁם שֶׁל יְהוּדָה שֶׁהוּא מְקוֹם הַנְּתִינָה סְגִי בְּכָף וּמְגוֹרְשֶׁת וְלֹא גְזָרִין כְּשֶׁתְּבֹא לְגַבּוֹת כְּתוּבָתָה בְּמִקּוֹם בְּעֵלָה שֶׁיֵּאמַר שֶׁלֹּא גִירָשָׁה מְשׁוּם דְּלֵא נִכְתָּב שֵׁם הַפְּתִיבָה אוֹ שׁוּם וְחֲנִיכָה כִּיּוֹן דִּידוּעַ לְנוֹ שֶׁלֹּא נוֹדַע בִּיהוּדָה שֵׁם הַפְּתִיבָה יֵאמְרוּ דְּלִכְּף לֹא כְּתוּבוּהוּ הַשֵּׁם שֶׁל מְקוֹם הַפְּתִיבָה מְשׁוּם שְׂאִינָם מְפִירִים בְּשֵׁם זֶה כֹּל בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה דְּלִיכָא לְמִיחַשׁ כֹּל כְּף לְקִילְקוּלָא מִשָּׂא"כ אִם אָנוּ יוֹדְעִים בְּמִקּוֹם פְּתִיבָה שֶׁיִּדְוַע בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה מְשֵׁם זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה וְלֹא כְּתַב אֲלֵא שֵׁם הַמְּקוֹם הַנְּתִינָה דְּפְסוּל מִשָּׂא"כ אִם אֵין מְפִירִין כֹּל בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה דְּכָשֶׁר וְזֶה הָא תְּנִי בְּבִרְיָתָא יֵצֵא לְמִקּוֹם אַחַר וְגִירָשׁ אֶשְׁתּוֹ שֶׁל יְהוּדָה בְּשֵׁמוֹ שֶׁל יְהוּדָה דְּמְגוֹרְשֶׁת וּבְדָלָא אֶחְזִיק שֵׁם בִּיהוּדָה בְּתָרֵי שְׁמוֹת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּגָלִיל לְכָף דְּלֵא חֲזִישׁ לְקִילְקוּלָא דְּתַבְרָא בְּצִידוֹ דְּלֵא יֵאמְרוּ אִישׁ אַחַר גִּירָשׁ מְפָנֵי שֶׁלֹּא כְּתַב שֵׁם הַגָּלִיל כִּיּוֹן דְּאֵין מְפִירִין כֹּל בְּשֵׁמוֹ דְּגָלִיל בְּמִקּוֹם נְתִינָה וּבְסִבְרָא זֶה יֵשׁ לִישֵׁב מַה שֶׁהֵינִחַ הַב"י בְּצ"ע עַל תְּשׁוּבַת הָרָא"ש בְּכָלֵל ט"ו ס' ד' וְנ"ל הַתְּקִין ר"ג שֶׁיְהִיָּה כּוּתֵב שְׁמוֹ שְׁקוּרִין לוֹ בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה וְכָל שׁוּם אַחַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֲבָל לֹא אֵיתְחַזַּק בְּתָרֵי שְׁמֵי שְׂאִינָם יוֹדְעִים בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה אֵין צָרִיף לְמַכְתָּב וְכָל שׁוּם אֶחָד וְחֲנִיכָה דְּאֵית לֵיהּ דְּאֵין לְנוֹ אֲלֵא הַשֵּׁם שֶׁהֵחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ בּוֹ עַכ"ל וְשֵׁם קָאֵי עַל פִּי הַגְּמָרָא בְּגִירָשׁ אֶת אֶשְׁתּוֹ שְׁבִיהִיּוּדָה בְּשֵׁמוֹ שְׁבִיהִיּוּדָה מְשֵׁמַע שְׁקָרָא עֲצָמוֹ שֵׁם בְּשֵׁם זֶה וּבְגָלִיל בְּשֵׁם אַחַר וְכִיּוֹן דְּלֵא אֵיתְחַזַּק בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה הוֹלְכִין אַחַר שְׁמוֹ שְׁקָרָא עֲצָמוֹ וּפְשִׁטָא הֵיכִי דְּשֵׁם הַלִּידָה בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה וְלֹא יָדְעוּ וּמְנִידוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה שְׂאֵין צָרִיף לְמַכְתָּב וְכָל שׁוּם וְחֲנִיכָה וְהָרַב הַב"י תְּמָה עַל דְּבָרֵי הָרָא"ש וְזֶה לְשׁוֹנוֹ מְשֵׁמַע מְדַבְּרִים אֵלָה שְׁבְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה לֹא הוֹחֲזִיק אֲלֵא בְּשֵׁם אֶחָד עֲדִיף טְפִי מְשֵׁהוֹחֲזִיק בְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּמִקּוֹם פְּתִיבָה וְזֶה תִּימָה דְּאֵיפְכָא מְסַתְּבָרָא כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתֵי ר"ל שְׁכַתְּבֵי הַב"י לְעֵיל דְּלַרְבוּתָא נְקֻטִי הָרָא"ש שֶׁאֵע"פ שְׁבְּמִקּוֹם הַנְּתִינָה אֵינוֹ מוֹחֲזִיק וְכוּתֵב עוֹד הַב"י וְנ"ל וְעוֹד קָשָׁה דְּמְשֵׁמַע מְדַבְּרֵי בְּתְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה שֶׁאֵע"פ

שְׁבַמְקוֹם הַפְּתִיבָה נִקְרָא בְּשֵׁם אַחַר מְאַחַר שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִיבָה אֵינָם יוֹדְעִים שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר כּוֹתֵב בְּשֵׁם מְקוֹם הַנְּתִיבָה וְאֵינוֹ כּוֹתֵב וְכָל שׁוֹם וְגַם זֶה תִּימָה דְּהָא אֲתִי לְקַלְקוּלָא בְּמְקוֹם פְּתִיבָה לֹא זֶה הוּא שְׂגִירֵשׁ כְּמוֹ שְׁפָתָב הוּא בְּפִסְקִיו וְצ"ע עכ"ל ה"ב"י וְלִפִּי מָה שְׁפָתָבְתִּי נִתְיָשְׁבוּ שְׂנֵי הַתְּמִיחוֹת בְּשֵׁלְמָא אִם אָנוּ יוֹדְעִים שְׂיֵדוּע בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר א"כ יֵשׁ מְקוֹם לֹא זֶהוּ שְׂגִירֵשׁ מִפְּנֵי כִּינּוּן שְׂיֵדוּע בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה שְׂגַם בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה יְדוּע שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר א"כ לְמָה לֹא פְתָבוּ וְשׁוֹם א"כ יֵשׁ מְקוֹם לְעַרְעַר דָּאִין זֶהוּ שְׂגִירֵשׁ אֲבָל אִם אָנוּ יוֹדְעִים בְּבִירוֹר שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִיבָה אֵינָם יוֹדְעִים כָּלֵל שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר א"כ תִּבְרָא בְּצִידוֹ הָא דְלֹא פְתָבוּ וְכָל שׁוֹם מְשׁוֹם דְּלֹא מְכִירִין בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר וְסָגִי בְּשֵׁם שְׁקוּרִין לוֹ בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה וְהַב"ח רָצָה לְהַגִּיעַ וְנ"ל וּבִתְשׁוּבַת הָרַא"ש כָּלֵל ט"ו ס' ד' הַשְּׂמִיט הַסּוֹפֵר חֲלֻקָה אַחַת וְכִי צָרִיף לְהִיּוֹת אֲבָל לֹא אִיִּתְחַזַּק בְּתַרְי שְׂמִי שְׂאֵינָם יוֹדְעִים בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה וְגַם בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה אֵין יוֹדְעִים שְׂיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה א"צ לְכַתּוֹב וְכָל שׁוֹם וְדַבְרֵי תְשׁוּבָה זֶה הוּא מְמַשׁ כַּמֶּשׁ"כ בְּפִסְקִים עכ"ל אֲבָל לִפְעַם"ד אֵין הֶגְהָה זֶה צוֹדְקַת כָּלֵל דְּהָא סִינִים הָרַא"ש דָּאִין לָנוּ אֲלֵא שֵׁם שְׁהַחְזִיק עֲצֻמוֹ הָרִי שְׁהַקְפִּידוּ חַכְמִים מִי שְׂיֵשׁ לוֹ שְׂנֵי שְׁמוֹת בְּשְׂנֵי מְקוֹמוֹת שְׂצָרִיף לְכַתּוֹב שְׂנֵיהֶם שְׂלֵא תְבוּא הָאִשָּׁה לִידֵי הַפֶּסֶד בְּגַבִּיּוֹת פְּתוּבָה עכ"ל הָרַא"ש וְחֻשְׁשָׁא זֶה לֹא קָאִי אֲבָל אִם כּוֹתֵב בְּמְקוֹם נְתִיבָה וְלֹא מְקוֹם הַנְּתִיבָה אֲבָל לִפִּי הֶגְהוֹת הַב"ח בְּאוֹתוֹ בְּבִא דְצָרִיף לְמַכְתָּב שֵׁם הַפְּתִיבָה וְשֵׁם הַנְּתִיבָה לֹא יְכַתּוֹב שֵׁם הַנְּתִיבָה אִיכָא הוֹצֵאתָ לְעַז עַל בְּנִים וְלֹא מְשׁוֹם הַפֶּסֶד פְּתוּבָה וְגַם בְּעַל הַדְרִישָׁה רָצָה לְהַגִּיעַ בְּפָנִים שׁוֹנִים וְכָל דְּבָרֵינוּ אֵינָם מְוַכְרְחִים וְקָשָׁה לְהַגִּיעַ הַסְפָּרִים וְכִי מְפָל דִּין מְצֵאתִי בְּדַבְרֵי הָר"ן שְׂקַצַּת גְּאוּנִים רָצוּ לְפָרֵשׁ הָא וְג.

וְח"ג) דְּקָאֵמַר דְּאִיִּתְחַזַּק בְּתַרְי שְׂמִי דְּבַמְדִּינַת הַיָּם נְמִי קוּרִין אוֹתוֹ לְפַעְעִים בְּשֵׁם אַחַר וְעָשָׂה ר"ג תִּקְנָה כּוֹלְלַת לְהִיכָא דְּאִיִּתְחַזַּק וְלְהִיכָא דְּלֹא אִיִּתְחַזַּק שְׂיִהְיֶה כּוֹתֵבִין וְכִי מִפְּנֵי תִּיקוֹן עוֹלָם וְאִפִּילוּ הִיכָא דְּלֹא אִיִּתְחַזַּק נְהִי דְּגִיטוּ פֶּשֶׁר לְעַז מִיְהוּ אִיכָא וְכַתְּבוּ דְּהִיכִי דְּאִיִּתְחַזַּק בְּתַרְי שְׂמִי שֵׁל מְקוֹם הַנְּתִיבָה עֲדִיף טְפִי כו' וְמִסִּינִים ר"י וְר"ן נְמַצָּא לְמִידִין לִפִּי דְּרָף זֶה דְּהִיכִי דְּאִיִּתְחַזַּק בְּתַרְי שְׂמִי כְּלוֹמַר שְׂאָף בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה קוּרִין אוֹתוֹ לְפַעְעִים בְּשֵׁם מְקוֹם הַנְּתִיבָה וְלֹא כְּתֵב וְכָל שׁוֹם אִפִּילוּ כְּתֵב שֵׁם מְקוֹם הַנְּתִיבָה שְׂהוּא יוֹתֵר חָשׁוּב אֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת אֲבָל לֹא אִיִּתְחַזַּק בְּתַרְי שְׂמִי בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה כְּלוֹמַר שְׂאֵין קוּרִין אוֹתוֹ אֲלֵא בְּשֵׁם אֶחָד אַע"פ שְׂיִוְדְעִין שְׂנִקְרָא בְּמְקוֹם הַנְּתִיבָה בְּשֵׁם אַחַר וְלֹא כְּתֵבוּ אֲלֵא שֵׁם שֵׁל מְקוֹם הַפְּתִיבָה בְּדַעְבַּד מְגוֹרֶשֶׁת וְהֵינּוּ דְּקַתְנִי יְצָא לְמְקוֹם אַחַר וְגִירֵשׁ בְּאֶחָד מִהֶן מְגוֹרֶשֶׁת כְּלוֹמַר אַע"פ שְׂיִוְדְעִין שֵׁם שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִיבָה נִקְרָא בְּשֵׁם אַחַר וְכֵן מוּכַח בִּירוּשְׁלָמִי כו' עכ"ל הָרִי לְפָנֵינוּ אַע"פ"י שְׂיִוְדְעִין שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִיבָה נִקְרָא בְּשֵׁם אַחַר וְכַתְּבוּ שֵׁם הַמְּקוֹם הַנְּתִיבָה כְּשֵׁר בְּדַעְבַּד מְשׁוֹם דְּלֹא הָוִי אֲלֵא מְשׁוֹם הוֹצֵאתָ לְעַז דְּדוֹקָא אִם הִנְחִיזָה בְּתַרְי שְׁמוֹת שְׂאָף בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה קוּרִין אוֹתוֹ לְפַעְעִים בְּשֵׁם מְקוֹם הַנְּתִיבָה אִפִּילוּ שְׁפָתָב מְקוֹם הַנְּתִיבָה שְׂהוּא יוֹתֵר חָשׁוּב אֵינָה מְגוֹרֶשֶׁת אֲבָל אִם לֹא אִיִּתְחַזַּק בְּתַרְי שְׂמִי שְׂאֵין קוּרִין אוֹתוֹ בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה אֲלֵא בְּשֵׁם אֶחָד אַע"פ"י שְׂיִוְדְעִין שְׁבַמְקוֹם הַנְּתִיבָה נִקְרָא בְּשֵׁם אַחַר כִּינּוּן שְׁבַמְקוֹם הַפְּתִיבָה לֹא הִנְחִיזָה כְּשֵׁר בְּדַעְבַּד א"כ ק"ו דָּאִם לֹא קוּרִין אוֹתוֹ אֲלֵא בְּשֵׁם אֶחָד בְּמְקוֹם הַפְּתִיבָה וּבְמְקוֹם הַנְּתִיבָה נְמִי אֵין קוּרִין אוֹתוֹ אֲלֵא בְּשֵׁם אַחַר וְכַתְּבוּ מְקוֹם הַנְּתִיבָה שְׂהוּא יוֹתֵר חָשׁוּב דְּכָשֵׁר בְּדַעְבַּד א"כ בְּנַד"ד שְׁבַמְקוֹם הַפְּתִיבָה לֹא נִקְרָא אֲלֵא

בשם אָחַד וְנוֹדַע ע"י הוֹדָאת עֲצָמוּ שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה וּבְמָקוֹם הַנְּתִינָה אֵינֶם יוֹדְעִים שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם אַחַר בְּמָקוֹם פְּתִיבָה עכ"פ בְּדַעְבַּד כְּשֶׁר לְדַעְתָּם דַּק"ו הוּא דְקָא אִם לֹא פֶתַב אֲלֵא מְקוֹם פְּתִיבָה כְּשֶׁר בְּדַעְבַּד מְשׁוּם דְּאִינוּ אֲלֵא מְשׁוּם הוֹצָאת לַעֲזוּ ק"ו אִם פֶּתַב שֵׁם מְקוֹם הַנְּתִינָה פִּינּוּ דְלֵא אִיתְחַזַּק שֵׁם בְּשֵׁם הַפְּתִיבָה דְּאִינוּ אֲלֵא מְשׁוּם הוֹצָאת לַעֲזוּ וְשֵׁם הַנְּתִינָה חָשׁוּב יוֹתֵר דְּכְשֶׁר בְּדַעְבַּד וּלְפִי תְּשׁוּבַת הָרָא"ש אִפִּי לְכַתְּחִילָה אֵינֶם כּוֹתְבִי אֲלֵא שֵׁם הַנְּתִינָה אַף שֶׁהָר"ן לֹא הִסְפִּים עִם פִּירוּשׁ הַנַּ"ל מ"מ בְּמָקוֹם שְׁיֵשׁ חָשׁוּשׁ עֵיגוּן רֵאוּי לְסַמְנָה עַל תְּשׁוּבַת הָרָא"ש וּפִירוּשׁ הַגְּדוּלִים שֶׁפִּירְשׁוּ וְהוּא דְּאִיתְחַזַּק בְּתַרֵּי שְׁמֵי דְלֵא כְּפִי הַתּוֹס' וּמִסְתַּיְעוּ מִן הִירוּשְׁלָמִי רֵאוּי לְסַמְנָה עֲלֵיהֶם בְּמִלֵּי דְרַבְּנָן בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְקַמְי' שְׁמֵיא גְלִי לֹא לְכַבּוּדִי וְלֹא לְכַבּוּד בֵּית אָבִי וְלֹא לְשׁוּם פְּנִי אַחֲרַת רַק מְפִנִי תַקְנַת עֲגוּנוֹת דַּעֲתִי נוֹטָה לִיתֵן לְהַעֲלִיבָה זֹה הֵגַט בְּלִבְד שְׁיִסְפִים עִמִּי הָרַב מְרָא דְאַתְרָא וּב"ד הַצֶּדֶק כ"ד הַכּוֹתֵב בְּנִחְיָצָה ד"ש מְאִיר: שְׁאַלָה נִ יוֹם ה' כ"א אָדָר תַּצ"ח לַפ"ק בַּפ"ב אֶל שַׁר הַתּוֹרָה אֲרִי שְׁבַחְבוּרָה אֶסְפַּקְלָרְי' הַמְּאִירָה פַחְמָה בְּרָה מְנוֹרָה הַשְּׁהוּרָה מְרַגְנִיתָא שְׁפִירְתָא כָּל רַז לִי לֹא קַל פַּחְמוּרָה ה"ה הַמְּאִיר הַגְּדוֹל מְמַשְׁלַת הַגְּאוֹן הַמְּפֹרָסִם גַּר יִשְׂרָאֵל עֲמוּד הַיְמִינִי כְּבוֹד שְׁמוֹ כִּמְהוֹר"ר מְאִיר נַר"ו יְאִיר לְנִצְחָה: פֶּתַבּוּ הַבְּהִיר אֶל מוֹל הַעֶבֶר פְּנֵי הָאִיר ע"י הַצִּיר וְאוֹתִיּוֹתָיו מִחִפְיֵמוֹת וְרוּחַ קִדְשׁוֹ הוֹפִיעַ בְּבַה"מ וְקָרִינוּ וְשִׁלְשָׁנוּ בְּנוֹעַם שִׁיחַ יוֹד אֶסִּיפַת הָרוּעִים חֲזִינּוּ לַר' מְאִיר מְאַחֲרֵי הַפֶּתַב כְּתָבִי קוֹדֵשׁ שְׁטַעֲמֵנוּ צוּף דְּבִשׁ צוֹפִים אֲמָרִים רַכּוּ מִשְׁמֵן וְהֵמָּה פְּתִיחוֹת פֶּתַח דְּבָרָיו יְאִיר בְּפָנִים מְאִירוֹת וּמִסְבִּירוֹת קוֹשֶׁר וּמִתִּיר בַּחֲד יָד יָדוֹ עַל עֲלִיוֹנָה וְאִין נַעֲנוּ אֲבַתְרָנִי הַחֲרָשׁ וְהַמְּסַגֵּר הַפּוֹתֵחַ וְאִין סוּגֵר וּמִי יִפְתַּח בְּדוּרוֹ וְנִרְבֵּם כְּכֹלֵם יְאוֹתוֹ לְאוּרוֹ הַסְּפִימוֹ כְּכֹלֵם יִתְּנוּ עֲדִיָּהֶן וְיִצְדִּיקוּ וְיִאֲמְרוּ אֲמַת חֲתָמוּ וְרַב תְּבוּאוֹת בְּכַח שׁוֹר עֲלֵיו אֲנִי קוֹרָא מִי כְּמוֹהוּ מוֹרָה זְקֵן וּבִישִׁישִׁים חֲכָמָה וּבְאַבְנֵת דְּלִבָּא יִתִּיב אַף אָחַד רוּצָה לְחַלּוֹק עֲלֵיו לְכֹן עֲלֵתָה בְּרַעֲיוֹנֵי לְכַתּוּב עוֹד לְהוֹרִים וּמוֹרִים הַגְּדוּלִים אִם יִסְפִּימוּ עִמָּנוּ וְאַח"כּ אֶסְדֵּר הֵגַט וְאַלְקִים יִצְיָלְנוּ מִשְׁגִּיאוֹת וְיִרְאֲנֵי מִתּוֹרָתוֹ נִפְלְאוֹת וְעַל תְּשׁוּבָתוֹ הִרְמָה אֲצַפֶּה וּמִשְׁפֹּרְתוֹ יִהְיֶה שְׁלִמָּה.

הַקְּטָן מִשֶּׁה חוֹנָה בַּק"ק פֶּרַעֲשׁבוּרָג: תְּשׁוּבָה יוֹם ה' כ"ה אָדָר תַּצ"ח לַפ"ק פֶּה א"ש. מִשֶּׁה יְדַבֵּר דְּבַר דְּבַר עַל אֲנֹפְנוּ אֲנֹפְנוּ אֲנֹפְנוּ הַמְּרָאָה פָּנִים מִסְבִּירוֹת לְכָל צַד הַשְּׁנוּה לְכָל גֶּפֶשׁ הַיְפָה יְפֵה נוֹף מְשׁוּשׁ כָּל הָאָרֶץ נִבְחַר חֲרוּץ ה"ה אֶהוּבִי מְחַנְתֵּנִי הָרַב ה"ה כְּבוֹד מְהוֹר"ר מִשֶּׁה נַר": פֶּתַבּוּ כְּתַב נִבְחַר הַנִּכְתָּב בְּיוֹם ה' כ"א אָדָר קַבְּלֵתִי וְרֵאִיתִי שְׁדַבְּרִי עֲלוֹ ת"ל לְרַצּוֹן לְפָנָיו וְלִפְנֵי ב"ד אַף אָחַד חֲלַק עֲלֵי וְדַבְּרִי חֲכָמִים בְּנִחְתָּ נִשְׁמָעִים וְת"ח שְׁאֲמַר דְּבַר הַלְכָה אִין מְזִיחִין אוֹתוֹ וְאֲמַר לִיָּה אִין מְזִיחִים שְׁרַבּוּ זְחוּחֵי הַלֵּב רַבּוּ מִחֲלוּקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲצַא לְרִיב מִהַר וְאֶפְתַּח בְּשָׁלוֹם שְׁלוֹם רַב לְאַנְהֵבִי תוֹרָתוֹ וְלוֹמְדִים לְשִׁמָּה וְה' הוּא יוֹדַע וְעַד שְׁלֵא לְכַבּוּדִי וְלֹא לְכַבּוּד בֵּית אָבִי וְלֹא לְשׁוּם פְּנִיָּה אַחֲרַת כְּתַבְתִּי דַּעֲתִי רַק שְׁקִדּוֹ חֲכָמִים עַל תַּקְנֵי עֲגוּנוֹת גָּלִל כֹּן יִרְדֵּתִי לַעֲמֵק הַלְכָה בְּכַח דְּהִיתְרָא לְהַקֵּל בְּמִלֵּי דְרַבְּנָן בְּמָקוֹם חָשׁוּשׁ עֵיגוּן וְכִי לֹא יַדַּעֲתִי שְׁיֵשׁ נִקְדָּנִין הַמְּתַעַקְשִׁים לְהִרְאוֹת לְרַבִּים פִּילְפוּלִם כְּאִשְׁרֵי כְּתַב אֵלֵי אָחַד מִן הַלּוֹמְדִים וְאֲשִׁיב לוֹ דְּבַר כִּי תוֹרָה הוּא וּלְפ"ד לְלַמּוּד הוּא צָרִיף וְאוֹדִיעַ לוֹ וְלִמְעַלְתְּכֶם כִּי עֵיקַר הַדְּבַר פִּינּוּ שְׁאִין לְנוּ רֵאִי מְפֹרָשֶׁת מִן הַש"ס לְפִסְוֹל הֵגַט הִכִּי שְׁנַזְפֵּר שֵׁם מְקוֹם הַנְּתִינָה וְלֹא כְּתַב שֵׁם הַפְּתִיבָה וְגַם כָּל שׁוּם וְחִנְיָכָה אֲלֵא אִם נִפְרָשׁ הָא דְרַב אֲשִׁי כְּפִי הַתּוֹס' וְהוּא דְּאִיתְחַזַּק בְּתַרֵּי שְׁמֵי דְּאִיתְחַזַּק בְּשַׁעֲתֵי שְׁמוֹת חַד בְּמָקוֹם הַפְּתִיבָה וְחַד בְּמָקוֹם הַנְּתִינָה בְּנִידוֹן שְׁלִפְנֵינוּ בְּמָקוֹם פְּתִיבָה קָרִי שְׁמוֹ מְרַדְּכִי וְלֹא הוֹרְגָלוּ

שם לקרותו בשם נטע כלל ובמקום הנתינה קרא עצמו בשם נטע ולא ידעו משם מרדכי כלל אז איכא לעז פשכותב שם אחד ופסול אבל בהחזק בשני שמות ר"ל שרגילין לקרותו במקום אחד בשני שמות פשר בדעבד באחד מהם דהנה כמו חניכה אבל אם נפרש הא דרב אשי דקאמר והוא דאיסתחזק בתרי שמי ר"ל שנתחזק בתרי שמי במקום פתיכה שהיו רגילין לקרותו קצת בשם זה וקצת בשם נתינה אז תימן ר"ג שיכתוב שניהם או וכל שום ואם לא פתב פן פסול אבל לא נתחזק לקרותו בשם שניהם במקום פתיכה וכתב רק מקום פתיכה אע"פ שזודע שיש לו שם אחר במקום אחר הגט פשר וק"ו אם לא הוחזק במקום הנתינה אלא בשם אחד וכתבו מקום הנתינה דכשר דמקום נתינה יותר חשוב ואפשר שעל פי זה סמך הרא"ש בתשובותיו שכתב אבל לא איסתחזק בתרי שמי שאינם יודעים במקום הנתינה שיש לו שם אחר במקום הפתיכה אין צריך לכתוב וכל שום ולי נראה שגם הרי"ף למד פי' זה בדברי רב אשי דלא הביא כל שקלני' וטרני' דהש"ס אלא הא דרב אשי והוא דאיסתחזק בתרי שמי וההיא דהנה קרי ליה רבא מרי' ופורתא שרה אמרי נהרדעאי מרי' וכל שום שיש לה ש"מ דההיא דקאמר רב אשי גמי דומי' הנה קרי ליה מרי' דמייירי דאיסתחזק בתרי שמי במקום אחד ה"נ מתפרש דברי רב אשי וכיון דקרי ליה במקום אחד בתרי שמי הוצרך לכתוב וכל שום ואם לא פתב אפשר דפסול דגרע מחניכה דהתם באנשי ירושלים מייירי שהיה שם מפורסים או ששני שמות דומין זה לזה אבל אם אינם דומים פסול גמי בלא שום וכל זה שהוחזקו שני שמות במקום אחד אבל אם לא הוחזק במקום הפתיכה אלא בשם אחד ובמקום נתינה בשם אחר כשר וכי היכי דכשר בשם הפתיכה זה פשיטא דכשר בשם הנתינה שהוא יותר חשוב והנה אחר שיצא השליח ממני עיינתי בדברי הר"ן ומצאתי שפמה גאונים למדו פי' זה נזה לשונו לאחר שכתב פי' דשמעתא והוא דאיסתחזק בתרי שמי שעשה תקנה פוללת להיכי דאיסתחזק ולהיכי דלא איסתחזק וכו' סיים וזה לשונו ונמצינו למידין לפי דרך זה דהיכא דאיסתחזק בתרי שמי כלומר, שאף במקום פתיכה קורין אותו לפעמים בשם מקום הנתינה ולא פתבו וכל שום אפילו כתב שם של מקום הנתינה שהוא יותר חשוב אינה מגורשת אבל לא איסתחזק בתרי שמי במקום הפתיכה כלומר שאין קורין אותו שם אלא בשם אחד אע"פ שיודעין שנקרא במקום הנתינה בשם אחר ולא פתבו אלא שם של מקום הפתיכה בדעבד מגורשת והיינו דקתני יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורש' כלומר אע"פ שיודעין שם שבמקום הנתינה נקרא בשם אחר וכן מוכיח בירושלמי כו' מיהו לכתחילה צריך לכתוב וכל שום מפני חשש לעז עכ"ל הרי לפניך דלפי הגאונים הוא איכא מפי' התוס' דס"ל דהיכי דאיסתחזק בתרי שמי במקום הפתיכה שגם במקו' הפתיכה קורין אותו בשם של מקום הנתינה אם לא כתב וכל שום בדעבד פסול אבל אם לא איסתחזק אע"פ שאנו יודעים שיש לו שם אחר במקום הנתינה וכל שום לעז ודאי איכא אבל גיטא לא מיפסל וא"כ בנידון דידן ממש פן הוא שבמקום הפתיכה לא הוחזק אלא בשם מרדכי ולא הרגילו כלל לקרות בשם נטע אלא שזודע ע"י עצמו שנקרא במקום הנתינה בשם נטע ובמקום הנתינה לא איסתחזק אלא בשם נטע אף אם נאמר שלכתחילה צריך לכתוב וכל שום דלעז ודאי איכא אבל גיטא לא פסול א"כ פשיטא היכי שכתב מקום הנתינה ולא מקום הפתיכה אע"ג דלעז ודאי איכא מ"מ גיטא לא איפסל מלבד שכתבנו שלפי תשובת הרא"ש שלמד פי' זה והוא דאיסתחזק שאין

צָרִיף לְכַתּוֹב וְכָל שׁוֹם דְּאֶפִּילוּ לַעֲזוֹ לִיכָא אַף שְׁהַר"ן דְּחָה פִּי הַגְּאוּנִים הַנ"ל מ"מ בְּשַׁעַת הַדְּחָק בְּמִקּוֹם חֲשֵׁשׁ עֵיגוּן יֵשׁ לְסִמּוּן עֲלֵיָהּוּ שְׁלֵא קִטְלִי קִנִּי בְּאַגְמ' הָוֵי בְּפִרְטוֹת בְּמִילֵי דְרַבְּנָן שׁוֹמְעִין לְהַקְל בְּמִקּוֹם עֵיגוּן: וּמִעֲתָה אֲשִׁיב לְדַבְרֵי הַחֹלֵק עַל דְּבָרֵי מִטְעָם מַה שְׁרָצוּנֵי לְתַרְזַן הַצ"ע שְׁהַנִּיחַ הַב"י עַל דְּבָרֵי תְּשׁוּבַת הָרָא"שׁ הוּא סְבָרָא קְלוּשָׁה וְהִבִּיא רֵאִי מְדַבְרֵי מְהַרְשֵׁ"א שְׁכַתְב לְתַרְזַן וּמְפָרֵשׁ דְּהוֹכַחַת הַתּוֹס' בְּתוֹסְפָתָא רִשְׁבִּ"ג לֹא פְּלִיג אַרְיִשָׁא בְּגִירָשׁ בְּשֵׁם אֶחָד אֲלֵא אֲסִיפָא פְּלִיג הָאָרִיף בְּסִבְרוֹת לְדַחוֹת סְבָרְתִי וְהִנֵּה מַה אֲעֲנֶה בְּחִידוּד שְׁמַעְתָּ פְּהָרִים הַתְּלוּנִי בְּשַׁעְרָה זִיל לְהִכִּי קָא מְדַחֵי לִיה וְזִיל לְהִכִּי קָא מְדַחֵי לִיה וְאֲנִי אוֹמֵר אֲדַמְקָשִׁי לִיה מְסַבְּרַת הַתּוֹס' מִתּוֹסְפָתָא הִנֵּה לוֹ לְהַקְשׁוֹת מִפִּי הַשְּׁמַעְתָּא שְׁפִירְשׁוּ הַתּוֹס' בְּפִי דְמִיָּרוּ הִיכִי דְלֹא רְגִילִין לְקִירוֹתוֹ בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה חֲמוּר מֵהִיכִי דְאִיתְחַזַּק וְקוֹרִין לוֹ בְּמִקּוֹם הַפְּתִיבָה בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת דְּכָשֵׁר בְּדַעְבַּד דְּהוּי כְּמוֹ חֲנִיכָה וְאִם לֹא הָיוּ רְגִילִין לְקִירוֹתוֹ שֶׁם בְּשִׁנֵּי שְׁמוֹת אֲלֵא אִיתְחַזַּק בְּשֵׁם אֶחָד וּבְמִקּוֹם הַנְּתִינָה אִיתְחַזַּק בְּשֵׁם אַחֵר אִם לֹא כְּתָבוּ וְכָל שׁוֹם דְּכָסוּל אֲלֵא בְּנֻדָּי שְׁלֵא כְּתָבוּ לְפִי פִי הַתּוֹס' אֲלֵא פִינּוּ דְאִינוּ מְוַכְרַח לְפָרֵשׁ בְּפִירוּשָׁם אֲלֵא פִי אַחֵר כְּדַבְרֵי לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַב אֲשִׁי וְהוּא דְאִיתְחַזַּק מִמֶּשׁ מֵהִיפּוּף לְהִיפּוּף א"כ נִשְׁתַּנְּה הַדִּין לְדַעַת הָרָא"שׁ בְּתְּשׁוּבָה אִינוּ צָרִיף לְכַתּוֹב וְכָל שׁוֹם וּלְדַעַת הַגְּאוּנִים עַכ"פ אַף דְאִיכָא לַעֲזוֹ בְּדַעְבַּד מִיְהוּ כְּשֵׁר רְאוּי לְסִמּוּן עֲלֵיָהּוּ בְּמִילֵי דְרַבְּנָן בְּמִקּוֹם חֲשֵׁשׁ עֵיגוּן וְאִם נִימָא שְׁסַבְּרְתִי מַה שְׁרָצִיתִי לְתַרְזַן הַצ"ע שְׁל הַב"י עַל תְּשׁוּבַת הָרָא"שׁ הִיא קְלוּשָׁה וְחִלּוּשָׁה בְּעֵינָיו כְּבָר קמ"ל דְּלְכָל קוֹשְׁיָא יֵשׁ תִּירוּץ אַע"פ שְׁנַעְלָם אֲעֵיכִינוּ מ"מ דִּינוּ דְּהָרָא"שׁ הוּא אֲמַת דְּאֶפִּילוּ בְּמִקּוֹם שְׁנַשְׂאָר בְּקוֹשְׁיָא אֲגַמְרָא לְפַעְמֵי פְּסָקוֹ פְּאוֹתוֹ מ"ד אֲלֵא אִם נִשְׂאָר בְּתִיבְתָא וּכְמוֹ כֵּן בְּדַבְרֵי אַחֲרוֹנִים מַה שְׁנַתְּקָשׁוּ לְהֵם בְּדַבְרֵי רֵאשׁוֹנִים שִׁמ"מ דְּבָרֵי רֵאשׁוֹנִים עֵיקָר לְדִינָא וּלְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי נִרְאָה בְּרוּר שְׁגָם הָרִי"ף לְמַד פִּי זֶה מְדַסְמְכוּ לְהֵהוּא דְרַבְּנָא הִנֵּה קָרִי' לֵה מְרִים וּפְוִרְתָא שְׁרָה לְדַבְרֵי רַב אֲשִׁי ש"מ דְּרַב אֲשִׁי נְמִי סָבַר בְּעֵינָן זֶה שְׁהוֹחַזַּק בְּתִרֵי שְׁמִי בְּמִקּוֹם פְּתִיבָה אֲבָל לֹא הוֹחַזַּק כְּשֵׁר וּק"ו אִם כְּתָב מְקוֹם הַנְּתִינָה דְכָשֵׁר כְּלָלָא דְמִילְתָא בְּהָא נַחְתָּא וּבְהָא סְלָקָא דַּעְתָּן לְסִמּוּן בְּמִקּוֹם חֲשֵׁשׁ עֵיגוּן לְהַכְשִׁיר הַגֵּט הַזֶּה וְיַצְטְרְפוּ הַב"ד וְיַעֲמְדוּ לְמַגֵּן אִם הָרוּב מְסַפְּיָמִים לְסִדָּר הַגֵּט גַּם דַּעֲתִי מְסַפְּמַת עֲמָהֶם וּבִטְל הֵיחִיד בְּמִיעוּטוֹ דְּאֶפִּילוּ בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת אֲזַלִּינָן בְּתַר רוּב וְרוּבָא דְאוּרִיָּתָא וְאִין לָךְ אֲלֵא שׁוֹפֵט שְׁפִימִים הֵהֱם שְׁיִסְכְּסִים הָרַב אַב"ד עִם ב"ד וְיִגְזְרוּ בְּחֶרֶם שְׁלֵא לְהוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל גֵּט זֶה כְּנֵהוּג וּמִמִּילָא חַל הַחֶרֶם עַל הַמְעַרְעֵר וְתוֹכְלוּ לְהִרְאוֹת לְהַחֹלֵק כְּתָב זֶה כִּי מַעֲדִנִי עָלֵי שְׁמַיִם וְאַרְצִי שְׁלֵא לְכַבּוּדִי ח"ו אֲנִי עוֹמֵד עַל דַּעֲתִי וְאַרְאָה אִי"ה לְכַתּוֹב בְּאַרְיִכוֹת לְהַשִּׁיב לְשׁוֹאֲלֵי דְבָר וְת"ח מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם וְאַדְבָּר שְׁלוֹם עַל עַמִּי שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל וְרַבְּנָן וְתַלְמִידֵיהוֹן.

נְאוּם מְאִיר: וְזֶה הַשְּׁבִתִי לְחַד צוּרְבָא מְרַבְּנָן. אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד חֲכָמִים וְנִחְלוּ טוֹב כִּי עַד הִנֵּה הִנֵּי טְרוּד בְּדְרוּשׁ יוֹמָא דְכֻלָּה וְכַעַת עֵינִינִי בְּדַבְרֵי וְאַחֵר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא בְּמַה שְׁתַּמְהָה עָלֵי שְׁכַתְבִּי שְׁהִגָּה הַב"ח אִינוּ צוֹדְקָת מַחֲמַת דְקָדוּק לְשׁוֹן הָרָא"שׁ וְכַתְב מַכ"ת וְז"ל שְׁהָרִי אַף בְּלֹא הַג"ה זֹו אִינוּ קָאִי זֶה שְׁכַתְב הָרָא"שׁ הָרִי שְׁהַקְפִּידוּ חֲכָמִים וְכו' אֲמַאי דְסָלִיק מִנְיָה דְהָרִי מִהִתְיָרָה קָא סָלִיק כּו' אֲלֵא פְּשִׁיט דְאֶדְלַעִיל קָאִי שְׁכַתְב הִיכִי דְאִיתְחַזַּק בְּכָל מְקוֹמוֹת בְּאֵלוּ שְׁנֵי שְׁמוֹת כּו' וְעָלָה כְּתָב הָרִי שְׁהַקְפִּידוּ חֲכָמִים וְכו' וְאֲנִי אוֹמֵר בְּטַח מְדַכְתָּב הָרָא"שׁ תְּחִילָה בְּהִיכָא דְאִיתְחַזַּק בְּשִׁנֵּי מְקוֹמוֹת בְּאֵלוּ שְׁנֵי שְׁמוֹת

כו' דלא לייתי קלקול שאם יגרש באותו שם שקורין לו במקום הנתינה או במקום הפתיכה בני מקום אינו מכירין אותו שם ואם תבא לינשא או לגבות פתובתה יאמרו שלא נתגרשה כי אין מכירין שם זה וע"כ שני חששות אלו לא קאי על מקום אחד אלא אם יכתוב בשם מקום הפתיכה פשתבא להנשא במקום הנתינה יאמרו שלא נתגרשה מפני שאין מכירים שם מקום הפתיכה ואם יכתבו שם מקום הנתינה פשתבא לגבות פתובתה במקום הפתיכה לא תוכל לגבות ויאמרו שלא נתגרשה שאינם מכירים שם מקום הפתיכה ובסיפא פסיים הרא"ש אבל לא איתחזק בתרי שמי שאינם יודעים במקום הנתינה שיש לו שם אחד במקום הפתיכה אינו צריך לכתוב וכל שום הרי שהקפידו חכמים מי שיש לו שני שמות שצריך לכתוב שניהם שלא תבא האשה לידי הפסד בגביות פתובתה שבק חשש ראשון פשתבא להנשא שיאמרו לא נתגרשה אלא ע"כ שקאי על בבא דהיתרא שכתב שאינם יודעים במקום הנתינה שיש לו שם אחר אין צריך לכתוב וכל שום וקאי על הדיוק אבל אם יודעים צריך לכתוב וכל שום ועל זה מסיים הרי שהקפידו חכמים לכתוב שניהם שלא תבא האשה לידי הפסד פתובתה ולא הזכיר חששא פשתבא להנשא אבל לפי הגהות הב"ח שהביא בבא זו וגם במקום הפתיכה אינו יודעים שיש לו שם אחר במקום הנתינה אינו צריך לכתוב וא"כ ע"כ דיוקא הוא יודעים שיש לו שם אחר במקום הנתינה צריך לכתוב וכל שום היינו משום חשש פשתבא להנשא ותנשא זו לא הזכיר הרא"ש בסוף דבריו אלא ע"כ הדברי פפושטם וקאי על דיוקא הוא יודעים במקום הנתינה שיש לו שני שמות צריך להזכיר בחשש מפני שתפסיד פתובתה במקום הפתיכה וק"ל פל זה היה פנונתי ומה שנתקשה לו בפירוש דברי הפרייטא יצא למקום אחר וגירש באחד מהם מגורשת הדברים פפושטן דהרי אנו מפרשים דלא כפי' התוס' אלא היכא דאיתחזק בתרי שמי במקום הפתיכה או במקום הנתינה אז גרע טפי צריך לכתוב שם שניהם ועל זה קאי יצא למקום אחר ולא איתחזק שם בשם שני מגורשת פינו דלא איתחזק בתרי שמי במקום הפתיכה וכן אם לא איתחזק במקום הנתינה בתרי שמי סגי בשם אחד ומה שהביא מכ"ת סייעתא לדברי בשם הרב פני משה שהביא בספר יד אליהו תיקון ע"א דף ל"א ע"ב גם בשם ספר גט פשוט שצידד להקל אע"פ דמוחזק בשני המקומות בשני שמות וכתבו שם יש למקום הנתינה לבד יש להקל במקום עיגון ושעת הדחק להקל להשיאה לכתחילה וק"ו בן בנו של ק"ו בנידון דידן לפום הגי רב רבי שהביא הר"ן דבדעבד הגט פשר הספרי הנ"ל אין בידי לעיין בהם וכבר פתבתי לב"ד דק"ק פ"ב הנראה לפי עניות דעתי.

כ"ד הטורוד בלימודו מאיר חותם פה ק"ק אייזינשטאט: תם ונשלם חלק שלישי בעזה"י